

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Loca Infesta,|| Hoc est:|| De Infestis,|| Ob Molestantes||
Daemoniorvm Et Defvncto-||rvm Hominvm Spiritvs,
Locis,|| Liber Vnvs.||**

Thyraeus, Petrus

Coloniae Agrippinae, 1598

VD16 T 1247

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61332](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61332)

H

R

D

15
116
1700

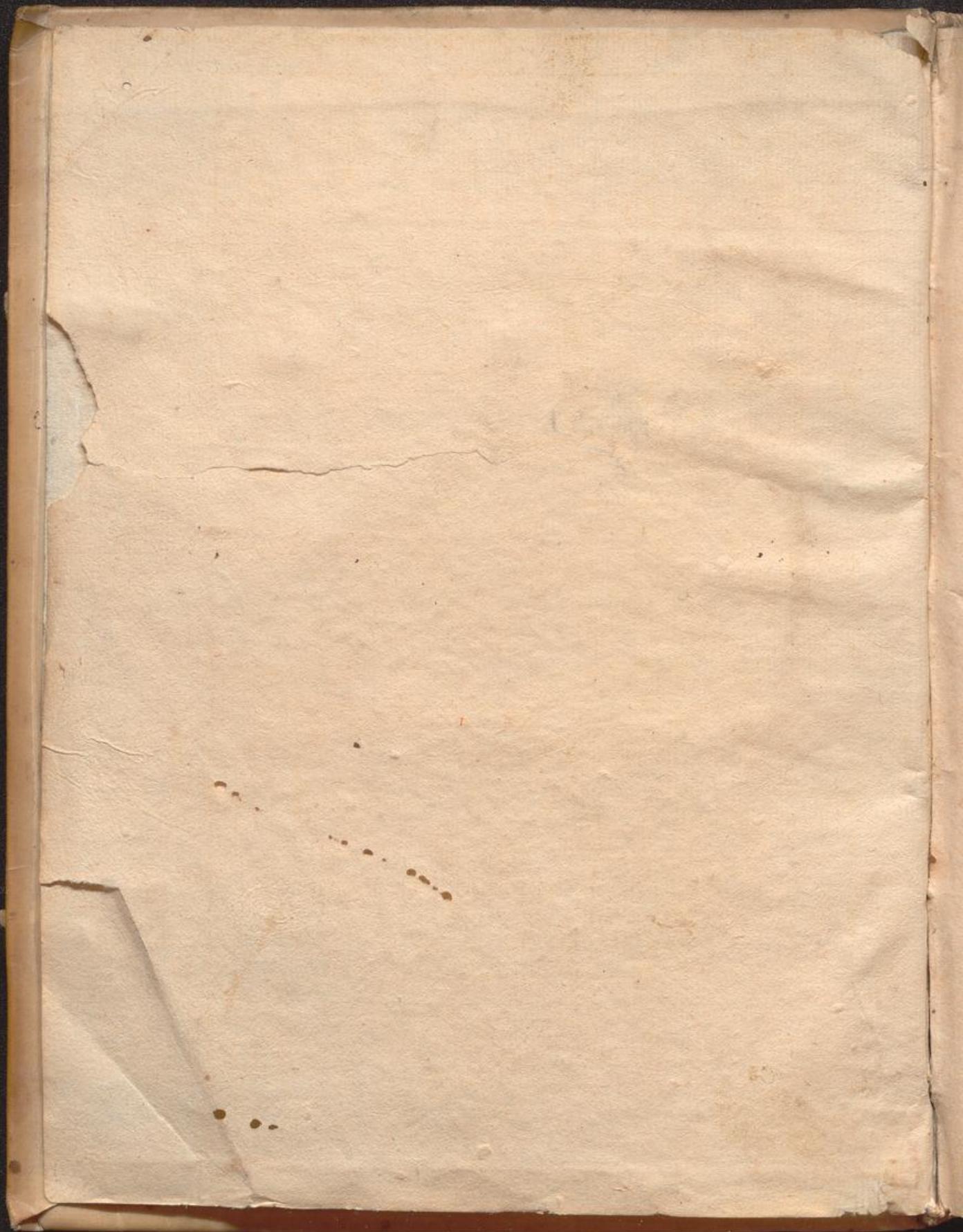
34

Th. 4734.

M. II
6

LOCA INFESTA,

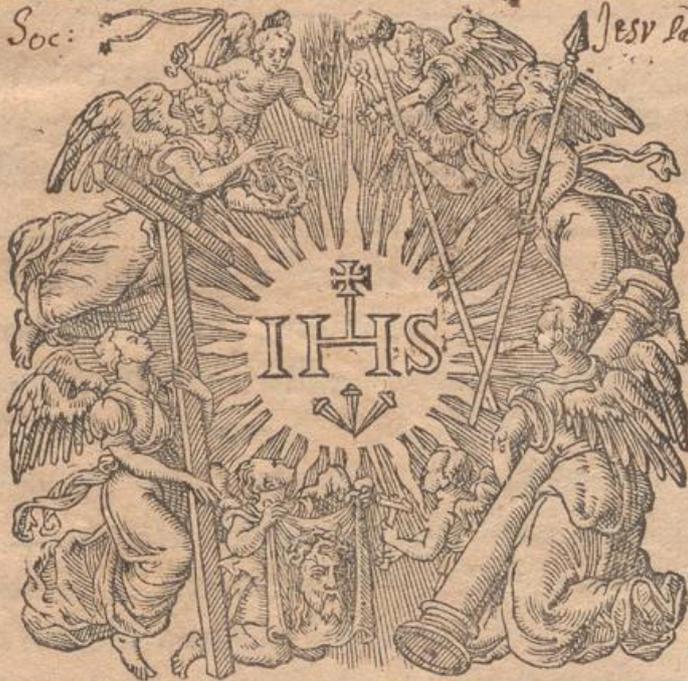
Hoc est:

DE INFESTIS,
OB MOLESTANTES
DAEMONIORVM ET DEFVNCTO-
RVM HOMINVM SPIRITVS, LOCIS,
LIBER VNVS.

IN QVO SPIRITVVM INFESTANTIVM
genera, conditiones, vires, discrimina, opera, mala quae viuentibus afferunt; rationes item qui-
bus partim cognoscuntur, partim proscribuntur; modi denique, quibus loca ab ipsorum
molestia liberantur, hisq; familia discutiuntur & explicantur.

AVTHORE PETRO THYRÆO NOVESIENS. SOCIETATIS
Iesu, D. Theologo, & Professore Ordinario Herbipoli.
*Accessit eiusdem Libellus de TERRICVLAMENTIS nocturnis,
qua hominum mortem solent portendere.*

Collegii Soc:

Jesv Paderborna

COLONIAE AGRIPPINAE,

Ex Officina Mater. Cholini, sumptib⁹ Gosuini Cholini.

ANNO M. D. XCVIII.

Cum gratia & priuileg. Cas. Maiest.

DE INFECTIONE
DE MOLLITATIBUS
DE MONITORUM ET DEVIANTO
DE MONITORUM ET DEVIANTO
DE MONITORUM ET DEVIANTO
DE MONITORUM ET DEVIANTO

DE MONITORUM ET DEVIANTO
DE MONITORUM ET DEVIANTO
DE MONITORUM ET DEVIANTO
DE MONITORUM ET DEVIANTO
DE MONITORUM ET DEVIANTO
DE MONITORUM ET DEVIANTO

DE MONITORUM ET DEVIANTO
DE MONITORUM ET DEVIANTO

REVERENDISSIMO
IN CHRISTO PATRI, ILLUSTRIS.

simo Principi, ac Domino, Domino Iulio, Episcopo Herbipolensi, Francia Orientalis Duci, Studiorum Mechanati & Patrono,

PETRVS THYRAEVVS, SOCIETATIS
Iesu gratiam & felicitatem à Deo precatur.

Medicos imitor, Reuerēdissime Praesul,
Princeps Illustrissime. Solent Medici, si quando herbam inueniunt, cuius nondum plenè perspexerūt virtutem, ea primum vti in curanda valetudine hominum inferioris conditionis: ubi deinde experientia didicerunt sanitati restituenda profuisse: non reformidant viris principibus in similibus morbis offerre. Et ego praeteritis annis, quibus in Herbipolensi Academia professorem ago, Disputationes atque Tractatus aliquot, veluti herbas quasdam partim per Discipulos, partim per me, viris quamuis doctissimis & honestissimis, non tamen illustribus obtuli. Illos quia non ex leuibus argumentis deprehendi gratos fuisse, iudicabam me crimine vacare, si quod apud alios obseruari felices inuenisse successus, etiam in V. C. tentarem: & ex officina ingenij mei, veluti ex horto quodam Libellum offerrem.

Omnino haec causa fuit, cur tardius veniam. Dubitabam diu, vtrum hic, qualiscunq; tandem, foetus, dignus esset, qui in principis viri conspectum veniret,

(:) 2

aulam

EPISTOLA

aulam ingrederetur, & inter doctissimorum hominum, quae V. C. plurima offeruntur volumina, reponi honestè posset. Nunc quia intellexi probari à non paucis, ausus sum tentare, à quo alioquin & operis meae exiguitas, & vitæ meae rationes meritò prohibere debuerunt.

Offero igitur Illustrissima C. V. tandem aliquando ingenij mei factum. Offero auctori, & fundatori celebratissima Academiae fructum meorum studiorum: studiorum Mecœnati, & fautori munus scholasticum: benefactori grati animi quaecunque symbolum. Et quidem offero munus, tum hisce nominibus V. C. debitum, tum illo quoque, quod argumentum quod prosequor, V. C. suggestisse dici possit, & idem tractandi tempus subministrasse. Cùm enim nuper me socium itineris sui, quod animi gratia susceperat, assumisset, ventum est in arcem quandam, quae de Spectris occasionem loquendi quibusdam præbuit. Multa tum à multis dicebantur. disertis omnes. cui non aliquot exempla domestica suppeterent, vix erat ullus. Muebantur quoque difficultates nec pauca, nec parua. Dubitabat alius, quid de Spectris sentiendum? essentne hominum Spiritus, an ludificationes Dæmonum? Alius quas ob causas ad Superos redirent, & tumultus excitarent? Alius, quomodo cum ipsis agendum? an sermo miscendus? causa reditus inquirenda, status conditio, & his similia interroganda.

Ego

DEDICATORIA.

Ego ea de re tunc temporis pauca, postea cœpi plura cogitare: partim foris, quo tempore animi gratia cum V. C. versabar; partim domi, quādo à scholasticis occupationibus otij aliquid fuit concessum. Distinxi argumētum in tria capita, quemadmodum Index Disputationis ostendit. Primò discutiuntur Spirituum atque molestiarum, quæ mortalibus afferruntur, genera, modi, causæ, vires, fines, &c. Secundò inuestigantur indicia, ex quibus Spirituum conditio potest deprehendi; hominūne sint, an Dæmoniorum: & si hominum, qualium. Tertiò explicantur variæ rationes, quibus contra Spectra à uiuentibus certatur, earundemquæ quædam probantur, quædam reijciuntur.

Laboris plusculum mihi fuit suscipiendum, Illustrissime Princeps, quòd argumentum persequerer, à nullis, aut certè, quòd sciam, à paucis tractatum: & quod sua difficultate ingenij mei vires longè videbatur superare. Nouit V. C. quantum in minimo huius argumenti capite difficultatis sit expertus Sanctissimus Augustinus, homo alioquin in abstrusis, difficultibusq; quæstionibus exercitatissimus. Res hæc, inquit libro de Cura pro mortuis agenda, altior est, quàm ut à me possit attingi: & abstrusior, quàm ut à me valeat perscrutari: & ideo quod horum duorum sit, an verò fortassis utrumq; sit, ut aliquādo ista (qualia de Spectris referuntur) fiant per ipsam præsentiam Martyrum, aliquando per Angelos suscipientes per-

EPISTOLA DEDICATORIA.

sonam Martyrum, definire non audeo. Mallem à
 scientibus ista perquirere. Ita B. Augustinus. Nouit
 quid de eodem argumento senserit Plinius Secundus.
 Ex Sura Philosopho, per literas, quid de Spectris
 sentiendum, cupit cognoscere, rem dignam iudicans,
 quam ille diu multumq; consideraret, & scientia sua
 in utramq; partem disputaret, ac solide definirer, ne
 se suspensum incertumque dimitteret. Et quia denique
 nouit, in quam varias repugnantesque sententias abi-
 erint, qui et olim, et nostris temporibus, aliquid de Spe-
 ctris voluerunt concludere, non velim ego, quæcumq;
 in hac Disputatione propono sic omnia dicta esse, qua-
 si absolutam veritatem contineant, & contrarium
 nullis liceat sentire. Per me potest quilibet, quod libet
 opinari: modo fidei Christianæ, qua prius habere ni-
 hil debet, iacturam non faciat. solum sententiam me-
 am hic propono: & quantum possum, confirmo: para-
 tus etiam ab ea discedere, cum grauioribus rationi-
 bus, melioribus argumentis ero superatus. Deus Op-
 timus Maximus Vestram Reuerendissimam Cel-
 situdinem sua Ecclesiæ quamdiutissimè conseruet.
 Herbipoli, ex Collegio Societatis Iesudie undecimo
 Nouembris. Anno Domini M.D.XCVIII.

CAPIT-

AVCTORVM IN HOC OPERE CI-
tatorum Index.

A.		
Abulensis Tostatus.	Cæsarius.	Glorianus.
Abdias Babilon.	Centuriatores.	Gregorius Magnus.
Ado Treuirensis.	Censorius.	Gregorius Nyffenus.
Aelianus.	Cedrenus.	Gregorius Nazianzenus.
Alanus Scorus.	Clemens Romanus.	Georgius de Valentia.
Albertus Magnus.	Clemens Alexand.	Glycos.
Albertus Krantzius.	Chrysoftomus.	Gratianus.
Aluaretus à Minoes.	Cocleus.	Gvigo.
Almaricus.	Cornelius Iansenius.	H.
Alredus.	Constantinop. Conciliū	Hector Boetius.
Alexander ab Alexandro	Constantiens. Concilium	Hermolaus.
Ambrosius.	Cromerus.	Hieronymus.
Andreas Frusius.	Cyrellus Hierosol.	Hincmarus.
Anselmus.	Cyprianus.	Hirsagiense Chronicon.
Annales Hispaniæ.	D.	Hortensius.
Annales Indiæ.	Damasceus.	I.
Apollonius.	Daniel Proph.	Iacobus Meierus.
Aristoteles.	Dauid Rex.	Iacobus Apostolus.
Arelatens. Concilium.	Dionysius Ariopag.	Iacobus Montanus.
Athanasius.	Dominicus Soto.	Ignatius.
Athemasius.	Durantius.	Ioannes Diaconus.
Augustinus.	E.	Ioan. Curopaltes.
B.	Ecclesiasticus.	Ioannes Euangelist.
Basilius.	Ediuerus.	Innocehtius III.
Beda.	Ephrem.	Job.
Bellarminus.	Epiphanius.	Iosephus.
Bernardus Clareuall.	Erasmus.	Iouius.
Bernardus Agiensis.	Eusebius.	Iordanus.
Bernardus Bonæuall.	Euthymius.	Isaias.
Beucerus.	F.	Isidorus.
Bodinus.	Festus.	Iuo Carnotensis.
Bonfinius.	Ficinus.	L.
Bracarenf. Concilium.	Flavius Vopiscus.	Lactantius.
Brigita.	Franciscus Soarez.	Laurentius Surius.
Brentzius.	Franciscus Ribera.	Læuaterus.
Bruno.	Florentinum Concil.	Lacarenf. Concilium.
Burchardus.	Fortunatus.	Leontius.
Benedictus Periczius.	Fulgosus.	Leo Magnus.
C.	Fulbertus.	Liuius.
Cardanus.	Fracastorius.	Liturgia Iacob.
Carthaginens. Concil.	G.	Liturgia Marci.
Cabilonens. Concil.	Genebrardus.	Liturgia Clementis.
Cassianus.	Gennadius.	Libri Rituales.
Cæsar Baronius.	Georgius presbyter.	Libri Regum.
	Georgius Agricola.	Luçanus.
		Lucia.

INDEX AVCTORVM.

Lucianus.	Petrus Damianus.	Theophilactus.
Lutherus.	Petrus Marmorius.	Thomas Brabantinus.
M.	Petrus Crinitus.	Thomas Cantipratenfis.
Malachias Propheta.	Petrus Rauzanius.	Thomas Fazellus.
Marcus Euangelist.	Philoftratus.	Thomas Aquinas.
Martini Chronicon.	Philippus Melanthon.	Toftatus Abulens.
Martinus Bracarenf.	Plinius.	Trinitarij.
Matthæus Apoftolus.	Plutarchus.	Trithemius.
Metaphraftes.	Porphyrius.	Triburicenfè Concil.
Michael Iffelt.	Procopius.	Tridentiaum concilium.
Moyfes.	Pfcellus.	Trullana Synodus.
Munfterus.	R.	V.
N.	Rodoginus Celius.	Valerius Maximus.
Naclerus Ioannes.	Ribera Francis.	Varro.
Nicolaus Remigius.	Rituales Libri.	Vega Andreas.
Nicænum Concilium.	Rudolphus.	Vafenfe Concilium.
Nicephorus Calixt.	Rupertus Tuitienfis.	Vierus.
Nider Ioannes.	S.	Virgilius.
O.	Sabellicus.	V Vilhelmus Abbas.
Olaus Magnus.	Salomon Rabb.	V Vilhelmus Durandus.
Osbertus.	Salomon Rex.	V Vilhelmus Parifenfis.
Ouidius.	Sifridus Mynenfis.	V Vilhelmus Ramcfius.
Ouieda de Rebus Indici.	Sidonius Aruernenfis.	V Verfpertgenfis.
P.	Sigebertus.	V Vornat. Concilium.
Paulus Apoftolus.	Socrates.	Vincentius.
Paulus Diaconus.	Suctonius.	Vrpergenfis Abbas.
Paulus Burdegalenfis.	Sulpitius.	X.
Paulinus.	T.	Xenophon.
Palladius.	Theodoretus.	Xiphilinus.
Petrus Maffeius.	Theodorus Lector.	Z.
Petrus Martyr.	Theobaldus.	Zonaras.
Petrus Panormitanus.	Theodorus de Apoldia.	Zyvinglius.
Petrus Apoftolus.	Theodorus Poltanus.	
Petrus Lombardus.	Theoderictus.	

DISPV.

DISPUTATIONIS DE LOCIS INFESTIS

Index.

CAPITA PRIMAE PARTIS, IN QVA
agitur de Locorum infestorum, & infestantium
Spirituum, atque molestiarum, quæ à
Spiritus adferuntur, conditio-
nibus, causis, modis, fini-
bus, &c.

C ap. I. An sint certa quadam loca præ alijs Spiritibus & Spectris infesta?	3
Cap. II. Quotuplicia sint loca infesta?	14
Cap. III. Quinam sint Spiritus, qui loca infestare solent?	16
Cap. IV. Quam varij in singulis ordinibus Spiritus sint, qui loca reddant infesta?	19
Cap. V. Qui ex omnibus Spiritibus magis molesti sint infestis locis?	22
Cap. VI. Qui ex Spiritibus Demoniorum, ut plurimum, soleant rebus viventium interesse; loca reddere infesta, & mortales molestia afficere?	26
Cap. VII. Quinam ex Spiritibus ijs, qui purgatorias pœnas sustinent, facilius ad viuos redeant, & viventium suffragia postulent?	29
Cap. VIII. Qui ex Spiritibus hominum damnatorum facilius aut frequentius redeant ad viuos, usque excitatis tumultibus molestias pariunt?	31
Cap. IX. Verum semper in propria persona adsint viventibus Spiritus, dum molestias excitant?	35
Cap. X. Qui ex molestantibus Spiritibus frequentius aut profopos rebus viventium inter sint, & qui rarius?	39
Cap. XI. An & vnde possit constare humanos Spiritus aut profopos rebus viventium interesse?	42
Cap. XII. An Spiritus humani cognoscant qua aguntur, vel ab ipsis vel ipsorum nomine ab Angelis nunc malis, nunc bonis, dum rebus viventium interesse dicuntur?	44
Cap. XIII. Quæ causa atque fines, ob quos Spiritus certis locis sint molesti?	48
Cap. XIV. An omnibus locis æquè molesti sint, an alijs magis, & vnde hoc accidat?	51
Cap. XV. Quis ob causas Spiritus præsertim Demoniorum his potius, quàm alijs locis sint molesti?	58
	Cap.

() ()

Cap.

- Cap. XVI. An omnibus locis infestis homines aequales molestias & persecu-
tiones patiantur & si inaequales qua huius causa? 61
- Cap. XVII. Quinam p. a ceteris Spirituum molestias patiantur, & quas ob
causas? 65
- Cap. XVIII. Quibus temporibus Spiritus atq; Spectra maxime molestant? 69
- Cap. XIX. Quibus modis molesti soleant esse Spiritus locis infestis? 71
- Cap. XX. Que conditio vocum, sonorum, atq; tumultuum, qui à Spiritibus
excitantur? 79
- Cap. XXI. Quae ratio & conditio formarum, quibus se Spiritus in locis infe-
stis exhibent? 83
- Cap. XXII. Quomodo Spiritus viventibus verbera & necem aliaq; corpo-
ris mala afferant, & infligant? 86
- Cap. XXIII. Qui sint veri & proprii authores eorum, quae in Spirituum in-
festationibus atq; molestiis, vel visu, vel auditu, vel tactu, vel quouis
alio modo percipiuntur? 88
- Cap. XXIV. Quae ex his rebus, quae in molestiis & infestationibus Spirituum
vuentes percipiunt, spiritibus Angelicis tribuenda sint, quamuis
humani illarum videantur esse authores? 88
- Cap. XXV. Quibus Angelis authoribus tribuenda sunt, quae cum molestiis,
quae ab humanis Spiritibus afferuntur viventibus, coniuncta sunt, bo-
nisne an malis? 103.

CAPITA SECVNDAE PARTIS.

De indiciis atque argumentis, ex quibus conditio
singulorum Spirituum infestantium po-
test deprehendi, &

PRIMO.

DE MODIS ET RATIONIBVS, QVIBVS
Dæmoniorum & hominum Spiritus di-
stinguuntur & cognoscuntur.

- Cap. XXVI. An, & qua forma humanos Spiritus distinguat à Dæmonio-
rum Spiritibus dæm molesti sunt? 109
- Cap. XXVII. An, & qui strepitus humanos Spiritus distinguant à Dæmo-
nibus? 115
- Cap. XXVIII. An, & qua oratio distinguat humanos à Dæmoniorum Spi-
ritus? 119
- Cap. XXIX. An, & quomodo molestiis, quae afferuntur, & malis, quae infli-
guntur, Spiritus humani à Dæmonibus distinguantur? 124
- Cap. XXX. An, & ex quibus officijs, quae viventibus aliquando à Spiritibus
exhibentur? 124

INDEX.

- exhibentur, cognosci possit, qui humani, & qui Daemoniorum sint Spiritus? 128
- Cap. XXXI. An ex otiosis Spirituum officijs deprehendi possit, qui humani, qui Daemoniorum? 131
- Cap. XXXII. An ex locis sacris & profanis; desertis & cultis distinguantur humani & Daemoniorum Spiritus? 133
- Cap. XXXIII. An ex locis, quae vel alicuius morte, vel magno facinore perpetrato nota sunt, possit distingui conditio Spirituum humanorum & Daemoniorum? 137
- Cap. XXXIV. An, & quomodo ex Catholicorum & Infidelium hominum locis, possit deprehendi, spiritus, qui molestant, esse humanos vel Diabolicos? 140
- Cap. XXXV. An, & ex quibus temporibus hominum & Daemoniorum Spiritus, qui molestant, distinguantur? 143
- Cap. XXXVI. An ex conditione Spirituum, qui praeter ceteros certos quosdam homines prosequuntur, iudicium de Spiritibus, quod humani sint, vel Daemoniorum, capi possit? 145
- Cap. XXXVII. An ex conditione eorum, qui persequentes Spiritus patiuntur, possit colligi, sintne hominum a Daemoniorum Spiritus. 146

DEINDE,

DE MODIS ET RATIONIBVS, QUIBVS
humani inter se Spiritus distinguuntur
& cognoscuntur.

- Cap. XXXVIII. An, & qua forma humanos inter se Spiritus purgandos, scilicet, a damnatis distinguat? 150
- Cap. XXXIX. An, & qui strepitus prodant humanorum Spirituum conditionem? 152
- Cap. XL. An, & quae oratio index est Spirituum hominum damnatorum, & eorum, qui adhuc purgantur? 154
- Cap. XLI. An ex malis & molestijs, quae ab humanis Spiritibus afferuntur, cognosci valeat, verum damnati sint Spiritus, an adhuc purgantur? 158
- Cap. XLII. An obsequia quaedam ab humanis Spiritibus praestentur, quae hos ab illis distinguant? 159
- Cap. XLIII. An ex officijs quibusdam ludicris atque otiosis conditi humanorum Spirituum deprehendatur, eorumque distinctio? 162
- Cap. XLIV. An ex locis sacris & profanis, cultis atque incultis possint distinguui hominum Spiritus, quibus loca redduntur infesta? 163
- Cap. XLV. An, & quomodo loca, ubi mortes hominum, aut grauia crimina

mina perpetrata sint, humanos, damnatorum & purgandorum, Spiritus distinguant? 166

Cap. XLVI. An, & quomodo Spiritus humani, qui molesti sunt, distinguantur locis Catholicorum & Hæreticorum? 169

Cap. XLVII. An, & ex quibus temporibus possit distinctio inueniri inter humanos, eos Spiritus, qui loca infestant? 170

Cap. XLVIII. An ex conditione earum prurium, qui certis hominibus infesti esse solent possit deprehendi sintne Spiritus damnatorum hominum, qui molestant, an saluandorum? 171

Cap. XLIX. An ex conditione illorum, qui persequentes Spiritus patiuntur, possit deprehendi, sintne Spiritus damnatorum hominum, an saluandorum, qui molestiam afferunt? 172

SYNOPSIS CERTORVM SIGNORVM, quæ Spiritus produunt.

Cap. I. Quæ indicia præcipua Spirituum Damnatorum eorum, quibus loca, un. infesta? 173

Cap. II. Quæ præcipua indicia Spirituum eorum, qui in purgatorio gignuntur? 174

Cap. III. Quæ signa maximè produunt damnatorum hominum Spiritus? 175

Cap. IIII. Quomodo adiuratione Spiritus, quæ ipsorum conditio, quæque status sit, prodere coguntur? 176

CAPITA TERTIÆ PARTIS,

De modis & rationibus, quibus loca liberantur a molestiis infestantium spirituum: sed principio inquiritur.

Cap. LIV. An ratio siue modus aliquis sit, quo Spiritus proferuntur; & ab ipsorum infestatione loca liberantur? 181

Cap. LV. An hic modus siue ratio simplex sit, an potius multiplex? 182

DE FALSIS MODIS, QUI NIHIL FACIUNT ad proferendos vltos Spiritus.

Cap. LVI. An blasphemijs, imprecationibus, atque conuictijs proferantur maleantes spiritus? 185

Cap. LVII. An loca a prurium infestatione liberentur, & Spiritus proferantur gladijs, lanceis, & simili armorum genere? 187

Cap. LVIII. An incenso igne, siue in Spiritus iniecto, ab infestatione eorum undem contingat liberari? 190

Cap. LIX. An Spiritus fugentur accenso lumine; & ita desinant esse molesti? 192

Cap. LX. An obseratis ostijs, & lemunitis ianuis, quibus ad locum aliquem

quem accessus patet, à molestia spirituum, contingat liberari loci in-
colas?

DE FALSIS DVOBVS MODIS, QVI

bus alij contra Dæmones pugnant.

Cap. LXI. An effuso innocentium sanguine licitum sit vexationes & mo-
lestias Dæmonum, quas certis locis afferunt, redimere? 196

Cap. LXII. An certis odoribus & suffumentis Spiritus Dæmoniorum pel-
lantur, & loca ab illo unimolestia liberentur? 201

DE QVIBVS FALSIS MODIS, QVIBVS

quidam resistunt Spiritibus humanis.

Cap. LXIII. An Spiritus defunctorum hominum prohibeantur ad vi-
uos redire, si ipsorum cadavera sub foco sepeliantur? 203

Cap. LXIV. An spiritu defunctorum fabarum iactu prohibeantur redi-
re & molestias afferre? 206

DE MODIS VERIS, QVIBVS DAEMONVM

molestiæ & infestationes tolluntur.

Cap. LXV. An & quot sint modi, quibus à Dæmonum infestatione lo-
ca redduntur libera? 210

Cap. LXVI. An & quomodo Oratione ad Deum facta, loca liberentur à
Dæmonum molestiis? 211

Cap. LXVII. An & quo usu Reliquiarum prohibeantur Dæmones, ne
locareddant infesta? 217

Cap. LXVIII. An & quomodo signum S. Crucis valeat ad Dæmones ijs
locis ubi molesti sunt, proscribendos? 226

Cap. LXIX. An, qua & quomodo Res consecrata, loca ab infestatione Spi-
rituum liberent? 233

Cap. LXX. An, & quomodo locorum consecratio Dæmonibus aditum prohibe-
at, & molestos esse vetet? 240

DE MODIS VERIS, QVIBVS CONTINGIT

liberari à molestiis, quas afferunt Spiri-
tus purgandi.

Cap. LXXI. An sit aliqua ratio, qua viuentes possunt se iuuare, vt libe-
rentur à molestia, quam interdum afferunt purgandi Spiritus? 252

Cap. LXXII. An & quas ob causas conueniat, vt suscipiat purgandis Spi-
ritibus, ne suam operam implorantibus? 255

Cap. LXXIII. An contra pergan. os Spiritus q̄dem rationibus agendum
sit, quibus oppugnantur Spiritus Dæmoniorum? 261

Cap. LXXIV. Cui sint modi, & quot, quibus & purgandi Spiritus iuran-
tur, & ab ipsorum molestia liberantur viuentes? 263

Cap. LXXV. An & quomodo Oratione inueniatur defunctorū Spiritus. 65

(:) (:) 3

Cap. LXXVI,

INDEX.

- Cap. LXXVI. An & quomodo saluari Missæ sacrificio iuuentur Spiritus purgandorum? 263
- Cap. LXXVII. An & quomodo eleemosyna eisdem Spiritibus iuuentur? 274
- Cap. LXXVIII. An eisdem Spiritibus subueniatur uiuentium Ieiunio? 277
- Cap. LXXIX. An alieni Restitutione, per uiuos defunctorum nomine facta ipsi defuncti iuuentur? 279
- Cap. LXXX. An & quomodo iuuentur Spiritus purgandi Peregrinationibus, quas uiuentes ipsorum causa persoluunt? 281
- Cap. LXXXI. An & quomodo iuuentur purgandi Spiritus accensis Cereis & Luminibus? 284
- Cap. LXXXI. An praeipuum remedium, quo iuuantur Spiritus purgandi, sit Missa siue altaris sacrificium. 288

DE RATIONIBVS, QVIBVS CONTIN-
git liberari à molestiis, quas damnatorum homi-
num Spiritus afferunt uiuentibus.

- Cap. LXXXII. An detur aliqua ratio, qua uiuentes se iuuare possunt ut liberentur à molestia Spirituum damnatorum hominum? 292
- Cap. LXXXIII. An contra damnatorum hominum Spiritus, eorumque molestias illa rationes prosint, quibus uiuentes se expediunt ab infestationibus Spirituum purgandorum? 294
- Cap. LXXXV. An hominum damnatorum Spiritus prosurgunt modis, quibus abiguntur molestantes Demones? 298

DE DVOBVS MODIS, QVI TAM PUR-
gandis, quàm damnatis hominum spiritibus
videntur esse communes.

- Cap. LXXXVI. An sepultura defunctis exhibita, ipsorum Spiritus prohibeat ad uiuentes redire, usque molestos esse. 304
- Cap. LXXXVII. An ob censuram excommunicationis Ecclesiasticae quidam Spiritus inter uiuentes errent, usque molesti sint: & ab ipsorum molestia libertas ante speranda non sit, quàm ipsi à censura fuerint absoluti? 310

DE RATIONE EXPEDIENDI SE AB
Incertis Spiritibus.

- Cap. LXXXVIII. Quam ratio seruanda in locis à Spirituum infestationibus vindicandis quando, per quos Spiritus loca sint infesta, ignoratur. 312
- Cap. LXXXIX. De efficacia omnium praedictorum modorum, & quas causas non semper seruos fines consequantur. 315

DE RA.

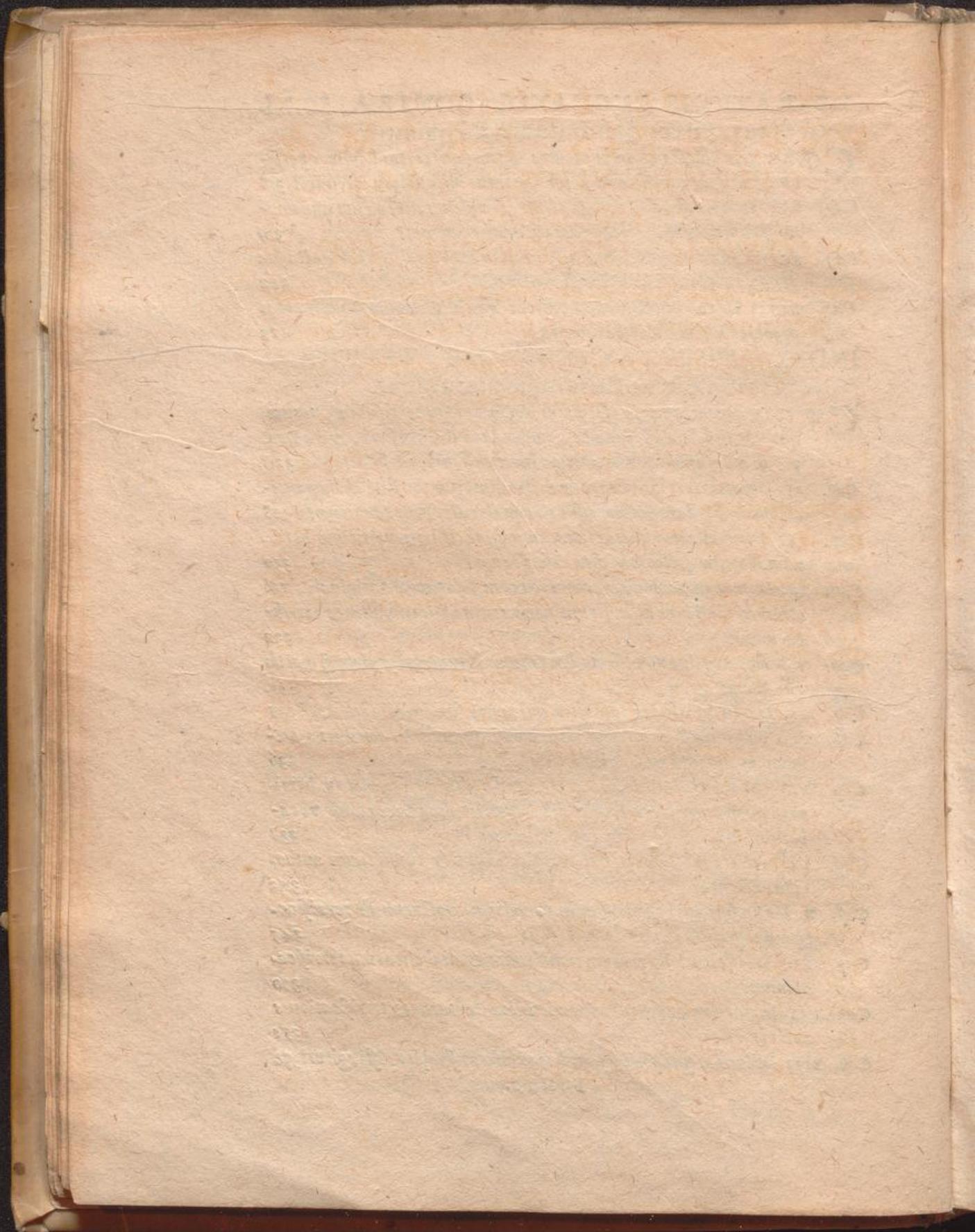
DE RATIONE PUGNANDI CONTRA SPIRITUS, qui certos homines persequuntur.

- Cap. xc. An iisdem rationibus contra Spiritus, qui certos homines persequuntur agendum sit, quibus oppugnantur illi, qui loca infestant? 318
- Cap. xci. Qua ratione se à molestia liberare valeant, qui ob sua quæ commiserunt peccata persequentes patiuntur Spiritus? 319
- Cap. xcii. Qua ratione se à Spiritibus possint expedire, qui ob nulla sua demerita ipsorum molestias sustinent? 322
- Cap. xciii. De communi quadam ratione, qua à Spirituum molestia tam probi, quam improbi liberantur? 323

INDEX DISPUTATIONIS DE TERRIFICATIONIBUS nocturnisque tumultibus.

- Cap. I. Inquiruntur cause efficientes nocturnorum terriculamentorum, quæ mortis solent esse indicia, & ostenditur illa non fieri, vel à Deo, vel ab animabus eorum, quorum mortem significant? 326
- Cap. II. Docetur terrificationes & dictos tumultus non fieri ab homuncionibus quibusdam sed nec esse tales quales dicuntur homunciones? 328
- Cap. III. Demonstratur dictos tumultus non excitari à Spiritibus hominum illorum, qui ex hac vita discesserunt? 330
- Cap. IV. Animas puerorum, & eorum qui cum solo peccato originali, vel etiam veniæ hinc discesserunt, non excitare hos tumultus & terrificationes? 332
- Cap. V. Bonos Angelos non esse authores tumultuum, qui prænunciæ mortis esse solent? 334
- Cap. VI. An aliis Spiritibus tumultus, qui mortis sunt indicia excitari? 335
- Cap. VII. Tumultus sive terrificationes mortis prænunciæ excitari à Demonibus, qui sunt ordinis inferioris 336
- Cap. VIII. Ab inferiorum ordinum Demonibus illis, qui singulorum hominum quasi proprii sunt, & qui Dii domestici, sive Lares olim vocabantur, tumultus & terrificationes excitari? 338
- Cap. IX. In præcedentia capitula de terrificationum & tumultuum authoribus censura? 342
- Cap. X. De finibus qui Demonibus in tumultibus nocturnis & terrificationibus propositi sunt? 345
- Cap. XI. De effectibus nocturnorum tumultuum & diabolicarum terrificationum? 350
- Cap. XII. Inquiritur modus, quo tumultus excitantur, & terrificationes nocturna fiunt? 351
- Cap. XIII. De locis atque temporibus, quibus excitatur strepitus isti agitur? 352

FINIS.

8

DE LOCIS
INFESTIS PRIM A
DISPUTATIONIS PARS.

IN QVA
IPSORVM LOCORVM ATQVE
*Spiritu. m, molestiarum quoque, quæ locis infestis af-
feruntur, genera, modi, fines, causa, & his
similia, inquiruntur, examinantur,
& explicantur.*

ISAGOGE IN PRIMAM DISPUTA-
tionis partem, de Locis Infestis.

*Argumentum presentis Disputatio-
nis trium definitionem requirit.
Principiò demonstrandum est, esse
quædam loca Spiritibus & Spectris
infesta. Deinde assignanda rationes, quibus Spiri-
tuum talium status & conditio innotescit. Tertio
prescribendus modus, qui in huiusmodi Spiritibus
exigendis, & Locis ab iisdem purgandis, seruari
possit. Potuerunt pleraque horum ex ijs, quæ aliàs
de Spiritibus, et Dæmoniâcis dicta sunt, à prudentio-
ribus intelligi, verùm, quia non omnium idem in-
genij acumen, quædam etiam hic singularem habent
difficultatem, libenter quorundam desiderio & pe-
titioni satisfacimus, & hanc de Locis infestis Dispu-
tationem damus.*

Porro primum Caput trium explicationem po-
A stulat,

²
stulat, quorum in titulo fit mentio: locorum, qui in-
festantur: Spirituum, qui infestant: molestiarum &
difficultatum, quae in locis infestis, ab infestantibus
Spiritus hominibus afferuntur.

3.
In unoquoque genere haud pauca sunt, quae diffi-
cultatem habent. In locis quaeritur: Sintne verè qua-
dam loca infesta. Praeterea sintne omnia unius ge-
neris. Rursus, an omnia aequè infesta, an alia alijs
magis, minusve: & unde hoc accidat, atque his simi-
lia. In Spiritibus: Quinam & quales Spiritus sint,
qui infestant, quibusque de causis infestant: quas ob
causas haec potius, quam illa loca: hos potius, quam il-
los homines infestant, quando infestant, & c. In mo-
lestijs duo spectantur, scilicet, modus, quo molesti
sunt: & mala, quae sua molestia afferunt. Neque enim
unus est molestandi modus, neque unius generis, quae
afferuntur, mala. Omnia haec prima Disputationis
parte inquirimus.

CAP.

CAPVT I.

Varijs, omnium propemodum temporum, atque locorum, exemplis docetur, loca quaedam Spectris, atque Spiritibus infesta esse.

Effe quaedam loca Spectris & Spiritibus infesta, dubium non est. Rerum gestarum historia rem hanc egregijs exemplis declarat atq; confirmat. Recentia & quotidiana omittimus: proferimus aliquot priorum temporum, quæ idcirco hinc maius robur habere debent; quòd & plurimasint: & protos auctores habeant: & varijs disiunctissimisq; locis atque temporibus acciderint; & tum Gentilium, tum Christianorum opinione sunt confirmata.

Refert B. Augustinus Hesperij cuiusdam, viri Tribunitij domum à Spiritibus plurimum vexatam esse. Verba eius ascribimus. *Vir Tribunitius, inquit, Hesperius, qui apud nos est, habet in territorio suffalensi fundum, Cubedi appellatum; ubi, cum afflictions animalium, & seruorum suorum, domum suam Spirituum malignorum vim noxiam perpeti competisset, rogauit nostros, me absente, presbyteros; ut aliquis eorum illo pergeret, cuius orationibus cederent. Perrexit vnus: obtulit ibi sacrificium corporis Christi, orans quantum potuit, ut cessaret illa vexatio; Deoq; protinus miserante cessauit. Acceperat autem ab amico suo terram sanctam, de Hierosolymis allatam, ubi sepultus Christus die tertio resurrexit, eamq; suspenderit in cubiculo suo, ne quid mali etiam ipse pateretur.* Hæc B. Augustinus lib. 22. de Ciuit. Dei, cap. 8.

In Thermis Angularibus, à Germano Capuano Episcopo, visum esse, & versatum, Spiritum Paschasij cuiusdam recenset B. Gregorius. *Post multum, inquit, temporis (intellige à morte Paschasij) Germano Capuano Episcopo, Medici pro corporis salute dictauerant, ut in Angularibus Thermis lauaretur. Ille ingressus Thermas Paschasium Diaconum obsequentem in caloribus inuenit. Viso ipso vehementer extimuit, & quid illic tantus vir (Apostolica sedis Diaconus) faceret, inquisiuit. Cui ille: Pro nulla alia causa, inquit, in hoc pœnali loco deputatus sum, nisi quia in parte Laurentij, contra Symmachum sensi. Sed quasi te, pro me Dominum deprecare: atq; in hoc cognosces, quòd ex iudicatus si; si, huc rediens, me non inueneris. Fecit vir Domini Germanus, quod rogatus fuit; & post paucos dies rediens, iam dictum*

⁴ *Paschaſum in eodem loco minime inuenit. Ita B. Greg. lib. 4. Dialog. cap. 39. Simile huic aliud exemplum idem habet Gregorius. quod à Felice Portuensi Epifcopo ſe accepiffe aſſerit. In eiufdem etiam vita legitur Spiritum quendam habitationem ſuam habuiſſe poſt abſidem oratorij, ubi Gregorius Deo laudes conſueuerat celebra- re: eundemq; inter peſtuo incurſu ſepius Sanctum unum, orationi inten- tum, perturbaffe: equos ex ſtabulo eduxiſſe: duos ex ipſis precipites egiſ- ſe: viros religioſos, eiufdem cum B. Gregorio profeſſionis, nunc in forma cati vnguib; tentaffe lacerare, nunc ſub ſpecie Ethiopis lancea peti- iſſe. Ita Ioannes Diaconus, in vita Greg. lib. 4. cap. 89.*

⁴ Infectorum quoq; balneorum meminit alius Gregorius, Nyſ- ſenus dictus, in vita Gregorij Neocæſarienſis; docetq; ſpectra, quæ in iifdem fuere, plurima mala attuliſſe; & neminem illorum, qui balnea noctu intraffet, manè viuum exiuiſſe, præter Gregorij Neocæſarienſis Diaconum, qui ſigno crucis munitus nihil ſit paſ- ſus. Rem geſtam adſcribimus Gregorij verbis. *Cum veſpere, inquit, ingreſſus ciuitatē Diaconus laſſus eſſet ex itinere; neceſſe eſſe duxit corpus lauacro reſi- ere. In eo autem loco dominatum obtinebat quidā Damon homicida, verſans in lauacro: cuius vis exitialis. poſt tenebras operabatur in eos, qui accedebant. Ea de cauſa poſt occaſum ſolis non patebat, ad id aditus, neq; id exercebatur. Ad quod cū acceſſiſſet, rogabat eū, qui illi præ- erat, ut id ei aperiret, et nō ei inuideret bal- ei uſum, quo ſe recrearet. Cū is autem ceſtaretur, nullū ex ijs, qui illa hora auſi ſunt intrare, ſuis rediſ- ſe pedibus, ſed Damonem omnes veſpere ſuperaffe, multoſq; ab ignoratio- nem paſſos eſſe grauiffima, quos pro ſperata recreatione exceperunt la- mentationes, eiulatus & ſepulchra. Cū hac referret, & qua ſunt huius- modi; ille nihil de ſuo remiſit deſiderio: ſed inſtabat omnino cogens, ut eum intromitteret. Ille autem ſatis ſe lucrifacere exiſtimans, ſi non cum hoſpitis ignorantia una veniret in periculum; cū ei dediſſet clauem, procul recedit à balneo. Poſtquam autem nudatus fuit intus, multipli- ces terrores, & varia obſtupefaciendi cauſa adornabantur à Damonio, nempe omnis generis viſa, oſtendentia naturam igne & fumo mixtam, & qua in forma hominum & ferarum in oculos incurrebant, in auribus re- ſonabant, anhelitus appropinquabant, & in orbem circa corpus effunde- bantur. Ille verò ſe ſignaculo Crucis muniens, & Chriſti nomen inuocans, domos peruaſit illaſus. Interius autem progreſſus, in grauiora incidit ſpe- ctacula, in grauiorem aſpectum transformato Damonio. Nam & ſimul terremotu exiſtimabat, domum concuti, & perruptum ſolum nudam flammā oſtendere inferius, & ſcintillas ex aquis emitti flammeas. Rur- ſusq; ei arma iidem fuere ſignaculum & Chriſti nomen, & quod per
Magia*

Magistri (Gregorij) preces ferebatur auxilium, discutiebatur, que videbantur, & fiebant terribilia. Aqua autem resreatus, cum properaret egredi; rursus prohibebatur, fores opponente Damonio. Sed hoc quoque rursus impedimentum, pari rursus virtute est solutum, foribus signaculo cedentibus. Postquam autem ei omnia procefferunt ex sententia, dicitur Damonium voce humana ad eum exclamasse, Ne sibi vim illam attribueret, per quam effugit exitium. Vox enim que eum commendavit, ei qui custodi bat, prastitit, ut minimè laderetur. Hoc ergo modo conservatus, magnam attulit admirationem ijs, qui loco preerant, cum nullus apparuisset vivus ex illis, qui illa hora aquam ausi essent ingredi. Hæc Gregorius de Gregorij Diacono, apud Surium Tom. 4.

Meminit infestæ à spiritibus domus, in vita Theodori vicariorum Archimandritæ, Georgius presbyter, Theodori discipulus, in qua & hominibus & iumentis plurimum molestiarum afferebant spiritus: in eadem cum domestici pranderent, aut cœnarent, lapides in mensas à Spiritibus iaciebatur, & tela mulierum rumpebantur. Tanta quoque murium & serpentum multitudo domum occupabat; ut, præformidine, nemo ingredi auderet. Et Metaphrastes in vita S. Panthenij meminit officinæ purpuraræ, quam Dæmon ita infestavit, ut cum magno suo detrimento, domini eandem deferere fuissent coacti, nisi Parthenius rogatus in Christi nomine Spiritum eiecisset. Apud Surium Tom. 1. Sancto. Vbi sic Metaphrastes, Accidit, inquit, ut officina, in qua tinge batur purpura, impederetur ab immundo Spiritu. Sed & immundus Spiritus apparebat, tinctori- bus & opus Imperatoris nõ sinebat effectum reddere: adeo ut ex hac re magnū periculum & damnū serui sustinerent & tinctores. Quamobrem cum hac rescivisset homo Dei Parthenius, & ab ijs fuisset rogatus, prompto & alacri animo venit ad locū officinæ: & cum advocasset immundū operantem Dæmonem, & eum inuocasset terribili & sancto nomine Christi, fecit eum evanescere ex omnibus finibus, illo clamante omnibus audientibus: Tanquam ab igne expellor in gehennam ignis. Cum autem iussisset Sanctus tinctores impleverunt lebetes, & eo presente immiserunt lanam. Ea verò ab illo tempore, quam oportebat, tincturam, cur à ullum impedimentum accepit etiam in futurum. Sicq; & qui gerebant rempub. & tinctores omnes liberati sunt a periculo Imperatoris. Hæc Metaphrast.

In Anastasio Imperatore sic scribit Glycas, parte 4. Erat hic temporibus Rex Persarum Coades; qui cum in castello quodam gemmas magni pretij didicisset; ac quo minus potiretur ab incolis loci Genys impeditur; omni genere prestigiarum usus est. Nam & ludæos, & quosvis alios accersitos adhibebat; neq; tamen illorum quisquam aliquid ef-

6
 fieri potuit. Tandem Antistes eius loci solo Crucis signo Daemonem expulit, ita Glycas.

7. Tempore Romani Argyropoli Imperatoris, in Tracensi Provincia, apud radices montis Cuzenæ, vox miserabilibus eiulatus & lamentis, à Mense Martio audita, primùm quidem præsentis Spiritus indicavit; deinde etiam cladem Romanorum in Cælisyría portendit. Hoc Cedrenus, & post ipsum Ioannes Curopaletes, in Historia Græcorum Impp.

8. Scribit Plinius lib. 7. Epist. 27. Athenis fuisse ædes, in quibus umbra ingens & macilenta, catenarum stridore, quibus vincita videbatur, ædes ipsas replebat. Propter quam rem cùm inhabitare ædes nullus auderet, ad exiguum pretium locatio redacta est. Athenodorus verò Athenas profectus, domum conduxit, perspectaque Umbra eam audacter sequutus: ubi vidit locum, in quo apparere desineret, humum effodit, illicq; corpus catenatum, umbræ, quæ apparuerat, simile inuenit, sublatumq; cadaver horrore ædes liberavit. Fulgofus lib. 1. cap. 6. Exemplum hoc ad longum referimus Plinij verbis, Capite 86. præsentis Disputationis.

9. Simile quid accidisse Corinthi, in domo Eubatidæ refert Pythagoricus quidam Arignotus, apud Lucianum in Philopseude. Inhabitabilis illa erat, propter terricula, quòd si quis inhabitasset, expauescens subito fugiebat. Deciderat ergo iam, tectumq; rumpebatur. Nullus erat, qui ingredi auderet. Arignotus hac audiens, incantationibus & carminibus armatus, domum ingreditur, Umbram, si appareat, domo exacturus. Dum tacitus in vastissimo atrio sedens, ad lumen legit, adest Damon squallidus, hirsutus, & tenebris nigror: tentatq; si qua ratione terreat & expugnet: & nunc in canem, nunc in taurum, nunc in leonem se vertit. Nihil his omnibus commouetur Arignotus: sed assumpto carmine, in quendam domicilij tenebrosum angulum, Spiritum compulsi, ubi mox ille disparuit. Mane sumptis ligonibus iussit effodi locum, ubi Spiritum se condentem noctu obseruaret. inuenitur cadaver hominis defuncti, quod exhumatum, ubi sepultura fuit eraditum, omnis infestatio domum reliquit. Ita Arignotus apud Lucianum.

10. Pausanias Spartanorum Rex interfecta Cleonice Byzantina virgine, per tenebras, manibus illius, ad mortem usq; exagitatus fuit, teste Plutarcho. Sed Plutarchum audiamus. Fama est, inquit, virginem Byzantinam, illustribus ortam parentibus, nomine Cleonicen, quam stupri causa accersuerat Pausanias, à parentibus fuisse necessitate & metu subactis dimissam. Eam pro cubiculo precatam ut lumen auferretur, cùm per tenebras silentio ad cubile pergeret sopiti iam Pausania, incur-

rissa

riffe inuitam in lucernam, eamq; euertisse. At illum ex strepitu obturbatum, stricto pugione, qui propè iacebat, quasi ab hoste aliquo peteretur, percussisse, & prostratisse puellam, quam ex vulnere mortuam non permisisse Pausania quietem, sed Spectrum nocturne offerens, in somno hunc versum cum indignatione ad illum protulisse,

Tu cole iustitiam; teq; atq; alios manet ultor. *Quod factum socij cum Cimone, iniquo animo ferentes arte obsederunt eum Byzantij. Elapsus tamen est, & viso illo exterritus, Heracleam confugit ad manium oraculum, euocataq; Cleonices anima, offensam deprecatus est. Illa in conspectum Pausania venit, ac breui eum ostendit illis malis explicatum iri, ubi Spartam venisset, obscure ut conyicio, imminetia illi fata designans.* Hæc Plutarchus in vita Cimonis.

Non caruerunt Spectris aliquando ædes Dionis. Et huius testis est Plutarchus, in Dione. Dum coniuratio, inquit, coitur, Spectrum est Dioni immane & monstrificum oblatum. Sedebat forè diei serò domi cogitabundus in porticus strepitu repente. Ibi factò respiciens, clara adhuc luce, ad alteram porticus partem, conspexit grandem mulierem, cultu & facie nihil à tragica abhorrentem furia, qua verrebat scopis domum. Ille vehementer percussus & trepidans, acciuit amicos, visumq; ijs narrauit: atq; orauit, apud se ut permanerent & pernoctarent; quod planè extorpesceret, timens ne si solum reliquissent, iterum sibi obuersaretur monstrum. Caterum id non est reuersum, sed filius eius serè adultus, per dolorem aliquem animi, & iram ex parua & puerili ortam occasione, è fastigio domus precipitauit se in caput, & interijt. Et hæc Plutarch.

Antequam cadauer C. Cæsaris Caligulæ sepeliretur, custodes hortorum lamiarum vmbris inquietati sunt. In domo verò, qua occubuit, nullam noctem, sine aliquo terrore, transactam esse affirmarunt, donec tandem incendio domus est consumpta. Hoc Suetonius in Caligula: & his propemodam verbis.

Sic Neronem, postquam matrem Agrippinam, dicta factaque acerbius corrigentem, interfecit, ubiq; spiritus infestantes secuti sunt. Nunquam, ut testatur Suetonius, potuit sceleris conscientiam ferre: saepe confessus se materna specie exagitari, atq; verberibus furiam, ac ardentibus tedis. Antè eiusdem Neronis mortem, in Curia, barbaricum murmur, cum multò risu; & tumultum, in teatro, cum magno fletu auditum esse, cum tamen nullus ibi hominum esset, scribit Xiphilinus in Dione.

De Ottone refert idem Suetonius. A suppliciis ille imperium, occiso Galba, auspicatus; sed infeliciter. Siquidem nox, quæ primum diem imperij secuta est, ad eò infesta illi contigit, ut gemitus edide-

11.

12.

13.

14.

DE LOCIS INFESTIS

ediderit ingentes, repertusq; sit humi antè lectum iacens, à Galbæ manibus se expelli, & prosequi dicens. Suetonius hanc rem his verbis refert. *Dicitur ea nocte per quietem paucifactus, gemitus maximos edidisse: repertusq; à concursantibus humi antè lectum iacens, per omnia piaculorum genera, Manes Galbæ, à quo daturbari expelliq; se viderat, propitiare tentasse.* Ita in Ottone Suetonius.

15. Inhabitauit Romæ ædes Alexander ab Alexandro, ita euidentissimis portentis infames, vt nemo illas incolere ausus fuerit; quin *assiduis Vmbrarum illusionibus, & terris imaginibus, noctibus serè singulis, inquietaretur.* Docet in iisdem, præter nocturnos tumultus, qui medio noctis silentio audiebantur, & horridos fremitus, cum eiulatu striduloq; vocis sono, quibus lachrymari & tremere videbatur; visam esse speciem hominis squalida facie, vultu minaci, nigro corpore, aspectu formidabili, nomen suum exprimentem, & opem implorantem. Hæc ipse Alexander lib. 5. Genialium dierum, cap. 23. qui & pro horum confirmatione egregia exempla adfert.

16. Refert Cardanus, lib. 16. cap. 93. de Rerum Varietate, quod sequitur. *Est, inquit, familia nobilis, ac inter primas Parma, Torrellorum nuncupata. Possident arcem, in qua aula est: in ea, sub camino, solet videri animus, iam centum annis, quoties ex familia obiturus est aliquis.*

17. Pertulit & Hildesheimensis in Saxonia Diocæsis infestantem Spiritum, Hudekin appellarunt lingua Saxonica, siue pileatum, à pileo, quo caput opertus fuit. Mira de eo referuntur. Hominum conuersatione plurimum videbatur delectari, quibus nunc sub humana specie, in habitu rustico, sese exhibebat, nunc inuisibiliter illudebat. Principes viros de rebus magnis admonerat: aliis sua obsequia non negabat. In culina Præfulis frequentius inueniebatur cocis ministrare. Cùm quidam, longius profecturus, ipsi vxorem satis procacem, commendasset per iocum, officio ille strenuè functus; qui libidinis causa vxorem petebant, aliquoties impediuit. Neminem, nisi prius læsus, iniuria afficiebat: læsus non parcebat. Itaq; cùm in prædicti Præfulis culina puerulus quidam assidua consuetudine ipsi familiarior factus, eundem contumeliis afficeret: principio culinae Præfectum admonuit, vt insolentiam pueri coërceret. At vbi nihil profecit, inuentum, in culina, dormientem puerum primùm suffocat; mox in frustra diuidit; tandem igni appositum coquit. Nec hac vindicta contentus, multis aliis modis, & culinae Præfectum, & plerosque alios ex aulicis vexat, quemad-

quemadmodum pluribus prosequitur Ioannes Trithemius, in historia Monasterij Hirsaugiensis, circa annum Domini 1132. Tandem ab eius loci Episcopo, Bernardo, per Ecclesiasticas Censuras Prouincia illa excedere compulsus est.

Testatur V Vilhelmus Parisiensis, Pictauij, in parochia S. Pauli, anno 1447. fuisse Spiritum, qui cyathos & vitramenta frangebatur, iniectis lapidibus, neminem tamen mortalium presentium laderet. Bodinus lib. 3. de Dæmonom. cap. 6. 18.

Haud procul à Binga oppido, vbi Naas fluuiolus Rheno miscetur, pagus est, Camon vulgò, quasi caput montium, dictus. Hic anno 8188, Spiritus fuit, qui plurimas incolis molestias attulit. Primò a nemine visus, cœpit in homines iactare lapides, & pulsare fores. Mox, sub humana specie, responsa reddidit; surra prodidit: quoscunq; nota infamia aspersit; discordiasq; & simultates excitauit. Paulatim borrea omnesque casus succendit & exussit. Vni autem, præ cæteris, fuit molestior, perpetuo eius lateri, quocunq; diuerteret, hærens, atque domum comburens. Nec hac molestia contentus, vt vicinam vniuersam in necem innocentis concitaret, ob scelera illius, hunc locum infamem esse, & suis infestationibus obnoxium, mentiebatur. Vexatio tum demum finem habuit, quando ab Archiepiscopo Moguntino missi sacerdotes, lustrali aqua, atque comprecationibus pestilentem Spiritum profligarunt. 19.

Hæc Sigebertus, Martinus, Chronicon Hirsaugiense. Simile quid refert Ioannes Diaconus, in vita B. Gregorij lib. 4. cap. 93. accidisse in fundo Barbiliano. Hunc propter incolarum scelera, plurimum infestabat Dæmon; atque in forma ferocientis tauri nunc oues infestabatur, & fatigabat: nunc gregum atq; armentorum custodibus grauis molestias afferebat; vt etiam quidam ipsorum propter molestias solum mutare coacti sint. Quem tandem vir Sanctus Litaniarum, atque aquæ lustralis præsidio profligauit. 20.

Eandem propemodum molestiam ab infestantibus Spiritibus, sustinere Deo consecratæ Virgines, Monasterij Verretensis, in comitatu Hornensi. Siquidem in loco, vbi dormire solent, audiebatur incessus Spectri ingemiscens: audiebatur item vox, qua Virgines hortaretur, vt surgerent, & secum ad ignem, agrotum consulatur, accederent. Aliquoties pedibus è lecto, ad passus aliquod, subtraherantur à Spectro: aliquoties sub plantis adeò inillabantur, vt primum risu, modo non morerentur: quibusdam particula carnis euelle-

B bantur:

bantur; pleriq; in aduersam partem profus intorquebantur iibia, brachia, & fauces. Mitto reliquas, quas sustinuerunt, ad tres annos, molestias: quas videre licet apud Vierium, lib. 3. cap. 9. de Præstigiis Dæmon.

22. *lib.* Circa annum Domini 1098. non longè à VVormatia, multis diebus ac noctibus, maxima multitudo armatorum equitum, & peditum apparuit, tanquam ad placiti colloquium, seu bellum processura: & nunc huc, nunc illuc, quasi per turmas discurrentes, circa nonam horam noctis, ad vicinum montem, ex quo prodire consueuerunt, reuertebantur. Tandem nocte quadam, Monachus Limburgensis Cœnobij, non procul à monte, de quo exire solebant, distantis, assumptis secum quibusdam aliis, ad locum infestum accessit; munien. que se signaculo sanctæ Crucis, exeuntes de monte, *Qui essent*, per virtutem sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. vt dicerent, adiurauit. Cui vnus ex turma: *Nos phantasma*, inquit. *sumus, nec militum viuentium turba; sed anima hominum, quondam in hoc mundo, Principi terrenorum militantium, non ante multos annos, in hoc loco, interfectorum. Arma, habitus, & equi; qua nobis, dum viueremus, instrumenta fuerunt peccati, etiam nunc, post mortem, in nobis sunt quædam indicia tormenti. Omne quod iam cernitis circa nos, totum ignum est nobis; quanquam vos ignem nostrum minimè videatis. Cumq; Monachus, vtrum ab hominibus iuuari possent, inquireret; respondit Spiritus: *ieiunijs, & orationibus, & maxime oblatione corporis & sanguinis Christi adiunari possumus, & rogamus.* His dictis omnis illa multitudo Spirituum, quasi vna voce, clamabat trinavice: *Orate pro nobis: orate pro nobis: orate pro nobis.* Mox omnes in ignem resoluti videbantur. Sed & mons ipse, quasi arderet, ignem & maximum fragorem arborum & strepitum emisit. Ita Chronicon Hirsaugiense, circa annum Domini 1097. Similia Spectra sunt, quæ Marathonicum campum, olim horrendum reddiderunt: illa etiam quæ Calcerandus Rochensis Hispanus conspexit, & quasi prænuincia fuerunt ingentium motuum Siciliæ; quibus furens plebs Hugonem Montecanum Proregem, vrbe Panormitana eiecit, eo tempore, quo Siciliæ Regnum ad Carolum V. peruenit. de quibus sic Thomas Fazellus. *Paucis antè diebus, (scilicet quàm tumultus excitaretur, viuentis adhuc Ferdinando Rege) cum sub primam lucem in lectulo vigilaret Calcerandus, magnam hominum multitudinem in arca perstreptentem audiuit. Ad fenestram oculus accurrit, virorum frequentiam primùm, peditumque:**

que species: mos hastatos scutarisq; subsequi, ac equites deinde in turmas
 divisos, armatorumq; acies in prælii speciem concurrentes in regiam do-
 mum, qua Hugo utebatur, irruere, ac oppugnare, oculis perinanem
 umbram sibi videre est visus. Pleriq; præterea sub idem tempus ad verti-
 cem ac radices Peregrini montis milites armis instructos noctu concur-
 santes se vidisse fassi sunt. Hæc Fazellus lib. 10. & ultimo de Rebus
 Siculis.

Apud Aquilonares populos plura loca infestantur. Refert O 23.
 laus Magnus, solere apud ipsos, nocturnos viatores, gregumque
 & armentorum excubiis intentos, portentis diuersi generis circum-
 fundi, mirifico contentu. Hunc nocturnum Monstrorum ludum
 vocant incolæ Choream Eluarum; de quibus eam habent opinio-
 nem, quòd animi eorum hominum, qui se corporeis voluptati-
 bus dedunt, corporibus illapsi, circa terram volutentur. Vestigia
 harum laruarum manè interdum, in herba rosida, deprehendun-
 tur; interdum verò ceu igne exesa conspiciuntur. Olaus, lib. 3.
 cap. 11. Gentium Septentrionalium.

In Islandia Insula, sub polo Arctico, promontorium est, quòd 24.
 instar Aetnæ perpetuis ignibus æstuat. Illic submersorum, siue a-
 lio violento casu occisorum Spectra sese offerunt congressibus notorum
 hominum, tam manifesta, ut tanquam viuentes accipiantur ab ignaris
 mortis illorum. Nec deprehenditur error, priusquam disparuerint
 Umbrae. Idem Olaus, lib. 2. cap. 3.

Arx est in extremis terris Finlandiæ suppolaris, Regno Sue- 25.
 tiæ subiecta. Præterlabitur hanc vastissimus fluuius, inscrutabilis
 profunditatis. Ad hunc Spectra subinde apparent: & imminente
 morte Præfecti arcis, vel militis alicuius, Cytharadus, per noctem, in
 medijs undis, ludens conspicitur, & auditur. Hoc quoq; Olaus, lib.
 20. cap. 19. & 20. Apud Philappas quoq; ingens est numerus Spe-
 ctrorum, quæ cum ipsis conuersantur, colloquantur, conuiuantur: nec ar-
 ceri aut abigi vlla ratione dicuntur. Cumq; præcipuè terreantur à
 manibus cognatorum, ne id fiat, prohibent cadueribus defossis &
 sepultis sub foco. Beucerus lib. de Diuinat. fol. 283.

Similiter Sterlingi, arx in Scotia, à Spiritibus infestatur, & quia 26.
 ibidem gementes & clamantes nocte audiuntur, nomen accepit, vt
 Mons dolorosus dicatur, quemadmodum scribit lib. 4. Scotorum
 historiæ H. Bœthus.

In ea, quæ est circa Syrtes Lybia, quandoque, & maximè 27.
 quieto à ventis tempore, apparent in aère diuersarum animan-
 tium formæ, quarum quædam quiescunt, quædã mouentur: & hæc
 aliquan-

aliquando fugiunt; aliquando fugientes insequuntur: quos verò comprehendunt, frigidò circumdant contactu. Refert hoc Diod. lib. 3. cap. 4.

28. Ex Aristotele de Admirandis auditionibus refert Thomas Fazellus, lib. 1. de Rebus siculis, tumultum in Lipara Insula olim fuisse, ad quem noctu accedere nemini licebat. Cymbala namque, crotali quoque, immanes præterea sonitus, tumultusque cum inconditis cachinnis ibi exaudiebantur. Quibus territi Liparenses, ne quid sibi mali accideret, illoc progredi perhorrebant. At cum merito quidam correptus, eo temerè peruasisset: iuxta tumuli specum obdormiuit, perquælitusque à domesticis post triduum exanimis est repertus. Pro mortuo autem inde elatus, cum sepulturæ paratis exequiis, ac funebri pompa tradendus efferretur, repete omnibus admirantibus experrectus, quæ & viderat, & passus fuerat enarrauit. Hoc Fazellus.

29. Et fodinæ metallicæ quædam à Spiritibus infestantur. Hinc Spiritus Annebergicus, qui operarius duodecim amplius statum interfecit in specu, qui corona rosacea appellatur, eo etiam nomine relictus, quamuis argento diues esset statum verò emittebat ex rictu; cum equi-specie, habentis procerum collum, & truces oculos, appareret. Hinc alter Schnebergicus, nigro cucullo vestitus, qui in fodina Georgiana operarium è solo sublatum, in superiori loco maxime illius concauitatis, quondam feracis argenti, collocauit, non sine corporis attritu. Hæc ex Georgio Agricola Munsterus lib. 1. Cosmograp. cap. 15.

30. In Prouinciæ Peruanæ ea parte, quæ Ititanorum est, Catarina sedecim annorum puella, ob sacrilegio sæpius violatam Confessionem, & infelicem mortem, post mortem multarum turbarum atque tumultuum fuit causa. Mox, ut anima exhalauit, scædum caduer remanuit, tam tetri odoris, ut seponédum fuerit sub dio, ne inficeret domum. Eodem tempore mansuetus aliaquin equus & placidus sic furere cepit, ut calcibus arsetaret in murum, & hac illacque percursa et vinculis abruptus. Auditi canum latratus, & inquieti discursus. Adolescens quidam extra lectum brachio extractus, una ex ancillis calce in humerum percussa, cuius plures ad dies manserunt vestigia. Hæc corpore Catarinæ nondum humato acciderunt. Post sepulturam in famulam, ingredi cupientem cubiculum, ubi illa erat, vas deiectum est de tabulato supersore. Et maior pars oppidanorum contempsit vim magnam laterum regularum quæ magno fragore dispergi percauit. Neque hoc latet. *Domina cuiusdam decemq; alijs aut duodecim n. u. turabatur.*

feribus, semel iterumque ac tertio est rapta pede altero (nec apparebat raptor) famula, quæ Catarina familiaris fuerat. Secuta sunt alia monstra. Cùm in cellam vestiariam iret ancilla, ut promeret vestem, videt Catarinam extollentem sese vasis prensando, at ipsa cum clamore repente se proripit, cæterum vas in parietem proiectum, diffra-ctum est quasi ingenti. Cùm Domina strepitu excitata, intraret cellam, dimidiatum later magno impetu in murum est impactus. Postridie, impressa in pagina Christi effigies de cruce pendens, apertè applicata est glus ne in pariete vestiarij; statimq; cunctis inspectantibus, euulsa tres in partes confissa est. Eodem die cùm in horto cœna esset, magna pars lateris decidit in lancem & conturbauit mensam. Vide Annales Societatis Iesu anno 90 & 91. in prouincia Peruana fol. 766. vbi hæc & plura his similia habentur.

Kerope castrum est vnum ex ijs, quæ Moschus Polono cecidit, in quo multi Germani à Moschouitis occisi sunt. Castrum hoc, & tota vicinia illusionibus diabolicis ad eum erant ante annos adhuc duodecim infesta. vt *Cacadamonas palam, & in conspectu omnium, cùm lu-
na nocte splenderet, in equis sedentes effusis habenis circum mœnia, mag-
no cùm impetu, currerent, & subinde morerentur. Inter diu quoq; more
Moschorum vestiti, integros currus onustos frumento, in humeros suos
ferentes, omnibus aspicientibus in vicinum locum villa cuiusdam arci
proxima conicerent.* Hæc Isselt anno 86 Historia.

Est alius locus palustris, decem scilicet passuum millibus ab Odepe, quod prædium est noui Episcopatus Vendæ in Liuania. Lacus autem, qui in eo erat, sic infestabatur, vt nisi singulis annis sanguis infantium in eum mitteretur, vltra modum affigerentur vicini, & plurima & damna ijs Dæmones afferrent; conturbarent aërem, tonitrua, fulmina, procellas & tempestates exciarent. Hinc vsitatum apud illos erat, matribus furari infantes atq; in lacum proijcere, aut saltem extractum ex eorundem corporibus sanguinem in eundem mittere. Etiam hoc Isselt eodem loco.

Hæc pro veritate infestorum locorum exempla. Quæ in ha-
Disputatione ad duo valere volumus Lector. Primum, ne de in-
festis quibusdam locis vllū in animo ipsius relinquatur dubiū.
Deinde vt ad hæc, id est, ad primum Caput recurrat, si quando in
disputatiōnis nostræ discursu quædam exemplis confirmamus &
vnde illa petita sunt, non assignamus. Ad primum caput conu-
ertat animum cogitationesq; illud, quod desiderabitur, docebit.

Multiplicia esse loca, quæ à Spiritibus infestantur: & quòd omnia ad duo genera possint reuocari, quæq; sit inter ipsa differentia.

1. **R**ecedenti Capite demoustratum est, esse quædam loca Spectris & Spiritibus infesta; Sed ita, vt simul insinuatum sit, non vnus generis omnia illa esse. Data sunt infestæ domus; vt inter alias illa quam Alexander ab Alexandro inhabitauit. Data fundi; vt Hesperij, quorum meminit Augustinus. Data arces & palatia; vt illa in Scotia, ob Spirituum gemitus Mons dolorosus dicta. Data ciuitates; vt Moguntia. Data insule et prouincie, apud Aquilonares populos, & in Saxonia Episcopatus Hildesheimensis. Rursus data loca subterranea, in Fodinis metallicis. Data priuata, vt domus, quam Theodorus, Sicæorum Archimadrita purgauit. Data publica, vt Angulares Thermæ &c. Sed hæc omnia ad pauciora genera reuocantur.

2. Et quidem si rectè ratiocinabitur, duo constitui possunt. Locorū enim quædam possumus dicere *Infesta propter homines*; quædā *per se. Infesta propter homines* illa vocamus, quæ non nisi propter certos homines, quos ipsi Spiritus persequuntur, horrida sunt. *Infesta per se*, quorum infestationis ratio ex Spiritibus, & non ex hominibus, qui iisdem locis degunt, petitur.

3. Atq; *infesta propter homines* sunt, domus, quæcunq; Pausaniam Spartianorum Regem excipiebat: domus quam Nero post cædem matris inhabitabat: Locus, vbicunq; Otto Romanorum Imperator, post internecionem Galbæ, reperiebatur &c. Hos siquidem, quocunq; diuerterent, ob vindictam patrati sceleris, infestantes sequebantur Spiritus.

4. *Infesta per se erunt*, fundus Hesperij, apud B. Augustinum; Thermæ Angulares, apud B. Gregorium: domus, tam illa, quam Theodorus Sicæorum Archimandrita liberauit; quàm alia, quam Romæ inhabitauit Alexander; Aquilonares prouinciæ, & arces Olai Magni; campi VVormatienses, & fodinæ metallicæ &c.

5. Multiplex verò est inter hæc duo locorum genera *differentia*. Prima à *tempore*, quo Spiritus molestare incipiunt, sumitur. Nam in illis, quæ propter homines infesta sunt, prius ipsi homines in locis inueniuntur, quàm loca Spectris sint horrida. Quia eum certis locis Nero, Pausanias, atq; Otto inueniebantur; idcirco molestas.

lestantes patiebantur Spiritus, quibus anteat caruerant. In posterioribus prius ipsa loca infesta sunt. quàm hominibus molestia à Spiritibus afferatur, quèadmodum 1. Cap. allata probant exempla.

Altera differentia à *duratione petitur*. Illa tam diu infesta sunt, quam diu homines. quos infestantes Spiritus sequuntur, ijs locis degunt, & causas molestiarum non tollunt. Sublatis verò hominibus, aut causas molestiarum cessantibus, desinunt infestantes Spiritus. At posteriora hæc infesta manent, quamuis etiam ab hominibus prorsus deserantur. 6.

Tertiam differentiam suppeditant *sines Spiritibus in his locis propositi*. Qui prioribus locis inveniuntur, vindices plerumq; sunt patrum scelerum; quemadmodum Spiritus virginis à Pausania interfectæ; manes matris Neronis, & Imperatoris Galbæ. Qui verò posterioribus, non item. Et quamuis aliquando, non tamen semper, mortales affligunt: vt verò affligant, per se ipsis propositum non est. 7.

Quartam differentiam *forma*, quibus se Spiritus dictis locis exhibent, præbent. Priorum locorum Spiritus *plerumq;* sub eorum specie (& ob id humana) exhibent, qui iniuriam passi, vindictam his terriculamentis expetere videntur. Hinc à matris Spiritu Neronis; à virginis Byzantinæ Pausanias; & à Galbæ Spiritu Otto cognouit se persecutionem pati. At verò posteriorum locorum Spiritus, nunc sub proprijs, nunc sub peregrinis formis conspiciuntur, quèadmodum primi Capituli exempla demonstrant. 8.

Quintò differunt dictorum locorum Spiritus, quòd *in priori genere pauciores* ferè inveniuntur, qui molestant; *in posteriori plures*. Rarius audimus, quosdam suos ubiq; molestantes sequi Spiritus; sæpius certis atq; definitis locis alios atq; alios molestos esse. 9.

Deniq; hoc differunt, quòd in his alia; quàm illis, *expiandis*, ratio seruari debeat. In ijs, quæ propter homines infesta sunt, præcipua est occupatio, (si modò plena securitas obtinenda est.) cum hominibus, quorum causa loca infesta sunt; in alijs, non tam hominibus, qui infestis locis degunt; quàm ipsorum locorum ratio habenda est, quemadmodum suo loco docebitur; tertia parte *Disput.* 10.

Cæterum, quamuis iam dictis rationibus loca hæc distinguantur; multa tamen habent communia: in primis illud, quòd in vtrisque omnis generis molestantes Spiritus deprehendantur; dæmoniaci, scilicet, et hominibus, tam purgandorum, quàm perpetuis supplicij deputatorum: De quo in sequentibus. 11.

CAP.

Tria esse Spirituum genera, quæ loca infestant, de quibus præsens est Disputatio.

2. **N**o argumento Capiti huic præfixo, vnum certum ponitur; alterum in quæstionem vocatur. Illud est, *Esse plura Spirituum genera, per quos loca infestari queant*: hoc, *Quinam illi sint Spiritus*. Nec de potentia quæstio est; Sed de facto, quia, non, quinam valeant loca infesta reddere, sed qui reipsa infestent, quæritur.
3. *Primum* autem omnium confessione manifestum est. Nec male. Quoniam sunt boni Spiritus & mali; & inter vtrosque (vt de Deo Spirituum auctore nihil dicamus) quidam humani sunt; vt inter malos damnatorum animæ; inter bonos, mentes beatæ atque purgandæ: quidam Angelici, vt inter malos diaboli; inter bonos, Spiritus cælestes, in nouem ordines siue choros distincti.
4. De potentia verò quæstio non est, Quinam, videlicet, Spiritus loca infestare valeant. Cùm enim omnium magnæ sint in res corporeas vires; & in rebus corporeis loca, & quæ in locis sunt, habeantur; dubium nullum est, quin quicumq; Spiritus, si modò velint, & nulla superioris autoritate prohibeantur, loca infestare possint.
5. Qui igitur reipsa infestant. *Tria potissimùm Spirituum genera*. Vnum prorsus incorporeorum, duo humanorum: hoc est Diaboli primùm; deinde hominum animæ ad inferorum supplicia damnatæ; & tertio illæ, quæ purgatoris pœnis expiantur, viuentibus molesti sunt.
6. Non negamus interim *Angelos bonos* certis quibusdam, locis & olim visos esse & modò interdum videri. Plura pro hoc argumento exempla protulimus in illa, quam de Spirituum Apparitionibus dedimus, Disputatione. Nec ita cælis includimus *bonos hominũ Spiritus*; vt ipsis quasi vincula iniiciamus, & extra cælũ comparere fas non sit, quoniam etiam hos sæpiùs aliis locis visos esse, in iam dicta Disputatione demonstratum est: sed aliud est apparere Spiritus certis locis; aliud locis esse atfixos quasi, & molestos.
7. Quòd si quis etiam ipsorum præsentia loca infesta fuisse, aut esse, omninò velit convincere, non multum repugnabimus, quæ nos loca infesta hac Disputatione dicimus, illa prioribus, triplicibus Spiritibus, infestari, intelligi volumus.

Nemi

P A R S P R I M A .

Neminem verò vsque adeò desipere existimamus, vt omnes omninò, quæ vel molestiæ percipiuntur, vel tumultus infestis locis audiuntur, *bonis tantùm Angelis*, vel certè *humanis illis felicibus Spiritibus* auctoribus fieri credat. Multa hîc fiunt, quæ non nisi à prauis atque peruerfis; aut certè miseris hominum Spiritibus fieri possunt, vt aliàs demonstrandum erit.

Sic nec quisquam erit, qui molestias atque tumultus omnes ab Angelicis illis *prauis Spiritibus* putabit excitari. quemadmodum non omnia, quæ fiunt, cælestibus illis beatis possunt ascribi; ita neque omnia Dæmonibus. Quædam non nisi Dæmones; quædam non nisi homines habent auctores. Sic quædam non nisi homines, quædam non nisi Dæmones produnt.

Et quæ hîc ab humanis Spiritibus fieri certum est, non *eiusdem conditionis* sunt omnia, quamuis prodant miseros Spiritus aliqua; non tamen semper damnatos. Neque enim omnes miseri Spiritus, damnati Spiritus: quamuis damnati omnes miseri. Miseri illi, qui purgatoriis pœnis expiantur, miseri & damnati, qui infernalibus suppliciis adiudicati.

Cæterùm à dictis tribus Spirituum generibus loca infestari, quamuis difficile non sit, certa quadam ratione docere; *exemplis* tamen rem illustrasse breuitati studentibus suffecerit.

Pro *Dæmonibus* igitur sunt Spectra, quæ in fodinis mineralibus, & salinis obseruata: quæ Hesperij domum reddiderunt infestam: quæ in balneis, quorum B. Gregorius Nyssenus meminit, multis mortem attulerunt: quæ aqua benedicta profligata à Theodoro Sicæorum Archimandrita: quæ agrum Bingensem affligerunt: choreæ item Eluarum, quarum mentionem fecit Olaus: Hutingen etiam Hildesheimensis. De quibus primo Capite. Præterea terribilis & monstrosa effigies, quæ ad M. Brutum nocte ingressa, & quisnam esset interrogata, respondit se eius esse genium. Fœdum quoque & dirum Spectrum, quod Cassio Parmensi obuersatum est sub id temporis, quo iussu Augusti interfectus est. De utroque Sabellicus Tom. 4. lib. 1. Exemplorum, cap. 3. Deniq; quæcunque visa sunt sub peregrinis formis, de quibus capite 19. Thef. 9. & 10. in sequentibus.

Pro *animabus purgandis* sunt, Paschasius; quem celebrat Gregorius Magnus: Spiritus, qui obsequium aliquamdiu exhibuit presbytero, Felici Portuensi Episcopo noto: & armatorum, vt credimus, tam equitum, quam peditum multitudo, quæ in agro Vormatiensi, multis noctibus atque diebus, conspecta est: de quibus

quibus 1. cap. Mater quoque S. Elisabethæ Hungarorum Regina: quæ filię post mortem apparuit; pœnas, quas ob vitam negligentius actam sustineret, exposuit; & vt filię suffragiis iuuetur, rogauit: & tandem, voti compos facta, pro matura liberatione gratias egit, cum secundo iam filię post fusas ad Deum preces appareret, quem admodum in eius vita testatur Iacobus Montanus Spirensis, cap. 23.

13.

Denique pro ijs qui inferni cruciatibus addicti sunt, est Umbra, quæ Athenis domum, quam postea Athenodorus inhabitauit, turbabat: sunt manes matris Neronis, Cleonicæ Byzantinæ Virginis, & Galbæ Imperatoris: Aethiops, qui apparuit Isidoro Monacho: de quo vide Thesin 8. cap. 38. Spectra demum, quæ plurima offerunt Regiones Aquilonares. Quamuis enim ipsa apparitionis, & infestationis horum Spirituum ratio ipsos damnatorum loco habendos esse, non necessariò demonstrat; ex alijs tamen nullam ijs cum beatis aliquando partem futuram clarum est. Ex quibus verò? Quia vera fide destituti (vt de alijs criminibus dicatur nihil) ex hac vita discesserunt. Nequit cuiquam quecumq; probè transacta vita ad salutem prodesse, qui, vera fide destitutus, præsentem hanc cum alia vita (vt illi) commutat. Pro hac, ne plura dicam, disertus est B. Augustini sententia, lib. de fide ad Petrum. *Firmissimè, inquit, tene, & nullatenus dubites, non solum omnes Paganos; sed etiam Iudaos, Hæreticos atq; Schismaticos, qui extra Ecclesiam Catholicam, præsentem finiunt vitam, in ignem æternum ituros, qui paratus est diabolo & Angelis eius. Eodem modo in damnatorum Spirituum numero illi erunt; qui quamuis cum Christiana fide, sine charitate tamen hinc discesserint: quemadmodum idem Augustinus eodem loco his verbis testatur. firmissimè tene, & nullatenus dubites, non omnes, qui intra Ecclesiam Catholicam baptizantur, accepturos esse vitam æternam; sed eos; qui, percepto baptisate, rectè viuunt, id est, qui abstinerunt à vitijs & concupiscentijs carnis. Regnum enim calorum, sicut Infideles, Hæretici atq; Schismatici non habebunt, sic Catholici criminiosi possidere non poterunt.*

14.

Porro ex dictis tria, vel quatuor, inferimus. Primum est, *Animas hominum cum corporibus non interire, sed depositis corporibus vitam aliam viuere.* Hoc probant & defunctorum Spiritus, qui apparent; & quos in diuersis locis excitant, tu multus atq; terrificatiões.

15.

Alterum est, *Non vno tantum loco infernales pœnas sustineri.* Esto sit vnus locus, qui hoc sibi ius præ reliquis vendicet; & qui post extremum Iudicij diem, solus damnatorum sedes erit & domicilium; nunc tamen, præter hunc, plures habet Deus Opt; Max; in quibus

quibus debitas pro meritis à damnatis pœnas exigit. Nonne damnati Dæmones? nonne infernaleni ignem sustinent? Et tamen eos mundi Rectores tenebras haurum, & Spiritualia nequitia in caelestibus vocat Apostolus Paulus: & aërem sublunarem plenum esse Dæmonibus, vt communis, ita non vana, mortalium est opinio.

Tertium est, *Non vno loco contineri animas, quæ non plenè purgata, ex hoc saculo discesserunt.* Præcipuus earum locus, quem Purgatorium dicimus, haud procul ab inferno constitutus est, in visceribus terræ: ad hunc maxima ipsarum pars à morte demigrat. Præter huc singulari Dei prouidentia & clementia, quædam alia habent, quibus purgantur, loca. Sed hæc aliò pertinent

C A P . I V .

Varios esse tam Demoniorum, quàm miserorum hominum Spiritus, qui mortalibus molesti esse solent, & loca reddere infesta.

Spirita Spirituum genera astruximus, quæ loca infesta reddere soleant; Dæmones, Damnatorum hominum animas, & Illas, quæ purgantur. *Verum in singulis generibus gradus, & ordines, an, contra, in vnoquoque genere omnes vnius eiusdemq; conditionis, definiendum est*

Dæmonum igitur (ab his initium faciamus) Psellus, quidam Philosophus & Christianus, (sed vt videtur Christianæ doctrinæ rudis) sex genera, secundum locorum varietatem, distinguit: vnum *Igneum* vocatur, quod circa sublimiorem aërem vagatur. Alterum nominatur *Aërum*, in hoc aëre, nobis proximo oberrans. Tertium appellatur *Terreum*, quia plurimum circa terram versatur, *terrenis quæ rebus, & machinis aduersatur homini.* Quartum dicitur *Aquatile & Marinum*, quod humoribus immergitur, libenter circa lacus & fluuios habitans, in mari fluctus & tempestates suscitans, nauigiaque hominibus onusta, submergens. Quintum est *Subterraneum*, subter terram habitans, infestansque fossiles puteorum, & metallorum; efficiens terræ hiatus, concutiens fundamenta; & flammis uentos excitans. Sextum &

C a vltimum

DE LOCIS INFESTIS

ultimum genus est *Lucifugum*, & inscrutabile, & penitus tenebrosum, passionibusq; frigidis, violenter multas res perdens. Ita Pselus lib. de Dæmonibus.

3. Melius alij molestantes *Dæmones* in duo genera distinguunt; in *Mites*, & *Tetricos*, siue Truculentos. *Mites* volunt Lares dici, qui concubia nocte in domibus versantur, & aliquid facere se, strepitu vario, indicant; nihil tamen faciunt. Germani (inquit Georgius Agricola libro de Animantibus subterraneis) Guteolos vocant, à bonitate: alij virunculos montanos dicunt, quia plerumq; apparent Nani, tres dodrantes longi. *Truculentos* laruarum appellatione dignantur: hi familiam terrent, molestant, turbant. Vtrorumque meminit Cassianus Collat. 7. ca. 32. Priorū his verbis: *Nonnulli es immundorum Spirituum*, (quos etiam *Faunos* vulgus appellat) *ita se ioculatores, & ioculatores esse manifestum est, ut certa quadam loca seu vias iugiter obsidentes, nequaquam tormentis eorum, quos pratercuntes poterunt decipere, delectentur: sed se risu tantummodo & illusionem contenti, fatigare eos potius studeant, quam nocere.* Posteriorū verò sequentibus: *Alios ita esse furoris ac iraculentia deditos esse manifestum, ut non sint contenti hominum tantummodo corpora, quos suppleuerint, atroci dilaceratione vexare; sed etiam irruere super eminentias irascentes, & affligere illos sacrissima cede festinent.* Ex hoc posteriorum genere inveniuntur plures. ex priorum fuit, cuius mentionem facit V Vilhelmus Parisiensis, cap. 8. secundæ partis, partis secundæ principalis, qui cum ioculatore, quem V Vilhelmus se vidisse testatur, se lebat ludere, nec quiescere eundem patiebatur: quiq; noctis quietem nunc lapidibus in parietem iniectis, nunc tumultu & strepitu suppellectilis, nunc detracto lecto interrumpabat.

4. Sed distinctio hæc non in disiuncta Spirituum genera est, sed in vnius generis Dæmonum diuersa officia. Nullos Dæmones crediderim, qui tantum sunt *Mites*: nullos, qui tantum sunt *Truculenti*. Qui nunc mites, post truculenti: qui nunc truculenti, post mites. Nam nec mites deest sua bilis, aut nocendi potestas vel voluntas. Et qui ex odio in nos sæuiunt (quia mille artes norunt) etiam in Angelos lucis se transformant, & summam quandoq; simulant mititatem.

5. Alij hos molestantes Spiritus distinguunt, pro ratione *Ordinum*, in quibus à Deo creati sunt. Hi nec in hoc errant, quod ut bonos, ita malos Angelos, nouem Ordinibus distinguunt: nec in illo, quod quoscunq; quorumcunq; etiam sint Ordinum, putant loca infesta reddere. Quamuis enim superiorum *Ordinum* Spirie-

Spiritibus beati minima officia non subeant; superiorum tamen Ordinum Nequam Spiritus conditionis suæ rationem non habent: & sæpe, non quod ipsos, pro naturæ suæ conditione, facere oporteat, attendunt; sed quò libido trahit, perficiunt. De quo aliàs, Disput. de Dæmoniis.

Damnatum hominum Spiritus duplicis sunt generis. Quidam propter solum originale peccatum, cum quo ex hac vita migrarunt, miseri sunt: quidam propter actualia etiam, quæ commiserunt. Posteriores hos, certis locis, molestos esse posse, clarum videtur ex multis, quæ primo Disputationis Capite allata sunt, exemplis De prioribus maior est difficultas, præsertim si, qui cum originali labe discesserunt, infantes, fuerunt, aut teneræ adhuc atque immaturæ ætatis.

Cùm enim hæc molestandi ratio horum Spirituum quoddam etiam supplicium sit, quod ob sua ipsorum delicta, de ijs Deus Opt. Max. exigit; omnino ab hoc liberi videntur ij, qui propria voluntate Deum non offenderunt, nec quicquam, quod propter grauius puniantur, commiserunt, ut hi posteriores sunt.

Vniuersim tamen non facile negauerim, hos Spiritus posse esse molestos. Quid ita? quia quoddam defunctorum manes viuentibus molesti sint, non solum ob defunctorum, quæ commiserunt, sit delicta; sed aliquando etiam viuentium malo merito, quod dignum est mortuorum Spirituum molestatione vindicari.

Non merebatur Cleonice, Byzantina virgo, ut post mortem adesset aliquoties viuenti Pausaniæ, sed Pausaniæ hoc exigebat peccatum, & crudelitas. Non matrem Neronis defunctam propria; sed filij culpa cogebat viuorum rebus sæpe interesse: Et quod post mortem Galba esset molestior, viuentis Ottonis merebatur impietas. De his I. cap.

Amauerit pater quidam plus æquo filium, Deumque amando grauius offenderit: Sit alius, qui per nefandam libidinem filium procrearit; quid obstabit, ne dicamus manibus defunctorum filiorum terreri, affligi, atque molestari posse parentes viuos?

Probandum erit, capite decimo septimo, iusto Dei iudicio fieri, ut crudeles homicidæ innocentium interfectorum Spiritibus infestentur; at verò potest innocenter vita priuari, non adultus tantum, qui Deum grauius offendit: potest etiam *infans*, & quem solum grauet originalis culpa: quidni igitur & hic, ut ille, post mortem grauis erit cædis authori? Hoc probabiliter dici possumus,

DE LOCIS INFESTIS

namus, quamuis contrarium doceat Tostatus in 25 Matt. q. 754.
*Purganda anima etiam sunt in duplici ordine. Quædam solas pæ-
 nas persolunt, quas in hac vita peccatis grauioribus contraxe-
 runt: quædam etiam leuiores culpas purgatorio igne deponunt.
 Vtræq; viuorum rebus interesse possunt, & viuentium auxilia, ex-
 citato strepitu, postulare. Sed tamen illæ in primis, quæ persol-
 uendarum pænarum pondere grauantur. Priorum culpæ facilius
 expiari videntur, vt ob id hac infestatione, ijs viuorum auxilia im-
 plorare necesse non sit: posteriorum pænæ, quia grauius, & diu-
 tius vindicandæ, etiam hac ratione, possunt vel expiari, vel viu-
 entium subsidium obtinere.*

CAP. V.

*Quinam dictorum Spirituum, præ omnibus, fre-
 quentius rebus humanis intersint, & loca
 reddant infesta.*

1. mnes Spiritus molestos posse esse, & esse, demonstratum est. An æquæ omnes molesti sint, nunc inquiramus. Duplex autem eius, quod quæritur sensus est: alter, an omnes æqualia, & molestias afferant: alter, an omnes æquæ frequenter infestent, & mortalibus adsint; an potius hi illis frequentius. Posterius hinc definiendum: prius illud alium habet locum.
2. Difficilis autem admodum est illius definitio. Neq; enim ex effectibus hinc certum argumentum peti potest; cum sæpe eadē hominum, atq; Dæmonum Spiritus operentur. Nec clarum est ex Spirituum confessione; quod & susp. cta illa sit, & admodum rarò habeatur. Nec deprehenditur ex Spirituum conditione & attributis; cū quæ quorum propria sint, difficilimum sit intelligere.
3. Sed tamen omnino intellectu res hæc impossibilis non est. Cū enim quæ hinc fiunt, ratione & consilio fiant, si rationem ducem sequamur, poterimus veritatem ipsam, si non perfectè assequi, certè à longè intueri.
4. Ratio verò omnino suadet, vt credamus quàm rarissimè Spiritus damnatorum hominum rebus viuentium interesse, & molestias excitare: frequentius purgandorum hominum: præ utrisq; Spiritus Dæmoniorum.
5. Quam enim ob causam credi debet, frequentius rebus viuentium

titum adesse, & interesse damnatorum hominum Spiritus. An fortè, quia id ipsi expetunt? An quia ita placet Deo Opt. Maximo? An velle id possunt Dæmones, sub quorum potestate damnati sunt?

Expetere hoc non possunt ipsi mortalium Spiritus: quia causam, cur expeterent, nullam habent: habent verò, cur cupere debeant latere, & ad viuos redire nunquam. Priùs clarum est ex eo, quod bonum sperent nullum: posterius ex malo, quod suo ad nos reditu incurrunt.

Si miseris bonum aliquod propositum esset, quod viuorum consuetudine consequi valerent, reditum fortè affectarent: ad propositum prorsus est nullum. Non fortunarum, aut corporis; quia huius capaces non sunt. Non animæ; quia ea Spirituum horum est conditio, vt secundum animam perpetuò debeant esse miseri, & & infelices.

Sed & malum, quod suo ad nos reditu incurrunt, ne reditum affectent, impedit. Illud est honoris, quem apud nos saluum esse cupiunt, iactura; qui in præsentissimum periculum adducitur. An fortè honoris rationem non habent superbiæ filij? quorum, vt diuina habent eloquia, *Superbia ascendit semper?* Aut in discrimen honor non vocatur, cum socij intelliguntur esse Dæmonum? hostes Dei? ter in omnem æternitatem miserrimæ creaturæ?

Dei forsitan voluntate, atque imperio, rebus viuorum sapiùs intersunt damnatorum Spiritus? Verùm vnde hoc constat? Quòd Dei voluntate ad nos redeant certum: quòd sapiùs redeant, nec certum, nec verisimile, imò improbabile.

Habet hoc Deus Opt. Max. vt legum, quas sanxiuit, studiosissimus sit obseruator. Iam verò ita de perditæ salutis hominibus statuit; vt quamprimum ex hac vita discederët, mox sua ipsis supplicia, suis certis locis manerent, quæ perpetuum sustinerent. An decretum hoc temere violabit? an locis alijs, quàm à mundi constitutione ordinatis volet hæerere?

Quid verò hîc dubium? Vtrum, quod perditis hominibus mox à morte, sua maneant supplicia? An quòd hæc certis locis miseri sustineant? An quòd Deus legum suarum sit studiosus obseruator.

Primùm clarum est, vel solo diuitis Epulonis exemplo; qui suorum, quæ mox à morte sustinuit, tormentorum, testis est misera illa & lamentabili oratione; *Crucior in hac flamma*. Lucæ 16. Scio quosdã hoc argumentũ illudere; & docere præsentis tēporis verbo, futuras

24
 futuras pœnas significari, quas post diem Iudicij Epulo, cum alijs damnatis communes habiturus est: sed attendant illi: vtrum etiam post futurum Iudicij diem velint futuros in mundo Epulonis fratres; quos tamen ipse suo malo desiderat sapientiores reddi: vtrum tunc tempus velint admittere, quo audire licebit *Moyſen & Prophetas*; quos audiendos docet Abraham. Quo tempore licuit Moyſen & Prophetas audire: quo tempore superſtites erant fratres Epulonis, ipſe cruciabatur. *Mox* igitur à morte cruciabatur. Sed de hoc aliàs.

23. Et certis locis miſeri ſupplicia ſuſtinent: In Inferno, Damnatorum perpetuo carcere: loco vmbroſo, omnis deſperationis & miſeriæ pleniffimo. de quo licet quidam diſputent, vbinam ſit: nobis tamen ſatis ex Scriptura colligitur, eſſe intra viſcera terræ. *Infernus ſubtus* (inquit Iſaias cap. 14.) *conturbatus eſt, in occurſum aduentus tui.* Et Eccleſiaſticus prædicens aduentum Chriſti ad inferos (cap. 24.) dixit: *Penetrabo omnes inferiores partes terræ, & inſpiciam omnes dormientes, & illuminabo omnes ſperantes in Domino.* Denique explicans Scriptura (Num. 16.) quomodo Dathan & Abiron deſcenderint in infernum, ait: *Diſrupta eſt terra, ſub pedibus eorum, & aperiens os ſuum deuorauit illos, cum tabernaculis ſuis, & vniuerſa ſubſtantia eorum: deſcenderuntq; vini in infernum, operiti humo.*

24. Longè verò eſt à Deo, vt quas ipſe leges poſuit, *mox violet.* *Fidelis eſt in omnibus verbis ſuis. Non eſt Deus quaſi homo, vt mentiatur; neq; vt filius hominis, vt muteatur.* Num. 23. *Apud ipſum nulla tranſmutatio,* inquit B. Iacobus cap. 1. Ipſe verò, *Ego Deus,* inquit, & *non mutor,* Malach. 3.

25. Sed & hoc querimus, quam ob cauſam poſſit Deus velle, vt miſeri rebus viuentium interlint? An vt teſtes ſint ſuppliciorum infernalium apud viuentes? Habent. hi Moyſen et Prophetas; illos audiunt: habent verbum Dei; illi credant. Fortè credituri ſunt ex inferis reſurgentibus? Si Moyſi, Prophetis, & verbo Dei non credunt; nec credent reſurgentibus à mortuis. An fortè volet redire, vt per hos de peccatoribus iuſta exigat ſupplicia, & peccata inſlictis malis vindicet? Hic ipſi ſeruiūt mentes Angelicæ, ab hoc, & alijs (quibus Deo famulantur) officijs dicti *adminiſtratorij Spiritus.*

26. Ex his facile colligitur, aut nunquam viuorum rebus intereſſe hominum damnatorum Spiritus, quod dici non debet; aut intereſſe rariffimè, quod in hoc Capite probare nobis eſt propoſitum. Quamuis enim Deus legum ſuarum obſeruator ſit ſtudioſiſſimus: in ijs tamen, quæ à libera ipſius pendent voluntate, diſpenſat ali
 quando

quando; & non priuati semper; sed communis boni rationem habet quandoque.

Nec Spirituum igitur propria voluntate, nec Dei permisso frequenter uiuentibus adsunt hominum damnatorum Spiritus. An fortè hoc uolūt *Dæmones*; sub quorū degunt potestate? Primū omnium hæc res à Dæmonū uoluntate non pendet. Quæ dei legibus subiecta sunt (quemadmodum esse ostendimus, quòd in inferno sint damnatorum Spiritus) non dæmonum, nec ullius creaturæ uoluntate, nisi deus permittat, uolantur, aut infringuntur. Quocirca hinc maior necessitas, cur ad nos Spiritus redire frequenter possint, non petitur; quàm ex ipsa dei uoluntate. Deinde ut maxime dæmonum uoluntati esset subiecta; cur tamen, redire uelint ad nos Spiritus hos, causam non habent dæmones. Quid enim? An hoc reditu ipsis seruitur? an sic, quod quærunt, regni ipsorum propagantur sine? an horum indigent opera, ut mortalibus noceant? Nulla hinc ipsis seruitus præstatur. Regnum ipsorum hoc reditu magnas sæpe patitur defectiones. Per se, ut noceant, sunt promptissimi & potentissimi.

Quæ uim ita sint, si qui Spiritus raro rebus mortalium interfunt, profectò *damnatorum hominum Spiritus* sunt. Addiderim & illud non solum damnatorum hominum Spiritus rarissime ad nos redire; sed sæpe quoque uiuentibus illud; ut damnatorum hominum Spiritus se uiderè existiment, qui tamen non nisi dæmones sunt; sub damnatorum hominum forma, & imagine. Hoc quomodo, & quibus de causis dæmones efficiant, alterius est loci.

Post hos frequenter uiuentibus adsunt Spiritus hominum purgandorum. Quamuis enim ipsis suus sit determinatus locus; & hoc, pro dei uoluntate, puniantur; desiderare tamen ipsi possunt, ut rebus uiuorum intersint; & desiderio ipsorum atque expectationi facilius potest satisfacere deus.

Damnatorum Spiritus redire non affectant: quia bonum à uiuis nullum sperant. Desiderant non redire: quia honoris timent iacturam. At alia purgandorum Spirituum ratio. Quia enim bona à uiuis & sperare & consequi possunt; redire desiderant: & quia honorem non quærunt; quinimò libenter peccatum suum agnoscunt, redire non refugiunt.

Neque erga hos ea seueritate, atque vigore iustitiæ, utitur clementissimus Deus, quo erga damnatos, atque reprobatos: quin potius, quia ipsos, ut filios charissimos, amat, seueritatem disciplinæ, leuiori pœna mitigat: permittit, ut aliorum ipsis charitas

profit, qui egregia erga bonos omnes flagrant charitate.

22. Accedit, quòd & in hoc suo permisso magnæ & multæ rationes Deo possunt esse propositæ, quæ apud Spiritus damnatorum locum non habent: quas, quia aliàs profecuti sumus, hîc repetere necesse non est.

23. Porrò his purgandis Spiritibus frequentius adhuc viuentium rebus intersunt Dæmoniorum Spiritus. Hoc ex dictis, & quotidiana experientia est manifestum. Cùm enim plurima loca infesta sint; & rarò purgandorum Spiritus adsint; rarissimè damnatorum; omninò necesse, frequentissimè Dæmonibus loca infesta esse,

24. Idem aliunde demonstratur. Ex Spirituum istorum voluntate & desiderio: Ex Dei prouidentia atque ordinatione: Ex hominum quorundam nunc molestia, nunc patientia, quæ hîc profequi prohibemur, quòd aliàs illa à nobis sint tractata; Disputatione de Apparit. Spirituum.

C A P. VI.

Qui præ cæteris, ut plurimum ex Spiritibus Dæmoniorum soleant rebus viuentium interesse: loca reddere infesta, & mortales molestia afficere.

1. **I**N maximo numero esse Dæmones extra controuersiam est. Et profani nôrunt hoc auctores, & Sacrarum literarum scriptores. Sed & si his præfidiis destituti essemus, vnus miseri hominis exemplum magno nobis potest esse argumento, à quò Dominus verbo legionem, id est, 6666. (rectius secundùm Iansenium in Euang. Concord. 12250.) aliquando expulit.

2. Confusa autem hæc multitudo non est. Quem Ordinem Spiritus, antequam ob peccata è cælo disturbarentur, habuerunt, eundem adhuc habent, habituri que sunt in omnem æternitatem. Nec mirùm. Naturam sequitur Ordo: naturam eandem semper retinent Spiritus. Ut idcirco nouum videri non debeat, quòd Regnum Spiritus illi habere dicantur, Matth. 12. *Principes* item atque *Potestates*, Ephes. 6.

3. Hinc est, ut quemadmodum inter beatos Spiritus, tres distinguuntur:

guantur Ordines; & in singulis Ordinibus Chori tres: ita inter Dæmoniorum Spiritus, tria prima genera liceat distinguere, & in singulis generibus tres Choros; quos iisdem possemus (quamvis v. fus non ita permittat) nominibus, quibus beatos Spiritus solemus, compellare.

Hæc cum ita sint, quæritur: *Omnesne hi Dæmoniorum Spiritus loca reddant infesta, & molestijs mortales defatigent promiscue; an potius, ex toto numero certi sint aliqui? & qui illi? quorum Ordinum? quorum Chororum?* Curiosa forsitan quæstio: sed certè difficilis explicatu: & quæ si non magnam, aliquam potest lucem præsentis Disputationi asserre.

Eius verò solutio non ex Dæmonum voluntate petenda est, sed diuino potius decreto, decretique causis. Si solius Dæmonum voluntatis ratio habenda esset; nullos iustè excluderis. Si diuini decreti; de pluribus merito dubitaueris.

Quid quærunt magis versipelles, quid ita expetunt, quàm primùm ne infernalibus carceribus includantur? Deinde, vt mortalium generi, quibuscunque rationibus valent, incommodent? Omnium quidem hoc desiderium; sed illorum ardentius, qui naturæ præstantia superant. Quid inde? omnes, & in primis illos superiorum Chororum desiderare loca viuorum infestare, nullamque ipsis pacem relinquere.

Quod inferimus, rectè inferri omnes intelligunt. Sed de propositionum veritate forsitan quis dubitat. At non minus certæ sunt omnes, quas ponimus. Certum omnes Spiritus horrere carceres inferni. Certum mortalibus omnes cupere incommodare. Certum horrorem carceris atque nocendi studium maius esse apud superiorum Ordinum Spiritus.

Quòd inferni carceres omnes horreant, malintque quibus suis aliis quàm inferorum locis esse, illud probat, quòd hi in peccatorum poenam, quam summo opere detestantur, constituti sint, sed in primis ostendit ipsorum oratio ad Christum, ipsos ex homine quodam exigentem facta, qua significant vereri se, ne ab ipso ante tempus torqueantur (Lucæ 8.) tum etiam deprecatio, qua vt in porcos, & non in abyssum mittantur, rogant. Matth. 8. Scilicet potius in porcos cupiunt mitti, quàm in inferni abyssum; quod grauius ipsorum in inferno, quàm porcis supplicium. Et ante tempus torqueri se existimabant, si ante iudicij diem ad inferos detruderentur: quod grauioris poenæ loco habebant, quàm si extra inferni locum, suum nihilominus infernum haberent.

9. Quòd vero *viuentibus cupiant incommodare omnes*, nemo nouit. Clara est Apostoli oratio. *Diabolus circuit, tanquam Leo rugiens, quarens quem deuoret.* 1. Petri 5. Idem alius Apostolus confirmat, dum docet nobis perpetuum grauiſſimumque eſſe bellum non aduerſus carnem & sanguinem, ſed *aduerſus Principatus & Potestates; aduerſus mundi Rectores tenebrarum harum, & c.* Ephes. 6.
10. Sic dubium non eſt, *magis exhorreſcere inferni clauſtra ſuperiorum Ordinum Spiritus*. Quò illorum natura præſtantior, eò indignius fuerunt peccatis ſuis conſtitutas pœnas. Superborum hoc ingenium. Præterea, cùm pœna ipsis ſit hic carcer; quò grauius iſtorum delictum, eò quoque pœna carceris ipsis moleſtior. at grauius ſuperiorum eſſe delictum quis dubitat? Nonne grauitatem peccati dignitas perſonæ, quæ peccat, auget? grauiſſimum igitur huius carceris odium.
11. Nec dubium, *grauius ſuperiorum Spirituum eſſe odium erga miſeros mortales*, quàm ſit inferiorum. Cùm enim odium iſtorum ex noſtro bono proficiſcatur; quò perfectius hoc Spiritus cognofcunt, eò grauiori odio erga nos flagrabunt. at cognofcunt tanto perfectius ſuperiorum Ordinum Spiritus, quanto naturæ dignitate, intelligendi vi, & ingenij perſpicuitate inferiores ſuperant.
12. Quocirca, quod initio dicebamus, ſi ex voluntate Spirituum iudicium petendum eſſet; non his potiùs, quàm illis infeſtatio locorum tribuenda; cùm æquè *omnes* ab inferorum carcere cupiant abeſſe quàm remotiſſimè: æquè *omnes* cupiant mortalibus, quas poſſunt, moleſtias afferre.
13. Verùm, quod omnes cupiunt, non omnibus conſeſſum videtur. *Diuinum decretum ipsis*, quemadmodum peccatoribus omnibus, *alias leges præſcripſit & poſuit*. Exigit Deus pro ratione delictorum ſupplicia: grauiſſima grauiſſimis, leuia leuibus vindicat. Quorum igitur Spirituum grauiora peccata, illorum grauiora ſupplicia: quorum leuiora, leuiora ſupplicia.
14. Iam dubium non eſt ſuperiorum Spirituum grauiora multo eſſe peccata, quàm inferiorum. Oſtendit alicubi S. Thomas grauiſſimum fuiſſe peccatum primi Angeli; ſed qua ratione ille oſtendit huius fuiſſe grauiſſimum, eadem grauiora eſſe ſuperiorum Spirituum facile concludunt docti: grauior igitur conſtituta pœna ſuperioribus.
15. Quid inde? *Rarius rebus viuentium intereſſe Spiritus ſuperiorum Ordinum, frequentius inferiorum*. Quomodo hoc? quoniam pœnarum & ſup-

& suppliciorum, quæ Dæmonibus decreta sunt, haud parua pars sunt ipsi, quibus conclusi sunt, carceres. Si verò inferni carceribus superiores conclusi sunt, quomodo rebus viuentium possunt interesse, eosdemq; molestare?

Assertionem hanc haud parum confirmant terriculamenta nocturna, quæ mortes hominum solent portendere. Hæc omnibus propemodum locis; omnibus propemodum temporibus obseruantur: & authores, vt plurimum inferiorum, non superiorum Ordinum Spiritus habent. quemadmodum docet libellus de Terrificationibus nocturnis, aliàs à nobis datus. 16.

Cæterum, non, ob hæc, vniuersim omnes superiorum Ordinum Spiritus exclusos à viuentium locis volumus: non volumus omnes inferno ita conclusos, vt nulli inde ad viuos patuerit aliquando, aut adhuc pateat accessus. Quamuis carcer ipsis sit iusta pœna; potest tamen is, qui eos hac carceris iusta pœna exercet, Deus Opt. Max. alia in eosdem aduertere; quam etiam, extra infernum positi, maximo cum suo cruciatu sustineant. Hoc solum volumus esse definitum, frequentius eos, qui inferiorum sunt Ordinum, & chororum loca reddere infesta, & viuentibus molestos esse. Vide Caput 12. de Dæmoniacis. 17.

CAP. VII.

Quinam ex Spiritibus ijs, qui purgatorias pœnas sustinent, facilius ad viuos redeant, & viuentium suffragia postulent.

Difficilis videtur ad propositam quæstionem responsio: propterea, quòd ex locis purgatorijs reditus Spirituum ad viuos, pro Dei fiat voluntate atque iudicio; quod *abyssus multa* dicitur, Psalmo 35. & hominum ingenio comprehendendi nequit. 1.

Nec enim Spirituum pro nobis hîc suppetit *confessio*. Nouimus multos ex ipsis ad viuos rediisse, sed neminem nouimus, qui, cur sibi hoc, præ cæteris, priuilegium concessum sit, causas dederit, ex quibus quinam præ cæteris redeant, coniecturam capere possimus. 2.

D 9

Nec:

3. *Nec ex peccatis, quæ purgatorio igne expiantur, coniectura petenda est; quasi illi facilius redeant, qui leuiores, & quæ veniam facilius merentur, commiserunt: illi vel nunquam, vel difficilius, qui perpetrarunt grauiora. quoniam & difficile admodum est nobis de grauitate peccatorum, quæ ab aliis committuntur, iudicare; & eorum, qui ex purgatoriis locis ad nos redierunt, quidam leuius, quidam grauius deliquisse videntur.*

4. *Sic status personæ hic parum facit; fuerit sacris initiatus, qui ad nos redit, an homo profanus; quasi hi præ illis, aut illi præ his facilius uiuentibus adsint. Non tantum redeunt sacris initiati: non tantum homines profani. Ex utroque genere redeunt, ex utroque æquè frequentes redeunt. Nec profanus status facit, quod redeant; nec sacer, quod non redeant; aut contra.*

5. *Verum, quamuis ex his similibusque rebus nulla coniectura capi possit; non tamen omnino nullam esse dici debet. Probabiliter admodum dicitur eos facilius ad uiuos redire, qui dum uiuerent, ut redirent, quasi meruerunt, id est, qui illarum se virtutum studio exercuerunt, quæ diuinam clementiam atque bonitatem maximè solent conciliare. Nec hoc mirum. Cum enim ex singulari Dei clementia hi Spiritus redeant; nonne credi potest ijs hoc præ cæteris priuilegium concedi facilius; qui dum nobiscum communem vitam agerent, eandem Dei clementiam pluribus, maioribusque rationibus sibi conciliarunt?*

6. *Sed, quæ hæ rationes? quæ hæ virtutes? Duæ præcipuæ. Flammans & singularis erga Deum charitas; & ardens proximum, & in primis piè in Christo defunctos iuuandi studium. Non potest non Deus diligentes se diligere, & ob id ijsdem benefacere. Et omnino conuenit, ut quæ quis mensura alijs mensus est, ipsi remotiatur, atque ob id mortuus uiuorum possit experiri, aut etiam expetere suffragia, qui uiuens mortuorum patrocinium suscepit, eosdemque quibus potuit rationibus iuuit.*

7. *Est & aliud piè defunctorum genus, quod sæpius redire solet, uiuentiumque operam implorare. Illorum, inquam, qui ære alieno grauari plenam perfectamque restitutionem, cum ex hac uita discederent, non fecerunt. De horum reditu plurima nostris temporibus referuntur exempla. Damnare omnia quis audeat?*

8. *Scimus non talibus, sed hæredibus efficere, si per hæredes, quæ restitui seriò mandarunt, non restituantur, bona: sed tamen resti-*

restitutionem illi apud hæredes vrgere meritò possunt; tum quòd omnibus bene velint, sed ijs in primis, quibus ipsi, quouis modo, peccati occasio (vt his fit) fuerunt; tum quòd hæc per hæredes facta restitutio aliquod ipsis in pœnis leuamen esse possit. De quo plura capite 79.

Quod verò hi Spiritus merito petere possunt, quidni identitatem permittit Deus Opt. Max. & quidem ipsis? Dei charissimis amicis? in rebus (vt alieni est restitutio) ad salutem maximè necessariis? cum magno sæpe eorum solatio & fructu, quorum bona ab iniquis possessoribus habentur? 9.

Atque hæc ex parte ipsorum Spirituum petitæ sunt causæ. Veruntamen quoniã ex Dei voluntate hic reditus maximè pendet, non negandum est, alias persæpè diuinam prouidentiam habere, cur eosdem reditus permittat, qui nunc ex viuorum, nunc ex alijs defunctorum rationibus petantur; nunc etiam in solam diuinam, mortalium generi occultissimam, prouidentiam referantur. 10.

Addo præterea, nec tantum robur recensitas à nobis causas habere; vt *semper* credi debeat talibus Spiritibus facultatem fieri ad viuos redeundi, eorumq; suffragia, excitatis tumultibus, implorãdi. Quemadmodum si his diuina clementia mouetur, vt reditum permittat, Spiritus defunctorum possunt gratias agere; ita si reditum neget, non habêt, quod conquerantur. fit Spiritibus gratiam, quod redeant; non fit iniuria, si reditus negatur. 11.

CAP. VIII.

*Qui ex Spiritibus hominum damnatorum facilius
ant frequentius ad viuos redeant, ijsq; ex-
citatis tumultibus molestias
pariant.*

EX peccatis hominum, qui horum Spirituum molestias patiuntur; peccatis item Spirituum, qui molestias afferunt; omnino reprehendi debet, Quinã Spirituum damnatorum hominum facilius frequentiusq; ad viuos redeant, & infesti sint. Et meritò, quoniam vel ipsorum Spirituum; vel viuentium peccatis tribuantur, quæ ab his molestiæ excitantur. 12.

Huius

2. Huius illud magnum argumentum est, quòd non facilè hęc Spiritus molestias attulisse deprehendes, quin vel Spirituum, obserues delictum aliquod; vel hominum, qui molestias sustinent, culpam. Sed hoc maius, quòd quãuis graue hisce Spiritibus sit inferni carcere concludi, vagarique malint; inuiti tamen ad viuos, vt ab ijs cognoscantur, redeant; & quotiescumque redeunt, in suam (si non aliorum) ad minimum pœnam, quæ peccato debetur, redeant.

3. Nec enim videtur vlla esse alia ipsorum reditus ad viuos causa. Ipsi, qui redeunt, sibi bonum non petunt, non petunt alijs, quibuscunque tandem sese exhibeant. Illi, quibus apparent, ipsorum præsentia non delectantur; molestias verò ferunt ægerrimè. An igitur alia de causa, quàm sua, vel viuentium culpa, viuos molestant?

4. Et vt fieri aliquando possit, quòd ob nullam suam culpam ferant molestias viui: quis credat, vt malù aliquod sustineant, quod non merentur, *defuncti*? Cedit ad viuorum emolumentum, si immeriti aduersa patiantur; at emolumentum nullum sperant hi defunctorum Spiritus. Quocirca si non viuentium, defunctorum saltem delicto tribuamus quod inuiti redeant.

5. Cæterùm non *omnia* vel ipsorum, qui redeunt, Spirituum, vel viuentiù, ad quos redeunt, deccata, huius reditus sunt causa. Quid? An non omnes omnino Spiritus damnatorum hominum, redire necesse esset ad viuos, cùm ipsorum nullus sit, què non sua peccata ad inferos detruserint? Et ex viuorum genere quàm sunt multi, qui etiam grauibus se inuoluerunt peccatis; & tamen horum Spirituum molestias nunquam experiantur?

6. *Certa quedam peccata sunt, quibus hic cum molestia coniunctus reditus tribui debere videtur. Nec malè, tum quia rarius accidit; tum quia, cùm singulare quoddam insolitumque vindictæ sit genus, singularibus quibusdam delictis, & non promiscuè quibusuis, ille decretus existimari debet. Atq; hoc insinuassee forsitan videtur Porphyrius lib. 2. de Abstinencia animalium. Nam cù de prauis & fallacibus Dæmonibus dixisset, mox hæc de animabus subdit. Tales, inquit, sunt & Anima defunctorum, qua vitijs oppleta è corpore migrarunt: conflictantur enim etiam tunc, ira & concupiscètia perturbationibus: & in naturã conuersæ Dæmonum, similes illorum redduntur: noxia ac turbulentæ in varias se vertunt formas: ac modò conspicuas se oculis præbent, modò recondunt: & ita eludunt aciem tum intuentium, tum etiam cogitantium.* Hoc Porphyrius.

7. Sed qua ista peccata? Existimo horum alia ex ipsis molestantibus

bus Spiritibus; alia ex viuentibus, qui molestias patiuntur, esse petenda. Vtrique possunt quædam commisisse, quæ propter & illos conueniat redire, viuentibusque molestos esse; & viuentes horum molestias sustinere. Et *qua Spirituum defunctorum?* hæc prius indagemus.

Omnia, si generatim de iis loquamur, ad vnum genus, quo charitatis erga proximū iura enormius violantur, reuocari possūt: Si ad species descendamus, alia sunt, quibus officium, quod parentibus debetur, in grauem contumeliam est versum: alia, quibus viscera misericordiæ erga summa vel graui egestate laborantes claudia fuerunt: alia, quibus iidem oppressi sunt. Vt huius reditus rectè tria ferè genera peccatorum constitui debeant, *impietas, scilicet, erga parentes, induratum erga egentem proximum peccus, & grauis in subditos tyrannis.*

Et quidem exempla eorum, qui reuersi leguntur, magnam nostræ assertioni fidè faciunt: Sed tamen ratio, quàm hoc conuenienter fiat, clarius demonstrat. Primùm optimo iure hæc pœna damnatis hisce debetur. Deinde, vt mortales cognoscant Deum peccata, quibus in proximū grauius peccatur, iustissimè punire (vt hic punit) magnæ rationes probant.

Norunt omnes, quantum pietas erga parentes filijs cōmendata esse debeat. Norunt, quantum supplicium impijs omni iure constitutum sit. Cùm igitur defunctorum Spirituum graue supplicium sit ad viuos redire; quis dubitabit quin Deus hoc supplicii genere eorum peccata, qui *in parentes impij* fuerunt, vindicare iustissimè velit?

Ita misericordia indigni sunt, qui *misericordiam miseris negant*; & quibus possunt modis & commodissimè valēt, miseris egentibus non subueniunt; maluntq; cum Dei offensa in greges impudentiū canum, aut obscuros Lenones, expendere substantiam; quàm cum maximo animarum suarum lucro Christi membris egentibus conferre. sacrarum literarum auctoritate confirmata est sententia. *Iudicium illi sine misericordia, qui non prestuit misericordiam. Iacob. 2.* Et hi igitur hac vindicta digni.

Nec meliori loco *tertij illi* habendi sunt: quinimò hoc illorum conditio est deterior, quòd non solum miseris pro ratione suarum facultatum non subueniant, sed etiam miseros reddant miseres, & vulnera vulneribus, mala malis addant. Quorum vero aut par culpa est; aut etiam grauior; leuior erit pœna atq; supplicium?

Atq; quemadmodum horum, vt ita dicam, barbaries mere-
tur,

E

tur,

tur, vt hoc supplicij; præter alia, genere vindicetur; ita conuenit; vt viuentes intelligant (intelligant autem hoc misero reditu) hæc eorum iusta supplicia. Sic re ipsa cognoscunt Deum legum suarum esse rigidum obseruatorem; vrgere charitatis leges; humanitatis leges erga proximos non violandas: non opprimendos pauperes; misericordiam miseris exhibendam.

14. Quæ diximus, Spirituum, qui redeunt, molestique sunt, sunt peccata. Aliquando non Spiritus in causa sunt: sed *viuentium* peccata merentur, vt infestationes Spirituum horum sustinere debeant. Et *que illa?* quibus vel *damnatis Spiritibus* culpæ, suppliciorumque, que sustinent, fuerunt causa; vel *summæ crudelitatis in damnatis* aliquando argumenta statuerunt.

15. An iniusta priorum vindicta? Iustissima. Cùm enim culpæ fuerint miseris socii; & suppliciorum, quæ grauissima patiuntur, quodam modo sint auctores; nonne conuenit, vt de his miseri sese excitatis, tum multis, aliisque rationibus, vt ita dicam, vlciscantur? & molestant, quos propter perpetuæ ipsis in inferno molestiæ sunt sustinendæ?

16. Sic nec posteriorum iniusta vindicta. Esto defunctorum delicta hunc reditum non mereantur; merentur tamen summæ crudelitatis viuorum in ipsos statuta argumenta, in quæ etiam his rationibus animaduertere solet Deus: vt quò pluribus rationibus charitatem, mutuumque amorem cupit mortalibus esse commendatum, eò pluribus vindictæ generibus (atque hoc inprimis reditu) intelligant omnes eundem offendi, si violetur.

17. Vtrorumque exempla proferre haud esset difficile. Sed quid opus? Plura à nobis primo nostræ præsentis Disputationis capitula allata sunt. Non pauca etiam in reliqua Disputatione obseruantur. Nec desunt curiosis quotidiana, quæ ab aliis malimus obseruari, quàm à nobis hoc loco proferri.

18. Quocirca, vt quæ pluribus dicta sunt, contrahamus, quinque ferè Spirituum damnatorum hominum genera sunt, que ad viuos frequentius, faciliusque, redeunt, & molestias pariunt: sunt impij in parentes, sunt immisericordes, sunt pauperum oppressores, sunt miserè seducti, sunt crudeliter necati.

19. Et priores tres ob propria sua delicta redeunt, posteriores ob viuentium adhuc hominum. Quò fit, vt hi molestare desinant, si vita excefferint illi, ad quos molestandos redeunt; illi certis hominibus alligati non sunt, possintque nunc his, nunc illis molesti

testi esse, prout diuinæ prouidentię visum fuerit. Verum de hoc plura in sequentibus.

C A P . I X .

Vtrum semper in propria persona adsint viuentibus Spiritus, dum molestias excitant.

Et ostenditur ex omni genere aliquando adesse.

Dobus modis intelligi potest Spiritus molestijs, quæ ab ipsis afferuntur, viuentibus adesse. videlicet vel autoprofopos, id est, in propria persona, vel heteroprofopos in persona aliena. Quemadmodum enim quis duplicem personam potest sustinere, propriam, vel alienam; ita potest vel propria vel aliena persona dici adesse, & se exhibere, atque molestus esse.

De Spiritibus igitur, qui molestias mortalibus afferre creduntur, quæstio est, vtrum quotiescunque rebus mortalium interfunt, molestique sunt, semper adsint in propria persona, & quæ fieri obseruantur, ipsi præsent; an non ipsi, sed alij ipsorum nomine, quidquid agitur, perficiant, qui ob id ipsorum personam sustinere & gerere dici possint.

Et quæstio est præcipua de humanis Spiritibus. De Damonibus res adeo quibusdam est certa, vt in illam suspicionem venerint, per hos solos molestias omnes afferri; nullas per Spiritus humanos. Spiritus humanos ita suis locis esse conclusos, vt nunquam exire inde liceat. quocirca & semper illudi viuentium sensibus, quotiescunque sub humana, quam etiam norunt, Spiritus conspiciantur, aut molestent. Et sententia hæc nobiles authores habet teste Maldonato in 6. Lucæ. Nam Chrysostomus in Homil. vltima de Lazaro, aliisque nonnullis locis: Tertullianus in libro de Anima: & Athanasius, aut quisquis author est qq. ad Antiochum q. 11. & 13. & Isidorus lib. 8. Etymolog. cap. 9. & Theophylactus in 8. Matthæi, prorsus negant vnquam fieri reditus animarum defunctorum ad viuos. Sed & cur fieri non conueniat, multas rationes afferunt. Primum, id viuus utile non esse: qui si viuus non credunt, ne mortuis quidem credent, vt Abraham diuiti respondet. Deinde, quod si etiam ipsis oculis damnatorum supplicia homines cernerent, nihilo se magis à peccatis abstinerent.

E 2

Quæstio

Quotidie, inquit Chrysoſtomus, fures & alios reos ad ſupplicia duci vident; & iſdem ſe, propter quæ illi puniuntur, peccatis inuoluunt. Præterea, quod ſi id fieret: progreſſu temporis res in contemptum veniret: & non magis mortui nos, quàm viui commonerent, vt eodem loco Chryſoſtomus inquit. Denique, quod ea res multorum errorum cauſa eſſe poſſet; dum Dæmon fingens ſe ſilicuius mortui animam eſſe, homines ludificaret, & quidquid vellet, illis perſuaderet, vt Tertullianus, Chryſoſtomus & Athanaſius argumentantur. Nam & cum ſciamus, inquit Chryſoſtomus, mortuorum animas non redire: tamen ſæpe Dæmon, per quietem & ſomnium, qua vna ratione poteſt; animarum deſunctorum perſonam ſumit; quid facturum fuiſſe, ſi animas redire ſciret. Ita dicti Patres. Quid nos?

4. Libenter his concedimus Spiritus Dæmoniorum autoproſopos ad ſuperos redire, iſdemque moleſtos eſſe. Ratio fieri poſſe docet. Probant quotidiana exempla. Communis hic omnium conſpirat conſenſus. Nec eſt, quod contrarium demonſtret.

5. Dæmus quoque his, Non ſemper ad eſſe humanos Spiritus, etiam tunc, quando omnino ad eſſe videntur. Quot modis hominum ſenſibus poſſunt illudere Dæmones? Quoties nunc hos, nunc illos exhibent, quando neutri autoproſopos ad ſunt? Quoties tu multus, tragædiasque excitant, quæ ipsis authoribus fiunt, & tamen Spiritibus humanis tribuuntur?

6. Nunc in Angelos lucis ſe transformant Nequam: nunc Dei ſimulant perſonam: nunc Sanctorum hominum; quemadmodum aliàs dictum eſt. Et qui horum poſſunt perſonam effingere, atque diſſimulare; non poterunt Spirituum vel purgandorum, vel damnatorum hominum?

7. Non minor eſt Dæmonum virtus, quàm bonorum Angelorum; ſi quid beneficio naturæ habent, attendamus. at Angelos, & hominum, & Chriſti, & Dei perſonam ſuſtinuiſſe tam eſt certum, quàm quod certiffimum. Quidni igitur perſonam purgandorum Spirituum, atque damnatorum hominum referant aliquando Dæmones?

8. Beatiffimus Auguſtinus, libro de Cura pro mortuis agenda, cap. 13. quod probamus, probat; & ex illo colligit, quod eundem Spiritum quandoque, eodem tempore in diuerſis, maximèque diſtantibus locis apparuiſſe certa experientia probatum ſit: in quibus tamè locis ipſummet reuera fuiſſe perſonaliter non facilè quis dixerit. Et quis eos Spiritus autoproſopos rebus viuentiù ad eſſe aut intereſſe dixerit, quos Necromantici ad viuos reuocare ſe exiſtimant? Quales fue-

ruot

runt; quos Osthanes, Necromantiae nobilissimus professor, apud Plinium lib. 30. cap. 2. reuocauit: illi etiam, quos Appion per Cynocephaliam herbam, quae in Aegypto vocatur Osyrites, euocauit. & qua patria Homerus, quibusue parentibus esset genitus, docuerunt. Praeterea mortuus, qui sexto Pompeio exitum Pharsalicæ pugnae denunciauit, excitatus ab Eriçtone venefica, apud Lucanum. Omitto his similes. Atque hæc ex sententia S. Thomæ 1. part. quaest. 89. art. 8. ad 2 à nobis sunt dicta.

Cæterum quamuis hæc ita sint, dici tamen non debet, *humanos Spiritus, tam purgandos, quam damnatos, nunquam autoprospicos, ad superos redire*, uiuentibusque excitatis tumultibus & strepitu esse molestos. An fortè loca, quibus ob merita destinati sunt, exire non permittuntur? an exire quidem permittuntur; sed virum infirmitate præpediti, exire nequeunt? An si & hoc possunt, & illud licet; frustra ad uiuos, redirent; quia nullam nec gratam, nec aduersam, cum iisdem possent habere communionem.

Primum dici non debet: *Non est ipsis omnis facultas hac loca egrediendi adempta*. Cælestium Spirituum, siue bonorum Angelorum proprius locus cælum est, non minus atque Purgatorium purgandorum & damnatorum hominum Infernus: veruntamen hi curam nostri gerunt in terris. Idem cælum proprius locus est felicitium Animarum; & tamen cælo ipsas concludere indignum censet B. Hieronymus. Tu, inquit, contra Vigilantium, Apostolis vincula inycis, ut esse ad diem iudicij cogantur in custodia? Et rursus. Cum Diabolus & Demones ubiq; toto orbe vagantur; quare Martyres post effusionem sanguinis tenebuntur inclusi?

Fortè his conceditur facultas, quia *felices* sunt; nostris purgandis, & damnatis negatur; quia sunt *infelices*. At infelices non minus sunt Dæmones, quorum proprius locus, infernus; qui tamen, ut B. Hieronymus loquitur, *toto orbe vagantur*. Praeterea, quemadmodum illorum non in hoc posita est felicitas, ut ubiuis esse possint: ita neque infelicitas horum in eo; ut vno tantum concludantur loco. Illi felices sunt visione Dei, ubicunque etiam agant: hi infelices sunt supplicij ignis infernalis, quem secum, quocunque deueniunt, circumferunt.

Scio Christi lege & sententia purgandis Purgatorium, damnatis Spiritibus Infernum, esse destinatum: sed exceptionem illa admittit; quemadmodum lex omnis, omniumque Principum sententia. Bonum publicum legislatori semper propositum est. Hoc si lege præterita obtineri potest, legis ratio magna non habetur.

E 1

securo

- 38
 25. Secundum quoque dici non debet. *Virium imbecillitate non impediuntur* Spiritus humani, cur minus loca sua deserere valeant. Esto, sit grauiſſimum, quod ſuſtinent, ſupplicium, vires tamen miſerorum non frangit, aut debilitat. Vruntur igne, non exuruntur; cruciantur, non moriuntur: Quocirca cum quæ in Spiritibus omnibus eſt, in iſtis non deſideretur, *ſe mouendi facultas*, virium infirmitate ne ad nos redeant, non prohibentur.
26. Et hoc non de ijs tantum Spiritibus dictum volumus, qui ad æthereas ſedes quandoque transferendi ſunt. Omnes, etiam damnatorum hominum Spiritus, oratio noſtra comprehendit; etiam eos, qui in tenera ætate ex hac vita diſceſſerunt; quibus hæc facultas non fuit, ſua, quibus, vt ita dicam veſtiti fuerunt, corpora, circumferendi; illi à corporibus expediti, ſe facile huc, illucq; transferre valent.
27. Præterea quamuis viribus Spiritus vel omnes, vel aliqui eſſent deſtituti, autoproſopos nihilominus viuentium rebus intereſſe poſſent. Nunquid aliorum opera poſſent transferri? Si damnati mox, à corporibus egreſſi, à Dæmonibus rapiuntur ad inferos: ſi purgandi à bonis Angelis deducuntur ad loca purgatoria, quid prohibet, cur minus vtrique locis viuentium per eoſdem reſtituantur?
28. Forſitan nullam cum viuis poſſunt habere communionem hi Spiritus; vt ob id ipſos redire credi non debeat, quod fruſtra venirent. Tertium hoc impedimentum inſinuabatur ſuperius. Sed & hoc nullum eſt. *Poſſunt habere cum viuis communionem: & quidem non exiguam.* Quid ita? Poſſunt ſe in corporibus, quæ circumferunt, viuentibus exhibere: Poſſunt tumultus excitare: Poſſunt moleſtia afficere: Poſſunt his ſimilia haud pauca præſtare, quæ capite 13. ſuſius proſequemur.
29. Et vt ipſi nullam communionem haberent; magnæ tamen & graues cauſæ poſſunt eſſe, cur ipſos *Deus Opt. Max.* ad viuos autoproſopos redire vellet: quæ locum non haberent, ſi, quæcunque Spectra conſpiciuntur, Dæmonia ſint; ſi quicunque tumultus excitantur, à Dæmonibus excitentur; ſi quæcunq; moleſtiæ afferuntur, Dæmones habeant autores: has cauſas hic repetere neceſſe non eſt, alibi eaſdem proſecuti ſumus.
30. Nihil igitur eſt, quod prohibet *autoproſopos Spiritus* hos mortali-um, vel viuentium rebus intereſſe. Quid quod multa oſtendant eoſdem ſæpius interfuiſſe? Omitto pro hac re communem populi Chriſtiani vocem grauiſſimam doctorum hominum ſententiam; in pri-

in primis B. Augustini, qui lib. de Cura pro Mortuis agenda cap. 15. 16. ait, non nisi impudenter negari id posse: idemque confirmat exemplo B. Felicis Nolæ Episcopi, quem ciuibus Nolanis apparuisse testatur sibi constare certis testibus: omitto etiã exempla; Samuelis, quẽ sacrę literę offerunt, & aliorum, quos probatę historię suppeditant: ipsa quorundam Spirituum species atque forma, vox & oratio, officia, hisque similia magnum sæpe argumentum præbent, vt omnino autoprofopos Spiritus defunctorum nobis adesse credere debeamus.

Nec Abrahami ad Lazarum facta oratio nobis hic contradicit, in qua tamen plurimum præsidij quidam ponunt. Non enim respondet Abraham non posse, aut non solere ad hanc vitam redire mortuos; quemadmodum ante responderat. Et in his omnibus inter nos & vos chaos magnum firmatum est; vt hi, qui volunt hinc transire ad vos, non possint: sed respondet: Habent Moysen & Prophetas, &c.

Constitutum ergo hoc capite sit. & *Demoniorum Spiritus* ad viuentes autoprofopos reuerti, molestosque esse; reuerti etiam autoprofopos *defunctorum* hominum, siue ignibus infernalibus ad tempus, siue perpetuò sint adiudicati. Sed qui frequentius? Hoc sequenti capite definiendum.

CAP. X.

Qui ex molestantibus Spiritibus frequentius autoprofopos rebus viuentium intersint, & qui rarius.

QUOD coniectura, rationeque consequi possumus in propo-
 sita quæstione, id tribus membris concludimus, *frequentissime* rebus viuentibus interesse autoprofopos Spiritus *Demoniorum*; *Rarius* Spiritus purgandorum; *Rarissime* Spiritus *damnatorum* hominum. In his astruendis eadem nobis hic seruiunt rationes, quibus superius, capite quinto docuimus *rarissime* molestas esse Spiritus hos postremos, *frequentius* secundos, *frequentissime* primos.

Et de *Demoniorum* Spiritibus res clara est multis argumentis. Primò, quia etiam quando plerique humanorum adsunt, ipsi non desunt: & sæpissime ipsi & suo priuato nomine molestant, & nomine Spirituum humanorum, quando omninò necesse est ipsos in propria persona adesse.

Deinde:

3. Deinde quotiescunq; sub brutorum animantium forma conspiciuntur Spiritus; quotiescunq; monstra exhibentur, dubium non est *autoprofopos* adesse Dæmoniorum Spiritus. Hæ formæ humanis non conueniunt, conueniunt tamen multis, iustisq; de causis Spiritibus Dæmoniorum. Quoties verò sub his formis conspiciuntur Spectra?

4. Tertio, sæpissimè molestias tantas, & tales sustinent viuentis, in Spirituum infestationibus; vt per humanorum spirituum vires non posse videantur afferri. Hic si quandoq; *autoprofopos* humani Spiritus adsunt, profectò non absunt Spiritus Dæmoniorum.

5. Quòd si iam *ingenium* Dæmonum attendamus, clarius, quòd asserimus, intelligetur. Cupiunt ipsi viuentibus esse molesti; quocirca & iisdem adesse. Defunctorum hominum alij, id est damnati, malunt hominibus esse ignoti: alij quamuis cognosci non refugiunt, molesti tamen esse nollent, si aliis rationibus necessitates suas explicare possent. Molesti igitur qui sunt, quicq; conditionem suam innotescere cupiunt, vt plurimum dæmones erunt.

6. Deus quoque potest velle, vt iisdem sæpissimè rebus mortalium intersint, partim ob graua, quæ in improbis vindicanda sunt delicta: partim ob profectum proborum, quorum per Dæmones virtutem exercere solet. Vtraq; enim quamuis alijs rationibus, per infestantes tamen Dæmones ob plurimas causas perficit.

7. Nam in improborum delictis vindicandis, intelligunt mortales peccatorum suorum grauitatem: defectus suos atque errata non latere Deum in cœlis: futuræ vitæ extremam miseriam, infelicissimam suam, nisi resipiscant, conditionem. Denique non fabularum loco habenda, quæ de futuræ vitæ, per Dæmones afferendis grauissimis tormentis Sacræ paginæ recensent, quando eorum etiam in hac vita obseruant, & experiuntur, quamuis leuia, argumenta.

8. Eadem possunt intelligere in proborum exercitio: Sed illud præterea, quòd verissimè ab Apostolo dictum sit, *Diabolum circuire, tanquam leonem rugientem, & querere quem deuoret*: hoc inquam possunt intelligere, quando non ex insidijs tantum, & occultè nos adoritur, sed palam quoque infestationibus, molestiis & terculamentis oppugnat, & exagitat.

9. Hinc tot exempla infestationum Dæmoniacarum, non Ecclesiastici solum, verum etiam profani Scriptores literis consignarunt, & posteritati tradiderunt. Hinc tot nostris temporibus, si non apud probos, quorum minor numerus, certè apud improbos dæmonum, nunc ludificationes, nunc infestationes.

Certe-

Cæterum, vt Dæmoniâ Spiritus frequentiffimè: ita *pariffimè* autoprofopos adfunt Spiritus damnatorum hominum. Neque enim ipfi caufas habent; cur, vt ad viuos redeant, affectare debeant. Neque vt Deus Opt. Max. ipfos itentidem redire velit, rationes iuftæ inueniuntur. Neque per Dæmones, fub quorum poteflate funt, redire frequentius coguntur. Hæc, quia fuperius docuimas, hîc repetere non eft neceffe.

10.

At non ita rard autoprofopos viuentiũ rebus interfunt Spiritus purgandi. Quæ enim caufæ prohibent damnandorum hominum Spiritus redire; illæ hos ad reditum prouocant. Arcet illos fuperbia: at hi Spiritus humilitatis funt alumni, & honoris per hunc reditum vel iacturam non faciunt, vel fi faciunt, tanti non faciunt, quanti bonum, cuius confequendi fpe lactantur.

11.

Bonum his proprium magnum eft propofitum; libertas videlicet à grauiffimis pœnis; hoc illi fperare non poffunt. Quocirca hi, non illi in hoc fuo reditu fingularem Dei clementiam agnofcunt. Eft & aliorum ipsis bonum propofitum, quibus fe exhibent; hos partim de futuræ vitæ, fupplicijs inftituunt, partim ad opera mifericordiæ Spiritualia cum magno ipforum emolumento inuitant. Neutrum propofitum eft damnatis, licet prius aliquando eueniat.

12.

Volet eodẽ etiam fæpius ad nos redire Deus Opt. Maxi. non propter iam dictas caufas tantum; verum etiam, quia filiorum loco habet, dignosque cenfet, quibus vberiora fuæ clementiæ argumenta aliquando exhibeat. At hæc in damnatorum hominum Spiritus non conueniunt.

13.

Nece adẽ neceffitate hi Spiritus ad purgatoria loca, quâ illi ad infernum, alligati funt. Huius illud haud leue eft argumentum, quod his nulla fit fpe infernum aliquando relinquendi; illi certiffimi funt, quod purgatorijs locis perpetuo concludi non poffint.

14.

Hæc confirmant ipforum Spirituum, qui plerumque moleftant cõfefsio. Exorcifmis enim adiurati plurimi; vt qui funt, quasue ob caufas ad viuos redierint, prodant; miferiam fuam explicauerunt, feque fuffragiorum obtinendorum caufa adefse

15.

profefsiffint, & fidem verbis fuis fecerunt; quia

post fuffragia exhibita, omnis per il-

los allata moleftia & infeftatio

conquieuit.

F

CAP.

An, & unde possit constare Spiritus humanos autoprofopos rebus uiuentium interesse.

1. **N**on propositum nobis est hoc loco explicare, quæ res Spiritus humanos prodant: id ad secundam huius Disputationis partem pertinet, ibique multis capitibus docetur: inquirendum est Quibus signis deprehendi possit autoprofopos rebus uiuentium interesse. Multùm differunt Spiritus humanos adesse, & autoprofopos adesse. Adesse possunt, & tamen non autoprofopos adesse.
2. Neque hoc mirum alicui debet videri. quia & beatorum hominum Spiritus, qui cum Christo in cælis degunt, sæpe mortalium rebus interesse leguntur, quando tamen autoprofopos affuisse dicendi non sunt. Cuius D. Augustinus lib. de Cura pro mortuis agenda, cap. 13. hoc non leue censet esse argumentum, quod eundem Spiritum quandoq; eodem tempore in diuersis, maxime que distantibus locis apparuisse certa experientia probatum sit, in quibus locis ipsum autoprofopos fuisse nemo facillè dixerit.
3. Et Christi apparitiones quædam, nobis hic patrocinantur. Sæpe ille aliquibus legitur adfuisse, quibus non essuit autoprofopos. Et doctissimus nostræ Societatis Theologus, Franciscus Soarez, tomo 2. in 3. partem D. Thomæ disput. 51. Sect. 4. hoc duobus ferè modis putat accidisse; scilicet, aut per solam imaginariam visionem; qualis, inquit, credi potest apparitio facta S. Martino. & similes, quæ in somnis factæ referuntur, ut de Constantino memorat Eusebius. lib. 1. in vita eius. cap. 23. Et Socrates, lib. 1. Hist. c. 2. & de quodam Iosepho refert Epiphanius, Hæres. 30. Aut per representationem extrinsecam & visibilem in aliquo corpore aëreo, ad eum modum, quo olim, ante incarnationem solebat Verbum diuinum in specie humana apparere. Et hoc modo exponi possunt apparitiones factæ S. Carpo, Antonio, & nullo magis aliæ, quæ leguntur factæ S. Brigitta & Catharina Senensi, aliæq; id genus. Hæc Soarez.
4. Itaque & nostri Spiritus; id est, damnatorum, purgandorumque hominum, possunt dici rebus uiuentium interfuisse, & tamen non autoprofopos, sed hetroprofopos interfuisse, & ob id ex alijs rationibus colligendum Spiritus humanos rebus uiuentium interfuisse, iis que molestias atque tumultus tribuendos; ex alijs humanos Spiritus esse presentes autoprofopos, & per se tumultuum, molestiarumque esse authores.

Porro

Porro quod in rebus plurimis vsu venit, vt facilius sit de-
monstrare, quod res non sint, quàm quod sint; & quid non fiat,
quàm quid fiat; id hic in primis locum habet. Haud difficile est de-
monstrare quâdo autoprosopos non intersunt viuentium rebus,
difficillimum docere quando intersunt.

Fallit hic *forma* Spirituum, qua conspiciuntur: quia quacun-
que apparent, aliis quàm humanis Spiritibus potest attribui. Fallit
tumultus; quia possunt omnes, qualescunque excitentur, auctores
habere Spiritus Angelicos. Fallit *tempora et loca*, vbi & quibus mo-
lestiæ percipiuntur; quia nulla ferè sūt, quæ iisdem Angelicis Spi-
ritibus sunt prohibita. Quid multis? Quid quid humanis Spiritibus
propriū videri potest, id propemodum Angelicis potest con-
uenire.

Sed neque Spirituum *confessio*, qua se humanos testarentur,
certam nobis fidem facere potest. Quid si non humani sunt, sed
mendacium Dæmoniorum, qui hoc profiterentur? Et si humani
essent, quomodo cōstabit, purgandine sint an damnati? Nam quā-
uis illi mentiri nec possint, nec velint; ab his tamen, tanquam Dæ-
monum sociis, mendacia aliena non sunt.

Quocirca omnino constituendum est, certò viuentibus cō-
stare non posse, quinam ex molestantibus Spiritibus humanis *au-
toprosopos*; qui hetroprosopos molesti sint, ipsorumque rebus
intersint.

De quibusdā nihil ominus facilius creditur, quod autoprosopos
adsint, iis scilicet, qui ex purgatoriis locis redeunt, viuentium
que suffragia postulant. Quemadmodum hos *facilius* ad viuos re-
dire, & *autoprosopos* redire demonstratum est; quàm Spiritus dam-
natorum hominum; ita credendum facilius eos autoprosopos
nobis adesse, si quando adesse certis argumentis fuerit depre-
hensum.

Et quid vetat, cur in *propria persona* adsint, suasque necessita-
tes exponant? Non prohibentur imperio Dæmonum: quia illi nul-
lum in hos Spiritus habent. Non destituuntur ministerio Anglo-
rum in hoc opere; quia promptissimi sunt ad sua obsequia charis-
simis Dei amicis præstanda. Nec volet eos Deus necessitates in ali-
ena, & non propria persona proponere: quia qui vult aliorum
patrociniū ipsos iuuari, non prohibere iudicandus est, vt in pro-
pria persona patrociniā efflagitent.

Forstian locū, cui deputati sunt, exire prohibetur. At nec dānati:
nec qui in cælo cū christo regnāt, ita suis sunt cōclusi locis, vt exire
aliquan-

44
aliquando non permittantur: quemadmodum aliàs demonstratum est.

32
Constitutum igitur sit, admodum verisimile esse Spiritus hominum purgandorum in propria persona adesse, si quando eos ad viuos redire contigit, & rebus viuientium interesse.

XII.

An Spiritus humani cognoscant, quæ aguntur, vel ab ipsis, vel ipsorum loco ab Angelis (tam bonis, quàm malis) dum rebus viuientium interesse dicuntur.

1. **D**ifficultatem in proposita quæstione quædam Scripturæ loca efficiunt; quæ omnem omnino cognitionem hisce defunctorum Spiritibus adimere videntur. Nam Psal. 147. dicitur: *in illa die* (quando scilicet Spiritus exierunt ab homine, & reuersi fuerint in terram suam) *perituras omnes cogitationes ipsorum.* Et Salomon, Eccles. 9. docet, *Apud inferos non futuram, aut sapientiam, aut scientiam. Meliorem etiam esse canem viuum leone mortuo: propterea quòd viuentes sciant se esse morituros, mortui autem nihil amplius norint.*

2. Difficultatem hanc auget Beatissimus Augustinus; qui libro de Cura pro mortuis agenda, cap. 13. asserit *nescire animas defunctorum, etiam sanctorum illa, quæ geruntur apud viuos: putatque sibi hic seruire primùm illud, quod Isaia 63. dicitur, Abraham nesciuit nos: Israel non cognouit nos.* Deinde illud 4. Reg. 2: quod promisit Dominus Iosifæ Regi. *Colligam te ad Patres tuos, & colligeris ad sepulchrum tuum in pace, ut non videant oculi tui omnia mala, quæ introducturus sum super locum istum.*

3. Et hæc quidem ad omnes defunctorum Spiritus, quomodo-cunque ad nos redeant, pertinerent; sed tamen in ijs, qui heteropopos rebus humanis intersunt, locum maximè habent. Si enim beati Spiritus ignorant, quæ apud viuos geruntur, quomodo cognoscent miseri? quamuis etiam rebus humanis autopropopos intersint? quomodo cognoscent, si heteropropopos intersint?

4. Possemus Disputationem hanc ad omne humanorum Spirituum genus extendere; etiam illos, qui felices sunt, & cum Deo in cælis regnant: sed nolumus nobis propositos terminos transgredi: ne-

di: nostris sumus contenti. De nostris, id est, purgandis & damnatis Spiritibus definiendum est, utrum norint qua geruntur, vel ab ipsis, vel ipsorum nomine ab Angelicis Spiritibus, dum rebus viuentium interfunt.

Quia verò rebus nostris eisdem dupliciter interesse contingit; & hetroprofopos, & autoprofopos; primum quidem definiendum erit, utrum dum hetroprofopos adsunt, que geruntur, norint: tum deinde utrum norint eadem, quando adsunt autoprofopos.

Initio hinc statuendum est, in graui eos errore versari, qui hoc esse expertes. Quid? An fortè censent animas cum corpore simul interire? Si verò non intereunt, nullamne vitalem exercere operationem? Si verò exercent, quam possunt, nisi intellectus, quæ & prima est, & sine qua aliæ esse nequeunt?

Manet in anima vis intelligendi: eiusque illa est facultas, ut in operatione sua à corpore non dependeat. Docet hoc fides, non repugnat naturæ Magister Aristoteles. Cur igitur perpetuò otiosum torpentemque dicemus?

Mihi nunquam persuaderi potuit, inquit præclarè Cyrus moriens, apud Zenophontem, tum animam esse insipientem, cum ex insipienti corpore euadit. Non possumus incorporalem, & æternam animam in modum glirium immobilem, torpentemque sentire. Sententia est D. Hieronymi epistolæ ad Pammachium, aduersus errores Ioannis Hierosolymitani, de anima extra corpus constituta.

Sunt quoque hic ipsorum Spirituum pro nobis exempla. Vni ipsorum ab Abrahamo dicitur, Lucæ 16. fili recordare, quia recepisti bona in vita tua. Idem ipse & fratrum meminit, & multa cum eodem Abrahamo disserit. Sunt alij, qui de malè transacta vita sua per Salomonem, Sap. 4. introducuntur ratiocinantes. Erunt, inquit, gementes, & memoria illorum peribit. Venient in cogitatione peccatorum suorum timidi; & traduent eos ex aduerso iniquitates ipsorum. Hæc paucis, qui plura velit Tostat. legat Abul.) in cap. 25. Matth. 9. 570. & sequentibus.

Quid igitur est, dicet aliquis, quod in illa die, quando Spiritus corpora egressi, dicuntur peritura omnes cogitationes eorum. Respondeo non peritura dicuntur, quasi nullæ sint futuræ; sed quia non futuræ fructuosæ. Dicuntur peritura cogitationes; quia adueniente morte peribunt quæcunque cogitauerunt miseri, & facere constituerunt, nec optatos fines ipsorum consilia consequantur.

F 3

Et quid

26
 11. Et quid est, quod apud inferos *neq; scientia, neq; sapientia esse* dicitur? Quia scilicet nullum hæc emolumentum miseris afferunt. & ob id, ita erunt, quasi non essent. Quocirca idem Salomon, qui scientiam atque sapientiam apud inferos futuram negat, optimè hortatur viuentes, vt dum hîc vita superstes est, *operentur, si in futura vita fructû sperent; hîc seminent, si metere ibi volent.*

12. Sed mortui dicuntur nihil amplius nosse: Sap. 9. Impiorum hæc vox est, non Regis sapientissimi Salomonis. In impiorum ille sæpe persona loquitur: quemadmodum hîc, quando *mortuos nihil post hanc vitam asserit nosse.*

13. D. Augustinus porrò nullo modo, omnem defunctorû hominû Spiritibus scientiam rerum, quæ apud nos geruntur, adimit. Præter plurima, quæ naturaliter cognoscunt, docet quædam, quæ apud nos geruntur non per se, sed Spiritu Dei reuelante, cognoscere. Possunt, inquit, eodem libro, cap. 15. *Spiritus mortuorum aliqua, quæ hîc aguntur, quæ ne esset, est eos nosse; & quæ necessarium non est eos non nosse, Spiritu Dei reuelante cognoscere.*

14. Constitutum igitur sit cognitionis expertes non esse defunctorum hominum Spiritus. An verò nostra, & quæ per ipsos geruntur cognoscunt, dum rebus nostris interesse dicuntur? Respondemus nec nostra ipsos; nec quæ ipsorum nomine apud viuos geruntur; nec quidem, quod rebus viuentium intersunt, vi sua aut cognoscere, aut posse cognoscere: si quid cognoscunt, sola id sibi aliunde facta reuelatione cognoscere. Atque hoc de ipsis dictum esse volumus, dum heteropropos viuentium rebus intersunt; & quæ fiunt, non per ipsos, sed per Angelicos Spiritus perficiuntur.

15. Non negamus quin multa Spiritus illi cognoscant: & quidem vi sua atque naturaliter cognoscant. Cognoscunt aliorum hominum Spiritus: cognoscunt quoque Spiritus cœlestes, quanquam illos perfectè, hos imperfectè: vt post D. Thomam, Gregorius de Valentia in q. 89. D. Thomæ art. 2. prim. part. cognoscunt res naturales; in confuso tamen atque communi: vt art. 3. ibidem S. Thomas. Cognoscunt & distinctè, ex naturalibus rebus, illa; ad quæ, dum in corporibus essent, peculiarem habuerunt habitudinem vel per cognitionem, vel per affectionem, vel per necessitudinem aliquam. Et hoc S. Thomas art. 4. legendus Tostatus Abul. in 15. Matth. qq. 185. 186. 187. &c.

16. Non negamus quoque Spirituum Angelicorum reuelatione posse cognoscere & nostra, & quæ ipsorum nomine apud viuentes geruntur. Nunquid sibi mutuò loqui possunt Spiritus? & humani
 Ange-

Angelici? & Angelici humanis? aut quæ apud nos geruntur pleraq; ignota possunt esse Spiritibus, aut Dæmoniorum aut bonorum Angelorum?

Vtrum verò Angelici nostra ipsis reuelent, quæq; ipsorum nomine illi apud viuos agunt, postea dicendum. Hoc nunc certum esse existimamus, quòd nisi illi reuelèt, humani Spiritus, siue damnati illi sint, siue purgandi, *cognoscere hac nequeant.* 17.

Quòd dicimus, *ex modo*, quo Spiritus à corpore separati intelligunt, facile cognoscitur. Duplex ille est S. Thomæ q 84. art. 1. ad 1. Nunc enim per species, quas in hac vita sibi compararunt, intelligunt: nunc per alias, quas, vbi corpora reliquerunt, Deus infundit. Iam verò rerum nostrarum, quæcunq; per Angelos ipsorù nomine geruntur, species ex hac vita secum non deferunt. Sed nec earùdem species Deus ipsis à corpore separatis infundit. Quomodo igitur vel res nostras, vel quæ Angeli ipsorum nomine operantur, intelligunt. 18.

Fortè rerum harum species secum ex hac vita deferunt? Non deferunt. Species, quas secum deferunt, à rebus iam præteritis sunt abstractæ, easq; repræsentant. & ob id rebus præteritis, non autem futuris, aut præsentibus, quales sunt, de quibus nobis sermo est, seruire possunt. 9.

Quòd verò Deus mox è corporibus egressis Spiritibus nouas infundat, & quidem rerum harum, quarum aut nullus, aut rarissimus est vsus, quis credet? præsertim cùm vel necesse non sit Spiritus nosse, aut nostra, aut quæ eorù nomine apud viuentes geruntur; vel hæc Angelorum reuelatione facili negotio innotescere valeat. 20.

Non igitur *per se* hæc Spiritus cognoscunt. Atque in hanc sententiam locutù esse S. Thomam arbitramur in 1. part. q 89. art. 2. ad 2. verba eius hæc sunt: *Huiusmodi apparitiones fiunt per operationes Angelorum bonorum, vel malorum; etiam ignorantibus mortuis: sicut etiam viui ignorantes alijs viuētibus apparēt in somnis. vt Augustinus docet li. de Cura pro Mortuis agēda, c. 10.* Ita Thomas. Sed an quod ex se nō habēt; ex reuelatione habent Angelorum, qui illis sua ministeria hîc exhibent? *Existimamus habere, vt plurimum.* Neq; enim damoatis Spiritibus vlla esset pœna: neque purgandis vllum solatium (quæ dici non debent) si se, quamuis in aliena persona, rebus viuētium interesse ignorarent. Atq; hoc de priori. 21.

Restat doceamus, vtrum, quando *autoprosopos* rebus viuētium intersunt & nostra norint: & se rebus viuētium interesse sciant. & cognoscant, quæ ipsorum nomine, vel gratia, ab Angelicis Spiritibus aguntur. 22.

Et quis

48
 23. Et quidē omnia hæc ex aliorū reuelatiōe ipsos cognoscere posse dubiū non est. Neq; enim deterior est ipsorum conditio, dum autoprofopos, quàm quando heteroprofopos viuentibus adsunt. Quocirca si hīc possunt, poterunt & ibi, Spirituum aliorum reuelatione, hæc cognoscere.

24. Sed vi sua num cognoscunt? Non vna responsione quæstioni propositæ potest satis fieri, quia non vnum quæritur, sed multa.

25. Primum igitur, si quando autoprofopos ad viuos redeunt, redire se non possunt ignorare. An ignorare possunt se de loco ad locū transire? aut esse, vbi reuera existunt? vbi agunt? vbi patiuntur? vbi tumultus excitant? vbi sunt molesti?

26. Sed tamen (quod secundo loco sit dictum) viuentium res, ad quas redeunt, non per se omnes intelligunt. Dum heteroprofopos adsunt nostra non intelligunt, propterea quod rerum speciebus atq; simulachris careant; at iisdem etiam, quando autoprofopos præsentibus sunt, sunt destituti: & præterea plurima ipsorum possunt iis esse occulta.

27. Sic (quod tertio loco dictum volumus) nec intelligunt semper quacumq; ipsorum nomine Angelici Spiritus operantur. Varia illa sunt, quemadmodum Capite vigesimo quinto à nobis explicabitur. Et quædam quidem vi sua cognoscunt, quædam minimè: quæ tamen, vt plurimum Angelorum, qui ipsis quasi deseruiunt, habent reuelatione. Sed hæc ad Scholas magis pertinent.

CAP. XIII.

De causis & finibus, qui tam Deo, quàm Spiritibus & Spectris, in locis infestis, propositi sunt.

2. **C**ausæ & fines, ob quos loca à Spiritibus infesta sunt, vel ex Dei, vel ex Spirituum voluntate petendæ sunt. Hoc Capite, quid vel illi, vel his propositum sit inquirimus.

Quia verò Spirituum infestantium tria sunt genera; vtrum idem omnes quærant, an aliud illi explicandum erit.

3. Et quamuis res hæc non prorsus humanum ingenium superet, difficultatem tamen aliquam habet; propterea quod Dei hic, hominumque atque Dæmonum voluntatis rationes, causasque scrutamur; quas cum per se intueri nequeamus, necesse est ex aliis coniectura assequamur. Ab humanis autem Spiritibus principium facimus. Horum

Horum duo sunt genera Vnum purgandorum, alterum damnatorum. Vt vtrumque alia, atque alia conditio; ita alii atque alij fines; vbi cumque tandem locorum mortales tentare atq; molesta-re deprehendantur.

Purgandi vnum omnibus actionibus, & tumultibus, quos excitant, per se propositum videtur; vt *viuentium opera iuuentur*. Neque enim excitati ab ipsis tumultus pœnarum ipsorum aliquod leuamen sunt res per se clara est. Neque his incommodare, aut molesti viuentibus esse desiderant: boni enim sunt. Neque eorum est viuentes aut à vitiis deterrere, aut ad virtutum studia excitare hac ratione. Hic Moyses, Prophetæ, & aliæ rationes viuis seruiunt. Sicutam igitur tantum modo causam agunt. Et quemadmodum singulari in privilegio, alius ipsis, præter communem, pœnarum locus concessus est; ita facta potestas, vt, si possint, viuentium se iuent subsidiis.

Aliis *damnatorum*, inquam, *hominum Spiritus* non hic finis est Veniæ ipsis spes nulla est nec vllis possunt viuentium subsidiis iuari. Vtrumque probè norunt infelicissimi. An quærunt hac ratione aliis aliquod afferre emolumentum? Non quærunt. boni faciunt nihil boni cupiunt nihil nullis, quantumuis optimis olim in sæculo sodalibus, aut amicis bene volunt. Omnis voluntas damnati iniusta est. inquit B. Gregorius 8. Moralium cap. 1. Quid igitur infestationibus quærunt? Hoc ipsum ferè, quod ipsorum loci *Dæmones*. Sicuti amborum eadem societas; ita eadem ferè studia: infelicissimorum infelicissima.

Et quid *Dæmones*? Id ipsum quod omnibus temporibus, omnibus locis, omnibus conatibus, omnibus studiis: quæ hominum causa, vel sponte, vel pro Dei imperio suscipiunt. Quemadmodum semper humanæ salutis & incolumitatis sunt hostes, ita his terri-culamentis, quæ diuersis locis excitant, hominum molestiam, perniciemq; quærunt impensè; & præter hanc vix aliquid Nequam sunt semper nequissimi.

Nullum ipsis in pœnis quas maximas sustinent, hæc terri-culamenta leuamen afferunt. quid quod nec gaudium, aut voluptatem ex iisdem capiunt, quamuis etiam vehementer Nequam Spiritibus arri-dant? sicuti felices mentes, etiam ex aduersissimis rebus, nullam percipiunt molestiam atq; dolorem; ita ex prosperis Spiritibus miseri nullam voluptatem Purus est infelicium dolor nullo gaudio, et dispersus. Purum est felicium gaudium, nullo dolore permixtum. Vide huius duplicem causam apud Ludouicum

Molinam q.64. Disp. 3. in 1. part. D. Thom.

9. Sic nec miseri vllum volunt bonum mortalibus, quos infestant. Quod si quædam ab iis in speciem bene fieri videntur; si in quibusdam videntur commodare; id totum, vt incommodent, faciunt. Quæcumque ab iis fiunt, qualiacunq; ab iis fiunt, omnia ex prauis finibus, quos sibi propositos habent, vitium contrahunt. Quemadmodum ex B. Gregorio doctum est Thef. 6. huius cap. Quid verò in omnibus machinentur, Capite 15. fusius demonstrandum erit.
10. Porrò Deo, quemadmodum omnibus in rebus, ita in his infestationibus; non nisi bonum propositum est; siue ipso tantum permittente, non autem imperante; siue etiam imperante, à quibuscunque licet Spiritibus, loca infestentur. Docemus in singulis Spiritibus.
11. In purgandis præcipuè misericordiæ, & bonitatis suæ dat documenta; quæ non ipsi solùm defunctorum Spiritus; verum etiam viuentes adhuc homines experiuntur. Illi quidem; quòd hac ratione viuentium subsidia quasi emendicare valeant, & peccatis debitas pœnas, aliorum piis operibus redimere: hi verò, quòd intelligant, ex his, peccata sibi esse cauenda: digna pœnitentiæ opera magno animo subeunda: non expectandas futuræ vitæ grauissimas pœnas; denique materiam sibi benefaciendi, & proximum piis misericordiæ operibus iuuandi præberi.
12. In damnatis peruersorum hominum Spiritibus præter misericordiæ, præbet etiam exemplum iustitiæ. Quid ita? quia grauissimis remediis & machinis vrget immeritos mortales ad peccatorum, & malè transactæ vitæ pœnitentiam, hoc summæ misericordiæ est. Et dum easdem pœnas quodã modo hominum sensibus obliicit; & iis locis exigit, vbi peccatorum meritis contractæ sunt; se æquissimum probat iudicè: vt qui & scelera vindicet, & ibi cum summo miserorum dolore vindicet; vbi cum voluptate plerumq; contracta fuerunt.
13. In Dæmonum infestationibus duobus modis se Deus habet. Nunc Dæmonum opera vtitur; ipsoq; imperante fit, vt spectris loca sint horrida; nunc permittit iisdem, vt pro libidine sua suas nequitias exercent, & spectra exhibeant. Sed tamen vtrobique cum hominũ, si modò volunt, emolumento. Permisit Dæmonibus potestatem in Iob: in filios eius; in filias, vniuersamq; sanctissimi hominis substantiam, quanto verò cū Iob emolumento? Præcepit iisdem (vt non malè creditur) subuersionem Sodomorum, & vicin

& vicinorum populorum: & si non illis, quantus aliis horum exemplo metus iniectus? quot, horum pœna, perculsi, à fœda peccandi libidine reuocati, saniora sectati sunt consilia?

Quęcunque infestationes locorum, Dæmonum opera patratę sunt, si bene ratiocinabimur, hominum emolumenta in iisdem Deum (quo permittente, vel imperante factę sunt) Spectasse obscurum non est. id tum in omnibus, tum in singulis facile est deprehendere. 14.

In omnibus ostenditur, præter corpoream, esse quandam naturam Spiritualem: illam hominum saluti, & incolumitati esse infestissimam: vires illius in corpora, resque corporeas esse maximas: eiusdem nobis societatem, communionemq; peste & angue peius esse declinandam. 15.

In singulis alia emolumenta capere possumus. In illis, quarum in fodinis mineralibus author est, discere licet, eos, qui diuitias quærunt, incidere in laqueos Diaboli: in illa, fundi Hesperiam, magnam esse vim atque virtutem Reliquiarum: in alia domus infestę, à Theodoro Sicæorum Archimandrita liberatę, plurimum valere, contra Diabólicos insultus, res consecratas. Sic Deum esse ultorem scelerum, quibus charitatis fraternę, iustitię, & honestatis iura violantur, docent illę, quę propter Pausaniam, Neronem, atq; Ottonem excitatę fuerunt. Alię alias habent commoditates. Consule. i. caput de his omnibus. 16.

CAP. XIII.

Inter loca esse quedam alijs magis infesta: & id contingere, non ex locorum natura & conditione, sed pro Dei atque Spirituum voluntate.

Vamuis nulla propemodum loca sint, quę non infestantes admittant Spiritus; quędam tamen esse, vbi frequentius inueniantur, haud pauca sunt, quę probant: quę vbi indicauerimus, vnde id accidat explicandum erit. 1.

Igitur inter horrida magis, & Spirituum infestationibus æposita loca, primò sunt deserta & inculta solitudines. Hoc insinuare 2. vide-

52
 videtur Isaias Propheta, cap. 34. quando desertas Idumæorum ciuitates docet futuras domicilia Lamiarum, Dæmoniorum, onocentaurorum, & pilosorum. Idem sanctissimus Ioannes in sua Apocalypsi cap. 18. dum desertam Babylonem, habitationem vocat Dæmoniorum, vt ibidem explicat Ribera. Idem Euangelista Matthæus, cap. 4. cum Christum asserit in deserto Dæmonis insultus sustinuisse. Sed & suo exemplo hoc obseruare potuerunt olim Eremitæ incolæ: imprimis grandæuus Antonius: de cuius, quæ in deserto sustinuit, Spectris, sic B. Athanasius. *Dæmones* (inquit, in vita Antonij) *b. stiarum & serpentum feminas induentes, omnia, vbi vir Sanctus agebat, protinus repleuere phantasiis leonum, taurorum, luporum, aspidum, serpentium, scorpionum: necnon & pardorum atque vrsorum. Et hæc singula secundum suam fremebant naturam. Rugiebat Leo, occidere volens. Taurus rugitu & cornibus minabatur. serpentes sibilo personabant; Luporum in petus inhiabat. pardus discolor aurore sui calliditates varias indicabat. Truces omnium vultus, voces horridæ, dirus auditus.* Hæc Athanasius. De Antonio etiam, per Eremum ad Paulum iter faciente, sic habet S. Hieronymus: *Conspicit hominem equo mixtum, cui opinio Poëtarum Hippocentauro nomen dedit. & paulò post inter saxosam conuallem, haud grandem homunculum videt ad uncis naribus, fronte cornibus asperata; cuius extrema pars corporis in caprarum pedes desinebat. Hic Antonio respondit: Mortalis ego sum, & vnus ex acrolis Eremitæ, quos vario delusa errore, gentilitas Faunos, Saryosq; & Incubos vocans, colit.* Hanc ob causam idem Hieronymus Eremum dicit *monstrosum animalium feracem.* Cyrillus verò in cap. 34. Isaiæ: *Spiritus mali, inquit, libenter dicuntur in desertis locis habitare.* Et Procopius, cap. 13. eiusdem, *Desertis, inquit, incuit isq; locis in se Dæmones gaudent.* Hinc quidam ipsorum, cum iam eijciendi essent ex hominibus, à S. Germano, Parisiensi Episcopo, rogabant, vt saltem per desertam solitudinem ipsis errare concedatur, si inter homines versari non liceret. ita Fortunatus Pictauro- rum Episcopus in vita S. Germani, cap. 30. Valet pro his locis exemplum Gordiani, spectatæ fidei hominis, cuius Alexander ab Alexandro meminit, lib. 2. Genialium dierum, cap. 9. Hic cum Aretiam, cum familiari suo proficisceretur. & ab itinere longè aberrassent, per difficilia & deuia loca, vbi nihil viderent culti, sed saltem nemora; vergenteque ad occasum sole, labore fessi confedissent; tandem hominis vocem procul audire visi sunt: quam secuti, trium hominum conspiciunt *Imagines*, immanes & formidabiles ultra humanum modum; nigris & dimissis tunicis, in veste lagubri funestaque, barba capilloque summisso, horribili facie. Ita

Alexan-

Alexander Valet & Adriani Patricij Nouarchi, cuius Ioannes Cu-
ropalates meminit, in Compendio Historiarum fol. 43. hic cum
ad liberandos Syracusanos cum exercitu à Constantinopolita-
no Imp. mitteretur, & haud prospera navigatione vsus, in portu
Peloponensi, qui Accipitris vocatur, hæreret; urbem intellexit
captam esse à Dæmonibus loca deserti incolentibus. *Locus est*, inquit
Curopalates, in Peloponeso, qui vocatur *Palus*, propter syluam, quæ ibi est,
densitatem, hoc sortitus cognomen. Hic Romanorum classis in statione e-
rat. Quadam igitur nocte cum Dæmones illic habitantes, inter se colloque-
rentur, audierunt Pastores heri captas & solo aquas Syracusas, diuulga-
tas, ab alio in alium fama ad Adrianum quoque peruenit, qui accersitis
pastoribus, diligenterq; interrogatis, comperit quæ audierat illorum verbis
confirmata: cumq; ve- et suis auribus ipse ea percipere, per ipsos Dæmones
percontatus, audiuit iam captas esse Syracusas. Hæc ibi.

Se. undò sunt lo. a humida & paludosa. Afferit hoc quidem Io-
annes Bodinus; sed Dominus insinuat alicubi, apud Euangelistam
Lucam, cap. 11. dum docet eiectos ab hominibus Spiritus, in locis
inaquosis non inuenire requiem, & idcirco ad priores sedes reuerti:
significans eosdem in lo. is aquosis requiem inuenire, atque ibi se-
des suas fig. re. Hinc est, vt apud Aquilonares populos Spectra plu-
ra inueniantur: & flammantes ignes, quæ sæpè vel Spectra sunt,
vel non sine Spectris, secundùm aquas conspiciantur, & ad aquas,
vt incautos homines suffocent, prouocent. Hinc in Cracouiensi
tractu, infestus lacus ab omni piscatione incolas prohibuit; & an-
no 1283. nouo Spectro factus est celebrior. Rem totam his verbis in
sua Polonia refert Cromerus. Memoratur, inquit, in Cracouiensi tra-
ctu Spectrum apparuisse. Lacum enim quendam per amplum infestatione
Dæmonum piscationibus & vsibus hominum exemptum fuisse: Ad eum, hy-
berna glacie concretum, vicinos cum sacerdotibus Vexilla, Cruces, & Reli-
quias sacras, quibus vis Dæmonum propulsetur, ferentibus piscandi gratia
conuenisse: immisso autem reti primo quidem tractu, contendentes pesca-
tori us tres pisciculos; altero nihil nisi ret: conuolutum; tertio denique
monstrum horrendum: primo capite, & in speciem ignis ardentibus oculis
extractum esse: terris autem & disffugientibus cunctis, Spectrum illud sub-
glaciem se submersisse, ac toto lacu discursans, terribilem strepitum & soni-
tum edidisse, afflatusq; ab eo nonnullos homines sæda vlcera retulisse. Hæc
Cromerus lib. 9. de Rebus Polonorum, circa finem: fol. 169.
Rursus palustris locus est decem circiter passuum millibus ab O-
depe, quod prædium est neui Episcopatus Vendæ, in Liuania.
Est enim hic lacus, (teste Michaelæ ab Isselt, circa annum 1535.)

Commentariorum Rerum in orbegestaram) qui à Dæmonio sic infestabatur; vt nisi singulis annis sanguis infantium in eum mitteretur, vltra modum affligeret vicinos, & plurima damna accolis circumquaque inferret.

Tertiò sunt *specus supterraneæ*, præsertim vbi metalla, & alia vsibus hominum necessaria effodiuntur. Vix aliquam inuenias, quæ non Spectrorum nomine sit infamis. Pro horum confirmatione, exemplorum gratia, produximus superius cap. 1. illam *Anbergicam*, quæ Corona rosacea dicta est: & aliam *Georgianam*, cuius Georgius Agricola meminit, libro de Animantibus subterraneis. Nunc aliã adiungimus ex supra dicto Cromero. Is ita loquitur. *In saluis Bochnensibus exaudiuntur nonnunquam canum, gallorum, & aliorum animalium assimilata voces in profundissimis Specubus: idque mali & incommodi alicuius imminentis portentum vulgo habetur.* Cromerus libro priore Poloniæ suæ fol. 485. Refert quoque Georgius presbyter, in vita Magistri sui, Theodori Archimandritæ, apud Suriũ Tom. 2. fol. 741 quod cum Gratianopolis, in Gordiana regione, incolæ pro ponte construendo, in lapidibus eruendis occuparentur, magna vis Dæmonum eruperit: quorum pars viros & fœminas illius loci inuaserit, & torserit; pars cæteris graues morbos attulerit: complures occuparint vias, & transeuntibus atque bestiis molestiam peperint. Idem Georgius ibidem refert, quod sequitur. *Ex Ponti oppido Heraclea, inquit, Theodorus, cognomento Latzeas, diues, & claro loco natus ad piũ virum (Theodorum) accessit, & ad pedes eius prostratus, lachrymans supplicabat; vt ad urbem suam veniret, & in sacra ad sanctissimam Dei genitricis pro domesticorum suorum salute precaretur. Cum enim domi suæ foderetur, ex ea fossione contigit, vt magna Spirituum immundorum multitudo, cum familiares suos, tum alios ciues inuaderet, & acerba vexaret. Beatus igitur vir, cum in ad illa sanctissimam Dei genitricis precari cuperet, abiit cum illo, & desiderio suo satisfecit, familiamque præclarĩ viri & reliquos ab immundis Spiritibus, precibus & supplicationibus liberauit.* Ita Georgius. Sic collis quidam fuit in oppido Sandi, in quo plurima Dæmonia fuerunt, eodem Georgio teste. Cum enim Eutolmius quidam aream suam cuperet reddere ampliorem, & collis iam dicta lapidem amoueret; immundi mox Spiritus egredientes, inquit Georgius, greges armenta atque homines inuadebant & excruciabant, nec finem malorũ fecerunt donec adueniens Archimandrita Theodorus omnes rursus in locum vade egressi erant, compulit.

Qua

Quartò sunt *vasta & ampla arces atque adificia*. Nouimus quaf-
dam ab hominibus desertas esse, quod Spectris essent horridæ. f.
Nouimus alias, in quibus plurimas molestias indigenæ sustinent;
nunc intempesta nocte, nunc etiam clara luce. Superius quoque
Scoti & illius facta est mentio, quæ à gemitu & eiulatu Spiri-
tuum nomen accepit, & Mons dolorosus dicitur. Caput 1.
Disput. huius.

Quintò sunt *locamemorabili, & crudelicæde clara*. Hoc no- 6.
mine *Marathonius campus*, vbi aliquot millia ex Darij exercitu
cecidere, nocturnis Spectris horridus est. Hoc *campus VVormatiensis*,
cuius Spectra longiori oratione Tritemius profecutus est. Referri huc
debet *Kerope* in Liuania *castrum*, vnum ex iis, quæ *Moschus* Polono
cessit; in quo multi Germani à *Moschouitis* occisi sunt. Castrum hoc,
& tota vicinia, illusionibus diabolicis aded fuerunt, nostro adhuc
tempore, infesta, vt *Dæmones* palam, & in conspectu omnium,
cùm luna nocte splenderet, in equis sedentes, effulis habentis,
circum mœnia, tanto cùm impetu, currebant, vt equi defatigati,
sub onere corruerent, & subinde morerentur. Interdum quoque
more *Moschorum* vestiti, integros currus onustos frumento in
humeros suos ferentes, omnibus aspicientibus, in vicinum lacum
villæ cuiusdam, arci proximum, coniciebant. Hæc *Michael* ab
Isselt circa annum, 1585. suæ Historiæ. Referri etiam huc potest
incredibile, vt *Bonfinius* rerum Vngaricarum, Decad. 3. lib. 3.
vocat, miraculum, quod in *Valachia* quodam campo obseruatum
est, post cruentam admodum pugnam inter *Dæan* & *Merchen*
eodem genere natos, & de *Valachia* dominatu contententes
Principes. Miraculum *Bonfinij* verbis ascribimus. *Secundò*,
inquit, tertio anno, cùm plerique in eum campum descendissent,
vbi *patratam* stragem fuisse memorat, editissimumque cadauerum
aceruum spectarent; emissam inter ossa vocem subinde exaudiuere,
tristissima *Iesu Christi* *Sauatoris*, & *Diæ Mariæ* virginis nam
resonantem. Admiratio simul & pauor hos incesit. Cùm ad verba
subticuissent, eadem paulò post, quasi difficulter expressa;
accepere. Dum vocem inter ossa disquerent, portentis
desiderio succensi, loquax inter cadauera caput inueniunt:
quod vbi homines sibi adesse agnouit. Quid tam, inquit,
stupidi hæc statis viri? Christianus ego sum, & magna *Matri* *D. Ma-*

*Sup
abiquitas
et
impietas!*

DE LOCIS INFESTIS

76
ria semper addictus, inexpiatus, inconfessus, in hoc bello occubui. Magna Dea, in cuius tutela vitam dedi, me aeterni supplicij reum esse non patitur. Hic me adhuc lingua compotem seruauit, ut & delicta fateri, & animam sacris ritè Apostolicè lustrare queam: proinde sacerdotem, qui Confessionem exaudiat, & me expiatum reddat accersite, quaso. Rogatus, quo tantum à Dea beneficij promerisset, respondit: peculiare fuit id in vita fuisse numen, serena quotannis in vita sua festa reuerendissimè celebrasse, religiosissimèq; ieiunijs, ex pane duntaxat & aqua decorasse. Iarris fuisse quàm studiosissimè operatum, illi tantum numini cunctas animi vires dedicasse. Accersito è pago proximo sacerdote, Confessionem ritè transiegit, & impetrata errorum omnium remissione, accepta, nouissima lustratione id defuncti caput repente conticuit perpetuo, quicquid Hec Bonifinius.

7. Dicitis locis sextò adiungimus illa, vbi innocenti sanguinis effusi versantur rei, & crudeles homicida. Quomodo enim quaedam loca ob memorabiles cedes clara, spectris infesta sunt; ita quosdam crudeles homicidas Manes sequuntur, & infestant; omniaque, quibus ipsi degunt, reddunt horrida loca. Docent hoc cum alii, tum sæpius repetiti Imperatores, Nero, Otto, Pausanias Cap. 1. Disput. præsentis.

8. Adiciamus septimò illa; vbi homines quidam grauius Deum offenderunt, pœnasq; quas iam vita defuncti sustinent, meruerunt. Hic nobis seruiunt Thermæ B. Gregorii, in quibus Felix Portuensis Episcopus à presbytero quodam cognouit, idcirco ibidem illius loci dominum, post mortem, obuersari, & pœnas sustinere; quod ibidem diuinam in se iram, viuens adhuc prouocasset. Gregorius lib. 4. Dialog cap 40.

9. Sunt præterea, præcæteris, infesta loca vbi sedes suas habent, quæ in grauib; versantur peccatis: iis maximè, quibus pietatis, iustitiæ, mutæ charitatis, & honestatis iura enormiter violantur. His enim proximos esse spiritus; cum alia probant, tum exemplum illustre, quod verbis Alexandri ab Alexandro, nos cap. 30. Disputationis de Dæmoniis, retulimus. Ad hæc loca, illa pertinent, vbi vel Gentilium vigent superstitiones, vel exulat vera religio. Quàm molesti Idolorum cultoribus fuerunt Dæmones? Et in Luconia, quid nõ passi à si de Apostetæ? Vide cap. 1. Thei 28 & 29.

10. Denique illa sunt loca, in quibus insignis sanctimonia, & pietatis homines commemorantur. Hoc, quamuis recentibus exemplis docere difficilius sit, præteriorum tamen sæculorum historiæ tot exempla demonstrant, ut propemodum sit oleum & operam perdere
ijs recen.

lis recensendis immorari. Refert Cassianus, Collatione 7. c. 23. in ipsis Cœnobiiis, vbi olim degebant Monachi, vel octo, vel decem; ita Dæmones grassatos fuisse, & frequentes: vt non auderent omnes pariter noctibus obdormire: sed vicissim aliis degustantibus somnum, alios vigiliis celebrantes, psalmis & orationibus & lectionibus inhæsisse. Maximas quoque à Dæmonibus molestias sustinuisse Monachos, vbi B. Gregorius Oratorium suum habuit, in eius vita docet Diaconus, cap. 89. Sic in monte Serrato, in ludiis dæmonis (qui eremitam simulabat) tentatum atque superatum, & grauissimis se criminibus, fornicationis atque homicidij obtrinxisse virum alioquin sanctum, solitudinis cultorem, Ioannem Garlinum referunt Annales Hispaniæ, & ex his Patritius quidam Augustanus germanico idioma te. impressus Monachii Anno 1588. Legendus Palladius, qui plurimum pro hoc argumento exempla suppeditat.

Et hætenus quidem prius huius Capitis membrum explicatum sit Sed *Vnde accidit, vt his potius, quàm illis locis Spiritus sint molesti?* Hoc secundo loco inquirendum est. Ego verò sic existimo, huius rationem, vel ex naturalium, vel ex Dei Spirituumq; voluntate petendam esse. Neque enim tertium video, in quod huius causam conicere debeamus.

Porrò *naturalium* nullius illa est, vt hos infestantes Spiritus ad se rapiat atque deposcat. Quod dicimus, facillè intelliget, qui quæ Spirituum conditio sit; quæque ratio locorum, probè perspectum habuerit. Conditio Spirituum est, vt omnis corporeæ concretionis sint expertes: locorum ratio postulat, vt corporum sint fines; corporumq; quorum fines sunt, afficiantur qualitatibus. Cùm igitur inter spiritum, corpusque distantia maxima sit; non est, quòd locum per se Spiritus aliquos ad se rapere existimemus.

Magna est inter Spiritus & corpora, si locorum attendamus conditiones, differentia. Corpora quædam non omnibus, sed certis, definitisq; locis producuntur: & quædam non omnibus, sed certis locis conseruantur & promouentur: Spiritibus, vt perinde est omnibus locis produci, ita & omnibus esse, & omnibus conseruari. Nec malè, quoniam corpora à cælestium orbium pendent influxu & motu, circumstantiumq; corporum proprietatibus & affectionibus, Spiritus ab his subsidij habent nihil.

Quæ temporum, eadem est locorum, apud Spiritus, conditio. Valent illa in corpora, quoniam, vt quidam loquitur, *tempus facit omnia senescere*; & teste poeta; *facitisq; senescimus annis*: at nihil valent in Spiritus. Hi nec senescunt tempore, nec tempore languescunt.

Hic opus huiusmodi Tan

Tam sunt hodie vegeti, postquam aliquot annorum millibus fuerunt; quam fuerunt primo, quo creati sunt, die. Nihil igitur mirum, si nec quicquam in ipsos possint loca.

15. Ex voluntate igitur, vel Dei, vel Spirituum locorum pendet infestatio? Omnino pendet. Quia enim Spiritus quibusdam locis volunt esse molesti; & quia Deus quædam loca Spiritibus vult esse horrida & infesta; idcirco infestantur; idcirco sunt horrida.

CAP. XV.

Quæ cause, ob quas Spiritus, maxime Diabolici, hæc magis, quam alia, loca infestent.

1. Hoc Capite, non cur loca; sed cur certa loca, id est. hæc potius, quam illa, Spectris infesta sint, inquirimus. Prius enim illud, superius, Capite sexto, declaratum; posterius hoc, non sine fructu; vt credimus, demonstrandum.
2. Et quamuis quid singulis Spiritibus infestantibus propositum sit, inquirendum esset: modus tamen orationi imponendus est; & solum rationes, cur Demones his potius, quam illis, locis infesti sint assignandæ. Etenim, quid humanis Spiritibus propositum sit; & quas ob causas Deus has infestationes permittat, aut præcipiat; quæ Capite sexto dicta sunt, satis superque demonstrant.
3. Quid igitur Demombus singulis locis propositum est? Respondeo in omnibus quidem terrarum, quem hominibus incutere affectant: in quibusdam præterea nocumentum, quod ipsi cupiunt, afferre (qualecumque tandem illud sit; siue in corpore, siue in anima, siue in bonis fortunæ) in aliquibus etiam horum nihil moluntur, sed sua tantum seruire videntur libidini: Sed singula loca, quorum Capite superiori meminimus, perlustremus.
4. In desertis igitur, & ab hominum consuetudine alienis, de quibus Theoz Capitis superioris, suæ libidini seruiunt, dum infesti sunt & tumultus excitant. Ne enim nihil agere videantur, dum hæc degunt; artis suæ & potestatis, histerriculamentis, aliquot dant indicia. Fortè etiam hic (quod probabile credimus) brutis animantibus hæc locis d. gentibus tanquam Dei, hostis ipsorum hominumq; bonis incommodant. Docet hoc B Hieronymus in vita S. Hilartonis. Quid quod & hominibus, his locis, obesse studeant,

& eos, vel ad mala prouocare, vel à bono reuocare? Olim, quando infidelibus erant omnia plena, idcirco desertis locis apparebant, vt persuaderent mortalibus, Deos quosdam in terra versari; quibus curæ essent montes, & rura, & pecora; quibus ob id sacrificia offerri deberet. Hoc facilius tum persuadere potuerunt, cum communis omnium sensus sit, *Deos cum hominibus non conuersari*, vt apud Daniele Prophetam, cap. 2. testantur Magi. Et in animalium tum figura, quæ rarò videbantur, apparebant; vt & maiorem sibi reuerentiam conciliarent, rarò visi: & cum animalia illa viderentur, etiamsi in iis non essent, in illis tamen ipsi adorarentur. At post Christi aduentum, apud infideles quidem idem illis est propositum: apud fideles verò. (præsertim homines sanctiores) vt à bono auocarent. Detertere voluerunt Monachos ab incolenda Eremo, quæ ab ipso ferè Apostolorum tempore coli coepta est: *fuit que* (vt verbis vtar Cassiani Collat. 7. cap. 23.) *tanta eorum hic feritas vt vix pauci, & admodum stabiles, atq; a se prouecti, tolerare habitationem solitudinis potuerint.*

Idem ferè propositum est secundis locis; *paludosis* inquam, & humidis. Neque enim vllam aliam, cur loca hæc infestent, si hominibus inculta sint, causam dare possumus. Si verò ad ipsa hominibus aditus pateat, præter terrorem, quoque damna afferunt. hoc superius Thesi 3. Capitis 14. allata probant exempla. Nam illo, ex Cracouienti tractu desumpto, clarum est ipsos à piscatione incolas impediuisse: fatuos verò in iisdem locis ignes, ad interitum incautos inuitare, communis est plebis vox; & pluri mi suo periculo experti sunt. Sed & hæc loca Dæmones affectare, ob id, possunt videri, quod signa sint eorum, quibus Nequam delectantur & afficiuntur; luxuriæ inquam, atque nefandorum carnis operum. vt enim rebus, ita rerum signis delectantur Spiritus.

In *subterraneis specubus* damna mortalibus afferri, aliàs à nobis (id est Thesi 4. Capite 14) allata probant exempla. Quid si etiam bona, quæ his locis colliguntur, ipsos mortalibus inuide redicamus. Hoc omninò probare videtur exemplum ex Glyca, primo Capite, Thesi 6. allatum. Fortè & hinc volunt persuasum mortalibus, se bonorum subterraneorum esse dominos; hæc que ab ipsis petenda: quemadmodum illorum quidam, cum Christum tentaret (Matth. 4.) impudenter omnium, quæ Christi oculis subiecerat, se Dominum esse, hauè obscure insinuauit. Quicquid sit, siue hæc bona inuideant; siue se bonorum horum Dominos esse persuadeant, nobis incommodant.

7. *Ar.ibus, & amplis aedificijs* plures ob causas possunt esse Dæmones infesti; quamuis omnes hæ non in omnibus locum habeant sæpe his locis grauissima perpetrata, & perpetrantur, scelera; quibus Dæmonibus seruitur: vt ob id, iis locis ipsi scelerum quoque esse & molestare debeant, tortores. Sæpe his grauiter afflicti & ruciatu Innocentes; quorum Manes hac ratione iustam vindictam postulant. Sæpe miserorum sanguine & sudoribus illa constructa, ob id iusto Dei iudicio, non tam hominum, quàm Dæmonum conueniat esse domicilia & receptacula.
8. *In locis memorabili, & crudeli caede claris,* quæ etiam Spectris infesta esse diximus, Thesi 7. Capitis 14. alia Dæmonibus proposita esse videntur. Nunc enim hæc Dei sunt ministri, & carnifices: nunc propria voluntate tumultuum authores. Ibi non tam placet, quòd iustitiæ sint ministri, quàm quòd in homines sauire valesnt. hæc forsitan, in errorem moliuntur inducere viuentes: vt damnatorum animas credant non infernalibus supplicijs torqueri.
9. *Quando Innocentium homicidas* suis locis persequuntur; si id Deo imperante non faciunt (qui hac etiam ratione scelera vindicat) certè, vt ipsos molestent; in desperationis foueam præcipitent; sibi que crudeles manus afferant, quærunt versipelles.
10. *Delectantur quoque locis, vbi grauia commissa sunt crimina.* Et quid mirum? grauia ipsius crimina perplacent: ipsis authoribus sæpe perpetrantur: ipsis tortoribus vindicantur. Tumultus igitur iisdem locis, quasi lætitiæ quædam signa exhibent: & de misera mortalium conditione, ob perpetrata, iis locis, crimina, triumphant; & ea quasi sui iuris loca esse, quibus ipsis strenuè seruitum est, his molestus insinuant.
11. *Et quemadmodum Deus singulari ratione adest sibi seruentibus, suamq; voluntatem, pro virili exsequentibus.* ita ijs locis libenter inueniuntur præsentem, præsentiamq; suam testantur Dæmones, quibus ipsis seruitur. Hanc ob causam superius, Thesi 9. capitis 14. inter loca Spectris infesta illa posuimus; *vbi sedes suas habent, qui grauibus peccatis se inuoluunt;* in primis verò ijs, quibus pietatis, iustitiæ, fraternæ charitatis, atq; honestatis iura violantur apertius. Ita propter incolarum scelera Dæmonibus infestus fuit fundus Barbilianus, quemadmodum in vita S. Gregorij testatur Ioannes Diaconus, lib. 4. cap. 93.
12. *Cur Sanctus viris inhabitata loca* Dæmonum infestationi frequenter exposita sint quod Thesi 10. Capitis 14. asserabamus, per se clarum est. Quas ob causas viros Sanctos persequuntur; easdem ob causas

causas tumultibus & infestationibus excitatis vbiq; locorum possunt, iisdem sunt molesti. Quidni persequerentur, quos oderunt? At, *Credite mihi*, inquit B. Antonius, (vt in vita eius testatur Athanasius) odio prosequitur, & pertimescit Satanæ Sanctorum vigiliis, orationes, ieiunia, voluntariam paupertatem, misericordiam, humilitatem; maximè autem ardentem amorem in Christum Dominum.

CAP. XVI.

*Non equales omnibus locis, omnes homines à Spiritibus molestias pati, sed quosdam alijs plures
& maiores, & in quo inæqualitas
hæc posita sit.*

I. Oca infestari demonstratum est. demonstratum quoque ita infestari. vt infestationes ipsæ atque molestiæ ad homines perueniant. Vtrum verò ad omnes equaliter pertingant, an quidam præ alijs, vel sæpius, vel grauius molestentur, quæritur. Nos vbi, in quo hæc inæqualitas consistere possit, primùm exposuerimus, ad quæstionem propositam, quod res esse videtur, respondebimus.

2. Molestiæ igitur hæ; vel modo, quo accidunt, differre possunt: vel malis, quæ afferunt: vel actu numero & frequentatione. In modo considerandæ sunt variæ molestandi rationes: In malis, damna, quæ rebus mortalium, spirituum opera, accidunt: In numero, multitudo & pluralitas molestiarum.

3. Diuersæ molestandi rationes in his consistunt; vt vel solùm tumultus & strepitus à Spiritibus excitentur: vel solùm, sine strepitu, viuentium conspectui ipsi se obijciant: vel primò quidem præsentiam suam aliquo strepitu indicent, deinde mox se videndos exhibeant. Rursus, hæc omnia, vel fiant sine oratione & sermone: vel ita, vt etiam loquantur Spiritus. Præterea, fiant vel sine vlla viuentium alia, quam quæ his actibus percipitur, molestiis; vel cum alia aliqua; vt si dormientibus stragula detrahant; ipsos lecto eijciant, candelas extinguant, suppellectilem, qualiscunque illa sit, euertant, &c.

4. Mala, quæ afferre possunt, præcipuè cernuntur in duobus bonorum generibus; corporis & fortunæ. Animæ siquidem bonis,

6. nobis inuitis, incommodare Spiritus non possunt. In corporis malis pono verbera, vitiones, mutilationes, & his similia; in fortunæ verò damna, quæcunque in externis bonis accidunt.

7. In numero diximus pluralitatem molestiarum attendi, & certum, quibus molesti sunt, frequentationes. Quocirca illis molestiores Spiritus dicendi sunt; qui ipsorum insultus plures sustinent; contra illis minus; qui eandem vel semel vel non ita frequenter experiuntur, quamquam accidere possit; ut vna aliqua, quæ accidit molestia, grauior dicenda sit, vel ex modo, quo accidit, vel ex malo, quod affert; quàm alioquin multæ, in quibus minus malum offeratur, aut minus molesti sunt Spiritus. Ex dictis æqualitatem, inæqualitatemque molestiarum metimur. Nunc æqualesne omnes omnibus sint, definiamus.

6. Pro huius definitione haud parum seruit quam superius (cap. 2.) posuimus distinctionem; qua loca alia *per se* infesta diximus, alia *propter homines*. Etenim in iis, quæ *propter homines* infesta sunt, res difficultatem vel nullam, vel parvam habet. Certum omnino est, in his certos homines, & plures, & grauiores molestias sustinere. Cùm enim *per se* hæc loca infesta non sint; sed infestatio homines sequatur, & persequatur; quis dubitabit, quin illi, quorum causa loca infesta sunt, vel soli molestias sustineant, vel aliis plures grauioresque sustineant?

7. At in *per se* infestis, vna omnium, quæ iis degunt & versantur, videtur esse ratio & conditio; ut quemadmodum communis est locus, ita communis sit omnium locum inhabitantium, molestia. Neque enim propter homines hæc loca infesta sūt, sed *per se*. Quocirca fit, ut quicumque & qualescunque homines loca hæc accedunt, ipsas locorum molestias sustinere debeant.

8. Et ita quidem non malè aliquis iudicauerit. Sed tamen qui exemplorum rationem habere velit, etiam *his locis molestiarum inæqualitatem* deprehendet, obseruabitque; quosdam præ reliquis minus infestatos: rursus, alios præ aliis grauiores molestias sustinuisse. Prius illud confirmant Spiritus in Idolis latitantes, quorum quosdam statim conticuisse, & responsa negasse legimus; postquam iisdem locis Christiani vel essent conspecti, vel se signo crucis munuissent. Posterius in omni genere Spirituum clarum est. In genere Dæmonum probant spectra; quæ Antonium, Paulum, Hilariorem, aliosque Eremitas, præ cæteris afflixerunt: & illud, quod in agro Bingeni à rustici latere discedere voluit. In genere Spirituum

tuum *purgandorum* anima Paschalis, & cuiusdam alterius (de quibus Thesi 3. capituli primi) qui non quosuis, sed certos aggressi sunt. In genere denique damnatorum hominum, Spiritus sociorum Diomedis, de quibus 18. de ciuitate Dei, Cap. 18. B. Augustinus.

Spirituum quoque ingenium, si rectè perscrutabimur: & hominum conditiones, si attentius intuebimur, inæqualitatem molestiarum admittit. Non omnium Spirituum idem est ingenium: nec idem omnibus in infestando propositum est sic hominum qui iam sunt, quos præ cæteris iustius, etiam in ijdem locis spiritus molestare & tentare desiderare possunt. Quòd si igitur hinc iudicium aliquod peti potest; & *purgandas animas* & *animas damnatorum* & *malignos Spiritus*, quosdam præ cæteris molestare, vel certè molestare desiderare, credi potest.

Purgande animæ præ cæteris molestæ erunt duobus hominum generibus, primùm catholicis, tum deinde affinitate vel consanguinitate, vel quauis alia ratione magis coniunctis. Ratio huius ex fine, qui hisce Spiritibus propositus est, petitur. Subsidium uiuentium illi quærunt, à quo igitur sperare hoc possunt; hos præ cæteris tentabunt. At ab infidelibus, & non Catholicis, qui nullas animas purgari credunt, sperant nihil. Sciunt hos uiuorum, quæ fiunt pro defunctis, suffragia subsannare. Inter Catholicos autem, qui defunctorum Spiritus uiuorum meritis iuari credunt, ab ijs maximè sperabunt, quibuscum magis coniuncti. quocirca & Catholicos pro subsidio tentabunt; & inter Catholicos sibi maximè coniunctos.

De his Spiritibus crediderim verum esse, quod vulgo dicitur, rarius Hæreticos, quàm Catholicos à Spectris infestari: & magis infesta esse Spectris Catholicorum, quàm Hæreticorum loca, quia, scilicet, ad Hæreticos redire non affectabunt Spiritus, qui spem vitæ æternæ consequendæ habent.

Animæ damnatorum, quamuis nulli bene, & omnibus molè velint; erga eos tamen infestiori animo sunt, qui pœnarum atque suppliciorum infernalium ipsis sunt authores. Res hæc dubia non est. At odium sequitur vexandi, persequendi, molestandi libido. Hos igitur præ cæteris persequentur.

In infestatione *Damonum* potest habere ratio vel criminum, ob quæ Spiritus iustè mortales persequuntur; vel libidinis peruer-
tæque

facque voluntatis, qua nocere desiderant. Ratione prioris maiores molestias patientur, qui grauioribus pluribusque criminibus sunt implicati: ratione posterioris qui integrioris sunt vitæ.

14. Et quamuis vtrique grauioribus molestias sustineant quandoque: in posteriori tamen genere, illorum scilicet, quos *ob sanctioris vite studium* Dæmones persequuntur, plura sunt exempla. Omitto celebres illos Eremitas incolas, Paulum, Hilarium atque Antonium, religiosorum & ordinum primos auctores, quorum aliquorum vires sub onere molestiarum propemodum defecisse videri poterant: quanta ab iisdem tortoribus passus V Vilhelmus Pictauiorum Comes? quanta Macharius Alexandrinus? quanta Guthlacus atque Abbas viri sanctissimi? priorum Eremitarum egregii æmulatores?

15. Nec Eremitis tantum molesti fuerunt hi Spiritus, alios eiusdem propositi, quamuis alterius sexus, quoque infestant. Euphrasiam virginem sanctam, de tertio solarario aliquando præcipitauerunt: aliquando in puteum detruserunt: aliquando grauissimè fauciârunt. S. Catharinam, sanctæ matris Brigittæ filiam nunc è lectulo excusserunt; nunc etiam miserè cæciderunt. Sic sanctissimæ Marinæ fuerunt molesti, partim terribilibus formis quas finxerunt; partim execrandis sibilis; & grauib; quos in aëra sparserunt, doloribus: quemadmodum res earum geste, per insignes Auctores descriptæ, demonstrant. Apud Surium in Tomis, quos de sanctis edidit.

16. Causam verò huius pulchrè ostendit Fulbertus in vita S. Aichardi Abbatis Chimesiësis, apud Surium Tom. 5. *Sublimiora studia*, inquit, *Diabolus subtilioribus infestare non desinit insidijs Carnalibus namque & huius mundi amatoribus, quos in presentis vite voluptuosa latitudine ambulantes comperit, quasi parcendo blanditur: quia nimirum de his securus ad Spirituales se conuertit, & his acrius instat: more latronum ad prædam festinantium: qui dum fugientem innocuam turbam insequuntur, quoscunque cursu superant, hos transilientes à tergo relinquunt: in eos verò, quos præ oculis conspiciunt eminens fugientes, in eos, inquam studio consequendi, vires totas effundunt, & impetu maiore prosequuntur. Verum amen si reliquis captis ex omni turba vnus euaserit, ex hoc vno inter eos sapius magis fit quereulosa recitatio, quam ex vniuersis captiuis exultatio. Ita Fulbertus.*

CAP.

Quinam præ cæteris, Spirituum molestiis & insultibus expositi sint, & quibus de causis quosdam Spiritus, præsertim Diabolici, hostilius persequantur.

Quinam in locis per se infestis, insultus molestiasque sustineant, ex iam præcedenti capite dictis clarum est. Certum quoque est in iis locis, quæ propter homines infesta sunt, eos vel solos, vel sæpius, & grauius infestari, quos propter loca sunt infesta. Explicandum nunc est, *Qualesnam illi sint, propter quos loca hæc infesta reddantur, & spectris horrida: siue, vt clarius dicatur, Quosnam homines Spiritus singulariter persequantur & molestant.*

De duobus verò hominum generibus, bonis inquam, & malis quæstio est: & de vno Spirituum, qui molestias afferunt *Demonibus*. In reliquis res non magnam habet difficultatem. Quod igitur in disputationem vocatur, hoc est; *Verum quicumque persecutiones malignorum Spirituum sustinent; suis semper meritis exigentibus sustineant: an etiam aliqui præter vlla sua merita, has patiantur.*

Atque hoc definiendum nobis est præcedenti Capite. veruntamen non hoc solum: *speciatim etiam explicanda sunt crimina eorum, qui ob sua merita Dæmonum insultus, atque molestias sustinent: vt non solum sciatur, quosdam ob peccata, Dæmones molestantes sustinere; sed etiam, quænam illa peccata sint (neque enim vnum est peccatorum genus) ob quæ sustineant, intelligatur.*

De priori verò sic sentio: Non vnius generis hos esse; sed *tam malos, quam bonos, Spirituum insultus sustinere: hoc est; quosdam ob sua merita; quosdam absque vllis suis meritis; & priorum quosdam, ob graues excessus eosdem sustinere; alios ob leues defectus vt tria, in vniuersum loquendo, sint hominum genera, qui Dæmonum persecutiones sustineant.*

Quod enim de vniuerso persecutionum genere dicitur: id in molestantibus Spiritibus locum habet. Non omnes persecutiones ob peccata accidunt: nec omnes sequuntur viros innocentes. Quædam sunt, quæ peccatorum, nunc enormium, nunc leuiorum sunt vindictæ: quædam, vt innocentium patientiæ, atque probitas innotescat, afferantur. Eodem prorsus modo, quosdam idcirco

maligni Spiritus molestant; quod suis peccatis id meruerint; quosdam absque vlla sua culpa, magna tamen diuinæ prouidentiae dispositione.

6. In locis *per se* infestis, rem ita se habere, dubium non est. Ob graui delicta persecutionem à Spiritibus passi olim plures Gentiles. Ob defectus leues, si non omnes, certè plurimi in agro Bingenli Absq; vllò suo merito, Eremiti cultores. Quod si igitur in *per se* infestis locis, non vna molestadi ratio: quid mirū, si & in locis propter homines infestis, ob diuersas causas molestiæ adferantur diuersæ.

7. Quocirca prauum est, & peruersum eorum iudicium, qui mox criminis eos damnant, quos Dæmones persequuntur. Quemadmodum non omnes, qui à Spirituum infestationibus liberi sunt, integre sunt, & inculpatae vitæ; ita neq; omnes, qui ipsorum insultus sustinent, meritis suis ita exigentibus, illos sustinent.

8. Sed in re clara pluribus opus non est. *Crimina*, & quidem *maiora illa, quæ Spirituum hæc quasi carnificina vindicantur*, inquiramus. Illa, ni fallor, *duplicis sunt generis*. Quædam sunt, quibus apertius Christianæ Charitatis iura violantur. Quædam quibus Deo grauior ignominia irrogatur. In priorigenere sunt iniustæ cædes, pauperū oppressio, atque in parentes impietas. In posteriori blasphemia violata religio, hæresis et traditio sui ipsius Dæmonibus facta.

9. Non negauerim *alias* ob culpas, alios sustinere persequentes Dæmones: sed tamen hæc crediderim esse præcipuas; quæ vel his molestiis vindicentur; vel vt vindicentur, magis mereantur. Ostendamus in singulis generibus, quod asserimus.

10. *Cædes & neces iniuste allatae, his infestationibus vindicate sunt*, in Nerone, Pausania, atque Ottone Imperatoribus, de quibus i. capite. His addimus hominem, quem se in vinculis vidisse scribit, lib. 2. cap. 3. de Dæmonomagia, Bodinus; qui, ira percitus, vxorem occiderat: & pòit, singulis noctibus, ab vxoris Spiritu se miserè cædi conquestus est. Addimus aliud Aristidemi, viri nobilis, familiae Aepiradarum, apud Messenios; qui cùm oraculo Delphici Dæmonis intellexisset diuturni belli, quod Messenij gerebant cum Lacedæmoniis, victoriam penes ipsos futuram, si puram Virginem Deo immolarent; gratificaturus ille patriæ, primùm vnicam quæ habuit filiam destinavit sacrificio; deinde vbi intellexisset corruptam à quodam, qui vt miseram conseruaret, à se grauidam fingebat, ex eandescens iracundia, interfectam filiam dissecuit. Huic enim post mortem scæda specie apparuit filia, adeoque perculsit, vt ad tumulum eiusdem sese miser iugularit. Casparus Beucerus lib. de Diuinat.

De pass.

De pauperum oppressoribus suppetunt plurima exempla dome-
stica: sed quia odiosa, proferenda non sunt. Iustissimam verò hos
cum homicidis, Dæmonum molestiam sustinere inde colligitur;
quòd vix alio, quàm homicidarum, loco Deus Opt. Max. ipsos
habeat. Ita sacra docet eloquia, Ecclesi. 34 panis egentium vit a paupe-
ris: qui defraudat illum, homo sanguinis est. Qui aufert in sudore panem;
quasi qui occidit proximum suum.

Impetacem erga parentes gravissimum esse crimen, cum alia multa
doceant; tum illud, quod ad honorem parentibus exhibendum
in signi præmio Deus nos inuitet. Et hanc igitur iustè, per infestâ-
tes Dæmones, vindicari credi debet. Est pro hoc insigne exemplū:
quod, quia ad longum, in illa de Dæmoniacis disputatione, ex
Alexandro allatum est Capite 30. hinc repetere superuacaneum est.

Blasphemos Spirituum insulibus iustè puniri, vel ipsi blasphemi,
si non verbis confitentur, certè rebus ipsis probant. Quomodo ve-
rò? quia nullo loco sibi sunt tuti. Sicuti suam semper secum fe-
runt carnificinam, conscientia; ita ubiq; blasphemix ultores cre-
dunt adesse Spiritus. Sed nec hic desunt blasphemorum exempla,
quos in hac vita Spiritus sunt persecuti. Notum est, quod de blas-
phemo puero scribit B. Gregorius 4. Dialog cap 18. Verba eius es-
scribimus. *Quidam vir cunctis in hac vrbe (Roma) notissimus, ante trien-
nium, filium habuit, annorum, vt arbitror, quinq; quem nimis carnaliter
diligens, remissè nutriebat, atq; idem paruulus, quod dictu graue est, mox vt
eius animo aliquid obstitisset, maiestatem Dei blasphemare consueuerat:
qui in hac ante triennium mortalitate percussus venit ad mortem. Cum què
eum suus pater in sinu teneret, sicuti hi testati sunt, qui presentes fuerunt,
Malignos ad se spiritus venisse, tremantibus oculis puer aspiciens cepit lamma-
re: Obstapater oblapater Qui clamans declinavit faciè vt se ab ijs in sinu
patris abscederet. Què ùm ille tremantè requireret, quid videret: puer ad-
iunxit dicens: Mauri homines venerūt, qui me tollere volunt. Hac cū dixisset,
maiestatis nomen protinus blasphemauit, & animā reddidit. Ita B. Gre-
gorius. De alio blasphemo aliud pro præsentis argumento exem-
plū recenset alius Gregorius, Turonensis in quā li. de Gloria con-
fessorū, cap. 67. Ad Basilicam S. Lupi, inquit, Maurus cuiusdam seruus,
negligenti admissi: confugit frandens verò Dominus eius de vestigio profectus, i-
gratus Basilicā, nec oratione prostratus, blasphemias in Sanctū euomere cepit, ac dicere. En-
tu Lepes: ruiā meā auferes, & propter te nō licebit mihi in eum vltionē debitā exercere. &
Et ini. Et manus forā trahere cepit dicens: Nō mittet hodi. hic lupus manū suā de se
pulchro, vt ruat te de manibus meis. Hac dicente misero, extēplo lingua, que in Sanctū
blasphemias effudit, diuinitus obligatur: atq; mutus homo, debachare cepit per totam
adē, dans mugitum vt pecus, sermonem vt homo non profrens: tertia deniq; cū
grati cruci. su vitā finiuit. Hoc Turonensis.*

Reli.

24. Religionem violari multis modis contingit. Sacramentorum profanatione; Templorum euerfione atq; spoliatione; Imaginum, statuarumq; & Ecclesiasticæ suppellectilis confracti one: Reliquiarum Sanctorum contemptu atque irrisione &c. Quibuscunque modis violetur dubium nullum est, *ipsius violatores iustissime posse pati Dæmones infestantes*: quando pluribus exemplis, tam recentibus quàm veteribus, clarum est; & olim passos esse Dæmoneum molestias; & nostris temporibus, in Galliæ atque inferioris Germaniæ tumultibus; pati quàm plurimos.

25. *Heresum sine prauorum dogmatum inuentores, atq; doctores. sibi à Spirituum malignorum infestatione posse timere* docent, post alia, Lutheri, Zvinglii atque Carolstadii nota exempla. Lutherus ipse testis est Dæmonem à se visum; se salutasse; multis argumentis Missam oppugnasse; socium in comedendo fale fuisse. Zvinglius testatur, se suum, de Eucharistia, dogma à Spiritu (haud dubium) nigro accepisse. Carolstadium à Dæmone fuisse interfectum. haud obscure docent Basilienses. Vide Caput 12. de Dæmoniis.

26. Quod qui Spiritibus malignis se tradunt, à malignis Spiritibus molestentur, mirum non est. Mirum verò valde, si quandoq; nullas molestias sustineant. An fortè Nequam Spiritus ignorare possunt, quod ipsis miseri mortales sese dedunt? an acceptare volunt se vitro offerentes? Vbiq; præsentis sunt nobis, &c. censores, etiam non vocati. Si tamen nomē suum audiant, (probat exemplo B. Gregorius lib. 3. Dialog. cap. 20.) mox aduolant, obsequiaq; sua præstant. Sed & studiosè ipsos quærere nostram perniciem, probat ipsorum summum, quo erga vniuersum mortalium genus flagrant, odium. Nec hic desunt exempla. Quot ferè sagæ sunt atque Malefici, tot pro huius rei confirmatione exempla suppetunt. Infestantur plerique Spectris, quia plerique se Dæmonibus deuouent.

Est & horrendum huius rei exemplum apud Surium Tomo 4.

in vita S. Bernardi, in muliere, quæ fœdam aliquot.

annis cum Dæmone consuetudinem habuit,

quod quia capite 92. referemus,

hic ascribere necesse

non est.

CAP.

CAP. XVIII.

Quibus temporibus Spiritus & Spectra mole-
stant, & cur nocte potius, quàm interdiu.

Variae temporum sunt distinctiones: sed quæ argumen-
to nostro deseruit, vna potissimum; qua in nocturnum,
& diurnum distribuitur. Nunc hæc quæstio est, Hocne
potius, quàm illud, id est, nocturnum potius, quàm diur-
num Spiritus deligant, vt viuentium rebus intersint, eosque tentent,
vel molestant.

Ad neutrum Spectra sic alligata esse, vt necessitas ipsis incum-
bat, hoc & non illo, tumultus, si velint, excitare, certum est. Spi-
ritus sunt; & ob id, quemadmodum non à loco: ita neque à tem-
pore dependent. Non iuuat Spiritus locus ad tumultus excitan-
dos; non iuuat tempus. Vt omni loco; ita omni tempore possunt:
nocturno diurno, inter vtrumque; medio.

Prorsus à voluntate dependet, quòd hoc potius, quàm illo mole-
stant. Cuius verò? Deinde, an ipsorum Spirituum? Et Dei & Spiritu-
um. Fit Dei, & Spirituum voluntate, quòd rebus viuentium inter-
sint: fit Dei, & Spirituum voluntate, quòd his vel illis temporibus
intersint.

Sed tamen à propria Spirituum voluntate præcipuè esse dixe-
rim; vt, quod ipsi sibi maximè commodum his molestiis excitan-
dis tempus nouerunt, id deligant. Cuius hæc argumeta sunt, quòd
infestationes in sua potestate habeant: non iisdem semper tempori-
bus excitent: non ad eundem semper terminum producant: quan-
docunq; etiam velint, ab iisdem cessare valeant.

Et nocturno tempore sæpius loca infestari, hominesque vexari
plurima probant. Nam & Spiritus, qui interdiu molesti esse solent, et-
iam noctis quietè interturbat: & plurimi nocturno tempore mo-
lesti sunt, qui interdiu ne obseruatur quidè. Exempla pro his ex
primo Capite petenda sunt. Sed multis modis hoc probat Spiritus,
qui ædes Alexandri ab Alexandro infestabat, qui noctibus tantum
molestus erat; & lumen si quando ille impediabatur, extinguebat,
si verò extinguere non posset, in fugam conuertebatur. Vide
eundem lib. 5. Genialium dierum cap. 23. Probat Idolum senis
macie & squallore confecti. quod per noctis silentium insultabat
Athenodoro Philosopho, de quo Plinius lib. 7. Epist. Silentium in-
terpretatur Censorinus de die Natali cap. 9. in tempestam noctem.

Probat quod Livijs scribit, super ædem Vestæ vocem noctis silentis auditam, clariorem humana. Probat quod profundam & ferè mediam noctem Plutarchus in Bruto nominavit, ubi verba facit de monstrosa horrendaq; illa imagine, quæ M. Bruto ex Asia exercitum trajicere volenti apparuit. Apollonius quoq; probat in confutatione contra Hieroclem. 4. ubi de Umbra Achillis à se visa refert miraculum, hanc enim evanuisse ait, post colloquutiones aliquot, quòd iam cantus gallosum audiretur. Vnde refert Eusebius Cæsariensis, noctem in emp. stam, quæ gallicinium proximè antecedit, convenientiorem esse malo Dæmoni. Et de pluribus Sagis refert Nicolaus Remigius, lib. 1. de Dæmonolatria, cap. 14. quòd affirmarint eam tempestatem, quæ vna atque altera hora mediam noctem præcedit, apprimè idoneam esse, non modò illis conuentibus, sed quibuscunq; alijs Dæmonum terriculamentis, ludibrijs, occurfationibus, strepitibus.

6. Cæterùm, quia hoc Spirituum, ut diximus, voluntate fit; voluntas verò rationem sequitur; non sine ratione noctem præ die, à Spiritibus deligi credi debet. Quæ igitur huius ratio? Alia hinc movet malos Spiritus, tam Dæmones, quàm damnatorum hominum: alia illos, qui purgantur adhuc, & cœlestibus mentibus aliquando associandi sunt.

7. Mali Spiritus, quia malè faciunt, noctem quærun & tenebras. Qui malè agit, inquit Dominus, Ioan. cap. 3. odit lucem. Ipsos Rectores tenebrarum harum vocat Apostolus, ad Ephes. 6. Ipsorum tandem habitatio in tenebris exterioribus. Matth. 8. Sed & ipsorum infirmitate nox atq; tenebrae feruunt. Cùm enim terrere desiderent excitatis tumultibus & exhibitis Spectris; etiam id tempus, quod per se terrorem affert, diligunt: scilicet, ut tumultus atque Spectra, cum nocte coniuncta terrorem augeant, magisque mortales percellant.

8. Purgandi Spiritus ad quietem & solitudinem noctis attendunt. Vtraque ipsis seruiunt. Solitudo externorum tollit societatem, qui mentem sæpe cogitationesque distrahunt: quies efficit, ut facilius, qui excitantur, nocturni strepitus percipiantur. Vtrunque affectant hi Spiritus; ut commodius suas necessitates mortalibus insinuare, his tumultibus & terriculamentis, valeant.

9. Pater hæc, cum unia aliqua virique, tam boni, quàm mali Spiritus habere possunt, propter quæ noctem eligant. Fugiunt, videlicet, hominum conspectum plerumque. at hinc serui-

feruiunt optime noctis tenebræ, cum visus in suum obiectum, non, nisi illustratum, feratur, quemadmodum in Scholis loquuntur Philosophi.

Rursus plerumque satis habent Spiritus excitatis tumultibus, & allatis molestiis. quocirca nec semper, ut postea docebitur, corpora vera assumunt: at tumultibus non seruit lumen diæ, & quamuis nec per se nox feruiat, efficit tamen ut propter summum ipsius silentium, facilius percipiantur. 10.

Accedit, quod pluribus opus sit, si interdum sub spectabili specie Spiritus apparere debeant, tumultusque excitare; quibus opus non est, si tumultus solum excitent, & sub spectabili forma se non exhibeant. quid si igitur his velint superfedere? & paucioribus ad propositos fines tendere? 11.

Denique nigricantes se plerumque exhibent, vnde & *Vmbra* dicuntur, & hic nox feruit, quæ, ut omnia propemodum nigra appareant, efficit. Sed difficilia non sunt. Pergamus ad alia. 12.

CAP. XIX.

De varijs modis, quibus Spiritus locis infesti sunt: sed, qui omnes, vel auditu, vel visu, vel tactu percipiuntur.

Ariis modis infesta esse loca, tam certum est, quam certum esse infesta. De his cum multa dicenda sint, principio omnes infestationes ad pauca quædam summa genera sunt reuocanda. 1.

Infestationes igitur, prima sui diuisione, possumus distinguere; ut alias dicamus esse *apertas*, alias *Occultas*. In illis aperto quasi Marte nos aggrediuntur Spiritus: in his quasi per insidias tentant. *Prioris* ferè generis sunt, quæ ut plurimum interdum, & clara luce fiunt, & maiori cum Spirituum nunc impetu, nunc molestia, nunc manifestatione. *Posterioris*, quæ nocturno tempore: quibus vel se non ita produnt Spiritus, vel non tanto nos impetu aggrediuntur; vel non tam graues afferunt molestias: 2.

Ad *apertas* infestationes referrem illas in Insula Islandiæ; vbi occisorum spectra tam sunt manifesta; ut tanquam viuentes accipiuntur 3.

DE LOCIS INFESTIS

pianur ab ignaris mortis ipforum: Illam item, cuius in vita Theodorici Siccorum Archimandritæ mentio fit, in qua proiectis lapidibus res agebatur: & Illam, quam ex Bingenfi agro Litaniis, & lustrali aqua profligauit Clerus Moguntinus qua integræ ædes atque horrea conflagrarunt, & c. de quibus primo Capite, Theſibus 22. 5. 18. & c. Denique Illas, quarum mentio fit Capite 16. Theſi 14. & 15.

4 In *Occultarum* numero haberem, quam in domo ſua perpeſſus eſt Hesperius, vir Tribunitius: & in ſua, quam Romæ inhabitauit Alexander ab Alexandro: Illam præterea, quæ domum, in qua Caligula Cæſar occubuit, horridam reddidit: denique quæ Neronem, Ottonem atque Pausaniam ſecutæ ſunt; & in fodinis metallicis, operariis sæpe incommodarunt. Et de his in primo capite, Theſibus 2. 14. 11. 12. & c.

5 Altera diſtinctio infestationum conſtitui poteſt, pro ratione ſenſuum, quibus percipiuntur. Aliquando *auditu* percipiuntur; aliquando *viſu*; aliquando *tactu*. Aliorum ſenſuum etiam aliquando, rarior tamen, in infestationibus eſt *uſus*.

6 Leuiſſima eſt prima illa, quæ *auditu* percipitur; grauior, quæ *viſu*; grauiſſima, quæ *tactu*. Sed vt hæc grauiſſima, ita rariſſima. non ita inuſitata priores. prima frequentiſſima.

7 *Auditu* non vna moleſtandi ratio deprehenditur, ſed admodum variæ. Nunc Spiritus ſolum præſentiam ſuam, agitato quaſi ære, & ventulo leui, inſinuant: nunc ſtrepitus excitant: nunc ſimulant inceſſum; nunc cachinnos edunt & riſus: nunc promunt ſuſpiria & gemitus: nunc vociferantur, & clamoribus loca implent: nunc ſuauius loquuntur: nunc cantillant, & c.

8 Exemplis pro his non indigemus. Lares domeſtici, quos concubia nocte, in ædibus, verſari diximus, ſolo ſerè ſtrepitu, quo aliquid ſe facere ſimulant, terrent: quamuis etiam aliquando cachinnos edant. In fodinis metallicis, quidam ſe ſtatu prodiderunt. In domo, quam Alexander inhabitauit, nocturni audiebantur tumultus, & horrendi fremitus cum eiulatu, ſtriduloq; voci ſono; quemadmodum & in arce Scotiæ, Sterlingi. Qui Athenis aliquando obſeruatus fuit Spiritus; *catenarum ſtridore*, quibus victus videbatur, ædes replebat. Qui Monafterium Verretenſe moleſtabat, voces formabat, & ad ſe Virgines inuitabat. Qui apud Aquilonares ſunt populos, *concentu* recreant viatores, & gregum armentorumq; cuſtodes. Qui, anno 1444. ante pugnam illam, quam pauci Heluetij, contra ingentes Ludouici Delphini Franciæ copias, propè

propè mœnia vr̄bis Basiliensis, commiserunt; aliquot noctibus, circa illa loca auditi sunt, militum edebant clamores, armorum sonitus, pugnantium strepitus. Teste Lauatero, prima parte de Spectris, c. 17. De his & reliquis vide cap. primum; & Thesin 3. cap. 67. Meminit & cuiusdam Theodoretus in vita S. Iacobi, sect. 21. qui à Marcionistis excitatus in tempesta nocte, lingua Syriaca molestauit his vocibus Theodoretū (erat hic Martionistis contrarius) *Cur tu bellum geris cum Marcione? Cur hanc pugnam aduersus eum suscipis? Quanam is vnquam te affecit molestia? Desine belligerari, desiste à maleuolentia: aut disce experientia, quantum bonum sit quies. Voces hæc audiebantur, nemo verò conspiciebatur.* Meminit & alterius Cardanus lib. 19. de Subtilitate, qui in Germaniæ oppido Schiltach dicto (abest à Friburgo, octo millibus germanicis magnis) sibilo terrebat dominum domus: quem cum ille, furem suspicatus, persequens neminem deprehendisset, & aliquoties repetito sibilo delusus esset, post per sacros homines adhibitum Exorcismum cognouit esse Dæmonem, qui postea graue damnum toti oppido dedit. Hæc Cardanus ex Erasmo, qui totam rem longius prosequitur, quemadmodum ex Henrico Glareano didicerat. Denique cuius nos Capite primo Thesi 7. mentionem fecimus auditu, non visu perceptus est. de hoc in hunc modum Ioannes Curopalates in Historia Basilij & Constantini. fol. 97. *Hoc tempore, inquit, incredibile prodigium accidit in Tracensum regions, ad radices montis Cura, vbi fons est pulcherrimæ & limpidissima aqua. Vox quedam audiebatur miserabilis, cum lamentis, & vah, & ploratu: & mulieris eiulatus similis; idq; non semel aut iterum. sed à Martio mense vsq; ad ipsum Iunium, dies noctesq; cumque abijissent quidam locum exploratum, vbi vox illa emittebatur, eiulatus alio euasit.* Ita Curopalates.

Visi atq; oculis se variis formis obiciunt Spectra & Spiritus. 9.
Nam vt alias formas, quæ difficultatem singularem non habent, omittam; nunc humana, nunc brutorum animantium, nunc horrendorum monstrorum conspiciuntur. Nec hæc vnus generis atq; modi sunt omnes; in quolibet genere sunt varix.

Quam varij Spiritus, sub forma humana, sed tamen alia atq; 10.
alia, visi? Aliquando prorsus sub ea apparuerunt, quam viuentes homines habuerunt: vt Paschasij Spiritus: quem ob id visum statim agnouit Germanus Capuanus Episcopus: Spiritus item matris Neronis; & illi, qui in Islandia Insula obseruati sunt, de quibus primo Capite. Aliquando sub tristi, & macie quasi confecta imagine; vt Spiritus, cuius Plinius meminit. Aliquando sub forma

DE LOCIS INFESTIS

nigrescentis hominis; vt ille, qui Verretensibus Virginibus fuit ma-
lestus. M. Bruto suus genius apparuit tanquam Spectrum dirum
& prodigiosum *immanis & horrendi corporis*: teste Plutarcho in Bru-
to. Qui circa annum Domini 1098. in agro VVormatiensi con-
specti sunt; *pedites* instructos bene armis referebant, & *equites*.
Qui in fodina Georgiana visus, *nigrum* erat indutus *cucullum*.
Qui domum infestabat Alexandri, referebat hominem *squalida*
facie, vultu minaci, nigro corpore, aspectu formidabili. De his omnibus
I. cap. Eidem Alexandro (ipse testis est lib. 2. Genialium die-
rum cap. 9.) retulit Gordianus spectatae fidei homo, quod cum
Aretiam proficisceretur cum familiari; & ab itinere longè aber-
rassent per difficilia & deuia loca, vergenteque ad occasum sole,
labore fessi confedissent, hominis vocem procul audire visi sunt;
quam sequuti, *trium hominum* conspexerunt *imagines immanes, &*
formidabiles vltra humanum modum, nigris & dimissis tunicis, in veste
lugubri, funestaque, barba capilloque submisso, horribili facie. Mirabile
est, quod Krantzius habet lib. 8. Vandalia, capite 29. Anno
1351. inquit, *grandis vbiq; per Germaniam sauijt pestis*. Lubeca in con-
uentu Pradicatorum audiuit frater ex conuersis, qui curam habebat, pro-
cateris, coquina, nocte vna subter se, cum in strato esset, in hospitali
domo, strepitum; & interea vocem loquentis ad fenestram coquina: Co-
ce, para cibum abituris fratribus. Et ille intus: Quot sunt transitu: i?
Tam ille; Triginta sex de Conuentu, & duo aduena cum illis pro-
fecturis. Miratus ille intempestam euocationem; de lecto surgens, intuetur per so-
ramen in domum hospitali. videt mensa asidere numerum fratrum,
quem audierat; in albis, velatis frontibus, vt fieri solet iam tumultuandis.
Horrens redijt in lectum, nec audebat rem detegere. Sed cum euentus om-
nia probasset, funeratis 36. de Conuentu fratribus, & duobus, qui
Hamburgo venerant, tum palam dixit, quod ante vidisset. Ita Krantzius.

II. Sic non vna fuit brutorum animantium forma, sub qua Spi-
ritus conspecti sunt. Nunc canum fuit, nunc catorum, nunc lupor-
um, nunc vrsorum, nunc murium atque serpentum, &c. Ne hinc
exempla desideramus. Diximus superius in ea, quæ est circa Syr-
tes Libya, in aëre apparere diuersarum animantium formas, qua-
rum quædam quiescant, quædam moueantur: & has aliquando
fugere, aliquando fugientes insequi. Spiritus Annebergicus,
cuius cap. primo Thesi 26. meminimus, in specu, cui nomen Co-
rona Rosacea, videbatur sub forma equi, habentis procerum col-
lum, & truces oculos. Sic vel Spectra ferunt & Spiritus; vel à
Spiritibus facti, *mures atq; serpentes, qui in domo per Theodorum,*

Sicæo-

ficorum Archimandruā liberata, molesti fuerunt: quemadmodum & mures, quos Princeps quidā, nec in medio Rheni declinare potuit. & aues Diomedæ, quas Plinius Barbaris infestas fuisse commemorat. Meminit & B. Athanasius, in vita S. Antonij, *leonum, taurorum, luporum, aspidum, serpentum, scorpionum, pardorum atq; vrsorum*. Sub iisdem formis spiritus molestos fuisse Guthlaco Anachorete & confessori, testatur Vvtilhelmus Ramesey Anglus, apud Surium, Tomo 2. de Vitis Sanctorum: & Vvtilhelmo Pictaorū Comiti & Eremitæ, vt habet in ipsius vita Theobaldus: & Sabæ Abbati, vt est videre apud Metaphrasten in Cyrillo, qui eiusdē res gestas descripsit. Sic ipsorum quidā molestus fuit sub specie *tauri* bubulcis, in fundo Barbiliano, teste Ioanne Diacono, in vita S. Gregorij, lib. 4. cap. 93. Alius sub specie *bovis* cornupetæ S. Catharinæ, filix Brigittæ; apud Surium Tomo 2. Alius in forma *serpentis* adolescenti, qui S. Nicetam consilium rogaturus accedebat, teste Theosterioto, Oratione de S. Niceta, apud eundē Surium, Tomo 2. Alius in forma *merulae* auis Benedicto; vt in eius vita refert B. Gregorius, cap. 2. Alius in forma *volantis corui* Machario Alexandrino, apud Palladium Episcopū Cappado, in vita duorum magnorum Macariorum. Alius in forma nunc *passeris*, nunc *simiæ* S. Dominico; sicut in vita eius docet Theodorus de Apoldia, li. 3. cap. 7. Alius in forma *caii* religioso cuidam, teste Ioanne Diacono, in vita B. Gregorij lib. 4. cap. 89. Sic Duci cuidam Palestino, sepulchrum Domini visitare cupienti alius plurimum molestiæ attulit sub forma *arietis*, sepiusque accessu sepulchri eundem prohibuit, quemadmodum ex Prati Spiritualis, cap. 49. pluribus refert Cæsar Baronius, Tomo 6. anno Domini 13.

Monstrorum quoq; sub forma conspecti spiritus. Conspexit, teste B. Hieronymo, B. iam nominatus antonius *hominem equo mixtum*; cui opinio Paetarum Hypocentauro nomen dedit. Idem vidit *hominiculū adum isariū* fronte cornibus asperata, cuius extrema pars corporis in caprarū pedes desinebat. Visus eidē est spiritus, teste Athanasio, in eius vita, *ea forma qua describitur à B. Tob. cap. 41. Diabolus: Oculi enim eius, inquit, erant sicut species Luciferi: ex ore ipsius procedebant lampades ardentes: crines incendijs spargebantur: ex naribus egrediebatur fumus, quasi fornacis estuantis ardore carbonum: halitus eius, vt pruna: flamma vero ex ore ipsius glomerabatur*. Huc pertinet forma Diaboli, qua se B. Dominico exhibuit in specie *lacerta deformis*, & abominabilis, duo grandia capita circumgerētis; vt in eius vita legitur li. 3. c. 7. Rursus illa, qua terruit Mariam Virginē, cui se exhibuit per modum

modum *draconis multicoloris*, & *serpentibus per totum corpus cincti*, ter-
trumque odorem emittentis, quemadmodum testatur frater ip-
sus Gregorius Nissenus. Illa quoque, qua *centimanus* & *centipes* ag-
gressus est Brigittam, puellam adhuc teneram: vt Surius habet To-
mo 4. Sanctorum. Denique illa, qua in Præmonstratensi monaste-
rio se cuidam Religioso exhibuit *tria* ostendens *capita*, Trinitatem
se esse contestans, sicut refert Sigebertus circa annū Domini 1125.

23. Tertia molestandi ratio *tactu* percipitur. Et hæc plurimis mo-
dis cōtingit. Primo absque *vlla corporis læsione* & *doloris sensu*. Sic sæ-
pe dormientes. sentiunt molestantes Spiritus; qui nunc lectum
detrahunt, nunc aures vellicant, &c. Huc pertinet exemplum,
quod libro 2. Genialium dierum cap. 9 refert Alexander de fami-
liari suo amico. Curauerat is amici funus. Cumque Romam re-
uerteretur, nocte adueniente ad hospitium viæ proximum diuer-
tit, seque quieti tradidit. Dum solus in lecto degit, & adhuc vigi-
lat; accedit Imago defuncti, summo pallore & macie confecta, ad
cubantis lectum. in eodem se lecto collocat, & non nisi v ipulsa,
iacentem relinquit. Hic primus modus, ad quem & puto pertine-
re, quod lib. 7. Epistolarum, Epist. 27 refert his verbis Plinius. Est
libertus mihi, inquit, Marcus, non illineratus, cum quo minor frater eodem
lecto quiescebat. Is visus est sibi cernere quendam in toro. residentem admo-
uentemque capiti suo cultros, atque etiam ex ipso vertice amputantem ca-
pillos. Vbi illuxit, ipse circa verticem tonsus capilli iacentes. reperiuntur.
Exiguum temporis medium, & rursus simile aliud priori fidem fecit. Puer
in padagogio missus pluribus, dormiebat. Venerunt per fenestras (ita nar-
rat) in tunica albis duo, cubantemque totonderunt: & qua venerant recesserunt.
Hunc quoque tonsum, sparsosque circa capillos dies ostendit. Ita Plinius.

24. Alter est, quod contactu hoc non contenti Spiritus, viuentes
etiam aliquando propellunt, & protrudunt, atque precipites agunt. Hoc
modo molestos fuisse Spiritus seruis Hesperii, indicat B. Augu-
stinus, lib. 22. de Ciuitate Dei, cap. 8. Sensit & has molestias Otto
Imperator, qui à Spiritibus proprio lecto aliquando exturbatus fuit.
Sensit operarius in fodina Georgiana; quem ex infimo loco ad su-
preum, non sine corporis attritu subuexerunt, de his 1. cap. Sensit
Sanctus vir Nicolaus Tolentinus, quem improbus Spiritus nunc in
terram prostrauit; nunc egregie sustibus excepit; nunc dire ad an-
gulos quosdam allisit, vt in eius vita scribitur apud Surium, To-
mo 5. Sensit Euphrasia virgo, ab eodem Spiritu ex tertio solariorio
aliquando precipitata; aliquando etiam in puteum deiecta. Et hoc
apud Surium, Tomo 2.

Tertiū.

Tertiò molestant *uisione & inflictis verberibus*. Confessus est Imperator Nero, se non præsentia solùm matris defunctæ molestarti; sed etiam *verberibus* furiarum, & ardentibus *tadu* cruciari. 17.
 Virginitibus Verrerenfibus sæpe *particula carnis* ex corpore detrahebantur: in aduersam verò partem nunc tibiarum, nunc brachia intorquebantur. & Euphrasia, cuius præcedenti Thefi mentionem fecimus, aliquã do à Spiritu miserè *sauciata est*, aliquando *olere ebulliente* perfusa. Hæc confirmant exemplum, quod B. Augustinus Sermone 117. eorum, qui recens Louanii impressi sunt, commemorat. Refert ibidem Ciuem Hipponensem quendam, quia iusiurandum ei detulerat, quæ periuraturum nouerat; ad Dei tribunal raptum, & grauissimè *casum esse*: & postridie plagarum vestigia in dorso eius apparuisse.

Molestant quartò, *nece allata* uiuentibus. De Spectro in balneis, cuius meminit B. Gregorius Nyssenus, notum est, aded hominibus infestum fuisse; vt omnibus propemodum *mortem* intulerit. Spiritus Annebergicus in fodinis metallicis duodecim amplius homines, vno flatu, *interfecit*. Hudekin in Saxonia miserimè puerum sibi insultantem *strangulauit*; in frustra cecidit, & coxit. Potest hîc seruire exemplum horrendum, quod Michael Isselt refert contigisse anno 84. in Apeldorn Veluxæ pago. Duo nobiles Germani, inquit, (folio 1191) *ordinibus militantes, inter se conuenerant, vt vino adusto sese tamdiu ingurgitarent, donec alter illorum expiraret. Siquis prior surgeret, in eum Diabolus potestatem haberet. Accidit dum strenuissimè hac lege potarent, mercatorem illac fortè transire, quem vt se terrium adiungeret coegerunt. Inuitus ille huc inductus est mortisq; metu. Paulò post malignus Spiritus ingressus locum, vbi sedebant; vtriq; ceruicem fregit.* Hoc Isselt. Potest quoque seruire historia, quam Sifridus Presbyter Misnensis affert lib. 2. suæ epitomes, anno 1260 studiosus quidam miserè deperibat puellam, cum alia ratione non posset, ipsius sibi copiam fieri per Nicromanticum, data pecuniæ summa, cupit. Hic se adolescentemq; circulo includit, seuerissimè ne eundem egrediatur imperans. Mox ad coniurationes conuerso, plurima se species phantasmatum offert, tandem ipsa quoque quæ quærebatur, imago puellæ. Hîc adolescens, libidine victus, præcepti immemor manum extendit, amatam apprehensurus; sed maximo suo malo: siquidem à Spiritu Nequam parietiallisus, miseram *exhalat animam*.

Addo dictis quintum, quòd *fortune bonis etiam Spectra* incommodant. Qui Hesperij domum infestabat Spiritus, non hominibus

78
 rātum erat molestus; sed etiam *animalia* affligebat. Qui à Theodoro Sicaorum Archimandrita pulsus est; mulierum *telas*, præter alia, rumpebat. Qui in agro Bingenfi sæuiebat; & horrea, & rusticorum *casas* incendebat, & ad extremam paupertatē miseros redigebat. de his 1. capite. Qui sibilo molestus fuit in oppido Schiltach, de quo Thesi 8. capitis præcedentis *conflagrationis totius oppidi*, administra infelici muliere, causa fuit. Cum fortunæ bonis coniungo *infantes*, eos maximè, qui baptismatis sacramento initiati non sunt. In his haud rarò parentibus incommodatur; dum priorum loco, per Spiritus, alii supponuntur, qui vel graui morbo plerumque tota vita laborant, vel vbi adoleuerunt, corruptis moribus magnas difficultates parentibus afferunt.

8.
 Sextus modus esse potest, quòd ad *stuprum atque nefandos congressus* quandoque sollicitant: aliquando etiam vim tentant adferre inuitis. Huius exemplum obseruatum est, in oppido Flândriæ Boerburgi, haud procul à Grauelinga, anno Domini 1587. vbi post quatuor annorum molestias, quas vir doctus atq; pius, Ioannes à Porca, ibidem Plebanus, cum castissima sorore passus est; Spiritus tandem compti adolescētis personam induit: & sororem solam domi deprehensam, primò muneribus, deinde minis ad *stuprum* sollicitauit: tandem etiam, vbi sic nihil proficit, vim virginis pudicitæ afferre cœpit: & perfecisset, nisi superueniēs frater sororem ex Dæmonis manibus eripuisset. quemadmodum patet copiosius ex Appendice ad historiam anni 87. Michaelis Iffelt. Similia duo habet Cæsarius, quorum alterum Bonnæ accidit, apud Coloniā Agrippinensem, alterum Prumiæ in Eistia Bonæ cum quidam filix suæ pudicitæ timēs, illam in solario domus suæ, si quando exiret, includeret; spiritus in forma adolecentis ad virginem ingressus, cum illa *rem habuit*. Aegerrimè tulit illa se à spiritu deceptam, tantumq; nō in furorē rapiebatur. Pater filix casum miseratus; vt in posterū à Spiritu molestatione libera esset ipsam aliò misit. Apparet mox Dæmon, vxorē suā repetit: & stomachū ita ita pectus parētis percussit, vt post sanguis vomitū tertia die exspirauerit. Prumiæ verò nō fœmina, sed vir Diaboli versutias expertus est. Verūtamen iusta sua culpa. sollicitauerat ille puellā, vt ad se intēpesta nocte, libidinis explendę causa, veniret. Venit non illa; sed in illius forma spiritus Nequā, *scđum q̄, concubitiū* perficit. Prius illud Cæsarius cap. 8. posterius cap. 10. lib. 3. recenset. Addimus his, quod Sozomenus in Trip. lib. 8. cap. 1. refert de Apelle eremita, & fabro ferrario. Huic, cum nocte quadam pristinum exerceret, apparuit

paruit Dæmō, sub umbra, ut loquitur Sozomenus, *sive forma speciosa mulieris*, inuitans eundem ad *turpem libidinem*, nec non ad labefactādam corporis, & vitæ, quam diu coluerat, puritatem. Statim ille ferrū quod elaborabat, è fornace extrahens, in faciē eam percussit. Et Dæmō stridēs ac ingemiscens, procul aufugit. Fuit & Menippus Lycius annos natus 20. & quinq; in huius familiaritatem tñ hunc modū se insinuassee dicitur Spiritus sub forma mulieris. Pergebat quandoq; Menippus Corintho Cēchras solus. Et ecce phantasma quoddam illi occurrit, quod se in mulieris speciē conformauerat: atq; ex manu apprehendens Menippum, iam pridem, inquit, se illius amore teneri captiuam. Eius blāditiis delinitus Menippus vesperi ad mulierē pergit, ac deinceps frequenter, periade ac ad suas delicias, donec tandem à Mago edoctus intellexit Lamiā esse seu Spiritum Nequam. Rem pluribus prosequitur Rodoginus Cælius, lib. 16. c. 4. Vide aliud huius rei exemplum capite 92. huius Disputat.

CAP. XX.

Quæ ratio & conditio Vocum, Sonorum, atque Tumultuum, qui auribus viuentium percipiuntur, & à Spectris, siue Spiritibus, locis infestis excitantur.

Non solum quomodo Voces, Clamores, Gemitus, Risus, Cætus, Strepitus, Tumultus, & quęcunque sub auditu sensum cadunt, & à spiritibus infestis locis excitentur, hoc capite nobis explicandum erit: sed &, An hæc verè excitentur, & verè talia sint, qualia vulgi opinione putantur, definiendum. Imò verò hoc prius constituendum; ut illud facilius docere valeamus.

Voces igitur, quæ audiuntur, si propriè loquamur, voces non sunt Vox, inquit Aristoteles, *est ictus aëris respiratione attracti: qui quidem ab anima sit ea, quæ his partibus collocatur, ad eam partem, quæ gurgulio appellatur.* Solorum animalium est Aristoteli, habere voces: & non quidem omnium; sed respirantium tantum: quorum etiam non quicunq; sonus Vox est; sed is tantum, qui per respirationem attractus, & qui animalis vel affectum, vel conceptum significat. Iam verò Spiritus animalia non sunt. Nulla est in iis respiratione; nulla anima; nulla pars, quæ animæ motionem excipiat; nullus gurgulio.

Quòd si voces non sunt, quas Spiritus formant; nec veri erunt, quos

20
 quos excitant, *Clamores*. Quid ita? Quia ea ratio Clamoris est, ut sine voce esse nullo modo queat. Neque enim aliud est Clamor, quàm intensa vox: nec ullus Clamores aliis, quàm viuentibus, tribuerit.

4. *Gemitus* affectuum, eorum, à quibus eduntur, sunt signa; quemadmodum & *Suspiria*: qui igitur affectibus carent, *Gemitus* edere nequeunt. Sed tamen non apud quoscumque affectus esse possunt, possunt & *Gemitus* esse. Eas etiam partes, quibus vox ad sui formationem indiget, requirunt; quibus cum Spiritus careant; possunt quidem videri *Gemitus* edere, sed reuera non edent.

5. *Risus* eadem est ratio. Omnis qui à Spiritibus fit, simulatus est, specie sui fallit. Sed & *Risus* ridendi potentiam sequitur, quam Philosophi contendunt effectum quendam rationalis esse animalis. Quis verò Spiritus animalia rationalia dixerit?

6. *Cantus*, *Concentus*, & *Melodia*, qua Aquilonares Spiritus nocturnos viatores, armentorumque & gregum custodes recreant; à sono, qui fistulis, organis, aliisque musicis instrumentis excitatur, non differt. Quemadmodum igitur huc sonum propriè *Cantum* non dixeris; ita neque *Melodiam* atque *Concentum*, cuius Spiritus sunt authores. Sonus tantum est, & præter sonum nihil. Quid quod *Cantus* vocis quædam sit modulatio? Quomodo igitur *cantare* Spiritibus conueniet, quibus vox negatur?

7. Hinc est, quod spiritus in voce, clamore, gemitu, risu, cantu formandis, *nullis organis*, quemadmodum homines atque animalia, quæ voces formant, opus habeant. Non indigent ore; non lingua; non palato; non labijs; non dentibus; quæ in articulata magis voce requiruntur. Non pulmone, arteria, siue gutture, corde, gurgulione, cum viginti suis musculis; quæ ad alias, non ita articulas, necessaria sunt.

8. Sed & plerumque cum voces simulant, *nihil horum* possident Spiritus: ut illi in primis, qui clam & secreto, voces fingunt. Cur assumerent, quod ad nullos vsus ipsis seruire debet? Possunt simulare voces absque villo prædictorum instrumentorum auxilio; quemadmodum & simulant, ut plurimum.

9. Quando verò apparent Spiritus, ut se viuentium oculis obijciunt; his quidem instrumentis, ore, lingua, faucibus, dentibus & instructi aliquando (*non enim semper*) sunt; nam quod his, ad voces formandas opus habeant, sed quod non ita, sine his, commode, propositis sibi fines assequuntur.

Czte.

Cæterum, quamuis omnia iam dicta *specietenus* talia sint, 10.
qualia vulgò iudicantur; *Soni* tamen reuera esse possunt. Non-
ne quandoque aures audientium percèlluntur? Nonne audi-
endo molestiam aliquando patiuntur? Et hoc forsitan sine ve-
ro *sono*?

Quocirca & ipsi infestantes atque molestantes Spiritus; li- 11.
cet verè *voces* edere nequeant; quemadmodum demonstratum
est. veros tamen possunt edere, eduntq; *sonos*. Non tot ad *sonum*;
quot ad *vocem* sunt necessaria. multò paucioribus indiget *sonus*. Et
à n in viuentibus veri possunt excitari, excitanturq; *soni*, quamuis
non verè *voces*.

Hinc est, vt translata significatio verborum non sit, quæ 12.
Spiritibus tribuuntur, & præter sonum nihil in se includunt:
translata sit, si Spiritibus tribuantur, quæ in genere sunt vocum.
Prioris generis sunt strepitus, tumultus & his similia: posterioris
clamor, risus, gemitus, illachrymationes, &c.

Dum tamen *sonos* excitant Spiritus, non vnum aliquid illo- 13.
rum sunt, quæ ad sonos formandos sunt necessaria. Tria illa sunt.
corpus percutiens: corpus percussum: & medium, in quo sonus
recipitur. Nihil horum sunt Spiritus. Veruntamen quia possunt
percutientia corpora, percussis admouere: inter quæ interce-
ptus aër ruptus & fractus sonos format; ipsi *sonos edere* dicuntur.

Sonos igitur veros edunt Spiritus, dum loquuntur, clamant, 14.
gemunt, illachrymantur, rident, tumultuantur, strepitus exci-
tant. An verò *semper*? An *aliquando*? An, vt plurimum, vel rarius?
Tria quærentur. Resp. in detur ad singula.

Non *semper* edunt. Argumento illud est, quod accidat, vt 15.
in multorum præsentia quidam nonnunquam sint, qui tumultus,
strepitusq; Spirituum se audire credant, & constanter asserant,
cùm interim cæteri præsentés percipiant nihil.

Scio & hîc veros *quandoq;* esse sonos, qui ab his audiuntur, 16.
ab illis non audiuntur. Quemadmodum organum visus atque ta-
ctus; gustus atque olfactus; ne suo officio fungantur, impedire
possunt Dæmones; ita possunt auditus: & dum in his impediunt,
in illis suis ipsis functiones permittere possunt: sed tamen, vt hoc
feri potest; ita & illud: vt prorsus auditui illudatur, & nullus ve-
rus ad ipsum sonus perueniat, quamuis interim sibi quis, quòd
veros sonos audiat, persuadeat. Si fallere possunt, vt quis videre
se credat, cùm videat reuera extra se nihil: non poterunt fallere,
vt credat, quis se audire sonos, quos reuera non audit? Non igitur
semper

semper veros sonos edunt.

17. *Aliquando tamen edunt. Pro hoc posset nobis communis omnium sensus atque consensus feruire; qui quod veros sonos, tumultus, strepitus audiant, omnino sibi persuadent, nec ut contrarium sentiant, induci possunt: sed tamen pro eodem duplex ratio militat. Altera est, quod quandocumque auditus organum grauius in horum sonorum perceptione lædatur: altera, quod ab omnibus, qui aliquo communi loco circumscribuntur, percipiuntur, quamuis etiam ex omnibus illis vnus aliquis sit, quem Spiritus persequantur.*

18. *Sed & ut plurimum, veros sonos excitari dixerim: tum quod in hoc negotio difficultatem magnam Spiritus non habeant: tum quod qui audiuntur tumultus, ab omnibus, ut plurimum, percipiuntur: quemadmodum exempla, primo Capite allata, docent; & confirmat quotidiana experientia.*

19. *Interim, quamuis veri soni audiantur, & excitentur: non tamen credendum est, semper ijs corporibus excitari, quibus excitari videtur. sæpe disiecta putatur suppelles, quando illa prorsus mansit immota. Sæpe excitatus malleus sonus, quando nullus in domo malleus. Sæpe armorum collisione iudicatur fieri tumultus, quando nulla arma, sed armorum tantum inanes formæ.*

20. *Hic plurimum Spiritibus seruit aer. hunc illi concitant huius varia collisione, constrictione, disruptione, allisione, & ut ita dicam, inundatione; nunc rugitum leonum simulant, nunc mugitum taurorum, nunc serpentum sibilum, nunc porcorum grunitum, &c.*

21. *Quocirca aer hic non tantum mediū est, per quod sonus ad aures defertur: sed nunc quoque percutientis corporis, nunc percussi subit rationem. Percutientis quidem, dum percussum aliud pulso à Spiritibus aeri resistit; percussi verò; dum aliquod solidius in illum facit impressionem.*

22. *Atque ita quidem sonos formant Spiritus, dum à collisis corporibus illi excitantur, & verè veri audiuntur. Sed tamen, quemadmodum diximus, non verus semper, realisq; sonus est, qui percipitur: Ut visum, ita auditum illud contingit. Nunquid non qui phrenesi laborant, non solum se mira videre; sed & mira audire existimant? cum tamē nihil sit, quod vel extra ipsorum sit visum, vel extra auditum? Et nos, cum, somno capti, dormimus, quoties somniantes respondemus iis, quos in somnis, tanquam interrogā-*

tes, & nobis loquentes imaginamur? & tamen hæc nulla aut vox, aut sonus ad nostras aures pertingit.

Varijs igitur, & non vno, modis contingit audiri Spiritus. *Vnus* est, in quo viventibus non illuditur: quia & verus sonus est, qui ad aures deferatur; & verè ab iis corporibus excitatur, à quibus excitari creditur. *Alij* sunt, quibus viventibus illuditur: qui & ipsi *varijs* sunt. 230

Contingit primò viventibus illudi non quidem obiecto auditus (sono inquam) quasi reuera, is non sit, qui ad aures deferatur: sed soni *authore* & causa: dū malleis, vel gladiis, vel suppellectilibus iudicatur excitari, qui non nisi concusso aere excitatus est. Secundò illudi contingit, quādo iudicatur *extra* hominem factus, qui in homine prope, vel in miringa excitatur. Quemadmodum enim in externo aere sonos possunt efficere Spiritus, qui ad hominum aures deferuntur: ita possunt in ipsa aure: qui tamen ab audientibus illum, extra aurem factus credatur. Et his duobus modis, quemadmodum & primo, *verus realis, sonus* percipitur semper. 240

Aliquando nullus *realis* sonus est, qui percipitur: percipi tamen iudicatur, quemadmodum in phreneticis, & dormientibus accidere diximus. Atque hoc *dupliciter* accidit, deriuatione specierum soni ad organum sensus; & imaginatione. Hic solius imaginationis est operatio: vbi aliqua auditus. Sed hæc alterius loci. Nostra prosequamur. 250

CAP. XXI.

Quæ ratio & conditio formarum, quæ in oculos incurrunt: quibus se viventibus Spiritus & Spectra exhibent.

Vem in iis, quæ auditui obiecta sunt, ordinem seruauimus, idem in rebus visis seruandus est. Principiò de visarum rerum conditione; tum deinde de modis, quibus Spiritus, & Spectra conspiciuntur, agendum est. 1.

In priori illo *tria* quærentur. Primò, Vtrum *reuera hoc sint*, quod videntur Spectra. Secundò, si reuera hoc non sunt, An quādo ita videntur, *sint saltem res animatae*. Tertiò, An si animatae non sint, *reuera saltem sint corpora*. 2.

L 2

Quis

3. Quia verò præcipuè tribus formis diuersis se Sp. *Stræ* exhibent: viuentium conspectui; humana, scilicet, brutorum, & monstrorum: *primū* illud triū explicationem postulat: quæ sunt. 1. An veri sint *homines*; qui videntur humana forma. 2. An vera *bruta*; quæ brutorum conspiciuntur specie. 3. An vera *monstra*; dum monstrorum occurrunt formæ.

4. *Homines non sunt, qui forma humana videtur Spiritus: quacunq; etiam se forma simulent*; tristi, læta, amica, horrida; graui, leui. Id in humanis Spiritibus certum est; propterea quòd defunctos illi referant; qui ad vitam non nisi grauissimo miraculo (quod hîc nullum est) reuocari possunt. In Diabolis verò multò est manifestius; cùm & illorum proprium sit hominibus illudere: & vires ipsorum tantò non sint, vt vel hominem producant nouum; vel à morte ad vitam reuocent defunctum.

5. *Bruta quæ conspiciuntur, saepe specie sui fallunt; aliquando etiam hoc sunt quod videntur*: atque tum, vel, opera Spirituum, de nouo producta sunt; vel aliunde adducta fallunt plerunq; illa, quæ intempesta nocte conspiciuntur; aut, si aliis temporibus, vsum diuturnum non habent: mox quæ euanescent; quæsiacunque illa sint, siue perfectorum, siue imperfectorum animalium formas referant *opera Spirituum* aliquando illa producantur: quæ animalia imperfecta, siue incisa vocantur. Quando *perfecta* conspiciuntur, & vera sunt; non à Spiritibus facta sunt, sed aliunde adducta. Postremi huius generis (nam de cæteris constat) vnum producit B. Hieronymus in vita Hilarionis. *Ad Hilarionem quoq;* inquit, *animalia quotidie pertraherentur; in quibus Bactrum Camelum enormis magnitudinis, qui iam multos obtriuerat, triginta & edo amplius viri, sol. d. s. mis funibus ligatum cum clamore adduxerunt: Sanguinei erant oculi, spumabat os, volubilis lingua turgebat; & super omnem terrorem rugitus personabat immanis. Iussit igitur eum dimitti Senex. Si atim verò, & qui adduxerant, & qui cū senerant, vsq; ad vnum omnes diffuzere. Porro ille solus perrexit obuiam & sermone Syro: Non me, inquit, terrore Diabole, tanta mole corporis & in vniuersa, & in Camelo vni: atq; idem es. Et interim perrecta h. abat manu: Ad quem dum furens, & quasi eum deuoratur a bellua peruemisset, statim corruisit, summissumq; caput terra coequauit. mirantibus cunctis, qui aderant, post tantam ferociam, tantam subito mansuetudinem. Docebat autem Senex, hominum causa Diabolum etiam iumenta corripere; & tanto eorum ardere odio; vt non solum ipsos, sed ea, quæ ipsorum essent, cuperet interrire. Hactenus B. Hieronymus.*

6. *Monstra, si quando videntur, prope modum semper opera Spirituum sunt.*

In genere animalium nullum nō videmus quale B. Hieronymus refert hominem equo mixtum; & aliud, fronte cornibus aspera, cuius extrema pars corporis in caprarum pedes desinebat. Quod si quidam, cum Plinio lib. 7. c. 2. Satyros subfolanis Indorum montibus tum quadrupedes, tum recticurrentes, humana effigie, admiserunt; nobis in hoc argumēto contrarij non sunt: quoniam hi ipsi Dæmonem prodent; ut per quos humanam sermonem sensumque mentitur, & humanam; aut etiam plusquam humanam vim atque sapientiā ostentat.

Igitur si reuera nec homines sunt, nec bruta, nec monstra, quæ cōspiciuntur; profectō errāt, qui in his ipsorū operationes, quæcunq; tandem illæ sint, posuerint: aut operationum principia & organa: aut quicquam, quod illa pro conditionis suæ ratione postulare potest.

An saltem sunt res viuentes & animatæ? Nec hoc sunt: Atque hoc secundo loco explicandum erat. Quomodo enim viuentes res dicemus, quæ neque in hominum sunt genere, neque in vllō brutorum animalium? Vnum genus formarum, quibus terrent & molesti sunt spiritus in numero viuētium posuero: illud scilicet, quod imperfecta animalia, quæ opera Dæmonum fieri possunt, repræsentat: præter hoc vix aliud.

Interim tamen, quod tertio loco dicendum est: corpora perfecta sunt, quæ videntur Spectra; sub quibuscunq; etiam figuris videntur. Vera corpora sunt homines, qui conspiciuntur. Vera corpora, bruta animantia. Vera corpora, monstra.

Triplex autem generis hæc corpora sunt. Aliquando quidem vera & viua ipsorum, quæ videntur; quemadmodum illa imperfectorum animalium, quæ diximus: & perfectorum aliunde allatorum. Aliquādo vera quidem sed non viua, ut si hominis defuncti ex patibulo corpus circumferant. Aliquando nec vera, nec viua; ut si aliquod ex aëre forment; quod vel hominis, vel alicuius animantis externam formam simulet.

Per se ipse diximus corpora esse, quæ conspiciuntur. Non enim semper sunt. Accidit nō rarō, ut corpora esse iudicentur, quæ oculis obiciuntur; corpora autem reuera non sint. Quemadmodum auditum fallunt, ita possunt fallere & fallunt visum Spiritus.

Ex dictis inferimus, quatuor modis Spectra oculis viuētium obici. Primus est in veris animalibus. Secundus, in animalium tantum corporibus. Tertius, in animalium tantum externis formis, non verò animalium corporibus, licet veris corporibus. Quartus, in animalium tantum formis, absque vllis vel alijs, vel animalium corporibus.

15. *Quibus verò modis hac omnia Spiritus efficiunt? Hoc, quia ex di-*
 ctis haud difficile est conuicere. breuissimè nunc, non tam expli-
 candum, quàm indicandum. *Vera igitur animalia*, si aliunde ad su-
 um usum assumant Spiritus; re externa non indigent præstant ipsi
 hac virtute, vt corpora possint de locis ad loca transferre. si pro-
 ducant; rerum externarum operam requirunt; earum scilicet, in
 quibus virtus qua animalia producuntur, quasi lateat.
17. *Dum hominum, animaliumq; corpora exhibent, non plus no-*
 gotij habent, quàm dum viua corpora de loco transferunt ad lo-
 cum: immò minus; propterea, quod hinc defunctorum corpora, quæ
 resistere non possunt; vbi viua animalia, quæ resistere quodam
 modo possunt, transferant.
18. *Quod animalium formas in alieno corpore exhibent; ibi anima-*
 lium nihil est, præter externam formam, ad quam aerem, quo, vt
 plurimum, vtuntur, aptant. Quemadmodum verò corpus hoc æ-
 reum facillè dissoluitur; ita externa forma in aere efficta, euanes-
 cit facillimè.
16. *Quartus modus, quo visui maximè illuditur, varius est: pro-*
 ut varia sunt, quæ ad visum concurrunt: obiectum, medium, po-
 tentia. Et nunc quid in obiectum aliter atque aliter afficiat: nunc
 medium: nunc potentiam. Huius illud adiunxero, quo visus nihil
 afficitur; sed omnis occupatio est in imaginatione. & imaginatio-
 ne pericitur: quamquam viuentes visum affici existiment. Hæc
 breuissimè.

CAP. XXII.

*De ratione atq; modo, quo Spectra tangunt: vti-
 nem & verbera viuentibus afferunt:
 & necis causa existunt.*

*Q*uod tactu viuentes aliquando Spiritus percipiant, cer-
 tum est. Superius, Cap. 19. id pluribus est probatum, &
 molestia, hominibus per Spiritus allata; quam, atli quan-
 doq; aliis præcipuè tamè tactus sensu perceperunt. *Quinq;*
autem, in modis superius recensitis, diffi-ultatem habent, quæ hoc
capite explicanda sunt. Primum est, Verum ipsi Spiritus vi tan-
gendi, valere, & verè tangere dicendi sint. Alterum, Cur frigida ferè
percipiantur Spirituum, quæ tanguntur, corpora; aut certè non ita
calida tertium, Qua ratione vstinous, quam aliquando afferunt, sint
causæ. Quartum, Quomodo verbera & vulnera infligant, cum ar-
 mis omni-

nis omnibus videantur destituti. Quintum, Quomodo mortem atque necem procurent.

Tangere Spectra dici posse, si quaestio est de tactu, quem Aristoteles *Mathematicum* vocat, omnino clarum est. Siquidem fieri potest, ut (in quo ratio huius tactus consistit) inter Spectra, atque aliud corpus nihil sit medium; & vtriusque extrema simul existat. At si de tactu illo sermo sit, qui *viuentium potestus* est; & primarum praecipue qualitatum est capax; nec tangere dici debent Spectra, nec virtute tangendi esse instructa: propterea, quod; principia talis tactus, anima scilicet informante, careant.

Quamuis autem verè non tangant, verè tamen à viuentibus tanguntur. Nam & virtute tangendi instructa sunt viuentia; & qualitatum tactibilibium impressionem sentiunt, quandocumque; vel tangunt Spectra, vel tanguntur à Spectris.

Subfrigida verò, ut plurimum, percipiuntur corpora Spirituum, quæ tanguntur. id obseruant, tum illi, qui nocturnas molestias à Spiritibus sustinent: tum, qui cum iisdem nefarios congressus exercent. Nec mirum. Nam, ut plurimum, vel defunctorum, vel ex aere compactorum corporum mimisterio vtuntur: quæ & natura sunt frigida; & caloris, si alicuius, certè illius naturalis viuentium; capacia non sunt.

Vruntur quandoque viui Spirituum attacku. Quomodo vero? An fortè igne illo, quo damnati torquentur, infernali? An alio aliquo corporibus assumptis ingenito? An què ipsi, sua vi, per se producant? An sublunari assumpto? An alio? *Non infernali*. Non quia illum secum ex inferno ad viuentes deferre non valent; sed quia, ut deferant, nulla necessitas cogit. Nec enim corpora, quæ circumferuntur, illo torquentur: & Spiritus extra infernum existentes, etiam illo infernali verè torquentur, quamuis inferni terminis ille maneat circumscriptas. *Non corporibus assumptis ingenito*. Nullus ipsis ingenitus est; quin potius omnem sua natura reiicere videntur. *Non sublunari*. quoniam huc, quod ex suo loco detrahant; & sibi apud nos feruire faciât, vix credi potest. Quo igitur? *Aliquo à se producto*. Et quomodo? Aliorum corporum, quæ ignem possunt et excitare, fouere, subsidio.

Sed tamen praeter hunc, & alios duos *vsionis* modos, norunt; & fortè vsurpant. Vnus est, per candâtes carbones, titiones, aliasque res, quæ ignem concipiunt, & fouere possunt; alter, per vrticas, & res, non formaliter, sed virtute calidas: quarum cum vires cognoscant,

gnoscant, miris & occultis, sed tamen veris, modis vstionem efficiunt. Nec dubitabit veris, quamuis occultis, modis hæc fieri, qui meminerit rerum admirandarum, quarum mentionem facit Plinius lib. 2. cap. 103. & 107. flammæ inquam, quæ in Nymphæo exit è petra, pluuiisq; accenditur: fontis quoq; Iouis in Dodone, qui quamuis gelidus sit, si tamen extinctæ ipsi faces adhibeantur, eas accendit, quemadmodum extinguit iniectas in se accensas. præterea fontis frigidi in Illyriis, super quem expansæ accendantur vestes.

7. *Verbera atq; vulnera* tribus modis infligunt. Nunc per assumpta corpora: nunc subsidio concitati aeris: nunc neutro horum modorum; sed vi atq; sua potestate nuda. Prior modus difficultatem nullam habet. Quemadmodum nos fuste, hasta, gladio, similibusq; instrumentis, in vulneribus infligendis vtimur; ita Spiritus assumptorum corporum membris. Alter, qui opera concitati aeris fit, clarus est. Neq; enim quisquam ignorat plurimum posse concitatum aerem, argumento sunt, vi ipsius dissectæ ædes, concitata maria, contractæ arbores, &c. Tertium confirmant vires Demonum, quæ in corpora tanta sunt, vt illa disrumpere atq; distrahere minimo negotio valeant.

8. Quibus modis vulnera infligunt & verbera, iisdem mortem consciscunt: propterea, quod inflicta vulnera & verbera via quædam sunt ad mortem; in qua cum longior progressus fit, tandem ad mortem peruenitur, & vita amittitur. His venenum adderem, quod dum viuentibus afflant, vita priuare possunt.

CAP. XXIII.

Qui sint veri & proprii auctores eorum, quæ in Spirituum infestationibus, atque molestijs percipiuntur, vel visu, vel auditu, vel tactu, vel quocunq; modo alio. & ostenditur, quæ humanis Spiritibus tribui debeant, quæue minime.

8. **M**olestias, quibus Spiritus viuentibus infesti esse solent ad tria capita reuocauimus. & alias visu, alias auditu, alias tactu percipi docuimus. Explicauimus singularum rationes: Post hæc ipsarum verus & genuinus auctor inquirendus est,

Et formæ sunt corporum hi Spiritus: & corporum motores sunt. Hic quamuis formæ non sint; motores tamen sunt; quocirca & hæc mouere poterunt. Atque hæc pluribus docet Tostatus in 25. Matt. q. 773 quamuis contrarium docet S. Thomas in 1. part. q. 117. art. 4 est; & discutiendum, *Sintne singuli Spiritus, qui molesti sunt, omnium molestiarum, quæ ipsis tribuuntur, per se auctores; an potius per alios aliquando fiant; his tamen vel illis tribuantur, quod vel horum vel illorum nomine, vel ipsis presentibus excitentur.*

Et de Spiritibus humanis præcipua quæstio est, non de Dæmonibus. Hi enim cum plurimum valeant ingenio, scientia atque potentia; quascunque recensimus molestias *per se*, suisque viribus poterunt excitare, de quibus, Vtrum ab humanis Spiritibus afferri valeant, non sine multis, magnisque rationibus dubitatur.

Primum enim ingenij acumine atque perspicuitate Dæmoniorum Spiritus plurimum superant humanos. Quamuis enim & hoc quidam mortales excellent; & quædam quasi naturæ monstra inter homines, visi sint; Dæmoniorum tamen quoscunque homines, tantum ingenij præstantia, quantum natura excedere videntur. Et natura quantum excedunt? vt nulla humana, eorum perfectionem attingat.

Deinde scientia Spirituum humanorum multò illorum inferior est. Illi & variam rerum habent experientiam; & multa in vastissimo orbe, à condito mundo obseruarunt: & quod præcipuum est, rerum omnium species atque simulachra, quæ scientiarum quoddam quasi sunt seminarium, à Deo Optimo Maximo (cùm primum conditi sunt) acceperunt; in quibus ob id quodcumque lubet, non minùs, quàm speculo, rerum naturas proprietatesque clarissimè perspiciunt. Quid horum in Spiritibus humanis? Quàm parum in corporibus experti? Quàm pauca in mundo obseruarunt? Quarum rerum speciebus, nisi quas ex hisce inferioribus, quasi emendicarunt, sunt instructi?

Sed etsi ingenij acumine abundarent Spiritus humani: & quibus Dæmones ornatissimi sunt, pollerent scientiis; necdum tamen illos accederent; propterea, quod *viribus*, quæ hic etiam magnæ requiruntur, multò sint Dæmonibus inferiores. Comparatur homo *fæno*, quod hodie est, & *cras in clibanum mittitur*. Comparatur *fæni flori*, quæ citò decidit. Esa. 40. At de Dæmonibus dicitur, quod *non sit potestas super terram, quæ cum eorum potestate conferri comparariq; debet*. Job. 41.

Et hæc quidem ex ipsorum Spirituum conditione rationes

M

petite

DE LOCIS INFESTIS

petitæ non immeritò dubium animum reddūt. Sed res, quæ cum molestiis coniunctæ difficultatem augment plurimum. Quàm enim sunt variæ? magnæ? multiplicæ? stupendæ? humanam fidem propemodum superantes? obseruatur primùm varius motus: deinde producuntur rerum diuersæ formæ, oculisque viuientium obiciuntur: formantur corpora, & quidem diuersissima, pro ætatum, sexumque conditione; eademque de locis ad loca transferuntur: fiunt varij soni; nunc graues, nunc leues; excitantur tumultus; audiuntur voces; vis viuentibus infertur: protruduntur, retrahuntur: Nunc mors ipsis adfertur, nunc infliguntur vulnera. Denique sexcenta his similia notantur. Hæccine vniuersa humanos Spiritus auctores habere credendum est?

7. Habere probant ipsi Spiritus, qui apparere dicuntur, hæcque hisque similia efficere. Non habere persuadet & rerum, quæ sunt, magnitudo; & Spirituum infirmitas. Nos in re difficili & ardua & dubia, quantum ratione & coniectura assequi possumus, saluo melius sentiētium iudicio, docebimus: si prius vnum atque alterum, de quo dubium nullum est, posuerimus.

8. Primum est, *Omnia hæc non malè humanis Spiritibus tribui, quando, hisce Spiritibus presentibus, Angeli (boni an mali nō laboro, posterius hoc, c. sequēti explicabitur) hæc in persona humanorū Spirituū efficiūt. vt ob id nō malè dicamus, nos humanos Spiritus vidisse; quamuis quicquid viderimus, opus fuerit Angelorum: & audiuisse humanos Spiritus, ab iisque molestiam passos; quamuis molestiarum authores fuerint Angeli. Nonne Imperatorem rectè se vidisse dicit; qui chlamydem, quæ Imperatorem texit, vidit? Nonne à Rege dicitur supplicio affectus; qui à Regiis ministris qui Regis personam sustinebāt, supplicium tulit? Non mentiebatur, qui populo Iudeorum dicebat, Deut. 6. Audi Israel: Ego sum Dominus Deus tuus: & tamē non Deus loquebatur, sed Angelus, qui dicere poterat se esse Dominum Deum, quia Domini Dei personam sustinebat.*

9. Alterum est, *Omnia illa opera, quæ recensuimus, etiam tunc rectè posse humanis Spiritibus tribui, quando ipsi autoprofopos presentes non sunt; sed tamen in ipsorum persona, ab Angelis fiunt. Scripturæ mos est, vt rerum Imagines iisdem nominibus insigniantur, quibus ipsæmet res solent appellari. Cælestium potestatum imagines, quæ ex metallo formatae super arcam Testamenti collocatae erant, nomen Cherubin retinent. Exodi 25. Rex Pharaon, qui spicarum atque bouum imagines futuræ sterilitatis nuncias, viderat dormiens, nihil se nisi Spicas & boues vidisse testatus est. Genes. 41. Et Pincerna Pharaonis in carcere cum Ioseph existens vitem se in somnis vidisse dixit, in qua essent*

Et tres propages: & tamē nec vitē, nec propages; sed rerū illarū
 imagines vidit. Ibidē. Et nos quoq; cū pictā videmus tabulam,
 eorū ipsam nominib' cōpellamus, quorū formas refert & species.

Veruntamen quamvis hæc ita sint; non tamen nullæ hīc sunt
 Spirituum humanorum partes. Quamvis aliquando ipsi præsentes
 non sint; non tamen semper sunt absentes. Quamvis non omnia per
 se faciunt; non tamen dicendum est facere omnino nihil. Aliquando
 præsentes sunt in propria persona. Aliquando quædam efficiunt. Et
 quandoq; etiam possunt quæ tamen non faciunt.

Quando igitur sunt præsentes his molestiis humani Spiritus?
 Quid in his possunt? Quid faciunt, & per se moliantur? Quando
 sint autoprofopos præsentes, non semper clarum est. Vide quæ su-
 perius cap. 10. 11. dicta. Non certò semper constat, quid per se ipsi hīc
 faciunt. Quid vel possint, vel non possint sequentibus docemus Af-
 fertis.

Primum sit. Possunt defunctorum hominum Spiritus propria virtute
 ad alia atque alia loca transire; nec in hoc opus habent vllō vectore. Atque
 ita docet Toftatus in 25. Mat q 772. Cur enim non possent? An ip-
 sis vis omnis se mouendi, postquam corpora deposuerunt ademp-
 ta est? Quis credat? in se locis, vbi corpora intereunt, semper ma-
 nent? quid absurdius dii potest?

Subsistentes quædam per se, naturæ sunt humani Spiritus,
 quando corpora relinquerunt: valentq; perfecta et intelligendi
 & appetendi virtute. quid si igitur tum locum quendam sibi con-
 uenientem apprehendant; & illic esse atque conuersari deside-
 rent; nonne eodem se suis viribus promouere, nisi superioris au-
 thoritate (quæ tamen ius naturæ ipsis saluum relinquit) prohibe-
 atur poterunt? Sic si præsentes, in quo degunt, sibi intelligant esse
 molestum & perniciosum, volentq; inde cedere; annon valebunt?

Imperfectissima illa animalia Aristoteli sunt, quæ ita locis af-
 fixæ sunt, vt se mouere inde nequeant: & tamen inter hæc ipsa,
 nulla sunt, quæ non aliquousq; vel aliquatenus se possint promo-
 uere. Et hominum Spiritus, qui inter naturas creatas post Spiritus
 cœlestes principem locum obtinent, omni se mouendi virtute
 destituti erunt.

Valent virtute se mouendi mentes illæ cœlestes; & quidem
 maxima. Ita constanter cum Theologorum schola docent Philo-
 sophi, sed ad harum conditionem proximè accedunt Spiritus hu-
 mani, à corpore seiuncti. præstabant igitur & ipsi eadem, qua illi,
 mouendi virtute.

M. Sed

17. ⁹² Sed si se mouere possunt; quid est, quod anima Lazari. illius Evangelici, Lucae 16. dicitur *ab Angelis deportata in sinum Abrahae*? quid opus vectore Spiritui firmo atque robusto? Absurda nimium est sententia quorundam, hinc colligentium, Animas corporibus exutas mouere se loco non posse; quod *ab Angelis*, quasi mortuum & ignauum onus dicantur *deportari*. Nec enim *portandi* verbum eam habet vim, vt significet onus gestare; sed pro *ducere* positum est; vt in illo psalmo 90. *In manibus portabunt te, ne forte offendas ad lapidē pedem tuum*. Non enim significat Propheta Angelos manibus suis portaturos Christum; sed ita ducturos quacunque incederet, & ita profecturos, vt non magis ad lapidem posset offendere, quàm si manibus gestaretur. Eodem modo significatur animam Lazari portatam ab Angelis. Quocirca non magis, ex hoc loco, animas quàm ex illo Psalms Christum moueri non posse, probari potest. Non Angelorum ministerio Lazari anima indigebat. Honoris officium, quod ipsi debebatur, præstabant Angeli.

18. Idem beneficium *beatis animabus*, quando ex hoc seculo emigrant, iidem Angeli præstant: quæ alioquin per se absque vlllo cœlestium Spirituum subsidio & sodalitia, mox ad cœlestia regna transuolare possent. Neque enim animæ hæ locum possunt ignorare, aut quò & quâ tendunt. beatę enim sunt; & quæ ad ipsarum cõditionem pertinent, nõrunt perfectè.

Neque deest ipsis facultas mouendi. hoc iam demonstratum est. Et cum ipsos ardens cupiditas teneat; vt Christo sint præsentēs; summaque obedientia, vt sententiam, quæ pro ipsis lata est, cum corpora relinquerent, expediunt; subito se ad cœlos transferrent. Vide Tostatum in 25. Matth. q. 777.

19. Et quamuis *purgandorum Spiritus*, non sine custode Angelo, ad supplicij locum descendant; non tamen ille vector, sed ductor ipsorum est. sciūt illi Spiritus, postquam è corpore egressi; quis ipsis locus destinatus sit. Et licet pœnas horreant, promptissimè tamen ad illas se offerunt: adeoque ad supplicij loca festinant, cum sciāt peccatis suis illas deberi, & iis persolutis aditum sibi ad cœlestis, sempiterna & immensa gaudia patere. Angelum verò ductorem atque socium habent; partim vt viam, quam ignorare possunt, demonstraret, partim vt solatium aliquod ab iisdem percipiant. Vide Tostatum in 25. Matth. q. 778.

20. Similiter *damnatis Spiritibus*, si quidè per se, diuinam sententiã exequi vellent, vectoribus nullis opus esset: vectores tamen (non tantum ductores) habent, & quidem Dæmones, (quamuis Hiero. in 7. cap.

in 7. cap. Daniel. & Ambros. lib 5. Epist. Epist. 21. bonos Angelos videantur asserere) : tum quia locum supplicij sibi destinatum ignorant: tum quia supplicia, suppliciorumque locum, quæ ad eunda sunt, horrent & aduersantur; quemadmodum & Deum ipsum, cuius sententiam detestantur & blasphemant. vt ob id, nisi vis illis à Dæmonibus, quasi diuinæ iustitiæ ministris, fieret, atque ad inferos raperentur, loca inferni nequaquam per se peterent. Vide de his Dominicum Soto in fine Comm. in 4. Sententiarum, & Theodorum Peltanum de Purg & Sedib. Anim & Tostatam in 25. Mat. q. 779. *Valent igitur vi mouendi defunctorum Spiritus.* Atque hoc primum est Assertorum nostrorum.

Secundum sit. *Possunt iidem defunctorum Spiritus propria virtute ad viuentes redire; quãuis, vt redeant, non semper permittatur.* Cùm enim virtute se mouendi sint præditi, & loca mutare valeant; cur minus poterunt ad superos redire, quàm ad quæcûq; alia loca penetrare? Et cùm bonum propositum ipsos ad loca petenda inuitet, poterit hoc æquè apud superos inueniri, quàm quibuscunque locis aliis.

Veruntamen quod virtute naturali sibi cõgenita possunt, hoc non semper ipsis permittitur; & imprimis illis, de quibus nobis est sermo, molestantibus Spiritibus Hi certis locis, pro ratione futurorum meritorum, sunt deputati. ex quibus non nisi pro eius, qui supplicia decreuit, voluntate exire licet. Sed aliud est quærere, quid culparum merito debeant, aliud quid viribus naturæ possint.

Tertium Assertum. *Defunctorum hominum Spiritus, rerum Species per quas in viuentium oculos incurrunt et conspiciuntur, si ibidem vera desint corpora, per se efficere nequeunt.* Explico quod obscurius dicitur. Duobus modis cõtingit, vt defunctorum Spiritus sub visus sensum veniant. nunc in nudis tantum, quæ fiunt speciebus, nunc in veris corporibus. quæ species sui ad oculos transmittunt. De priori nobis sermo est. sed hic duplex est. Aliquando enim ipsæ Species non extra humanos sunt oculos, quemadmodum neque ipsæ, quæ videri videntur, res: aliquando in aere factæ ad oculos transmittuntur. Neutro modo opera sunt humanorum Spirituum.

Quo enim dici debent? Dum nullum esse extra visus organum habent, ingenio magno, acrique industria fiunt; & nunc quidem humorum varia multiplicique compositione, nunc phantasmatum cõmotione. quid autem hinc possunt humani Spiritus, quibus neque in humores, aut phantasmata potestas data; neque sciunt, quomodo vtraque cõponi, misceri que debeant, vt quas vellēt formas exhibeant?

25. Ita cum in aere compacto atque composito formantur *Species* humanos Spiritus non habent auctores. Et hic magna scientia, & excellens necessaria est potestas: quæ si non in omnibus, certè & pluribus, qui molesti sunt, Spiritibus, desideratur: ut taceam etiam fortè posse in hoc genere non posse Spiritus hos à corpori u liberos, quod non potuerunt (quemadmodum hoc non potuerunt) corporibus coniuncti.

26. Quartum Assertum sit. *Nec his defunctorum Spiritibus auctoribus hominis Imaginatione immediate perturbari, aut affici potest.* Omnis, quæ in *imaginationem* hominis impressio fit, rerum Speciebus & simulachris, tanquam quibusdam instrumentis, perficitur. Quocirca qui potestate has species producendi carent, in hominis *imaginationem* possunt nihil. At carent hac Spiritus defunctorum. Nec mirum quia etiam viui in *imaginationem* hominis potuerunt nihil *immediate*, quicquid potuerunt, interueniente exteriorum sensuum ministerio perfectum est.

27. Hinc iam ad quintum Assertum descenditur; quo dicimus, *Molestias, quas in somno quidam patiuntur, ob simulachra atque idola variasq; formas, quæ phantasiam occupant humanos Spiritus auctores habere non posse.* Si vigilantibus has afferre nequeunt, potuerunt dormientibus, & somno pressis? Somnus forsitan aliorum vel scientiam Spiritibus addit maiorem; vel vires robustiores?

28. *Corpora quoque propria virtute, vig. sua assumere nequeunt hi moestantes humani Spiritus.* Hoc sextum sit eorum, quæ asserimus. Cæterum nomine assumptionis, hoc loco, non illam unionem intelligimus, qua Spiritus corpori tanquam mobili uniantur, in eoque apparere & se exhibere affectant, sed compositionem atque aëris coagmentationem talem, quæ prorsus humanam formam, figuramue referat. In priori illa admittenda diffiiles non sumus, at posteriorè ob duas causas humanis Spiritibus suspicamus impossibilem. Prior est, quod non inter Philosophos, etiam excellenter doctos, cõueniat, qua ratione assumptio illa perficiatur, posterior, quod vires humanorum Spirituum, dum corpora sua sustentant, huic negotio sint impares.

29. An fortè maiores sunt vires Spirituum separatorum, quàm coniunctorum? Vires naturas sequuntur: quo illæ habent perfectius *Esse*; eò integriores vegetioresq; vires, at *esse* Spirituum corpora infirmantium perfectius est eo, quod habent à corporibus separati: quemadmodum docet Tostatus Abulens, in 25. Matth. quest. 185.

Fortè

Fortè tunc scient, quod in corporibus constituti in hoc corpore & aeris coagmentatione ignorant. At vnde scire possunt illi, de quibus nostra est disputatio, damnati, vel nondum beati Spiritus? Ex se non intelligunt. Vnde igitur? forsitan statim aliquis seip-
 30

Et vt intelligant rationem, modumque componendi maxime: vires etiam habeant non inferiores abstracti à corporibus, quã corporibus inclusi: necdum tamen tantum creduntur posse, vt corpora hæc forment; quod nõ pares, sed multò maiores vires hic necessariae videntur, quàm humanis Spiritibus à Deo Opt. Max. sint communicatæ.
 31

Porrò quemadmodũ corpora hæc coagmentare atque cõden-
 32

Non igitur Spirituum humanorum opera sunt facies tristis, & macie confecta, aut vultus hilarior: non forma virilis aut foeminea: non species senioris aut adolescentioris. non intonsa & prolixior barba: non truces oculi; & quæcunque tandem ad formam spectare possunt. Quemadmodum vestis authorem habet non illum, qui ipsa vtitur; sed sartorem; ita formæ hæc non Spiritus, qui illas circumferunt; sed illum, qui corporum, in quibus formæ sunt, est compactor & fabricator.
 33

Eadem ratione colores, qui in hisce corporibus conspiciuntur, his Spiritibus, tanquam authoribus, tribui non debent. Hoc octauo assertum esto. An in formata iam corpora colorem per se valent inducere? Nec ipsi quidem hoc possunt (quamuis longè his excellentiores) Angeli: qui quotiescunque colorem rebus addunt, non per se, sed subsidio aliorum corporum addunt. Colores igitur, quoniã corpora sequuntur, eosdẽ cum corporibus habebunt authores.
 34

Interim tamen, quamuis corpora assumere *visua* non possint humani Spiritus; possunt tamen iam formata, & sibi quasi commodata, mouere & circumferre. Atque hoc nonum sit nostrorum Assertorum. Quid enim, cur minus possint, prohibet? si sua potuerunt, quæ olim fouebant; non poterunt his similia, quæ non fouent? Et formæ sunt corporum hi Spiritus: & corporum motores sunt. Hic quamuis formæ non sint; motores tamen sunt; quocirca & hæc mouere poterunt. Atque hæc pluribus docet Tostatus in 25. Matt. q. 773. quamuis contrarium docet S. Thomas in 1. part. q. 117. art. 4.
 35

Venun-

36. Veruntamen non quacunque sibi commodata & tradita mouere possunt. Quid si mole ingentes excedant montes? quid si enormi magnitudine superent quacunque humana; & nihilominus humanam retineant formam? Spirituum humanorum in assumptis corporibus non maior virtus est, atqui eorundem fuit in corporibus propriis. Quocirca si quæ corpora disdiapason humana excedant, humanorum Spirituum vi tantum illa non mouebuntur, sed etiam virtute aliqua superiore. Hoc decimum sit Assertorum, ex sententia Tostati Abul. in 25. Matth. q. 774.

37. Quod si verò assumpta infra humanorum corporum sint quantitate, multò illa facilius mouebunt, quoniam facilior motus; vbi virtus agentis maior, & minor patiētis. Si iustam humanorum staturam attingent, mouebunt: quamuis non æquè faciliè vt propria, quæ informarunt aliquando; propterea quod maior sit vis Spirituum informantium & mouentium, quàm mouentium tantum, & non informantium. Sit hoc vndecimum.

38. Præterea in hoc Spirituum corpora mouentium motu, non illa mouendi ratio seruetur, qua in corporibus propriis. Hic ita mouent Spiritus, vt parte vna mota, eadem aliam impellant & moueant: vbi ita assumpta corpora mouent, vt tota simul pellant & promoveant. Hoc duodecimum.

39. Sed & hic corpora ita mouent, vt tamen non ipsi sint, qui eadem ne condant, atq; dissoluantur, conseruent, quod ibi præstant. Quemadmodum enim dum corpora informant, eadem virtute illa, qua informant, conseruant; ita hic quia corpora nec informant, nec formant; non ipsi sunt, qui conseruant, sed illi, qui eadem formant, Spiritus. Sit hoc decimum tertium.

40. Cæterum, quia corpora hæc Spiritus mouere possunt idcirco quæcunque cum hoc motu coniuncta esse possunt, idem Spiritus prestare valent, eademq; ipsis Spiritibus authoribus rectè tribuntur. quod decimum quartum Assertorum loco volumus esse affectum. Neque hoc mirum. Corporibus his tanquam instrumentis vtuntur Spiritus, quemadmodum ergo quæcunque per instrumenta fiunt, præcipuo agentis; ita quæ per horum corporum motum; ipsis Spiritibus, qui corpora mouent, tribuenda sunt.

41. Quæ verò hæc? Ad tria genera prima reuocantur omnia, quædam percipiuntur visu: quædam auditu: quædam tactu. Visu percipiuntur ipsa corpora, corporum quantitas, colores, figuræ atq; motus. Auditu strepitus, tumultus, clamores, gemitus, & his similia. Tactu impulsus, tractus, verbera, & quæ eiusdem sunt generis. Possunt

quædam percipiuntur visu: quædam auditu: quædam tactu. *Visu* percipiuntur ipsa corpora, corporum quantitas, colores, figuræ atq; motus. *Auditu* strepitus, tumultus, clamores, gemitus, & his similia. *Tactu* impulsus, tractus, verbera, & quæ eiusdem sunt generis.

Possunt igitur *visum* mouere Spiritus humani. Quamuis enim ipsi colorem, figuramque, quæ visus obiecta sunt, non forment; secum tamen afferunt, & oculis viuientium ingerunt: & quia hæc species sui in sensibus relinquunt; hoc ipso Spiritus videri, rectissime dici possunt, *visum* que mouere. 42.

Possunt *excitare tumultus* atque strepitus. Quia sua, quæ circumferunt, possunt aliis allidere corporibus; ita vt inter vtraque interceptus aer ruptus, pressusque strepitum reddat. Possunt & arreptis instrumentis, non minus atque fabri, alia corpora *pulsare*. Possunt aeris commotione in ipsis, quæ circumferunt, corporibus, sibilos, sonos, aliaque quæ auditum afficiunt, producere. 43.

Et hæc possunt in sensu destituta corpora. Possunt quoque in illa, quæ sensu sunt prædita. vt ob id hîc verè dici possit Spiritus hos sensus afficere: & nunc dolorem parere, nunc voluptatem afferre; non minus, quàm viuientium adhuc corpora in viuentibus hæc efficiunt. 44.

Discrimen nihilominus aliquod est inter tria hæc; quæ sensibus percipiuntur, & humanis authoribus per assumpta corpora fiunt, rerum genera. Nam quæ sub *visum* cadunt, semper ipsis Spiritibus possunt tribui. quæ *auditum* atque *tactu* non semper. Explico. Quotiescunque oculis viuientium corpora sua Spiritus obiiciunt, *visum* ipsi per se, absq; alterius Spiritus subsidio mouere dici possunt. At non quotiescunque audiuntur tumultus: non quotiescunque aliquid à similibus corporibus viuentes patiuntur, hæc in solos Spiritus humanos, qui in corporibus degunt, sunt referenda. Possunt esse tanti tumultus, vt humanas vires superent. Possunt esse molestiæ tam graues; & vis illata tanta, vt superiorum Spirituum operam, industriamque requirant. Sunt suæ certæ atque definitæ vires Spirituum in his corporibus: quæ ob id non quoscunq; sed sibi respondentem effectum producere valent. Vt cum verè hic omnia, quæ possunt, re ipsa præstent, sequè.

xi Capite explicandum erit.

N

CAP.

Ostenditur quæ ex ijs rebus, quæ in molestijs atq;
infestationibus Spirituum, viuentes percipi-
unt, Spiritibus Angelicis tribuenda
sint, & non humanis: quamuis
humani illarum videantur
esse authores.

1.

Inquisitum est, quid in molestijs, quæ per Spiritus viuentibus
afferuntur, humanis Spiritibus tribui possit. Quia verò exiguum
est illud, non abs re fuerit, si doceamus, *Quinam reliquarum,*
quæ afferuntur, molestiarum, sint authores. Parum enim est scire qui
ipsarum authores non sint, multum, nosse qui sint.

2.

Et quidem si rationi consentanea sunt, & à vero non aliena,
quæ superiori Capite sunt dicta, expedita hic est responsio. Con-
cedendum enim est, *omniū, quæ ab humanis Spiritibus non efficiuntur, An-*
gelos (vtrum bonos vel malos, postmodum discutietur) authores
esse. Quid ita? quia de molestijs, quas Spiritus afferunt, tota Dispu-
tatio est. Spirituum autem horum duo tantum sunt genera: sunt alij
Angelici; alij humani. (de Deo hic nihil.) Quæ igitur ab humanis
non fiunt, prorsus necesse est, fiant ab Angelicis.

3.

Verumenimverò quia quædam hic difficultatem habent; res
etiam digna est, quæ diligentius discutiatur; opere pretium fecerim-
us, si omnes molestandi modos, quos superiori Capite percurri-
mus, hic relegamus, & in singulis non *quid possint, sed quid præsent:*
Spiritus Angelici, explicemus.

4.

Nam si quid *possint* queratur, brevis responsio est: *Omnes omni-*
no molestandi rationes, quocunq; modo illa percipiuntur, Angelos posse ha-
bere authores. Possunt Angeli sensus exteriores, immutare. Possunt i-
maginationem hominis variis simulachris imbuere, mirabilesque
affectiones excitare. Possunt strepitus & tumultus edere. Possunt
viuentes protrudere, impellere, retrahere. Possunt denique vulnera
infligere, atq; ad eam mortem ipsam afferre.

5.

Atque quemadmodum hæc in his tumultibus, locisque in-
festis, *possunt:* ita multo plura *per se simpliciter possunt.* quæ quoniã
fidem humanam quasi superant, hæc, quæ diximus, iis authoribus
feri posse dubium nemini esse debet. Et quæ illa, ad duo genera re-
uocari

uocari

nocari posse videntur omnia, quædam immediata ipsorum actione fiunt, quædam interuenientibus causis naturalibus. quæ ibi fiunt, fiunt per metum localem; quæ hic, virtute rerum naturalium præcipuè. In vtroq; genere species multæ.

Motu locali *possunt primò* plurimum in elementa Nam ignem ex superioris aeris parte possunt in hæc inferiora dimittere, atque incendia excitare. Iob 7. & inmittere ventos, qui etiam vasta diruant ædificia. Iob 7. & excitare tempestates in mari vel concitatis ventis, vel aquis maris turbatis: & terram magnis motibus concutere, aut immissione spirituum vehementium in cauernas terræ, vel cõcussione conclusi spiritus in iisdè. *Possunt deinde ex vno loco in alium transferre, & homines, & animalia, & quæcunq; alia corpora. Possunt tertio* res præsentis subitò ex hominũ conspectibus subtrahere, atque ita inuisibiles reddere. *Possunt quarto* efficere, vt statũ, resq; aliæ anima destitute more hominum incedant. *Possunt efficere quinto*, vt eadem quemadmodum homines loquantur aut illoqui videantur. *Possunt sexto* facere, vt animalia ita se moueant, ita agant, ac si ratione & consilio vterentur; quemadmodum serpens Aesculapij, quem diuinitatis quædam quasi signa dantem Romani in Urbem aduexerunt, teste Valerio lib. 7. capite 8. *Possunt septimo* res certis locis ita sustinere, vt iis magna etiã vi adhibita moueri nequeant. *Possunt 8.* subitò globos igneos, ardentẽsque flammãs producere. *Possunt 9.* flumina sistere, & in contrarium impellere cursum. *Possunt 10.* corpora quorumcunq; animalium formare, eaq; induere. *Possunt 11* representare varias quarumlibet rerum formas, auri, argenti, cupri, gemmarum, dapum &c. *Possunt 12.* concitare & conturbare humores, vel spiritus, qui sunt in corpore humano; distrahere item partium compages atque connexiones, cum maximo hominum dolore. *Possunt 13* spiritus animales, qui interiorum sensuum functionibus deseruiunt, ita mouere & conformare, vt res quasdam vel præteritas, vel præsentis, vel futuras representent. Eosdem spiritus iam speciebus rerum exteriorum informatos possunt ad sensus exteriores deuoluere, atque ita miris modis hominibus illudere, vt sibi videre ante oculos videantur, quæ extra oculos non sunt. *Possunt 14.* dormientium phantasmata mouere, atque res varias, etiam futuras, representare; quemadmodum & in Diuinatoribus faciunt. *Possunt 15.* imponere sensibus exterioribus, vel intrinsecus spiritus animales commouendo, & vt diximus ad sensus exteriores deuoluendo; vel extrinsecus falsa

obictra, & rerum tantum simulachra, non autem res ipsas offerendo. Possunt 16. omnis generis affectiones in homine excitare, gaudij, doloris, amoris, odij, timoris, spei: &c. & hoc vel species & formas rerum obiciendo, quæ dictarum affectionum sunt causæ: vel interius nunc phantasia ad similes representandas mouendo; nunc humores, qui harum affectionum materia sunt concitando. Hæc omnia motu locali possunt Spiritus dicti.

7. Mira etiam possunt interuenientibus causis naturalibus iis, quas secundas dicimus: Sunt enim harum virtutes & vires multæ, magnæ, præclaræ, admirabiles, stupendæ: vt exemplis plurimis docent Plinius lib. secundo Naturalis historię, capite nonagesimo sexto. Proclus libro de Sacrificio & Magia. S. Augustinus libro vigesimo primo de Ciuitate Dei, capite quarto & quinto. Albertus Magnus libro secundo Mineralium, Tract. 2. cap. 11. 17. Eracastorius libro de Simpathia. Ficinus libro quarto de Theologia Platonis, capite primo. Cardanus de Subtilitate & Varietate rerum. Et nõrunt Spiritus, de quibus quæstio est, quæ virtutes quibus rebus insint: nõrunt vbi locorum res lateant: nõrunt quibus cum rebus componi, misceri, quomodoque temperari debeant: nõrunt, quo tempore tempestiue, & oportune ad operandum adhiberi oporteat: hæc nõrunt omnia. & cum res maxima facilitate, celeritateque, quocunque libuerit, valeant transferre; miranda sunt, quæ harum adminiculo possunt: & miranda eo magis mortalibus; quod quomodo hæc fiant non intelligant, quamuis etiam naturaliter fiant.

8. Hæc possunt Spiritus. & possunt iis modis, quos recensuimus: vt norunt docti; & exemplis confirmat Benedictus Perierius, libro primo, de Magia, capite sexto. quidni igitur possent omnia, quæ locis infestis obseruantur? Verum, quoniam de potentia quæstio non est, sed de facto; quidnam ipsi Spiritus præsent, in his tumultibus; & quænam ipsorum hęc ita sint propriæ, functiones atque officia; vt Spiritibus humanis tribui non debeant, hoc discutiamus.

9. Huic igitur quæstioni hoc responsi datum sit. In molestijs hinc atque infestationibus, duplicis generis res esse, quæ non humanos, sed Angelicos Spiritus habeant auctores. Quædam sunt, quæ ab humanis perfici

perfici nequeunt: quædam quamuis horum opera fieri possint, ut tamen fiant, non est verisimile. De prioribus, quod Angelos auctores habeant, non potest esse dubium, cum alios nequeant habere. De posterioribus, quod habeant; & Angelorum, & humanorum Spirituum conditio persuadere videntur. Vtræque variz sunt. ostendimus in singulis generibus.

In priorum genere sunt primùm *præstigia atque illusiones sensuum*, quibus viventibus imponitur, ut se percipere existiment, quæ reuera non percipiunt; sed vel in solis sunt sensibus externis; vel rerum solùm sunt simulachra in aere effecta. Diximus superius ab humanis Spiritibus hæc fieri non posse. quod fit, ut quæ hac ratione, molestia affertur, ab Angelis afferatur.

Sunt deinde *impressiones in hominis imaginationem productæ*: veruntamen tales, quæ absque exterioris corporis (quod sensus externos primùm afficiat; deinde sui species ad phantasiam transmittat) subsidio sint factæ. Nam quæ exteriorum sensuum adminiculo ab obiectis corporibus excitantur; ab humanis Spiritibus, dum corpora circumferunt, fieri possunt. At quæ hoc corporum subsidio destitutæ sunt, fiuntque humorum, Spirituum, specierumque, quæ in phantasia sedes suas habent, commotione; quia humanas vires excedunt. Angelos auctores agnoscunt.

Sunt tertio *illusiones nocturnæ, quæ dormientibus somnoque pressis accidunt*. Angelis etiam illæ tribuendæ sunt. Possunt hi in hominis phantasiam se insinuare. Possunt æquè dormientibus atque vigilantibus varia idola obicere. Et cum ad hæc quoque impares sint hominum Spiritus; auctorem nihilominus postulent, Spiritus habent Angelos, à quibus producantur.

Quartò opera Angelorum sunt, *quæ formantur & circumferuntur corpora*. Huius quidem eadem, quæ priorum, ratio. sed tamen quam hæc bene, expediteque ab Angelis perficiantur docent Theologi, qui materiam corporalem ad nutum ipsis dicunt esse subiectam: ut & formare subitò quæ velint, valeant corpora; & eadem mox, quando libet, possint deponere.

Et quemadmodum corpora formant hi Spiritus Angelici, ita ipsi sunt, qui ne formata concidant, impediunt; eademque conseruant; & quibus eorundem tandem dissolutio tribuenda est. Et prius illud propria aliqua, distinctaque ab ipsis actione efficiunt.

Hoc idcirco ipsis tribuitur; quod ipsa desinant conseruare: patianturque in priorem, ex quo compacta sunt, aërem redire. Hoc quintum in molestiis hisce Angelorum opus.

15. Sic ipsis tribuenda figura atque forma, sub quibus humani spiritus conspiciuntur. Sicuti corporum; ita formarum, quæ corpora sequuntur, sunt authores. Quamuis negari non debeat, quin easdem immutare quadam tenus valeant humani Spiritus; corporis, quod circumferunt, nunc contractione, nunc dilatatione, &c. Sit hoc sextum opus.

16. Tribui quoque debent Angelis colores, per quos in viuentium oculos incurrunt. Quid mirum? Non sunt effectus Spirituum humanorum: oportet igitur sint horum. Corporum etiam sequuntur compositionem; & pro materiæ, ex qua oriuntur, varia coactione; pro qualitate luminis, quod concipiunt, alij sunt, atque alij. At corpora componunt Angeli. Materiam alio atque alio modo cogunt Angeli. Colores igitur quoddam ipsorum sunt opus.

17. Octauo, Spiritibus Angelicis authoribus credi debet exhiberi & circumferri ingentia, vastaque corpora, & quæ mole sua viuentes merito terrēt; quamcunque illa humanam formam referant. Communis quidem horum cum iam dictis est ratio; quod si milibus corporibus circumferendis vires humanæ non sufficiant: sed tamen ex causa reditus Spirituum idem facile docetur. Redeunt enim Spiritus hominum, vt cognoscantur. Conuenit igitur, vt non sub peregrina; & humanam formam excedente; sed visitata, & hominibus familiari, & tali, qualem olim habuerunt, conspiciantur.

18. Tumultus quoque aliquando ingentes audiuntur. audiuntur maximi strepitus; qui nonnunquam integros videntur conutere domos: Atque etiam ibi audiuntur, vbi constat molestos esse humanos Spiritus. Sed tamen non humanorum Spirituum hi sunt opera. Quemadmodum ingentia illa corpora; ita hos tumultus atque strepitus Angeli excitant. Illorum vires non superant: hominum vires superant.

19. Decimo. In Angelos illa molestia tactiles referenda sunt, quæcumque ab hominibus fieri non posse iudicantur. Quemadmodum in cæteris omnibus vires humanas certam regulam constituimus humanarum molestiarum; ita easdem valere voluimus ad molestias illas, non humanis; sed Angelicis Spiritibus tribuendas; quæ easdem vires excedunt. In harum ferè genere sunt incendia, euerisiones ædium, vstiones, sectiones, sine armis inflicta vulnera, atque his similia, quæ videri quidem possunt ab humanis Spiritibus fieri, reuera tamen sunt ab Angelis plerumque.

Dictis

Dictis vndecimum addo. *Quòd quancumque aliquibus inuisibilibus in assumptis corporibus redduntur humani Spiritus; opus Angelorum agnoscere oporteat.* Et hoc aliquando fieri dubium non est. quia eodem loco existentes ab his videntur, ab aliis nequaquam. Quod verò Angelorum hoc opus sit, tam est certum; quàm quòd humanorum Spirituum esse non possit. 20.

Et quæ hactenus diximus, in illorum sunt genere, quæ idcirco Spiritibus Angelicis tribuuntur; quia per humanos fieri nequeunt. Alia sunt, quæ quamuis per humanos fieri possint; & humanas vires non excedant; ob iustas tamen causas, potius Angelis, quàm hominum Spiritibus tribui debere videntur. 21.

In horum genere sunt grauia damna, quæ viuentibus quandoque per Spiritus afferuntur, qualia sunt mors, contractio membrorum, & his similia. Hæc quamuis humanis Spiritibus authoribus fieri possint; ab Angelis tamen, & non humanis Spiritibus afferri credimus, ob rationes, quas capite 29. in secunda nostra Disputationis parte afferimus. 22.

Ex dictis manifestum est, quid discriminis sit inter molestias, quas Angeli mali, atq; illas, quas humani Spiritus viuentibus afferunt, si ad molestiarum authores respiciamus. Possunt Angeli absque humanorum Spirituum opera molesti esse. non possunt Spiritus humani absque Angelorum. Quotiescunque molestiæ ab humanis Spiritibus afferuntur, aliqua opera Angelorum interuenit. At non quotiescunque molesti sunt Angeli: opera accedit Spirituum humanorum. 23.

C A P. X X V .

Quibus Angelis authoribus tribuenda sunt illa, quæ cum molestiis, quæ ab humanis Spiritibus afferuntur viuentibus, coniuncta sunt: bonisne an malis.

Durima esse in infestationibus atque molestiis, quæ per humanos Spiritus afferuntur, & non his, sed Angelis authoribus sunt, ex duobus præcedentibus Capitibus certum est, & manifestum. Verùm, quoniam Angeli duplices sunt; quidam mali, qui propter peccata sua, à Dei gratia exciderunt, & infernalibus pœnis adiudicati sunt; quidam boni, qui in gratia perstiterunt, & vitam æternam, quã iam felicissimam agunt. 24.

sibi promeruerant; meritò quæritur, *Veròsnam veros auctores atq; effectores molestiarum agnoscere debeamus*; bonosne, id est, beatos Spiritus; an malos, id est, Dæmones. Cui quæstioni præsentè Capite respondendum est.

2. Et quidem ab vtrisque molestias omnes, qualescunque etiam illæ sint, omniæque, quæ ad molestias concurrunt, *posse* procurari, nemo ignorat. Cùm enim hîc tria necessaria sint, voluntas, vt velint; scientia, vt norint; potestas, vt valeant; hæcque omnia & singula, tam in bonis, quam malis Angelis reperiantur; quid prohibet cur molestiæ hæ vtrorsq; authores habere possint.

3. Et de *voluntate*, quòd velle possint, dubium non est. potest à Deo ipsis officium hoc imponi; voluntati autem eius quis resistet? Possunt & ipsi vltro hæc officia suscipere. Non enim ab ipsorum conditione sunt aliena. Deniq; hæcque, hisq; similia vtrique non rarò præstant apud viuentes.

4. Sic de *scientia* ipsorum res est extra controuersiam. Pollent scientia maxima vtrique ob rerum omnium sibi in principio mûdi congenitas species, in quibus veluti in speculo quas, & quot, & quando volunt, res possunt perfectissimè intueri. Ad hanc cùm rerum multarum obseruatio, experientiaq; accesserit; non potuit non magna incrementa rerum successu accepisse.

5. Nec est dubium de *potestate* vtrorumque, Natura corporalis, inquiunt Philosophi, ad omnem localem motum Angelis subiecta est. An bonis tantum? Etiam malis. Iam verò molestiæ hæ, & quæcunque cum ipsis sunt coniuncta, motu corporalis naturæ fiût & perficiuntur omnia.

6. Obstat fortassis dictis, quod quidam ipsorum, à *statu perfectiori*, in quo conditi sunt, *exciderunt*? Non obstat. Non ob hoc vires ipsorum, quæ hîc requiruntur, labefactatæ sunt: non sunt diminutæ. Natura tam in his integra, perfectaque permansit; quàm in aliis, qui à statu suo non exciderunt, sed maioribus transnaturalibusque donis sunt cumulati.

7. Sic nec à bonorum Angelorum conditione officia hæc aliena sunt. quamuis enim hi in diuinæ maiestatis contemplatione sint toti; humanarum tamen rerum curam, cogitationesq; quas Deus Opt. max. illis commendauit, non deponunt; quin eò & diligentius & ardentius exequuntur sibi imposita officia; quò diuinæ beneuolentiæ in se sentiunt & obseruant argumenta clariora & maiora.

8. Et possunt *boni* Angeli etiam esse authores molestiarum, quæ *damnatorum* hominû Spiritibus tribuuntur. Et possunt *mali* Angeli esse au-

esse authores earum, quæ tribuuntur *purgandis Spiritibus*. Cur enim non possunt? An quod suis viribus possunt, id ne præstare valeant, prohibet conditio Spirituum humanorum? Non prohibet.

Possunt igitur utriusque omnium molestiarum, & quæ cum ipsis coniuncta sunt, esse authores, siue à bonis, purgandisque Spiritibus afferantur; siue à malis damnatorum hominum Spiritibus. *An etiam authores sum?* Hoc maiorem habet difficultatem.

Quæstioni verò huic ita rectè responsum existimamus, si dicamus *Omnium, quæ malis damnatorum hominum Spiritibus tribuuntur, ab ipsis autem fieri nequeunt; non bonos, sed malos Angelos authores & Architectos esse. Præterea Omnium, quæ à purgandis Spiritibus fieri putantur, ne tamen ipsorum virtute fieri possunt, Angelis bonis, tanquam causis efficiendis ascribenda. Ut breuiter dici possit: Damnatorum Spirituum ministros in molestiis esse Dæmones: Purgandorum verò in iisdem ministros esse Angelos beatos. Vide Thom. 1. p. quæst. 89. a. 2. ad 2.*

Quod dicimus utrorumque conditio postulare videtur. *Que enim participatio iustitiæ cum iniquitate? quæ societas luci ad tenebras? quæ conuentio Christi ad Belial? qui consensus templo Dei cum idolis? Ita D. Paulus 2. Cor. 6. Et hæc docere possunt bonos Angelos non hinc perditæ salutis Spiritibus seruire: sed eadem inuersa probabunt malos Angelos non se ingerere in res, atque negotia purgandorum Spirituum. Quæ enim participatio iniquitati cum iustitia? quæ societas tenebrarum ad lucem? quæ conuentio Belial ad Christum? qui consensus idolis cum templo Dei?*

Veruntamen, ut ad singulos Spiritus descendamus, *dici non debet, damnatorum hominum ministros in his molestiis esse Angelos bonos. Ipsi ut communem hanc mortalemque vitam reliquerunt, mox ab Angelis bonis omnibus deseruntur; infernalibusque tortoribus perpetuò cruciandi traduntur. ut ob id horum, non illorum Angelorum, si qua in re opus habent, ministeria expectare debeant.*

Sed odium atque crudelitas Dæmonum hoc clarius persuadet. *Cum enim incredibili odio erga miseros flagrent; quis eradat, quod in ipsorum potestatem redactos, sibi que plenè subiectos, vel ad breuissimum tempus, vel ad latum vnguem deserant? quocirca non in inferno tantum infelicibus adsunt, sed eosdem, si quando ita Deo iubente redire coguntur, sequuntur ad viuos proficiscentes; eorumque prauos conatus, quibus possunt modis promouent.*

14. Et quamuis inuiti uiuentium rebus intersint damnatorum hominum Spiritus; nunquam tamen adsunt, quin uiuentibus male uelint, suosque rebus detrimenta illis adferre desiderent. *Damnatorum* uoluntas omnis iniusta est, inquit B. Greg. 18. *Moral. cap. 1.* Ad hæc uerò bonos Angelos operas suas locare quis credit? malos recusare cui persuadebitur?

15. Pœna quædam damnatorum Spirituum hic rebus esse creditur. Quamuis enim extra infernū propter uagandi libidinem, esse percipiant: ut tamen uiuis appareant; uiuis ipsorum misera conditio innotescat, refugiant. *Superbia eorum ascendit semper.* Iam uerò ad damnatorum hominum pœnas non boni Angeli; sed Demones concurrunt. His igitur non beatis Angelis, quæ in hoc molestandi genere obseruantur, tribuuntur.

16. Mox ab ipsorum morte ut in hos Spiritus sententia iusti Iudicis fertur, miseri in Dæmonum ueniunt potestatem. Per Dæmones rapiuntur ad loca tormentorum. Per Dæmones detinentur iisdem locis. Per Dæmones cruciantur. Per Dæmones educuntur (quando exire datur) ex inferno: Et solæ molestiæ, quas extra infernum mortalibus afferunt, quæque cum molestiis coniuncta sunt, bonos Angelos, & non Dæmones habebunt authores? Hoc de damnatorum hominum Spiritibus.

17. Porro ut Spirituum damnatorum hominum administri non sunt boni Angeli; ita mali; siue *Dæmones nihil eorum, quæ cum purgandorum spirituum molestiis coniuncta sunt, efficiunt.* Omnia hæc bonos Angelos habent authores. Melior rectè sentientium opinio est, purgandos hominum Spiritus à malis Angelis pati nihil. Si uerò lateri ipsorum adhærent, dum rebus uiuentium intersunt, adeoque propemodū omnia subministrant atque efficiunt, quæ hic necessaria sunt; quomodo ab ipsis pati nihil, nulla molestia affici credi debet?

18. Viuentes quidem sequuntur Diaboli: uiuentibus molestiam pariunt: sed post in Christo mortuos, quamuis etiam purgatoriis pœnis expientur, prorsus deserunt. Ibi persequuntur; quia ruinam iisdem se sperant posse afferre: hic deserunt; quia frustra sciunt laborem omnem suscipi contra animas; de salute sua securissimas.

19. Non ignorant Dæmones horum Spirituum conditionem. Non ignorant quas ob causas redire ad uiuos permittantur. Sciunt esse ascriptos numero ciuium cælestium. Sciunt rebus ipsis singulari Dei beneficio concedi; ut citius à pœnis expediti, Deo perfruantur. In hanc rem operas suas conferrent Spiritus Nequam? Nequaquam.

Ita &

Ita à potestate Dæmonum Spiritus purgandi sunt exempti; vt neque defunctos corpore comitentur ad purgatoria loca: neq; in purgatoriis locis vllam iisdem molestiam afferât: sed nec adsint purgatorias pœnas sustinentibus. Hæc melior opinio. (Alij aliud. Vide fol. 1945. Bel. Tom. 1.) Et si quando ad superos, Dei benignitate redeunt, socios non hos, sed bonos Angelos habeant; quomodo igitur dici potest, ipsorum opera corpora formari, aliq; effici, quæ in hac molestandi ratione sunt necessaria.

Singulari Dei benevolentia, atque beneficio fit, quòd hi Spiritus ad viuos redeant. Negari quoque non potest reditum hunc rarum quoddam Dei esse opus. In hoc verò vel necessariam esse Dæmonum operam, vel eadem Deum postulare dici potest, credi non debet.

Indignum est eos, qui de Diabolo triumpharunt; qui hæredes sunt regni Cælorum: qui bonorum Angelorum sunt conciues: qui tantum non sunt possessores bonorum supernorum; pendere à malignorum Spirituum auxilio: & quidem ea in re, vnde tanta tam ad bonos Spiritus, quam ad viuentes homines veniunt emolumenta.

Dum homines viuerent, opera Dæmonum nec potuerunt, nec debuerunt vti, nisi grauem Dei voluissent incurrere offensam. Res omnium sententia clara est. Deuncti iam, & poterunt, & debent? Non debent. non poterunt.

Finis primæ partis de infestis locis.

O 2

DE

DE LOCIS
INFESTIS ALTERA
DISPUTATIONIS PARS:
IN QVA

ARGUMENTA ATQVE IUDICIA,
Vnde molestantium Spirituum conditio cognoscitur,
aperiuntur & discutuntur.

ISAGOGI IN ALTERAM DISPUTATIONIS partem, de Locis Infestis.

Altera Disputationis pars in peruestiganda distinctione Spirituum, qui molestant, versatur. Cum enim propositum nobis sit modos, quibus ab infestantibus Spiritibus loca purgētur, prescribere: et non eadem ratione omnes Spiritus abigantur, quemadmodum nec una omnium Spirituum est conditio: omnino Spiritus ipsi prius cognoscendi sunt, atq; distinguendi, ad quod haec Secunda Disputationis pars seruit.

2. Non tamen omnium Spirituum, qui apparent, distinctiones hic inquirimus: illos solum, qui molestant, cupimus cognoscere: quia de his solis, non de omnibus, nostra Disputatio est. Alibi quoque de aliorum distinctione tractatum est.

3. Quoniam autem molestantes Spiritus duplicis sunt generis, humani & Demoniaci: prima nostra occupatio erit, ut quibus rationibus humani à Demoniacis distinguantur, aperiamus: tum deinde, quia
humani

humani quoq; duplicis generis sunt, secundo inquirendum discrimen, quo hi ab illis discernuntur, damnati, videlicet, à purgandis.

Porro distinctio humanorum Spirituum à Dæmonibus, vel à forma peti potest, qua conspiciuntur: vel à strepitu & tumultu, qui excitatur: vel ab oratione, quam ad viuos habent: vel à malis, quæ afferunt: vel ab officijs, quæ præstant: vel à locis, ubi degunt: vel à tēpore, quando grassantur: vel ex ingenio mortalium, qui Spiritus persequentes sustinēt: vel ex conditione persequentium Spirituum. Nos in singulis, quid verisimile iudicemus, docebimus.

DE NOTIS, QUAE DAEMONVM SPIRITUS ab humanis distinguunt.

CAP. XXVI.

An, & quæ forma distinguat humanos Spiritus à Dæmoniis.

Forme rationem magni faciendam esse indiscernēdis atq; distinguendis Spiritibus plerique sentiunt: quorum ut iudicium temerarium non est, ita leuis animi illud, citra omnem tergiversationem, admittere. Nos duobus aut tribus assertis, veritatem concludi existimamus. Primum est, formas quasdam esse omnibus Spiritibus communes; ex quibus proinde certum inter Spiritus, discrimen peti nequit. Alterum, quasdam Dæmones prodere. Tertium, quasdam probabiles cōiecturas de humanis Spiritibus facere.

Humana forma omnibus Spiritibus communis est. Illa se viuentium conspectui offerunt non defunctorum tantum hominum Spiritus; verum etiam Dæmoniis. Quot nos, superius, Spirituum molestantium exempla produximus sub humana forma; quorum tamen alij humani, alij Dæmoniis.

Facile forsitan, quis sibi persuaderi patietur, humanos esse Spiritus,

Spiritus, qui sub *humana* conspiciuntur forma: at non ita facile, sub *humana* latitare Dæmones. At tam facile est Dæmonibus *humanam* formam effingere, atque assumere; quàm aliam quamcunque. Nec hîc maior potestas: nec maior, quàm ibi, requiritur industria: nec cognitio maior.

4. Sub *humana* forma visi sunt plures. Primùm ille, quem Hildesheimenses Hutgen, à pileo, vocârunt; cuius superius capite 1. meminimus. Deinde duo alii, quorum Alexander ab Alexandro meminit lib. 4. Genialium dierum cap. 19. quorum vnus ei se socium præbuit, qui dirum facinus in patrem commissurus, Romam proficiscebatur; alter Thomam quendam, religiosum, trans flumen portare paratus erat. de quibus cap. 30. de Dæmoniacis. forsitan etiam is, qui Christum, in deserto, tentaturus accessit. Sed & sub *humana* forma sæpissimè Sanctos homines sunt aggressi, & de arce sanctitatis eos deicere conati. Quidam sub specie genitoris accessit VVilhelmû Pictauorum Comitem, & sanctissimum eremicultorem: vt in eiusdem vita refert Theobaldus, ca. 19. apud Suriû Tomo 1. Alius sub specie *mariti* miserabilis S. Melaniam: apud eundem Suriû, eodem Tomo. Tertius sub specie *Monachi* S. Dominicum: in eius vita lib. 3. cap. 12. Quartus sub specie *mulieris* S. Iustinam, quam Cyprianus aliquando deperit: quemadmodum in vtriusque vita scribit Metaphrastes. Et qui B. Vincentio molestus fuit, nunc referebat vastum *Aethiopem*; nunc venerabilem quendam, ætate grandem, *eremitam*, teste Petro Rauzanio, lib. 1. cap. 9. in vita eius. Qui verò Monachos tentaturus veniebat obuiam B. Benedicto, *medicus* videbatur; vt dicitur cap. 30. Vitæ ipsius à B. Gregorio descriptæ, Et nigellus *puer* visus est, qui molestus fuit S. Claræ: vt habetur ca. 13. in vita eiusdem. Et formosissimus *miles*, qui turpem consuetudinē habuit cum muliere, cuius mentio fit in vita B. Bernardi lib. 2. cap. 6. (Vide de hoc cap. 92. huius disputationis.) Qui Abbatem Nachonem tentauit, *puellæ Aethiopissæ*, quam ipse olim nouerat, speciem induit, teste Palladio in historia SS. Patrum, Sect. 26. De S. Martino refert Sulpitius in vita eiusdem c. 24. quod eadem nunc in forma *Iouis* exhibuerit, nunc in forma *Mercurij*: persæpe quoque simulârit *Venerem* atq; *Mineruat*. Et cùm in parentes suos sanctus vir visitaturus, præteriisset Mediolanum, eundem Spiritum sub *humana* effigie habuit obuiam, insultantiq; quod semper ipsi esset aduersaturus, respondit Martinus: *Dominus mihi adiutor, non timebo quid faciat mihi homo.* Hoc cap. 4. Sulpitius. Atque vt ex Gentilium historia etiam exemplum depromamus.

Sub

Sub humana, & quidem grandioris mulieris sese exhibuit Curtio Rufo. Rem totam his verbis refert Plinius, lib. 7. Epistolarum, Epist. 27. *Tenuis, inquit, & obscurus obtinenti Africam comes haeserat: inclinato die spatiebatur in porticu, offertur ei mulieris figura, humana grandior, pulchriorq̄, perterrito Africam se, futurorum prænunciam dixit. Iturum enim Romam, honoresq̄, gesturum, atque etiam cum summo imperio in eandem Prouinciam reuersurum, ibiq̄, moriturum. facta sunt omnia.* Ita Plinius. Nec Iudæis humana specie Diabolus defuit. Indutus aliquando formam Moyſis, Iudæos accessit, & se ducem iis, in promissionis terram futurum pollicitus est. induxit persuasos ad mare transfretandum: sed plurimi ipsorum vndis inuoluti, suffocati sunt. Vide Sigebertum circa annum Christi 438. Omnibus addamus illum, qui anno Domini 1153. qui in Furnensi agro, pago Eggafridi inferioris Germaniæ, Gerardum Ducem Betaniæ se mentitus est, & diu multumque variis præstigiis hominibus illuſit: qui tandem à Diacono quodam Rodolpho adiuratus, quod erat, immundum se spiritum esse, confessus est. Ita Iacobus Mayerus lib. 5. Annalium Flandriæ, anno 1153.

Quid, quod non humanam tantum formam effingant Spiritus hi Nequam; sed in Angelos lucis se quandoq̄, transferant? Hortatur quodam loco Corinthios (2. cap. 11.) Apostolus Paulus, vt sibi à falsis Prophetis caueant: & idcirco putat eos non posse nimium esse cautos; quod sint operarij subdoli transfigurantes se in Apostolos Christi. Nec hoc vult ipsis mirum videri; cum etiam ipse Satanas transfiguret se in Angelum lucis. Et sub Angeli specie se exhibuit S. Elphago, Episcopo Cantuariensi: quemadmodum in vita eius scribit Osbertus, eiusdem Ecclesiæ Episcopus: Apud Surium Tom. 2. B. item Osualdo VVigornienti Episcopo: apud eundem Surium, Tom. 5.

Sed nec Angelorum forma contenti; etiam Christi simulant speciem atq̄, imaginem. Cum morti proximus esset sanctissimus Martinus, ea se specie ipsi exhibuit Dæmon; quæ Christum referret: & quæ, nisi habitus versipellem prodidisset, fortè vir sanctus deceptus fuisset. Quocirca non deformitatem vultus, quæ nulla erat; sed peregrinum & alienum, à Christo, habitum Dæmoni obiecit, dicens: Dominus Iesus Christus non purpuratum, aut diademate renitentem se venturum esse prædixit. In eadem Christi specie se exhibuit Sedundello (cuius in vita Friardi reclusi mentio fit apud Gregorium Turoensem, lib. de vita Patrum cap. 10.) atque vt eremum relinqueret;

auctori

132
auctor fuit. In eadem Valenti, eremi cultori; quemadmodum ad longum describit Palladius in Historia SS. Patrum, Sectio. 28.

7. Nec mirum est, *humanas formas vultusq;* Dæmones effingere: quoniam non ipsis tantum propositum est; vt viuentibus terrorem atque horrorem incutiant: etiam quærunt mortalium perniciem, atque animæ interitum; quem cum ficta *hominum* forma possint procurare; ita *humano* vultu quærunt, vt interimant; quemadmodum peregrinis formis, vt terreant. Hoc primum. Secundum sequitur.

8. *Quedam tamen formæ & facies Dæmones produnt.* Quæ verò? Illæ omnes secundi, & tertij ordinis, quarum Theſibus 11. & 12. Capitis decimi noni mentionem fecimus, *brutorum, & monstrorum animalium.* Produnt, inquam, Dæmones; quia & Dæmonibus optimè conueniunt; &, vt sub his defunctorum hominum Spiritus prodeant, nulla cogit necessitas, nulla ratio probat.

9. Et quidem optimè Dæmonibus illæ conueniunt: siue fines attendamus, qui Dæmonibus sub his laruis propositi sunt; siue rationes diuinæ prouidentię, quæ etiam in hoc negotio non desideratur. Propositum est Dæmonibus terrorem incutere & molestare: annon hîc magis ferarum & brutorum horrendæ; quàm humana, per se amica, species seruit? Diuinę prouidentię ratio postulat; vt & conditionem suam intelligant Spiritus: quæ ob peccatum miserrima est, atque à brutorum, monstrorumq; vix differt. & vt homines cognoscant, quàm à Dæmonibus sibi cauendum sit, quorum exterior etiam & simulata forma, argumenta summæ crudelitatis præbet.

10. Vt sub his formis hominũ Spiritus prodeat, *nulla ratio cogit.* Nam illi, vel viuentiũ rebus interfunt, vt ipsorum subsidiis iuuentur, quod purgandis Spiritibus propositum est: vel vt diuinæ iustitiæ in se præbeant testimoniũ, & bene, cum sua ignominia, pœnas luant, quas malè viuendo contraxerunt: qui finis in damnatis spectatur. Vtrobique; vt forma humana appareant, necesse est.

11. Quòd si quandoque peregrinum quid, vel monstruosum in humanis Spiritibus obseruatur; tantum illud non crediderim; vt aliam speciem formamq; tribuat; propterea, quod, vt diximus, semper hi Spiritus, vt cognoscantur, videantur apparere: cognosci verò nequeant, nisi humanam, & propriam propemodum referat. Hoc secundum.

12. Formæ igitur brutorum atque monstrorum produnt Spiritus Dæmoniorum. Et familiares hæ sunt Dæmonibus, id sequentibus

bus docemus. D. Basilius in Isaia cap. 2. refert illos sæpe hominibus petulanter insultare felis, mustela, & canis se discerpentis specie. Aluarotus à Minues, Ouieda, & qui Indorum occidentalium mores scriptis mandârüt, frequentissimos aiunt illis esse Dæmonū occursum, modò hac, modò alia animãtis facie se ostendētium. Andreas quidam Italus in canis caci & rufi specie secum ducebat Dæmonem, anno 1548. qui vniuscuiusque arcana aperiret, stupendaque alia ederet, ita V Vesper. in Iustinū. Cornelius Agrippa cacodæmonē nigri canis forma, quotidianum asseclam habuit, cui collare erat lororum magicis per clauorum emblemata notis inscriptum. hoc Iouius in Agrippæ Elogio. Sic Dæmones septem in Nicæa ciuitate inter sepulchra delitescabant sub forma canis, qui obuios quosque lacefferent, donec eos S. Andreas, rogante populo, in solitudinem exegit; teste Abdia, in Hist. Apost. Equorum etiam species referunt. Commemoratur Olaus Magnus lib. 3. Histo. Septent. cap. 19. Hodingum Danorium Regem, in suum regnum, quo nonnullorum factione fuerat eiectus, per immensa maris spacia ab Othini Dæmone in equi specie esse reductum. Seruit quoque hinc nobis Sagarum confessio. Illarum vna, teste Nicolao Remigio, lib. 1. cap. 7. de Dæmonolatria, retulit, cum se Martinellus suus caphinam inuiseret, modò auis per fenestram inuolãtis, modò leporis aut muris circumcurrentis formam induisse. Alia asseruit sub atri canis specie à se itidem in carcere visum: alia obseruatum instar cancri: alia in carcerem illabi consueuisse per cancellos felis aut pusilla alicuius bestie habitu. Hęc Remigius. Sed ad tertium.

Tertiò dicebamus Quasdam formas probabiles coniecturas facere; quòd hominum, non Dæmonum Spiritus sint, qui uiuentibus adsint. In harum numero vel solam, vel certè præcipuam dixero illam, quæ ita humana est, vt peregrinum, & ab humana alienū habeat nihil: & nec vlla sui parte, nec peregrino colore, nec figura, nec habitu, nec gestuū aut morum leuitate, nec mole, nec paruitate ab humana degeneret.

Hanc humani Spiritus indicem esse nullus dubitat. Quid tam humanum Spiritum repræsentare potest, quàm humana forma? & quidem talis, qualem cum corpus agebat, & fonebat, Spiritus efficiebat? Quod verò hæc non faciliè alium, quàm humanum, Spiritum repræsentet; inde coniectura accipitur; quòd sub humana Dæmones vix conspiciantur, nisi etiam sui aliquod indicium, quadam humanæ formæ deformatione præbeant; ex qua illos, vt ex vngue Lenem, faciliè depræhendas.

Hinc est, quòd qui vel Spectris territi, vel quouis modo à

P

Spiritibus

Spiritibus tentati sunt; si præter humanam Speciem notassent nihil; non Dæmonum, sed hominum Spiritus crediderint, qui viderentur. Contrà, pro Dæmonibus habuerint; si humana Species vitium aliquod, vel parte sui, vel colore, vel habitu, vel nimia mole, vel exiguitate corporis referret. Non dubitavit esse hominis Spiritum Imperator Nero, qui matrem suam referebat, de quo 1. cap. At Thomas Monachus, teste Alexandro ab Alexandro (lib. 4. Genialium dierum cap. 19.) quem se socium itineris hominem habere credebat; tandem deprehendit verum esse Dæmonem; non aliunde, nec prius; quam ubi pedes ipsius transitori vadum, *beluæ* non hominis pedes animaduertit.

16. Ex dictis sequitur *duobus modis* formam externam Dæmoniorum Spiritus prodere. Alter est, si sub *brutorum & monstrorum* figura conspiciantur Spectra. Alter, si sub humana; sed tali, quæ *vitium* quoddam habeat, & ab hominum vsitata, quodam modo, degeneret.

17. Vitium porro multis modis in forma accidere potest. Aut partis alicuius additione; vt si caudatus sub humana forma appareat Spiritus; aut partis detractio; vt si sine capite, brachiis, vel alia notabili parte; aut figura; vt si pedibus referat leonem, auribus asinum; aut excessu quantitatis; vt si prodigiosæ magnitudinis conspiciatur; aut quantitatis defectu; vt si infra omnem humanam appareat quantitatem; aut habitu; vt si peregrino prorsus, & cuius apud homines vsus non est, videatur; aut motu corporis; vt si nimium gesticuletur, & incessus dissolutior sit, atque homini minime conueniens, &c. Itaque dubium non erat, quin Dæmon esset, quem fratres quidem loquentem audiebant, sed tamen videre poterat nemo; Videbat autem S. Benedictus, *teterrimum* vt loquitur S. Gregorius, & *succensum*, & qui in ipsum ore oculisque, *flammantibus*, sequi videbatur, quando S. vir in monte Cascini contriuit Idolum Apollinis, & eiusdem templum conuertit in Oratorium S. Martini. Historiam hanc pluribus verbis refert Cæsar Baronius Tomo 7. Annalium, circa annum Domini. 529. ex cap. 8. lib. 2. Dialog. B. Gregorij.

18. Et vitiosa hominis forma Dæmones frequenter sagis se exhibent. Refert Nicolaus Remigius de Dæmonolatria, lib. 1. capite 7. plurima exempla earum, quæ omni exceptione maius huius rei testimonium dederunt. palamque confessæ sunt *facies* Martinellis suis fuisse *obscuras atrasque; lumina penitus abdita, & instar flammæ micantia; oris rictus sparsos, profundos; ac perpetuo olidi sulphurei, aliquid estuantes.*

antes: manus strigosas; & villis atq; hamis deformes, pedes corneos bifidosq; staturam nunquam iustam; sed aut breuitate, aut vastitate semper aliqua insolentem; totamq; adeo seriem extra modum. Addidit alia Martinellū se quandoque vidisse capite vel altero pede truncum, mutilum que cum fortè saltationes nocturnas vna cum suis agitare. Hæc Remigius.

Atque ita de forma, quæ Dæmoniorum Spiritus prodit. His vnum addo ex iam dicto Remigio (lib. 1. ca. 23) inter omnes pecudum formas vnam hirci ipsis gratissimā esse, maximè tum, cum se obseruantia aliqua sagis colendos exhibent. Huius dat causam: quod forma hæc moribus ingenioque, ipsorum conueniat. Hircorum, inquit, præter ceteras pecudes nobilitatur *græueolentia*: nulla re tam certo suam Dæmon testatur præsentiam, quam odoris fæditate intolerabili. Hircorum *libidinosa obscenitas* etiam Prouerbio locum fecit: hoc vnum dæmon præcipuè satagit, vt suos rebus venereis quam maximè deditos habeat; & ne desit occasio, ipse se quoties illis occurrit, in eam formam induit, quæ huic vsui sit accommodatissima. Hircorum in obuios quosque sæpe *profusa petulantia* est: nulla non obit, ac pererrat terrarum loca dæmon, dum offendat, in quem impetum incursumq; faciat. Hirci *salua fructibus venenum* est, teste Varrone lib. 1. de Re rustica, cap. 2. eiusque dentes *satis intcritus* ab pestis præsentissima: *Satanæ viperinus* morsus est, afflatus lethalis & exitiosus. Hirci *obtusus trux & ferox, frons cornibus aspera, barba promissa & inculta, villi temerè pendentes, succincta crura, totus habitus corporis ad fæditatem comparatus*: & hæc dæmoni conueniunt. Vide plura, si placet, apud Remigium.

CAP. XXVII.

An, & qui strepitus humanos Spiritus à Dæmonibus distinguant.

Altera ratio, qua Spiritus deprehenduntur, est strepitus & qui se in aures insinuat, sonus. Et quia eadem quandoque solet esse ratio veri distinctionis, quæ cognitionis, verum ex strepitu excitato, & simulatis clamoribus deprehendi valeat, qui dæmoniorum sunt Spiritus, qui hominum, hoc capite explicandum est.

Diximus superius varios esse, qui à Spiritibus excitantur, sonos: verum *duobus generibus* comprehendi videntur omnes. Quidam

dam speciē habent eorū, qui non nisi à *viuentibus* excitātur: vt sunt vox, clamor, risus, gemitus: quidam *nudi* sunt *soni*, & rebus quoq; vita destitutis conueniunt. An fortè priores illi humanos Spiritus produunt, posteriores *Dæmones*? *Non hinc distinctio Spirituum perfecta* sumitur. *dæmones*, vt nudos, siue non viuentium sonos; ita viuentium perfectè excitare possunt.

3. Rursus viuentium soni duplicis sunt generis: alij articulati; alij confusi, siue *non articulati*. Illi proprij sunt hominum; hi etiam brutorum animalium. An fortè ex illis Spiritus deprehenditur humanus; ex his *Diabolicus*? Quidquid sit de his posterioribus; priores illi *non solis hominibus tribuendi sunt*: quocirca nec solos homines produunt. Esto vox vera, articulataque homini conueniat: at vox non vera, quantumuis articulata, qualis hīc est, *dæmonibus* conuenire potest.

4. Fortè sonus articulatus talis, qui *conceptus mentis sit index*, si audiatur; ab humano tantum erit Spiritu, humanumque Spiritum probabit? *Nec hoc dici potest*. Qui possunt edere sonos, *Diaboli Spiritus*; possunt & articulatos sonos: & eos, qui mentis atque conceptuum indices sunt, formare.

5. Est in sono alia differentia, qua alij *acuti*, alij *grauēs* dicuntur. Vtrique excitantur à Spiritibus: utrique auribus viuentium hauriuntur. Verum quemadmodum iam dicti Spiritus non produunt; *ita neque hi*. Possunt acuti & graues excitari à Spiritibus humanis: possunt excitari à *dæmonibus*.

6. Præterea sunt quidam, qui grauiter audientium *aures perstringunt*: sunt alij, qui *suauiter afficiunt*. An fortè illi produunt crudeles, & truces *Dæmones*; hi, si non omnibus, saltem aliquibus defunctorum hominū Spiritibus sunt proprij? *Nec hoc quidem*. Qui in Angelos lucis se transferunt Nequā Spiritus; non possent Angelorum etiam linguis loqui, & aures demulcere.

7. Nicolaus Remigius lib. 1. de *Dæmonolatria* cap. 8. ex duplici voce videtur docere *dæmones* prodi. *obscura* atque *exili* siue debili. Prius probat exemplis *Maleficarum* plurium, quæ *dæmonibus*, suis *Martinellis* confessæ sunt *vocem esse, qualem emittant qui eos in doliū, aut testam rimosam insertum habent*; alterum testimonio *Hermolai Barbari*, qui teste *Petro Crinito*, li. 7. de honest. discipl. cap. 2. testatur à se auditam fuisse vocem *subfibilantis Dæmonis*, cum ille forte de *Aristotelis Entelechia* interrogatus, sibi & *Georgio Placentico*, respondiisset. Ad hæc accedit, quod *Pfellus* li. de *dæmonibus* docet *Dæmones* *dedita opera tenues & exiles voces* edere, vt eo-

rum mendacia propter indistinctā illius obscuritatem minus deprehendatur. Et Cennadius Patriarcha Constantinopolitanus *vocem confusam inaudiuit* Spectri ad altare nocte stantis, cum ille id iurgabundus increpasset, ut Cedrenus, Calistis, & Theodoretus in additione ad Zonaram Tom. 3. lib. 1. collectan. Histo. Eccles. scriptis suis testatum relinquerunt. Assyriorum etiam & Chaldeorum *λεξανομαδων* hoc præstare solebat, ut Dæmones è pelui *stridula voce & tenui sibilo* verba ederent. Hæc & his familia dicto loco Nicolaus Remigius, sed non hoc finæ ab ipso sint dicta, quasi hac vocū differentia Dæmoniorum Spiritus velit distingui ab aliis Spiritibus. Omnibus Spiritibus dictæ voces *possunt* conuenire. & ut dictæ *conueniunt* Dæmonibus, ita dictis contrarię *possunt* iisdem conuenire. Solum docet Remigius Dæmones dictas voces in assumptis corporibus edidisse.

Veruntamen, quamuis ex iam dictis Spiritus humani à Dæmonibus non distinguantur; quidam tamen soni sunt & strepitus; qui solis Dæmonibus videntur conuenire: quidam, qui probabile indicium præbent humanorum Spirituum: ex quibus proinde aliqua Spirituum discretio, atque differentia peti potest.

Duplices verò sunt, qui Dæmones habent auctores. Principio illi, qui non nisi bruta animantia atque horrenda monstra referunt: dum deinde, qui cum ingenti tumulu sunt, & corporum magna agitatione atque motu;

Vtrique vix alios, quàm Dæmones, possunt habere authores. Sed & solis Dæmonibus conuenientissimè tribuuntur. *Priores* quidem, quia non alia horum tumultuum, & sonorum, qui à Spiritibus excitantur, ratio; quàm formarum peregrinarum, atque monstrarum. Quemadmodum igitur formis se visui obiiiciunt, & insinuant: ita brutorum animalium, & monstrarum effictis vocibus auditui. *Posteriores* verò, partim quia solùm ob molestiam afferendam excitantur; quæ præcipuè in locis infestis ab infernalibus Spiritibus quæritur; partim, quia sæpe humanis viribus fieri nequeunt.

Accedit quòd nulla ratio cogat, ut hos tumultus & brutorum animalium inconditos clamores humanis Spiritibus tribuamus. Quibus enim tribuemus? Purgandis? At quod illis, dum ad nos redeunt, propositum est, non hos clamores exigit. An damnatis? At quāuis molesti esse cupiant; quia tamen diuinæ prouidentię ratio postulat, ut magis se prodant, quàm noceant; potius humanos, ut ita dicam, tumultus & sonos, quàm brutorum excitare dicendi sunt.

Atque

118
 11. Atque hinc est, quod sancti viri præsentiam Dæmonum deprehenderint ex barritu, sibilo, rugitu, ululatu, grunitu, & his similibus brutorum animalium vocibus. Vide caput 19. præsentis Disputationis. Hoc etiam modo se prodidit spiritus Nequam in domo quædam apud Corinthios, quam Dacius Episcopus Mediolanensis aliquando inhabitavit. Rem totam ex 3. Dialog. cap. 4. verbis B. Gregorij ascribimus. potest enim pluribus locis in hac Disput. seruire. Tempore igitur Iustiniani, cum Dacius vrbs Mediolanensis Episcopus, causa fidei exactus, Constantinopolim pergeret, Corinthum deuenit. Qui cum largam domum ad hospitandum quæreret, que comitatum eius totum ferre posset; & vix inueniret; aspexit eminus domum congruentis magnitudinis, eamq; sibi preparari ad hospitandum iussit. Cumq; eiusdem loci incola dicerent, in ea tunc manere non posse; quia multis iam annis eam Diabolus inhabitaret; vir Venerabilis Dacius respondit dicens: Imò ideo hospitari in eadem domo debemus, si hanc magnus spiritus inuasit, & ab ea hominum habitationem repulit. In ea igitur sibi parari iussit, securusq; illam, antiqui hostis certamina toleraturus intravit. Itaque in tempesta noctis silentio, cum vir Dei quiesceret, antiquus hostis, immensis vocibus, magnisq; clamoribus cœpit imitari rugitus leonum, balatus pecorum, ruditus asinorum, sibilos serpentum, porcorum grunitus, stridores fornicum. Tunc repente Dacius, tot vocibus excitatus, surrexit, vehementer iratus; & contra antiquum hostem magnis cœpit vocibus clamere dicens: Bene tibi contigit, miser. Tu ille es, qui dixisti ponam scdem meam ad Aquilonem, & ero similis altissimo. Ecce per superbiam tuam poris & orictibus similis factus es. & qui imitari Deum indignè voluisti; ecce, vt dignus es, bestias usitatis. Ad quam eius vocem Dæmon erubuit: & fidelium habitaculum domus facta est. abscessitq; mendax & infidelis spiritus. Hæc Gregorius: & post eum Baronius Tom. 7. anno 540.

12. Interim tamen, inter duos iam dictos modos, ex priori certius argumentum desumi dixerim, quàm posteriori: quamuis fortè nec prior ita sit certus, vt exceptionem nullam admittat. Miserrima damnatorum conditio forassis hos quandoque clamores exprimit. Nequitia etiam eorum summa efficit, vt cum mortalibus nocere desiderent, etiam hos tumultus, qui ad nocendum magis accommodati sunt, edant.

13. Sed Quomodo humani hinc spiritus deprehendantur, dicamus. Vnum ego hinc sonu pro ipsis non leuè argumentu præbere existimarem; illum videlicet, qui tristis animi, certa quædam signifi. at. o est; vt sunt suspiria, gemitus, fletus, illachrymationes. Quamuis enim hæc etiam Dæmones possint habere authores; humanis tamen propria vide

videntur: humanis magis conueniant: & humanis magis, quàm Dæmoniorum Spiritibus seruiunt.

Propria videntur esse humanis. quoniam gemere, flere, lachry-
mari hominum sunt propria; vt ob id, quemadmodum ex pro-
pria hominis forma haud leuè; ita hinc, si non magnum, aliquod
saltem argumentum sumi debeat. 14.

Humanis magis conueniunt, propterea, quod testificatio sint
prementis doloris, quem vt præ aliis, exprimant humani Spiri-
tus, Deus in hoc Spirituum ad nos reditu postulare videtur; nimi-
rum vt sic defunctorum miseras mortales intelligant: & ipsorum
exemplo edocti sibi caueant, melioraq; sectentur: quæ Spirituum
diabolicorum planctu & ciulatu, qui alterius ab hominibus natu-
ræ sunt & conditionis, non ita commodè præstari posse videban-
tur. 15.

Sic suspiria hæc atque gemitus, non tam dæmonibus *seruiunt*,
quàm humanis Spiritibus. si non omnibus, profectò bonis & pur-
gandis. Etenim ad commiserationem excitandam omnino apta
sunt. Quidni igitur iis tribuenda, quibus misericordia fieri potest?
At dæmoniorum Spiritus, & misericordia indigni: & misericor-
diam nullam sperant: sperant autem, & digni sunt Spiritus pur-
gandi. 16.

CAP. XXVIII.

*An, & quæ oratio distinguat humanos & Dæmo-
niorum spiritus inter se.*

Non strepitus solùm, tumultus, & inconditi soni audiun-
tur à Spiritibus excitati: audiuntur & *orationes*, quas ad
homines habent: & ob id præsens Disputatio postulat, vt
non strepitus tantùm; verùm etiam *orationes* inuestige-
mus: vt, Vtrum illæ quoque aliquod discrimen suppeditent, in-
telligamus. 1.

Et quidem si vnus generis essent omnes *orationes*, frustra hîc
labor susciperetur: (in vna enim eademque oratione, & quæ sibi
semper est similis, quod discrimen constituas?) nunc quia ora-
tionum genera sunt plura, non potest esse inanis hæc Disputatio:
forsitan etiam eò difficilior, quo genera sunt plura. 2.

Sunt orationes quædam *enunciatiuæ*; in quibus verum est vel
falsum. Sunt aliæ *non enunciatiuæ*; quæ quamuis perfectum sensum
contineant, non tamen verum significant aut falsum. Rursus prio-
res, vel præteritum tempus respiciunt, vel præsens vel futurum.
Posterio- 3.

Posteriores autem nunc deprecatiuæ sunt, nunc imperatiuæ, nunc interrogatiuæ, nunc optatiuæ, nunc vocatiuæ. Præterea omnibus potest accidere, ut vel bonæ sint, vel malæ, &c.

4. Et omnes hæ orationes à Spiritibus habentur: Et, quod magis est, ab omnibus omnes possunt haberi. quocirca & de omnibus ex amea posset institui. Verùm, quoniam res propemodùm esset infiniti negotij; aliquas, quæ familiariores sunt Spiritibus, & discrimen inter ipsos certius prodere videntur, discutiendæ sunt.

5. Hæ sunt, *apertè mala: ad bonum hortatoria: boni petitoria: occultorum reuelatoria: & vana:* siue, quæ non nisi ostentationis causa, aut leuiter susceptæ sunt.

6. Hæc genera. In singulis generibus species plures. *Apertè mala* sūt, quæ vel in iniuriã cedūt Dei: vel proximis incōmodāt: vel ad hæc inuitant. Primi generis sunt blasphemie: secundi diræ imprecationes, conuitia, contumeliæ, detractiones, mendacia, turpiloquia, & si quæ aliæ. Tertij, quæ ad dictos quouis modo deducunt.

7. *Ad bonum hortatoria*, pro bonorum serè generibus multiplices sūt: sed tamen illorum propriè bonorum sunt, quæ sunt libera, & per nos quouis modo præstantur: ut sunt eleemosynæ, ad Deum oratio, ieiunium, & quarumcunque virtutum officia, &c.

8. *Boni petitoria*, orantis bonum attendunt. quæ & ipse, pro genere bonorum, distribuuntur; & apud Spiritus, potissimum cernuntur in operibus ijs, quibus iuari possunt: ut sunt peregrinationes, sacrificia, orationes, opera misericordiæ corporalia, &c.

9. *Occultorum reuelatoria*, vel præteritum tempus respiciunt, vel præsens, vel futurum. Horum enim, quamuis quædam, natura sua occulta non sint; pro ratione tamen cognoscentium occulta esse possunt. Cum his secreta cordium, quorumcunque, coniunxero.

10. *Vanas orationes* vocamus, in quibus dictorum nihil propositum est: sed quæ ioci aut leuitatis causa suscipiuntur; & vix aliud, quàm loquentium ostentant actiones. Hæ generum species. *An his humani Spiritus distinguuntur à Dæmonibus?*

11. Si aliqua oratione distinguuntur; non nisi *boni petitoria*, atq; *occultorum reuelatoria* distinguuntur. Illa ex se est humanorum Spirituum: Hæc ex se propria Dæmonū. *Cætera tres & Dæmonibus, & humanis Spiritibus* (quamuis non omnibus) *communes sunt.*

12. Tria igitur, ut sua huic assertioni veritas constet, demonstranda sunt. Primum est, esse tria orationum genera, quæ communia sunt Dæmonibus, & humanis Spiritibus quibusdam: quæ ob id Dæmonum

num

num spiritus ab humanis, vniuersè, non distinguunt. Deinde, vnū genus solis Dæmonibus competere. Tertiū, vnum humanis spiritibus esse proprium, & ob id ex his duobus discrimen inter humanos atq; Dæmoniorum spiritus peti posse. Doceamus singula.

De aperte malis, quod Dæmonibus sint familiares, certum est. Quidni aperte malas affectarent, quorum studium est, vt etiam ex se indifferentes; etiam ex se bonas adulterent? sed & nulla est, in vniuerso malarū genere, quam refugiant: nulla, quam non aliquando vsurpent. Primi & Secundi generis ab ipsorum ingenio non abhorrent, in Dæmoniis probant, per quos plaustra blasphemiarum, conuitorum, detractionum, & mendaciorum quandoq; euomunt. Exempla in promptu sunt. Quidam ipsorum à Theodoro Archimandrita eiciendus ex puella, quam 28. annis miserè vexarat, ipsum vocat meretricis filium, quemadmodū in Theodori vita testatur Georgius presbyter, apud Surium Tom. 2. Alius meretricem clamabat sanctissimam virginem Euphrasiam, cum sibi vim à virgine afferri sentiret. Et hoc in eius vita, Tom 2, apud Surium. Sic in conuitia effundebatur ille, quem S. Maltouius Episcopus eiecit, cuius res gestas describit Sigebertus Monachus. Ab alio debuit Bernardus audire quod porcellos ederet, & deuoraret brassicas. habetur in vita eius lib. 2. cap. 4. Et Benedictus cum aliquando importuno Spiritui non responderet, Maledictus ab eodē, per summam contumeliam est vocatus. teste B Gregorio. Hæc pro primo & secundo genere. Pro tertio genere sunt, qui molestârunt SS. Melaniâ atq; Claram: Vincentium atq; Sedundellum: vt alios innumeros præteream. Melaniæ persuadere conati sunt, vt relicta fide orthodoxa, sectaretur blasphemiam Nestorij, vt in eius vita habetur apud Surium, Tomo 1. Claræ, vt de studio orandi aliquid remitteret. & hoc apud Surium Tom 4. Vincentio, vt relicta seiori vitæ disciplina, genio in florida ætate indulgeret, teste Petro Panormitano, lib. 1. cap. 6. in vita eiusdem. Sedundello, vt valefaciens eremo, patrandis miraculis operam nauaret, quemadmodum habet Gregor. Turonens. in vita Friardi ca. 10 lib. de vita Patrum. fuit alius quidam. cuius cap. 92. nequitiam referemus, qui scdillimum coitum mulieri cuidam suavit, & persuasit.

Veruntamen quamuis hæ Dæmonibus familiares sint, non tamē solis sunt familiares. Etiam damnatis defunctorum Spiritibus cōueniunt Non refugiunt hi blasphemias; quibus datum est os loquens magna & blasphemias. Apocal. 13. Non refugiunt mendaces; qui socij sunt.

Q

DE LOCIS INFESTIS

122

sunt Patris mēdaciorem. Non mali imprecatorias; qui omnes vel-
lent esse socios pœnarum. Non calumniatorias, aut detractorias,
qui, vt Dæmones, magna erga viuentes *flagrant inuidia*, &c.

5. *Hortantur etiam ad bonum aliquando Dæmones.* Non quòd bene no-
bis velint; sed vt sub specie boni elaqueent, & decipiāt. Itaq; ad bo-
na malè hortantur. Non curant versipelles, quid agant miseri mor-
tales; bonum an malum; modo operum authores perdant, & ad æ-
terna supplicia pertrahāt. Ioanni Garlino Eremitæ, cuius Thefi 10.
cap. 14 mentionem fecimus, quidam suavit, ne filiam comitis Bar-
celonēsis Guifre, quam ille in sui custodiam susceperat, à se dimit-
teret, magnoq; animo contra carnis tentationes certaret: verùm
fornicationis atq; homicidij subsecuta vitia veteratoris animum
prodiderunt. sic alius Iustinæ egregiè suavit virginitatem; verun-
tamen ita, vt proposita difficultate & periculo auerteret virginem
à virginitatis proposito. quemadmodum in eius vita scribit Meta-
phrastes. Alius sub forma puellæ in Eremo errantis, S. Victorino
Episcopo vrbs Aminternæ, cùm eremum incoletet, commenda-
uit hospitalitatem, atq; vt sibi, nocte instante, in eadem cella per-
manere; & contra bestias tutò esse liceret, rogauit: & persuasus vir
sanctus, luxuriæ crimen incidit. Ita Ado Treuirensis in Martyrol.
Et fuit, qui doceret S. Gutlacum Anachoretam, leuiore esse pro
sancto viro abstinentias biduanas, aut triduanas in hebdomade: æ-
mulandum esse ieiunium quadraginta dierum Moysis & Elię: sci-
licet, vt grauiori abstinentia vitam abrumperet. Apud Surium
Tom. 2. in eius vita. Hæc causa fuit, quæ B. Antonium mouerit, vt
etiam bona consulentibus Spiritibus non putauerit acquiescendū.
*Si orare, inquit, compellunt: si ieiunia suadent, non ex eorum nos meritis
id agamus, sed ex nostra consuetudine.* Ita de Antonio, in eius vita, A-
thanasius.

6. *Et in hoc Dæmonum emulatores sunt mali hominum Spiritus.* Depre-
hensum est, hos quoq; sua oratione, aliquibus bonorum fuisse au-
thores: verùm peruerso animo, prauo nocendi studio. Cuius hoc
clarum argumentum, quod, vt Dæmones, bene agant nihil; vt sæ-
pius ex B. Gregorio dictum est.

7. Tertium orationum genus, à quo nec Dæmones, nec damnato-
rum hominum Spiritus abhorrent, est; *quod vanitatis seu leuitatis est
plenum.* An hoc potest alienum esse à Dæmonibus; qui à Domino.
(Iohan. 12.) *Principes dicti sunt mundi? mundi, in quo vanitas vanitatum,
& omnia vanitas? Eccles. 1.* An à damnatorum Spiritibus? quorum stu-
dium,

diu. & cor (cuius oratio index est) dum uiuerent, in vanis mundi rebus, & negotijs fuit totum.

Non igitur hæc orationum genera humanos Spiritus à Dæmonibus distinguunt, quia nec solis conueniunt humanis; nec solis Dæmoniorum Spiritibus, quemadmodum demonstratum est. 8.

Licet verò *totum* Dæmoniorum genus, à *toto* humanorum Spirituum non distinguant; distinguunt tamen *totum* Dæmoniorum genus ab *aliquo* humanorum Spirituum: illis scilicet, à quibus Deus purgatorias pœnas exigit. His nec conuenit *oratio aperte mala*: quia peccare non possunt: Nec quæ ad bonum, *malo sine* hortetur: quia hæc peruersa est. Nec *vana* aut *leuis*: vt qui, quæcunque loquuntur, magno cum consilio & ratione loquantur. 9.

Porro *occultorum reuelatrix oratio* (si tamen vera sit, & non falsa) *pulchrè Dæmones ab hominibus distinguit*. quia & Dæmones hæc possunt: & homines, quia ignorant, reuelare non possunt. Credendum non est, quòd Spiritus defunctorum, non beatorum, corporibus exuti, *mox* plus vi cognoscendi hinc valeant, adeoque cognoscant *hic*, quàm valuerint, & cognouerint corporibus inclusi. Cùm igitur corporibus inclusi, *occulta*, per se, non cognouerint, & reuelare nequierint; poterunt corpora exuti? At Dæmonum scientiam *occulta* non latent. Multis viis & rationibus ex iis quædam assequuntur: quemadmodum norunt docti. Quocirca & quæ tempore Romani Argiropoli Imperatoris in Tracensi prouincia, apud radices montis Cuzenæ, vox miserabilibus eiulatibus & lamentis à Mense Martio ad Iunium exaudita est, & clades Romanorum in Celisyria portendit, Dæmones, non humanos Spiritus prodidit. De hac Cedrenus. Sic Dæmonium fuisse dicimus, & non humanum Spiritum, qui Curtio Rufo prædixit, futurum; vt Romam proficisceretur: honores ibidem gereret: & cum summo imperio in Africam rediret, de quo Thefi 4. ca. 26. ex Plinij lib. 3. Ep. Sic deprehensus est esse Dæmon, ille, qui se Ducem Betaniæ Gerardum dicebat, in agro Furnensi pagi Eggafredi, cuius mentio facta est Thef. eadem, eodem capite. postquam occultum quoddam crimen inter Hillinum quendam religiosum virum, quod ille in iuuentute cum Theta virgine commiserat, prodidit. Rem prolixius describit Iacobus Meyerus lib. 5. Annalium Flandriæ, circa annum Domini 1153. 10.

Et *oratio, boni petitoria, humanos Spiritus* (quamuis non omnes) 11.

Q2

nes)

nes) à *Dæmonibus* distinguit. Quid ita? Quia *Dæmonibus*, vt aliquod sibi bonum petant, non conuenit: & si petunt; simulatè, non verè petunt. Verùm de hoc, posterius Capite quadragesimo.

CAP. XXIX.

An, & quomodo molestijs, quæ afferuntur: & malis, quæ inferuntur, Spiritibus auctoribus: possint distingui humani Spiritus à Spiritibus Dæmoniorum.

1. **F**acilè aliquis in illam sententiam concesserit, vt ex *malis & molestijs*, quæ à Spiritibus afferuntur, nullum putet discrimen, quo humani à *Dæmonum* distinguantur, posse deprehendi: Non solùm idcirco, quòd tam humani, quàm *Dæmonum* possint esse molesti; verùm etiam, quòd vtrique magna aliquando mala & detrimenta attulerint.

2. *Sunt molesti, sine vlla corporis læsione, Dæmonum Spiritus.* Res est clara quotidianis exemplis: & si vetera postulantur; probant inter alios, Spiritus, qui, in Scotia, arcem Sterlingi, gemitibus horridam reddiderunt. de quibus cap. 1. Sunt quoque, sine vlla corporis læsione, molesti Spiritus humani. vt probat Cleonica Byzantinæ virginis Spiritus; qui sola sua præsentia grauis fuit Pausaniæ Spartanorum Regi. quemadmodum dictum eodem primo Cap.

3. *Influxerunt vulnere a Dæmonum Spiritus.* Expertæ sunt hoc, & suo malo probant, Virgines Verretensis Monasterij: & qui ex fodina Georgiana sublatus est operarius. de quibus l. cap. Et humanos Spiritus infligere posse, atque ad eò infligere; probat Spiritus matris Neronis; qui, vt Suetonius loquitur, aliquando *verberibus furiarum in ipsum sauijt*. Confirmant idem exempla Petri Apostolorum Principis, & B. Virginis Matris. De Petro refert Beda, lib. 2. cap. 6. historiarum Anglorum, quòd Laurentium Cantuariensem Episcopum, à grege tenero, & Christo recens initiato, fugam meditantem, nocte flagellis ceciderit. De Virgine Matre Nicephorus, lib. 18. cap. 33. quòd impio cuidam hospiti dormienti astiterit; verbis primum perstrinxerit; deinde vimine eius genua, circumcirca velut exarsans, circumscripserit; ille verò à somno excitatus, à reliquo corpore disrupta inuenerit: & iustum Dei iudicium, non oris solùm testimonio, sed corporis quoque habitu promulgauerit.

4. *Attulerunt mortem Dæmones.* exemplo sunt illi, de quibus l. cap. duo

duodecim, quos Annebergicus Spiritus vno flatu interemit. Et si mortem non attulerunt; posse afferre *humanos Spiritus*, docent exempla sanctorum hominum (quorum Spiritus quidni possent, quod ipsi?) exempla, inquam, Petri Apostoli; qui mortis Ananiæ & Saphiræ: Eliæ, qui quinquagenariorum; Elisæi, qui puerorum quadraginta duorum auctores fuerunt. Act. 5. 4. Reg. 1. 4. Reg. 2. Sed ad rem magis faciunt duo, quæ adiungimus Exempla. Primū refert Gregorius Turonensis lib. 5. Historiæ Francorum cap. 5. his verbis: *Anno quinto Episcopatus sui* (loquitur de Pappolo, Episcopo Lingonienfi, qui gregis sibi commissi nullam curam gerebat) *sancti diæceses & villas Ecclesiæ circuiret, quadam nocte dormienti illi apparuit vultu minaci B. Tetricus* (Tetricus hic Pappolum in Episcopatu præcessit, & officio boni Episcopi egregiè erat perfractus). *Cui ita. Quid tu, inquit, hic Pappole? ut quid sedem meam polluis? ut quid oues mihi creditas dispergis? Cedo loco. relinque sedem. abscede longius à regione. Et hæc dicens, virgam, quam habebat in manu, pectori eius, cum ictu valido impulit. In quo ille euigilans, dum cogitat quid hæc esset, fixè in loco desigitur, ac dolore maximo cruciatur. abhorret cibum potumq; & mortem iam sibi proximam præstolat. Quid plura? Tertio die, cum sanguinem ore proijceret, expirauit.* Hæc Gregorius, & post Gregorium Baronius An. C. 552. Alterum huic haud ita multum ablimile refert Ioannes Nauclerus, generat. 34. Vdo quidam Magdeburgensis fuit Episcopus; qui cum cura Episcopatus deposita, totus libidini, cum Deo consecrata virgine vacaret, primū hac voce (Cessa de ludo, lusisti iam satis Vdo) ut desistat admonetur: deinde vbi peccatum peccato iungit, de latere concumbentis secum scorti detrahitur. adducitur mox in sanctorum, qui in choro Ecclesiæ S. Mauritij confidere viti sunt, consilium: accusatur apud Filium à Virgine Matre: damnatur capitis: à Pugile decollatur. Rem totam, prout oculis conspexit narravit Fredericus quidam eiusdem Ecclesiæ Canonicus: factique testimonium hodie præbet cruor Vdonis in marmore candido exceptus.

Incommodarunt bonis fortuna Demones. Iob id suo magno, sed tamen felici, malo didicit. Experti sunt idem ab infestante Spiritu Bingenfes plurimiq; alij, quorum i. ca. meminimus. Et quidni possint *Spiritus humani* idem in bona externa, quod valent in bona corporis? in corpora ipsa?

Hæc à nobis allata, in præsentia argumento, difficilem faciunt inter Spiritus diiudicationem. Et fortè non errauerit, qui mala nulla esse crediderit, quæ nunc non à Demonibus afferantur; nunc

non ab humanis Spiritibus, si non omnibus, saltem ab aliquibus.

7. Interim tamen saluo melius sentientium iudicio, et hinc ali-
quod discrimen accipi posse; & esse quadam mala, quæ Spiritus distin-
guant, existimarem. Quæ illa? quæ videlicet, non ab hominum Spi-
ritibus afferuntur; sed à Dæmonibus: quæ ob id, quia Dæmonum
propria sunt, hoc ipso demonstrabunt & arguent Dæmones, non
humanos Spiritus; quia ipsorum authores Dæmones sunt; nō hu-
mani Spiritus.

8. Quocirca hic modus cognoscendi, & distinguendi Spiritus
contrarius est illi, qui, Capitibus præcedentibus, explicatus est.
Ibi demonstratum est ex iis, quæ conueniunt tantum humanis
Spiritibus, humanos cognosci, & à Dæmonibus distingui: hinc ex
iis, quæ dæmonibus tantum conueniunt, cognosci & distingui
Spiritus Dæmoniorum ab humanis docebitur.

9. Principio igitur Dæmones crediderim illos Spiritus, qui mortis ho-
minum sunt authores. Certè hos mortem posse afferre, dubium non
est. Non est potestas, quæ comparetur eis, Iob 41. Dubium quoque non
est, ipsos hominum mortem desiderare. Probat hoc implacabile o-
dium, quo genus humanum prosequuntur. Sic certum est re ipsa
mortem aliquando attulisse. Exempla huius plurima sunt. Quod
verò soli afferant, & conditio mali, quod morte affertur, videtur
postulare: & ipsorum Dæmonum officium.

10. Mors malum graue est: nec, nisi Dei singulari prouidentia, à
Spiritibus affertur. At diuina prouidentia, quemadmodum non per
se ipsam res administrat, ita neque administrat per quasuis creaturas.
Habet administratorios Spiritus, Angelos, in similibus officiis. per
Angelos igitur, quando ita expedire iudicauerit, mortem infliget.

11. Quòd si conditionem Spirituum humanorum attendamus, cla-
rius quod diximus, intelligemus. An fortè purgandis propositum
est, ut interimant? Nequaquam. Ut prodesse per se non quærunt; ita
nec nocere. Suam tantum causam agunt. suum quærunt bonum
priuatum. An propositum damnatis? At ut velint maximè, fortè
tamen per vires non semper ut afferri videmus, afferre poterunt:
& ut possint, quia tamen non adsunt viuentibus, ut diuinæ iustitiæ
sint administri, (hoc officium Angelorum est) non per ipsos, si
quando affertur, mors afferri dici debet.

12. Quod si quandoque Spiritus humani mortem intulisse leguntur,
illos ego nō autoprofopos, sed specietenus tantum humanos dixe-
rim. Dixerim Angelos (nunc bonos, nunc malos) qui formas cer-
tas hominum finxerint; reuera autem Augelici spiritus fuerint.

Nec est

Nec est, quod quis hinc mihi beatorum hominum Spiritus
 obiciat, qui mortis uiuentibus fuerint per seipfos authores. 13.
 Primum enim, qui illi? siue, quorum Spiritus fuerunt? deinde ut
 illi iutulerint; nostra tamen non eueritur assertio: quoniam non
 de felicibus; sed miseris quaestio hinc est. Quid quod forsitan, non
 malè negetur beatorum Spiritus per se mortem intulisse? Quem-
 admodum enim, teste B. Augustino, lib. de Cura pro mortuis, etiam
 ipsi autoprofopos personaliter praesentes saepe non sunt, ubi praes-
 entes videntur; ita saepe mortem per se non afferunt, ubi mortem
 iudicantur afferre.

Ministerio bonorum Angelorum saepe forsitan hoc fit, qui 14.
 Sanctorum hominum imagines exhibent. Illi saepe mortem infe-
 runt, idque sub Sanctorum Imaginibus & forma, ita Deo dispo-
 nente: ut etiam ex his Imaginibus colligant mortales, quo in ho-
 nore habendi sint, quos Deus in caelestis Hierusalem ciues assu-
 mit, & cohæredes vult esse Vnigeniti sui dilecti Filij.

Hoc vnum itaque *malorum*, quod Dæmoniorum Spiritus di- 15.
 stinguit ab humanis. An hoc solum? Addideto illi *Vulnera*, atque,
 quæ ad mortem tendunt, *grauia verbera*. Quicumque Spiritus ho-
 rum causa sunt, produnt forsitan se non *personaliter* esse humanos;
 sed Dæmoniorum Spiritus.

Nec opus multis est pro Assertionis huius confirmatione. Quæ 16.
 probant mortes & clades Dæmonibus authoribus fieri; probant
 vulnera atque verbera ab ipsis proficisci. Ad proprium hæc offi-
 cium in *nostris hisce infestationibus*, pertinent Dæmonum. A fine, qui
 Spiritibus humanis, in suis apparitionibus, & infestationibus pro-
 positus est, sunt aliena.

Sic *ingentia damna*, quæ *fortunis & bonis externis uiuentium infe-* 17.
rentur, *Dæmones indicant*. Non ob dictas tantum rationes: verum
 etiam propterea, quod persæpe hæc humanis viribus procurari
 nequeant. Non tantæ vires humanis Spiritibus, ut magna damna,
 quæ quandoque per Spiritus afferuntur, ipsis authoribus fiant.
 Sæpe etiam quamuis leuia sint, iis tamen mediis & rationibus
 procurantur, quæ in humanorum Spirituum non sunt potestate,
 ut sunt excitati venti, ignes, &c.

CAP.

An & ex quibus officijs, atq; obsequijs, quæ à Spiritibus quandoq; viventibus præstantur, cognosci possit, qui Spiritus humani sint, & qui Diaboli.

1.

fficia, hoc loco, opera quædam Spirituum, quæ in assumptis corporibus exhibent, vocamus: Hæc quamuis varia sint; ad quatuor tamen præcipua genera reuocari videntur: vt alia dicamus *otiosa*, alia *molesta*, alia *pernitiosa*, alia *obsequiosa*. Prima illa nullum ad hominem respectum habent: posteriora tria cum hominibus, & propter homines suscipiuntur.

2.

Otiosa dicuntur, non quia Spiritibus in ijs nullus finis propositus est: nam sine fine & ratione nihil agunt Spiritus; sed vel quia propter se sola suscipiuntur; vel certè non hominum causa. In his ponimus Ludos nocturnos spectrorum Aquilonarium, quorum Olaus Magnus meminit lib. 3. cap. 11. Gent. Septent. *Molesta* sunt, quæ vt quies hominum interturbetur; aut aliquid aduersum ipsi patiantur, à Spiritibus suscipiuntur; vel si non idcirco suscipiuntur, cum molestia tamè accipiuntur: qualia sunt excitati strepitus, vellicatio aurium &c. *Pernitiosa* voco, quæ præter molestiam, quam afferunt; etiam incommodant, nunc in fortunæ bonis, nunc in bonis corporis *Obsequiosa* sunt, quibus bonum aliquod mortalibus affertur, aut humana seruitia præstantur.

3.

Discussimus *molesta*, atq; *pernitiosa*; & vtrum, atq; quod discrimen inter humanos, atq; Dæmoniorum Spiritus constituant, notauimus: hoc capite, Vtrum etiam ex *obsequijs*, quæ mortalibus Spiritus impendunt, discrimen aliquod capiatur, examinabimus.

4.

Nam quod *Obsequia* quædam Spiritus mortalibus præsent; dubium non est. Experiuntur illa Magi pleriq; quos inter atq; Spiritus pacta intercedunt. Experiuntur Sagæ; quando ad nefandos congressus, & conuentus properantes, suis vtuntur Martinellis. Et nos pro hoc argumento, non pauca protulimus Capite primo.

5.

Et ab *Omni generis Spiritibus hæc obsequia* præstantur. Purgandus Spiritus Paschasij cuiusdam obsequia præstabat In Thermis Angularibus Germano Capuano Episcopo Diabolicus fuit Heil desheimensis Hudeken; qui diligetè curam habuit commendatæ sibi à marito vxoris. Damnatus videtur fuisse Apollonij Thianei

rei Philosophi; qui capta ab Aureliano Imperatore vrbe Asiae, Tyana; post mortem Imperatori apparuit, hisque verbis eundem est allocutus: *Aureliane, si cupis vincere, non est quod de ciuium meorum nece cogites.* vide Caelium Rhodég. lib. 17. capite 13. qui hoc ex Fla. Vopisco.

Hæc cum ita sint; immeritò quæritur, vtrum etiam ex his argumenta peti possint, & indicia; quibus deprehendatur discrimen humanorum & diabolicorum Spirituum. Alij forsitan crediderint his humanos, maximè purgandos, Spiritus cognosci, quod hæc obsequia humanitatis sint plena. Alij tribuerunt omnia Dæmonibus, quibus studium non paruum est etiam Angelicis obsequiis, mortalibus illudere. Nos quod probabile est, iudicamus *quædam esse, quæ vehementes suspiciones gignant, quòd à Dæmonum, non hominum spiritibus proficiantur: humanos spiritus vel nulla prodere, vel admodum leuiter insimulare.*

Primum Obsequiorum, quæ Dæmonum tantùm videntur esse indicia, *tria sunt genera.* Quædam possumus dicere *necessaria;* quædam humanas vires *superantia;* quædam vehementer *nefanda.* *Necessaria* dico, in quibus Spiritus hominibus, quibus obsequia præstantur, ex voto aut pacto sunt obstricti. Vires humanas *superantia,* quæ nec viuorum hominum propriis viribus fieri possunt, nec à defunctorum Spiritus. *Nefanda,* in quibus apertius naturæ leges violantur.

Obstringi homines aliquando *ex pacto* Spiritibus certum est. Exempla suppetunt plurima. Quid, quod qui maleficorum sunt auctores, nisi se Spiritibus obstringant; in maleficorum album non admittantur? Atque vt his sese Spiritibus homines obstringunt; ita vicissim hominibus se obligant, & sua opera promittunt Dæmones. Hæc opera atque obsequia Dæmones prodere; & non alios Spiritus, partim inde rectè videmur colligere; quòd pacta non inter defunctorum Spiritus & viuentes homines; sed hos inter atque Dæmones, intercessisse, atque intercedere identidem legamus: partim ex illo, quod non idcirco rebus viuentium inter sint defuncti, vt pacta cum hominibus ineant; & ex officio, certa obsequia hominibus præstent.

Exhibentur etiam à Spiritibus obsequia aliquando, quæ *humanas vires excedunt.* Nunc enim in hominum gratiam, atque pro ipsorum voluntate & imperio à Spiritibus ingentes transponuntur lapides: nunc amplæ & splendidæ subito construuntur machinæ: nunc per aëra rapiuntur homines &c. His verò cum hu-

R

manæ

manæ vires pares non sint; cùm sint multò inferiores; quomodo humanis Spiritibus authoribus hæc fieri credi debet?

10.

Denique *nefanda* Obsequia Spiritus exhibent. Testantur hoc qui ad mares fiunt succubi; & ad fœminas incubi. Testantur idem Iornandes Gothorum Episcopus, li. de Gothorum origine, V Vilhelmus Parisiensis & Thomas Brabantinus li. de vniuersali bono, Vincentius lib. 21. cap. 30. Histo. Ioannes Nider lib. 5. form. de Malefic. cap. 10. An hæc humani Spiritus exhibent? Non exhibent purgandi, quos superius diximus, peccare non posse. Non exhibent damnati, quòd quæ in hoc nefando congressu necessaria sunt, per illos non ita commodè fieri possint. A Dæmonibus igitur, vt *certum* est persæpe, & vt plurimum fieri; ita verisimile est à *solis* fieri.

11.

Gaudent autem hoc *exercitio* plurimum immundi Spiritus: non ea causa, quod inde sobolem tollant; vel voluptatem aliquam capiant, afferantur; sed propter hominum perniciem, quam impè sè expetunt. Norunt enim naturam hominis pronissimam esse ad voluptatem: Eam etiam illecebram esse cuiuslibet turpitudinis & improbitatis, atque omnium malorum escam. Experti præterea sunt viros quotânis prudētia, probitate & grauitate præditos, blâditiiis, voluptatum delinitos, sæpenumerò esse corruptos, & ad magna tractos flagitia. Meminerunt etiam fortissimum omnium mortalium Samsonem, sapientissimumque Salomonem, etiam sanctissimum Dauidem, voluptatis dulcedine inescatos, impurissimis flagitiis, & grauissimis calamitatibus cõtaminatos & attritos esse. Nec ignorant vitium luxuriæ, quatuor rebus cætera vitia superare; amplitudine, diuturnitate, sæcunditate & curationis difficultate. Hęc enim habes latissimè diffusa est, atque omne propemodum genus hominum complexa: & quem semel corripuerit, sic ei tenaciter adhærescit, vt vix vnquam auelli queat. Denique vitium hoc inolitum, atque inueteratum in animis hominum, difficillimam habet curationem. Quid plura? voluptas corporis innumerabilium malorum, tum priuatim, tum publicè seminarium est. Propter hanc non vnus tantum, aut paucorum hominum; sed familiarum, ciuitatum, gentium, imperiorum, totius denique orbis terrarum clades & exitia contigerunt. Hęc non ignorant Dæmones.

12.

Hęc obsequia Dæmonum sunt argumenta. An his contraria sunt humanorum Spirituum? *libera* dico, humanis viribus? *paria*? *honestata*? Possunt talia ab humanis Spiritibus esse: at à *solis* non sunt. A Dæmonibus, vt necessaria; ita libera: vt humanas vires superâtia; ita humani

humanis viribus paria : vt nefanda ; ita honesta possunt exhiberi.

Nullumne igitur indicium in Obsequiis , quod humanis tantum Spiritibus cōueniat ? Si aliquod est , illud crederem esse ; quod , præterquam liberum esset , & viribus hominum par , & honestum ; etiã cum quadam animi submissi significacione offertur , & omni suspicione peccati caret. quod qua ratione bene dicatur , docent quæ de Oratione dicuntur cap. 28.

CAP. XXXI.

An ex otiosis officiis Spirituum , possit deprehendi , qui sint humani , & qui Dæmonorum Spiritus ?

Uter Officia Spirituum quadruplicia , discussis us molesta , perniosa , & obsequiosa : & quid ad ipsorum distinctionem aciant , demonstrauimus . Vna restant Otiosa , quæ ne prætermissa videantur , hoc Capite examinanda sunt : & eò breuius , quod ex dictis de hisce iudicium haud difficulter ferri possit.

Quæ ipsorum conditio sit , clarum est . Non hominum propriè causa à Spiritibus suscipiuntur , sed propter se , & causa sui . In hoc genere præcipuè choreas ponimus atq; lusus , ludicrasq; quasdam gesticulationes , & quæ cum his similitudinem atq; affinitatem habent.

Hæc aliquando à Spiritibus fieri dubium non est . Nam vt de iis nihil dicamus , quæ in conuentibus nocturnis Spiritus , cum perditæ salutis hominibus habent ; refert Olauus Magnus , apud Aquilonares populos solere nocturnos viatores , & armentorum custodes , mirificum concentum Spirituum obseruare & ludum , illumque incolas vocare choreas Eluarum , de his nos cap.

Sed humani Spiritus à Dæmonibus hæc officia distinguunt ? Omnino quis id existimauerit , qui horum officiorum , atq; ipsorum Spirituum conditiones inter se comparare voluerint . Cùm enim officia hæc lætitiæ sint argumenta ; illis tantum Spiritibus tribuet , qui gaudiorum possunt esse participes ; quales sunt humani purgandi : ab illis remouebit , in quos gaudium nullum , nulla voluptas cadere potest ; quales præcipuè sunt ipsi Dæmones.

Quid enim hi dubiū ? An quòd hæc officia lætitiæ sint argumēta ? An quòd gaudiorum sint participes Spiritus purgandi ? An quòd in malos , præsertim dæmones , gaudia non cadant ? Certa & clara sunt omnia.

6. Quod *lætitiæ argumenta & indicia sint* communis omnium habet sensus, & consensus. Omnes ex his animorum lætitiã in aliis colligunt. Omnes si hæc præstent, lætitiæ suæ interioris argumenta se dedisse existimant.
7. Quod *gaudiorum participes sint purgandi Spiritus* hinc colligitur, quod molestiarum, quas sustinent, finis sit æternæ vitæ infinita voluptas. Sed & illius ipsius voluptatis expectatio, quæ apud ipsos certissima est, gaudium præsens illis affert. Et omnino credendum est eosdem recreari viuorum, quæ ipsis offeruntur, precibus & suffragiis.
8. Et hi voluptatem capere possunt, & capiunt; ita *omnis voluptatis & gaudij experies sunt Daemoniorum Spiritus*. Non possunt vlla tristitia affici beati, qui cum Christo regnant in cælo. Non possunt vllam lætitiã capere damnati, qui à cælo exclusi, infernalibus tormentur suppliciis. Tantus est damnatorum dolor & tristitia; vt si qua esse posset in iis, mox absorberetur voluptas. Tanta Dei iustitia vindicantis impiorum in inferno peccatum, vt ne concurrere velit cum iis ad vllũ, quo voluptatis participes esse possunt, actũ, vt pulchrè philosophatur noster Ludouicus Molina in 1. parte S. Thomæ Quod si B. Augustinus aliquãdo docet, lætari ipsos de infelici sua potestate; non intelligendus est, ipsis aliquam voluptatem concedere; sed solũ insinuare hanc ipsis potestatem placere.
9. Sed tamen officia hæc *otiosa*, quæ diximus, bonorum Spirituum, propria non sunt. Quid, quod nec quidem illis tribuenda? Quid, quod sint solorum malorum? Et hæc tria breuiter pro instituti ratione doceamus.
10. *Primum experientia docet*, in iis Spiritibus, quos superius Gueolos diximus vocari à Germanis. Hos leuiter esse petulantes: mimicas quasi actiones exercere deprehensum est sepius. Quis verò dubitauerit de genere malorum Spirituum esse Cytharedum, qui in medijs vndis ludens conspicitur haud procul à Finlandiæ arcibus cuius meminit Olaus Magnus lib. 20. cap. 19.
11. Sed *nec officia hæc sunt tribuenda bonis Spiritibus, qui purgatorijs ignibus expiantur*. Quamuis enim voluptatis & gaudiorum sint capaces; vt tamen exterius lætitiæ signa dent nulla causa est, quæ vrget. Vt porrò dent leuitatis atque petulantia, sine quibus officia hæc non exercentur, quis crediderit? præsertim eos Spiritus dare quos aliquoties dictum est peccare non posse?
14. Solorum igitur malorum Spirituum hæc officia sunt: qui quamuis lætari & gaudere reuera nequeant; lætitiã tamen & gaudium possunt

possunt simulare & fingere: Spiritus ad quascunque res fingendas aptissimi.

An verò malis utriusq; communia? hominum scilicet damnatorum Spiritibus & Dæmonū? Difficile est hoc definire. Verisimile est aut esse propria Dæmonum, aut ad hæc cogi Spiritus hominū: vt habeant cōmunia miseri, cum Nequā Spiritibus officia, cum quibus communem habent infelicem conditionem. 13.

Quid ex dictis omnibus? Hoc solum. Admodum probabile esse, discrimen aliquod ex his officiis peti; quod humanos Spiritus à Dæmonibus discernat, cum officia hæc non nisi Dæmonibus conueniant. 14.

Et profectò Dæmones à mimicis gestulationibus et leuioribus actionibus non abhorreere, primū quidam illi probant, qui Verretensis monasterii virginibus molesti fuerunt, de quibus Theophrastus 19. capituli primi: tum is, qui in forma simiæ infinitos iocos Sancti Dominici exhibuit, de quo in vita eiusdem li. 3. cap. 7. Theodoricus de Apoldia: vt nihil de iis dicamus, qui Dæmoniacos obsidēt. 15.

C A P. XXXII.

An ex locis sacris & profanis: desertis & cultis possint distingui humani Spiritus à Dæmonibus, si quando dicta loca infesta sunt.

Locorum differentia admodum sunt varia. Res per se clara est. Nos illas solum scrutabimur, quæ instituto nostro seruiunt. Hæ duplices sunt generis: quædam ex locorum petuntur qualitatibus: quædam ex rebus, quæ in locis acciderunt. Ratione priorum dupliciter distinguuntur; in Sacra, & profana: deinde in Culta siue habitata; & deserta, siue hominum vsibus non seruientia. Ratione posteriorum alia sunt flagitio siue peccato; alia morte alicuius insignia: alia verò, in quibus horum neutrum notatur. 1.

Horum locorum in Spirituum molestiis atque infestationibus rationem aliquam haberi dubium non est. Nam & quibusdam frequentius obseruantur Spiritus, quæ præ cæteris affectare videntur: quædam, contra fugiunt & detestantur. Affectant quidam loca deserta: fugiunt alia alij: vt illi, qui præcedente nocte, antequam Basilica S. Petri Coloniae consecraretur, auditi sunt horrendis vocibus clamare, quod sedibus suis pellerentur, quemadmodum anno 871. notauit Sigebertus. 2.

R 3

Quia

3. Quia verò non verisimile est, quosuis Spiritus quibusuis locis delectari; nec quosuis quæuis loca fugere & declinare; omnino ex locis de conditione Spirituum cōiectura peti posse videtur. Quanta verò, & qualis? Id hoc capite ostendendum in *ijs locis, quæ qualitatibus distingui* diximus, alia sequenti Capiti referuamus.
4. Duplicia igitur hinc loca ingredienda sunt: primùm sacra, & profana: tum deinde deserta, & culta, siue hominum vsibus seruentia.
5. In profanis labore atq; inuestigatione magna opus non est. *Certum est ex his Spiritus non distingui*: quod his, & Dæmonum, & hominum, tam damnatorum, quàm purgandorum Spiritus reperi sint, & reperiantur. Exempla suppeditat primum disputationis præsentis Caput. Nec aliud suadet ratio: quoniam quod Spiritus quoscunq; profanis locis prohibeat est nihil: quòd quicumq; illis locis inueniantur, rationes sunt & multæ & magnæ.
6. *A Sacris* fortè quis excluderet malos, & ob id, quamuis hinc non vniuersè Dæmoniacos ab humanis; à quibusdam tamen (purgandis videlicet) distingueret. Sed alius forsitan, ad *sacra loca*, præter purgandos, admiserit malos damnatorum hominum Spiritus; exemplo persuasus Doctoris Parisiensis, qui horrendis vocibus, se & *accusatum, & iudicatum, & damnatum*, in Templo proclamauit, de quo in vita S. Brunonis. Fortè sunt, qui nec Dæmones velint *sacris locis, & templis* excludos: propterea quod in templis sæpe inueniantur à Dæmonibus obsessi Dæmoniaci: & tumultus nocturni, prænuncij mortis (quos à Dæmonibus, vt plurimum excitari, aliàs diximus) in templis audiantur frequenter; oratur etiam in templis, primùm se aqua lustrali aspergant, ne Dæmonis tentationibus impediatur. Sed & homines quidam persequentes patiuntur Dæmones: quid si ad templa hi conueniant? ibi commorentur? eruntne mox à Dæmonum molestia liberi?
7. Difficilem hæc faciunt, ad propositam quæstionem, responsionem. Interim tamen non errare dixerim eos, qui ex sacris locis discrimen aliquod peti posse crediderint. *Templa, vt plurimum, excluderint Dæmones: humanos verò Spiritus* (vtrum omnes, an aliquos, postea discutietur) *ad illa admiserint*. vt ob id, qui in sacris locis molestare viuentes, aut infestare obseruantur; habeantur, vt plurimum, non Diaboli & Dæmones; sed defunctorum hominum Spiritus & animæ.
8. Recepta est apud Catholicos consuetudo, nec frustra; vt si quæ loca dæmonibus infesta sint; illa exorcismis atque orationibus

Ecclesie

Ecclesiæ liberentur & purgentur. Quid igitur in locis *sacris*, templis, atq; oratorijs, quæ exorismis atq; orationibus & purgata, & Deo consecrata sunt, infestantes Dæmones quærimus? Antequam diuinis vñibus loca consecrentur; autoritate, diuinitus Ecclesiæ relicta, ab iisdem Dæmones proscribentur; & postquam iam consecrata erunt, domicilia erunt Dæmonum? illa pro sua libidine poterunt infestare? poterunt in ijs mortalibus molesti esse? clades atque detrimenta afferre?

Quàm sunt *multa* in templis, consecratisq; locis, quæ Nequam Spiritus, cane peius & angue, oderunt? Sanctorum Imagines. Sanctorum Reliquiæ? vasa sacra? res sacræ, quarum vsus in Sacramento- rum administratione? pietatis exercitia? Christi sanctissimum sub speciebus panis corpus

Nec repugnant assertioni huic, quæ superius allata sunt argu-
menta. Aut enim ostendunt vi, & quasi inuitos cogi ad *loca sacra* Spiritus Dæmoniorum: aut propriè non reddere infesta loca: aut non molestos esse excitatis tumultibus; sed mentem tantum, ne Deo in oratione, quemadmodum par est, coniungatur, distrahere.

Vnum fortè, quod dicebatur in *sacris* locis inueniri posse ho-
mines, qui persequentes patiuntur Dæmones, aliquid roboris ha-
bere videtur; vt horum ratione credi possit *sacra* loca à Dæmoni-
bus infesta reddi. sed hoc tantum abest, vt assertionem infringat;
vt etiam magis confirmet. Certis enim, & propria experientia e-
doctis testibus didicimus eos, qui talium Spirituum molestias susti-
nerunt, cum alijs locis nullis tuti essent, *sacris* tutos fuisse.

Atq; ita se rem habere existimamus vt plurimum; vt *humani*, non
Dæmonum sint spiritus, qui *sacris* locis obseruantur. Contingere nihilo-
minus, sed *rarius* potest, vt his etiam molesti sint Dæmones. Pro
quo duo nobis suppeditat exempla Cæsar Baronius, Tom. 5. & 6.
Historiæ Ecclesiasticæ. Vnum sub annum Domini 415. refert acci-
disse in Ecclesia quadam Alexandrina, quæ olim famosissimum i-
doli fanum fuit; quamuis enim hæc Christo à Theophilo Alexan-
drino consecrata esset; infestationes tamen Dæmonum sustinuisse,
donec in eandem illata sunt Reliquiæ S. Mar. i Evangelistæ; Cy-
rii atq; Ioannis, docent acta eorundem Martyrum, in posteriori Ni-
cæno Concilio cognita & à S. Ioanne Damasceno comprobata hoc
Tom. 5. Alterum sub annum Domini 471. accidit Gennadio Con-
stantinopolitano Episcopo ante ipsius obitum. Cùm ille noctu ad
altare sacrificij orans astaret, & preces ad Deum funderet; Spectrū
dæmoniacum ei apparuit; quod ille protinus signo crucis, veluti
immissio

immissio telo fugauit. cumque recederet, hæc est humana voce locutum: *Ab eo, & te uiuente quiescam: reuersurus post obitum tuum, & modis omnibus euersurus Ecclesiam.* Hoc Tom. 6. ex Theodoro Lectore, Collect. lib. 1. & Nicephoro lib. 15. cap. 23. Duobus histertium adiungimus, ex vitæ S. Dominici lib. 3. cap. 12. desumptum. Mandauerat vir sanctus suis; ne post vltimum campana datum signum in Templo hæerent. Mansit tunc Monachi formam indutus Diabolus, vt præceptum viri sancti transgrediendo, ab eodem tanquam immorigerus frater reprehenderetur; silentiique leges, quas summa cum religione vir sanctus colebat, violaret. Nec Spes fessellit Nequam Spiritum. reprehensus enim mox subrisit, & silentij leges violatas Dominico obiecit.

18. Atque hæc de *sacris* locis. An quoque locis *desertis* & *cultis* humani atque Dæmoniæ Spiritus distinguuntur? Probabile id admodum est. *Verisimile prorsus est, qui desertis locis & ab hominum vsibus alienis tumultuum & turbarum sunt authores, Dæmones esse; non humanos Spiritus.*

14. Huius hæc argumenta sunt; quod & qui similibus locis infesti fuerunt, pro Dæmonibus habiti sint; & multis indicijis se Dæmones esse insinuarint: & præterea nulla ratio sit, ob quam iis locis humanos Spiritus vagari atque degere credi debeat.

15. Pro Dæmonibus habiti sunt, quicumque in vastissima eremo molesti fuerunt Antonio, atque Paulo, primis eremi cultoribus; quorum B. Hieronymus meminit. quicumque in eadem eremo noctis quietem interturbarunt Monachi; quorum studium atque pietatem commendat Cassianus. quicumque in fodinis metallicis reperti sunt, &c. de quibus nos superius.

16. Sed & certis indicijis se probant Spiritus Dæmoniorum esse, qui dictis locis obseruati fuerunt. alius pægrina forma: vt qui Antonio factus est obuiam, fronte cornibus asperata alius morum & gestuum leuitate; vt cytharedus in extremis finibus Finlandiæ, alius morte & nece hominibus allata; vt Spiritus Annebergicus. alius simulato brutorum animalium clamore; vt qui vel leonis rugitum, vel serpentum sibilum, vel taurorum mugitum aliquando edidit, &c.

17. Huc accedit, quod Raphæel Angelus apprehensum Dæmonium religauerit in deserto superioris *Aegypti*, tanquam loco sibi conuenienti, rob. 8. Et quod Dominus doceat eiectos Spiritus ambulare per loca arida, ibidemque requiem quærere, & non inuenire. Hæc scilicet deserta sunt loca, quæ Dæmonibus arida dicuntur & in-

quieta, quod in ipsis materia hominum generi incommodandi, quâ semper expetunt, non suppeditetur. Ita Abulensis in 11. Matth.

Cur etiam desertis locis versarentur humani Spiritus? An ut his peccatis debitas persoluant? At ad hoc ipsis seruiunt purgatoria atque infernalicia loca. An, ut diuinæ iustitiæ dent testimonium, illis ipsis, quos sustinent, cruciatibus? At hæc hominibus, qui iisdem iuari possunt, non lapidibus atque arboribus; non feris atque brutis animalibus, quæ locis desertis reperiuntur, sunt exhibenda. An, ut subsidia atque patrocinia obtineant viuientium, & ipsorum opera iuentur? At hæc in cultis locis, & ubi homines inueniuntur, expectari debent.

Omnino viuentiû causa defunctorum Spiritus ad viuos redire videntur: siue rationes ex parte Spirituum; siue ex parte Dei; cuius voluntate & dispensatione fit, ut reuertantur, petantur. Omnino igitur necesse est, ut ubi viuentes commorantur, versentur: locis cultis, & hominum vsibus seruientibus; non incultis, & ab hominum consuetudine alienis.

CAP. XXXII.

An ex locis morte alicuius, aut egregio facinore notatis, possint humani & Dæmonum Spiritus distinguui: & quomodo.

Ustratis locis facris, & cultis; illa iam sunt percurrenda, quæ vel aliqua morte, vel graui facinore notata sunt. Circumspiciendum, Vtrum ex iis diiudicari possit, quæ conditio Spirituum, iis locis oberrantium: an, scilicet, humani sint, an Dæmoniorum.

Nam hæc, præ cateris locis Spectris & Spiritibus infesta esse prope modum nullus est, qui ignorat. Et si exemplis agendum est, non desunt hæc, tam in locis, quæ ob alicuius mortem nota sunt; quam, ubi graua cõmissa crimina. Pro prioribus, ut alia omittam, est Spiritus, qui domum infestauit, ubi Cæsar Caligula interfectus est. Pro posterioribus, quod Cardanus lib. 16. cap. 93. de Rerum varietate, his verbis refert. Est inquit, familia nobilis, ac inter primas Parmæ, Torrellorum nuncupata possident arcem, in qua aula est. In ea, sub camino, solet videri anus iam centum annis, quoties ex familia aliquis obiturus est. Referunt hanc anum olim fuisse prædiuitem, & ob pecunias interfectam à nepotibus suis; & frustra diuisam, proiectamque in latrinam. Ita, Cardanus.

Et non solum his locis Spiritus apparere, & molestos esse: verum

rùm etiam ob *peractam mortem*, aut *commiffa scel. ra.*, moleftos effe credendum est. Cuius hoc haud leue argumentum est; quod ante *peractam mortem*, *commiffa que scelera*, iis locis nullæ Spirituum moleftiæ perciperentur; posthæc illæ mox *secutæ sint*, & obseruatæ.

4. De his igitur quæstio est, An humanos Spiritus à Dæmonibus distinguant: ita, vt quicumque his locis obseruantur, vel hominum sint Spiritus, vel Dæmoniorum: an, non distinguant; vt vtrisque promiscuè possint reperiri; & reperiantur omnis generis Spiritus.

5. Et, vt de prioribus primùm dicatur, *verifimile admodum est aut humanos esse, qui ijs locis versantur, vbi aliquem mori & ex hac vita discedere contigit: aut profectò sub humana specie Dæmones, illos homines, qui ijs locis vsuram huius vitæ eliquerunt exhibere.*

6. Habet hoc quidem primùm communis omnium sensus: sed maximè probant, quæ in his Spiritibus obseruantur, *conditiones*: in primis autem *rationes*, quæ pro humanis potius, quàm Dæmoniorum Spiritibus militant.

7. Diximus, superius, humanos Spiritus forma deprehendi humana: & qui his locis versantur, nõ forma humana tantùm deprehenduntur; sed eandem plerunq; referunt, quæ hominum fuit, qui diuisis locis vitam cum morte commutarunt. Diximus humanos deprehendi ex gemitu, & suspiriis: & hi Spiritus, vel gemitu & suspiriis testantur suas miseras; vel certè nullos barbaros sonos edunt. Diximus leuitatis argumenta ab humanis esse aliena: apud hos Spiritus nulla ex iis obseruantur. Diximus grauias quandoque detrimenta à Dæmoniorum, non hominum Spiritibus afferri: quando verò auditum ab his Spiritibus grauias damna allata esse.

8. Cùm hæc loca, post mortem solùm infesta sint; ante mortem verò nequaquam; *quid est*, quod post mortem illa à Dæmonibus infestari dici debeat, quæ antequam mors accideret, nullas Dæmonum sustinere moleftias? An fortè mors hoc secum affert, vt Dæmonibus locum patefaciat? Quis hoc credat? Annon mors; sed perditorum hominum mores Dæmones affiscunt? At non nos perditæ vitæ morientium, sed solius mortis rationem habemus. An Dæmones fortè his locis, mortuos apud viuos cupiunt traducer; vt non felicium, sed miserrorum loco habeantur? At hæc ratione ipsi sibi Dæmones erunt cõtrarij; propterea, quod his apparitionibus & Spirituum moleftiis primùm excitentur viuentium studia, vt defunctis bene velint: & faciant; tum deinde ipsi defuncti (si quidem ipsorum conditio prorsus desperata non est) viuentium.

etiam iuuantur pietate & charitate: quæ vtraque Dæmonibus vehementer displicent.

Omnino ad hæc loca, præ cæteris, humani Spiritus, si non omnes, aliqui certe redire desiderare posse videntur. Cum enim illorum quidam idcirco porissimum redeant, vt humanis subsidiis iuuentur; vbi libentius versari credendi sunt, quàm vbi præsentiora sunt remedia? vbi verò præsentiora; quàm vbi omnium ferè opinione, humani Spiritus versantur? vbi nascuntur qui oberrant? vbi defunctorum, qui bene defunctis volunt, plerunque amici.

Et ita de prioribus locis sit definitum. De posterioribus non simplex danda responsio. quoniam loca hæc, quæ ob crimina & peccata, maculam quandam contraxerunt, vel habent criminum & peccatorum suos superstites authores; aut vita illi sunt defuncti. si vita functi sunt, probabile iis locis ipsorum Spiritus versari, vel Dæmones: Si superstites adhuc sunt, dubium non est, quin Dæmonibus, non autem humanis Spiritibus infesta sint loca. Quatuor assertimus quatuor sunt demonstranda. Ab ultimo incipimus.

Primum *humanos vuentium Spiritus non posse molestos esse iis locis, quæ ob viuentium adhuc scelera horrida sunt*, extra omnem est controversiam. An hi possunt aliis esse locis, quam sua, quæ fouent & sustentant, sunt corpora? Sed quia pro hoc argumento aliàs plura dicta sunt, hic pluribus opus nõ est. Vide librum nostrum de prodigiolis viuorum apparit.

Quod verò sint *Dæmonum Spiritus*, quiuis hinc facillè intulerit. Sed quam sit hoc conueniens, quia non statim omnes percipiunt, hic docemus. Et principio quidem ea est peccatorum scditas; vt non homines tantùm summis miseriis, & Dæmonum vexationi inuoluat; verùm etiam loca, vbi ipsa perpetrantur, diuinæ iræ & Dæmonum potestati subiiciat. Deinde recreantur his locis Spiritus Nequam, partim quia his Deus grauitè est offensus; partim quia iisdem ipsorum regno facta est accessio. sed & Deus hæc loca Dæmonum infestationi exposita esse, potest videri velle, vt etiam hinc grauitatem peccatorum mortales intelligant, nouissima præuideant, & de salute sua cogitent.

Vna defunctorum Spiritus iisdem locis versari, vbi graua crimina perpetrarunt viuentes: primùm probant exempla eorum, qui leuia peccata illis ipsis locis, vbi commissa sunt, post mortem, dignis penitentia fructibus, expiãunt. Deinde illi, qui iisdem, ob

grauia, puniti leguntur. Vtraque primum Caput suppeditat. Deī etiam bonitas atque iustitia hanc rem reddit admodum probabilem. Bonitas erga viuentes demonstratur; qui miserorum Spirituum exemplo possunt, si volunt, fieri meliores. Iustitia erga ipsos defunctorum Spiritus; vt hi intelligant ex omnibus iis rebus suppliciorum suorum acerbiteratem crescere, quæ ipsis quouis modo dum peccarūt, seruierunt.

4. An verò soli sunt defunctorum Spiritus; qui locis, vbi peccata perpetrata sunt, obseruantur? *Admodum hoc probabile; verumtamen, vt videtur, non necessarium.* Probabilitatis argumenta, in priori huius Capitis parte, clara sunt. At vt soli molesti sint, infesta que loca reddant, necesse non est; quemadmodum Theli secūda, ante hanc, euinci potest.

CAP XXXIIII.

An, & quomodo ex Catholicorum hominum, & infidelium locis, possit colligi Spiritus, qui moestant, esse humanos, vel Diabolicos.

1. **R**æter iam dictas, & peruestigatas, locorum differentias, alia est, quæ ex personis, loca incolentibus, accipitur: vt scilicet, quædam dicantur Catholicorum habitacula; quædam Non Catholicorum, siue infidelium. Nam cum homines omnes aut fideles sint, siue Catholici; aut infideles, siue Non Catholici; certisq; locis comorentur; ipsa ab his incolis loca non incongruè accipiunt appellationem.

2. Infidelium autem, siue Non Catholicorum, non vnus generis loca sunt omnia. Nec mirum. Non vnus generis infideles sunt omnes. Sunt Pagani. Sunt Iudæi. Sunt Hæretici. Et loca igitur alia Paganorum, vbi Pagani; alia Iudæorum, vbi Iudæi; alia Hæreticorum, vbi Hæretici commorantur.

3. Omnia hæc loca disputando percurrere possemus. Quidni facimus? Quia non opus. Nostris sumus contenti: Hæreticis, & Catholicis. Sua examinent Pagani: sua Iudæi. Quid nobis de his, quæ foris sunt iudicare?

4. Posset forsitan videri frustra hæc suscipi inquisitio: quod Hæreticorum ab omni Spirituum infestatione liberrima dicantur; & ob id his locis Spiritus distingui non possint; sed quia Catholicorum loca infesta sunt; propter hos omitti nō debuit. Quid, quod nec

Hæretico

Hæreticorum loca satis sint libera? Possemus hoc exemplis docere: verum, quia proferri hæc nequeunt, nisi & loca Spiritibus infesta proderemus, & homines Hæreseos accusarem; ommissis exemplis ratione agamus.

Quærimus quidnam Hæreticorum locis Spiritus prohibeat? *f.*
An Hæreticos Spiritus refugiunt? & refugiunt Spiritus quicumque?
hominum? Dæmoniorum? Quis hæc credat? quis dicat? quis profiteatur?
Quam magna consuetudo Hæreticorum magistris, cum certo quodam Spirituum genere, quorum in locorum infestatione præcipuum studium? vide caput vigesimum primum Disputationis de Dæmoniacis.

Gentiles atque Iudæos pati Spirituum infestationes manifestum est. quid Hæreticos excipiet, qui in eadem, cum cæteris infidelibus, sunt classe & damnatione? *6.*

Vel sanctitas doctrinæ, quam Hæretici profitentur, meretur, ut à Spiritibus non impeti debeant, ut quidam dicunt: vel probitas vitæ, quam agunt: vel singulare quoddam, quo deus vult ipsos his exemptos, privilegium. Quid horum? aut quid aliud? Non doctrinæ sanctitas. Impiissima illa est. Christi, Apostolorum, & totius antiquitatis doctrinæ aduersa. Non probitas vitæ. Nunquam cum impia doctrina vera vitæ probitas consistit. Non privilegium, quia quando, quare, quibus præsentibus, ubi, quo auctore concessum sit doceri non potest. Quid verò aliud? *7.*

Certum ergo sit loca Catholicorum Spiritus infestantes perpeti. *8.*
Constitutum quoque sit, non immunia esse Hæreticorum. Quæramus igitur, Num ex his locis Spiritus distinguantur.

Distinctio verò quæritur, inter humanos Spiritus, atque Dæmoniorum. Num ex iisdem locis conditio & distinctio humanorum inter se, colligatur, postea erit discutiendum. Quid igitur? Suntne omnes, qui Catholicos persequuntur, aut insequuntur, Dæmoniorum Spiritus? qui Hæreticos Spiritus humani? An contra, Omnes qui Catholicis molesti sunt, humani? qui Hæreticis, Dæmoniorum? An utriusque inveniuntur apud utrosque? *9.*

Primum, Non omnes, qui Catholicos molestant, Dæmoniaci sunt, ipsos etiam molestant Spiritus humani. Catholicici fuerunt Germanus Episcopus Capuanus, cui se aliquoties exhibuit Spiritus Paschalis Presbyter, cuius meminit Beatus Gregorius, cui fidele obsequium præstitit Spiritus in balneis. V Vormatiensium item accola, qui aliquamdiu sustinuerunt multitudinem Spirituum, *10.*
arma

armatorum equitum & peditum. Et exemplis quid opus? possunt meriti esse Catholici; vt Spectris damnatorum hominum molestetur. possunt ab iisdem subsidia expectare & petere animæ fidelium defunctorum; quæ ex hac vita piè, sed nondum satis purgatæ discesserunt.

11. *Nec soli humani Spiritus Catholicis molesti sunt. sunt ijdem etiam Demones molesti.* Quot molestias à Dæmonibus sustinuerunt eremi cultores? de quibus cap. 26. quot alij Sancti viri? vt præsentia prætereamus? An fortè fidei sanctitas, quam Catholici profitentur, à Dæmonum insidijs reddit immunis? Non reddit. Minoribus sæpe insultibus suos exponit. An vitæ probitas? hæc sæpe apud Catholicos desideratur. deinde si quando adest, studium nocendi Dæmonum excitat. An signa sacra, quæ in Christianorum sunt animis? Hæc non desunt Hæreticis, non desunt damnatis.

12. *Deniq; Nec omnes, qui Hæreticos infestant, aut Dæmonum sunt Spiritus aut humani: sed nunc Dæmonum nunc humani.* Ostendimus, prius in pithulus capitis, à Spirituum infestationibus immunes non esse Hæreticos: quod verò nunc infesti sint Dæmoniorum Spiritus, illæ ipsæ rationes confirmant, quibus ibidem vsi sumus: nunc verò hominum damnatorum: persuadet societas; idemq; nocendi studium cum Dæmonibus, & his similia. Libet pro utroq; exemplum adscribere ex Cæsare Baronio Tom. 6. circa annum Domini 517. Et quod Hæreticum damnati hominis spiritus terruerit, atq; molestaret, docet exemplum Alidori, sectatoris Seruæti, autoris hæresis, quæ Acephalorum dicta est. huic is, qui coram Pontifice Caypha Domino alapam impegit apparuit atq; eundem, vt sceleris, ita suppliciorum socium futurum significauit. (Vide. Cap. 38. Thelin 8.) Quod verò nec à Dæmonibus sint tuti, docet per Ducem quandam Palestinum, & qui ipse Severianus, qui cum Dominicum monumentum pietatis studio intrare vellet, aliquoties ab ariete (Dæmonis erat in forma arietis) repulsus est: nec post confessionem quidem peccatorum, quibus se ab ingressa prohiberi existimabat, permissus est intrare: sed tum demum admissus est, cessauitq; cornupeta aries, vbi abiurata hæresi, communionem catholicam se protestatus est esse Catholicum. Hæc Baronius. Prius ex 36. cap. Prati Spiritibus, posterior ex cap. 9 eiusdem Prati.

13. *Maneat igitur utroq; & Catholicos & Hæreticos, Spirituum molestij esse: expositos. Maneat utroq; & ab hominum, & à Dæmoniorum Spiritibus molestias pati.* Inferamus ex utroq; loca Hæreticis

retica atq; Catholica Spiritus humanos à Dæmonibus non distinguere.

CAP. XXXV.

An, & ex quibus temporibus humani & Dæmonum Spiritus distinguantur, illi, qui rebus viventium quandoq; intersunt.

Ria ferè sunt in tempore, ex quibus, si quæ est, distinctio inter humanos & Diabolicos Spiritus sumi debet: substantia, quantitas, qualitas. substantia temporis die & nocte continetur. quantitas in diurnitate & breuitate cernitur. qualitas in sacris: & profanis diebus.

Omniū harum differentiarum rationem habendam esse, in cognoscendis Spiritibus, inde videtur certum; quod ipsarum rationem etiam Spiritus habeant. de diebus & noctibus aliàs dictū est. Aliquos etiam nō diu esse molestos, docet experientia: alij contra sunt, qui diurnitate molestiarum etiam suos dominos propriis sedibus & domibus pellunt. Præterea, quia tempora apud Christianos vel sacra sunt vel profana; hoc ipso clarum est, his vel istis temporibus Spiritus esse molestos, quo clarum est esse molestos.

Quid autem? substantia, quantitas, & qualitas temporis, distinguūtne humanos Spiritus à Dæmonibus? Nos, quia triplices temporum differentias distinximus, tribus Assertionibus, quantum consequi coniectura licet, quod res esse videtur, concludimus.

Prima esto. *Noctes & dies humanos atq; Dæmoniorum Spiritus non distinguunt.* Non necesse est, illos Spiritus Dæmoniorum dicamus, qui noctibus sunt; molesti: illos hominum, qui interdum. Noctibus sunt molesti Dæmonum, & hominum Spiritus: diebus, & clara luce, sunt molesti Dæmonum & hominum Spiritus.

Quod dicimus clarum est exemplis, omnis generis Spirituum. Nec assertioni contradicit ratio. Quemadmodum non ad locum; ita non ad tempus astricti sunt Spiritus. Vtraq; extra ipsos: vtraque ipsos nō attingunt. Nec luce diei indigent vt videāt, quo vadant: nec caligine noctis iuuantur, quò operationes valeant exercere.

Sunt hæc certa. *Lucis tamen amantiores sunt; & per se appetentiores humani spiritus; si non omnes, certè purgandi: tenebrarum & noctis Dæmoniaci.* Quid mirum? qui malè agunt odium lucem: Domini sententia est Ioan. 3. Et si econtrariò licet argumentari. Cùm malè non agant purgandi Spiritus; non oderint lucem: In luce igitur versabuntur; quemadmodum & versati sunt in balneis illi, quorum meminit B. Gregorius, & nos 1. cap. Est.

144
7. Est aliud pro hac re argumentum, quod Regius Propheta significet eum, *Qui habitat in adiutorio altissimi*, non habere sibi timere etiam à *Dæmonio meridiano*: quo insinuat *Dæmones* plerosque nobis esse molestos, & quasi lucem solis vereri; quosdam tamen admodum audaces; qui, quam cæteri, lucem non refugiant; & interdum etiam homines adorantur. Ita locum Prophetæ exponunt Thalmudici, R. Salomon, & Chaldæus cum nostris, inquit Gebrardus in Psalmos.

8. Secunda Assertio. *Neq; diurnitas molestiarum, quæ à Spiritibus offertur; neque breuitas; certorum Spirituum certum & indubitatum est argumentum.* Si est, quæso quanta? quorum? Diutissime molesti fuerunt Spiritus *Dæmoniorum*, in fodinis metallicis; quorum primo Capite meminimus. & ad centum & plures annos molesta fuit verula, in arce Tarellorum Parmensium. Quid verò? qui longo tempore molesti esse potuerunt; non poterunt breui? breuiori? breuissimo?

9. Nihilominus, si diuturniores fuerint molestiæ, & hominum aliquot ætates superent; *admodum est verisimile, earum auctores esse Dæmones; rarius defunctorum hominum, maxime damnatorum.* Illius rationem dixerim ex fine colligi, qui ipsis propositus est vnus; vt semper noceant, quibuscunque etiam mortalibus; huius, quod ea lege ad viuos redire permittantur hi damnati; vt iustitiæ diuinæ, sua miseria, dent testimonium: quod non ita commodè præstant, nisi eorum se aspectibus, quibus noti sunt, obijciant; vt idcirco credi possit, non diutius ipsos molestare, quam horum ætas permittat.

10. Tertia Assertio sit. *Nec sacra, nec profana tempora sibi, tanquam propria, usurpare Spiritus Dæmoniorum.* Nam & sacris possunt adesse humani, & profanis Affectant *Dæmones* sacra, vt profanent: affectant eadem humani Spiritus (purgandi) vt facilius viuientium auxiliis inuentur. Quærunt illi profana, tanquam sibi magis conuenientia: eadem satis humanis (purgandis) conuenientia sunt, si subsidium præstent.

11. Non eadem ratio temporum, & locorum est; vt quemadmodum per se sacra loca fugiunt *Dæmones*; ita sacra fugiant tempora. Alia longè est conditio locorum consecratorum; alia temporum. Sunt loca sacra consecratione summorum Pontificum; & Ecclesiæ sacris orationibus, illa *Dæmonibus* interdiciuntur. Sunt tempora sacra; veruntamen nulla consecratione; nullis exorcismis: sola Dei atque hominum voluntate.

Fortè

Fortè tamen, quia non solum res sacras; sed & signa rerum sa-
 crarum Dæmones detestantur; & quicquid demum *sacrum* redo-
 let; sacris temporibus, tanquam non suis: sed profanis, tanquam
 magis conuenientibus, insolentiores & molestiores erunt: & nisi
 aliunde molestandi occasiones habeant, sacris se continebunt, mi-
 nusque molesti erunt. Sed vt hoc cum ratione dicitur: ita cum ra-
 tione potest negari.

Quid porrò ex dictis omnibus? *Ex differentia temporum, vel*
nullum certum iudicium sumi pro Dæmoniorum Spiritibus, vel admodum
infirmum. Hoc tamen examen prætereundum nobis non erat, quod
 per se infirmum est, id cum firmioribus indicijs coniunctum, re-
 bur & vires accipit, magisque persuadet.

CAP. XXXVI.

*An ex conditione illorum Spirituum, qui, præ cæte-
 ris, certos quosdam homines persequuntur, iudi-
 cium de Spiritibus possit accipi, quòd vel
 humani sint, vel Dæmonum.*

Dubium non est quosdam esse Spiritus, qui certis hominibus,
 præ cæteris, sint molestiores. Illa ipsa loca, quæ ratione ho-
 minum, Spiritibus infesta esse diximus, nobis in hac cau-
 sa suffragantur. sed quia de hoc aliàs, hic non plura. An Spiritus
 hi Dæmones tantum sunt? an aliquando Spiritus hominum? An
 semper hominum? nunquam Dæmonum?

Molestiarum, quæ ab his afferuntur: malorum item, quæ in-
 fligunt, hic rationem non habemus. Illa aliis discussa sunt locis; &
 quid ad Spirituum discretionem faciant, demonstratum. Solo-
 rum Spirituum habetur ratio. Quæritur, an qui viuentes certos inse-
 quantur (siue graues multum sint, siue non sint, parum huius in-
 terest) Dæmones sint, vel humani Spiritus.

Et aliquando hominum esse Spiritus, qui has molestias affe-
 runt, videtur esse extra controuersiam. Probant hoc suo exemplo
 Spiritus matris Neronis: Spiritus virginis Byzantinæ Cleonicæ;
 Spiritus imperatoris Galbæ; vt alios quamplurimos omittam,
 quorum i. cap. & aliis, facta est mentio.

Exemplis his facilius creditur; quod ratio, quæ hanc rem im-
 possibilem esse doceat, nulla sit: graues autem sint causæ; quæ, vt
 quandoque fiat, egregiè probent.

T

Quæ

Qui pluribus aliquando molesti sunt Spiritus, an non vnum aliquem insequi possunt? Nisi forte iis legibus diuinitus astrictos esse dicere velimus Spiritus, vt & vno tantum loco viuentibus adsint, molestique sint; & præterea nunquam molestare valeant, nisi pluribus molestias afferant: quæ quis dixerit? dicenti quis crediderit?

6. Conueniens quoque est, & iustum; vt humani Spiritus molesti sint, & homines molestiis insequantur. Purgandi enim, si ab his nulla, ab illis multa exspectant solatia; an non hos insequentur, illos deserent? Damna, cum malè iis velint, qui ipsorum malorum fuerunt authores, & promotores; cur eosdem molestiis insequi non valebunt?

7. Veruntamen *Dæmonum Spiritus, vt plurimum, esse crediderim, qui homines insequuntur*. Causa præcipua huius est, quod quicumque insequantur, iidem ferè persequantur: persecutio verò, quamuis ab alijs esse possit Spiritibus, non tamen semper tanta, quanta plerumque affertur, esse potest: & vt possit, tamen non ad humanos; sed Dæmoniacos propriè Spiritus pertinet. quemadmodum Capite 29. dictum est.

CAP. XXXVII.

An ex conditione eorum, qui persequentes Spiritus patiuntur, possit colligi, humani ne sint Spiritus, qui molesti sunt, vel Dæmoniorum.

1. Num hîc supponimus; alterum est explicandum: tertium definiendum. Supponimus quosdam viuentium pati, præ cæteris hominibus, infestantes Spiritus. Explicandum quid per conditionem hominum intelligamus. Definiendum, an ex conditione hominum, qui molestias Spirituum sustinent, possit coniectura fieri, vtrum humani sint, vel Dæmoniorum Spiritus, qui molestant.

2. Primum illud supponimus. & ob id plurib. persequendum non est. Exemplis abundamus. aliàs quoque idem demonstratum est hoc iustissimis de causis fieri. Vide huius Disputationis Capita, 15. & 17. & c.

3. Conditionem viuentium, intelligimus statum vitæ, in quo ipsi degunt & versantur: veruntamen non quemcunque; sed qui cum improba vel honesta vita coniungitur: ita videlicet, vt mortales
dupli

duplicis conditionis dicere possimus; alios, qui sobriè, piè, & iustè vitam viuunt Christianam: alios, qui in grauibus volutantur peccatis, & pro perditæ salutis habentur hominibus.

Quæstio igitur est, An ex his ordinibus, si infestantes Spiritus pati hos contigerit, deprehendatur, *Sitne humanus, qui persequitur, Spiritus, an Diabolicus.* Et forsitan, mox quis suspicabitur, malos non nisi à malis; bonos non nisi à bonis infestari: sed tamen rem exactius consideranti aliud videbitur dicendum. Nec malè.

Extra omnem controuersiam est *ex probis & bonis hominibus certum iudicium peti non posse.* Quid ita? Quia neque omnes, qui probos homines persequuntur, humani sunt Spiritus: neque omnes Spiritus Dæmoniorum.

Quàm integris moribus fuit sanctissimus Iob? quanta eius in sacris litteris commendatio? Dicitur *vir simplex, & rectus & timens Deum, & recedens à malo:* dicitur *non similis ei in terra:* & tamen grauissimas à Spiritibus molestias sustinuit. An à bonis, & humanis tantum, homo bonus & humanissimus? Impiissimus Satan fuit, qui virum sanctissimum afflixit.

Sic de integritate vitæ Germani Capuani Episcopi dubitare non possumus. Dat ipsi B. Gregorius testimonium insigne probitatis: & hic Spiritus expertus est, quamuis non ita molestos. An bonus vir malos Dæmoniorum? Nequaquam: sed bonus bonos defunctorum hominum.

Et quid est, quæso, cur probi homines aut persequentes Dæmones pati dici non debeant; aut molestantes Spiritus humanos? An Dæmonum Spiritus ipsis malè velle non possunt? aut hominum ipsorum opera nequeunt iuuari? Possunt hi (purgandos intelligo) si aliquorum; horum certè opera iuuari. Possunt illi malè ipsis velle; illi inquam iuratissimi bonorum omnium hostes & inimici.

Ex bonis igitur distinctio peti non debet. *An debet ex malis?* Debet magna: si non absoluta & omnimoda. Dubium vix esse potest, *solos esse malos, qui malos sequuntur, insequuntur, & persequuntur spiritus: probabile admodum, ex malis, Dæmoniorum ferè esse, non hominum.*

Bonos purgandorum Spiritus malis, & desperata salutis hominibus molestos esse negamus. Quam ob rem essent? Aliorum salutis curam crederent habere, qui omnem propriæ deposuerunt? sed & hi vel non credunt Spiritus defunctorum viuentium subsidiis iuari: aut, si credunt, iuuare nolunt; & si vellent, parum

118
eorum sæpe subsidia, tanquam dei hostium, apud altissimum Deum possent.

11. *Malos Spiritus malos homines sequi, insequi, persequi quid mirum? Sequuntur ut socij: insequuntur ut promotores: persequuntur ut tortores & carnifices.*

12. *Gaudent malorum societate mali Spiritus. facit hoc similitudo morum & studiorum. Etiam Omne animal, inquit quidam, diligit sibi simile. Qui verò omnes percipiunt à Deo esse alienissimos; possintne eorum societatem fastidire, non expetere; qui vltro suis pravis studijs, se à Deo auertunt? Ad Dæmonum castra confugiunt?*

13. *Promouent & impiorum studia impii Spiritus. Non satis ipse est mortales esse miseros; miseros cupiunt esse miseres: miserimos. Quid si igitur his molestiis miseres reddere possunt? an sibi deerunt? Fortè nequeunt his molestiis miseres reddi? At posse, haud obscure, quæ Capite 13. dicta sunt, insinuant.*

14. *Sed & tortores his molestiis mali Spiritus se ostendunt. Hoc quidem ipsi affectant: sed magno cum consilio, Deus Optimus nunc permittit, nunc præcipit. quorundã tã insignis est improbitas atque maliti; ut etiam in hac vita debeat vindicari. quod melius, quàm persecutionibus, quas mali Spiritus perditis his hominibus afferunt, demonstrari non potest.*

15. *Mali igitur Spiritus malis hominibus molesti sunt. An verò mali quicunque? an tantùm Dæmoniorum? an etiam damnatorum hominum? Et Dæmonum, & damnatorum. De Dæmonibus res clara est. Pro damnatorum hominum, sunt Spiritus Byzantinæ Virginis: matris Neronis Imperatoris; & Imperatoris Galbæ: alios tanquam ex superioribus notos omitto.*

16. *Veruntamen, quia mali malos Spiritus potissimum patiuntur in vltionem scelerum, peccatorum, & perditæ, quæ agitur, vitæ; ut plurimum (si non semper) existimauerim esse Dæmoniorum Spiritus, qui molesti sunt, ut qui hic officium exequentur, quod sicuti ab humanis alienum est, ita ipsis, quasi proprium, tribui potest.*

17. *Quòd si forma humana Spiritus hi quandoque conspiciuntur, & illa etiam, quæ certorum hominum esse cognoscitur, quemadmodum fuit Byzantinæ Virginis, atque matris Neronis Imperatoris, illã ego simulatam dicerem, & non à Spiritibus defunctorum hominum circumferri: sed ab ipsis Dæmonibus, qui & illius sint authores, & sub illa ipsos Spiritus defunctorum, veluti in quadam imagine ostendent.*

NOTA.

PARS ALTERA
NOTATIO IN SEQUENTIA
Capita.

De rationibus & notis, quibus distinguuntur, & cognoscuntur Spiritus humani, qui loca infestare solent.

Vnde humanorum Spirituum à Dæmonibus distinctio petenda sit, quantum ratione & coniectura consequi potuimus, diximus: Nunc qua ratione humani (sunt enim duplicis conditionis) distinguantur, inquiremus. Nam & hos internoscere necesse est eum, qui feliciter in liberandis, à Spirituum infestatione, locis versari velit: propterea quod non iisdem rationibus cum purgandis & damnatis agendum est.

In horum autem discrimine inuestigando idem, qui superius, seruandus est ordo: ut & formas, quibus apparent: & orationes, quas formant: & mala, quæ afferunt: & officia, quæ exercent, & locorum qualitates, atq; his similia scrutemur diligenter: & quicquid hos vel illos Spiritus, purgandos inquam, vel damnatos prodat, notemus. Res quemadmodum difficultatem habet non paruam, ita non caret sua utilitate & voluptate. Sequentia facilius intelligentur, si singula cum præcedentibus iam explicatis rationibus conferantur. sed ad rem. A forma principium instituumus.

An, & quæ forma humanos inter se Spiritus, hoc est, purgandos à damnatis distinguat.

1. **N**on omnes formæ Spirituum, sub quibus conspiciuntur, hoc loco nobis discutiendæ sunt: quoniã non inter quoscunque Spiritus, qui se viuentium oculis offerunt, discrimen inquirimus. Solum inspicienda est illa, quam humanorum Spirituum *propriam* diximus, Capite vigesimo sexto, & Vtrum, in ipsa, aliqua distinctio sit, qua humani Spiritus differant, & cognoscantur, inquirendum: propterea, quòd qua ratione *solum humani* inter se discriminentur, hoc loco quæramus.
2. *Vnam autem formam humanam* diximus, quæ humanos Spiritus prodat: illam videlicet, quæ ita humana est. vt peregrinum, & ab humana alienum habeat nihil; nullaque ratione, vel modo ab humana degeneret. Hæc enim, vt humanos Spiritus prodat; ita vtrisque communis est; & iis, qui perpetuis inferni cruciatibus addicti sunt, & qui alicubi, ob peccatorum suorum demerita purgantur.
3. Sed tamen non ita *vna est hæc forma*, quin discrimina & differentias multas admittat. Quemadmodum enim vna est omnium hominũ, qui viuunt, forma; & quædam in hac sunt, quæ distinguunt virum à femina; senem à iuvene; Iudæum à Christiano; ægrum à sano; ita in *vna*, sub qua humani Spiritus latent, forma; quæ hos ab illis distinguunt, possunt esse discrimina.
4. *Quintuplicia autem hæc discrimina* putauerim. vnum à quantitate petitur: alterum à qualitate: reliqua tria ex mentis affectu, cuius esse videtur indicia primo differunt parui & magni: altero albi & nigri: tertio læti & tristes; graues & leues; truces & amabiles. Hæc discrimina vni eidemque formæ humanæ possunt accidere. An verò omnia Spiritus discriminant? Id definiamus.
5. *Quæ à quantitate differentia sumitur, Spiritus nõ distinguit.* nec paruitas damnatorum tantum Spirituum index est, & magnitudo purgandorum: nec contra, magnitudo damnatorum, paruitas purgandorum. Possunt sub forma parua esse damnatorum, & purgandorum: iidem quoque possunt esse sub forma magna.
6. Quinimò, quando in quantitate excessus est nimius, vel nimius defectus; non hominũ, sed Dæmonum latere Spiritus, aliàs docuimus.

mus. Nec malè. Quoniam cùm idcirco rebus viuientium interfint humani Spiritus, vt cognoscantur; apparere ea forma credi debent, quam ipsi dum corpora vegetârunt, habuerunt; quod non nisi ex hac cognosci queant.

Qui viui procero corpore fuerunt, sub magna, mortui, dum conspiciuntur, apparent figura: qui paruo; sub forma nani. At possunt feliciter mori, & ob id non damnari, illi: possunt quoque hi. Similiter, possunt illi cum præsentis vitæ morte, mortem incurrere æternam: possunt quoque hi nani. Magnitudo igitur, siue paruitas, etsi humanos spiritus distinguat quandoque à Dæmonibus; non tamen humanos inter se distinguit.

Dissimilitudo qualitatis in forma, plurimum valet ad diiudicandos Spiritus humanos. Pro purgandis, nisi nox candorem vultus obnubilet, magnum argumentum est color albicans; siue natiuus, quem viui habuerunt: pro damnatis militat niger, clara præsertim in luce: Non idcirco solùm, quia communis id hominum habet sensus; verùm etiam, quia vt niger damnatis Dæmonibusque conuenit, & sub hoc frequenter damnati conspecti sunt: ita albicans conuenit bonis, beatisque; & sub hoc conspecti, qui purgatorios ignes sustinuerunt. Seruit hîc exemplum Isidori, quod ex Euirato in Prato Spirituali, Capite 39. refert Cæsar Baronius Tom. 6. fol. 625. circa annum Domini 513. Isidorus hic genere Meliticensis, Monachus fuit Monasterij Philoxemes in emporio Cypri Dade dicto. & cùm Seueriani dogmatis aliquando fuisset assertor, vxori Catholicæ, quæ clam ipso communicauerat, sacram communionem per vim indignabundus, guttur eiusdem præmens, extorsit, indigneque tractauit. Sed statim coruscationem hostia sacra diffundente peccatum suum agnouit: post biduum verò, paratum sibi supplicium intellexit per Spiritum hominis damnati talem, qualem iam descripsimus. Rem refero ipsius verbis: Post biduum, inquit Isidorus, aspicio virum, quasi Aethiopem, semicintijs vestitum, dicentemque mihi: Ego & tu simul in vnum supplicium condemnati sumus. Et ego ad eum: Tu, inquam, quis es? Respondit: ego sum, qui conditorem Dominum omnium, Iesum Christum, in maxilla percussi passionis tempore. Hæc ibi.

Tristis, latæque forma virisque Spiritibus communis est. quamuis enim damnati, iustiore tristitiæ causam habeant, & tristem vultum formandi non tamen sua carent tristitia purgandi; ob graues, quos ipsi, quocunque etiam loco agant, sustinent dolores, & cruciatus.

DE LOCIS INFESTIS

ciatus. Nullum igitur hinc iudicium de Spiritibus sumi potest.

10. *Trux vultus omnino conuenit damnatis: amabilis purgandis. Sed an ille damnatis tantum; & non etiam purgandis: hic purgandis tantum; & non etiam damnatis? Quamuis hic iudicium præcipitare temerarium sit: propterea, quod etiam beati Spiritus cælestium mentium truces quandoque vultus formarint, & Dæmones formarint amabiles & Angelicos: facillè tamen mihi paterer persuaderi solis damnatis truces, solis purgandis amabiles, aut certè non truces conuenire, propterea, quod cur truces purgandi; cur amabiles damnati simulent, causas non habeant.*

11. *Gravitas & leuitas, quam exterior forma quandoque secum affert, Spiritus humanos non distinguit. Sed tamen status & conditio Spirituum purgandorum potius gravitatem postulat, quàm leuitatem; quam et si præ se ferre possint damnati; vt tamen præ se ferant, nulla cogit necessitas.*

CAP. XXXIX.

An, & qui strepitus, atque gemitus prodant humanorum Spirituum conditionem & Statum.

1. **C**apite vigesimo septimo ex iis, quæ à Spiritibus fiunt, & hominum auribus percipiuntur, hoc propemodum solo distinximus humanos à Dæmoniorum Spiritibus; quod suspiria, gemitus, fletus, lachrymationes, si non semper; per sepe humanos Spiritus prodant. *An verò hæc humanis vtrisque tam purgandis, quàm damnatis, communia? an his, aut illis propria?*

2. Purgandis esse propria fortè quis inde coniecerit; quod opis & subsidiorum videantur quædam esse imploratio; quorum soli purgandi Spiritus participes esse possunt. verùm ad dånatos quoque pertinere insinuat primùm (vt alios omittam) Christi oratio, qui in inferno docet futurum fletum, atque stridorem dentium. Tum deinde probat Spiritus Galbæ imperatoris, vtique damnati hominis, cuius ingentes gemitus aliquoties cum maxima sua molestia, obseruauit Imperator Otto. Tertio confirmant illi Spiritus, qui eiulatu & stridulo vocis sono, domum compleuerunt, quam Romæ inhabitauit Alexander ab Alexandro.

3. Interim tamen quamuis vtrisque gemitus, eiulatus, atque suspiria sint communia: *purgandorum tamen hominum propria quis non male*

malè dixerit illa, quæ sine vlla impatientia significatione eduntur; & nihil, quod apertè damnatorum Spiritus prodat, continent.

Suspiria ducant damnatorum Spiritus, lachrymentur, fleant, eiulent: duo ferè semper sunt, quorum aut alterum, aut vtrumque ipsos prodat; impatientia scilicet, quam ipse gemitus atque eiulatus secum affert; vel aliud quid, quod purgandis Spiritibus tribui nequit. 4.

Patientiam in luctu, suspiriis, atque lachrymis, magnum præbere argumentum, pro purgandis Spiritibus, inde clarum est; quòd quamuis grauissimos cruciatus sustineant; non tamen impatientes fiant, nec vlla impatientiæ dent signa, perfecti iam in charitate. Contrà, damnatorum Spiritus, quemadmodum impatientissimè ferunt quæcunque sustinent supplicia; ita impatientiæ suæ non raro dant testimonia clarissima. 5.

Novam verò, quòd d: purgandorum patientia diximus, videri non debet, quia cognoscunt & iustissimas esse, quas persoluunt pœnas: & à clementissimo parente ipsis, tanquam charissimis filiis, infligi: & finem breui habituras: & in summum, æternumque gaudium esse conuertendas. 6.

Impatientiæ porrò patientissimi cur darent signa? & mortalibus darent, quorum ipsi, lachrymis atque suspiriis, opem implorant? sufficit ipsis, si miseriam suam explicent: hinc multis impatientiæ argumentis indigent. 7.

Nec ob id impatientes habendi sunt, quòd à pœnis liberari desiderent: vt ineptè quidam argumentantur. An etiam Christum impatientiæ accusabimus, dum à se petiit transferri passionis calicem? 8.

Sic de impatientiæ damnatorum certa res est. Non volunt agnoscere iusta esse sua, quæ, pro peccatis, patiuntur supplicia. Et, quamuis iusta agnoscerent, odio tamen haberent implacabili, tum Demones, qui supplicia infligunt, tum Deum, pro cuius voluntate atque imperio infligunt. Et si hæc non essent, vel id eos impatientes redderet, quòd nec fructum suorum suppliciorum vllū sperent; nec ipsorum vllum in omnem æternitatem expectent finem. Qui verò tot de causis impatientes sunt; impatientiam suam possunt dissimulare? simulare patientiam? 9.

Hinc est, quòd quicumque obseruati sunt Spiritus purgandi, non modò nulla impatientiæ; sed multa quoque dederint patientiæ signa, quemadmodum inter alios illi probant, quorum meminit B. Gregorius. Contrà, illi, qui damnati fuerunt, cum eiulatu & suspi-

194 DE LOCIS INFESTIS
& suspiriis coniunxerint clamores, rugitus, aliaque impatientie
haud leuia argumenta.

CAP. XL.

An, & quæ oratio humanos inter se Spiritus pur-
gandos, inquam, à damnatis di-
stinguat.

1. **D**iximus capite vigesimo octauo *Orationis* multas esse spe-
cies; sed quæ humanorum Spirituum sit propria, vnam
esse, *boni petitoriam*. Nunc vtrum in hac aliquid sit. quod
humanos inter se differre faciat; & purgandos, vel damnatos pro-
dat, inquirimus.

2. Esse, quidam negare possent: sed tamen qui penitus oratio-
nem petitoriam inspexerit; & quas condiciones habere possit, at-
tenderit; non malè dixerit, *aliquam inueniri, quæ purgandos Spiritus
prodat*. Illa est, quæ & boni proprij est petitoria, & peccati sordi-
bus inquinata non est.

3. Bene hæc dici, clarum erit, si *duo* demonstrauerimus. Alte-
rum est, *purgandorum Spirituum orationem esse proprij boni petitoriam;*
damnatorum non item. Alterum, *purgandos peccare non posse; damnatos
non posse non peccare*. His duobus fundamentis Assertio nostra in-
cumbit.

4. *Primum* conditio Spirituum, qui apparent, confirmat. Propo-
situm est purgandis, vt viuentium auxilia, & subsidia obtineant,
eorum suffragiis iuuentur. Quod si igitur aliquid, hoc præcipue
oratione sua quærent. At damnatorum alia conditio. Sciunt mi-
feri nihil se subsidij à viuentibus obtinere posse; nullam habere
spem remissionis pœnarum, quas sustinent; cur igitur serio vi-
uentium operam implorare dicendi sunt?

5. *Alterum* omnium propemodum Theologorum habet senten-
tia. Docent illi fieri non posse, vt purgandi Spiritus peccatum ali-
quod committant. Docent damnatos non posse non peccare. An
fortè errant omnes?

6. Scimus Lutheri esse assertionem, quod qui in purgatorio de-
gunt, peccent continuò. Sed apud nos plus omnium, quàm vnus
Lutheri valet authoritas. Si continuò peccant purgandi; quis tan-
dem purgatorij finis? Neq; enim vnquam plagarum modus & fi-
nis erit; si nullus sit finis & modus delictorum.

7. Quomodo peccare dicendi sunt, quibus facultas nulla est; vt
quicquam

quicquam, quod ad gloriam, aut vitam æternā illis proffit, faciant? An fortè etiam in illa vita *mereri* contingit? Præsens vita sementis est, non futura. *Cum nox venerit*, inquit Dominus, *nemo poterit operari*, Ioan. 9. *Qua seminauerit homo* (hac in vita, vbi sementis tempus) *hac metet*, Galat. 6. *Non poterimus villicare*, vbi semel in fine vitæ villicationis ratio fuerit reddita. Lucæ 16. Sed & ad bonorum operum exercitium ita nos hortatur Sapiens, Ecclesiastici 14. vt significet in futura vita illa locum non habere. *Ante obitum tuum*, inquit, *operare iustitiam: quia non est apud inferos inuenire cibum; & alibi Ecclesiastæ 9. Quodcumq; potest agere manu tua, instanter operare: quia nec opes, nec ratio, nec sapientia, nec scientia est apud inferos, quò tu properas.*

B. Cyprianus, Sanctissimus Martyr, Sermone 4. qui est de Mortalitate, etiam hanc ob causam dicit prodesse mortem, quòd à peccandi periculo liberat; cui, quamdiu in hoc præsentis vitæ spacio decurrimus, expositi sumus. Non displicet sententia Martyris Magno Augustino. Eandem his verbis refert, Libro de Prædestinatione Sanctorum cap. 14. *Hic*, inquit, *atq; huiusmodi, Doctor ille, sententijs in Catholicæ fidei luce clarissima, satis aperte quæ testatur, vsque ad huius corporis depositionem peccandi pericula, tentationesque metuendas: deinceps nulla talia quæmque esse passurum. quod etsi non testaretur; quando de hac re Christianus, qualiscunq; dubitaret? Ita Augustinus.*

Cæterùm, vt purgandi peccare non possunt, ita non possunt non peccare damnati: Hoc quamuis non ita, vt prius illud, extra omnem controuersiam videatur; verò tamen est magis simile, ob odium, quo acerbissimo Deum persequuntur: & authores insignes, qui hanc sententiam defendunt. Inter quos haud postremus est Dominicus Soto in 4. dist. 50. q. 1. ar. 4 & 5.

Fortè & hoc insinuat Regius Propheta, dum Psal. 73. *superbiam eorum, qui Deum oderunt, docet ascendere semper*. Qui enim Deum magis odio habent damnatis? Si verò superbia eorum *semper* ascendit; quomodo non peccat *semper*? Semper bene faciunt, qui sunt in cælo, beati: semper malè faciunt, qui sunt in inferno, damnati. Non volent illi quicquam malè facere, quod Deum offendar: quia Deum amant. Non volunt hi quicquam boni facere, quod quouis modo Deo placeat: quia Dei capitales, & iurati sunt hostes. Vide pro hac re, Tom. 2. Ludouici Molinæ, in 1. partem D. Thomæ. circa art. 2. quæst. 64.

Hæc cum ita sint; cum purgandos deprecatoria deceat oratiq; damnatos non item: Rursus, cum non possint peccare purgandi

Spiritus; & non possint non peccare damnati: omnino necesse est, vt si quam orationem edant Spiritus, quæ & boni contineat pre-
 cationem; & nulla peccati labe sit resperfa; *purgandos Spiritus, non
 autem damnatos eandem demonstrare.*

12. Interim tamen *admodum difficile est iudicium hoc, quod ex oratione
 sumitur.* difficillimum est ex hac Spiritus humani conditionem
 colligere. Quare? quia difficillimum est, vtrum peccati labe ora-
 tio careat, an illa infecta sit, deprehendere.
13. Quoties impositum est mortalibus ficta oratione à Spiritibus?
 Quot sunt, qui, specie orationis decepti, cum putarent esse pur-
 gandas animas, & bonos Spiritus, qui secum agerent; deprehen-
 derunt tandem esse versipelles? malos? nequam? Dæmones?
14. Difficultatis huius ratio ex eo pendet; quòd oratio per se san-
 ctitatem & pietatem non habeat; sed omnem à mente ipsorum,
 quorum interpres est, accipiat: mentis verò ea sit conditio, vt non
 semper se oratione prodat: nunc aliud velit, aliud oratione signi-
 ficet: nunc sonet pietatem, foueat autem impietatem, &c.
15. Est igitur difficile iudicium, quod ex Spirituum oratione su-
 mitur. *An etiam impossibile?* Non hoc dixerim. *Tria* putarem esse,
 quæ si in oratione inueniantur, probabilem coniecturam faciant,
 ipsam simulatam non esse, hoc est, vitio carere; & ob id purgan-
 dorum Spirituum esse indicem.
16. *Primum est,* si apertè, & ex suo genere, vt vocant, mala non sit; hoc
 est, nec in Dei cedat iniuriam; vt est illa, quæ cum blasphemia est
 coniuncta: nec proximo incommodet, vt in detractioe, conui-
 tiis, contumeliis, malis imprecationibus, turpiloquio & caccidit.
17. *Alterum,* si non solùm ex genere suo mala non sit; sed quoque sit
 bona: qualis est, qua vel Dei promouetur honor; vel nostrum aut
 proximorum emolumentum. Prioris generis erit, si ad Deo sa-
 crificium offerendum hortentur Spiritus: Posterioris, si ad ele-
 mosynam pauperibus erogandam, aut sibi auxilium præstan-
 dum inuitent.
18. Veruntamen hoc nequaquam sufficit; propterea, quòd bona et-
 iam malè fieri possint. Deprehensum est certis exemplis malignos
 Spiritus fuisse, qui viventium orationes postularunt. Petrus Mar-
 morius in Gallia narrat Confollenti, ad Viennam fluum, anno
 1478. fuisse Spiritum, qui animam defunctæ se esse prædicasset;
 eundemque gemitibus, clamoribus, & querimoniis omnia com-
 plesse; monuisse etiam habendas preces, peregrinationesque ob-
 eundas; præterea res veras plurimas reuelasse: sed qui tandem sit
 prodia

proditus esse Dæmon; cùm dicenti sibi cuidam: *Si vis tibi haberi si-*
dem, dicit: Miserere mei Deus, secundum &c. respondisset, Hoc à se fi-
eri non posse. Ita Bodinus lib. 3. Dæmonom. Capite 6.

Necessaria est igitur præter dicta, *intentio recta*, vt scilicet, id, 19.
 quod petitur, eo fine petatur, quem natura sua postulare videtur.
 quemadmodum enim peruersus operantium animus omnia alia
 opera; ita orationem Spirituum, qua etiam recta petuntur, cor-
 rumpit; adeoque efficit; vt recta non rectè, sed malè petantur.

Intentio hæc, cùm ex aliis, tum ex *duobus* maximè deprehendi- 20.
 tur. Vnum in *ratione* petendi; alterum in *forma* orationis continetur.
 Sæpe ex *ratione* petendi; sæpe ex *orationis forma* innotescit
 petentis animus. Potest Spiritus viuientium orationes atq; suffra-
 gia postulare; qui tamen si rogetur, petatné in Christi nomine, sta-
 tim illud sit recusaturus. Potest etiam propter Christi merita, vel
 Christi nomine petere; sed ea loquendi forma; vt non tam petere,
 quàm non petere, ab auditoribus iudicetur.

Quando igitur non mala, sed bona peterent Spiritus à viuenti- 21.
 bus, peterentq; sibi conuenientia: peterent per Christi merita:
 & oratio nullam ironiam contineret, nullam leuitatem ostende-
 ret, omnino illam dicerem peccato carere, atque idcirco non dam-
 nati, sed purgandi alicuius Spiritus esse.

Ex dictis colligitur, quàm *multiplices* esse possint damnatorum 22.
 Spirituum orationes. Primum illa damnatorum erit, qua nihil
 petitur; sed vel præsentia, vel præterita, vel futura tantum refe-
 rantur. Deinde illa, qua quidem aliquid petitur; sed tamen per-
 nitiosum. Rursus illa, quæ etsi specietenus contineat petitionem
 honesti; reuera tamen est praua: quia Christi nomen atque meri-
 ta excludit. Denique illa etiam, qua quamuis Christi nomine ali-
 quid peti videatur, si sonum, quem auribus percipimus, attenda-
 mus, non tamen peti forma pronuntiandi, prodit.

Et quamuis hæ orationes omnes damnatorum hominum es- 23.
 se possint: non tamen *solorum sunt hominum damnatorum*. Omnes,
 qualescunque tandem sunt, possunt esse Dæmonum. Atque

hoc est, quod secundo loco probandum hoc Capite

susceperamus. Verùm, quia hic omnium
 pro nobis sententia est, finem

Capiti imponimus.

CAP.

An ex malis, & molestiis, quæ ab humanis Spiritibus afferuntur, cognosci possit: quæ sit conditio humanorum Spirituum, qui infesti sunt.

1. Veniam admodum difficile fuit Capite 29. ex malis, quæ afferuntur per Spiritus, humanos distinguere à Dæmonibus: ita haud minus difficile, ex *ijsdem* inter se distinguere humanos. Quia tamen *molestiæ* tantùm videntur humanis Spiritibus relictæ; & mala *graviora*, Diabolis authoribus, accidunt: fortè, si *molestias*, quæ à Spiritibus excitantur, penitius introspeciamus; aliquam, quæ humanos Spiritus inter se (sed tamen non à Dæmonibus) distinguat, inueniemus differentiam. Vtrumque præstemus, posterius priùs.
2. *Molestiarum nullam esse, cuius Dæmones authores esse nequeant, nullus negauerit, qui Dæmonum conditionem probè perspectam habuerit. Liberi sunt arbitrij Dæmones; & ita quidem, vt cum libero eorum arbitrio egregia virtute, potestate quæ polleant. quâ igitur potestate instructi sunt; possunt molestias excitare: quâ libero arbitrio pollent; possunt excitare quas volunt, magnas, paruas, perniciosas, non perniciosas.*
3. Et si exemplis hic agendum est, possumus producere alia, quibus doceamus maximos tumultus ipsis Architectis excitatos esse: alia etiam, quibus leues, & ludicras quasi molestias. Quod hic possunt humani Spiritus; non poterunt viribus præstantiores, Spiritus Dæmoniorum?
4. Habent igitur hoc commune Dæmones cum Spiritibus humanis. *Vtrique leuiter molesti esse possunt.* Frustra igitur, ex molestia, ipsorum distinctio petitur.
5. Veruntamen si molestias iam *constet* ab humanis proficisci Spiritibus; licebit *alicunde* conijcere, non purgandos; sed damnatos esse Spiritus: & rursus esse purgandos, non damnatos, à quibus ipsæ afferuntur.
6. Et damnatos prodet primò, si cum molestia allata, *ad peccatum aliquod excitentur viuentes*, qualecunq; etiam illud sit Hoc enim cum à purgandis Spiritibus sit alienissimum, quemadmodum superius capite quadragesimo, Thesi 6 7. &c. probatum est; non alios, quam damnatos Spiritus, potest habere authores.

Deinde

Deinde prodet eosdem *leuis atq; scurrilis gesticulatio*, cum molestia coniuncta. Quis hanc in purgandos Spiritus dixerit conuenire; quorum illa conditio est, vt, quo Deum offendant committant nihil. 7.

Prodet tertio damnatos, si molestiam non aliam ob causam, quam vt *viuentes vexentur, & ad vexationem nulla utilitas redeat*, suscepta deprehendatur. Nequit illa à purgandis Spiritibus esse; vt quibus, non vt molestant tantum, sed vt sibi molestia consulant, nostraque patrocina obtineant, propositum est. 8.

Produnt hæc damnatorum Spiritus. At purgandos illa solum molestia, *quæ leuitatis habet nihil: ad nullum incitat peccatum: & hoc solo nomine suscepta est; vt viuentes habeantur attenti*, Spiritus conditionem, miseriamque cognoscant, & subsidijs iuuent. 9.

CAP. XLII.

An obsequia quædam à Spiritibus præstentur, ex quibus conijci possit discrimen inter humanos Spiritus.

Facilis est ad id, quod hoc Capite quæritur, responsio. Quæritur, sitne aliquod discrimen inter obsequia, quæ à Spiritibus præstantur viuētibus, quod humanos inter se distinguat. Respondetur *nullum esse*. Causa huius ex ijs, quæ Capite trigesimo dicta sunt, in promptu est. quia, vt ibidem diximus, nulla sunt obsequia, quæ humanorum Spirituum ita propria sunt, vt non etiam Dæmonibus illa conueniant, aut à Dæmonibus valeant præstari. Cum verò ea debeat esse obsequiorum, quæ humanos Spiritus distinguant, conditio; vt primum humanis Spiritibus tantum conueniant; nō autem Dæmonibus: tum deinde eosdem inter se distinguant: si propria nulla sunt; quomodo distinguant?

Hoc quamuis ita sit: quamuis hæc certi minus constitui queat, quam in iam dictis discernendi rationibus, vna tamen Obsequia sunt; quæ quod ab humanis sint, & quidem certis Spiritibus, certum est: licet interim ex his de Spirituum conditione, in particulari, certum iudicium ferre temerarium sit, (coniectari licet) propterea, quod, in particulari, conditionem Obsequij perspicere sit difficillimum.

Affertio hæc quatuor constat menbris. Primum est, esse aliquod obsequiorum genus, quod humanis tantum Spiritibus conueniat. 3.

ueniat. Alterum, hoc Obsequiorum genus certos proderet Spiritus, purgandos scilicet. Tertium est, difficillimum esse cognoscere hæc

4. Obsequia, dum à Spiritibus præstantur. Quartum est, ex circumstantiis quibusdam & accidentibus, posse aliquam de iis coniecturam fieri. Omnino ostendimus.

Esse aliquod Obsequiorum genus, quod non nisi humanis Spiritibus competat, docent illa officia, quæ per se honesta sunt, & nullius circumstantiarum accessione vitium contrahunt. Nam & talia quædam inueniuntur; & à Spiritibus possunt præstari: & authores non possunt habere Dæmones. Omnino igitur necesse est, ut humanos prodant Spiritus.

5. Quid hinc dubium? *Ant alia inueniri Obsequia?* At hæc non negauerit, qui se Catholicum haberi velit. Et profectò nisi omnia, quæ fiunt, peccata dixerimus: nisi Deum ad peccata mortales hortari impiè fassi fuerimus: nisi velimus asserere, nullam nobis esse impositam necessitatem aliquid benè agendi; oportet concedamus, similia Obsequia inueniri.

6. *An fortè à Spiritibus hæc fieri nequeunt?* Cur quæso? Fortè semper Spiritus peccant? at quis tunc finis erit purgatorij? Fortè licet non peccent semper; hæc Obsequia præstare nequeunt? at præstant etiam his maiora. Qui Deum possunt laudibus celebrare, ut celebrant: qui persoluunt, quia meruerunt, pœnas: qui rebus humanis sine peccato intersunt; cur necessariò peccant, si sua hominibus Obsequia offerant & præstent? cum & nulla lege hæc ipsis sint prohibita; & non hominum cedant commodum atque emolumentum.

7. *Quid verò hæc obsequia Dæmonum ministerio non exhibeantur, clarum est. Quæ à Dæmonibus proficiscuntur; vniuersa; vel talia sunt, ut per se, & ex natura sua, reprehensionem mereantur; vel quamuis ex se bona sunt, intentione tamè & volutate peruersa operantium deprauantur. Nihil est, quod Dæmones possint præstare bene.*
8. nullum obsequium exhibent Nequam; quod, quamuis sanctissimum in speciem appareat, non æternis, infernalibusque suppliciis sit dignum.

9. Quid hinc sequitur? quid? Illud ipsum, quod primo Assertionis nostræ membro continetur; *Esse quadam Obsequia, quæ non nisi humanos Spiritus authores habent: illa scilicet, quæ per se honesta sunt, nec ullius prauæ circumstantiæ accessione fœdantur.*

Cæterum, quemadmodum hæc Obsequia Spiritus hominum distinguunt à Spiritibus Dæmoniorum; ita eodem modo producit conditionem humanorum Spirituum: *produunt, inquam, purgandos spiritus.*

ritus. Atq; hæc secundum est Assertionis membrū. Et quidni proderent? Necessè est, ut cum humanorum sint Spirituum; vel sint purgandorum, vel damnatorum. At ut horum sint, dici non debet. eadem horum, quæ Dæmonum est conditio; ut bene agant nihil; peccent in omni tempore: erunt igitur purgandorum Spirituum

10.

Difficillimum tamen est hæc Obsequia discernere; quod plurima sint, quæ ad ipsa requirantur. quorum quamuis aliqua, quæ sensibus obuia sunt, capiamus & probemus; tamen illa, quæ sub sensum non cadunt (quæ tamen & ipsa ad integritatem operationis, si bona esse debeat, necessaria sunt, ut sunt fines, qui agentibus propositi esse solent) non perspiciamus.

Magna horum finium vis est, magna potestas. Nullum est opus ex genere suo, suæque natura ita perfectum & absolutum; quod hi ascitij fines non deprauent. Nullum, quod tanta emolumenta, vel rebus publicis, vel priuatis hominibus affert; quod reprehensione careat, si peruersus sit operantis animus, *fines sunt, qui coronant opera.*

11.

Hi fines etiam Obsequiis, quæ à Spiritibus præstantur, se inserunt. etiam Obsequia, quamuis ex se honesta sint, prauè & peruersè fieri possunt quomodo vero? quia possunt à malis afferri atque exhiberi Spiritibus; quorum, ut ingeniu nequam; ita prauè in agendo fines. Ut propterea optimè à nobis tertio loco, sit dictum, difficillimum esse de obsequiis, qualia sint, iudicium ferre.

12.

Quamuis autem præcipitare hæc iudicium temerarium sit; & leuis animi certum ferre: *quæ tamen sunt, quæ probabile testimoniun quandoq; his obsequijs, quod recta sint. & culpa careant, præbeant.*

13.

Inter alia verò præcipuè sunt tria: humilitas, constantia atque grauitas. Si Obsequia, ex se alioquin honesta, cum humilitate constantia, atque grauitate coniuncta sint, verisimile est culpa ipsa vacare.

14.

Per se hostes & inimici sunt bonorum operum, & Obsequiorum honestorum mali Spiritus: Ut humilia exerceant, superbia eorum, quæ semper ascendit, non patitur. Et ut semel, atque iterum aliqua exerceant in specie humilia; vix poterunt adduci, ut in iisdem sint constantes. Et ut constantes sint etiam; ut tandem à leuitatis & nequitie iudiciis abstinere, fieri potest difficulter admodum.

15.

X

CAP.

An officia quaedam otiosa & ludicra sint, quæ inter Spiritus humanos, damnatos & purgandos, distinguant.

1. vod ad quæstionem propositam respõdeatur in promptu est, si quæ Capite trigesimo primo dicta sunt, difficultatem nullam habent. Dicitur ibi officia otiosa humanis Spiritibus vel nullo modo convenire, vel certè convenire rarissimè, & aliquibus tantùm. Hinc planum est, *ex his inter humanos Spiritus nullum discrimen petendum esse.* Quid enim? poterūtne hi Spiritus differre re aliqua, quæ neque vtrisque diuersa; neque alteris ipsorum, aliqua ratione convenit?

2. Atque hoc insinuasse suffecerit. Verùm quia duo sunt, quæ fundamentum assertionis nostræ evertunt, hæc dissoluenda sunt, præsentī Capite, priusquam ulterius progrediatur oratio. Vnum est, quòd (vt Olaus magnus refert lib. 3. cap. 11. Histor. Septent.) ludum & concentum nocturnorum Spectrorum in partibus Aquilonaribus, incolæ credant excitari ab animabus, quæ se corporeis voluptatibus, dum viuerent, immerserunt. Alterum, quòd hastiludia, & congressus bellici, in agro Vormatiensi, de quibus 1. capite Theol. 20. non videantur, nisi humanos Spiritus habere auctores: quemadmodum primùm quidem ipsorum probat confessio: tum deinde oratio, qua viuentium subsidia atque preces implorârunt.

3. Veruntamen assertioni nostræ nihil hæc obfunt, quoniam vel officia hæc fuisse otiosa negandum est: vel, si id concedatur, negandum hominum Spiritus fuisse, à quibus sunt patrata, & exhibitâ.

4. Atque vt de Spectris Aquilonaribus primùm dicamus, non negauerim ludicra & otiosa esse officia, quæ præstiterunt; negauerim vero humanos esse Spiritus, à quibus illa præstantur. Loca, quibus hæc officia præstantur; personæ, in quarum præsentia præstantur; effectus denique, qui absolutis chœreis in adusto gramine deprehenduntur, pro Dæmonibus magna præbent argumenta: vt de officijs ipsis nihil dicatur.

5. Nec multitudo contrarium opinantium contrarium suadere debet. Quot apud Aquilonares populos sunt superstitiones? si dem illi populi (eodem Olao teste, lib. 2. cap. 3.) submersorum, & violento casu occisorum animas volunt errare in promontorio Islandiæ, illo, quod instar Aethnæ, perpetuis ignibus æstuat. Vnde hoc
illorum

Illorum iudicium? An violenta morte occisi, erant post mortem in terris omnes? Et, vt nostrum exemplum persequamur, Vnde constat voluptatibus corporeis deditos fuisse, qui *choreas Eluarum*, vt vocant, ducunt?

Hastiludia, & congressus bellici, in agro VVormatiensi, vel ab officiis Otiosis excipiuntur; vel si Otiosa sunt; ab humanis Spiritibus non exhibentur. Et quamuis vtrumque probabiliter dicatur: negarem tamen potius *otiosa* esse; ne temerè damnare videar ipsorum auctores; quàm de Spiritibus duram ferre sententiam; & officia ipsa ad *otiosorum* classem reuocare.

Neq; enim quæcunque possunt habere speciem leuitatis, leuia mox atq; otiosa existimanda sunt. Quædã in speciem leuia; possunt magnis grauibuscq; de causis fieri: ob quas idcirco seria, non leuia, haberi debeant. In horum genere hæc exercitia militaria, in campo VVormatiensi exhibita dixerim. Habet hoc diuina prouidentia, vt quandoque iis ipsis rebus, quibus à peccatoribus offensus est, peccata vindicet. Itaque quia pugnando Deo milites illi offendere potuerunt; potuerunt & hac simulata post mortem pugna, peccatum, quod pugnando perpetrarunt, expiare.

C A P. X L I I I I .

An ex locis sacris atque profanis; item cultis atque incultis possint distingui hominum Spiritus, per quos loca redduntur infesta.

DVo quærentur, & vnus solutione res erit clara. Quæritur primò, Vtrum sacris & profanis locis distinguantur humani Spiritus. Secundò; Vtrum distinguantur cultis, & non cultis. Illud si explicatum fuerit, reliquum hîc, quod explicetur, erit nihil. Quomodo verò? Quia cum dictum sit, Cap. 32. *humanos Spiritus, non incultis, sed cultis locis errare*: si ipsorum conditio ex locorum differentia cognoscenda est, oportet in ipsis cultis locis, quo differant, aliquid inuenire. atqui hoc in proposito nihil potest esse, nisi *sacrum, & profanum*. Ex hoc igitur, Vtrum discerni possint humani Spiritus, inquirendum.

Duobus verò modis, his locis, possunt distingui Spiritus humani. Vnus est, vt alij admittantur ad loca sacra, alij ab iisdem repellantur:

tantur: quos modo Dæmones distinximus cap 32. ab humanis Spiritibus. Aliter est, ut utrique quidem ad sacra loca admittantur, sed hi ad illa, isti ad alia. Cùm enim loca sacra *duplicia* sint (hæc enim sola nobis proposita sunt) templa siue oratoria; & cæmeteria; si hæc illis tantùm tribuantur Spiritibus, ista aliis; hoc ipso inter Spiritus distinctionem deprehenderimus, quo ipsos his aut illis locis versari. atque molestos esse demonstrauerimus.

3. Quomodo igitur ad hæc loca se habent Spiritus humani? suntne qui utraque loca sacra declinant? aut si quidam non utraque, saltem declinant altera? Primùm purgandos Spiritus, tum deinde damnatos examinemus; & quod coniectura consequi possumus, dicamus.

4. *Purgandi non videntur declinare Cæmeteria.* Cur declinent? An quia consecrata sunt, & sancta loca? an quia Ecclesiæ precibus & orationibus iis proscripsi? an quia negotium suum hic agere nequeunt? sanctitas loci ipsis non repugnat. Nam & ipsi quodam modo sancti dicuntur, & perfectius multò, quàm ipsa cæmeteria. Ecclesiæ precibus proscripsi non sunt, ut quæ ipsi (tantum abest, ut hæc loca inuideat) etiam optet multò præstantiora, cælestia, inquam, palatia. Et si vllibi; profectò hic suum possunt agere negotium: vbi & hominum turba frequens; & locus ad orandum pro defunctis per se inuitat.

5. *Sic à Templis hos Spiritus non abhorreere multò est verisimilius.* Nam præter iam dictas causas; in templis etiam habent, quibus afficiuntur, res sacras & multas, & magnas, & varias; quæ, ut honorem Dei egregiè promouent, ita non possunt non iis esse gratissimæ, qui honoris Dei, in rebus omnibus, & præ rebus omnibus, sunt studiosissimi.

6. Fortè & irreuerentiam cedit Dei, quod ad *Templa*, Dei inquam domos, hos Spiritus admittamus. Non cedit. Neque quicquam irreuerentior hi Spiritus agunt; neque ipsorum per se præsentia vllam potest sacris locis afferre irreuerentiam.

7. Fortè Deus vult ipsos his locis esse exclusos, sed vnde id constat? si fines, qui Deo propositi sunt, in horum Spirituum ad viuos reditu, attendamus, non tam his locis exclusos, quàm admissos meritò iudicabimus, cùm etiam hic, per hosce Spiritus, possit Deus suæ clementiæ, atque iustitiæ dare argumenta: & ipsi his locis viuorum suffragiis fieri participes.

8. At sororem suam, inquit aliquis, quamdiu purgatorio igne expiatur, ad limen quidem *Ecclesiæ*, in veste pulla peruenisse,

Eccle

Ecclesiam vero nequaquam intrasse obseruauit B. Malachias. Respondeo obseruasse quoque S. Virum, post fusas ad Deum preces, eandem in candida veste Ecclesiam intrare, quamuis pro peccatis perfectè nondum satisfecisset sed siue intrauerit Ecclesiam, siue intrare nequiuerit; manet sua assertioni nostræ veritas: quoniam per visum ostendebatur Malachiz quis fororis status, reuera vero ipsa nec Ecclesiam intrabat, nec ad limen Ecclesiæ hærebat. Videndus S. Bernardus in vita Malachiz.

Cæterum damnatorum Spiritus in Templis versari, & oberrare, molestiam, parere viuentibus, vel non crediderim, vel non nisi rarissimè, atq; in vno forsitan casu concesserim. Quid in Templis quod agant, habent? An viuentium ibi expectant suffragia? Desperatissimæ eorum res sunt. An sacris rebus, quarum in Templis magna copia est, recreantur? Nihil iis placet sacrum. An gaudent pietatis, quæ in Templis fiunt, exercitiis? Hæc detestantur vniuersa.

Fortè quod dicimus confirmat exemplum Valentini, viri librici, & cunctis leuitatibus occupati, vt Gregorius loquitur (lib. 4. Dialog. cap. 53.) cuius corpus in Ecclesia B. Syri Martyris sepultum quidem fuit, sed mox inde extractum. Nocte enim media, post sepulturam, inquit idem Gregorius, in eadem Ecclesia facta sunt voces, ac si violenter ex ea expelleretur. Ad quas cum concurrerent custodes: duos terribissimos Spiritus viderunt, qui Valentinum, ligatum pedibus, foras traherent: qui mane facto sepulchrum aperientes, corpus non inuenerunt. Hæc Gregorius. Idem exemplum refert Concilium Triburiense Cap. 71. si verò damnatorum hominum corpora Deus Templis vult esse proscripta, Tempa infestari patietur ab eorum Spiritibus? Spiritibus, à quibus corpora, quam ignominiam sustinent, habent omnem?

Vnus forsitan casus ad Tempa cogit damnatorum Spiritus, etiam inuitos quando, videlicet, ipsorum corpora in Templis sunt condita; & vitæ antea actæ mores atque scelera postulant, vt non modò infernalibus suppliciis ex ruciantur; sed etiam de extrema ipsorum miseria constet mortalibus: tum fortè iustissimo Dei iudicio fit, vt circa sua sepulchra errent miseri, & hac ratione infelicitatis suæ mortalibus præbeant argumenta. Hoc de Templis.

A camiterijs non ita facile excludi posse videntur damnatorum Spiritus. Quid ita? Quia communis mortalium sensus est, sæpe defunctorum manes circa sepulchra versari, oberrare, conspici. Quid inde? hoc scilicet, esse etiam damnatorum hominum Spiritus, qui quandoque conspiciuntur. Quo modo verò? Quia verisimile non

est, solos esse purgandos, de quibus hæc communis, & apud omnes recepta est opinio.

13. Nec est, cur hos Spiritus à *Camiterijs* excluderimus. Quam enim ob causam? An ad hæc loca redire non affectant? at ex affectu ipsorum de nullo loco iudicium ferendum est: quoniam si per ipsos stare, ad viuos redirent nunquam. Nulla ipsis grata sunt loca, quemadmodum superius docuimus. An orationibus Ecclesiæ his locis prohibentur? at dubium est, num iis quidquam cum auctoritate, Ecclesia præcipere aut mandare possit. Sed nec his locis ab Ecclesia proscripsi sunt. Proscriptio, quæ in locorum horum consecratione facta est, malignos solum Spiritus (Dæmones intelligo) attingit; quemadmodum ex forma, qua in proscriptioe Ecclesia vitur, est manifestum.

14. Quamobrem, vt Caput hoc concludamus, ex *locis sacris*, si non perfecta & absoluta; *aliqualis* tamen differentia petitur, qua humani inter se Spiritus distinguuntur. Quamuis non *Camiterijs* differant; differretamen videntur *Templis*: vt probabile argumentum sit, non damnatos, sed purgandos esse Spiritus, qui in *Templis* frequentius obseruantur.

CAP. XLV.

An, & quomodo loca, ubi mortes hominum præcesserunt, & graua peccata commissa sunt, humanos, damnatorum & purgandorum, Spiritus distinguant.

1. Vm Capite trigesimo tertio de locis, post mortem alicuius, infestis; infestis item ob graua, quæ iisdem perpetrata sunt *crimina*, ageremus; solos propemodum ad illa, humanos Spiritus admittimus. Nunc, ne, quem hætenus tenuimus, ordinem infringamus, An, & quomodo humanorum spirituum distinctio hinc accipi possit, dicendum est.

2. Ego verò hic ex *duobus* maximè Spirituum conditionem deprehendi crediderim: ex antea vita; sed præcipuè ex vitæ termino. Cùm enim hæc ad futuræ vitæ statum pertineant plurimum; omnino ex his, de statu defunctorum iudicium peti posse videtur.

3. Et in purgandorum Spirituum classe illos posuero, qui aut vitam piè, & iustè, & sobriè transegerunt; quamuis suis næuis non caruerint; aut bene beateque in Domino sunt mortui. In numero autem

autem damnatorum; qui infeliciter, & miserè ex hac vita disceserunt: siue vita fini respondeat; siue à fine discrepet.

Itaque ex vno damnatorum spiritus deprehenduntur; infelici scilicet sine. Ex duobus purgandorum; sine felici, & antea à piè vita. Et ex fine necessaria coniectura sumitur: ex vita, nisi finis aliud suadeat, probabilis.

In damnatis vnâ cognoscendi rationem ponimus, finem infelicem. Nihil obest, quantumcunque pessimè transacta vita; modo finis sit felix. In purgandis duas, finemq; à vita distinximus: Non quòd existimemus omnes ad cælestes sedes transferendas, qui bene aliquando vixerunt: (multi bonam vitam malè concludunt) sed quòd bonam vitam aut rarò, aut nunquam mors mala sequatur; vt ob id bene sperare debeamus & de iis, qui finem felicem habuerunt; & de iis, in quorum vita pietatis & charitatis argumenta claruerunt.

Quæ dicimus, extra controuersiam apud Orthodoxos sunt omnia. Quocirca pro horum confirmatione frustra hic magnus labor susciperetur à Breuitatis amatoribus. Duo verò sunt, quæ quemadmodum difficultatem aliquam habent, ita non carent suo fructu & vtilitate. Primum est, quæ vita dicatur bene transacta: alterum, quamnam felicem mortem existimemus.

Prius in particulari definire impossibile est homini, nisi cui de super reuelatio facta est. Nescit homo, vtrum ipse odio, vel amore dignus sit; poterit scire de altero? At in genere non modo non impossibile; verum etiam facilè. Illa bene transacta vita dicitur; qua piè, sobriè, & iustè victum est. Sobrietas nos bene erga nos ipsos; Iustitia erga proximum; Pietas erga Deum componit. Itaque qui Deo, quod Deo: proximo, quòd proximo: sibi, quòd sibi debetur, in vita tribuant; ij bene vixisse dicendi sunt.

Quod si quòd dicitur, non ita intelligitur; bene vixisse dicantur, qui post Baptismi Sacramentum susceptum, nullo scelere lethali conscientiam commacularunt; nec quicquam, quòd diuinam maiestatem offendat, commiserunt; aut si quid commiserunt, illud rursus, Dei gratia præueniente, & consequente, dignis pœnitentiæ fructibus deposuerunt.

Felix mors non illa est, quæ quietis & tranquillitatis est plena; quæ caret graui doloris sensu: quæ astantibus nullum incutit horrorem; vbi plures adsunt consolantes amici: vbi insignis pompa funebris; & si quæ sunt alia. Hæc sceleratissimis possunt

esse communia: sed quæ cum nulla peccati mortalis conscientia est coniuncta, & in qua nihil eorum, quæ Deus & Ecclesia postulat, prætermittitur.

10. Hinc est (vt ex contrario perspicuum fiat quod dicimus) vt primum illi *infelicem* mortem habeant; qui, quæ in vita peccata mortalia perpetrarunt, per pœnitentiam non deposuerunt. Hæc quoniam mortem præsentem animæ afferunt, animæ suam vitam non patiuntur restitui, quamdiu animam ipsa possident.

11. Deinde *infeliciter* illi obeunt, qui quamuis, quæ in vita commiserunt crimina, dignis pœnitentiæ fructibus deposuerunt; in infirmitate tamen sua, vel in ipsis mortis portis Deum grauiter offendunt, nec offensæ veniam, aut quærunt, aut obtinent. Hæc offensa, cû aliis rationibus multis accidit, tum præcipuè omissione Sacramentorum diuinitus institutorum; qualia sunt post Pœnitentiam, Eucharistia atque Extrema vnctio.

12. Tertio illi *infeliciter hanc vitam concludunt*, qui quamuis Sacramentorum nullû prætermittât; præteritæ etiam vitæ peccata dignis pœnitentiæ operibus deponant; bonorum tamen alienorum restitutionem, quam possunt, non faciunt. Diserta est, & vera B. Augustini sententia: *Non dimittitur peccatum, nisi restituatur ablatum.*

13. Hi *infeliciter* mori dicuntur, quemadmodum *bene viuere* illi, qui, quæ iusta, pia, & sobria sunt, perficiunt. Et vt de horum Spiritibus bene speratur, quando mortale hoc corpus deponunt: ita de illorum salute timetur, quando tumultuari, post corporis sarcinâ depositam, audiuntur.

14. *Speramus bene* de illis: quia bona principia bonos solent habere exitus. *De horum salute timemus*: quod horum peccata videntur esse *ad mortem*, quibus veniam negat Apostolus, 2. Ioan. 5. Veruntamen de neutris *certam, absolutamq;* & quæ nullam exceptionem admittat, sententiam ferimus; quia *seruus Domino suo cadit & stat*, Rom. 14. Dominus est *constitutus Iudex viuorum & mortuorum*, Act. 10. Nobis dictum: *Nolite iudicare*, Matth. 7. *Dies Domini omnia reuelabit* 1. Cor. 4.

15. Quocirca, quod diximus, *probabile admodum est iudicium, quod ex vita sumitur & morte: non omnino certum.* Quamuis raro habeat; *potest tamen habere exceptionem.* Nobis vt extra periculum simus, bonamque spem habeamus, curandum; vt bona vita ad felicem, nos properemus mortem. vt inter bonos spiritus, cum Patre Spiritu m, in resurrectionis gloria inueniamur.

An, & quomodo Spiritus humani, qui molesti sunt,
distinguantur locis Catholicorum, &
Hæreticorum.

Loca Catholicis atque Hæreticis hominibus distincta, 1.
non quidem humanos à Dæmonum, sed tamen humanos
ab humanis Spiritibus distinguunt. Prius ostensum est capite
34. Posterius, qua ratione dicatur, explicandum est cap.
præsentem, sed brevissimè.

Quando constat humanos esse Spiritus, qui apparent & molesti 2.
sunt; omnino verisimile credimus; ut si apud Hæreticos inueniantur, dam-
natorum hominum sint; non verò eorum, qui igne purgatorio expiantur:
quanquam non contra, quicumque apud Catholicos obseruantur,
semper sint spiritus purgandi. Quocirca quamuis non ex Ca-
tholicorum locis; ex Hæreticorum tamen, conditio humanorum
Spirituum deprehenditur.

Pro Assertionis confirmatione pluribus opus non est. Du- 3.
bium nullum est Catholicorum locis, utrosque Spiritus reperiri.
Vbi igitur docuerimus Hæreticis molestos non esse Spiritus purgando-
rum, finem Capiti inponemus, & demonstratum erit, damna-
torum hominum spiritus esse, qui Hæreticos molestant.

Et hoc finis, qui hisce Spiritibus propositus est, apertè pro- 4.
bat. Quid Hæreticorum locis quærent miserè purgandorum Spiritus,
quod sciunt se non inuenturos? Viuentium, scilicet, subsidia?
Aut vlla possunt sperare subsidia ab illis, qui defunctos viuentium
subidiis negant iuuari?

Et hoc quidem palam profitentur omnes propemodum no- 5.
strorum temporum Hæretici: Lutherani rigidi, ut Centuriatores
Cent. 1. lib. 2. cap. 4. Lutherani molles, ut Philippus in locis, de Sa-
tisfactione; & Brentius in Confess. V. Virtenb. zuuingliani apud
Cochlæum in Actis Lutheri anno 1526. Calvinistæ apud Calvinū
lib. 3. Institut. cap. 5. §. 6. Trinitarij Anabaptistæ lib. 2. cap. 1. ex iis,
quos nuper anno 1567 ediderunt. Quocirca his hi Spiritus mole-
sti non erunt.

Quanquam nec ad illos Hæreticos redire affectarent piè de- 6.
functorum spiritus, qui viuorum pro defunctis suffragia admit-
terent; Propterea quod quæ hi in defunctorum gratiam opera,
satisfactionesque susciperent, defunctis ad pœnarum aut nullum,
aut ad-

aut admodum paruum leuamen prodesse. quemadmodum ex iis, quæ posterius dicturi sumus, manifestum erit.

7. Quocirca quod quidam docent, iis locis, ubi olim religio Catholica, nunc Hæresis sedem habet, Spirituum molestias non obseruari; quæ olim erant frequentiores; omnino de horum Spirituum molestiis intelligi credimus. cæteroqui alios, vel damnatorum hominum, vel Dæmoniorum Spiritus Hæreticis pacem fauere & relinquere, quæ probet, nulla est causa.

CAP. XLVII.

An, & ex quibus temporibus, possit distinctio inueniri inter humanos, eos Spiritus, qui loca infestare solent.

1. **I**nfirmum diximus esse cap. 35. & non satis certum iudicium, quo ex *Temporibus* distinguantur Spiritus Dæmoniorum & humani. Infirmum quoque & non certum, quod hic humanos Spiritus prodit & distinguit: Quia tamen quantum, quantum illud sit, si cum aliis coniungatur, vires accipit; etiam hic, si non magni faciendum, certè non fuit omitendum.

2. Et, nisi fallimur, *tribus temporum*, quæ posuimus, *differentijs* purgandos Spiritus à damnatis quodam modo possumus distinguere; luce diei, diuturnitate molestiarum, & sanctitate: ut scilicet, quando iam constat humanos Spiritus esse, qui apparent & molestant, ex ea probabile sit, purgandos esse, non damnatos; quod inter diu obseruentur; quod diuini sunt molesti; quod sacris temporibus nobis adsint.

3. Dum hæc asserimus; non negamus, quin & noctibus hi ipsi purgandi Spiritus adesse possint: similiter breuiori tempore esse molesti; atque etiam profano. Docemus hæc tempora, nocturna inquam, breuiora, atque profana, magis Spiritibus damnatis conuenire: contraria verò, tanquam sibi peculiari ratione conuenientia postulare Spiritus purgandos.

4. *Dies* refugiunt damnatorum hominum Spiritus: quia latere cupiunt: amant *noctes*, quia malè agunt, ideoque hostes sunt lucis Spiritus purgandi, si *noctes* quærent, non ut lateant quærent; sed ut necessitates suas mortalibus commodius explicent. *Dies* verò non refugiunt, si proposito suo intelligant seruire posse.

Diuisus.

Diuturnitate molestiarum superare videntur damnatos purgandi. Quamobrem autem? quia cum in damnatorum Spirituum, cum viventibus, molesta consuetudine id propositum sit, ut miseria ipsorum mortalibus innotescat; tandiu illa erit permittenda, quam fuerint, qui mortui non fuerint, apud quos infames reddi possunt: his deficientibus, cur rebus viventium interesse debeant, quæ vrgeant, rationes magnæ non sunt. At purgandas proposita sunt viventium patrocinia, quæ ipsis, etiam ab ignotis, possunt communicari & impendi; ideoque multis post mortem annis.

Scio esse quosdam, qui tempus purgatoriarum pœnarum volunt esse paucorum annorum; apud quos nostra, quam damus, coniectura infirma est. Sed nobis illorum sententia magis aridet, qui illud producant, nec ita breui apud omnes, volunt esse finiendas. Si breues pœnæ; quomodo probat Ecclesia anniuersaria sacra; quæ pro iis, qui ante centum, & eo plures annos piè in Domino sunt defuncti, offeruntur? Vide Bellarm. Tom. 1. contro. lib. 2. cap. 9.

Denique sacros dies refugere damnatorum hominum Spiritus, ex eo est verisimile, quod socij sint Dæmoniorum, qui & sacra detestantur omnia; & sacrorum omnium umbras. An verò possunt hos fugere spiritus purgandi? Annon præ reliquis expectere, si libera inter sacros & profanos dies detur optio? Spiritus sacri? sacrarum rerum appetentis? quarum consequendarum, si aliis sacris profecto diebus spes est maior? Hæc de Temporibus breuius; propterea quod iudicium ex his petitum infirmius sit.

CAP. XLVIII.

An ex conditione illorum Spirituum, qui certis hominibus infesti esse solent, possit deprehendi, Sitne Spiritus hominis damnati, an saluandi, qui molestus est.

¶ Pus hic pluribus non est. Ex insecutione ipsa, quod humanos Spiritus inter se distinguat, nihil accipitur presidij. Si quid hic est, quod differre faciat, Spiritusque conditionem prodatur, hoc non ex ratione insecutionis, sed ex aliis, quæ cum ipsa conjuncta sunt, habetur.

Præius extra controuersiam est. Quemadmodum boni purgandorum homi-

hominum Spiritus; ita mali damnatorum viuentes quosdam sequuntur. Hi quidem vt vexent, & molesti sint, illi verò, non tam vt molestant & vexent; quàm vt rebus suis apud viuentes consulant.

3. Quæ vero cum infecutione & persecutione Spirituum coniuncta sunt, admodum varia sunt, sed quibus Spirituum conditio deprehenditur potissimum, *locâ, Spirituum forma, mala que afferunt & molestandi modus.* De quibus quoniam aliàs multis Capitibus, nunc nihil præterea.

CAP. XLIX.

An ex conditione illorum, qui persequentes quosdam patiuntur Spiritus, deprehendi possit ipsos Spiritus esse damnatorum hominum, an purgandorum.

1. Vemadmodum ex Spiritibus certos homines insequentibus, & molestantibus colligi nequit Spirituum humanorum inter se discrimen; ita nec ex conditione hominum, qui hos molestantes Spiritus patiuntur.
2. Diximus, Capite trigesimo septimo, duplici generis distingui homines, qui patiuntur infestantes Spiritus: alios egregiæ probitatis, alios perditæ salutis. Non necesse est dicamus purgandos esse Spiritus, à quibus boni patiuntur; damnatos, à quibus mali, quia & mali possunt pati, patiunturque à Dæmonibus frequenter.
3. Quando tamen aliunde constat de Spiritibus, quòd humani sint, ex conditione, si non bonorum, certè malorum, licet conijcere damnatorum esse Spiritus, qui molestant.
4. Quomodo verò? Quia boni & damnatorum & purgandorum Spirituum molestiis expositi sunt. Mali ferè non nisi damnatorum. Vtrumque quia Capite trigesimo septimo abstractum est, repeti hic non debet.

SYNO

Certorum signorum, ex præcedentibus Capitibus
Collectorum, quæ singulos Spiritus pro-
dant.

Distinxiimus Spiritus humanos à Spiritibus
Dæmoniorum: & humanos ab humanis Ex-
his, qui ex Spiritibus Dæmones sunt: qui hominum
damnatorum: qui purgandorum hominum, potest
quibus utcumque colligere: veruntamen non sine la-
bore atque molestia: qua ut Lectorem subleuemus,
quæ sparsim dicta sunt, incerta Capita concludimus,
& singulorum Spirituum proprias quasi Notas at-
que indicia adscribimus.

CAP. L.

De octo indicijs, quæ magna sunt argumenta infe-
stantium Spirituum Dæmoniorum.

Dæmoniorum Spiritus octo sunt argumenta, quæ singula
non leue; omnia simul iuncta firmum robur habent. Hæc
sunt, forma inconditi soni, oratio, allata mala, obsequia, ioci, loca, & per-
sonæ, quæ molestantes spiritus sustinent.

Forma, siue species, quæ Dæmones prodit, est ab humana
discrepans, qualiscunq; illa sit; in primis verò brutorum animan-
tium, atque insectorum. Vide Caput 26.

Clamores & strepitus inconditi, qui alterum sunt signum, ma-
gnum videntur pro Dæmonibus argumentum; si barbarum ne-
scio quid, & peregrinum referant quoniam quemadmodum à cæ-
teris spiritibus videntur esse alieni, ita magnas ob causas Dæmo-
niorum proprii. Vide Caput 27.

Oratio, si Dæmonium debeat prodere, oportet sit diuinato-
ria, siue indicatiua rerum, quas naturalis hominum cognitio ne-
quit percipere; siue illæ sint præteritæ, siue futuræ, siue præsentis.
Vide Caput 28.

5. *Mala, si magna sint & graua, quæ uiuentibus per Spiritus afferuntur, arguunt ipsorum auctores esse Dæmones. Nam & hæc per Dæmones possunt afferri; per humanos Spiritus non item: & ut per Dæmones, non uero per humanos Spiritus afferantur, omnino conuenit. Vide caput 29.*
6. *Ex Obsequijs non vno modo cognoscuntur Dæmones. Dæmones sunt, qui Obsequia præstant humanas vires superantia; qui nefanda, & leges naturæ violentia: qui ex pacto, quasi necessaria. Vide caput 30.*
7. *Loca, si excitantur, à Dæmonibus excitari admodum est uersimile, non ab humanis Spiritibus. Ex his igitur etiam, tanquam Leonem ex ungue, Dæmones deprehenderis. Vide caput 31.*
8. *Loca, quæ Dæmonum sunt indicia, oportet sint deserta, & ab hominū consuetudine aliena. Alia, quamuis iisdem Dæmones inueniantur, quia tamen Dæmonum propria non sunt; Dæmones non produnt Et in non-desertis quoq; illa Dæmones arguunt, quæ tantum infesta sunt propter homines, impiam & sceleratam vitam traducentes. Vide caput 32. & 33.*
9. *Ex personis etiam quibusdam de Dæmonibus sumitur coniectura; illis scilicet, quæ perditè uiuunt. Si has infestari à Spiritibus contigerit, admodum est probabile à Dæmoniorum Spiritibus molestari. Vide caput 37.*

CAP. LI.

De quinque signis, quæ produnt Spiritus eos, qui purgatorio adhuc igne expurgantur.

1. **D**æmones ex signis octo cognoscimus, quemadmodum dictum est: hominum uero purgandorum Spiritus ex paucioribus, & fortè minus certis, quibus uero & qualibus? *ex forma gemitu, oratione, obsequio, & locis.*
2. *Forma, quæ purgandorum Spirituum index est, humana est, talis; quæ peregrinum nihil obtineat; nullum horrorem per se intuentibus afferat, uel truci uultu, uel atro colore. Vide Caput 38.*
3. *Gemitus & suspiria oportet nulla sint aut leuitate, aut impatientis animi significatione permixta; & tristis, atque humilis mentis certa indicia. Vide caput 39.*
6. *Oratio etiam hos Spiritus prodit; oratio inquam, quæ peccato cæret, & insuper proprii boni cum submissi animi significatione est petitoria. Vide caput 40.*

Obsequi

Obsequium, quod purgandorum Spirituum conditionem manifestat, omni debet carere labe peccati. Hoc ut certissimum est argumentum, ita difficulter admodum deprehenditur. At id tamen quodam modo cognoscendum faciunt constantia, humilitas & grauitas cum *Obsequio* coniuncta. Vide caput 42.

Loca, ex quibus purgandi Spiritus deprehenduntur, duplicia sunt; sacra, sed in primis Tempia: & quæ primùm post mortem alicuius fidelis, piè defuncti, infesta esse cœperunt. Illa malis Spiritibus non conueniunt: hæc omnino ipsos defunctos arguunt. Vide Caput 44.

CAP. LII.

De tribus signis, quæ damnatorum hominum Spiritus produnt.

Non tot sunt indicia, quæ damnatorum hominum Spiritus produnt, quod, quæ indicant Dæmones, vel purgandorum animas. & si diligentius omnia scrutemur, quæ certa, præter vnum, admodum inueniemus pauca, vel nulla.

Certissimum est, *locus*, ille videlicet, primùm Spectris infestus esse cœpit post mortem hominum vel infidelium, vel si fidelium, miserè, & non Christianè defunctorum. Vide caput 44.

Post hoc, sunt *forma*, atq; *genus*. Et *forma* oportet sit humana, sed ob crudelem, atrocemque vultum & colorem horrida. *Gemitus* verò atque *suspiria*, vel cum leuitatis, vel cum impatientiæ signis coniuncta. Hæc infirmiora sunt argumenta, quàm primum: & inter ipsa, infirmissimum postremum. Vide caput 38 & 39.

Hæc damnatorum Spirituum indicia: qualia, qualia tandem. Alia, quæ prodant, nulla sunt. Quæcunque enim vel ab his Spiritibus fieri possunt: quæcunque iis possunt accidere: quæcunque cum ipsis, quouis modo sunt coniuncta; nullo modo ita ipsis sunt propria; ut vel purgandis hominum Spiritibus, vel Dæmonibus nequeant conuenire.

Possunt excitare strepitus atq; clamores: possunt varias edere voces, & formare sermones: possunt nocere & molestare: possunt res de locis transferre. Quid horum non conuenit, si non purgandis certè Dæmonum Spiritibus?

Quæ iis accidunt, sunt corporis moles vel paruitas; breuitas & diurnitas molestiarum, quas nobis afferunt; & si quæ sunt alia. Quid horum alienum ab aliis Spiritibus?

Coniuncta

7. *Coniuncta* cum ipsis sunt loca, tempora atque personæ maximè. Et, ex temporibus sunt sacra: profana: diurna nocturna. Ex locis sacra, non sacra: culta, non culta. Ex personis, probæ, improbæ: fideles, non fideles: An ab his alij Spiritus abhorrent?

CAP. LIII.

De adiuratione, qua molestantes Spiritus, per diuini nominis inuocationem coguntur, vt se, conditionemque suam prodant.

1. **Q**uamuis per sæpe, ex iam dictis argumentis, in Spirituum agnitionem veniamus: non rarò tamen accidit, vt vel his delituamur; vel si abundemus, perfectè atque certò, quæ Spirituum molestantium conditio sit, non cognoscamus. Alia igitur ratio est, qua vt certius agnoscentur; ita maiorem animum, in eo, qui illa vti velit, requirit.
2. *Adiuratio* illa dici potest; qua per Deum viuum, aut Crucifixi virtutem adiurantur, & coguntur Spiritus; vt qui, qualesue sint, prodant; & quid velint, quasue ob causas molesti sint, significant.
3. *Magnas huius esse vires ad Spiritus cogendos* nemo dubitat. Nam qui boni sunt, ex reuerentia, qua Deum prosequuntur, non volent non suam conditionem prodere per Deum adiurati. Impij verò, & si Deum non reuerentur, timent tamen: & per ipsum adiurati faciunt; quæ, vt faciant, alijs machinis vix mouerentur.
4. Hinc quos in plerisque sacrarum literarum locis adiuratos legimus homines, *Adiurationis* vim intelligentes, mox religionè erga Deum ducti, præstiterunt quod rogarentur, vel iuberentur. *Adiuratus* senior feruus Abrahæ, ne filio vxorem acciperet, de filiabus Chanaanorum, sed de cognatione, & domo patris Abrahæ, Domini sui mandato nihil prius habuit, Genes. 24. *Adiuratus* Ioseph à patre, vt in sepulchro, quod in terra Chanaan foderat, ipsum sepeliret; etiam intercedentibus Aegyptiis Pharaonem vrget, quo promissioni, patrisq; desiderio fiat satis. Genesi 50. Eiusdem Ioseph ossa Moyses Aegyptum deferens, secum in terram promissam voluit transferre; quod viuens ille, hoc nomine filios Israël adiurasset. Exodi 13. *Adiuratus* populus à Saul, cum Philisthijm persequeretur, ne quis panem, vsq; ad vesperam, comederet; donec hostes vitus esset; & non manducauit

manducavit vniuersus populus panem, vt dicitur 1. Reg. 14. Adiuratus Michæas Propheta ab Achab; & adiuratus, quam ante dissimulauerat, pradicis stragem in Israel, 3. Reg. 22. Adiuratus à summo Pontifice Filius Dei, Christus Dominus, vt diceret, *essetne filius Dei*, & pro reuerentia Patris sui, studioque obsequendi Sacerdoti, qui antè tacuerat, locutus est. *scq; filium Dei esse est professus.*

Neque Diaboli hanc *Adiurationis* vim ignorant. Hinc cùm ipsorum quidam malè sibi à Domino timeret; ad adiurationem conuersus: *Adiuro* inquit *te, ne me torqueas.* Marci 5. Vtrum verò adiuratione quicquam promouerit, ipse nouit: hoc certum, Gerasenorum regione, quod postulabat, pulsus non esse.

Sed de *Adiurationis* vi atque potestate dubium non est: dubium fortè, an licitum sit Spiritus adiurare; & qua *adiurationis* forma. Præterea, Quibus ipsa conueniat; Quibusue locis atque temporibus illa contra Spiritus vtendum. De quibus, quid res postulat, breuiter pro ratione instituti.

Licere dubium non est. Cùm enim Spiritus; quicumque molesti sunt, vel Dæmoniorum sint, vel hominum; hoc ipso perspicuum est adiuratione licere omnes tentare, quòd & Dæmonia & homines adiurare absq; vllò crimine permissum sit.

De hominibus hoc ostendunt, quæ initio capitis huius ex sacris literis allata sunt exempla. De Dæmoniis res gestæ Apostolorum; qui potestate sibi diuinitus communicata, eadem adiurârunt, profligârunt, exulare iusserunt. Et bene B. Augustinus lib. 10. de Ciuit. Dei capite 22. *Vera pietate*, inquit, *homines aëream potestatem inimicam contrariamq; pietati exorcizando eyciunt.*

Forma adiurandi duplex est nunc præcipiendò, & veluti necessitatem imponendo quampiam cogimus, vt diuini numinis causa quippiam faciat: nunc id facinus deprecando & hortando tantum. Huius proprius vsus est ad superiores, quibus non conuenit, vt imperemus: posterioris, præceptoris, inquam, ad inferiores, in quos potestatem habemus.

Sed qua vi Spirituum statum, conditionemque explorare permissum? *Vtraque permissum*: licet præceptoris vti videatur securius

Permissa deprecatoria: quia ita apud superiores locum habet; vt apud inferiores & pares reprehensione careat; aliquando etiam laudè mereatur. Quocirca siue nobis superiores sint Spiritus, qui molestant; siue pares, aut etiam inferiores; absque crimine sumus, si, vt se, conditionemque suam prodant, ipsos rogamus.

Z

Permissa

12. Permissa quoque præceptorum, quia multò melior conditio viuentium, quam Spirituum, qui molestant: & ob id superiores illi quadam ratione dici debeant; & in ipsos imperio possint uti, maximè si incommodent.
13. *Expedit* nihilominus uti imperatoria & præceptorum: non solum idcirco, quod huius maiores sint vires, verum etiam, quia, ut plurimum, qui molestant, sunt Spiritus Dæmoniorum, apud quos deprecatoria uti, religione prohibemur. *Nolo vos*, inquit Apostolus, *socios fieri Dæmoniorum*, 1. Cor. II.
14. *Omnibus verò existimarem licere Spiritus adiurationibus progere, licet non eodem omnibus fructu.* Quamuis enim religionis actus sit *adiuratio*, & ad diuinum cultum spectet; ordinis tamen, & qui solis Deo consecratis personis conueniat, actus non est. Quicumque Deum inuocare possunt, Spiritus, per Deum, ut conditionem suam prodant, possunt adiurare.
15. *Cum fructu tamen semper hunc actum non omnes exercent.* Exemplo illi sunt, quorum Actuum Apostolorum historia meminit, Cap. 19. qui cum Dæmoniacos adiurarent per Deum, quem Paulus prædicaret, tantum abest, ut quicquam promouerint; ut in se experti sint crudeles, quibus ipsi dominari posse videbantur. Itaque qui Catholicam fidem non profitentur, adiurare Spiritus per Deum possunt: feliciter (si tamen pro suæ doctrinæ confirmatione hoc tentent) semper non possunt: quemadmodum neque eosdem ex humanis corporibus eijcere: sicut alias demonstratum est: *Disputatione de Dæmoniacis.*
16. Atque ut hi frustra Spiritus persæpe adiurant; ita adiurabunt *utiliter* admodum, qui sacris initiati, in Christi corpus, tam verum, quàm mysticum, habent potestatem: non idcirco solum; quia magna est in Christi Ecclesia potestas, verum etiam, quia si vllis, his summa, in Dæmones, atque omnes molestantes Spiritus collata potentia.
17. Et quamuis *vita sanctimoniam* ad hoc opus feliciter conficiendum necessaria non sit; tutius tamen, atque confidentius maioriq̃ue cum spe victoriæ, Spiritus adiurabunt Sacerdotes, si cum potestate, qua pollent, vitæ innocentia atque integritas sit coniuncta.
18. Proderit & *virtutum exercitium* præmississe; ieiunij inquam, orationis, atque elemosynarum. Quemadmodum hæc præsidia res alias arduas aggressuris, adiumento, temporibus omnibus fuerunt;

tunt; ita hic frustra adhiberi, nullo modo dici debet. *Pietas*, inquit Apostolus, *ad omnia utilis est*. 1. Timoth. 4.

Quod verò præter hæc solida aduersus spiritus præsidia, etiam *sacris vestibus* Sacerdotes induantur, damnari non debet. Dum suo officio satisfacit Sacerdos; malè facit, si suo officio conuenientibus vtatur vestibus? 19.

Porro *Quibus locis atque temporibus* Adiuratio fieri debet? Iis quibus Spiritibus, quos adiuramus, præsentibus esse possumus Quis Herbi poll existens adiurabit eos, qui Constantinopoli sunt molesti? aut eos, quos, vtrum iam sint præsentibus ignorat? 20.

Quocirca, si nocte tantum molesti sunt Spiritus; frustra interdum, quando absentes putantur, adhibebitur *Adiuratio*, etiam iis locis, quibus alioquin molesti esse solent. Et si in sola vinaria cella tumultus excitantur; frustra adiurabuntur in solarario. *Adiuratio* sine locutione non est; locutio ad præsentibus est, non absentes. 21.

Vtrum verò hoc vel illo modo præsentibus esse Spiritus obferuentur; ad rem parum facit. Sufficit si præsentibus conspiciantur, sufficit si tumultu excitato præsentibus esse credantur. Quemadmodum loqui contingit præsentibus, tam iis, quos videmus; quàm quos audimus tantum: ita *adiurare* possumus tam eos, quos coram conspiciamus; quàm quos auditu præsentibus esse cognoscimus. 22.

Finis secunda partis de infestis locis.

DE LOCIS
INFESTIS TERTIA PARS
DISPUTATIONIS:

IN QVA

MODI, QUIBVS LOCA AB INFESTATIONE Spirituum molestantium purgari possint, examinantur & discutuntur.

ISAGOGE IN TERTIAM DISPUTATIONIS partem, de locis infestis.

Tertia Disputationis pars restat, quæ ut præcipua est, ita diligentius persequenda. In hac modi, quibus Spiritus proscribuntur, & loca ab ipsorum molestia liberantur, exponendi sunt. Et hoc quidem præstabimus, si initio quædam, quæ ad hanc rem viam sternunt, explicauerimus: qualia sunt, An ratione aliqua possint à Spirituum infestatione purgari loca: Et, An illa ratio sit una, an multiplex: Reiecerimus etiam modos, quæ vel cum superstitione aliqua coniuncti sunt, & ob id prohibiti: vel parum ad profligandos Spiritus valere putantur. Sed ad rem.

CAP.

C A P . L I V .

*Esse aliquam rationem, qua molestantes Spiritus
proscribantur, & loca ab ipsorum infesta-
tione liberentur.*

Ausæ, cur loca ab infestatione spirituum liberari nequeant, si quæ sunt, ex duobus Capitis peti debent: ex spirituum conditione & potestate: vel conditione hominum, & infirmitate vitium humanarum. Et conditio quidem idcirco prohibere intelligi potest; quod alia sit hominum, alia spirituum ratio; ut ob id, quamuis etiam superiorum vitium homines essent, conditione tamen naturæ prohiberentur qui, quam in Spiritus agere; quod nihil possit corpus in Spiritum: potestate autem prohiberentur, si non tantæ hominum sint vires, quantæ Spirituum.

Et viros, in de homines prohibiti videntur; ne se suaque loca à Spirituum infestatione vindicent: sed tamen neutro prohibiti sunt. Hoc si non aliis rationibus, certè *exemplis* iis docetur, quibus alias à nobis demonstratum est per homines, ab humanis corporibus, expelli Spiritus Dæmoniorum. de his in Disput. de Dæmoniacis.

Illis addi possunt *alia*, nostro argumento propria. Refert B. Augustinus domum Hesperij per presbyterum quendam: Metaphrastes aliam, per Theodorum Sicæorum Archimandritam: B. Gregorius Thermas Angulares per Germanum Capuanum Episcopum Glycas castellum Regis Persarum, per Antistitem: Antoninus agrum Bingensem, per Moguntinum clerum: Chronicon Hirtaugiense Vormaticensem agrum, per viros religiosos, à Spiritibus molestia liberatos esse. quemadmodum hæc longius prosecuti sumus Capite primo huius Disputationis.

Nec homines hî *natura conditio* prohibet. Non ita corpus est homo; ut præter corpus sit nihil. etiam Spiritu instructus est. Quemadmodum ad sublunares res & caducas corpore; ita ad æthereos Spiritus, animo, qui corpori inclusus est, accedit.

Nec prohibetur *viribus natura*. Esto Spirituum sint quidam, quorum potestas omnem creatam potestatem superet: non tamen omnium illa conditio est. Etiam humanis Spiritibus loca infesta sunt; quibus, an fortè inferiores sunt, qui corporibus sunt inclusi homines, hos Spiritus habentes?

Z 3:

Sunt..

6. Sint etiam omnibus Spiritibus inferiores homines; nec dum tamen ipsis facultas in Spiritus, viribus & robore potiores. neganda est. Quoniam, quod per vires naturæ non possunt, possunt dono gratiæ, illius; qui in Spiritus omnes potestatem habet omnem, & Pater Spirituum dicitur.
7. Qui olim Dæmonibus imperabant, potentissimis Spiritibus, Apolloli, homines erant; & homines multò Spiritibus inferiores: & si naturæ ipsorum conditionem attendas iisdem nobiscum necessitatibus subiecti: sed tamen nullo loco in ipsorum præsentia tuti erant Spiritus. Quidni igitur & iam eadem est penes aliquos in Spiritus potestas?
8. Magna vis Ecclesia est relicta à Christo; nõ in homines solùm; verùm etiam in Spiritus. Potestas hæc quamdiu Ecclesia perdurat, perdurabit. Vtrumque hæc Christi oratio docet: *Signa eos, qui crediderint, hæc sequentur. In nomine meo Dæmonia eijcient.* Marci ultimo. Negari igitur non debet esse aliquam, qua Spiritus profigantur, rationem.
9. Sed etsi potestas hæc Ecclesiæ relicta non esset, non idcirco nulla ratio à Dæmonum infestatione nos expediendi nobis suppeteret. quoniam quod nec viribus possumus naturalibus; nec gratuitis diuinæ clementiæ donis: id possumus ad Deum facta oratione; oratione, firmissimo præsidio, in qua omnium rerum consequendarum spem certissimam vult esse constituendam Seruator mundi. Ioan. 16.

CAP. LV.

Non unam esse rationem, loca à Spirituum molestiis liberandi: sed variam atque multiplicem.

1. **N**on una (si ad Deum orationem dempseris) ratio est, qua loca à Spirituum infestatione liberantur. Sed nec una, qua liberantur esse potest. Prius illud, quamvis ex posteriori clarum sit, & manifestum; ostendunt modi varij, quos ab aliis atque aliis obseruatos legimus. posterius ratione demonstrandum erit.

2. Aliis modis loca purgavit Presbyter, cuius meminit B. Augustinus; aliis Theodorus Sicæorum Archimandrita: aliis Germanus Episcopus Capuanus: aliis Clerus Moguntinus. Presbyter Augustini Sacrificio corporis Christi: Theodorus aqua lustrali; Germanus Capuanus oratione facta ad deum: Clerus Moguntinus

aus Litanis &c. quemadmodum primo Capite copiosius demonstratum est.

Quod *veò nec vna ratio omnibus locis valeat*; primam quidem hoc probat, quod aliquos his rationibus pulsos obseruamus; apud quos alia rationes nihil valuerunt. Notum est in Castello Regis Persarum quosuis à Rege accersitos, nihil adhibitis omnibus machinis effecisse: Antilitem vero Crucis signo omne phantasma dispulisse; vt Glycas refert. Nec dubium, quin multa tentarint, qui balnea Spectris infesta (quorum Gregorius Nyssenus meminit) sunt ingressi; & tamen eorum plurimi à Spectris trucidati: Diaconus verò Gregorij Neocæsariensis solo signo Crucis munitus exiit illæsus. Exempla hæc ad longum habes capite 1.

Est deinde pro hac re Christi ad suos Apostolos responsio. Cùm enim illi frustra in Spiritu quodam eiiciendo occupati fuissent, huiusque rei causam à Domino sciscitarentur: intellexerunt quoddam esse genus Spirituum, quod non quacunque ratione, sed ieiunio tantùm & oratione pelleretur Matth. 17.

Diuersissimarum naturarum sunt Spiritus; diuersissimarum sunt conditionum. Sunt quidam boni: sunt alij mali. Quibus rationibus illi iuuantur; hi non pelluntur. Quæ hos terrent, illa alios possunt afficere, & recreare.

Quoniam verò boni sunt Spiritus, vel mali; qui molestant; aliquis duplicem rationem, qua loca purgantur, putauerit constituendam: Verùm duplex hæc ratio non sufficit; propterea, quòd quamuis vnus generis sint omnes Spiritus boni; non vnus tamen, sed diuersorum sunt mali; vt pote naturis distinctissimi.

Adde, quòd nec Spirituum tantum hæc ratio habenda sit; sed locorum etiam loca quædam diximus esse propter homines infesta; quæ per se infesta non sunt: in his purgandis, non tam Spirituum, qui infestant; quam hominum, propter quos infestant, ratio habenda est. sunt alia infesta per se: hic fortè locorum etiam ratio habenda.

Ergò vt materiam rerum dicendarum ad certa Capita reuocemus; duo modi distinguendi sunt; quibus loca expurgari possunt. Vnus est, qui ad loca propter homines infesta pertinet: alter, quo loca per se infesta liberantur. Posterior hic rursus duplex est. Nam vel constat nobis de Spirituum conditione: vel illa nos latet. Rursus cum constat alius modus est qui seruit malis Spiritibus proscribendis; alius qui pellendis & ablegandis bonis. Posterior hic diuidi non debet: quoniam vna omnium Spirituum bonorum, de quibus nostra Disputatio est, conditio, vnus finis, idem propositum.

Prior pro ratione Spirituum (malorum enim Spirituum quidam humani sunt, quidam Dæmones) rursus diuiditur. *Quinq;* igitur modi explicandi, & excutiendi sunt; ex quibus tres seruiunt Spiritibus notis, ex *per se* infestis locis proscibendis: duo præscribendis Spiritibus aut *ignotis*, aut qui certos homines persequuntur. Itaq; primus erit, quo Dæmonibus molestans occurritur. Secundus, quo à molestia purgandorum Spirituum contingit liberari. Tertius, quo pugnatur contra damnatorum hominum Spiritus. Quartus, quo agitur cum Spectris, de quorum conditione, qualia nam sint, nobis non constat. Quintus, quo subuenitur hominibus, qui se sequentes & persequentes patiuntur Spiritus. Hi modi omnes explicandi: si prius quosdam inanes & perniciosos reiecerimus.

NOTATIO.

Etsi modi, quos reijciendos diximus, prius, quàm veros & bonos proponamus, atq; probemus, duplicis sunt generis. Quidam videntur seruire omnibus Spiritibus, Spirituumq; vexationibus tollendis: quidam certis tantum, hominum videlicet. Priores illi quinque sunt: sicq; indigitari possunt: Oratio aduersa, externa arma, ignis ardens, incensum lumen, & obserata fores. Posteriores sunt quatuor, quorum duo tantum Dæmonum infestationibus obstaculo esse dicuntur: Sanguis scilicet innocentium effusus, & suffimenta quedam, duo prohibere reditum & molestias Spirituum humanorum. A priorum primo faciamus initium, oratione inquam aduersa.

CAP.

CAP. LVI.

An blasphemijs, conuitijs, atque diris imprecationibus, loca à Spirituum infestationibus liberentur.

Habent quidam hanc consuetudinem, vt si quando infestantes Spiritus patiuntur, à quorum molestia liberari volunt: ad blasphemias confugiant, & imprecationes; dirisque omnibus Spiritus deuocent. Et quia mox à molestia liberantur; hanc certissimam, & indubitatam volūt esse rationem: quasi non semper loca liberantur, certò tamen Spiritus profligentur, & ne hominibus molesti sint, prohibeantur. Vfus hac Apolonius Tyaneus, vt in vita eius scribit Philostratus lib. 2. cap. 2. Apfi enim Caucasum cum Damide & sociis transeunti, Lamia, inquit, Phantasma occurrit, modò in hanc, modò in aliam figuram se conuertens; quandoque ab oculis repente euanescebat. Apolonius autem quidnam id esset agnoscens, grauiusq; & contumeliosis verbis illud increpans, socios, vt idem facerent hortabatur. Id enim contra eiusmodi inuisiones optimum esse medicamentum. Eius diuis cum socij paruisset stridens, Phantasma celeriter, tanquam idolum, aufigit. Ita ille. Pro hoc facit, quod lib. 9. Decad. 1. de Rebus Oceanicis refert Petrus Martyr, noctu, & sæpissimè in itineribus, præcipueque viis publicis mortuos occurrere viuos, contra quos si viator intrepidus steterit; dissoluitur Phantasma: si verò pertimescat, illum ita ad eundem pertorret; vt sæpius ea formidine multi debilitentur ac stupeant. Hoc Martyr.

Vtrum hi Deum offendant; quantum item peccatum committant; nostrum non est definire. Quod præsens Disputatio postulat, docemus hanc rationem prorsus inanem esse & temerariam; propterea quod nec exemplo Sanctorum hominum sit probata: nec sacrarum Scripturarum autoritate confirmata: nec ratione vel causa vlla, quæ vel ex conditione huiusmodi, vel ex ipsorum Spirituum natura peti potest, astruatur.

Varios modos ad loca à Dæmonum infestatione liberanda sanctos homines adhibuisse dubium non est. Eorum quosdam superius recensuimus; alios referemus postea: hunc, qui blasphemijs constat, & imprecationibus, ab aliquo vel vsurpatum, vel probatum esse nec legimus, nec audiimus.

Scriptura variorum meminerunt Spirituum. Eisdem modos, quibus profligantur, suggerunt: vbi huius vel meminerint, locus

Aa

nullus

nullus assignari potest: cuius tamen, si in reali qua, certè in hæc Spirituum profligatione, autoritate vti oporteret.

5. Ea huius modi, quem damnamus, *conditio est*; vt nihil possit in Spiritus. Quid possunt voces asperius prolatae? quid voluntas vexam proferentis, & dira imprecantis? Nihil à corporeis rebus patiuntur Spiritus, Voluntas dira imprecantis, imprecantis malum est; non Spiritus, cui imprecatio fit.
6. Varia (vt diximus) sunt genera Spirituum, qui loca infestant; sed tamen ita affecti *omnes*, vt vel his recreentur imprecationibus & blasphemis: vel malè afficiantur, recreantur mali: efficiuntur malè boni. Quod si igitur boni his pelluntur; cur adhibentur ad omnes omnino Spiritus profligandos? etiam malos, qui ex his voluptatem capiunt?
7. Sed nec modus hic, *per se*, ad bonos Spiritus pellendos valet. Quamuis enim hi dira imprecantibus cedere possunt; non tamè cedere coguntur. Nec in blasphemia voce; nec in diris imprecationibus; nec in vlla, quæ ab homine proficiscitur, oratione (nisi alicui diuinitus potestas collata sit, quod hic non est) hæc vis est, vt villos omnino Spiritus profligare & proscribere valeat.
8. At experientia probatum est rationem hanc plurimum valere: Spiritibus silentium esse impositum: loca à molestiis libera reddita. Concedo *ad* prolatas blasphemias Spiritus siluisse: loca molestiis fuisse liberata: Nego *propter* blasphemias, & imprecationes aut siluisse Spiritus, aut liberata loca. Aliud est siluisse Spiritus, *dum* blasphematur Deus, & ipsi diris deuocentur; aliud *propter* blasphemias hæc facta esse; blasphemisq; hanc vim, vt Spiritibus silentium imponant, & discessum vrgant, inesse.
9. Quod si vel silent Spiritus; vel molesti esse desinunt ad blasphemias & imprecationes: non hoc fit; quia illam vim blasphemiam habent, & imprecationes, quam Spiritus sustinere nequeant. longè *alia* sunt rationes, quæ Spiritus hic mouent: & aliæ quidem bonos, aliæ malos.
10. *Bonos due potissimum.* Prior est, quod quemadmodum ipsi Deum offendere nolunt; ita ne ab aliis offendatur, desiderant. Quocirca & diligentissimè cauent, ne vllam ipsi aliis vel causam vel occasionem præbeant malè agendi. Altera est, quod ab his blasphemis, & mali precatoribus nullum subsidium sperent; & ob id si ultra molesti esse nolint.
- III. *At hæc rationes non mouent malos Spiritus.* Non cessant ab infestando; quia voti alicuius compotes fieri nequeunt. Nihil enim petunt. Non cessant;

cessant; quia nolunt Dei offensam. Hanc maximè expètant. Cur igitur? quia Dei offensam expetunt, & desiderant. Quærunt omnes modos, & rationes Deum offendendi. Apud blasphemos igitur, atque improbos, & incontinentis linguæ homines, tumultus excitant, locaque infestant; ut ipsos ad blasphemias prouocent & impellant: maluntq; non molesti esse cum Dei offensa; quàm molesti esse sine Dei offensa. quod egregiè suo silentio assequuntur.

CAP. LVII.

An gladijs, lanceis, alijsq; armorum generibus Spiritus profligentur, & loca reddantur ab ipsorum infestatione libera.

Econ quidam nocte præteriens monumentum, cum videret Spiritum, accurrit lancea traicodurus: Quò fugis, inquit, anima bis mortua. Ita Plutarchus in Laconicis. Et Aeneæ adversus Spiritus ferrum tribuit Sibylla apud Virgilium lib. 6. Ipso enim ad inferos descendente

Sub pedibus mugire solum, & iuga cæpta moueri

Sylvarum visq; canes ululare per umbram

Aduent ante Dea. Procul ò procul este profani,

Conclamat vates totoq; abstulit loco.

Tuq; inuade viam, vaginaq; eripe ferrum.

Nunc animis opus est Aeneæ: nunc pectore firmo.

Sic Vlysses

cum stricto gladio sedentem, nec vsquam prope ad sacrum cruorem Umbras accedere permittentem, quam Tiresiam audierit, scribit Homerus lib. 11. Odyssæ.

Laconem hunc Vlysses & Aeneam quidam nostris temporibus imitantur: & si gladijs instructi sint atq; lanceis, alioque armorum genere, se tutos esse ab insultibus & impugnationibus Spirituum arbitrantur: hancque Spiritus profligandi rationem censent esse expeditissimam. Et in Virgilium scribit Hortensius hoc modo: *Multi asserunt Dæmones ferri aciem reformidare. & re ipsa compertum est. Et noui quibus hoc ipsum nocturnis horis accidit; sed cum magna aduersæ valetudinis consuetudine. ne, ita Hortensius.*

Vtrum hi se in errore versari intelligant, asserere difficile est: *versari in grauissimò dubium nullum debet esse viro Christiano.* Quamobrem verò? quia impossibile, ut Spiritus, quales quales sint, à gladijs, hastisque quid patiantur, nisi vel prorsus corpore sint, vel saltem corpora sibi habeant naturaliter vnita:

Hoc porro, sine grauiſſimo errore, ſentit nemo: quales quales ſunt, qui olim id docuerunt. de quibus vide Rodeginum Cælium lib. 1. cap. 29.

4. Proſcripta eſt ex Catholicorum animis ſententia Platonis, qui teſte B. Auguſtino, 8. de Ciuitate cap. 14. 15. 16. docet, Dæmones eſſe genere animalia, animo paſſiua, mente rationalia, corpore aërea, tempore aterna. Non audiuntur Tertullianus libro de Carne Chriſti, & Origenes lib. 2. Periarchon, cap. 2. & 3. & quicumque aut hos, aut Platonem ſecuti ſunt, ſubſtantiamque corpoream Spiritibus tribuunt.

5. Damnaſi ſunt veteres Philoſophi; quorum 1. de Anima à textu 20. ad 35. meminit Ariſtoteles, Democritus & Leucippus: qui animas dixerunt eſſe ignes, ex rotundis atomis conſtantes: Empedocles, qui ex quatuor putauit conſtari elementis: Diogenes, qui aërem dixit: Hippon, qui aquam: Critias, qui ſanguinem.

6. Non corpora ſunt Dæmones; non corpora habent ſibi naturaliter vnita. Non corpora ſunt animæ: non naturaliter ſibi habent aliqua vnita, poſtquam propria ſemel depoſuerunt.

7. Pro Dæmonibus hic militant Sacrae Literæ, quæ Angelos omnes (quocirca & Dæmones) Spiritus compellant. Quid quod Dæmon in Euangelio immundus dicatur Spiritus? Lucæ 11.

8. Conſenſus eſt hic Doctorum, & Patrum Eccleſiæ, præſertim in Oecumenico Concilio Lateranenſi; vbi ſic legimus (habetur Cap: firmiter de ſumma Trinitate) Vnum eſt vniuerſorum principium; Creator omnium inuiſibilem & viſibilem, Spirituale & corporale: qui ſua omnipotenti virtute ſimul ab initio tēporis vtramque; de nihilo condidit creaturam; Spiritualem & corporalem, Angelicam videlicet & mundanam, ac deinde humanam, quaſi communem, ex Spiritu & corpore conſtitutam. Hæc Concilium. Quibus diſtinguit naturam corpoream à Spirituali; docetque Spiritualem, non corpoream, eſſe Angelos; & magis etiam ipſo homine Spirituales.

9. Nec pro hoc argumento deſiderantur rationes. Si corpora vel habent, vel ſunt Angeli; quomodo fieri potuit, vt in vno homine: quemadmodum S. Lucas cap. 11. refert 666. fuerint Dæmones? potuitne vnus homo tot corporum eſſe capax? Rurſus, quomodo breuiſſimo temporis ſpatio, maxima conſiciunt ſpatia? quemadmodum Iob 1. quidam circuiſſe dicitur & perambulafſe totam terram? Et qui cælos mouent Angeli, ſi Spiritus non ſunt, ſed corpora; quibus antris & locis ſe continent? Præterea, qui in cælo creati, poſt peccata de cælo deiecti ſunt; quomodo ſine cæli

raptu-

ruptura ad inferos penetrarunt? Et qui tanto tempore cælos mo-
uerunt, quomodo non aliquando fatigantur? Hoc de Angelis.

Non minoribus præsiidiis docetur Animas hominum à concreti-
one corporea esse alienissimas Primò, quæ hîc seruiunt Scriptu-
ræ, illæ sunt, quæ animas Spiritus vocant. Quot verò sunt illæ?
Ecclesiastici 12 dicitur: Reuertitur puluis in terram suam, vnde exiuit;
& Spiritus redibit ad Deum, qui dedit illum: Et Matth. 10. Nolite time-
re eos, qui occidunt corpus; animã autem non possunt occidere: Et Lucæ 23.
In manus tuas commendo Spiritum meum. Et Rom. 8. Spiritus Sanctus
reddit testimonium Spiritui nostro: Et Galat. 5. Caro concupiscit aduer-
sus Spiritum.

Nec hic communis Ecclesiæ consensus desideratur. Hoc, vt alia
omittam, probat Concilium Lateranense, 1285. Patrum, sub Inno-
centio III. vbi definitur hominem corpore constare & Spiritu.
Hic quia corpus contra Spiritum distinguitur; hoc ipso probatur ani-
mus esse Spiritus; quia negatur esse corpus.

Si rationes pro hoc argumento quæruntur, plures reddi pos-
sunt. Vna nobis aut altera contenti sumus. Potestné fieri, vt duo sint
in eodem loco corpora? At in eodem cum corpore loco est anima.
Aut igitur corpus non est corpus; aut animus non est corpus. Præ-
terea, si corpus est anima; nullã profectò extra se posita corpora,
qualiacunque etiam illa sint, intelliget, propterea, quòd, vt Phi-
losophi loquuntur, *intus existens prohibeat extraneum*. Cui verò hoc,
vel per somnium in mentem venit?

Quæ cum ita sint: cum nec corpora sint infestantes Spiritus;
nec corpora habeant sibi naturaliter vnita; cur nos gladiis atque
fustibus aduersus ipsos armamus? Non fugit Laconis lanceam spe-
ctrum quod ex monumentis prodibat. Nec vmbraë terrebantur
ferro Vlyssis aut Aene. Non gladios hodie fugiunt, qui nos mo-
lestant Spiritus. Si fugiunt; fugiunt, quia volunt; non quia fuge-
re coguntur. Atque hoc Aeneam eundem aliquando docuit Si-
bylla, vt ob id prius ironicè locuta credatur. Sic enim de hac re
Virgilius sexto A Eneid.

Corripit hîc subita trepidus formidine ferrum
Aeneas, strictam que aciem venientibus offert.
Et ni docta comes, tenues sine corpore vitas
Admoneat volitare caua sub imagine formæ;
Irruat, & frustra ferro diuerberet Vmbra. Fugiunt igitur
aciem ferri Spiritus; non quia coguntur, sed quia volunt.

Voluntatis autem ipsorum aliæ atque aliæ sunt causæ; pro vt

alia atque alia est conditio Spirituum. Propositum est *malis* simulata fuga adducere in errorem. Propositum est *bonis* errorem cauere: & ibi subsidium non postulare, vbi subsidij consequendi nulla spes esse videtur.

CAP. LVIII.

An igne incenso, siue in ipsos proiecto abigantur Spiritus: & loca, quæ infesta reddunt, cogantur deserere.

1. **H**oc nem ad Spiritus abigendos & proscribendos plurimum valere, quamuis (nisi fallor) nullus sit, qui docuerit; ex duobus tamen quis, vt credat, posset induci. Alterum est, quod igne Spiritus omnes, qui molesti sunt torqueantur. Alterum, quod non rebus tantum aduersis; verum etiam aduersarum rerum signis terreantur, illaque detestentur: vt ob hæc credendum sit, vel fugere Spiritus, quod nostro igne crucientur; vel si non cruciantur, ad eius conspectum non subsistere; quod nostro tanquam signo, infernalis ignis in memoriam veniat.
2. Hæc confirmant, quæ de S. Ambrosio in eius vita scribit S. Paulinus. Miserat ad Ambrosium internecandum Demones Imperatrix Iustina. Sed frustra. Renunciarunt enim Spiritus Nequam, se non solum ad ipsum minimè appropinquare potuisse; verum etiam nec ad fores domus, in qua manebat Episcopus, habuisse accessum; propterea, quod *ignis insuperabilis* omne illud ædificium communiret, vt etiam longe positi vrerentur. Hæc Paulinus, teste Cesare Baronio 4. Annalium tomo.
3. Posset argumentum hoc illudi, si dicatur; vel verum non esse apud inferos ignem, qui Spiritus torquet: vel ipsos illo igne non verè ac propriè torqueri; vel certè extra infernum, igne infernali non torqueri.
4. Veruntamen nullum horum dici debet à veritatis studioso, & communioris Doctorum sententiæ amante. *Verus est ignis*, quo torquentur Spiritus. *Verè illo igne torquentur*. Torquentur illo etiam *extra* communem damnatorum locum existentes, & nobiscum conuersantes.
5. *Verum ignem esse* (vt in Patrum sententiis recensendis molestus non sum) vel illud non leue est argumentum; quod eius frequens, & sub proprio ignis nomine, in scripturis fiat mentio. Marci 9. damnati dicuntur *mitte di in ignem inextinguibilem*. Ioan. 15. *Palmetes*

res, qui fructum non fert, *conijcitur in ignem, & ardet.* Apocal. 14. *igne & sulphure cruciantur, qui adorauerunt bestiam.* Isaia ultimo, prauaricatorum poena docetur esse ignis, qui non exstinguitur. Denique Dominus in tremendo illo iudicio, eos, qui à sinistris eius stabunt, missurus est in ignem; qui paratus est Diabolo & Angelis eius. Matth. 25.

Quod autem verè *miseros torqueat*, his ipsis, iam allatis locis doceri potest. *Cruciandos* hoc igne & sulphure docet sanctissimus Ioannes: & *arsuros* Dominus similitudine palmitis. Si vero *paratus est Diabolo, & Angelis eius*; ut ex eo voluptatem capiant, paratus dici potest? illi scilicet, qui ob peccata grauissima grauissimis sunt digni supplicijs? & in ignem, ut puniantur, mittuntur? *Miris*, inquit B. Augustinus 20. de Ciuit. capit. 10. *sed tamen veris modis poena ignis corpori affligit Spiritus.*

An verò in inferno tantum hoc igne torquentur? Torquentur; veruntamen non tantum. Suum semper ignem secum circumferunt miserij spiritus; quia semper sunt miseri; etiam dum extra infernum existunt: quemadmodum qui beati, vbiq; etiam sint, beati sunt.

Hæc cum ita sint; quidni nostro igne fugantur Spiritus? Fortè infernalis torquet; noster non torquet? quam ob causam? Alterius forsitan rationis est infernalis, alterius noster? Alterius rationis non est; & ut esset, in Spiritus saltem aliquid poterit, si non quantum infernalis poterit.

Fortè nostro igne torquentur Spiritus; sed tamen fugere nolunt. At mirum est, fugere nolle; qui non fugiendo graues patiuntur cruciatus, quos fugiendo possunt euadere. Fortè malum, quod ignis affert, tantum non est, ut delectationem, quam ex hominum molestia capiunt, ei velint postponere. At quæ & quibus de causis tanta delectatio?

Videntur hæc aliquid probabilitatis habere, & pro igne aduersus Spiritus pugnare: veruntamen veritatis habent nihil, *igne nstro, quantumcumq; maximo, Spiritus non abiguntur.* quia nec ignis noster quicquam agit in Spiritus: nec ipsi ignem, tanquam signum infernalium poenarum, exhorrescunt.

Nullis pro huius assertionem præsidij alijs opus est, quam quibus hætenus demonstratum est, nihil Spiritus pati à blasphemis orationibus; à gladijs & lanceis. Quæadmodum hæc omnia nihil possunt in Spiritus; quod spiritibus multo sunt inferioris virtutis & conditi-

& conditionis; ita nihil ob eandem causam potest in Spiritus Elementum ignis.

12. Neque huius ratio est, quod alterius rationis sit ille ignis; alterius *noster*. Siue alterius rationis sit, siue non sit; aliquid ipsum posse in Spiritus negari non debet; si per se plurimum in Spiritus potest infernalis ignis.

13. Causa, cur in Spiritus nihil possit *noster*; possit autem *infernalis*, est; quod hunc Deus velit esse instrumentum diuinæ iustitiæ; *noster* non velit; ab illo velit Spiritus affligi & pati, ab hoc non velit. vt hic simile quid eius sit, quod in Sacramento Baptismi accedit, vbi aqua ad remissionem valet peccatorum, vinum vel alius liquor non valet.

14. Habet hoc Deus Opt. Max. vt quemadmodum, cum rerum conditione corporalia administrat per spiritualia; ita, præter rerum conditionem, agat in Spiritualia per corporalia, quæcunque ille expedire iudicauerit.

15. Non igitur fugiunt ignem idcirco Spiritus, quod igne torqueantur. An fortè ipso, tanquam *signo*, terrentur? idcirco fugiunt aut detestantur; quia infernalem, cuius signum est, ad memoriam reuocat? Nec hoc dici debet. Neque enim quæcunque rerum inuisarum signa, quocunque modo, sunt; inuisa sunt; sed quæ ex se hoc habent, vt signa sint: quod *noster* ignis non habet. Timent Dæmones crucem; non lanceam, qua Christi pectus transfixum; attamen vt crux, ita lancea, Christi Domini, Dæmonū hostis, signum quoddam est: sed per se signum crux est, lancea non est. Ita ignis *noster* per se infernalis ignis signum, aut imago non est; quemadmodum nec hominis homo imago aut signum propriè.

CAP. LIX.

An accenso lumine fugentur Spiritus, & ab ipsorum infestatione liberentur infesta loca.

1. Vemadmodum superius diximus, quosdam se gladiis & lanceis aduersus Spiritus munire; ita alij sunt qui si noctis tenebras lumine depellant, nihil sibi à Spiritibus metuunt; & omnia, ab ipsorum infestatione, tuta censent esse loca.

2. Horum inde profecta opinio, quòd obseruarint, vt plurimum noctibus molestos esse Spiritus; quando tenebræ occupant omnia; inter diu verò vel nunquam, vel rarissimè; & tunc quidem breuissimo tempore obseruentur.

Tenebras

Tenebras autem amare Spiritus, & lucem fugere, ex eo sibi
persuadent, quod damnatorum ferè sint, qui apparent: qui cum
malè faciant semper, & bene nunquam; lucem oderunt. quoniam,
vt ait Dominus: *Qui malè agit, odit lucem.* Ioan 3.

Qui ita philosophantur, quamuis veritatem non per omnia
assequantur; in multis tamen non omnino à veritate aberrant,
quæ vbi indicauerimus, quod Caput est controuersia, declara-
bimus.

Primùm, non errant in hoc, quod credant eos, qui malè agunt,
odisse lucem. Domini hæc oratio est. Pro ipsius confirmatione dici
possunt multa. Sed in re clara multis opus non est.

Deinde, nec in hoc errant, quod censent frequentius nocturnis,
quàm diurnis temporibus ad homines redire eosdemque molestare Spi-
ritus. Res ita prorsus se habet, & eius nos aliàs causas dedimus
plures. Vide caput 18 huius Disput.

Tertiò, nec error est, quod doceant damnatorum Spiritus bene a-
gere nihil; omnia agere nequiter. Et hoc, quia aliàs demonstratum
est, hîc repeti non debet. Vide 40. caput.

At quod ex his vniuersalem legem faciunt, & concludi volût
Spiritus omnes lucem fugere, & querere tenebras. probari non debet. Nam
neque omnes Spiritus malè agunt: neque si malè agerent, necessa-
riò adhuc fugerent lucem, & sectarentur tenebras.

Quot nos exempla protulimus Spirituum, qui interdum, etiam
in frequentissima hominum turba, molesti fuerunt? Neq; ij tan-
tùm ex eorum fuerunt numero; qui Deo erant grati; & quas con-
traxerant in corpore maculas, suppliciiis. quæ patienter sustinent,
deposuerunt; verùm etiam ex genere damnatorum; qui, si aliqui,
lucem fugere debuerunt.

Nec omnes Spiritus malè agunt; vt hoc nomine lucem fugere
dici debeant. purgandi siquidem, qui frequenter rebus viuentium
interfunt, tantum abest, vt malè agant; vt etiam vix malè agere pos-
se videantur. & Deum offendere.

Et vt malè agant omnes; non tamen necesse est lucem fugiant.
Nonne reperiuntur, qui gaudent, cum malefecerint, & exultant in rebus
peccatis? Prouerb. 2. qui peccatum suum, vt Sodoma predicant? Maiæ 3.
quibus frons est meretricis? qui erubescere nesciunt? Ierem. 6.

Quid igitur, dicet aliquis, Dominus eos dicit odisse lucem, qui malè
agunt? Respondeo ad Spiritus (de quibus nobis sermo est) parum
hoc facere. De hominibus loquitur Dominus. Sed nec omnes om-
nino homines Dominus complexus est: sed eos tantùm, qui non-

dum cum peccato fœdus pepigerunt: necdum verecundiam deposuerunt; timorem repudiârunt. Denique, quid vt plurimum accidere soleat, significauit Dominus.

CAP. LX.

An obseratis ostijs, & bene munitis ianuis, quibus ad locum aliquem accessus patet, à molestia Spirituum contingat liberari loci incolæ.

1. **V** Num quæstione proposita quæritur; sed tale, vt eius resolutio sine multorum definitione, absoluta & perfecta esse nequeat. Nam & definiendum hîc est, Vtrum ab omnibus molestiis Spirituum sint liberi, qui obseratis ostijs ipsorum ad se ingressum prohibere conantur: & Vtrum si non ab omnibus, saltem à pluribus & quibusdam certis: & Vtrum aliquando accidat, vt hac ratione omnis aditus Spiritus sit interclusus, & ad homines accessus nullus pateat.

2. Et intid quidem certum est, *non omnes molestias hac ratione esse sublatas*. Nam cum molestiarum genera plura sint, quemadmodum superius Capite 19. dictum est; & quædam percipiuntur visu, quædam auditu, quædam tactu, si ostia obserata prohibent, ne se oculis viuientium offerant Spiritus, verberaque infligant, aut alio modo tactum afficiant; certè non prohibent quin excitatis forinsecus tumultibus graues esse possint, atque molestias afferre illas, quæ auribus percipiuntur. Aliquando cubiculi sui fores obserauit firma fera Alexander ab Alexandro, quemadmodum ipse testatur lib. 7. Genialium dierum, cap. 27. sed quas non videbat, audiebat horribiles species foris tumultuari, & cubiculi fores manibus pulsare.

3. Sit illa ratio illorum, quæ visu percipiuntur; vt directè simulachra sua ad oculos transmittât, & interpositis opacis corporibus sensum afficere prohibeantur: postulet hoc sensus tactus, vt coniunctus esse debeat iis, à quibus mouetur, obiectis: sonorum, & tumultuum, qui aures diuerberant, alia conditio est. Nam directè suas ad aures species diffundunt. nec tantam cum sensu, quantam quæ sub tactum cadunt, postulant coniunctionem.

4. Ab omnibus igitur molestiis securi non sunt viuentes, qui se includunt, & Spiritibus ad se aditum præcludunt. An à pluribus? Huius definitio ex conditione Spirituum, qui molestant, petenda videtur

ur: qui vel in assumptis corporibus nos aggrediuntur; vel so-
let sen sibus nostris absque corporum assumptorum adminicu-
lo illudunt, molestiq; sunt.

Si corpora secum non circumferant Spiritus; quid iuuabit
contra eosdem se obseratis ostijs munire? Spirituum ea est conditio, vt
nullo corporum obiectu arceantur. penetrare valent, quæcun-
que densissima; quæcunq; durissima, absq; vel corporum, vel pro-
pria sua ipsorum Spirituum læsione.

Quid si corpora circumferant? Vel aliunde hæc sunt assumpta,
atque solida, firmaque; vel ex aere, aliaque fluente materia, ipso-
rum industria, compacta, & non solida. Posteriora hæc vt subito
componunt, ita mox possunt dissoluere, rursusque quando libue-
rit componere. Quocirca nec hic *secura libertas est*: nec quicquam
possunt aut ostia conclusa, aut munitæ ianæ; quin vel in iisdem
corporibus se intus exhibeant, quibus foris molesti fuerunt; vel
intus ex aere sibi alia fingant; & molestias afferant.

Quod dicimus suo exëplo didicit, cuius superius meminimus,
Alexander iis in ædibus, quæ assiduis Vmbrarum illusionibus, &
tetrīs Imaginibus, singulis propemodum noctibus inquietaban-
tur. Post alias enim, quas sustinuerat recensitas molestias, sic sub-
iungit. *Non omittam*, inquit, *miraculum ingens, quod mihi planè vigilan-
ti maiore aliquando trepidatione, haud multò post, euenit. Nam cum tene-
bris obortis, cubiculi fores obserassem firma sera; iaceremq; in lectulo, nulla
adhuc quiete composita, lumine accenso, horribilem illam Speciem foris
iam tumultuari. & cubili forem manibus pulsare sentiebam. Nec multò post
Simulachrū illud opertis, addictisq; foribus (vix credibile dictu) per cōmis-
suras & rimas in cubiculū se intromisit: quod sub lectulo meo iacēs. cum Mar-
cus alumnus & cliens meus (vt pote qui è conspectu cubabat) dira & tetra fa-
cie aspiceret, pauore subito consternatus, luctu & gemitu omnia oplebat,
ipsamq; intromissam, non sine formidine clamabat: idq; mihi cum clausos
cubiculi ostia aspicerē, vix credibile videretur; interim dirū illud Simula-
chrū, quod sub lectulo iacebat meo, manū & brachiū portēdere, lumenq; q̄
iuxta aderat extinguere, vidim⁹: quo extincto, libellos meos, et quicquid re-
rum erat, querula voce misceri, ac omnia euertere non destitit. Ita Alex.*

Porro si aliunde assumpta sunt corpora atque solida, dubium
est, vtrum ad inclusos homines penetrare Spiritus tum valeant,
molestiamq; in similibus corporibus afferre. Et quidam quidem
nulla id ratione fieri contendūt: quidam admittunt, veruntamen
non Spirituum vi, sed diuiniore aliqua virtute atq; potestate. Nos,
quod res est, quatuor Assertis concludimus.

9. Primum fit, corporibus qualibuscumq; assumptis non prohiberi Spiritus, cur minus molesti esse valeant. Quamuis enim corpora aliquando impediunt, ne ad quosvis accessus pateat, quia tamen illa pro voluntate possunt deponere; si molesti esse volent, corpora delerent; atque molesti erunt, quacumq; libebit ratione.
10. Alterum est, omnino esse verisimile nunquam Spiritus, qui apparent molesti, atq; hominibus, in assumptis corporibus, afferunt, ita suis obiecta sibi cor, or. penetrare, quemadmodum & possunt, & penetrant, quando à corporibus sunt expediti. Penetratio hæc res prodigiosa est. Dei que postulat omnipotentem manum. Quid verò opus prodigiis atq; miraculis in hac Spirituum infestatione?
11. Tertium est, nec illas esse Spirituum, quorumcumq; vires; ut possint in assumptis corporibus obiecta corpora penetrare: quamuis penetrare desiderent, Ut in eodem loco duo corpora reperiantur, quantitas corporum diuersorum non permittit: quocirca quamdiu diuersa duorum corporum manebit quantitas; diuersa etiam illa loca postulabunt. Hoc leges naturæ requirunt.
12. Diuinæ tamen virtuti hic nullas leges volumus esse positas. Atque hoc quartum sit nostrum Assertum. Illa quemadmodum vnū in diuersis locis; ita diuersa corpora vno in loco constitui posse non dubitamus, quicumque in rebus Christianis educati & instituti sumus.
13. Quidni fieri posset, quod identidem factum? Factum in Christi Natiuitate; quando integris Virginis claustris ille in hunc mundum penetravit? Factum in eiusdem resurrectione; quando corpus egressum è sepulchro clauso? Factum mox à resurrectione; quando ad Apostolos ingressus est clausis ianuis? Factum in ascensione; quando vsque ad extremum penetravit cælum?
14. Atque hæc breuiter à nobis asserta sunt, alium illa locum postulant, si pro dignitate essent explicanda. Quod nos hoc Capite conclusum volumus, illud est, ianuis obseratis, conclusisq; & pessulo obductis foribus, contra Spirituum infestationes, tutos atq; securos non esse inelusus mortales.

CAP. LXI.

An effuso innocentium sanguine licitum sit vexationes & molestias Damonum, quas certis locis afferunt, redimere.

I. Vinque præcedentibus Capitibus rationes illas discuffimus, quibus frustra contra quorumcumque Spirituum infestationes

infestationes se viuentes muniunt. Præter has aliæ quædam sunt, quibus contra certos, Dæmonum scilicet, vel hominum Spiritus quidam pugnant: quæ & ipsæ vires nullas habent. Has deinceps examinemus. Initium ab iis facimus, quibus contra molestias Dæmonum certatur. Duæ illæ potissimæ sunt. Vnius meminit Tostatus Abulensis; alterius Michael Isselt, de hac primum.

Docet igitur Isselt, quemadmodum primo Capite retulimus, lacum esse in Livonia; qui plurimum molestiis & infestationibus Dæmonum sit expositus; plurimæque ad vicinos populos damna transmittat. *Vt ab his se expediant miseri, singulis annis, in eundem innocentium infundunt sanguinem, & de quiete sunt securi.* Hoc forsitan confirmat, quod historiis proditum est Tamesiam Italiae urbem aliquando à Spiritu, mirum in modum, vexatam esse, vt de illa deserenda aliquoties cogitarint incolæ: eandem verò esse liberatam, postquam, secundum oraculum Apollinis, Virginem Diis immolarunt. Hoc Aelianus lib. 8. de varia Histor. Nunc hic duo, quæ definiamus, præsens argumentum postulat. Alterum est. An innocentium effusus Sanguis, has vires habeat; vt Dæmonum molestias tollat. Alterum, An si alia ratione mortales non valeant, hac se possint ab eorundem molestiis expedire.

Prius illud fortè quis credat, persuasus experientia, qua iam multis annis obseruatum est, ad *infusum innocentium in lacum sanguinem*, omnes Dæmonum infestationes esse sublatas. Verùm quæuis experientia haud leue argumentum suppeditet in iis, quæ ratione atque intelligentia destituta sunt; in ratione tamen vtentibus firmum argumentum præbere non potest, vt ex ipsa de rerum naturis certum atque indubitatum iudicium feramus.

Ea est conditio illorum, qui ratione atque intelligentia polent, vt quamuis à sensibilibus rebus affici quodam modo possint; rebus tamen sensibilibus semper maneant superiores: vt ob id si quid per res sensibiles in iis obseruetur fieri; id non tam sensibilitum virtuti, quàm voluntati eorum, qui ratione vtuntur, sit ascribendum.

Commune rectè philosophantium axioma est, ea quæ inferiorum sunt virium, in res virtute præstantiores posse nihil Quàm verò viribus res corpóreas vniuersas superant Spiritus? Et quorum virtus omni re corporea est superior, rebus corporeis illi poterant cogi, vt vel loca infestare desinant, vel sedes suas mutant?

Quocirca non hæc vis in est effuso innocentium sanguini, vt Spiritus

Bb 3;

coerce;

coerceat. Qui molesti sunt antequam sanguis effunditur; molesti esse possunt effuso sanguine. Sunt sanguinis vires magnæ ad Spiritus animantium in corporibus conseruandis: at effusi, quæ possunt esse ad Dæmonum Spiritus aut locis proscribendos, aut potentiam reprimendam?

7. Et *innocentium* sanguis cur potius has vires hîc habere dicitur, quàm *nocentium*? An inculcata vita vim aliquam sanguini tribuit? & perditorum hominum mores sanguini officiant? vt quod hic non potest, ille possit? Rursus cur hominum potius effuso sanguine tolluntur molestiæ; quàm brutorum animalium.

8. Omnino Dæmonum hæc nequitia est. Nequam, vt grauissimorum criminû miseris mortalibus sint authores, molestias nullas effuso sanguine inferre volunt; quas alioquin possent. Hanc ob causam hominum sanguinem postulant; & hominum innocentium postulant; & contra omnia iura postulant nequissimi.

9. Neque nouum hoc ipsorum est studium. humano sanguine recreantur plurimum sanguinarij, & ab initio mundi homicidæ, Domino teste Ioannis 8. Nonne hoc probant crudelia, quibus mundum propemodum vniuersum dementârunt, sacrificia? ritus impij & barbari? De his in hunc modum Alexander ab Alexandro. *Schitotauri*, inquit lib. 6. Cap. 16. Genialium dierum, pro hostijs *Dianæ aduenas immolabant: Laodiceï Palladi Virginem: Arcades Loui Lycæo puerum. Plerique iuxta Borysthenem vecordi animo homines victimas dare, & in sacrificijs Deorum humanis ossibus adolere solebant. Blemmyæ, Cimbri, Galli, Druidæ, & Germani statis diebus, humanis litant hostijs, & cruore captiuorum adolent aras; tunc propitiari Deum maximè arbitrati, cum per cruciatum homines excarnificarent; ex pœnis hominum diuinitatem & auguria captantes. Fuit q̄, apud Phœnices & Carthaginenses nimum diu seruatum, vt infantes principali honore insignes sorte ductos, in Regio ornatu Saturno immolarem hostias: Et quem fors morti destinaret, morti subtrahere non licebat, quare multorum ciuium largis fletibus deplorata funera fuere. A quibus sacris dum desuissent, postea victi ab Agathocle, Deos propterea subratos arbitrantes, vt numen placarent, ducentos nobilium filios maclârunt ad aras. A Rhodijs quoque & Cretensisibus factitatum comperimus; vt hominem epulis grauatum, ac pueros impuberes festis diebus Saturno maclarent. In Chio & Salamine mos multa secula viguit, vt Diomedes & Dionysio homines discerptos iugularent. Eiusdem Dionysij templum fuit in Arcadia, in quo puella ad aram disflagellabantur ad necem: sicut Sparta in ara Mercurij, & Orthis Diana pueri. Quin etiam alij*

alijs ingenti simulachro viminibus intexto, & viuis hominibus oppleto, ac igne succenso, hominibusque secundum in modum exanimatis, maximum holocaustum offerri putauerunt. Boijs & Celtis purgato captiui hostis capite, caluariam auro celare, & in eo poculo in solennibus libare, religiosissimum erat. Proditur Aristomenes Messenius Ioui, quem Ithometem appellant, trecentos simul homines, in quibus Theopompus fuit, vno sacrificio mactasse: & Lacedaemonios eo vesania processisse, vt Marti humana victima litarent. Galatae & Massagita non aliter Deos ritè consuli arbitrati sunt, quàm iugulato homine apud aras Deorum, ex cuius casu, tum ex membrorum laniatu & fluxu sanguinis futura diuinabant. Cimbri noxios homines seruatos, sudibus affixos, Dijs pro hostijs dabant. Galli prater Hesium & Theutatem, Mercurium, quos humano cruore placabant, grauioribus morbis, aut periculis affecti, ad placandas Deorum aras, aut homines immolabant, aut se immolatuos vouebant: ad cuius aram etiam grandaeuos atate pro victimis profecabant. Lusitanis vetus mos erat, ex intestinis hominum extra prospicere, atque inde omnia & diuinationes captare, abscissasque captiuorum dextras pro munere Dijs offerre. Thraces Zamolsim, quem maximum Deum putant, non aliter fieri propitium aestimarunt, quàm si ad aram facili lancearum ictu homo concideret, eam optimam, & Dijs gratissimam victimam opinati. Germani quoque ritu barbarico, Mercurio humano cruore litare religiosissimum putarunt. Idem fecere Senones, qui, caso publicè homine, infanda sacra statis diebus anni celebrabant, his portentis delicta expiari opinati. Persis quoque ad habendas Dijs gratias viuentes iuuenes, eosque spirantes sub terra defodere assuetum fuit: quem morem Graecis inoleuisse accepimus, vt in anniuersaria celebritate Baccho viuos homines sacrificent, quique ita fuisse immolatus maximam inter suos probitatis laudem ferebat. Longum est exequi, qui Taurorum mores fuerint, vt apud aram hominem sisterent, & post solennes preces hominis caput clauferirent, illudque cruci affigerent: truncumque corpus ex ingenti rupe in praecipitium darent. quod cum Leucadijs commune fuisse traditur, vt in Apollinis sacro, auertenda Deorum irae, hominem de montis specula deijcerent, & in mare precipitem agerent. Fuitque apud Albanos vsu patum, vt hominem sacris initiatum, qui sanctitate polleret, diu seruatum & opiparè saginatum apud aras sisterent, eumque furiali carmine excantatum, quibusdam additis precationibus cum alijs hostijs immolarent. Et Romani in fofoario ad placandas Deorum iras, sub terras viuos defodere veriti non fuerunt? licuitque diu in sacris hominem interimere & Dijs immolare, aded vt Saturnum & Latialem Iouem humana placarent hostia: cuius simulachrum, dum sacrificarent, humano sanguine prolucebant. Hæc Alexander. Isdem miseris Satan populum Dei inuoluit olim, de quo Regius Prophe-
ta Psal.

ta Psal. 105. *Commisti sunt inter Gentes, & didicerunt opera eorum, et ser-
uauerunt sculptilibus eorum, & factum est illis in scandalum. Et immolau-
erunt filios suos, & filias suas Deum nris. Et effuderunt sanguinem innocen-
tem, sanguinem filiorum suorum, & filiarum suarum, quas sacrificauerunt
sculptilibus Chanaan. Et infecta est terra in sanguinibus, & contaminata est
in operibus eorum. Quidquod & Christianos quosdam dementauit?
Fuerunt anno Domini 1273. quidam flagellantes dicti, qui non
nisi effuso humano sanguine Deum placari crediderunt & docu-
erunt. Itaque hæc Dæmonis carnificina.*

10. Constitutum igitur hoc sit vim sanguini innocentum illam non inesse; vt Dæmonibus vel silentium imponat, vel necessitatem loco cedendi afferat. Sed si certum sit molestias hac ratione tolli: & non tolli posse alia; licebitne securitatem effuso sanguine mercari, & vexationem redimere?
11. Primùm credi non debet ad eas aliquando angustias Christi-
anum populum venire posse, vt alia, quam hac ratione sibi prouidere
nequeat. Potest oratione ad Deum facta, qua omnia sunt possibilis.
Potest sanctissimæ Crucis signo. Potest exorcismis. Potest aliis,
quas sequentibus capitibus explicabimus, rationibus.
12. Et si alia non posset, hac profectò non debet. Non Dæmonum so-
lùm molestiæ sustinédæ; sed aduersa omnia, ipsa quoq; præsentis-
sima mors adeunda potiùs, quam cum Innocentium sanguinis ef-
fusione Spirituum malignorum vexatio redimenda, & multis
grauibusq; de causis.
13. *Prima sit, quòd nullum amicum obsequium (quemadmo-
dum procul dubio hoc est) Dæmonibus Dei atque hominum ho-
stibus iuratissimis fideles impendere aut possint aut debeant. No-
lo vos socios fieri Dæmoniarum, inquit Apostolus.*
14. *Alter a est; quòd sine superstitionis crimine hæc non peragatur:
in eaque interueniat, si non expressum, profectò tacitum cum Dæ-
monibus pactum; quod ipsum quoque diuinis & humanis legibus
Christiano populo seuerissimè interdictum est. Et quis consensus
templo Dei, cum idolis? 2. Corinth. 6.*
15. *Tertia est, quòd grauissimum hic Innocentium homicidium
committatur: quod nec priuata cuiusquam, nec publica Magistra-
tus vllius auctoritate aut præcipi potest, aut probari. Insonem & in-
suum non occidas, dicitur Exod. 23.*

CAP. XLII.

An odoribus quibusdam, herbis & suffumentis, Spiritus Dæmoniorum pellantur, & loca ab ipsorum infestatione liberentur.

Meminit doctissimus Theologus, Tostatus Abulensis, in 2. Reg. cap. 16. questione 43 opinionis cuiusdam, qua creditur suffumentis quibusdam Spiritus Dæmoniorum fugari. Hæc præterquam, quod peruulgata est, eodem Abulense teste; etiam duobus videtur niti fundamentis. Alterum est, quod contrariis suffumentis iidem Spiritus alliciantur; & ut certis se locis sistant, prouocentur. Alterum, quod ab Angelo edoctus sit Tobias, fumo cordis atque iccoris piscis cuiusdam, *omne Dæmoniorum genus, ut Scriptura loquitur (cap. 6.) extricari.*

In Assertionem hac, quamuis quæ ad ipsam stabiliendam afferuntur, falsa omnia non sint; non sunt tamen omnia certa & indubitata: ipsa verò cum veritate subsistere nequaquam potest.

Certum est ex corde atque iccore excitato fumo fugatos Dæmones Tobias id habet sacra historia. Afferuit, qui mentiri non potest, Angelus. probauit effectus.

Sed ut hoc certum; ita incertum, imò falsum, suffumentis quibusdam Spiritus delectari, allici, ad homines prouocari. Quæ enim illa suffumenta? ex quibus odoriferis rebus? quomodo Spiritus afficiunt? Quali acunque suffumenta sunt; oportet obiecta sint olfactus: at quæ olfactus obiecta, illa, quæ talia, non nisi olfactum afficiunt: & per olfactum eos, qui vim olfaciendi habent, alliciunt. An hæc in Spiritibus locum habent?

Si verò nullis suffumentis recreantur Spiritus, quomodo verum est, quod Assertio habet, contrariis fugari & abigi? Nonne eadem contrariorum potentia?

Et hæc ipsa, quibus Spiritus pelli dicuntur suffumenta, nonne olfactus debent esse obiecta? Quomodo igitur à Spiritibus percipiuntur, qui nec olfaciendi virtutem habent, nec habere possunt?

Eandem ob causam, qua suffumenta atque odores, reiicimus etiam herbas quasdam, quas Dæmoniorum Spiritibus quidam censent esse intolerabiles. In harum numero sunt artemesia rubea, barba Iouis,

folsequium, leuisticus, isopus, salvia, polegium, folia sambuci, &c. Omnis, quæ his inest, virtus corporea est: omnis quæ quippiam potest; in corpora tantum, non in Spiritus potest.

8. Atque hæc quæ diximus de iis Spiritibus intelligimus, qui loca infestant. Hi nullis herbis & suffumentis alliciuntur. hi nullis herbis aut suffumentis proscribuntur. At de iis, qui humana corpora obsident; non eadem ratio. Possunt his quædam herbæ & suffumenta esse contraria; quæ quamuis ipsos sedibus suis non pellant; impediunt tamen, ne quantam vellent, in mortales exercent tyrannidem.

9. Impediunt verò, non *per se*, & *directè* in Spiritus agenda; sed virtute sibi ingenita, corpora; in quibus latent, afficiendo; qua affecta minus instituto Dæmonum seruiunt: tantumque de Dæmonum vexatione discedit, quantum contrariæ virtutis ipsis affertur.

10. Hæc verò aliena non esse, intelliger; qui attendet, primò, Dæmones sæpe in humanæ vexationis subsidium humores hominum assumere, perque eos citatos, maiores molestias afferre: deinde meminerit herbarum odorumue quorundam eam esse virtutem, vt humores componere, reficere, & renouare valeant, adeoque mortalibus voluptatem atque lætitiã conciliare. Quemadmodum igitur agentia tanto minus in subiecta possunt; quanto plura sunt; quæ iis resistunt; ita tanto minus per humores in homines possunt Dæmones, quanto maior in humores contraria ipsorum instituto, per herbas & odora menta allata virtus est.

11. Quocirca non malè dictum est à D. Hieronymo (quemadmodum Hieronymum citant Burchardus, Iuo, & Gratianus. 26. q. 7. *Dæmonium sustinentibus licet herbas habere, sine incantatione.* Vide item Albertum Magnum super 9. Lucæ, & Lyram, atque Paulum Burdegalsensem in 1. Reg. 16.

12. Ex dictis intelligimus non statim *superstitionis* damnandos esse Exorcismos, in quibus *herbæ* etiam assumuntur, quoniam quamuis *per se* ad Dæmonum proscriptionem non faciunt: vires tamen eorum in corporibus impediunt. Quando verò ad easdem herbas *Benedictio* accedit; fit, vt ex duplici causa contra Dæmones valeat: virtute, inquam, sibi ingenita; & sanctificatione per verbum Dei facta.

13. Quod diximus de herbis: de lapidibus quoque dictum volumus: Neque enim minor quibusdam virtus inest, quam ipsis herbis. Quocirca & idem Hieronymus, teste Gratiano, non herbas tantum,

tantum, sed petras quoque, sine incantationis crimine permittit
Dæmonium sustinentibus. ibidem 26. q. 7.

Idem iudicium est de certis quibusdam *animalibus*, seu ipso- 14.
rum *carnibus*, siue in cibum sumantur, siue corporibus Obsesso-
rum adhibeantur: vt ob id non errare dicendi sint, qui in Ener-
gumenorum curatione, operam Medicorum docent requirendā.

Idem de *Musico concentu*, & Musicorum instrumentorum me- 15.
lodia cum Boetio in suo, de Musica libro dicimus. Quocirca
quamuis aliis atque aliis causis, alij atque alij tribuerint, quod pul-
sante cytharam Dauid, melius habuerit Saul, non iudicamus tamē
in errore versari eos, qui concentui magnam partem eiusdem re-
quie concedant.

Hæc igitur atque his similia, quæ diximus, Dæmonum studia 16.
impediunt; atque efficiunt, ne quantam desiderant; Obsessorum
corporibus molestiam afferant; sed tamen Dæmones sedibus suis,
id est, humanis corporibus non pellunt; propterea quod in Spiri-
tus hæc non agant; sed Spirituum operationes retardent: & retar-
dent eosdem non *in se*, sed suis instrumentis. cum quo consistit,
vt & aliis rationibus Spiritus molesti esse possint miseris mortali-
bus; & si ne hoc detur, possint in corporibus latere, quamuis nul-
la molestia corpora afficiant. Idem docent Soarez Tom 3. Disput.
15. Sectione 4. Abulenſis in caput 16. 2. Regum, & alij plerique.

CAP. LXIII.

*An Spiritus defunctorum hominum prohibeantur
ad viuos redire, si ipsorum cadauera sub fo-
co sepeliantur.*

Rieicimus duos modos, quibus contra Dæmonum infesta- 17.
tiones quidam se muniunt: duo restant examinandi, qui-
bus ab humanorum Spirituum molestia, libertas exspe-
ctatur. Posterior sequenti, prior est hoc capite discuti-
endus. Is Philapporum est: hi cadaueribus defunctorum sub fo-
co defossis, ipsorum ad viuos reditum, & quas afferre solent mo-
lestias, prohiberi credunt, quemadmodum capite primo ex Beu-
cero annotauimus. Verum *bene ne credunt?* Christianis que homi-
nibus *licetne* hoc modo contra defunctorum Spiritus pugnare?
Res sic se habet.

Primum, *hac ratione nullum emolumentum ad defunctorum Spiri-* 20

tus accedit. Nam si perpetuis suppliciis ob peccata sua sunt destituti; quemadmodum ex nulla re alia; ita neque ex hac subsidium aliquod capiunt. Quod si de salute sua sunt certi, ob defectus tamen quosdam expiandi, priusquam aditus ad cælorum regna pateat; & ipsi intelligunt frustra hæc fieri, & idem intelligunt viuentes, qui à sanctissimis Augustino atque Gregorio instituti sunt de subsidiis, quibus defunctorum Spiritus iuuantur.

3. *Sic nec detrimentum ex hac sepultura capiunt defunctorum Spiritus.* Neque enim eos, qui piè in Christo defuncti sunt, retardat, cur minus à pœnis, quibus expiantur, eripiantur. Neque grauioribus suppliciis illos implicat, quibus omnis spes salutis est adempta. Nullis defunctorum Spiritibus incommodare possunt viuentes; aliquibus possunt prodesse.

4. Rursus sepultura hæc compedes non inicit defunctis, *ne ad viuos redire valeant.* Defossa continentur sub foco cadauera ne rumpant, & viuentes terreant: Spiritus à corporibus liberi, nisi aliunde ipsis ne redeant, necessitas afferatur, cur redire nequeunt?

5. Quid quòd *iniuria quadam defunctis hic inferri videatur?* Omnibus quidem, quòd honesta & Christiana ipsis sepultura negetur, quàm meritò vniuersi possunt postulare: Certis verò aliquibus, piè inquam in Christo defunctis; quod ne viuentium petant suffragia, prohibeantur.

6. *Nec sine superstitionis crimine hic sunt viuentes,* qui defunctorum corpora sub foco recondunt. Quid quæso ne ad viuos aliquando Spiritus redeant, faciunt eorum sub foco defossa corpora? An forsitan vim hanc focus habet; vt si defunctorum corpora possideat, mox Spiritibus lex posita sit, ne loco se mouere valeant? Annon hoc focus habet, sed Spirituum illa est conditio; vt postquam è corporibus egressi, si ipsorum sub foco concludantur corpora, ipsi certo loco debeant esse affixi? An fortè si nec hoc est, nec illud, ita Deus constituit; vt quamprimum sub foco continentur corpora; omnis ad viuos redeundi Spiritibus sit sublata libertas?

7. *Non vim hanc habet focus, vt facultatem Spiritibus redeundi adimat.* Neque enim per se hoc ipse locus efficit; neque ignis, qui loco fouetur & continetur; neque quicquam, quod cum foco coniunctum est. Possunt hæc longissimo interuallo à Spiritibus distare, vt ob id in Spiritus valeant nihil. & quamuis distarent nihil; Spiritum tamen ipsa, quia corpora sunt, non possunt afficere.

8. *Nec Spirituum est illa conditio, vt loca reuisere atq; molestare nolint, quorum cadauera focus continet.* Si enim redire nolunt, id vel ratione

tione

tionem detrimenti fiet, quod timent incurrere, si redeant. atqui nullum ipsis potest afferi; vel emolumentum, quod suo reditu metuunt amittere. Sed nullum est, quo priuari vlla ratione possunt.

Dei forte lege prohibentur? At quæ illa? quibus reuelata? quo tempore? vbi locorum? Et quas ob causas hac ratione Deus Spiritibus reditum voluit esse interdictum? Hæc nisi proferantur; dici potest lege Dei Spiritibus reditum prohibitum; probari non potest, nec debet credi.

Experientia dicet aliquis edocti sunt Philappi hanc sepulturam focalem prohibere Spirituum molestias. Quid si negetur illam exceptione carere? Sed neque si exceptionem nullam admittat, christiano homini probari debet. Multa quotidiana experientia fieri obseruamus, quæ damnant docti & pij; quæ non Deum, sed Dæmonem habent authorem: quid si ex horum genere sit hæc defunctorum sepultura?

Et est profectò quod vehementer hanc rem de superstitione suspectam facere debeat Christiano homini. Cum enim naturæ viribus reditus hic Spiritibus non prohibeatur: de Dei quoque voluntate nullum argumentum extet; neque Ecclesiæ autoritate probetur: vix alio, quàm superstitionis loco cum aliis multis habenda est.

Dæmonum igitur ope fieri dixerim, aut plurimum quod hi defunctorum Spiritus non redeant. Placet ipsis illudi mortalibus vanis opinionibus, ut quæ has foueant, ne Spiritus redeant, efficiunt; aut quod verisimilius est, ipsi hominibus in Spirituum humanorum persona molesti esse volunt. Quid mirum? Luculenta est D. Augustini sententia lib. 2. de doctrina Christiana, cap. 22. & 23. Dæmones seducere homines vanitati deditos, rebus vanis. Affectant versipelles Dei similitudinem etiam in hoc, quod quemadmodum Deus operatur effectus gratiæ mediante Sacramentis sensibilibus, non tanquam causis, suapte natura sufficientibus, sed tanquam signis effectuum: ita ipsi quædam efficiunt adhibentibus hominibus media, quæ reuera ad ipsos effectus nihil conferunt, quibus proinde vtuntur tanquam effectuum quibusdam signis.

Hinc iam manifestum est & Philappos in graui errore versari, quando hac ratione Spirituum infestationibus obuiant: & Christi fidelibus hoc pugnae & armorum genere contra Spirituum molestias pugnandum non esse. *Nolo vos socios fieri Dæmonorum, inquit Apostolus I. Corinth. 10. quæ enim participatio iustitiæ*

cum iniquitate? aut que societas luci ad tenebras? que conuentio Christi ad Belial? quis consensus templo Dei cum idolis? 2. Corinth. 6.

CAP. LXIII.

An iactus fabarum nigrarum, contra molestias Spirituum defunctorum olim profuerit, iam-
que Christiano populo permitti
possit.

I. **A**lter modus, quo contra defunctorum Spiritus se munierunt quidam, olim, apud Romanos maxime, in usu fuit, & lemuralium sacrorum nomine est celebratus. De quo breuiter Alexander ab Alexandro libro 3. Genialium dierum, cap. 12. In Lemuralibus sobam noctu iace e vsurpatum est; Lemures se ex domo eicere clamantes: quam nigr. m esse conuenit, ipsarumq; lotis manibus & pede nudo, per ora versare, & post terga reicere, & visq; timentum facere, utq; Lemures fabis redempti domo abirent, nouies orare, idq; Maio mense, tribus vicibus fieri, donec solutis religione animis Manes exposito ducerent. Ita Alexander. Sed eadem Ouidius longe ante ipsius his versibus 5. Fastorum:

Ritus erat veteris nocturna Lemuria sacri,
Inferias tacitis Manibus illa dabunt.
Annus erat breuior, nec adhuc pia Februa norant,
Nec tu dux mensum lane biformis eras.
Iam tamen extincto cineri sua dona ferebant,
Compositiq; nepos busta piabat aui.
Mensis erat Maius maiorum nomine dictus,
Qui partem prisca, nunc quoq; moris habet.
Nox ubi iam media est, somnoq; silentia prabet,
Et canis, & varia conticuisse aues.
Ille memor veteris ritus, timidusq; Deorum
Surgit, habent gemini vincula nulla pedes.
Signaq; dat digitis medio cum pollice iunctis,
Occurrat tacito ne leuis Umbra sibi.
Cumq; manus pura fontana perluit unda,
Vertitur, & nigras accipit ore fabas.
Auersusq; iacit sed dum iacit: Hac ego mitto,
His, inquit, redimo meq; meosq; fabis.
Hac nouies dicit, nec respicit: Umbra putatur,
Colligere, & nullo terga vidente sequi.

*Rursus aquam tangit. Tem. saaq. concrepat ara,
Et rogat, ut tectis exeat Umbra suis.*

*Cum dixit novies; Manes exite paterni,
Respicit. Et purè sacra peracta putat.*

Fabarum usus varius fuit apud priscos; sed qui cum *superstitio-* 2.
ne coniunctus fuit, aut nullus prorsus; aut cum *maiore* nullus, quam
qui in Spiritus proscrubendis observatus fuit.

Et *vrum* quidem, quem damnare nemo potest, habuerunt à 3.
Deo Opt. Max. cuius sacrae literae secundo meminerunt (2. Reg.
17 & Ezech. 4.) Hoc in hominum cibum cedunt: de quo sic Plini-
us Naturalis historiae lib. 18. cap. 12. *Faba*, inquit, *multiplex est usus om-*
nium quadrupedum generi praecipue homini, frumento etiam miscetur apud
pler. usq. gentes & maxime panico solida & delicatius fracta. Et quia hebe-
rare sensus existimatur atq. insomnia facere, Pythagorica sententia dam-
natur: unde illud. A fabis abstinet. Quamvis alij aliam huius velint cau-
sam.

Alium habuerunt ex hominum instituto. Nam loco *calculorum* 4.
serviebant in suffragiis. Quemadmodum enim olim Germani con-
cilio coacto, si quid, quod minus placeret & propositum fuisset,
murmurare & fremitu dissentire & sententiam aspernari: si vero
quid conplacitum fuisset, frameas & tela concutere, sonoque ar-
morum & tripudiis se approbare significabant, teste Alexandro ab
Alexandris lib. 4. Genialium dierum cap. 11. ita Graecis & quibus-
dam Gentibus suffragia *fabis* dabatur. Usus hic ex se sine crimine
est, & reprehensione vacat.

Tertius illarum usus fuit ex hominum quidem instituto, sed 5.
tamen suggestionem Diaboli, & cum gravi superstitione coniun-
ctus. Atque hic varius est. Nunc enim ad sacrificium referri sole-
bant domum à segete: & dicebantur, teste Festo, *refrinsa*, atque ex
ipsis facta puls, quae Diis offerebatur, dicta à veteribus *fabacia*.
Nunc in Auctionibus adhibebatur, & per ipsas concipiebatur spes
maioris lucri. Graecis quoq. earum usus serviebat ad iudicium.
Nam alba apud ipsos in sortibus auspiciata fuit & boni euentus:
nigra mali eodem Alexandro teste, lib. 3. cap. 5.

Ad hunc tertium supersticiosum ipsarum usum referendus 6.
ille, quo ad Spiritus domibus proscrubendos adhibebantur: *sed ta-*
men superstitionum magnitudine & multitudine reliquos hic superare vi-
detur; & at rem nihil pertinere. Quid enim ad fugandos Spiritus pro-
iecta pest tergum faba? & faba nigra? & in ore aliquoties prius ver-
sa? & ab eo projecta, cuius lotæ manus, & pedes nudi? & cum aris-
tinnitu

rinnitu proiecta? & cum nouies, vt Spiritus domum deferant, repetita precatione?

7. Quia verò modus hic superstitionis plenissimus est, idcirco Christianis hominibus, quibus omnis cum Dæmonibus communio prohibetur, est interdictus. *nec potest aut honestatis vllò colore, aut necessitate aliqua urgente permitti, vel usurpari.* Interdictus quoque est infidelibus, vt nec iam sine crimine sint. si fabarum iactu domibus Spiritus pellant; necolim peccato caruerint; quando pepulerunt. Si à crimine aliqui, soli potuerint illi esse, quos ignorantia excusauit.
8. Cæterùm, quia post *fabarum iactum* Spiritus defunctorum uiuentibus, vt plurimum, molesti esse desierunt apud supersticiosas gentes; non immeritò quæritur, Vtrum hac re vel Spiritibus seruitum sit, vt ob id molesti esse noluerint: vel ipsis imposta necessitas, vt non potuerint esse molesti. Et si horum neutrum, quas ob causas, post *fabarum iactum* Spirituum cessauit molestia. Quid igitur dicendum?
9. *Non seruitum est defunctorum Spiritus fabarum iactu.* Quicumque apud Gentes ex hac vita discesserunt, ad illam alterius vitæ conditionem peruenerunt, in qua nec fabarum usus, nec quicquam aliud simile vllum ipsis subsidium, potuit afferre. Desperata omnium fuit salus.
10. Visne igitur illis allata, & discedere coacti. *Nec vis allata, nec coacti discedere.* Qua enim re vis allata? Ipsisne fabis? An uiuentium oratione discessum imperantium? An cæremoniis cum fabarum iactu coniunctis? An his omnibus? Fabæ Spiritus generant Pythagoricis, non Spiritus dellunt. Viuentes nullum habent in dictos Spiritus imperium Cæremoniæ erant argumenta superstitionis. Simul omnia grauis idololatria.
11. *Cur igitur cessarunt Spectra?* Non semper cessarunt. Spectra quæ Pausaniam Spartanorum Regem vexabant: & quæ Neronem atq; Ottonem Romanorum Imperatores sequebantur (de quibus cap. primo) etiam sexcentis fabis & albis & nigris; etiam centies, & non tantùm nouies repetita oratione, proscribi non potuissent. Quos Deus ob commissa flagitia per Spectra & defunctorum hominum Umbras terrere & punire decreuit; illi vtantur quot qualibusue velint fabis, diuinam vindictam non effugient.
12. Molestare interim Spiritus desisse post *fabarum iactum* profana persepe negari non debet. Neque enim frustra hic labor à Gentibus susceptus fuisset. Veruntamen molestare desierunt; quia molestare

lestare defierunt; quia molestare noluerunt, qui molesti esse poterunt: & non quidem defunctorum hominum Spiritus (nisi forsitan rarius) quamuis defunctorum hominum Spiritus haberentur; sed Spiritus Dæmoniorum, qui voluptatem quandam ex hoc fabarum iactu venabantur; iduq̄e *duas* potissimū ob causas.

Prima est, quòd Dei creaturis mortales abuterentur: & quas homini ad vtilitatem, & Deo ad gloriam seruire oportebat, illæ in profanos & impios Dæmonum vsus conuerterentur; dum hisce Dæmonibus quædam sacra fiunt, maximò cum Creatoris omnium contemptu. 13.

Alter a est, quòd hac ratione etiam impiæ & falsæ in hominum animis vel alerentur, vel insererentur opiniones. Neque enim clam est, persuasum Gentilibus fuisse defunctorum Spiritus in *fabas* transire. ob quam causam à fabis etiam abstinendum quidam censuerunt, teste Alexandro ab Alexandro, quem superius citauimus. Quæ opinio non potuit non plurimum confirmari, quando miseris persuasum fuit, post nouies repetitam orationem Spectra, quæ molestare viuentes solent, proiectas fabas colligere, quemadmodum Ouidius testatur. 14.

NOTATIO IN SEQUENTIA

Capita.

Refutatis falsis modis, quibus loca à Spirituum infestatione liberari posse videbantur: nunc assignandi & examinandi sunt veri. Et primum illi, quibus loca per se infesta purgantur, tum quibus purgantur ea, quæ propter homines leguntur infesta. Priores duplicis sunt generis, vel enim scitur conditio Spirituum: vel ignoratur. In priori illo tres sunt discutiendi. primus est, quo Dæmoniorum Spiritus profligantur. Alter, quo ablegantur, & iuuantur boni, siue purgandi. Tertius is, quo contra damnatorum hominum Spiritus pugnatur, de primo primum.

Dd

CAP.

Varios esse modos, quibus loca à Daemonum infestatione liberantur: & modorum esse varias differentias.

1. **M**odi, quibus contra Dæmones belligatur, varij sunt, sed tamen ad *quinq;* præcipuos redigi possunt omnes: quorum vnus in oratione consistit: alter sanctissimæ Crucis vsu nititur: tertius Rebus consecratis: quartus Reliquiis- quintus Exorcismo; cum quo coniungimus Inuocationem nominis Christi. Quod si quidam sunt alij; vel ad hos reuocatur, vel rarius sunt in vsu. vt ille, cuius in vita Simeonis Abbatis, qui salus dictus est, fit mentio, quo ex vico quodam infesto pulsus est Diabolus cantu tibiæ, teste Leontio Episcopo Neapoleos, insulæ Cypri. Ille quoque, quo ad præsentiam sanctorum hominum iidem quandoque in fugam conuersi. quemadmodum Thefi 9. cap. 27. dictum est.
2. Magna est inter hos modos, & multiplex differentia. Prima est, quòd quidam ex his sine sermone non perficiantur; quidam sine eo consistant; quidam solius mentis sint exercitia. Primi generis est Exorcismus; secundi, Res consecratæ, Crux, atque Reliquiæ: tertij, Oratio; quamuis hæc aliquando vocalis sit.
3. Hinc altera differentia accipitur. Quidam enim cooperationem hominis requirunt, quinimò, sine hominis cooperatione non consistunt; ne dicam, quod hominis sint actio. vt Oratio, Crux, atque Exorcismus. Quidam, quamuis aliquando cum cooperatione hominis coniuncti sint, non tamen illam requirunt, vt Res consecratæ atq; Reliquiæ; quas vel suspensas esse locis certis, satis est ad spiritus abigendos.
4. Rursus quidam immediatè valent ad profligandos spiritus; alij minimè. Oratio non directè ipsos spiritus petit; sed ad Deum contendit, cuius opera à spirituum infestatione petimus liberari. At Exorcismus, Crux, Reliquiæ, Res sacræ, ipsos per se impetunt spiritus.
5. Quarta differentia est, quòd quidam per se efficaces videantur: alij omnem, quam habent, efficacitatem aliunde accipiant. Huius generis sunt Res consecratæ: quæ, si consecrationem dempseris, à rebus naturalibus nihil differunt: reliqui omnes ex se ad spiritus abigendos valent.

Huic

Huic *quinta differentia proxima est*. Quidam impetratorij tantum sunt purgationis locorum; non autem per se loca purgant; alij sunt operatorij, vt ita dicam, & per se efficaces. Prioris generis Oratio est, qua à Deo & Sanctis petitur, vt vel hi à Deo obtineant, vel ille præstet libertatem. Posterioris generis sunt reliqui, qui directe ipsos aggrediuntur Spiritus. 6.

Præterea, Quidam vnum tantum vsum habent; alij plures. Exorcismus solum locis purgandis seruit, & Spiritibus proscribendis. cæteri præter hoc alios habent fines, quemadmodum aliàs demonstratum est. 7.

Item quosdam modorum necesse est adhiberi *ipsis locis*, quæ Spiritibus infesta sunt, si Spiritus profligari debeant; quidam aliis quibuscunq; possunt; & tamen ad proscribendos Spiritus valent. Oratio vt in infestis locis fiat, necesse non est. At si Crux aliis fiat; aliis adhibeantur Exorcismi; aliis suspendantur vel ponantur Reliquiæ & Res consecratæ, quam infestis; parum promoueris. 8.

Sic quosdam expedit *ijs ipsis temporibus* adhiberi, quando iam Spiritus molesti sunt: alij possunt adhiberi aliis. illis vtilissimus est Exorcismus, in quo cum Spiritibus in certamen descenditur: Crux item præsentissimum aduersus eosdem telum: his oratio, Reliquiæ, sacræ Res. 9.

Plures inter dictos modos possunt assignari differentiæ; sed pluribus opus non est. Forsitan etiam assignatæ nimia sunt. Modos igitur singulos discutiamus & probemus. 10.

CAP. LXVI.

De Oratione, qua Demoniorum Spiritus fugantur, de quæ eius, præ reliquis bonorum operum geueribus, in hoc negotio efficacitate.

 Rationem ad Spiritus Demoniorum profligandos, & loca ab ipsorum molestia & infestatione liberanda plurimum valere, e exemplis plurimis clarum est. superius, ca. 1. nos horum duo assignauimus. Primum est presbyteri, cuius B. Augustinus meminit; qui oratione atque sacrificio Missæ domum Hesperij purgauit. Alterum Sacerdotum, qui à Moguntino Præsule, cum authoritate missi, aqua lustrali atque *comprecationibus* profligârunt pestilentem in agro Bingenfi spiritum. His addimus tertium, ex vita Beati Gregorij, cuius hortatu,

D d 2

Litanijs

Litanij, formidabile quoddam Dæmonis, quasi cornuti, Spectrū, quod certo cuidam loco ita infestum erat, vt in eo commemorari nullus posset, abactum tandem est, & expulsū. Ita in vita Gregorij refert Ioannes Diaconus libro 4. cap. 93. Addamus & quartum ex eiusdem vita, vbi (lib. 4. cap. 93.) refertur *oratione* in fugam conuersum Nequam Spiritum, qui in forma cati Religioso viro haud parum fuit molestus. Pluribus opus non est. Quotiescunq; ferè vel Cruce, vel Exorcismis Dæmones profligati sunt, suas etiā partes agit *Oratio*: qua sine nec Crux, nec Exorcismus à fidelibus adhibita videntur.

2. His alia quædam adiungimus, quæ eiusdem orationis, aduersus Dæmones vim egregiè declarant: Fortunati inquam Tudertina Ecclesiæ Episcopi; quem *oratione* Dæmones ex hominum corporibus eicere solitum lib. 1. Dialog. cap. 10. scribit B. Gregorius. & D. Bernardi; qui continua vnus noctis *oratione* Cremonæ Dæmonem profligauit, vt in eius vita habet Bernardus Bonquallensis. Et B. Hilarionis; qui in Cypro Insula, à misera Dæmonum vexatione, *oratione* ad Deum facta, ducentos propemodum, partim viros, partim mulieres, eripuit; teste B. Hieronymo in eius vita.

3. Verū nec si hæc atque his similia exempla desiderarentur, de assertione dubium animū licebit habere; propter tria, quæ Sacræ literæ insignia suppeditant argumenta. Primum petitur ex promissione orationi facta: alterum ex vi orationis, ipsiusque effectibus, quos admodum habet excellentes. tertium ex Domini fermone, qui orationem plurimū in Dæmonibus profligandis docet valere.

4. Primum tanto firmiter est, quod promissio orationi ab illis facta, qui quod promisit, & potest præstare. quia omnipotēs est: & debet præstare, quia fidelis est: & volet præstare, quia benignus est, atque misericors, ab illo, inquam, in cuius scemore scriptū, *Rex Regum, & Dominus dominantium*, Apoc. 19. *Cui data omnis potestas in celo, & in terra*; Mar. 16. *qui (q̄ ad propositum nostrum facit) habet clauem abyssi, & catenam magnam in manu sua, vt loquitur sanctissimus Ioan. & apprehendere potest Draconem, serpentem antiquum, eumq; ligare & mittere in abyssum, & claudere atque signare*, Apoc. 20.

5. Sed quæ promissio? quæ? Primum ipse docet voti compotes futuros, qui se ad Deum per *orationem* conuertunt. *Petite*, inquit, & dabitur vobis. Matth. 7. Deinde dictis suis in eadem re iuramenti contestatione fidem facit: *Amen*, inquit, *dico vobis, si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis*. Ioannis 16. Nec hoc contentus, multis

multis rationibus ad certam nobis spem faciendam vtitur. *Quis*, inquit, *ex vobis homo, quem si petierit filius suus panem, nunquid lapidem porriget ei? aut si piscem petierit, nunquid serpentem dabit ei? Si ergo vos, cum sitis mali nobis bona data dare filijs vestris, quanto magis pater vester, qui in Cælis est, dabit bona petentibus se* Luce 11.

Alterum argumentum ab *Orationibus effectibus* petitur. Tales *o-* 6.
*rati*oni tribuuntur, ut omnino ex ipsis concludi possit, *Oratione*, loca, à quacunque, quorumcunq; spirituum, infestatione purgari. Qualia enim sunt corporis languores sanare? fluxam & caducam hanc vitam prorogare? pacem & tranquillitatem conciliare? ab hostibus & inimicis liberare? victoriam impetrare? soli vbertatem, & pluuiam obtinere? Atqui hæc omnia *Oratione* perfecta sunt. *Infirmatur quis in vobis*, inquit S. Iacobus, capite 5. *inducat Presbyteros Ecclesie, & orent super eum, & oratio fidei saluabit infirmum. Et corporis sanitas.* Orauit Dominum Ezechias (Isaiæ 38.) *Obsecro*, inquit, *Domine &c.* & sequitur: *audiui Orationem tuam: ecce adijciam super dies tuos, quindecim annos.* En prorogatio vitæ. *Obsecro*, ait apostolus 1. Timoth. 2 *primum omnium orationes fieri, pro omnibus, ut quietam & tranquillam vitam habeamus.* En pax. *Audiui Orationem tuam*, loquitur Deus Ezechie (Isaiæ 38.) *& de manu Regis Assyriorum eruam te, & ciuitatem istam.* En ab hostibus libertas. *Cum Moyses leuaret manus*, dicitur Exod. 17. *vincebat Israel.* En victoria. *Multum valet oratio iusti assidua.* Elias homo erat, *similis nobis, passibilis.* & *Oratione orauit*, inquit S. Iacobus (capite 5) *ut non plueret super terram; et non pluit, annos tres, & menses sex. Et rursus orauit, & calum dedit pluuiam, & terra dedit fructum suum.* En vbertas soli, & pluuiæ. Quid multis? *Oratio* parit sapientiam & intellectum. Iacobi 1. *sterili vtero fecunditatem impertit: Genesis 15. eruit à probro, & morte; Daniel 13. placat iratum Deum: Exod. 32. Cælum & Paradisum aperit: Luce 23. Denique nihil ita arduum, nihil tam difficile; quod per Orationem, aut factum non sit, aut certè fieri non possit. Hæc fieri oratione potuerunt: non poterunt profligari Spiritus Dæmoniorum?*

Quòd verò plurimum valeat ad *Dæmones abigendos, & ex-* 7.
igendos, hæc Domini docet oratio: *Hoc genus Dæmoniorum non eijctur nisi Oratione & ieiunio*, Matthæi 17. Quid hæc apertius? quid disertius dici potest? quid accommodatius ad rem præsentem afferre?

De vero enim Dæmonio erat Domini sermo. Illud Apostoli 8.
eijcere nequibant. eiecerat Dominus, ad preces parentes filij, qui

torquebatur. Apostolis seiscitantibus, cur non potuerint eiicere, qui & facultatem eiiciendi acceperunt; & Dæmonia, iam multa eiicissent, respondetur: *Hoc genus Dæmoniorum non eiicitur, nisi in ieiunio & Oratione.*

9. Sic de vera Oratione Dominus loqui intelligendus est. Hoc primò ipsa vox, *oratio*, insinuat, quæ per se sumpta, non nisi mentis in Deum eleuationem significat, tum inde manifestum est, quod multus in *Oratione* fuerit Dominus: (Lucæ 6.) & idcirco Dæmonium eiicere potuerit: Apostoli, qui minus in *oratione* fuerunt frequentes (quemadmodum de ipsis, Domino obiiciebant Pharisæi, Lucæ 5.) eiicere nequibant.

10. Verum enim uerò in quo nos maximum præsidium ponimus, leue fortè quidam, in nostra causa, existimant: propterea quod non de Dæmonibus *ex locis* exigendis, sed *ex corporibus humanis* expellendis, Dominus loquatur. Deinde quod *certum* quoddam Dæmoniorum genus nominet, quod *Oratione* pellatur: ut ob id *Oratio communis quædam machina*, contra omnes Spiritus dici non debeat. Accedit tertium, quod non minus præsidij in *Ieiunio* ponat, quàm *oratione* (vtrunque enim coniungit) ut idcirco vel dici debeat æquè, *orationem & Ieiunium* valere ad Dæmones locis profligandos; vel non valere *orationem*.

11. Triab his tribus argumentis quæruntur; ad quæ, ubi breuiter responsum fuerit, Caput concludemus. Primum est, An Domini sententia demonstrari possit, Dæmones *non ex hominibus tantum, verum etiam locis infestis* oratione proscribi. Secundum, An oratio ad omnes Spiritus profligandos valeat; an ad aliquos tantum. Tertium, cur *potius orationi* tribuamus exilium atque proscriptionem Spirituum Dæmoniorum, quàm *Ieiunio*; cum orationi Dominus *Ieiunium* coniunxerit, & vtriusq; pares esse vires insinuet,

12. Potestne igitur Domini sententia doceri, etiam locis, & non tantum hominibus per *Orationem* proscribi Dæmones? *Potest omnino*. quamuis enim de solo hominem inhabitante Dæmonio sermo sit; alia tamen, quæ loca infestant, non excludit. Hoc primùm inde clarum est, quod *Oratione* docuerit, *omnia* obtineri possit: tum deinde ex illo, quod non ita locis, quæ infesta reddunt; sicut hominibus, quos obsident, videantur coniuncta atq; vnita, ut idcirco difficilius multò homines, quàm loca relinquunt. deniq; propterea, quod etiam in hominibus sint, veluti in quibusdam locis; ut ob id, si doceatur, *oratione ex hominibus eiici*, hoc ipso demonstratum sit, *oratione locis pelli posse.*

Sic

Sic ad omnes Dæmoniorum Spiritus profligandos valet oratio. 13.
 Esto vnus generis Dominus meminerit: sed illud tale fuit, vt cætera omnia oratione in fugam conuerti, certum sit, si demonstratum sit hoc oratione pelli. Quomodo verò? quia quod oratione docetur profligari, cæteris omnibus onerosius est, & difficilium. Eiciebant passim Discipuli Christi Spiritus verbo, & nomine Domini inuocato: verum ad hoc Dæmonium nomen Domini inuocatum non sufficiebat: aliæ pro hoc expugnando erant necessariæ machine, Oratio atq; Ieiunium Nunc hinc argumetur. Si quod difficillimè pellitur Dæmonium, oratione pelli potest; poterit pelli quodcunq; cuius vires sunt inferiores. At pellitur oratione, quod difficillimè pellitur. Poterit igitur quodcunq; aliud Dæmoniorum genus.

Cur verò orationi, non Ieiunio Spirituum profligationem tribuimus? (Ad hoc plurima essent dicenda. Nos pro instituti, & lociratione, multa paucis. Primum est. Ieiunij hinc etiam vires magnas esse. Alterum non Ieiunium tantum, sed & Eleemosynas, & alia pietatis Christianæ exercitia posse permultum. Tertium, hæc per se ad Dæmones profligandos non valere. Quartum per se valere orationem. Quintum, orationi potissimum tribuisse Dæmonum eiectionem Dominum. Sextum adiunxisse Ieiunium, quod hoc, vt mens ad Deum per orationem veniat, efficiat. 14.

Primum insinuat declarant, quæ pro Ieiunij commendatione, 15.
 partim à sacris literis, partim in sanctis Patribus, reperiuntur. docent enim peccata ne committantur, impedire: commissa expiare: ad paradysum, vnde propter violatum Ieiunium, expulsi fueramus, reditum præstare: mentem ad Deum eleuare: pro meritis supplicia redimere: independentes clades arcere: magna Dei beneficia impetrare: sanitati demum vtriusque hominis plurimum conferre. Omnia hæc breui oratione complexus B. Hieronymus, Epist. ad Eustochium: *Medicinale Ieiunium, inquit, omnem auferit languorem, & omnem tribuit virtutem & gratiam.* Cæterum vim eius aduersus Dæmones disertè exprimit Athanasius lib. de Virginitate *Quisquis, inquit, immundo Spiritu vexatur, certum habere debet, Spiritus malos Ieiunio afflictos abscedere, vim Ieiunij metuentes.*

Sic de Eleemosyna præstantia dubium nullum est. Et hanc agnoscit, 16.
 qui in sacris literis mediocriter est versatus. Docet Tobias (cap. 4.) *Eleemosynam à monte liberare: peccata purgare; & non pati animam ira in tenebras.* Idem Regius Propheta, Psal. 40. *Beatus, inquit, vir, qui intelligit super egenum & pauperem; indie mala liberabit eum Dominus. Dominus conseruabit eum, & viuificabit eum, & non tradet eum in animam inimicorū eius.* Docet Saluator ad cælestis gloriæ præmi-

um, per Eleemosynam perueniri: *Facite*, inquit, (Lucæ 16.) *vobis amicos de mammon iniquitatis; ut cum defeceritis, recipiant vos in aterna tabernacula.* Docet Salomon, præter hæc, etiam promouere bona externa, & fortunæ casibus obiecta. Notum est illud Proverb. 28. *Quid dat pauperi, non indigebit.*

17. *Nec parua sunt vires quorumcumq; pietatis Christianæ exercitiorum. Pietas*, inquit Apostolus (1. Timoth. 4.) *ad omnia utilis est.* Et Salomon (Sapient. 3.) *Bonorum laborum gloriosus est fructus.* Non ignorarunt has Ezechias Rex, atque item sanctissimus Paulus: vnde ille in extremo vitæ periculo constitutus, ausus est dicere: *Obsecro Domine, memento quaeso, quomodo ambulauerim coram te, in veritate, & corde perfecto,* (4. Reg. 20.) Hic verò: *Bonum certamen certavi, cursum consummaui, fidem seruaui. In reliquo reposita est mihi corona iustitiæ, quam reddet mihi Dominus, in illa die. iustus Iudex: non solum autem mihi, sed & ijs, qui diligunt aduentum eius.* 2. Timoth. 4.

18. *Quod verò tertio loco dicebamus, opera hæc ad demones profligandos instituta non esse, nec per se ed tendere, dubium non est.* Ieiunium corporis afflictioni seruit, & vt Spiritui caro subiciatur, institutum est: Eleemosyna ad proximi miseriam subleuandam facit. Reliqua pietatis exercitia ad futuræ vitæ gaudia obtinenda conferunt. At *Oratio per se valet ad profligandos Demones.* Ipsam generale quoddam mortalium voluit esse præsidium Deus Opt. Max. ad omnia omnino bona obtinenda: ad omnia omnino mala propulsanda, etiam immundorum Spirituum molestias: quem admodum, quam Dominus orandi formam reliquit, quæque ab ipso, quod *Dominica* dicatur, nomen obtinuit, egregiè demonstrat & explicat.

19. *Quòd Orationi potissimum Dominus Demonum eiectionem tribuat,* multis hoc loco ostendit doctissimus Tostatus Abulensis. Nec de hoc dubitat, qui & *Orationis vires agnoscit: & quid ieiunium orationi coniunctum efficiat, attendit.*

20. *Denique Orationem Ieiunio iuuari cui dubium?* Nonne duæ eius alæ? altera, qua cælum conscendit, & ad Dei conspectum peruenit; altera, qua à Deo, quod postulat, obtinet? Et ad illud iuuat Ieiunium: ad hoc Eleemosyna. Vt optimè dixisse credendum sit B. Chrysostomum, quando hom. 71. ad Populum, *orantem leuem vocat & alatum.*

21. *Sed tamen Eleemosyna Dominus non meminit; nec aliorum pietatis operum: propterea; quod non ita cum Oratione coniuncta sint, nec tanta ipsorum ad bene orandum necessitas; quanta Ieiunij. omnino ne-*

no necesse est, vt per orationem mens in Deum eleuetur; ad quod iuuat Ieiunium: vt verò, quod petit, obtineat (ad quod profunt pietatis opera) necesse non est.

CAP. LXVII.

De reliquiarum vsu in profligandis Dæmonibus, quas que ob causas Dæmones Reliquias non sustineant.

Nam omnium propemodum tam Catholicorum, quam Hæreticorum sententia est, Dæmones Reliquias Sanctorum fugere. Ex Hæreticis, post alios, hoc admittunt Magdeburgenses Centuria 4 cap. 13. col. 1446. Pro Catholicis sunt Hieronymus & Chrysostomus: Hieronymus lib. contra Vigilantium: Tu, inquit, (Dæmonem alloquitur, qui per os Vigilantij Reliquias Sanctorum vilissimum puluerem appellauerat) *sape vilissimo hoc tortus es puluere.* Chrysostomus docet eos fugere, quemadmodum fures, qui fugam capessunt, si quando in suppellectilem incidunt regiam. Verba eius hæc sunt, homilia septima, de septem Machab. *Vt audaces latronum duces, siue impij sepulchrorum effossores, si fortè, dum pradas agunt, aut spolia capienda conquirunt, in arana vel ornamenta Imperatoris incurrerint, quamlibet cupidi pradarum, tamen agnitis Regis insignibus deterrantur, vt fugiant, nec comminus accedere, vel attingere audeant: ita profecto & Dæmones, qui verè & latronum principes sunt, & Magistri; vbi coronatorum Martyrum viderint corpora posita, longè illic à conspectu eorum pauidi fugiunt, & absiliunt.*

Nec temerè tam hi, quam illi, in hanc opinionem venerunt. Exempla pro hac re tot sunt, & tam clara; vt omnino in luce meridiana cæcutire dicendus sit, qui hæc velit negare: neque primis tantum illa sunt temporibus data; sed nostris quoq;: & non ab iis conscripta, quorum fides suspecta fit; sed iis, de quorum fide dubitare parum honestum.

Ex multis aliquot produximus Disputatione de Dæmoniacis. hic contenti sumus *semicinctijs & sudarijs* D. Pauli; de quibus S. Lucas cap. 19. historix Apostolorum, in hunc modum: *Virtutes non quasi libet faciebat Deus per manum Pauli, ita vt etiam super languidos deferrentur à corpore eius sudaria, & semicinctia; & recedebant ab ijs languores, & spiritus Nequam egrediebantur.* Addimus sequens ex Theodoro, ipsius Theodoretij verbis: quod quemadmodum argumentum nostrum confirmat, ita pluribus locis, in hac Disputatione potest seruire. *Execrandus, inquit, Marcio, multas*

E c

spinas

spinas impietatis seminavit in Regione Vrbis Cyri. Eas cum conaret euellere radicitus, noctu venit quidam Demon exiit illis, clamans, & lingua vtens Cyriaca: Cur, inquit, tu bellum geris cum Marcione? Cur hanc pugnam aduersus eum suscipis? Quanam is te vnquam affecit molestia? Desine beligerare: desine à m. leuolentia: aut discas experientia, quantum bonum sit quies. Scias, quod te iam pridem confodissem, nisi chorum Martyrum te custodientem vidissem, cum Iacobo. Hec ego audiui, & dixi cuidam ex familiaribus, qui prope me dormiebat: Audis, inquam, que dicuntur? Ille verd. Omnia, inquit, audiui. & cum vellem surgere, & respicere, & scire quis loqueretur, tua causa quieui; quate putarem qui scere. Ambo itaque surgentes, respeximus, neque vllum, qui moueretur, vidimus; nec qui loqueretur, audiuimus. Illi verba alij quoque, qui nobiscum habitabant, audiuerunt. Intellexi igitur, quod Martyrum quidem chorum dicebat lecythum olei Martyrum, qui cum à multis Martyribus collectam haberet benedictionem, pendebat in meo lecto. Sub meo autem capite erat magni Iacobi vetus amictus; qui quouis claustro adamantino fuit mihi validior. Ita Theodoretus hist. Sanct. Patrum, cap. 21. & ex ipso Cæsar Baronius Tomo 5. hist. Eccles. circa annum Domini 424. Sed illustrius exemplum refert Beda lib. 3. Hist. Anglorum, cap. 11. quod quia etiam pluribus locis huic Disputationi potest seruire, etiam ipsius verbis ascribimus: Monasterium nobile fuit in prouincia Lindisi, nomine Beardanum. Huc quodam tempore hospes venit, qui solebat nocturnis sapius horis repente ab immundo Spiritu grauissimè vexari. Cum igitur benignè susceptus post cœnam in lecto membra posuisset; subito à Diabolo arreptus, inclamare, dentibus frendere, spumare, & diuersis motibus cœpit membra torquere. Cumq; à nullo vel teneri, vel ligari potuisset; cucurrit Minister, & pulsans ad ostium nuntiavit Abbatissa. At illa aperiens ianuam, exiit cum vna Sanctimonialium fœminarum ad locum virorum: & euocans Presbyterum, rogauit secum venire ad patientem. Vbi cum venientes, viderent multos affuisse, qui vexatum tenere, & motus eius insanos comprimere conati, nequaquam valebant; dicebat Presbyter Exorcismum; & quacunque poterat, profedando miseri fur ore agebat. Sed nec ipse, quamuis multum laborans, proficere aliquid valebat. Cum uero nihil salutis furenti superesse videretur, repente venit in mentem Abbatissæ puluis ille præfatus (intellige cineres S. Osualdi Martyris) statimq; iussit ira ministram, & capsellam, in qua erat, adducere. Et cum illa afferens intrasset atrium domus, in cuius interioribus Damniosus torquebatur, conticuit ille subito, intentiq; ora tenebant reliqui, quem res exitum haberet sollicitè expectantes. Et post aliquantum hora spacium resedit qui vexabatur, & grauiter suspirans: Modò, inquit, sanum sapio. recepi enim sensum.

fersum animi mei. At illi sedulo sciscitabantur; Quomodo hoc contigisset. quibus ille: Mox ut virgo hæc cum capsella, quam portabat, appropinquavit arrio domus huius, discesserunt omnes, qui me premebant, Spiritus maligni & me relicto nusquam comparuerunt Hætenus Beda. Habet quoque hic locum quod de peste inguinaria a ciuitate Treuirensi depulsa scribit Gregorius Turonensis in libello vitæ s. Nicetij. verba eius hæc sunt. Cum lues inguinaria Treuericum populum in circuitu ciuitatis valde vastaret, & sacerdos Dei (Nicetius) pro ouibus commissis Dei misericordiam imploraret assidue: factus est sonus de nocte magnus tanquam tonitruum validum super pontem amnis, ita ut putaretur, vibs ipsa absorberi. Cumq; omnis populus exterritus in lectulis resedisset, latifexum sibi interitum operiens, audita est in medio vox vna ceteris clarior dicens: Et quid hic o socij faciemus. Ad vnam enim portam Eucharisus se erd: obseruari ad alteram Maximinus excubat: in medio versatur Nicetius: Nil hic vitra prauatere possumus, nisi sinamus hanc vibem eorum tutoni. Hac audita voce statim morbus quieuit, nullusq; ab eo vlt: a defunctus est. Quæ autem & quanta hæc pestis inguinaria fuerit, docet Paulus Diaconus. Vide Baronij Tom. 7. fol. 502.

Verum quamuis in hoc aduersarij nobiscum consentiant, negant tamen *Reliquias* ad Dæmones profligandos adhiberi posse; quod constantissimè admittunt, agnoscunt, & confitentur Catholici. Hinc illi *Reliquias* proferunt, abiiciunt, Vulcano tradunt, in cineres redigunt, & ut omnino extra omnem mortalium sint conspectum, procurant. Hi easdem studiosè conquirunt, diligenter conseruant, religiose venerantur, & magno habent in honore.

Si ab illis causam suæ opinionis & facti scisciteris, respondet *Reliquiarum* vsum, qui in Dæmonibus profligandis positus est, superstitiosum esse, & cum summa Creatoris contumelia coniunctum Quocirca docent non idcirco Dæmones *Reliquias* non sustinere; quod illas oderint, detestentur & fugere cogantur, sed ut fuga homines ad *Reliquiarum* cultum, & impiam superstitionem inuident. Fingunt, inquit, fugam; non coguntur fugere, nec fugiunt inuiti.

Contraria Catholici ratione ad contrariam opinionem, & factum inducuntur. Credunt Dæmones non fugam fingere, sed fugere coactos: *Reliquiarum* eam vim esse & potestatem, ut in ipsarum præsentia nequeant consistere versipelles spiritus.

Et profectò, quamdiu in ea cogitatione atque sententia hærent Aduersarij; ut credant superstitiosum esse *Reliquiarum* vsum,

Reliquijs ad Dæmones profligandos ut nec possunt, nec debent: quamuis etiam certum esset, usu Reliquiarum ipsos à maximis Dæmonum posse liberari molestiis; & aliter liberari non posse: propterea, quòd *Omne quod ex fide non est, peccatū sit; & Omne, quod contra cōscientiā est, adificet ad gehennam*; peccatum autem ob nullius, vel boni consecutionem, vel mali depulsionem permissum sit.

8. Sed ut hunc errorem deponant cæci: intelligant etiam, quàm procul à superstitionis crimine absint Catholici, duo demonstranda sunt. Primum, *Reliquias reuera molestas esse Dæmonibus, eosdemq; torquere, ut ob id ipsos non fugam fingere, sed coactos fugere credendum sit. Deinde dici non posse, Dæmones, fuga sua, ad Reliquiarum cultum homines allicere; quamuis etiam reuera (quod tamen falsum est) non torquerent. Vbi hæc duo in gratiam Aduersariorum demonstrata fuerint, nostra prosequemur.*

9. *Torqueri ad Reliquiarum presentiam Dæmones, primò diserta Patrum sanctissimorum hominum sententia est. Vnius nobis sufficit auctoritas Chrysostomi, Reliquia Sanctorū, inquit ille (homil. 66. ad Populum Antiochenum) Dæmones sistunt & torquent: & vinctos ab illis soluant sauisimis vinculis. Et libro contra Gentiles, de vita S. Babilæ, Antiocheni Episcopi & martyris; Ea, inquit, est Sāctorū potestas, ut illorum superstitum Dæmones, ne Umbras quidem, aut Vestes; vita autem defunctorū, & Loculos quoq; reformidēt. Rursus, Sermone in adorationem catenarum S. Petri: Has Catenas, inquit, potentiarum, qua ab ipso defecerunt, Princeps exhorruit, & nunc etiam exhorret & multo cum timore illas subterfugiens, comprimitur. Has aërea Spirituum multitudo metuens ac tremens, iaculisq; inde emissis percussa, longius profugatur, &c.*

10. Deinde, idem, ut cætera omittam, docent Reliquie S. Babilæ Martyris. Nonne ob eius sepulchri viciniam, oraculum Apollinis filuit? Nonne ut loquelam Idolum reciperet, arcam Martyris remoueri iussit Apostata Iulianus? Volunt Centuriatores Diabolum de industria simulasse se impediri à Martyre; ut usum Reliquiarum scilicet venerationis induceret: sed quam id præter omnem rationem dicant, sequens miraculum clarè ostendit: quod, vix arca Martyris abducta, ignis de cælo descēdens, Idolum, vnde Diabolus oracula reddebat, totum consumpserit. Vide Bellar. tom. 1. Cont. vltima lib. 2. cap. 2. Vetus hoc exemplum est, quod produximus. Recens est illud Thomæ Fazelli libro 10. prioris Decadis Rerum Sicularum. cui tanquam oculato testi fidem meritò adhiberi licet. Est, inquit, *Agyra, D. Philippi* (Petri Apostolorum principis hic discipulus fuit, Siculis ab eodem ad Christi Euangelium predica

predica

quibus *viuis* graues iniurias sustinuerunt. Plerique omnes in mortuis vlciscuntur, quorum viuorum sustinuerunt potentiam: Ac quanta quidam Dæmonum à Sanctis viuentibus passi? Et quod vix optimus aliquis; harum iniuriarum ipsi nequissimi nequam obliti, mortuos non detestabuntur? non odio prosequentur? non cum molestia sustinebunt?

15. Dubium non est tortos esse *Christi* præsentia Diabolo. ipsorum in promptu est confessio. *Venisti*, inquit quidam illorum, *ante tempus torquere nos*. Matth. 8. Verùm cur de tortura conquirentur? quia scilicet, verebantur, ne *sedibus suis* pellerentur. Quàm porrò debuit Dominus torsisse iam eiectos, quando solus timor, quòd eiiciendi essent, torsit? At plurimi Sanctorum, Dæmones locis suis, & *sedibus* eiecerunt. Non igitur non possunt iis graues & molesti esse Sancti.

16. Hinc clarum est ineptè dici *Dæmones fugam simulare*: ad fugam nulla vi cogi. Si torquent Sanctorum *Reliquiæ*; si molestæ sunt & inuisæ: quomodo Spiritus fugam ad ipsarum præsentiam simulant? quomodo non fugere coguntur? Nonne ab iis, qui molesti esse solent, si possumus, quàm citissimè nos expeditimus? Nonne apud ipsos summa cum difficultate retinemur?

17. Sed ad alterum caput, doceamus dici non posse *Dæmones ad Reliquiarum cultum fuga sua inuitare atque allicere mortales*. Hoc verò ex illo certum est, quòd cultus *Reliquiarum* in earum rerum genere sit: quæ per se bonæ sunt: Dæmonum autem hoc ingenium, vt ad bonum inuitent neminem. Quid enim hîc dubium? quid non certum?

18. Clarius propositum nostrum ostendunt partim *mala*, quæ *Reliquiarum* intuitu mortales declinant; partim *bona* quæ cum *Reliquiarum* cultu coniuncta sunt. Ab illis enim Spiritus Nequam non possunt auocare mortales. Ad hæc non possunt inuitare, sed quæ *mala* declinantur?

19. Mala hæc plurima sunt. Nos summa capita referimus. Est *superbia*; quæ hoc nomine mortalibus displicere incipit, quod etiam corpora atque cineres eorum in honore habeantur, qui hostes *superbiæ*, & *humilitatis* studiosi sectatores fuerunt. Et *amor congerendi diuitias*; quas intelligunt iis contemnendas, qui arduum atque difficile ad cælum iter ingrediuntur. Est *luxuria*: cuius illecebras tâto magis detestantur, quanto maiori in honore sunt, non apud Deû solû, verû etiã homines; qui corpora sua mortificauerunt
propter

propter Deū. Est *Iracundia* non possunt nō frangere impetus, quando in memoriā venit (venit autem ad *Reliquiarum* intuitum) summa sanctorum mansuetudo. qui etiam pro persecutoribus suis Deo supplicarunt. Est *Gula*; a qua sibi cauendum censent ipsorum exemplo, quorum cum pignora vident, has voces audire videntur: *Vsque in hanc horam & esurimus, & sitimus, & nudi sumus.* Est *Inuidia*; quam detestantur recordatione charitatis, quæ in iis flagrauit, quorum coram intuentur & venerantur *Reliquiis*. Est *Acedia*; quam canes peius & angue putant fugiendam, si ad cælum peruenire cupiunt, exemplo eorum, quibus vnum hoc præcipuum fuit studium, vt cum Deo essent quàm sæpissimè, sedula & ardenti oratione, rerumq; diuinarum contemplatione.

Sed non ad mala solum declinanda *Reliquiarum* cultu vrgentur mortales; etiam inuitantur ad facienda bona. Quæ verò? Ad omnium propemodum virtutum exempla. Quarum quæso? Ad contemptum diuitiarum; quas *Reliquiarum* honori potius, quàm sibi seruire volunt. Ad afflictiones corporum; quibus nunc susceptis peregrinationibus, nunc abstinentia & ieiunio, nunc aliis rationibus vis infertur. Ad humilitatem; cuius maxima indicia ad Sanctorum sepulchra & *Reliquias* exhibentur. Ad castitatem; quæ sæpe hoc nomine suscipitur, quia illorum *Reliquia* in honore habentur, qui ob castitatem Deo placuerunt. Ad orationis studium; quæ ad Sanctorum *Reliquias* propemodum est continua, omitto breuitatis studio reliquas.

Hæc cum *Reliquiarum* cultu coniuncta. An hæc proposita sunt Dæmonibus in *Reliquiarum* fuga, quam dissimulare dicuntur? Quærent Nequam, vt castra vitiorum deferant, & ad virtutum arces confugiant mortales? id est, sua castra relinquunt, & ad hostium, id est, Dei, properent?

Non quærent hoc nequissimi. Placet ipsis *Superbia*; omnium vitiorum mater & origo. Placet *Auaritia*; qua plurimos illaqueant. Placet *Luxuria*; quam in omni ætate, cuiuslibet improbitatis, & turpitudinis nouerunt esse escam. Placet *Ira*; vt quæ homines sensibus integris, vt B. Chrysostomus loquitur, (homilia 18. in Matt.) facit insanire. Placet *Gula*; quæ eodem Chrysostomo authore (homil. 58.) homines efficit sues, imò ipsis suis deteriores. Placet *Inuidia*, quæ fraternæ charitatis apertissimè iura violat.

Et qui miseros mortales cupiunt in vitiis excellere, illis fortè placebunt virtutum exercitia? placebit iis contemptus diuitiarum; qui diuitiarum laqueis omnes cupiunt inuolutos? Afflictio

corpo-

corporis; qui mox conditum hominem ad corporis oblectamenta inuitarunt? Humilitas; qui ob nimiam superbiam de caelo deiecti fuerunt? Castitas; qui locis delectatur humidis, & virtutem habent in vmbilico & renibus? Studium orationis; qui iuracissimi illius sunt hostes, ad quem oratio dirigitur?

24. Forsitan negantur virtutum exercitia esse, quæ diximus; propterea, quod *ex fine*, qui in ipsis propositus est malus, vitium contrahant omnia. Ea siquidem finis mali conditio est, vt cum ad opera accedit, etiam si præstantissima inueniat, deprauet ipsa atq; corrumpat. Sed hoc examinemus.

25. Primum omnium, quod obiicitur, in omnibus locum non habet. Non hoc propositum est in *vitiorum* fuga. finis qui opus deprauet, oportet opus accedat: at sine opere est vitiorum fuga. Vel igitur ob hoc Demones fugam dissimulare non debent; quod multa mala, quæ alioquin committerentur, omittuntur.

26. Deinde, dicendum non est, opera omnia, quæ fiunt, à fine deprauari. Cum enim ipsa ex se bona sint, si deprauantur, non ipsis insito fine deprauantur; sed alio aliquo, qui ex agentium voluntate accedit at quis vnquam ex iis, qui *Reliquias* in honore habuerunt, aliud sibi propositum fuisse dicat, quam Dei atq; Sanctorum honorem? Vtrum verò hic malum? Dei an Sanctorum? Num vtrisque; suus honos debetur?

27. Tribuitur fortassis Dei honor Sanctis. Et hoc quis cogitauit? quis dixit? quis scripsit? quis fecit? *In finis* partibus honor, qui Sanctis tribuitur, inferior est illo, qui debetur & tribuitur Deo. Deum vt boni omnis authorem & consummatorem honoramus; Sanctos vt Dei amicos, nostrosque apud Deum patronos & intercessores.

28. Sed nimium excrescit oratio. Nimis multa cum Aduersariis. Nostra repetamus. Igitur, cum certum sit, non simulare fugam Demones, sed inuitos fugere, & *Reliquias* non sustinere; *causam*, cur fugiant, inquiramus: Quæ igitur illa? An Deus; qui ipsos cogit ad præsentiam *Reliquiarum* fugere? An Sancti, quorum *Reliquia* habentur, in fugam conuertant? An ipsis *Reliquijs* vis illa insita est, vt locis atque hominibus nequam spiritus pellant? An homines sunt; qui vt aliis rebus, ita adhibitis Reliquijs, eosdem proferibunt? An denique horum nihil, sed ipsi Demones sunt, qui quamuis nullam à *Reliquijs* vim patiantur, ipsas tamen sustinere ex odio nequeant.

29. Quinq; hinc modos insinuamus, quibus *Reliquijs* Spiritus pel-
li, po.

li, potest intelligi: quem, vel quos probemus, inquirendum est, antequam Caput concludamus.

Deus ad Sanctorum Reliquias Damonibus exilium, aut fugam impetrare posse extra controuersiam est. Quid non potest Deus, cuius nomen omnipotens? Exodi 15. Dubium item nullum, frequenter impetrauissse, quando difficiles Nequam Spiritus esse potuerunt: & ipse hac ratione Sanctorum suorum voluit gloriam illustrare, & mundo innotescere. Veruntamen non solo hoc nomine, neque semper hoc, *Dæmones fugam capessere credendi sunt.* Potest Deus *Dæmonibus discessum & fugam non imperare, & tamen ipsos ad fugam cogi certum est.* 30.

Sanctos, quorum Reliquia habentur, propriè Dæmones fugare dici non debet. quoniam, vt ipsi per se miracula non perpetrant; ita neque *Dæmones in fugam per se conuertunt.* magna fuit ipsorum in *Dæmones* potestas, quamdiu communem nobiscum in terra vitam egerunt: mortui iam, & cum Christo in Cælo regnantes in *Dæmones* per se possunt nihil. Si quid possunt, possunt oratiõ, quemadmodum reliqua, ita *Dæmonum fugam impetrare.* 31.

Reliquijs potestas aliqua, qua in Dæmones agat, eosq; sedibus pellat, non inest. Si inest, qualis quæso illa est? Spirituales, an corporea? Spirituales in re corporea, vt *Reliquia* sunt, inesse non potest. Corporea ad Spiritus profligandos, quales sunt *Dæmones*, nihil facit. 32.

Suntne igitur *homines*, qui quemadmodum *rebus alijs*, ita *adhibitis Reliquijs Dæmones proscribunt?* Sunt vtique. quoniam penes *homines* hanc potestatem futuram, disertè Christi probat oratio. Marci ultimo &c. vt ergo illi *Dæmones in fugam conuertunt* vsu nominis Iesu; ita vsu *Reliquiarum*, vsu *Rerum aliarum.* 33.

Sed præter hanc, alia ratio est, quam quinto loco insinuamus, 14. quod *Reliquias etiam per se ferre nequeunt Spiritus*; ita, vt quamuis *homines aduersus Dæmones Reliquiis se non arment*, & his armis instructi eos non impugnent: si tamen ipsas alicubi *Nequam Spiritus* deprehendant vel obseruent, mox fugam capessant. hoc pulchrè B. Chrysoströmus similitudine ostendit, quam initio huius Capitis attulimus.

Duobus igitur modis ad profligandos *Dæmones Reliquia* faciunt. primò *per se*. secundò *ex vsu eas Dæmonibus adhibentium.* In priori modo simplex est ratio, cur fugiant; in posteriori duplex siue bipartita. Ibi per se fugere dici possunt, ob odium, quo

erga *Reliquias* flagrant, maximum: hic præterea compelli exorcizantium autoritate. Ibi *Reliquie* veluti obiecta quædam *Dæmones* mouent, vt fugam incant: hic sunt quædam quasi instrumentales causæ, quibus Exorcistæ (quibus diuinitus in Spiritus hescollata potestas) vtuntur.

CAP. LXVIII.

De Crucis aduersus Dæmones efficaci usu: Et quod hic nullam sapiat superstitionem.

1. Veniam modum de Reliquiis communis est, tam Catholicorum, quàm Hæreticorum, sententia, quod ad profligandos Dæmones valeant; sic communis consensus de *Cruce*. Ex Hæreticis inter alios ita sentit Brentius, teste Alano, Dialogorum lib. 4. cap. 3. Ex Catholicis omnes omnino: vt non sine causa in Proverbium abierit, *Dæmones fugere Crucem*.
2. Iisdem etiam rationibus vtrique inducti sunt; multitudine scilicet exemplorum, quæ omnis ætas suppeditat. Nos aliàs duplicis generis protulimus, quorum quædam ostendunt *Crucem* ex hominibus Dæmones esse exactos, quædam aliis locis profligatos. Vide Disput. de Dæmoniis.
3. Prioris generis sunt, quod Gregorius Lingonicus Episcopus ex Energumenis ad se adductis, signo crucis iusserit Dæmonia discedere; vt loquitur Gregorius Turonensis in vita Patrum. quod eodem signo, eadem à muliere exegerit Albinus Andegauensis Episcopus, quemadmodum testatur Vincentius lib. 23. cap. 143. quod idem præstiterit Iosephus quidam nondum Christianus; vt habet Epiphanius Hæresi 30.
4. Pro posterioribus seruit Gregorius Neocæsariensis; quam sæpe contra Dæmones his armis depugnasse testatur Gregorius Nyssenus; in vita eius B. Antonius; qui hoc armorum genere omnibus Dæmonibus fuit terribilis. S. Margareta; quæ *Crucem* Dæmonem in forma Draconis sibi appropinquantem profligauit, teste Metaphraste in eius vita. Iulianus Apostata; qui dum se *Crucem* signat, Dæmones, quos euocarat, fugat; quemadmodum Oratione in eundem scribit Nazianzenus. His addimus, quod vtrisque plus ad propositam disputationem facit, vt in Anastasio Imperatore refert Glycas, parte 4. Erat, inquit, his temporibus Rex Persarum *Coades*, qui cum in castello quodam gemmas magni pretij didicisset, ac quæuis potiretur, ab incolis loci genijs, impediretur, omni genere præstigia-

rum usus est. Nam & Iudæos, & quosvis alios accersitos adhibebat: neque tamen illorum quisquam aliquid efficere potuit. Tandem Antistes eius loci, solo Crucis signo expulit. Hæc Glycas. Quocirca optimè Paulinus Natali octavo S. Felicis.

Nos Crucis inuicta signum, & confessio munit.
 Armatisq; Deo mentem, non querimus arma
 Corporis: & quamquam membris videamur inermes,
 Arma tamen gerimus, quibus & sub pace serena
 Contra Incorporeos animi decernimus Hostes.

Eodem quoq; modo de Dæmonum ingenio loquuntur Aduersarij, & Catholici. Volunt illi Dæmones hic nequiter agere, & fuga ad superstitiosum honorem Crucis mortales inuitare. Afferunt hi ex Cru. u odio & detestatione fugere. Nos quamuis de hoc aliàs aliqua; hîc tamen pro Catholicorum opinione pauca, ex iam allatis exemplis argumenta addemus, tum nostris prosequemur.

Et principio quidem eos, qui exempla literis consignata posteritati tradiderunt, in illa sententia non fuisse, vt putarent Dæmones fuga ad Crucis cultum superstitiosum allicere, certum est. Res gestas ita narrant, vt significant, & tortos esse Dæmones, & Crucem fugisse coactos.

Deinde, qui Cruce contra Dæmones sunt vsi, id de ingenio Dæmonum nec suspicati sunt, nec suspicari potuerunt. An putarunt hostem pelli rebus hosti gratissimis? aut ad Dæmones pellendos, animo non pellendi accesserunt? Omnino, quis prodigiosos effectus Crucis, priorum, & suorum temporum exemplis deprehenderunt; eandem ad Dæmones vi pellendos valere, credere & potuerunt, & debuerunt.

An in eadem cum Aduersariis sententia fuerunt, qui nos præcesserunt, & vel hæc ad Crucis signationem fieri viderunt, vel facta audierunt? Vix de vilo hoc legimus; de pluribus verò, quod ad Dæmones profligandos Crucem valere crediderint.

Quid quod omnium hæc fuerit sententia? omnes hanc Crucis virtutem agnouerint? Posset hoc aliunde doceri, sed vnus Apostata Iuliani suffecerit exemplum. Ille ex vsu atque consuetudine, quæ apud Christianos vigeat receptissima; Cruce se aduersus Dæmones muniens, conseruatus est.

Hæc cum ita sint, cum pro se Catholici habeant tot, & tam varia exempla: cum sequantur eorum, qui Cruce Dæmones

profligârunt; eorum, qui profligatos viderunt & audierunt; eorum, qui hæc posteritati tradiderunt sententiã; cum sequantur totam antiquitatem, damnari iuste possunt? argui superstitiõis? Idololatriæ? præsertim, quando diuinis literis edocti sunt, vt *Maiores suos audiant & sequantur?* Deut. 4.

11. Sed hæc ex hominum opinione argumenta desumpta sunt. Ita est. Nulla igitur sunt? Non ita est. Ex rebus ipsis deprompta hinc non desiderantur. Primum, tam variorum hominum opinio plurimum valet. Quod enim vniuersa tenet Ecclesia, & vt B. Augustinus loquitur (lib. 4. contra Donatistas, cap. 24.) omnibus retro seruatum est temporibus, non pro hominum tantum opinione bonum est minimeq; detestandum; sed reuera quoq; bonum est, & nullo modo damnandum.
12. Præterea, quando ad Crucem, à Iuliano factam, euauit Dæmon, annon Crucis vim sensit? Aut rursus ad honorandam Crucem voluit inuitare perditum Apostatam; quem à Crucis honore semel auocauit? Voluit persuadere, vt Christianus fieret; quem antea ad deserenda Christianorum castra, cum spe maximi lucri, induxerat? quid potest fingi ineptius, dici absurdius? Si vnquam fugam dissimulauerunt Dæmones, ad effectam Crucem: profectò, cum se signo Crucis Apostata signauit, fugam dissimulare non debuerunt.
13. Iosephus, Iudæus adhuc, Crucis vim obseruauit, in Dæmonum eiectione; quando mox ad Crucem ab ipso productam obsessos relinquebant impostores; hacq; re commotus ille animum ad Christianam religionem adiecit. An fortè, vt Christianus fieret Iosephus, ad laborarunt Dæmones?
14. Cùm Coades, Persarum Rex, cuius iam meminimus, Spe gemmarum consequendarum, omnis generis superstitiones, aduersus infestos Dæmones admisisset; quifit, vt ad solam Crucem factam omnis Dæmonum vis abacta sit? An superstitiones non fuerunt, quibus frustra Dæmones tentarunt Gentiles, atque Iudæi? & sola fuit superstitiosa Crux ab Antistite facta? Cui hoc, vel per somnium venit in mentem? Aut superstitiosi non fuerunt Iudæi, atque Gentiles; aut omni superstitionis suspitione caret Antistes cum Cruce.
15. Si in sola Dæmonum fuga Crux vires suas demonstrasset; fortitã vis Crucis posset esse suspecta: iam verò tam sunt multa, tam sunt varia, tam sunt magna, per Crucem perpetrata; vt vel ex iis virtutem eius in Dæmonum eiectione omnino oporteat astruere.
16. Sed ex Cruce, Crucis vim contra Dæmones cognoscamus. Crux signum

signum est rerum Dæmonibus maximè exosarum. Quas igitur res exosas Spiritus Nequam habent, & detestantur; earum signis gaudent? afficiuntur? recreantur? Et rebus, & rerum signis cruciantur Dæmones.

Dubium non est, quin odio persequantur Nequam *illa*, quæ magno in honore habet Deus. Contrariorum enim sunt ingeniorum; contrariorum studiorum. Quanti verò *Crucem* facit Dominus! In summo illo & supremo die; in summo suo triumpho; quâdo venturus est *cum potestate magna & maiestate*, *Crucem* vult esse præcipuum, & illustrissimum inligne. Matth. 24. Num igitur non possunt detestari *Crucem* Diaboli? 17.

Dubium non est, implacabili odio Dæmones detestari *Deum* 18.
Opt. Max. Dubium nullum, quin quæ Dei honorem promouent, abominentur, quantum verò promouet *Cruce*? *Cruce*, in qua Christianis *gloriandum* censet Apostolus? Galat. 6.

Omitto mortales ex *Cruce* occasionem sumere *bonorum* multorum; quæ ipsi faciunt; & detestantur verò Dæmones: sumere occasionem multorum *malorum*, quæ ipsi fugiunt, & desiderant verò Dæmones an hoc ipso, quo ad *Crucem* fuga sua alliciunt Dæmones *suadent bona*? *dissuadent mala*? 19.

Denique, ipsam *in se Cruce* inspiciamus, quidnam in ea superstitiosum esse possit, inuestigemus. Duo in ipsa sunt, motus quidam manu in aere factus, & expectatio fugæ Dæmonum. Vtrum horum superstitiosum? Prius illud, an posterius? Prius res naturalis est: alterum officium pietatis aut charitatis. 20.

Fortè nec hoc, nec illud damnatur; sed quod fuga Dæmonum ex *tali* manus motu expectetur. Cur hoc? an quia effectus Spiritalis, & quasi diuinus, à re speratur corporea; quæ cum illa affinitatem habet nullam? Verùm simile quid in sacramentorum vsu obseruamus, quæ tamen ad superstitionem reuocare extremæ esset dementiæ. 21.

Dicitur forsitan Sacramenta diuinam habere institutionem. 22.
Quid si eadem niti dicamus *Crucem*? quomodo quod asseretur, refutabitur? Si Scripturæ postulantur; postulabuntur eadem pro sacramentis; quæ cum hîc in quibusdam desiderentur; vel illorum autoritas eleuabitur, vel *Cruce* non idcirco reiicietur, quod pro se diserta non habeat Scripturarum testimonia.

Sed nec necesse est omnia diuinam habeant institutionem, 23.
quæ ad Spirituales effectus producendos vsurpantur, & corporea sunt. Ab Apostolis Apostolicisque viris quædam probata & vsurpata esse

pata esse potuerunt; quædam à primitiua Ecclesia recepta; quæ vel hoc nomine non damnari, sed probari; non contemni, sed in honore haberi debent. *Quid si ex horum genere sit ipsa Crux?*

24. Omnino verò rem ita se habere, sequentibus docemus; & cō breuius, quò magis ad finem properat oratio.

25. Primum hic pro nobis est antiquissimus Scriptor Tertullianus, qui, libro de Corona militis, *Traditiones Apostolicas* enumerans: *Ad omnem*, inquit, *progressum atque promotum: ad omnem aditum & exitum: ad vestitum & calceatum: ad lauachra: ad mensas: ad lumina: ad cubicula: ad sedilia: quacumq; nos conuersatio exercet, frontē Crucis signaculo terimus.*

26. Secundò, seruit *Regula Beatissimi Augustini*, qua libro 4. contra Donatistas capite 24. id censet *Apostolicam habere traditionem*, & institutionem, quod in vniuersa Ecclesia, & omnibus retrò temporibus seruatum est: quamuis ipsum etiam tale sit, vt ab Ecclesia potuerit institui. *Quid verò? Annon in vniuersa Christi Ecclesia omnibus retrò temporibus fuit vsus Crucis?*

27. Tertio, valet hic *Regula*, qua vsi sunt Irenæus, atque Tertullianus. ille libro 3. capite 3. hic libro de Præscriptionibus Hæreticorum. Vbi docent ex *Apostolica descendere Traditione*, quod pro tali habetur in ijs Ecclesijs, vbi est integra & cōtinuata successio ab Apostolis. An in nostris Ecclesijs illa non est? an pro Apostolica traditione à nobis non habetur *Crucis vsus?*

28. Addimus, pro his, quartum pro nostra causa argumentum, quod communi Ecclesiæ *Doctorum consensu*, vsus *Crucis* pro Apostolica Traditione habeatur. An hic errare potest aut fallere? Si potest, nonne necesse est totam Ecclesiam errare? vt quæ Doctores suos atq; Magistros, non possit non sequi?

29. Constitutum igitur sit *Crucem ad Dæmones profligandos & proscribendos valere*. Sed *quæ Crux? & quomodo?* Hoc definiamus, & capiti finem imponamus.

30. Primum verò, ex iis, quæ hactenus dicta sunt, haud obscure cognoscitur, illam *Crucem intelligimus*, quam manu in aëre formamus: illam, quam *Transseuntem* vocauimus. Alia veruntamen est, quæ in Imaginū constituitur genere, & *Permanens*, siue *Constans* dicitur: & vel in plano pingitur, vel in solida aliqua materia effingitur; quæ ad Dæmones pellendos valere, quamuis exemplis probari nō possit; ratione tamen non minus certum est, quàm illa Dæmones pel-
li, quæ manu formatur.

Cum enim

Cum enim *Crucem* detestentur *Dæmones*; quidni hanc *Con-* 31. |
stantem detestarentur, quæ & *Crucis* nomen habet, & non minores,
 quam *Transiens* illa, & in aëre formata, vires habet?

Quid, quod hæc plus contra *Dæmones* seruire posse videatur? 32.
 Etenim cum ad *Crucis* conspectum *Dæmones* fugam capiant; illa
Crux hinc melius seruit, quæ perseuerat; quam quæ mox, post-
 quam manu facta est, euanescit: propterea, quod hac pulsæ, mox
 possint redire, illa ita pelli videatur, vt reditus omnino sit prohi-
 bitus.

Hoc attendisse videntur *Maiores nostri*; cum olim profanis 33.
Idolorum delubris, quæ *Dæmonum* erant domicilia, destructis,
 mox *Crucis* vexillum erexerunt. Hoc, qui *Maiores* hodie in *Indiis*
 æmulantur. Neque enim *Cruce Christi* erecta, tantum voluerunt
 reuocari ad memoriam *Christi*, quos pertulit, cruciatus & passio-
 nem; aut significare loca illa, quibus *Crux* erecta, *Christo* seruire;
 verum etiam hoc signo ad ipsa, *Dæmonibus* omnem accedendi
 aditum prohibere.

Fortè etiam hinc profecta *Catholicorum* consuetudo, vt in 34.
 ædibus, *Crucis* *Christi*, atque *Crucifixi* habeant *Imagines*. Cum e-
 nim ædes à *Dæmonum* infestatione cuperent esse liberas: *Crucis*
 autem atq; *Crucifixi* *Imagines* scirent ipsis esse exosas; hoc ipso
 existimauerunt *Dæmonibus* ædes suas interdictas, quo *Crucis*, *Cruc-*
*ifixi*q; essent instructæ & ornatae *Imaginibus*.

Optandum esset, vt quæ *Maiorum* nostrorum in hac re fuit 35.
 pietas; eadem nostris vigeret temporibus. Nunc proscriptis ex
 domibus *Christi*, *Sanctorum*que *Imaginibus* & insignibus; cum
Veneris atque *Priapi*; aliisque scædis & profanis splendeant om-
 nia, nonne *Dæmonibus* aditum ad ædes atque domicilia nostra
 patefacimus?

Patefacere ostendit exemplum puellæ; quæ cum in balneis *Ve-* 36.
neris imaginem fuisset impudentius intuita, & ad eandem se com-
 posuisset; mox à *Dæmonibus* obsessa est. vt habet grauissimus *Author*
Prosper Aquitanicus, lib. 6. de *Promissionibus*.

Quemadmodum non decet in familia audire sermonem las- 37.
 ciuū: ita nec tabulas haberi conuenit impudicas. Loquax res est pi-
 stura tacita, & sensim irrepit in animos hominū. Lingua loquitur
 auribus,

auribus, pictura oculis; multoquē loquacior est pictura, quā oratio, &c.

*Segnius irritant animos demissa per aures,
Quam quae sunt oculis subiecta fidelibus; & quae
Ipse sibi tradit Spectator.*

Aristoteles adeo putat picturas, statuasque lasciuas ad morum corruptelam facere, ut velit per Magistratum publicis legibus cauere, ne quid Imaginum sit in ciuitate, quod admoneat turpitudinis.

38. Quocirca bene Canon 100. sextae in Trullo. *Oculi tui recta afficiant, & omni custodia serua cor tuum, iubet Sapientia. Corporis enim sensus sua facile in animum effundunt. Picturas ergo, quae oculos perstringunt, & mentem corrumpunt, & ad turpium voluptatum mouent incendia, nullo modo deinceps imprimi iubemus. Si quis autem hoc facere aggressus fuerit, deponatur.* Bene quoque Clemens Alexandrinus, postquam Paganos reprehendit, quod in cubili decumbentes Venerem nudam respiciant in tabellis depictis: habeant quoque Paniscos & nudas puellas, & ebrios Satyros, &c. tandem concludit: *Horum non solum usus, sed etiam aspectus & auditus deponendam esse memoriam, vobis annunciamus.*

39. Intellexerunt haec Graeci: de quibus scribit V Vilhelmus Durantus, Mimarensis Episcopus, lib. 1. cap. 3. Rationalis diuinorum Officiorum, quod Imagines solum ab vmbelico supra, & non inferius pingant; ut omnis stultae cogitationis occasio esset sublata.

40. Sed quomodo Crux Dæmones fugat? Respondemus breuiter. Aliter fugat illa *Transiens*, aliter *Permanentis*. Illa, ut obiectum, atque efficiens; haec, ut obiectum tantum. breuiter hoc, sed obscure. Explicandum igitur.

41. Constanti atque *Permanentis Crucis* non aliqua vis inest; ut in praesentes Dæmones agat; quemadmodum suus inest calor igni, quo calefacit circumstantem aërem. Hoc ipso fugare dicitur, quod illam ferre Dæmones nequeant, illam detestentur, odio prosequantur.

42. Idem odium efficit, ut fugiant *Transcuntem*. Nam & ipsa Crux est. Veruntamen hoc maior illis vis infertur: quod ad odium, quo per se *Crucem* fugiunt Spiritus, accedat imperium, in virtute; & cum virtute *Crucis*, discessum imperantium, atque ipsos cedere cogentium: ut hic cum *Cruce* etiam homines agant in Dæmones; ibi ipsa per se in eosdem agat *Crux*.

CAP.

CAP. LXIX.

De Rebus consecratis: quibus sine ulla superstitionis crimine, docetur Catholicos uti, ad loca à Dæmonum infestatione & molestia purganda: docetur item, quæ res hic præcipuum locum obtineant: & quomodo hæc præstent aperitur.

DE Rebus consecratis multa satis in illa, de Dæmoniacis, Disputatione. Omnia nobis in præsentī negotio seruiūt. alia directè; alia indirectè. Indirectè illa, quibus demonstratum est res illas valuisse ad morbos pellendos; catenas dissoluendas: abigendas locustas; intumescētis maris fluctus frangendos: aliaq; his similia: directè verò, quæ docuerunt iisdem vim Dæmonibus esse allatam.

Et hoc quidem egregiè præstant, quæ pro Dæmonum ex humanis corporibus eiectione dicta sunt; sed maximè exempla, quibus eosdem locis pulsos, & in fugam conuersos docuimus: exempla, inquam, Sicæonum Archimandritæ Theodori; qui benedictæ aquæ aspersione, domum à Dæmonum infestatione liberauit: & Sacerdotum, qui ex Moguntinēsi agrò Dæmonium, quod iam tribus annis magnas attulerat molestias, eadem lustrali aqua profligarunt.

Poterant hæc satis esse pro præsentī argumento. quia tamen hic etiam quædam difficultatem habent; illa non prætereunda; sed discutienda existimamus. In his primum est; An hic Dæmones fugam simulent; an potius cogantur *Rebus consecratis*, ut inuiti, discedant. Alterum est; Quænam *Res consecrata*, maximè ad Dæmones locis proscribendos valeant. Tertium, Quomodo illæ Spiritus in fugam conuertant; an vno atque eodem omnes; & rursus eodem, quo Crux atq; Reliquiæ, de quibus præcedentibus Capitibus.

De primo illo sic statuimus: *Dæmones non hic fugam simulare, & ad superstitionem fuga inuitare*; sed *Rebus sacris*, inuitos pelli, & in fugam conuerti. Docemus duabus ratioibus. Prima sumitur ex rebus, quæ vsu Rerum consecratarum sunt perfectæ: altera ex modo, quo res consecrantur.

Prima sic formamus Non minus est verisimile, *Rebus consecratis*, verè, & non tantum, pro Dæmonum voluntate, Dæmones locis

Gg

proscribi

proscribi, & in fugam conuerti; quàm iisdem, & non pro Dæmonum voluntate, res aliquas præclaras, & vires naturæ superantes, esse perfectas: Sed aliæ multæ præclaræ res, *Rebus consecratis* perfectæ sunt, quæ pro Dæmonum voluntate fieri non potuerunt; Non igitur, pro sua voluntate, Res sacras fugiunt; sed inuiti in fugam conuertuntur Dæmones.

6. Tria hæc, tanquam certa, constituimus. quartum ex his, pro nostra sententia inferimus. Ponimus res magnas vsu rerum *consecratarum* esse perfectas. Ponimus illas nec Dæmonum opera, nec pro Dæmonum voluntate esse perfectas. Ponimus non aliam esse rationem fugæ Dæmonum, & operum, quæ Rerum consecratarum vsu sunt perfecta. Ex omnibus concludimus, Dæmonibus vim Rebus consecratis afferrî, dum fugiunt; & à locorum infestatione desistunt. Docemus singula.

7. *Primum probant innumera propemodum*, aliàs à nobis allata. qualia sunt, quod *oleo consecrato* plurimis infirmis sanitatem restituerit Sanctissimus Hilarion, vt in eius vita refert B. Hieronymus; quod *consecrato sale* idem præstiterit S. Monegundis, teste Gregorio Turonensi, in eius vita; quod *lustrali aqua* Aphrates quidam, cuius Theodoretus vitam, resque gestas describit, innumerabilium locustarum multitudinem abegerit; fregerit *eadem* intumescentes maris fluctus S. Germanus, quemadmodum Venerabilis Beda testatur, lib. 1. cap. 17. historiæ Angelicæ; & catenas, quibus quidam constricti tenebantur, dissoluerit Euernoldus, Ratenburgensis Episcopus, vt scribit Krantius lib. 5. Vandaliæ: & tantum non mortuum pristinae sanitati restituerit B. Chrysostomus, teste Metaphraste 13. Nouembris, &c.

8. *Quod verò hæc pro voluntate Dæmonum, eorumque opera facta sint*, quis dixerit? Ea est ratio miraculorum, vt viribus Dæmonum nulla ratione fieri possint. Vel Dæmonum igitur opera hæc non sunt; vel miracula non sunt.

9. *Miracula forsitan Dæmonum opera fieri possunt?* Non possunt. Hic Theologorum omnium sensus est, & consensus. Naturæ vires illa superant. naturali igitur virtute, qua sola instructi sunt Dæmones, fieri nequeunt.

10. *Miracula fortè non sunt, quæ recensuimus? Quidni essent?* Totius antiquitatis opinione; totius Ecclesiæ sententia, pro miraculis habita sunt. Et non nisi diuina virtute illorum pleraque (ne omnia dicam) fieri potuerunt; Illa igitur, si non omnia, miraculorum loco habenda.

Poss

Possint Dæmones locustas abigere: possint intumescentes maris fluctus frangere: possint catenas dissoluere: An possunt cæcis restituere visum? ad vitam reuocare mortuos? mox pristinae sanitati restituere ægros? Non sit in terris potestas, quæ cum ipsorum conferri queat; tanta tamen non est, ut omnia, quæ usu *Rerum consecratarum* perfecta sunt, possint.

11.

Cum igitur hæc Rebus consecratis perfecta sint; similiaque fiant quotidie, cur negatur earundem *Rerum* virtute fugari Dæmones? An non in eodem prodigiorum genere (quod tertio loco probandum est) sunt omnia? an maius opus, Dæmonum proscriptio; quam aut vinculorum disrumpio, aut mirabilium morborum curatio? aut mortuorum ad vitam reuocatio?

12.

Maius opus non est Dæmonum profligatio. multo illa sunt maiora. Et siue maius sit, siue minus; in eodem certè cum illis genere est. Quemadmodum illa naturalibus rerum viribus non perficiuntur; ita nec Dæmonum proscriptio.

13.

Profectò, quemadmodum amens necesse est sit, qui dum prodigia hæc usu *Rerum consecratarum* fieri videt, non agnoscit *Rerum consecratarum* virtutem; ita potest non esse amens, qui cum illa virtuti *Rerum consecratarum* tribuit, solam Dæmonum proscriptionem excipit, & ad hanc nihil credit valere *Res consecratas*; quæ tamen, ut ad hunc finem valeant, singulari studio benedicuntur & consecrantur.

14.

Hæc pro primo argumento. *Secundum sic constituimus.* Nullus potest, aut debet superstitiosum existimare, si quod à Deo petitur, obtineatur, & effectum suum consequatur: At à Deo petitur, ut *Res consecratas* valere velit ad Dæmones profligandos; Non igitur superstitiosum existimare Dæmones *Rebus consecratis* proscribi.

15.

Hic dubium non est, peti à Deo, ut *Res*, quas in usum generis humani condidit, velit valere ad profligandos Dæmones. Quid habet aliud orationis forma, qua benedicuntur? *Oramus*, inquit sacerdos, (in consecratione salis & aquæ) *ut creatura tua mysterijs tuis seruiens; ad abigendos Dæmones, morbosque pellendos, diuina gratie sumat effectum.* Et, in consecratione Agnorum Dei, *Ut à te benedicti, virtutem accipiant, contra omnia diabolica tentamenta, &c.*

16.

Dubium item non est, effectus, quos ad *Res sacras* fieri oratione à Deo contendimus, ad *Rerum ipsarum* usum plerumque consequi. Adhibetur aqua non consecrata infirmis; & non sequitur sanitas: adhibetur

17.

Dæmonibus; mouentur nihil. Adhibetur eadem, oratione Sacerdotis, *benedicta* iisdem infirmis; & sequitur sanitas. adhibetur Dæmonibus; & rugiunt, magnisque clamoribus editis, in fugam conuertuntur.

18. An verò potest superstitiosum esse, vel credere *Rebus consecratis* hæc fieri? vel ad hos effectus producendos *res consecratis* adhiberi? Cui vel per somnium hoc in mentem venire potest? Quoniam cum rogatus est Deus, vt *Res consecratis* velit valere ad Dæmones profligandos, quando iam consecratis Dæmones proscribuntur; omnino credendum est, & Deum velle ipsas ad hoc valere, & nullum peccatum esse, credere valere.

19. Nec vlla hic superstitionis suspicio potuit in mentem venire Catholicis, dum in hunc finem *Res consecratis*, quoniam *Res sensibiles*, etiam ad effectus spirituales, atque supernaturales valere posse, sacrarum literarum autoritate instituti nouerunt. Sciebant in veteri lege *aquam à sacerdotibus maledictam* prodere, miris modis, crimen adulterii. Hoc à Deo Iudæorum gens instituta obseruabat. Numer. 5. Sciebant in noua reperiri *piscinam*, quæ ab Angelo mota, sanitatem pristinam, primum ipsam ingredienti restituebat. Ioan. 5. Sciebant *radicem à Salomone monstratam* valuisse ad expellendos ab obsessis corporibus, Dæmones. Sciebant ad idē valuisse *fumum à piscis iecore excitatum*: quod ab Angelo didicerat Tobias. Tob. 6.

20. Promisit Deus discipulis suis; quod, *si quid in nomine eius peterent, voti fierent compotes*. Ioan. 16. Ponamus nullam promissionem factam discipulis; rogauerint ipsi Dominum; vt si quid in Christi nomine peterent, consequerentur. An si postea in Christi nomine quid petiissent, & obtinuissent; fuissent superstitiosi? Fuissent superstitiosi, si credidissent preces, in nomine Christi factas, esse efficaces? postquam etiam earum efficaciam rebus ipsis essent experti? Annon simile est, quod de *Rebus consecratis* credimus?

21. Similius est, quod de Gedeone legimus; iudicum 6. Huic occupato in excutiendo frumenta, apparuit Angelus, libertatem populo Iudaico promittens, *se luce futuram*. Ille de promissione fieri certior petit sacrificio, Angelo offerendo quæritur, An postquæ quod oratione optabat fieri, consecutus est, peccauit, vel quando credidit per se victoriam obtinendam; vel quando victoriam obtinuit? Quis peccasse dicet?

22. Magis ad rem facit, quod addimus. Piscina fuit Hierosolymis, quæ sanitatem primum ipsam ingredientibus præstabat, eo quo

quo ipsam angelus mouisset, tempore. ponamus ita esse, vt hanc virtutem aliorum oratione obtinuerit (neq; enim hoc impossibile) querimus nunc, vtrum criminis rei fuissent, qui vel credidissent sanitatem hoc se baptismo consecuturos, vel ad sanitatem obtinendam aquas fuissent ingressi? Quod peccatum? Et in *Rebus consecratis* peccatum.

Addimus quartum, quod proximè accedit ad *Res consecratas*. 23.
Salomon monstrasse dicitur radicem, quæ naribus obsessorum admota, quoduis Dæmonium pellebat. Ponamus Regem hoc à Deo obtinuisse. Neque enim virtus illa radici inesse potuit. Quid inde? Omnesné, qui vel radice postea vsi sunt, vel vsum radicis crediderunt esse licitum, fuerunt superstitiosi? Quis credet? Et superstitiosi sumus Catholici, dum *Rebus consecratis* vtimur, & vtendum censemus?

Non potest non omne peccatum in Deum redundare, si quod 24.
à Catholicis hic committitur: siue credant *Rebus consecratis* Dæmones pellic; siue iisdem Dæmones pellant. Ipsi omnino extra omnem sunt culpam. Omnis, quæ hic est, Dei est. Quid ita? quia antequam *Res consecratae* essent, iis vti noluerunt, quod non ignorarent talem vim rebus naturalibus non inesse: postquam consecratae fuerunt, & vt ad Dæmones profligandos valerent, à Deo petiuerunt, vsi sunt: quid potuerunt aliud concludere, quàm orationem suam apud Deum locum habuisse? placere Deo, vt contra Dæmones *consecratis Rebus* vtantur? placere, quod hanc de *Rebus consecratis* habeant opinionem?

Fortè dicitur, orationem ipsorum apud Deum locum habere, Deumque esse, qui per se ad ipsorum preces Dæmonibus discessum imperat, nihil ad hoc conferentibus *Rebus consecratis*. At dici hoc non debet. Omnino enim, si sine crimine, de *rebus consecratis*, quod sentiunt, sentire nequeunt: omnino si *rebus consecratis* quod faciunt, facere nequeunt; omnino, inquam, oportet Deum ipsorum desiderio non satisfacere. Quare? quia cum per *res consecratas* illa sibi tribui postulauerint; aliter, quam per ipsas fieri, non possunt non sibi persuadere. 25.

Fortè dicitur, hic, vt alias, aliquando, malorum desiderio 26.
Deum facere satis; & mala permittere petentibus mala. At quis vnquam, quod vniuersa Ecclesia postulat, peccatum dixerit? Quando etiam Deus prauo alicuius communitatis desiderio satisfacit? Sed & quando prauis quorundam desideriis satisfacit; non ita satisfacit; vt ipsos ad peccandum inducat, in peccato confirmet, ad

peccatum promoueat; quæ tamen hic necesse est confiteamur, si malo nostro voto, in profligatione Dæmonum, ad *Rerum consecratarum* usum satisfecit *Hactenus de primo*. Nunc, quæ res ad Dæmones profligandos faciant, videamus.

27. *Rerum consecratarum genera sunt varia, sed ad tria prima reuocari possunt videntur. Quædam ad cultum diuinum pertinent, & ad hunc finem consecrantur; quædam usum habent in Sacramentorum administratione: quædam vñibus hominum extra Sacramentorum administrationem deseruiunt.*
28. *Posteriore hęc duplicis generis sunt. Aliæ pro hominum incolumitate, & ad pellendos morbos consecrantur: aliæ, vt aduersus Nequam spiritus sint arma, atque præsidia. Hęc rursus, vel arcent spiritus, ne accedant & molesti sint; vel ipsos inde, vbi sunt & molestiam pariunt, abigunt.*
29. *Hęc Rerum consecratarum genera, sed quæ ad Dæmones proscribendos faciunt? Respondeo, Omnes Damonibus exosæ esse: alias tamen alijs magis: quam ob rem alijs, præ alijs, contra Dæmones confligendum.*
30. *Exosæ sunt, quæ ad diuinum pertinent cultum. Primùm hoc nomine, quòd consecratæ sunt. Rerum sacrarum hostes sunt Dæmones. Deinde quòd harum vsus ipsis seruire non possit; qui ante consecrationem ipsis liber esse potuit. Tertio quòd diuinus honor iis perficitur; cuius non minores, quàm ipsius Dei sunt aduersarij.*
31. *Exosæ sunt, quarum vsus est in Sacramentis, ob easdem causas; veruntamen non solas. Hoc etiam nomine displicent, quòd instrumenta quædam sint, & pharmaca; quibus celestis Samaritanus vulneribus mortalium medetur, animarumque salutem (quam impedire semper desiderant Dæmones) promouet.*
32. *Exosæ sunt illæ tertij generis, quas petimus à Deo prodesse nobis, ad incolumitatem & morbos pellendos. Quia præterquam, quòd consecratæ sint, & dæmonibus subtractæ, etiam suos effectus sæpissimè consequuntur; quos quia ægrè conspiciunt Dæmones; merito causas detestantur, & execrantur à quibus illi proficiscuntur.*
33. *Postremæ denique non possunt non exosæ esse. Cùm enim in hunc finem consecratæ sint, vt aduersus Dæmones arma sint, possuntne Dæmonibus esse gratæ.*
34. *Quin verò, quia hoc sine consecrantur, his maximè in lucta, contra Dæmones, vtendum censemus; non similiter reliquis. Hęc proprium suum hinc videntur habere usum; reliquæ non item.*
vt ob

vt ob id non tantum in his, quàm illis, præsidij ponendum sit.

Et inter has præferendas existimamus, in præsentē negotio, 35.
 illas; quibus, vt Dæmones iis, quibus locis degunt, discedant, rogatus est Deus. Ex quarum genere sunt *Aqua benedicta*, atque *Cereus*, qui Purificatæ virginis Matris festo consecrati solet. Has maximè in hac, contra Nequam Spiritus pugna, seruire docent formæ, quibus consecrantur. Cùm consecratur Aqua, rogatur Deus, vt Elemento huic, virtutem suæ benedictionis velit infundere; vt creatura mysterijs eius seruiens, ad abigendos Dæmones, diuinæ gratiæ sumat effectum; vt quicquid in domibus, vel in locis fidelium, hæc vnda resperferit, careat omni immunditia, liberetur à noxa: Non illic resideat Spiritus pestilens, non aura corrumpens; discedant omnes insidiæ latentis inimici: & si quid est quod aut incolumitati inhabitantium inuidet, aut quieti; aspersione huius Aqua effugiat: vt salubritas per sui nominis inuocationem expedita, ab omnibus impugnationibus sit defensa. In benedictione autem Cerei petitur; vt, per Cereæ sanctificationem, Dominus conterat Diabolum, & disperdat de cunctis habitationibus colentium Deum: de basilicis de domibus; de angulis, de refectorijs, de lectulis, de vniuersis locis, in quibuscunque Deo famulantes habitant. & requiescunt; dormiunt, vigilat, ambulat & consistunt. Nec audeat ille malignus Spiritus inquietare amplius, vel pauorem immittere, super eos quos Sancti Chrismatis sui vnctione fecit esse munitos. Ita libri Rituales.

Hinc fuit, vt harum Rerum frequentissimus vsus sit apud Catholicos, iis locis atq; temporibus, quibus plerunque Dæmones molesti esse solent. apud morti vicinos; vbi tempestates excitantur: vbi Spectra locis sunt infesta. &c. 36.

Sed ad modum veniamus, quo Res consecrata contra Dæmones valere existimantur. Hic primum quæritur, Eodemne valeant, quo Crux atque Reliquiæ, de quibus præcedentibus Capitibus? an alio aliquo? Deinde, Vtrum ipsæ inter se, vna atque eadem ratione? 37.

Ad prius dicimus, has directè, atque per se aduersus Dæmones valere; illas non item. Non hic Reliquiarum vsus est, vt Dæmones profligant; non Crucis. sunt illæ pignora Sanctorum, quos Deus honorat: Est hæc index beneficii, nobis in ipsa comparati. At per se ad Dæmones profligandos Res consecrata institutæ sunt, consecratæ sunt. 38.

Alterius ex Rerū consecratarū distinctione pendet solutio. Sed & inter has, illæ, quas maximè seruire hic diximus (*aquam benedictam cum Cereis intelligo*) non eodè modo cōtra Dæmones valent. seruit aduersus 39.

aduersus ipsos *Aqua* tanquam instrumentum virtutis diuinæ seruiunt *Cerei*, vt instrumenta, atq; signa; quemadmodum alio loco docebatur.

40.

Et quia vtraque, vt instrumenta seruiunt; hinc si effectus suos consequi debent, vsus ipsarum necessarius est: atque ipsa *per se* propriè non sufficiunt. Quia verò *Cerei* etiam signa sunt, oportet vt ardeant, si perfectè id, cuius signa sunt, debent significare. Sed & de hoc aliàs.

CAP. LXX.

De Exorcismis, & Consecratione, atque Benedictione locorum aduersus malignantium Spirituum infestationes atque molestias.

1.

DE Exorcismo, qui ad profligandos *Dæmones* adhibetur, duo potissimum examinari possunt. Primum, An reuera ad *Dæmones*, locis suis pellendos valeat. Alterum, An quæ in ipso à Catholicis assumuntur, superstiosa sunt & pernitiola. De vtroque plurima dicta sunt in illa, de *Dæmoniacis*, Disputatione, quæ quia hoc loco seruire possunt omnia, nihil hîc de *Exorcismo*. Verùm, quoniam præter Exorcismum, alia ratio est, *Dæmones* partim à locis arcendi: partim ex locis proscibendi: quæ ad Exorcismum proximè accedit, opere precium fecerimus, si vires eius inquiramus, atque ipsam ab Aduersariorum calumniis vindicemus.

2.

Illam quidam Rituales libri continent, & *quinque* partibus concludunt. hæ sunt, diuini auxilii Imploratio, Psalmorum, vt vocant, Gradualium recitatio: lectio Euangelij; Thurificatio, siue incensum; & conclusio.

BENEDICTIO DOMVS NOVAE,
aut Dæmonibus infestæ.

Adiutorium nostrum in nomine Domini.
Qui fecit cælum & terram.

Oremus.

Dni potens sempiterne Deus, qui Sacerdotibus tuis, præ cæteris, tantam gratiam contulisti, vt quicquid in tuo nomine dignè perfectèque ab iis aga-

illis agatur, à te fieri credatur: quæsumus immensam clementiam tuam, vt quòd modo visitaturi sumus, tu visites, & quicquid benedicturi, benedicas, & ad ea, quæ acturi sumus, dexteram tuæ potentia extendas: sitque ad nostræ humilitatis ingressum & introitum Sanctorum tuorum meritis, fuga Dæmonum; & Angeli pacis ingressus, Amen.

Hic quod damnetur nihil est. Dubium non est Sacerdotibus, præ ceteris hominibus, gratiam esse collatam. Docet B. Chrysostomus lib. de Sacerdotio, Sacerdotes Principibus atq; Regibus magis esse reuerendos. Nihil esse purpuram, nihil diadema, nihil vestes aureas, omnia hæc umbras esse, & vernis flosculis leuiora, si cum Sacerdotij dignitate conferantur.

Dubium non est credi posse, à Deo agi, quicquid in Dei nomine à Sacerdotibus digne perfectèq; agitur. Diuina id probant hæc eloquia. Non vos estis, qui loquimini; sed Spiritus Patris vestri, qui loquitur in vobis. Matth. 10. Qui vos spernit, me spernit; qui vos audit, me audit. Lucæ 10. Saule, quid me persequeris? Act. 9. An experimentum quaritis eius, qui in me loquitur Christus? 2 Cor. 13. &c.

An malum fortè, quod Deum rogamus, vt visitare atque benedicere dignetur, quod nos visitamus atq; benedicimus? Si hoc facit; quod malum est, si vt faciat, rogamus? Facere verò iam dicta docent.

An malum, quod fugam poscimus Dæmonum? At dedit potestatem fugandi; docuitque fugandi modum. Aut igitur hic nullum crimen, aut non sine crimine Deus.

An malum, quod Angelorum petimus ingressum? At hunc petimus, vt Dæmonum conatibus illi obstant. Aut igitur fuga Dæmonum petenda non est; aut, vt nobiscum sint Angeli pacis, licet petere. Si, quemadmodum Psal. 33. dicitur, Deus immittit Angelos in circuitu timentium eum; & eripit eos, quod malum, si Angelorum auxilium poscimus? Si Angelis suis (Psal. 90.) mandauit de nobis, vt custodiant nos in omnibus vijs nostris, vt custodiât in certis locis petere non possumus? Perpetuum bellum contra malos Spiritus gerunt Angeli boni, teste Origene, super illud Christi, An putas, quia non possum, &c. vt nostri causa hoc suscipiant rogamus. Denique quantum & hic & in aliis rebus Angeli possint, nemo ignorat. Nota est Beati Augustini sententia. Vnaqueque, inquit ille (lib. 23. qq. quæst. 79. res visibilis in hoc mundo habet Angelicam potestatem

tem sibi prepositã Et (8. super Genesin ad literã cap. 24.) Angelis, inquit, Deo subditè fruentibus, & Deo beatè seruientibus, subdita est omnis corpore a creatura; omnis irrationalis vita; omnis voluntas vel infirma, vel praua ut hoc de subditis vel cum subditis agant, quod natura ordo poscit in omnibus, iubente illo, cui subiecta sunt omnia.

3. Displicet fortè, quòd Sanctorum meritis hæc petuntur. Verùm displicere hoc non debet. Quanta, & quot beneficia genti Iudæorum Deus contulit, propter merita Patriarcharum Abraham, Isaac, & Iacob? An Sanctorum noui Testamenti merita cum horum non conferenda?

6. Displicet quòd benedictione diuina postulando Crucem formemus? At Crucis vsus in omnibus benedictionibus iam olim fuit receptus. Hoc signo Crucis, inquit B. Augustinus Serm. 119. de Tempore, consecratur corpus dominicum, sanctificatur fons Baptismatis: iniunguntur etiam Presbyteri & cateri gradus. Idem Tract. 118. ad finem cap. 10. Ioannis: Signum Crucis, inquit, nisi adhibeatur siue frontibus credentium siue ipsi aqua, qua regenerantur; siue oleo, qua Chrismate unguuntur, siue sacrificio, quo aluntur, nihil eorum ritè perficitur. Sed de Crucis signo aliàs plura.

10. Versus verò, qui Orationi preponitur, & qua Adiutorium Dei, qui fecit celum & terram petitur; nullo modo potest displicere. Tanto iustior est, quanto certius nobis constat, & sine Dei auxilio nihil nos posse; & opem Dei non defuturam omnibus eandem, in quacunque necessitate, implorantibus. Quid, quod in hunc optimè conueniat; quod de simili (Deus in adiutorium meum intende) habet Cassianus? Coll. 10. cap. 10. Ad omnem statum, inquit, ad vniuersos incursus propriè satis & competenter aptatur. Habet siquidem aduersus discrimina inuocationè Dei. habet humilitatem piæ confessionis habet sollicitudinis ac timoris perpetui vigilantiam. habet considerationem fragilitatis suæ, exauditionis fiduciam, confidentiam præsentis semperq; adstantis præsidij. Hæc Cassianus. Apud quem plura, quæ ad eius commendationem faciunt, licebit legere.

11. Quod autem Versus hic diuidatur, & priorè eius partem Sacerdos dicat, posteriorem circumstans populus, nihil ipse detrahit. Nec in nobis id debet deprehendi. Exemplū Seraphim Angelorū, in hoc sequimur, de quibus Isaias Propheta, cap. 6. quod clamabant alter ad alterū, & dicebant: Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus exercituum. probamus institutum S. Ignatij à quo Orientalis primū, deinde Occidentalis Ecclesia habet; quod & Psalmi & Dei laudes per Antiphonas alternatim, dicantur, teste Nicephoro, lib. 13. cap. 8. atq; hætenus de prima parte.

SECVM

Hæc tres, vt ita dicam, habet processus: quorum singuli quatuor potissimum absoluuntur actibus. recitatione quinq; Psalmorum Gradualium; oratione Dominica: Postulatione; & aquæ benedictæ, per domum, vel locū Aspersione. De quibus sic liber Ritualis. Deinde Sacerdos incipiat Psalmos Graduales, & prosequatur quinque primos; aquā benedictā aspergēdo per loca domus, quibus finitū dicatur:

Kyrie eleyson, Christe eleyson, Kyrie eleyson.
Pater noster. Et ne nos. Sed libera nos.

Oremus.

Domum tuam, Domine, clementer ingredi, & in tuorum tibi corda fidelium perpetuam construo mansionem: & præsta vt in hac domo nulla malignorum Spirituū dominetur nequitia. Per Dominum, &c.

Deinde incipiat Psalmum. Qui cōfidunt &c. cū reliquis quatuor, & vt prius spargat domum aqua benedicta. quibus finitū dicat.

Kyrie eleyson, Christe eleyson, Kyrie eleyson.
Pater noster, Et ne nos. Sed libera nos.

Domine exaudi, &c. Dominus vobiscum, &c.

Oremus.

Omnipotens sempiterne Deus, qui in omni loco dominationis tuæ totus assistis, totus operaris: adesto supplicationibus nostris, vt huius domus sis protector, & nulla hic nequitia cōtrariæ potestatis obsistat; sed virtute Spiritus sancti, & operatione fiat tibi hic primū seruitium, & deuota libertas existat. Per Dominum nostrum, &c.

Postremum incipiat Psalmum, De profundis; & prosequatur ipsum cum aliis Gradualibus Psalmis; interimq; aspergat domum aqua benedicta, quibus completis dicat.

Kyrie eleyson, Christe eleyson, Kyrie eleyson.

Pater noster. Et ne nos. Sed libera.

Domine exaudi. Dominus vobiscum,

Oremus.

Deus, qui in omni loco dominationis tuæ dedicatō assistis, exaudi nos, quæsumus; vt inuiolabilis
Hh 2 huius

huius domus permaneat benedictio: & beneficia tuū muneris vniuersitas, quæ supplicat, mereatur. Per Christum, &c.

10. An hic aliquid superstitiosum, & Christiano homine indignum? *Psalmorum* vis magna est. *Psalmus*, ait Basilus in *Psal.* animarum est tranquillitas, arbiter ineunda pacis; cuius annutu exundantes ac tumultuaria cogitationes se contrahunt, & conquiescunt. Et post. *Psalmus* est amicitia conciliator, vnio dissidemium, pacis inter hostes stabilien- da sequester. Et rursus. *Psalmus* est profligandis Dæmonibus, & depellen- dis, quoddam amuletum, Angelicæ iutela conciliator.
11. Et quamuis ad id solum valere videantur, quod postulant; dubium tamen nullū, etiam ad Dæmonum profligationem valere: vel propterea, quod Spiritu sancto dictante sint conscripti; quem, & cuius orationem non possunt non declinare, & detestari Nequam Spiritus.
12. Sed cur hi (*Graduales*) sumuntur, & non alij? Quæro ego, cur alij sumerentur; & non hi? Non dubium, quin magnis grauibusq; rationibus permota Ecclesia, hos præ reliquis, in hoc negotio elegerit: cur quindecim assumpserit: cur in tres classes distinxerit: cur quinq; in quolibet actu acceperit. Sed tamen si rationes nobis deessent; res hæc iustè damnari non posset; quoniam, vt Origenes; homilia 5. in *Numeros*: In *Ecclesiasticis*, inquit, *observationibus* sunt nonnulla huiusmodi, qua omnibus quidem facere est necesse, nec tamen ratio eorum omnibus pater. *Psalmos* sequitur repetitum *Kyrie eleyson*, *Christe eleyson*, *Kyrie eleyson*. Sed cur hac precandi vtimur formula? cur eadem repetitur? cur repetitur tertio? cur *graco* idiomate? cur in hoc negotio? cur ante orationem Dominicam?
13. Vt inur instituti exemplo B. B. Iacobi & Marci: quorum ille Sanctissimus Christi Apostolus; hic eiusdem Euangelista. Eadem enim isti in suis Liturgiis vsi leguntur. Ab his autem per totas Orientis atque Italiæ prouincias dulcis, & nimis salubris (vt loquitur Concilium Vafense sub Leo. 1. can. 3.) consuetudo intronmissa est, vt frequentius *Kyrie eleyson* cum grandi affectu ac compunctione dicatur.
14. Repetitio eiusdem ab iisdem. Magni autem affectus & compunctionis argumentum est; quemadmodum Concilium insinuat. Frustra verò non fieri, & Domini in horto docet sæpius repetita oratio: & Cæcus, cuius importunam, & sæpius repetitam orationem præteriens reprehendebat turba. Lucæ 8.
15. Trinam repetitionem S. Thomas 3. p. q. 83. a. 4. putat pertinere
read

ne ad gloriam Mysterij Trinitatis. aut ad triplex malum deprecandum, ignorantiae, culpae, poenae. Amalaricus Fortunatus, lib. 4. cap. r. hanc eius dat causam. Dum imploramus, inquit, d. uinam misericordiam per Kyrie eleyson, & Christe eleyson, & iterum Kyrie eleyson: tres articulos, aliquo modo, diuinae Maiestatis & Trinitatis celebramus in Ecclesia. Primus est ante assumptam humanitatem; quando Trinitas inuocabatur sine copulatione humanae naturae. Secundus est post assumptum hominem; quando Christus uidebatur in terra, & nihil minus à suis credebatur Deus & filius Dei. Tertius articulus est ex eo tempore, quo uoluit clarificare illum assumptum hominem plus quam esset, quamdiu mortalis erat. Ita Fortunatus.

In forma Gracum idioma retinemus. quia illo recepimus. Nec malè. quoniam ut habet B. Augustinus, Epist. 278. contra Pascendum, sicut Græca lingua, quod est Omouision, una creditur uel dicitur à fidelibus Trinitatis omnino substantia: sic una rogatur, ut misereatur, à cunctis Ethnicis & barbaris unius Dei natura. ut à laudibus Dei unius nec ipsa lingua barbara sit, ut à Latinis, aliena. 16.

Sed quorsum hoc loco, ubi cum infestantibus Spiritibus nobis est bellum? Quorsum aliis omnibus propemodum, ubi diuina imploratur misericordia? Non malè olim statuit Vafense conciliū, can. 3. ut ad Matutinū, ad Missas, ad Vesperam dicatur sæpius Kyrie eleyson. Non malè modò faciunt Christiani, quando idem nunc repetunt in horis Canonicis; nunc in defunctorum Officiis; nunc in publicis priuatisq; Litanis: nunc ante atq; post cibum sumptum. Non male facit Exorcista, cum Spiritus molestantes locis est expulsiurus, Kyrie, inquit, eleyson, Christe eleyson, Kyrie eleyson. Quemadmodum alibi non parua eius vis; ita nec parua speratur hoc loco. Et vim eius cum alia, tum duo exempla egregiè produnt. Notū est Theodosio Iunioris Imperante, Proculo Patriarcha cū clero, & maxima urbanæ multitudinis parte supplicantibus, puerum in aère sublatum fuisse: populo uero obstupescato, & longo tempore uociferante Kyrie eleyson, rursus dimissum dixisse, sibi præceptum, ne in cantico ter sancto adderetur clausula: Qui crucifixus est pro nobis. ita Zonaras, & Abbas Ursperg. in Theodosio. Paulus Diaconus lib. 14. Histo. Idem Paulus libro 16. auctor est Iustiniano imperante, terræ motu concussa Antiochia, ciues qui remanserant, discalceatos omnes, Litanias fecisse clamentes Kyrie eleyson: tumq; apparuisse in visu homini Dei cultori, qui diceret, omnibus residuis significandum: super scriberent in liminaribus suis: Christus nobiscum, stete, & hoc facto iram Dei sterisse. Hæc Diaconus.

Hh 3

Opti-

18. Optimè verò *dominicæ orationi*, (vt aliàs propemodum semper) in Exorcismo proponitur. Oratione enim *dominica* summa rerum petendarum à Deo, continetur. humilium autem deo placuit semper deprecatio. a humilis animi confessio est *Kyrie eleyson*. Eo ipso igitur Dei animum nobis deuincimus, & de rebus speratis piè præsumimus, quo sapius hanc vocem ingeminamus. Quocirca & iustissimè *Kyrie eleyson* vsurpamus.

19. Ridetur fortassis, quòd *oratio dominica* dicatur: petatur, fiat voluntas Dei, regnum eius adueniat, detur panis quotidianus &c. cum omnis cogitatio nostra est de Dæmonio expellendo. At voluit Dominus vt precaturi, *dominicâ oratione* dicamus: *Cû oratis*, inquit, *dicite Pater noster*. Deinde *oratione dominica* non hæc tantum petuntur: petitur etiam, vt liberemur à malis: vt non induamur in tentationes. Deinde quamuis solum Dæmonum petatur proscriptio; tota tamen *Oratio dominica* rectè recitatur: primò, quia reuerentia, qua Deû prosequimur efficit, vt in oratione eius nihil mutatum velimus esse, nihil omissum, nihil additum. Tum deinde, quia omnes orationis partes etiam quodam modo ad depulsionem Spirituum faciunt. *Sanctificatur* melius Dei nomen; quo pauciores sunt, qui nos à bono impediunt, hostes. Facilius Dei regnum aduenit; si regnum eius apud nos non habeant Dæmones. Facimus promptius Dei voluntatem: si nullis molestemur Dei hostium insidiis. *Panis verò quotidiani* nomine, nonne bonum omne continetur? aut bonum non est immunitas à Dæmonum molestia? Reliqua per se clara sunt. Iustissimè verò, quemadmodum in aliis necessitatibus; ita in hac orationem *dominicam* dicimus, quod hanc plurimum apud Deum posse credamus. *Cognoscit Pater Filij verba*, inquit Chrysostomus hom. 14 in Matth. Et B. Augustinus lib. 50. Homil. hom. 42. *Spem*, inquit, *habemus obtinenda cause nostra; quando talis Iuris peritus nobis preces dictauit, qui sedet ad dexterâ Patris.*

20. An displicet *Numerus*: quod tertio oratio repetatur? At Pro distinctione Psalmorum in tres classes, ter dicitur oratio *dominica*. Deinde si oratio semel dicta bona, cur repetita mala? Christus, nonne tertio in horto ad orationem conuersus? Quid si honor sanctissimæ Trinitatis hîc sit propositus? sed & Chrysostomus Euthymius, atque Theophilactus in 26 Matthæi docent hunc numerum rei veritatem perfectionem atque constantiam solere declarare, quod sequentibus sacrarum literarum exemplis verum esse probat Maldonatus in 26. Matthæi. *Vos*, inquit, *illud plenum omnis generis animalium, quod Petrus vidit, ter de celo demissum est, act. 10.*

D. Paulus

D. Paulus ter Dominum se rogasse dicit, vt Spiritum Satana à se tolleret, 2 Corin. 12. Petrus Christum ter negauit: Matth. 26. Christus Petrum ter interrogauit, Diligis me plus his? Ioan. 20.

Deinde pro distinctione Psalmorum triplex subiungitur postulatio. Prima, tria petuntur à Deo. velit clementer ingredi domum: velit in cordibus fidelium constituere perpetuam mansionem: velit in domo nullam dominari Spirituum nequitiam. Omnia digna Deo, nobis utilia pulchro ordine. Digna Deo: quia delicia eius esse cum filiis hominum Pro. 8. seruantibus sermones suos promisit fore, vt cū Patre apud ipsos mansionem faciat. Ioan. 14. Et hostem idcirco vicit, ne pro libidine nobis dominetur. Quàm verò omnia hæc nobis utilia? Quàm etiam pulchro ordine? Non potest mansionem in nobis facere, nisi prius ad nos sit ingressus. An verò postquam iam ingressus, & habitationem fecit; potest nobis dominari malignorum Spirituum nequitia?

Secunda petuntur propemodum eadem: sed præterea, vt in locis, quæ benedicuntur, ipsi fiat sacrificium, & existat deuota libertas. libertas hæc mentem reuocare debet ad Deum, à quo locus ipsam obtinuit: vnde deuota dicitur Seruitium, vt exhibeatur, dignissimum est, etiam locis profanis, cū vbique Dei, erga humanum genus, existant beneficia. Intelligebat hoc, qui dicebat: *In omni loco dominationis eius benedic anima mea Domino.* Psal. 102.

Eadem complectitur ferè tertia oratio. Nec malè sapius eadem petuntur: quia efficaciter, & pluribus petendum: quod seriò expetitur. Addit hoc, quòd rogatur Deus, vt inuolabilis permaneat benedictio domus & vt mereatur vniuersitas bona, quæ postulat. Hoc petitur bonorum operum exercitiū: illo perseverantia, quia verò vtrumque bonum; vtrumque petere non mali m; sed bonum.

Vna quæ in hac parte adhibetur, displicet Aqua lustralis. hæc omnia, quæ hætenus commendauimus, corrumpit & deprauat, ita Aduersarij. Sed pro hac Aqua aliàs in illa de Dæmoniis Disputatione tam à nobis dicta sunt multa; vt pluribus opus non sit. Tertiam igitur partem accedamus

Euangelium Lucæ continet Tertia pars, non quodcunque, sed quo historia Zachæi describitur. de quo sic liber Ritualis. *Postea in Principaliori loco domus legatur sequens Euangelium.*

Dominus vobiscum. Et cum Spiritu tuo.

Sequentia Sancti Euangelij Secundum Lucam.
Gloria &c.

In illo

In illo tempore. Ingressus Iesus perambulabat Iericho, Et ecce vir nomine Zachæus: & hic Princeps erat Publicanorum, & ipse diues. & quærebat videre Iesum, quis esset: & non poterat præ turba, quia statura pusillus erat. Et præcurrens ascendit in arborem sycomorum, ut videret eum: quia inde erat transiturus. Et cum venisset ad locum, suspiciens Iesus, vidit eum, & dixit ad illum: Zachæe, festinans descende: quia hodie in domo tua oportet me manere. Et festinans descendit, & excepit illum gaudens. Et cum viderent omnes, murmurabant, dicentes quòd ad hominem peccatorem diuertisset. Stans autem Zachæus, dixit ad Dominum, Ecce dimidium bonorum meorum Domine, do pauperibus: & si quid aliud defraudaui, reddo quadruplum. Ait Iesus ad eum: Quia hodie salus domui huic facta est: cò quod & ipse filius sit Abrahæ. Venit enim filius hominis quærere, & saluum facere, quod perierat.

25. *Euangelium hoc, præter alios, hîc duos vsus habet. Primò, hoc confirmantur Christiani, non malas esse suas, quas ad Deum, pro immunitate domus aut loci, dirigunt orationes: tû deinde, ad Dæmonum valet profligationem. Docemus vtrumq;*

26. *Septem in vniuersum, quasi, à Deo iam dictis orationibus petita sunt. Hæc inquam, velit domum clementer ingredi: velit perpetuam in nobis constituere mansionem: pellere nequitias malignorum Spirituum: concedere hîc sibi seruitium: deus tam hîc existere libertatem: permanere suam in ea benedictionem: hæc q; contingere, etiam nostris interuenientibus meritis. Omnia hæc fieri posse, & bene fieri docet dictum de Zachæo Euangelium. ingressu videlicet Christi in domum Zachæi, quod; significet se in ea oportere manere: attulisse sua præsentia salutem: in alium virum commutatam Zachæum: & ad hæc, hisque similia valuisse Zachæi pietatem.*

27. *Ad Dæmonum verò profligationem valet, tribus de causis. Primò, quia ipsius lectione in audientium animis excitantur actus virtutum quarundam, quarum iurati hostes & aduersarij sunt Dæmones. Deinde, quia studia & pietatem orantium accendit; quando per Christi in Zachæi domum aduentum, intelligunt non Dæmonia solùm pelli, sed mirabiles quoq; fieri animorum, cum ingenti mortalium lucro, mutationes. Tertiò, quia, quæ in Euangelio dicuntur,*

cuntur, partim filij Dei sunt verba, partim Spiritus sancti oracula. Possunt né Dæmones æquo animo audire eius verba; qui verbo ipsos, dum communem nobiscum vitam ageret, eiiciebat? qui in mundum venit, vt opera Dæmonum dissoluat ad cuius conspectum olim se torqueri, magnis clamoribus testabantur?

Valere ad Dæmonum eiectionem Euangelij verba, etiam inde insinuat, quod nedum sacra verba, sed & codices, & chartæ miracula ediderunt. Narrat Gregorius Turonensis, de vita Patrum, cap. 6. quod cum Auerna ciuitas incendio conflagraret, S. Gallus Ecclesiam ingressus, diutissimè ante sanctum altare Deum exorauit, surgensque apprehenso Euangeliorum codice, eoque aperto, obuiam se igni obtulerit, subitoq; incendium extinctum sit, vt ne fauillæ quidem remanerent. Sic S. Martianus, cum iam flamma serpens Ecclesiæ Sanctæ Anastasiæ appropinquaret, accepto in manus sacro Euangelio, per regulas in tectum conscendit, precibusque & lachrymis illæsam ab incendio seruauit. Ita Nicephorus lib. 5. cap. 22. Rursus Zonaras in Basilio Macedone scriptum reliquit, Rhodos libro Euangeliorum ab igne erepto illæso, fidem Christi amplexos esse. Quid pluribus opus?

Hinc non male in Constantinopolitano 8. Can. 3. Patres, Sacram, inquit, imaginem Domini nostri Iesu Christi, & omnium Saluatoris æquo honore, cum Libro Euangeliorum Sanctorum, adorari decernimus. Sicut enim per Syllabarum eloquia, quæ in libro feruntur, salutem consequuntur omnes, ita per colorum imaginariam operationem, & sapientes & idiotæ cuncti ex eo, quod in promptu est, perfruantur utilitate. Quæ enim in syllabis sermo; hæc & Scriptura, quæ in coloribus prædicat & comédât.

Quarta pars Thurificatione, siue incenso perficitur, de quo sic liber Ritualis. Deinde benedicitur incensum isto modo.

Per intercessionem Michaelis Archangeli, stantis à dextris altaris incensi, & omnium Sanctorum Angelorum incensum istud digneris Domine benedicere & in odorem suauitatis accipere. Per Dominum, & c. Postea Sacerdos ponat incensum super ignem in thuribulo, & incenset domum dicendo.

V. Incensum istud à te benedictum ascendat ad te Domine.

R. Et descendat super nos misericordia tua.

V. Domine exaudi, R. Et clamor meus, & c.

Oremus.

li

Tc De.

Te Deum Patrem omnipotentem suppliciter exoramus, pro hac domo, & pro habitatoribus eius; vt eam benedicere & sanctificare digneris: vt sint promtuarum eorum plena, eructantia ex hoc in illud: tribue etiam iis de rore cæli abundantiam, & de pinguedine terræ vitæ subsidium; & desideria eorum ad effectum tuæ miserationis perducas; & ad introitum nostrum hanc domum benedicere & sanctificare digneris; sicut benedicere dignatus es Abraham, Isaac, & Iacob; vt inter parietes eius, & angulos eius inhabites. Per Christum, &c.

Oremus.

Visita quæsumus Domine habitationem istam; & omnes insidias inimici ab ea longè repelle: & Angeli tui sancti habitent in ea; qui nos in pace custodiant, & benedictio tua sit super nos semper: In nomine Patris & Filij, & Spiritus Sancti. & R. Amen.

31. Iustitiam *benedictionis incensi* hoc loco non probamus. Res sensibiles sine superstitione posse benedici copiosissimè probat Disputatio de Dæmoniis. An peccatum, quòd ad intercessionem B. Michaelis, & sanctorum Angelorum benedici petimus? At si malum non est nobis intercedentibus benedici, cur malum benedici intercedentibus Angelis? si verò neutrum malum est, quomodo malum est, quod vel nostra, vel Angelorum intercessione benedici postulamus? Malumne est bonum petere?

32. Sed non solum crimine vacat Incensi vsus: verum etiam ad Dæmonum valet profligationem, & quidem *quinuplici* nomine. Primò, quia rogatus est Deus (an frustra?) vt velit illud ad hoc valere. Secundò, quia incensum est in genere rerum consecratarum, quæ ex se exosa sunt Spiritibus. Tertio, quia per intercessionem S. Michaelis, atque Angelorum est consecratum; quorum ob id, huius rationem habere, & cum ipso ad Dæmonum expulsionem concurrere credendum est. Quarto, quia fumus, qui inde excitatur, in vase tali, quod ad Dæmonum profligationem valet, excitatur; vt probat oratio, qua thuribulum consecratur. Hæc ita habet. Do-

mine

mine Deus, qui dū filios Israel, in deserto murmurantes, ob rebellem suā audaciā durum vastarāt incendiū; Aaron tunc orantem arrepto de igne altaris thuribulo tibi incensum ponentem exaudire, eosq; de incendio liberare dignatus es, benedic quasumus hoc thuribulum: & prestā, vt quot.es thus in eo adolebitur, votum populi tui tibi boni odoris efficias, sitq; Fuga Dæmonum repulsio Phantasmatum, & immundarum abscēssio cogitationum. Per Christum, &c. Quintò denique, quia vtrumque signum est rerum Dæmonibus inuisarum. Thus quidem orationis sanctorum, quæ, velut thus, ad conspectum Dei, conscendunt (Psalmo 140.) Thuribulum verò corporis Christi sanctum interpretatur. Ipse enim Dominus, inquit, factus est thuribulum, ex quo Deus odorem suauitatis accepit, & propitius factus est mundo; quia obtulit se ipsum in odorem suauitatis. Vide Innocentium III. libro 2. Mysteriorum Missæ capite 16.

39.

Oratio, quæ post benedictum incensum adhibetur, duplex est: vtraque tam iusta, quàm quæ vtraque petuntur, iusta. Nisi fortè displiceat, quod in tali loco, & non in consecrato habeatur. Sed aures Dei ad preces supplicum attentæ, quocunq; etiam loco illæ fundantur.

Conclusio breui benedictione constat: de hac ita liber Ritualis. 34.
Postea domum & omnes in ea habitantes benedicat dicens.

Et benedictio Dei omnipotentis Patris ꝛ, & Filij ꝛ & Spiritus Sancti ꝛ, descendat super hanc domum, & omnes habitantes in ea, & maneat semper. ꝛ.
Amen.

Hic damnari potest nihil. Christum hinc imitamur, & sanctum veteris legis Patriarcham Iacob. Ille, quando ferebatur in cælum, eleuatis manibus discipulis suis benedicebat, Marci ultimo. Hic benedictionis dandæ gratia extendens manum, dextram posuit super caput Ephraim; sinistram super caput Manasses, Genes. 49. Adde quòd Dominus populo suo benedici aliquando, sub Sacramento trine Inuocationis iubeat. Num. enim 6. sic habetur. Sic benedicetis filijs Israel, & dicetis illis: Benedicat tibi Dominus, & custodiat te. Ostendat Dominus faciem tuam tibi, & misereatur tui. Conuertat Dominus vultum suum ad te, & det tibi pacem. Et hætenus de benedictione. Hac vel certè simili forma vsus videtur Theodorus Archi-

35.

mandrita. qui rogatus à Theodoro, regio duce, vt domum à molestibus Spiritibus liberaret; illam dicitur ingressus, & totam noctem psallendo, & Deum obsecrando traduxisse: atque aqua, cui benedixerat aspersisse: at sic à Spirituum molestia liberasse. Vide Metaphrastem in vita Theodori, apud Surium, Fom. 2.

MODI QVIBVS LICITVM EST CONTRA
impugnationes & molestias Spirituum pur-
gandorum agere.

CAP. LXXI.

*Esse aliquam rationem atque modum, quo viuentes
possint se liberare à molestia, quam ipsis pur-
gandi Spiritus afferunt.*

1. **E**Xpositis rationibus, quibus à Dæmonum infestatione loca liberantur; proximum est, vt modos explicemus, quibus ne molesti sint hominum purgandi Spiritus, efficitur. Et breuissimè dici potest *vnus esse*: & quidem eundem cum illo, quo à molestia liberamur mendicorum, atq; pauperum, qui stipem atque eleemosynam importuniùs petunt. Quis ille? *Satis faciat Spirituum desiderio. Quod verò desiderium? Nostra vt opera iuuentur à miseria. Quæ opera? Quæ misericordiam Spires; non quæ pietatis habeat atq; beneuolentiæ nihil.*

2. Breuibus hic multa complector; & quia multa breuibus, explicanda, & comprobanda. Omnia verò vel ad conditionem pertinent Spirituum, qui molesti sunt: vel ad nostrum officium: vel ad opera, quibus ipsorum inopiæ subuenimus.

3. *Conditio Spirituum illorum insinuat esse misera; quæ aliorum auxilio indigeat, & possit subleuari. officij nostri ratio, vt ipsis subueniamus, opera, media sunt, quibus subleuantur. Primum hoc Cpaite persequemur, reliqua sequentibus.*

4. Et quidem esse quosdam Spiritus, qui hoc solùm nomine molesti sunt, vt in miseriis, quas sustinent, aliquod leuamen, accipiant, extra controuersiam est; nec hoc loco probandum. quòd verò aliorum opera iuuari possint, quis dubitabit?

5. Si iuuari non possunt; cur, vt iuuentur, molesti sunt? An fortè temeritatis arguendi atque imprudentiæ? quasi, qui tentent, quod, consequi est impossibile? At procul à purgandis Spiritibus omnis temeritas: procul imprudentia. Et vt temerè possint agere ipsi; et tamen

men temerè quicquam agant, Deus non permittit, cuius prouidentia fit, quod ad nos redeant; nostris rebus interfint; nos mole-
stare possint.

Si subsidium ipsis nullum potest afferri; ex ipsorum ne hoc
est conditione, quæ postulet, ut errent solùm, & uiuentibus mole-
sti sint? an ex uiuentium inpotentia, quibus facultas, ut subsidium
præstare valeant, negata est? Prius illorum conditio non postulat:
sed potius ut certis, definitisque locis, quas meruerunt, pœnas lu-
ant, id quæ in assumptis corporibus, quibus illæ nequaquam debentur;
sed in se ipsis, quæ causa peccatorum fuerunt. Si verò facultas
illa uiuentibus diuinitus concessa est, ut ab *immundorum* Spirituum
molestia se vindicare valeant; negata erit, quæ se ab *humanorum* Spi-
rituum molestia liberent?

Vnum quoddam corpus est Ecclesia, cuius caput est Christus.
vno igitur erit, & membrorum inter se, & cum suo capite Christo.
quoniam, ut pulchrè Apostolus loquitur 1. Corinth. 12. *pro inuicem
solicita sunt membra, & si quid vnum membrum patitur, compatiuntur om-
nia.* At defuncti iusti, qui nobis molesti sunt, huius corporis mem-
bra quædam sunt, atque nexibus fidei, Spei atque charitatis nobis-
cum colligati: (neque enim inquit B. Augustinus lib. 20. de ciui-
tate Dei, cap. 9. *priorum anime defunctorum ab Ecclesia, quæ regnum est
Christi, separantur*) possumus igitur ipsis compati: possumus auxili-
ari: possumus miseriam ipsorum subleuare.

Sanctus Ephem Syrus, cum iam moriturus esset, & uiuentium
pro se postularet suffragia, pulchrè ostendit defunctos uiuentium
suffragiis iuuari, duplici similitudine. *Videris, inquit, exemplum ex
particulis Dei creaturis: veluti in fœtu vitis. Vna acerba in agro, & vi-
num quod in dolijs positum est. quando igitur acenus in vite viger, tunc de
stius suo mouebitur, quod est immobile in domo. Vinum (subiungit) mei si-
militudine intelligitur. Capa etiam, quæ posita est in agro, cum tempore suo vires-
cere incaperit, arida quæ in domo est germinat. Si igitur rerum fœtus sic in-
ter se consentiunt, quando magis mortui in memorys vestrarum oblationum
oblectentur?*

Cum mortui possint prodesse mortuis, ut suo exemplo docent E-
lisæus atq; Abraham; quorum hic Lazarum sinu suo excepit; Lu-
cæ 16. ille mortuum excitauit. 4. Reg. 13. Cum viui viuis, quemad-
modum apostolus insinuat, dum vult alterum alterius onera portare,
Gal. 6. Cum mortui viuis, ut defuncti Onias atque Hieremias pro-
bant, dum pro Israelitarum orant populo, 2. Mach. 15. quidni viui
poterunt prodesse mortuis?

10. Ad Ephes. 5. cap. vult nos Apostolus ambulare in dilectione, sicut Christus dilexit nos, qui tradidit semetipsum pro nobis. At Christus multis modis dilectionem suam demonstravit. *Viuens in terris profuit uiuentibus.* Nam præterquam quòd corporis sanitatem pluribus restituit, etiam à peccatis absoluit Magdalenam, Lucæ 7. Paralyticum, Matth. 9. Zachæum, Lucæ 19. Petram, Lucæ 22. Latronem, Lucæ 23. Idem *mortuus profuit mortuis;* descensu suo ad inferos, quo plurimos soluit ab inferni doloribus, Actu. 2. ut illos præteream, quos ad vitam reuocauit, & quorum aperuit sepulchra, Matth. ultimo. Idem *mortuus profuit uiuis.* morte liquidem vitam nobis promeruit sempiternam: & iam noster pro nobis apud cælestem Patrem in cælis non desinit esse aduocatus atque patronus. Denique & *uiuens profuit mortuis:* quando nunc puellam in domo, Matth. 9. nunc adolescentem in via, Lucæ 7. nunc Lazarum in sepulchro ad vitam reuocauit. Et nos igitur uiui, ad Christi exemplum, quod Apostolus postulat, non tantum uiuis, sed & mortuis, possumus, si non debemus, dilectionis argumenta exhibere, atque ipsorum necessitatibus, quas patiuntur, subuenire.

11. *Amici nostri sunt dicti Spiritus.* Nihil mali cupiunt uiuentibus: quin potius cupiunt bona omnia. Tantum igitur abest, ut frustra molesti esse velint, ut potius de molestiis nobis inferendis nihil cogitarent, nisi spes subsidij certa ipsis esset proposita.

12. Pluribus ad hanc rem confirmandam opus non est. ipsa, quæ hic suppetunt exempla magnam fidem faciunt; *exempla*, inquam, illorum, qui ad uiuos redierunt, sua desideria verbis atque rebus aperuerunt, & se uiuentium opera adiutos fuisse, magna grati animi significatione, testati sunt. Gregorius Magnus, urbis & orbis sanctissimus Pontifex, refert (4. Dialog. cap. 40.) animam Paschasis, quæ in Thermis Puteolanis apparuit S. Germano; ipsius Germani precibus esse liberatam. Alter Gregorius Turonensis, lib. de Gloria Confessorum, cap. 5. docet, sanctam quandam Virginem, nomine Vitalianam, iam defunctam, significasse S. Martino, se ob leue quoddam peccatum purgatorio igne expiari, à quo eiusdem precibus sit erepta. De S. Seuerino testatur Petrus Damianus, in Epist. ad Desiderium, quòd post mortem cuidam presbytero, eiusdem cum Seuerino Ecclesiæ, apparuerit; significari quæ se ob horas Canonicas non suis temporibus recitatas, sustinuisse pœnas purgatorias, & tandem beatorum collegio associatum. In vita S. Malachiæ scribit Sanctissimus Bernardus sororem precibus sancti, à pœnis purgatoriis liberatam, à quibus, ut eius precibus inter-

interuenientibus liberaretur, aliquoties ante, per visum admone-
ri Sanctus vir videbatur. De Bernardo verò scribit VVilhelmus
Abbas, cap. 10. lib. de vita Bernardi, eiusdem precibus adiutum
quendam, & societate sanctorum in cœlo adiunctum, qui iam an-
num integrum pœnas easdem purgatorias sustinuerat. Et Arnul-
phus presbyter quidam S. Remberto, archiepiscopo Bremensi
apparuit; seque ieiunio quadraginta dierum, quod ille pro ipso,
atque ab ipso rogatus, persoluerat, pœnis se solutum, & felicitate
Sanctorum donatum testatus est. Surius Tomo 1. Sanctorum. O-
mitto alios plures, quorum mentio fit capitibus 75. 76. 78. &c.

CAP. LXXII.

*Multis, magnisque de causis conuenire, ut purgan-
dis Spiritibus viui succurrant, quando excita-
tis molestiis ipsorum auxilia postulant.*

Conditionem purgandorum Spirituum exposuimus, 1.
quidque molestia sua quærant: nunc quamuis libertas à
molestiis, quam expetimus, nos per se urgere possit, vt
iis subueniamus, & libertate fruamur; non tamen sola illa mouere
debet. plurimæ causæ sunt, & grauissimæ; quæ, vt his Spiritibus,
quibuscunque possumus modis, subueniamus, nos impellunt.

Et aliæ quidem ab ipsis Spiritibus sumuntur: aliæ ex nostra 2.
viuentium persona: aliæ ex malis, quæ Spiritus illi patiuntur: aliæ
ex diuina prouidètia: aliæ ab exemplo Maiorū: aliæ ex ratione ho-
nestatis: aliæ ex fructibus, qui cū hoc pietatis studio sunt cōiuncti.

Spirituum illa conditio est, vt omnino misericordia digni sint, & 3.
omnibus modis opera nostra debeant iuuari. Neque enim aut Dei,
aut illorum viuentium sunt hostes: quinimò Deum diligunt su-
per omnia nihilque eius honore prius habent: hominum verò & di-
ligunt, & expetunt, & quibus modis possunt, promouent salutem
atque incolumitatem. Qui igitur digni sunt beueficio; indigne il-
lo priuabuntur.

Summa eorum est necessitas Nam & grauissimè plectuntur, & de- 4.
cretas pœnas, nisi aliunde subleuentur, vsque ad nouissimum qua-
drantem dependere compelluntur. Vnde & dici solet huiusmodi,
extrema necessitate premi. Nec malè. Pauper est enim, qui parū ha-
bet. Pauperior, qui nihil habet. Adhuc inferior, qui nihil habet,
nec quæstum vllum, vlla omnino ex re, facere potest. At omnium
est miserimus, qui nihil in bonis habet; & nihil quicquā amplius
lucrari

lucrari potest: & multa præterea debet; & eius seueritatis creditorem sustinet, qui dilationem nullam, nullas concedit inducias; sed seuerissimè illud vsurpat: *si non habet in are; luat in pelle*. At hæc conditio est Spirituum horum, qui ad nos redeunt.

5. Quid, quod vel hoc nomine nostra suffragia opemque mereantur, quod in pœnis constituti, *pro nostra salute sint solliciti, illamque Deo suis orationibus commendent?* dignique sint nostra oratione, qui nos dignos censent sua oratione? Scio esse, qui hoc inficientur; verum vtrum bene, vehementer dubito. Quid quaeso, cur minus pro nobis orent impedit? An quia Deum nondum vident? At orabant olim pro Iudæorum gente Onias atque Ieremias, 2. Machab. cap. vltimo; qui nec ipsi Deum videbant. An quia longè inferioris conditionis sunt viuentibus? Verum hoc nihil impedit. quia etiam minimus quisque sine crimine, imò cum laude orat pro summis Ecclesiæ capitibus. An quia grauitas suppliciorum, quæ patiuntur, sic mentem occupat, vt omnem de aliis rebus cogitandi occasionem adimat? At epulo in inferno maiora tormenta sustinebat; qui tamen pro fratribus orabat Luca 16. Et in maximis tormentis constituti Martyres, pro aliorum salute fuerunt solliciti; quemadmodum suo exemplo docet B. Stephanus, Actuum 7. Non est illa suppliciorum pœnarumque, quas defuncti patiuntur, acerbitas; vt vel rationis vsu impediunt, vel pium voluntatis affectum perturbet, quemadmodum vel ipsa, quam pro se faciunt, oratio demonstrat.

6. Nos ipsos penitus introspeciamus. *ex nobis quid illis debeamus, intelligemus.* Membra quædam sumus illius corporis, cuius caput Christus est. an soli? Nequaquam. Et illi sunt eiusdem corporis membra, qui in cælo cum Christo regnant, & qui alicubi purgatoris pœnis, ob defectus, quos commiserunt, expiantur. Quod igitur membrorum in nostro corpore officium erga se mutuo, natura docente, discimus, id iis præstemus, qui eiusdem corporis, sub Christo Capite, sunt membra. Quid illud? *Compatiamur sibi mutuo*, inquit Apostolus, *membra*: vicissim aliorum, qua possunt, ratione, miseriam subleuant. Quidni igitur purgandis spiritibus subueniamus?

7. *Mala, quæ patiuntur hi Spiritus*, etiam nos impellere debent ad hoc officium ipsis præstandum. Tanta enim ab iis, qui partim viderunt, partim experti sunt, ea quorundam esse prædicantur, vt humana oratio illorum magnitudinem assequi nequeat. *Illum transitorium ignem*, inquit B. Gregorius in Psal. 3. Pœnitentialem,

omni

omni tribulatione presentis existimo intolerabiliorem. Et B. Augustinus in Psalm 37. *Quamuis, inquit, Salvi fiant per ignem; grauior tamen ille ignis erit, quam quidquid potest homo pati in hac vita.* Et Beda in eodem Psal. nulla putat esse supplicia Martyrum, vellatronum cum purgatorijs pœnis conferenda. similia docent Anselmus in 1. Corin. 3. & D. Bernardus, sermone de obitu Humberti. Igitur si in hac vita mortali naturaliter cōdonamus reis, alioquin nobis infestis, in quos publica iustitia seuerius animaduertit, vel cani quoque vel alteri bestiz indignius tractatæ; magna nos ratio vrget, vt Spiritibus illis magno spiritus affectu compatiatur, operamque, quam à nobis efflagitant, fideliter impertiamur.

His accedit, quod hoc officij genere diuina voluntati satisfieri credi debeat. Cū enim non nisi singulari diuinæ prouidentiz consilio Spiritus ad viuos redeant, & hoc fine, vt viuentium subsidia impetrent, atque à pœnis, quas sustinent grauiissimas, eripiantur, redeant: an non, qui ipsorum miseretur, diuinæ voluntati satisfacere credi potest?

Maiores studium hinc multis & magnis argumentis se prodit, & nos vrget. Res luce meridiana clarior est. tantoque plus ponderis, apud nos, habere debet; quanto iam pauciores sunt, qui Maiorum exemplis insistant. Nam etsi sectæ admodum inter se sint dissectæ; ad vnum tamen omnes in defunctorum pernitiem conspirasse deprehenduntur; nec qui, quam pœsidij defunctis impertiuntur; nec alios pacatè impartiri sinunt.

Virtutum etiam officia (in quibus honestatis ratio consistit) hic plurima concurrunt. fidei, quod contra nostrorum temporum Hæreticos, purgatorias pœnas, rebus ipsis, testemur. Spei, quam de diuina clementia hinc concipimus, & nostra opera aliis pro futura confidimus. charitatis, quam hoc officij genere proximis, maximè indigentibus, impendimus. deniq; aliarum quarumcunq; virtutum, quarum opera defunctorum causa suspicimus.

Quantus verò, ex his, ad nos fructus? sed præter illum, insignis quoque retributionis spes excitari potest. Omnino nobis polliceri possumus, quod quam vicem viui nos mortuis; eandem nobis mortuis viui sint præstituri, secundum illud: *Qua mensura mensi fuerit, remerietur vobis.* Lucæ 6. Vt interim taceam, quod hac re etiam eos nobis mirè deuinciamus, pro quibus suffragia facimus; & sperare possimus, quod nos cōmendatissimos habituri sint in cælis, quibus vt à supplicijs eriperentur, authores fuimus in terris.

12. Possent pro hoc argumento Sanctorum Patrum plures proferre sententias. Sed pro omnibus vna suffecerit D. Augustini, qui in lib. de Cura pro Mortuis, cap. 4. sic loquitur: *Non sunt pretermittenda supplicationes pro Spiritibus mortuorum; quas faciendas pro omnibus in Christiana & Catholica societate defunctis, etiam tacitis nominibus quorumque, sub generali commemoratione suscepit Ecclesia: ut quibus ad ista defunt parentes, aut filij, aut quicumque cognati, vel amici; ab vna ijs exhibeatur pia matre communi.* Ita Augustinus.

13. Forsitan negatur fieri posse, ut vnus alterius in se onus suscipiat, & quas alius pro meritis est, liberè pœnas sustineat. At negare hoc non debet Christianus homo. Quemadmodum in naturalibus pes non sua tantum; sed oculorum quoque causa, munere suo fungitur: nec rursus, quod oculi vident, id ad illorum propriam, sed ad communem membrorum omnium vtilitatem referendum est, nec denique quod in familia ritè instituta vnusquisque industria sua conficit; istud velut peculium in proprium commodum seorsum seponit; sed in communem omnium vsum, in medium adducit; ita in Ecclesia quoque mystica membra sibi inuicem deseruiunt, mutuasque sibi inuicem operas præstant.

14. Agnuit hoc optimè Sanctissimus Paulus. Vnde ad Rom. 15. bona à Iudæis conuersis facta docet profuisse Gentibus. Si, inquit, *Spiritualium eorum Participes facta sunt gentes; debent & in carnalibus ministrare ijs.* Et ipse, veluti communis omnium fidelium præceptor, & Doctor Gentium, per peccationes suas docet aliis prodesse. *Gaudeo, inquit ad Coloss. 1. in passionibus pro vobis, & adimpleo ea, quæ defunt passionibus Christi in carne mea pro corpore eius, quod est Ecclesia.* Denique ad similia studia hortatur Ephesios, & in Ephesijs Christianos omnes. *Estote, inquit cap. 5. imitatores Dei sicut filij obæ ijs mi. & ambulate in dilectione, sicut Christus dilexit nos, & tradidit semetipsum pro nobis.* Vult dicere: Quemadmodum mystici corporis caput, Christus Iesus, ardenti charitate motus, pro membris suis semetipsum tradidit; ita vnumquodque eiusdem membrum, pro altero sese tradat, oportet.

15. Pronior est Deus ad miserandum, & pro meritam pœnam condonandum; quàm ad condemnandum, vel puniendum. *Misericordia eius super omnia opera eius.* Psal. 144. *Magnificata est, inquit idem Propheta, Psal. 56 vsq. ad cælos misericordia tua & vsq. ad nubes (quæ infra cælum sunt) veritas (& iustitia) tua.* Sed exploratum est eundem non ob propria tantum, sed etiam ob aliena flagitia, multos sæpe calamitatibus inuoluisse, & inuolueret quotidie. Ob pecca-

eum *Dauid*, septuaginta Iudæorum milia pestilentia extinxit; 2. *Reg.* 24. Ob vnus *Acham* sacrilegium tria eiusdem populi milia in fœdam fugam conuertit; *Iosue* 7. Ob vnus *Iona* fugam nautas cū cæteris vectoribus multum diuque tempestate iactauit; *Ionæ* 1. Ob *Pharisaorum* in *Christum* peccatum, totam Iudæorum gentem innumeris cladibus oppressit, &c. Si ergo Deus Opt. Max. hæc atque similia mala irrogat infanti propter alterius scelera; cur poenam temporariam iusto, vel etiam iniusto propter vltionem alterius satisfactionem non condonet?

Ob insignem *Abrahæ* pietatem pepercit Deus *Loth* & *Abimelech*; *Genes.* 19. & 20 paratumque se declarat ob decem tantum iustos, omnibus *Sodomitis* & *Gomorrhæis*, eorumque vicinis parcere: *Genes.* 18. Ob insignem *Dauidis* religionem pepercit *Salomoni*; 3. *Reg.* 11. Propter *Apostoli Pauli* charitatem ducentis naufragis animabus; *Actuum* 28. Propter *Moyſi* intercessionem toti *Israëli*; *Exodi* 32. Propter offerentium fidem *Paralytico* vtriusque hominis sanitatem præstitit; *Matth.* 9. Denique, ipse inquit, *Ezech.* 22. quaſui virum, quis interponeret sepem, & staret oppositus contra me, pro terra, ne dissipare eam. Cū hæc igitur Dei beneficia admittantur; cur negatur eius beneuolentia, in temporalium poenarum, quas alij pro aliis in se suscipiunt, condonatione? Cur negatur piè defunctorum viuentes posse in se onera suscipere? pro iisdemque satisfacere? Quantum possint proborum, sanctorumque hominum meritis, pulchrè ostendit *B. Chrysostomus* homilia 2. in *Psal.* 50. Sanctus *Dauid*, inquit, non solum cū in corpore esset, placuit Deo; sed & post mortem suam viuus inuenitur præstitisse solarium. Contigit namque *Ezechia Regi*, inimicas in temporibus *Iudæorum* gentes circumuallasse *Hierosolymam*. Et cū esset *Ezechias* iustus vir rogauit Deum: & prostratus lachrymis deprecabatur, vltionem de aduersarij postulans. Venit ad eum *Isaias Propheeta* & dicit: Ne putaret ille, quia iustitia sua exauditus est. Et certè iam defecerat *Dauid*, & habebat multos annos requiescens. Quid ergo dicit ei? Protegam hanc ciuitatem propter me, & propter *Dauid* seruum meum. *Dauid* mortuus est, & merita eius vigent. Ita *Chrysostomus*. Hinc optimè Sanctissimus Pontifex *Leo*, *Sermo.* 3. de ieiunio septimi mensis: *Apostolorum*, inquit, meritis & orationibus confidimus nobis per omnia misericordiam Dei nostri esse præstandam.

Quid igitur est, quæret aliquis, quod ab *Apostolo* dicitur, ad *Galat.* 6. vnusquisq; onus suum portabit? Quæro ego quid sit quod idè *Aposto.*

Apostolus, eodem loco; velit alterum alterius onera portare? Forfitan sibi contrarius Apostolus? aut est apud ipsum, Est & non? *Fidelis Deus* (.i. testor Deum) inquit 2. Corinth. 1. *Sermo u. ster*, qui fit ad vos, non est in ipso Est, & Non. Sunt igitur, qui dicant, de iis loqui Apostolum; qui sine pœnitentia ex hac vita discedunt, quorum onus aliorum nullus in se suscipiet, sed ipsi quas meruerunt pœnas æternas persoluent. *Vnusquisque*, inquit in hunc locum Anselmus. *grauabitur propria conscientia peccatorum. Sed & illi, qui purgatoriis pœnis expiantur, onus suum portant; quia nihil recipiunt, quod non gesserunt in corpore. Id enim meruerunt perseuerando in fide & charitate usque ad mortem, ut etiam post mortem aliorum opera possent iuari. Eodem modo responsum fit illi, ad Rom. 2. Reddet unicuique iuxta opera sua. Et illi ad Galat. 6. Quae seminauerit homo, hac & metet.*

18. Hæc D. Augustini sententia est, lib. de Cura pro mortuis gerenda cap. 1. ubi sic loquitur: *Cum hæc ita sint (quod scilicet mortui per alios iuuentur) quomodo huic opinioni contrarium non sit, quod dicit Apostolus (2. Corinth. 5. omnes enim astabimus ante tribunal Christi, ut ferat unusquisque secundum ea, quae per corpus gessit, siue bonum, siue malum, non te satius videre significas. Hæc quidem Apostolica sententia ante mortem admonet fieri, quod post prodesse post mortem: non tunc, quando iam recipiendum est, quod quisque gesserit ante mortem. Verum hæc ita soluitur quaestio. quoniam quodam vitæ genere acquiratur, dum in hoc corpore uiuitur; ut aliquid adiuuent ista defunctos: ac per hoc secundum ea, quae per corpus gesserunt, eis quae post corpus religiose, pro illis facta fuerunt, adiuuantur. Sunt enim quos nihil omnino adiuuant ista; siue pro his fiant, quorum tam mala sunt merita, ut neque talibus digni sint adiuuari: siue pro his fiant, quorum tam bona; ut talibus non indigeant adiumentis. Genere igitur vitæ, quod gessit quisque per corpus, efficitur, ut profint, vel non profint, quaecumque pro illis pie fiunt, cum reliquerit corpus. Nam meritum, per quod ista profint, si nullum comparatum est in hac vitæ, frustra quaritur post hanc vitæ. Ita fit, ut neque inaniter Ecclesia, vel suorum cura pro defunctis, quod potuerit religionis impendat: & tamen ferat unusquisque secundum ea, quae per corpus gessit.*

Hactenus Augustinus.

CAP

CAP. LXXIII.

Modos, quibus à molestia Daemonum infesta loca liberantur, non prodesse ad illas molestias tollendas, quæ à bonis hominum Spiritibus afferuntur.

Demonstratum est esse Spiritus purgandos, & posse iuari, & merito esse viuentium opera iuandos. sequitur doceamus, quo modo iuuentur. Et si generatim loquamur, hic duplex esse videtur, quemadmodum duplex est, quo à pauperum & mendicorum (ad quorum conditionem hos Spiritus accedere diximus) molestia contingit liberari. Vnus durus est, & inhumanus: alter humanus, & Christiano homine dignus. Ille apud pauperes accidit, nunc simplici eleemosynæ negatione; nunc verbis asperioribus; nunc etiam inflictis & intentatis verberibus: hic eleemosynæ erogatione, aut condolentis, & iuare desiderantis animi significatione.

Vtroque horum, contra Purgandorum Spirituum molestias, agi potest: sed priori agere inhumanum; posteriori vt agatur, postulat, vt diximus, officium hominis Christiani. Quis probet, vt cum amicis agatur durius? amicis, inquam, quibus quod petitur, sine nostro detrimento, imò cum magno emolumento, præstare possumus?

Hinc est, quod *ratio*, qua nos ab horum Spirituum molestia liberamus hoc primum, à priori illa differat; quod cum his Spiritibus *amicè*; non, vt cum illis, hostiliter agendum sit.

Differt deinde, quod *quibus* præfidiis contra molestias infestantium Dæmonum agimus; illis *contra molestias*, quæ ab his Spiritibus afferuntur, depugnandum non sit. hostilia illa atque aduersaria sunt arma. contra hostes & aduersarios, illorum proprius est vsus: at hostes non sunt hi, qui apparent Spiritus, & quamuis molesti sint, non tamen molesti esse cupiunt: Molestia, quæ afferri videtur, solum subsidij est humilis postulatio.

Et quo, ex omnibus iam dictis, armorum genere cum iis agendum? Crucene; an Reliquiis? Rebus consecratis, an Exorcismis? an Oratione, quali oppugnantur, & ædibus, aliisque locis proscribuntur Demones?

6. Adhibentur contra malignos Spiritus *Cruces*, quòd illas ferre nequeant. At *Cruces* hi Spiritus non horrent. in illis gloriantur cum sanctissimo Paulo: per illas se, à peccatis, Dæmonumque potestate sciunt ereptos: per illas habere ingressum in vitam æternam.
7. Adhibentur contra illos *Reliquia*. An his terrentur purgandi Spiritus? has fugiunt? pignora sociorum? qui sub iisdem, cum ipsis, vexillis militârunt? quorum mox sperant se posse perfrui consortio?
8. Adhibentur contra eosdem *Res consecrata*. Nec has reformidant nostri Spiritus. Benedictis rebus recreantur, qui gratissimam illam aliquando vocem; *Venite benedicti Patris &c. Matth. 25.* cum summa sua audituri sunt voluptate?
9. *Exorcismos* fortè, quos ferre nequeunt Dæmones, ipsi reformidant? Non reformidant: propterea, quòd exorcismi iis rebus consent, quæ nec his Spiritibus exosæ sunt; nec Spiritus hos molestia afficere possunt.
10. *Oratio* denique, qua *Domus*; siue loca consecrantur, & qua Spiritibus accessus interdicitur, hos Spiritus non attingit. Ipsa hoc docet *Orationis* forma; vt quæ non bonorum, sed malorum Spirituum meminit. Quòd si alia aliqua ad Deum dirigitur; vel solùm malorum Spirituum petit, vel solùm petere debet exitium.
11. Quæ cum ita sint, probari non debet eorum consuetudo, qui, vbi ad Spiritibus infestas ædes liberandas vocantur, mox ad *Exorcismos* confugiunt: Spiritus adiurant; & in Christi sanctissimæque Trinitatis nomine discessum imperant. Quid si hominum purgandi sint Spiritus, qui molesti sunt? hos contra quid hæc arma, atque machinæ? Quemadmodum imprudenter agunt, qui pro quibusvis Spiritibus prationes Deo offerunt; ita, qui quosvis *Exorcismis* aggrediuntur. Cognoscendi prius Spiritus antequam de modis, quibus ab ipsorum molestia liberemur, cogitemus. Verùm de hoc aliàs.
12. Quòd si quando Spiritus purgandi, post hos adhibitos infestis locis *modos*, molestare desinunt: non hoc ipsis *modis* tribuendum est, sed Spirituum voluntati: qui cum subsidium ex molestia nullum sperent, frustra molesti esse nolunt: quemadmodum nec diuitibus illis molesti sunt pauperes, à quibus stipem nullam expectant. Sed *modos*, quibus non tam profligantur, quam iugantur, inquiramus, & discutiamus.

PARS TERTIA.
CAP. LXXIIII.

De variis modis, quibus à molestia purgandorum
Spirituum contingit liberari: Et de mul-
tiplici modorum differentia.

Sanctissimus Ecclesie Doctor Augustinus, Sermone 34. de verbis Apostoli, triam meminit, quibus, ut à purgatoriiis pœnis Spiritus, ita à purgandorum Spirituum molestia viuentes liberantur. *Orationibus*, inquit, *Sanctorum Ecclesia, salutaris sacrificio. & eleemosynis, quæ pro eorum Spiritibus erogantur, non est dubitandum mortuos adiuuari, ut cum ijs misericordius agatur à Domino, quàm eorum peccata meruerunt. Hoc enim à Patribus, id est, Apostolis traditum vniuersa obseruat Ecclesia.*

Tribus his quartum adiungit B. Gregorius, *ieiunium scilicet, quemadmodum sacri docent Canones (13. q. 2.) Anima, inquit, defunctorum quatuor modis soluuntur: aut oblationibus Sacerdotum, aut precibus sanctorum, aut charorum eleemosynis, aut ieiunio cognatorum. Eadem ad verbum repetit Iuo Carnotensis Episcopus, lib. 5. cap. 124. Eorundem quoq; mentio fit in vita Remigij Episcopi Rhemenis per Hincmarum scripta.*

Dicitis adiungit *alieni Restitutionem S. Brigida, libro 6. Reuelationum. fortè idcirco, quod defunctorum quidam ad viuos dicantur rediisse, ipsosque admonuisse, ut quæ habuerunt viui, & non restituerant, veris Dominis restituerent. fortè etiam, quod ex Sancto Augustino didicisset, non dimitti peccatum, nisi restituatur ablatum. Sunt qui etiam Peregrinationes postulant, quod hæ à quibusdam Spiritibus expetite legantur. Et in vita Rhemenis Episcopi Remigij adduntur *Lachryme. Et à Beato Athanasio Oleum atque Cera, quemadmodum videre est in oratione de his, qui dormierunt.**

Alij alios modos adiungunt. & quidam omnia, in vniuersum, *pietatis officia. Nec malè forsitan. Cùm enim viuorum opera quæcunque viuis prodesse possint, propter coniunctionem, quæ inter ipsos est, tanquam diuersorum sub vno Capite membrorum; quidni viuorum etiam mortuis prodesse; cùm & illi, B. August. teste, eiusdem corporis viua sint membra?*

Sed siue tres modi sint, siue 4. siue etiam plures; dubium non est à molestia Spirituum liberari viuentes illis ipsis, si leuamen pœnarum Spiritibus in sua miseria, his afferri potest. Quæcunque enim

enim hisce Spiritibus ad leuamen peenarum proficiunt; eadem molestias, quæ à Spiritibus afferuntur, tollunt.

6. Vtrum verò leuamen adferant, posterius discutiendum est, cum singulos persequemur; id certum est egregiarum ipsos virtutum esse exercitia. *Oratio* actus religionis est, quemadmodum & *Sacrificium Missæ*, & vsus *cereorum*. *Eleemosyna* misericordiæ. *Ieiunium* cum *fletu* temporantiæ. *alieni Restitutio* iustitiæ, quemadmodum & *Peregrinationum* persolutio. Omnes, quatenus ob miseriam Spirituum subleuandam suscipiuntur, officia præstantissimæ charitatis.
7. Itaque magnum est inter ipsos discrimen. Quamuis enim ab vna Charitate omnes possint imperari; in se tamen propriarum virtutum sunt officia. Sed & præter hanc, aliæ sunt inter ipsos differentiæ, quas vbi breuiter iudicauerimus, caput hoc erit concludendum.
8. Quidam igitur tales sunt, vt intermitteri sine crimine non possint: in quorū genere est *alieni Restitutio*, & quæ ex voto suscipienda est *Peregrinatio*. Alij, quemadmodum cum laude suscipiuntur, ita sine culpa ferè omittuntur, quocirca hi ad opera *Supererogationis*, quæ vocantur, referuntur; *alieni Restitutio* non item, quemadmodum nec persolutio *voti Peregrinationis*.
9. Rursus inter priores illos alij immiditatè tendunt in Deum vt *Oratio*, *Cerei* atque *Sacrificium*. Alij faciunt ad proximi miseriam subleuandam; vt *Eleemosyna*. Alij ad corpus spiritui subiiciendum; vt *Ieiunium*, atque *lachryma*, quæ in carnis afflictione posita sunt.
10. Ex hoc quarta differentia petitur, quæ ad triplicia hominis bona ordinem dicit. *Eleemosyna* liquidem cum vsu *luminum*, bonorum externorum est. *Ieiunium* cum *fletu* corporis. *Oratio* animæ. *Sacrificium* ferè omnium.
11. Præterea quidam ex dictis modis, sunt communes pluribus; quidam paucioribus. *Eleemosynam* soli, quibus bona sunt fortunæ, possunt præstare, quemadmodum & *Cereos* accendere. *Sacrificium* *Missæ* soli sacerdotes. *Ieiunium* est difficile afflictis viribus. *Oratio* cum *lachrymis* communis omnibus.
12. Denique, quidam horum modorum postulant operantium probitatem: quidam non item. Prioris generis sunt *Eleemosyna*, atque *Ieiunium*; posterioris *Sacrificium* *Missæ*, atque *Oratio*; illa maxime, quæ non privato studio, sed in Ecclesiæ persona offertur. Sed de his suis locis plura.

Oratione iuuari pie defunctorum Spiritus, qui uiuentibus quandoque sunt molesti: uerumtamen aliter iustorum, aliter improborum oratione.

 Ratione purgandos Spiritus iuuari, Catholicorum omnium sensus est, & consensus quem etsi non uerbis testarentur; rebus ipsis tamen frequentissime declarant. Quoties pro defunctis orant? Tremenda mysteria in Ecclesia nunquam celebrantur; nisi defunctorum quoque, qui nos precesserunt, & cum signo fidei in Domino obierunt, fiat commemoratio. Horæ Canonice nunquam à personis Ecclesiasticis recitantur, aut decantantur; nisi & fidelium animabus defunctorum pax à Deo petatur. Nunquam è mensa surgitur; nisi & Deus rogetur, ut requiem aeternam uelit dare defunctis. Cemiteria si quando transire contingit; pia fidelium defunctorum est memoria. Si sermo de defunctis incidat; diuinam simul ipsis consolationem optamus. Si quem ex uita migrasse audiamus; ut anima ipsius bene uelit Deus, precamur. omitto his similia plurima.

Et hæc quidem Catholici faciunt quotidie. Quid olim Maiores? Idem prorsus. Pro omnibus, inquit Cyrillus Hierosolymitanus, Catechesi 5. Mystag. oramus, qui inter nos uita functi sunt. Procubuit Theodosius Iunior ad Reliquias S. Ioannis Chrylostomi, & pro animabus parentum suorum Archadij & Eudoxie, iam defunctorum supplicauit, teste Theodoro, lib. 5. histor. cap. 26. Constantinus Magnus, ut habet Eusebius lib. 4. in uita eius, uoluit sepeliri in celebri templo; ut multarum mortuus Orationum fieret particeps. Iosaphat, ut Damascenus habet, in eius uita, in hunc modum, pro patre suo orauit: Colloca eum in locum refrigerij, in loco quietis, & ne memineris iniquitatum eius antiquarum. De Macario sic scribit Palladius. Pro consuetudine sua, pro defunctis Preces fundebat Macarius. De Theodoro Siceorum Archimandrita refert, in eius uita, Gregorius Presbyter, quod pro defuncta matris salute Deo supplicarit. apud Surium, Tomo 2. Seruiunt pro hoc argumento nobis illi, qui uiuorum Orationes pro defunctis expetiuerunt. ut sunt Ephrem Syrus, qui pro se mortuo expetiijt fieri preces: quemadmodum ex eius Testamento clarum est, apud Surium, Tom. 1. Eduardus Rex Anglorum;

qui testis Alredo, in eius vita *easdem sibi mortuo cupiuit impendi* S. Eusebia; quæ *has sibi voluit præstari à suæ professionis sacris Virginitibus*; vt in eius vita refert Metaphrastes. Euphrasia vxor Antigoni, viri diuissimi Constantinopolis, tempore Theodosij; quæ *& se & maritum defunctum voluit esse commendatos precibus Euphrasia iunioris, filia;* sicut clarum est in eius vita, apud Surium Tom. 2. s. Kune Gundis Imperatrix; quæ Congregationi in Contugia scripsit, *vt animam mariti defuncti, Henrici Imperatoris Deo commendarent, & Orationis alimonia reficerent.* Surius Tom. 2. in eius vita. B. Paulinus Nolanus, Epist. 5. ad Delphinum Episcopum; *cuius Orationibus animam fratris sui commendat.* Eandem commendat Epist. 6. ad Aman dum, eidem Amando Episcopo.

3. Ethi tempore legis gratiæ vixerunt. Quid illi, qui hanc præcesserunt? Et illi idem præstiterunt; & tam Maioribus nostris, quàm nobis exemplum, quod sequamur, præbuerunt. Id vel solus egregiè demonstrat Iudas ille Machabæus, quem hoc nomine cõmendant sacre literæ. cuius post factum, hæc oratio subiungitur: *Santa & salubris est cogitatio pro defunctis exorare, vt à peccatis soluantur.* 2. Machab. 12.

4. Nec exemplo Maiorum tantum hæc mouentur Catholici; etiam sequuntur eorundem doctrinam. Clemens Apostolorum discipulus sic habet, Epist. 1. *Oportet diligenter Orare pro mortuis. Si voluerimus, inquit B. Chrysostomus, Hom. 21. in Acta, mortuo leue facere, Preces pro illo faciamus continuas.* Et Hom. 41. in priorem ad Corinth. *Iuuetur mortuus non lachrymis, sed Precibus, supplicationibus, elemosynis.* Et infra: *Ne fatigemur mortuis auxilium ferre, Preces pro illis offerentes.* Ambrosij hæc est sententia, lib. 2. Epist. 8. ad Faustinum, de obitu sororis: *Non tam deplorandam, quàm prosequendam Orationibus reor; nec mœstificandam lachrymis, sed oblationibus animam eius Domino commendandam.*

5. Sed neque si vel Exemplis essent destituti, vel Maiorum vocem non audiissent, dubitare possent, *Oratione purgandos Spiritus iuuari? Quid non potest Oratio? apud Deum præsertim, in cuius potestate sunt, de quibus nostra Disputatio est, spiritus? pro cuius voluntate expiantur?*

6. Dubium igitur non est, *Oratione Spiritus purgandos iuuari posse.* Quid si adiutos doceamus? Seruiunt hæc nobis superius recensiti Germanus atque Martinus Episcopi; Malachias atque Bernardus Abbates: quorum primus animam Paschasij teste Greg. lib. 4. Dial.

Dial. cap. 40. alter Vitalianam Virginem, vt habet Greg. Turon. lib. de Gloria Conf. cap. 15. tertius sororem, quemadmodum de eodem scribens refert Bernardus, quartus Monachum, vt in eius vita cap. 10. VVilhelmus Abbas ex purgatoriis pœnis *Oratione* liberauit.

Adiicimus dictis S. Elisabetham Regis Hungariæ filiam. Huic dormienti (vt in eius vita scribit Iacobus Montanus, apud Surium Tom. 6.) matris umbra visa est obuerfari, lugubriq; vultu, & flexis poplitibus orare, sui quamprimum miseretur. ob vitam enim negligentius actam igne se pœnas soluere: moxq; hoc viso expurgatæ, ac post effusas ad Deum *Preces*, lachrymasq; denuò in soporem depressæ, iterum apparere, ac immortales gratias agere, pro matura liberatione: dicereq; tanti apud Deum *Preces* eius reputari, vt tam vita functis, quàm iis, qui adhuc superessent, subuenire auxilio possit. Ita Montanus. Addimus Anglorum Regis sororem virginem integerrimam, Tettam: quæ virgini sorori defunctæ, & ob nonnullas peccatorum labeculas, pœnas adhuc luenti, veniã *oratione* obtinuit. Argumento fuit ipsius tumuli terra, quæ subsederat; & rursus assurrexerat, hiatumque inanem replebat. Hoc Rudolphus Rabani discipulus, lib. de S. Charitate.

Cæterum, quamuis *Oratio* his Spiritibus proffit, non *omnis* tamen æquales habet vires. Alia alia est præstantior. Vna alia plus iuuat, Quæ enim ab iis, qui in Christi sunt gratia, proficiscitur, longè est præstantissima; propterea, quod non solum vim habeat *impetrandi*, verùm etiam *satisfaciendi*. Ab hac longè distat illa peccatorum hominum, quæ solam vim *impetrandi* obtinet.

Hinc est, vt vno modo tantum *Oratio* peccatorum defunctis dicatur suffragari: duobus iustorum. Possunt peccatores impetrare defunctis requiem: iusti possunt & requiẽ iis impetrare, & pro iisdem satisfacere, quod nequeunt peccatores: Hoc attendisse videtur Imperatrix Kunegundis, cùm animam defuncti mariti maluit *Religiosorum hominum Orationibus* esse commendatam; quod iustorum, vt dicebat, *Preces plurimum valeant apud Deum*. Habetur in vita eius, apud Surium, Tom. 2.

Quod, & quomodo Missæ sacrificium iuuet piè defunctorum Spiritus, qui post mortem viuentium subsidia postulant.

1. **A**lium subsidium, quo à purgandorum Spirituum molestia viuentes, & ipsi à tormentis liberantur, *sacrosanctum altaris est Sacrificium*, de quo sic post alios, concilium Tridètinum, Cap. 6. Sess. 22. *Si quis dixerit Missæ Sacrificium esse tantum laudis, & gratiarum actionis; aut nudam commemorationem Sacrificij in Cruce peracti; non autem propitiatorium; vel soli prodesse sumentibus; neque pro viuibus & defunctis; pro peccatis, pœnis satisfactionibus, & alijs necessitatibus offerri debeat; anathema sit.*

2. Hoc grauissimos insultus sustinet à veteris religionis hostibus. Sed tantò constantius tenetur & defenditur à Catholicis; quantò maioribus præliis munitum est. Nullum hîc eorum desideratur, quæ pro se habet. Oratio; de qua præcedenti Capite.

3. Primùm hic est omnium, qui nunc sunt, Catholicorum consensus; non tam verbis, quàm rebus ipsis confirmatus. Nullum *Missæ Sacrificium* peragitur, in quo non *defunctorum fiat commemoratio*. Sunt præterea *Missæ pro defunctis*, vt vocamus; partim *anniuersaria*, partim quæ *primo, septimo, atque trigesimo depositionis die* celebrantur, &c.

4. Consensum hunc confirmant exempla Maiorum. Pro anima fratris Saturi *Sacrificium* obtulit B. Ambrosius, quemadmodum ex Oratione funebri constat, quam in obitu eiusdem habuit. Pro matre B. Augustini idem *Sacrificium* fuisse oblatum, idem testatur Augustinus lib. 9. Confessionum. Sic D. Bernardus, cum Verduini in Gallia ægeret, *Sacrificium altaris* obtulit pro Episcopo Ostiensi recens defuncto. vt patet cap. 4. libro 4. Vitæ eius. S. Gallus Abbas pro Columbaño, capite 23. eius vitæ. Pro Gallo Ioannes Episcopus Constantiensis; in eiusdem Galli vita, capite 29. S. Seuerus Rauennensis Episcopus pro Geminiano Præsule; in vita ipsius apud Surium Tomo 1. Anselmus pro anima O. berti, qui alieniori animò aliquando ab ipso fuerat; in vita ipsius ab E. diuero Anglo conscripta. apud Surium, Tomo 2. Præterea Hugo Episcopus Gratianopolitanus diem obitus patris atque matris dicitur celebrem fecisse.

brem fecisse tremendo Sacrificio, quod pro ipsorum salute offerebat, quemadmodum testatur Guigo V. Prior primæ Carthuliæ, dum vitæ ipsius describit cursum. Et Vdalricus Episcopus Augustanus, Acúm delbertum in prælio intellexisset occubuisse, primum quidē corpus Augustam defert, & honestæ sepulturæ mandat; mox deinde Spiritum per *sacra immolationis hostiam* Deo rogat esse commendatum. Ita Bernardus Agiensis in ipsius vita. qui eundem, Romæ aliquando agentem, cū nondum Episcopus esset, testatur Senioris animam Deo inter *sacra orationum libamina* commendasse. Et Episcopus Herbipolensis Embrichus, quemadmodum in vita dilexit Babonem Bambergensem Episcopum, ita mortuum egregiis Christianæ pietatis officiis prosecutus est. Humeros funeri subiecit: pro anima defuncti publicè *Missa Sacrificium* obtulit: & cathedram conscendens ad præsentem maximo numero auditores, egregiam habuit orationem funebrem. Vide vitam Babonis apud Surium, Tomo 4. Refert quoque Venerabilis Beda libro 3. Hist. angl. de gestis Regis Osvaldi, fratres Ecclesiæ Hagulstaldensis singulis annis, pridie quàm Rex Osvaldus fuit occisus, conuenire solitos, ad locum; vbi Crucē aliquando orationis causa erexerat: ibiq; preces p. salute animæ ipsius, & *victimam sacra Oblationis offerre*. Habent hic locum desideria viuorum, qui pro se defunctis idem *Missa sacrificium* offerre esflagitarunt: vt sunt Ephrem Syrus in suo Testamento: Venerabilis Beda in prælatione vitæ S. Cuthberti, Episcopi Lindisfarnensis. apud Surium Tomo 2. Margareta regina Scotiæ; in eius vita apud Surium, & alij quam plurimi. Et ne pluribus recensendis molesti simus, vnica oratione Beati Augustini concludimus, qui sermone trigesimo quarto de verbis Apostoli, *docet Ecclesiam vniuersam, pro defunctis, in sacrificio Missa orare solere*. Nec est, quod de sancti Doctoris testimonio dubitemus. Extant Iacobi, & Clementis, aliorumq; Liturgiæ, quæ hanc rem egregiè confirmant. Extant Concilia omnium Prouinciarum, quæ *Sacrificij* pro defunctis meminerunt. Vide caput 82

In veteri lege, *hoc Sacrificio*, defunctorum animæ adiutæ non fuerunt. Nec mirum. Nouæ, non veteris legis est *sacrificium*. Sed tamen *sacrificiorum* virtutē animæ non fuerunt destitutæ. Illa ipsa *Sacrificia* veteris legis ipsis præfuerūt, quemadmodū probat *Sacrificiū*, quod pro interfectis in bello obtulit Dux Iudas Machabeus, 2. Mach. 12. ex quo etiam B. August. libro de Cura pro mortuis, cap. 1. probat nostrum mortuis prodesse.

Ll 2

Cūm

Cum exemplis consentit veteris Ecclesie doctrina. Grauis-
sima est oratio B. Chrysostomi, hom. 69. ad Pop. non temere, inquit,
hæc ab Apostolis sancita fuerunt; vt in tremendis mysterijs defunctorum a-
gatur commemoratio. Sciunt enim illis inde multum contingere lucrum,
multam vilitatem. In eandem sententiam loquitur B. Augustinus,
de Verbis Apostoli, Serm. 32. Hoc, inquit, à Patribus traditum vniuer-
sa obseruat Ecclesia vt pro ijs, qui corporis & sanguinis Christi commu-
nie defuncti sunt, cum ad ipsum Sacrificium suo loco commemorantur, ore-
tur ac pro illis quoque id offerri commemoretur.

6. Sed & Sacrificij huius dignitas magnum hæc præbet argumen-
tum. Neque enim duodecim tantum talenta argenti à Iuda Macha-
bæo offeruntur; sed infinitus gratiarum omnium thesaurus; vide-
licet vnigenitus Dei filius; idque per Ecclesiam, cuius charitas &
deuotio Deo gratissima; vel per ipsum, verius, vnigenitum Dei
filium. Idem enim hic offerens & res oblata; & eadem quoque ob-
latio. Qui enim semel pro peccatis Deo se obtulit, nunquam se of-
ferre desistit, quamuis vnà cum ipso, ipsa quoque Ecclesia per suos
ministros ipsum offerat, suasque preces & vota cum hoc Sacrificio
7. coniungat.

Hinc quoque est, vt Sacrificium hoc pro defunctis oblatum
vires magnas habuerit, quamuis reuera defuncti non essent, pro
quibus offerretur. Id insigni exempli ostendit Ioannes Eleemosy-
narius, Episcopus Alexandrinus, quemadmodum in vita eius do-
cet Leontius Neapoleos Episcopus. A Persis quidam abductus cap-
tiuus, aiebat, in custodia, que appellatur Lethe, asservabatur vinctus. Lex
autem erat apud Persas, vt qui coniecti essent in eam, custodiam, nunquam
reuocarentur (& ea ratione consentaneum est, eam fuisse vocatam Lethen,
& obliuionem). Illinc autem cum quidam affugissent, & in Cyprum venis-
sent; affu marunt parentibus adolescentis, eum in custodia mortuum esse. Illi
igitur tres, quot annis Synaxes celebrabant, tanquam eo mortuo. Quatuor
anni præterierant: & ecce filius illinc aufugiens, redit domum. Quem cum
parentes non tanquam qui fugisset è custodia, sed tanquam qui surrexisset
è mortuis cum magno stupore aspexissent; & fuissent ineffabili voluptate
repleti reuerunt, quemadmodum ei mortuo, que sunt mortuis, fecerint,
Iusta; indicantes quoque dies sanctorum Epiphaniarum, scilicet Pasche &
sanctæ Pentecostes, quibus eade per fecerunt. Hac cum ille audisset, et in me-

mortiam reuocasset: parentibus affirmabat, quod his ipsis diebus fuerit relaxatus à vinculis, aduentu cuiusdam, qui gestabat lampadem, & omni securitate perfundus: diebus autem sequentibus rursus vinculis, sicut prius, confectus. Hæc Leontius. Simile exemplum apud Gregorium Magnum homilia 37. in Euangelia est videre. Affert quoque pro eodem argumento aliud non minus prodigiosum, Venerabilis Beda libro 4. Hist. Angl. capite 20. quod ipsius verbis referimus. In præsato, inquit, prælio, quo occisus est Rex Elbuius, memorabile quoddam factum esse constat, quod nequaquam silentio prætereundum arbitror; sed multorum saluti, si referatur, fore proficuum. Occisus est ibi inter alios de militia eius iuuenis, vocabulo imma. Qui cum die illo, & nocte sequente, inter caduera occisorum, similis mortuo, iaceret: tandem recepto spiritu reuixit, ac residens sua vulnera, ut potuit, ipse alligauit. Quod dum faceret, inuentus est, & captus à viri hostilis exercitus, & ad Dominum ipsorum, Comitem videlicet Edlredi Regis adductus. Ille suscipiens eum, curam vulneribus egit. Et ubi sanari cœpit, noctu eum, ne aufugeret, vinciri præcepit. Nec tamen vinciri potuit. Nam mox, ut abiēre, quō vincierant; eadem sunt eius vincula soluta. Habebat enim germanum fratrem, cui nomen erat turna, presbyterum & Abbatem: quō cum eum in pugna peremptum audisset, venit querere, si fortē corpus eius inueniri posset, inuentum quē alium, illi per omnia similitimum, putauit ipsum esse, quem ad Monasterium suum deferens, honorificē sepeliuit: & pro absolutione animæ eius, sæpe Missas facere curauit: quarum celebratione factum est, quod dixi, ut nullus eum vincire posset, quin continuō solueretur. Interea Comes, qui eum tenebat, mirari & interrogare cœpit: quare ligari non posset: an fortē literas solutorias, de quibus fabula ferunt, apud se haberet, propter quas ligari non posset. At ille respondit. Nihil secretarum artium nosse: sed habeo fratrem, inquit, presbyterum in mea Prouincia: & scio, quia ille, me interfectum putans, pro me Missas celebras facit: & si nunc in alia vita essem, ibi anima mea per intercessionem eius solueretur à pœnis. Multi itaque accensi sunt in fide ac deuotione pietatis ad orandum, vel elemosynas faciendas; & offerendas Domino vitimas sacra Oblationis, pro ereptione suorum, qui de seculo migrauerant. Intellexerunt enim, quōd Sacrificium salutare ad redemptionem valeret, & animæ & corporis sempiternam.

Beda

Beda. Tertium refert ex Petro Cluniacensi Thomas Bozius lib. 15. cap. 2. de Notis Ecclesiæ. Et hoc Petri Cluniacensis verbis ascribimus: Est in Gratianopolitano Episcopatu locus in venis subterraneis, plurimum ferri habens; quod multo incolarum & rusticorum sudore assidue eruitur, ac fossaibus coctum & expurgatum per circumiacentes terras fabris ferrarijs, vel quibuslibet, pro lucro venditur. Inde & villa, quam iidem homines iuxta incolunt, Ferraria nuncupatur. Solent autem huiusmodi homines, dum terra abdit a fodeo per scrutantur, spe maioris lucri longius procedere, & per subterraneos specus pertinaciter maiorem ferri materiam perscrutari. Huic operi, dum quodam tempore quidam Rusticus indefessus instaret; & intima terra fodiendo longius procederet, repente maxima moles terra delapsa, aditum, per quem ingressus fuerat, obrutavit. Quia tamen fodiendo longius processerat; ac multum post se spatium exhausta terra inane reliquerat, mortem evasit; & velut in domo clausus, a validis munitionibus undique circumseptus, egredi quidem non potuit, inolumis tamen permansit. Sed tenebræ tam tenebrosæ, ac cæcis circumseptus, spe omni evadendi sublata, ac velut in amplo sepulchro sepultus, mortem ipsam adhuc vivens, iam se cernere existimabat. Hunc iam per aliquot dies non apparentem vxor sua mortuum credens, ad animam eius spiritualibus beneficij adiuvandam conuersa est. Vnde per annum integrum omni hebdomada vnâ ei Missam à Sacerdotibus celebrari faciens; & pro eo Panem, & Candelam offerens, salutari sacramento, vi mos est Ecclesiæ, animæ defuncti mariti subuenire satagebat. Vna tamen, anni, hebdomada exstitit, qua mulier, alijs intenta negotijs, Missam, vt proposuerat, marito providere neglexit. Ecce verò totius anni penè emenso spatio, rursus fossores, metalli officio assueti, irrequieti instantes ad locum, in quo iam dictus Rusticus adhuc vivens latebat, paulatim fodiendo perueniunt. Quorum dum voces, & malleorum sonitus iam appropinquantium Rusticæ inclusus audisset; quantis potuit visibus vociferari cepit. Cuius illi vocem audientes, & (vix arte illius periti) hominis subterranei esse cognoscentes; sese inuicem cohortati sunt: & ad eum tandem, post multum fossionis laborem peruenerunt. Quem accensis luminibus curiosè circumspicientes; illum esse, quem anno iam præterito ibidem obrutum esse sciebant, agnouerunt. Admirati & vi parerant, tanta rei nouitate stupefacti, quomodo illic viuere potuisset, instantissimè inquirebant. At ille respondit; Iste, quem modo remouistis, terra obice foraminis per quod intraueram, obiecto; cum hoc carcere, quem videtis, retentus fuisset, atque aliquantis diebus sine cibo & lumine permansissem; subito mihi iam pene deficiente cum Pane simul, & lumine quidam astiuit; qui me confortatus, & ad cibum capiendum admonens, tetras tenebras illa Candela, quam ferebat, clarissimè illustrabat. Eo Pane, per spatium septem aut octo dierum

dierum (vt mihi videbatur) refectus, totidem diebus illa Candela illustra-
 tus, & famis periculum euadebam; & huius fosse tenebras euitabam. Post
 septem dies uero uel octo, rursus ille, qui prius cum recenti Pane, & renoua-
 to Lumine adueniebat, eaq; mihi dimittens recedebat. Hoc per unius (vt mi-
 hi videbatur) anni excursum, a quo pene temporis interuallo nunquam fa-
 cere destitit: excepto vnus hebdomadae spatio, quo mihi praesentiam suam,
 munusq; solitum, nescio quae causa subtraxit. Hoc illi ab eo audientes;
 & quod pro illo uxor eius, per totum illum annum fecerat, in memo-iam re-
 uocantes, cuncta ei protinus exposuerunt: deinde hominem de cauernis illis
 subterraneis educentes, uoxi propria vicinis omnibus & populo ad tantum
 spectaculum concurrenti, mirum dictu, post annuam sepulturam, in columem
 reddiderunt. Qui simul congregati, & quod pro eo mulier fecerat, & quod
 ille de se narrabat, examinantes, eisdem diebus Panem, quo reficiebatur, &
 Candelam, qua illustrabatur, & in illo specu oblata fuisse inuenerunt, qui-
 bus mulier pro eius reque, & Missam celebrari faciebat, & sacerdoti mis-
 sam celebranti Panem simul & Candelam offererat. Haec Cluniacensis
 & ex Cluniacensi, Bozins.

Sunt & hic exempla illorum, qui Missae Sacrificio adiuti fuerunt.
 Produximus primo capite hominem quendam, pro quo verissi-
 mile est salutarem hostiam esse oblatam, qui, vt B. Gregorij ver-
 bis utar (lib. 4. Dialog. cap. 39) reuersus ad balneum eum minime in-
 uenit. Huic addimus, quod in uita B. Anselmi legitur, ipsum inte-
 gro anno instituisse Sacrificijs quotidianis, pro amico defuncto; qui
 tandem apprensus se Sancti precibus adiutum esse testatus est. Ter-
 tium ex B. Gregorij lib. 4. Dialogor. cap. 54. licet adiungere, Ius-
 titie 30. diebus continuis Sacrificium altaris offerri pro Iusto Mo-
 nacho, & hic postea apprensus euidam eiusdem professionis homi-
 ni, illud sibi profuisse ad libertatem a poenis, est testatus. Quar-
 tum praebet S. Bernardus, qui & ipse pro quodam ex suis, quem
 cognouerit in alia uita expiari, Sacrificium altaris obtulit, & vt alij
 offerrent praecipit: eundemque post aliquot dies a poenis purga-
 toris intellexit esse absolutum. Ita in uita eius, lib. 1. cap. 10. V Vil-
 helmus Abbas. Quintum suppeditat Malachias Hyberniae Episco-
 pus, qui cum in somno percepisset per dies quadraginta sororem
 defunctam nihil gustasse, intellexit cuius esca inedia laboraret: &
 diligenter discusso numero, cognouit illo triginta dierum spatio
 se pro sorore non obtulisse hostiam altaris incruentam. Repetit igitur
 sacrificia, & post uisa est eidem soror in pulla veste solum per-
 uenire ad limen Ecclesiae, nec ulterius esse. Intelligit ergo uir
 sanctus, necdum pro defuncta satisfactum. Rursus igitur priori-
 bus

bus pietatis exercitiis insistit & post illa rursus apparet furor; sed iam in candida veste, & in Ecclesiam introire. Quia tamen altare prohibebatur accedere; necdum sibi iudicabat à Sacrificio cessandum. Quid ergo? Reuertitur ad eadem officia iam quarto; & ab omni cognouit pœna sororem tandem liberatam; postquam eandem cœtui Sanctorum vidit associatam: Bernardus hæc in vita Malachiæ. Pluribus opus non est. *Nisi Catholica Ecclesia*, inquit Isidorus lib. 1. de Officiis, cap. 18. *crederet fidelibus defunctis dimitti peccata, non pro eorum Spiritibus vel Eleemosynam faceret, vel Deo Sacrificium offerret.*

IO. Ex dictis manifestum est, *non frustra hoc Sacrificium pro defunctis peragi.* Verùm hoc non de illo tantum dictum volumus; quod à Sacerdotibus, integræ & probatæ vitæ perficitur; verùm etiam illis, quorum mores minus probantur. Non officit hic Ministrorum indignitas: propterea, quod principale agens in Sacrificio hoc Deus sit, aut Ecclesia; ipsumque Sacrificium *ex opere operato*, vt in scholis loquimur, suum habeat valorem.

M. Sed tamen vt hoc certum: ita certum dignitatem Ministri hic plurimum valere: & efficere, vt quod ex se, & opere operato meritorium est, & satisfactorium; etiam ratione personæ offerentis, & ministrantis fiat meritorium & satisfactorium.

CAP. LXXVII.

*Qua ratione Eleemosyna liberant à molestijs,
quas purgandi Spiritus quandoque
afferunt.*

1. **V**am rationem tenuimus, vt probaremus piè defunctorum Spiritus iuari oratione, & saluari sacrificio; eandem in Eleemosyna, pro hac re, virtute demonstranda sequimur.

2. Pro ipsa est primùm Catholicorum consensus. Videmus plerumque, si quando pinguioris fortunæ homines ex hac vita discedunt, mox largas à defunctorum amicis, pro defunctorum salute, fieri Eleemosynas; easdemque repeti primo, tertio, septimo, trigesimo, atque anniuersario depositionis die. Sed & ipsi defuncti, antequam ex hac vita discedant, illud (Lucæ 16) *facite vobis amicos de mammona iniquitatis, vt cum defeceritis &c.* ad se putant pertinere; & ob id pau, erum haud postremam in extremis habent curam.

Est se.

Est secundò pro eadem re studium Maiorum; quinos præ-
 cefferunt, eandemque nobiscum Christianam legem sunt profes-
 si. Rem, quamvis certa est, paucis tamen exemplis illustrasse non
 oberit. Primùm sit Pammachij, cui testimonium dat S. Hierony-
 mus, ad eundem; quod vxoris suæ sanctam fauillam, oss. que ve-
 neranda, *Eleemosynarum balsamū rigārit*; sciens scriptum: *Sicut aqua*
extinguit ignem, ita Eleemosyna peccatum, Eccles. 3. Alterum est Hu-
 gonis Gratianopolitani Episcopi; qui diem obitus matris atque
 patris *Eleemosynis*, quo ad vixit, celebrem duxit. In vita eius Gui-
 go V. Prior primæ Carthusiæ. Tertium est coniugis Ottho-
 nis II. quæ Romæ agens; in Apostolorum templo mariti animam,
 & orationibus, & *Eleemosynis*, quas faciebat, Deo cupiebat esse com-
 mendatam. Ita in vita S. Adalberti Martyris & Episcopi Pragen-
 sis, apud Surium Tomo 2. Quartum est Henrici Imperatoris;
 qui cum in vita molestior fuisset Herberto Archiepiscopo Colo-
 nienti, ipsum defunctum voluit prosequi largis *Eleemosynis*, aliis-
 que Christianæ pietatis exercitiis. Hoc Rupertus Tuitiensis in
 vita eius apud Surium, Tomo 4. Quintum est Bambergensis po-
 puli; qui pro Præfule suo Babone orationes ad Deum fudit, & in
 pauperes insignes *Eleemosynas* profudit, quemadmodum legere est
 in actis eius Babonis apud Surium, Tom. 4.

Est tertio pro *Eleemosyna* eorum exemplum, qui in veteri le-
 ge claruerunt lubetur Tobias, à patre, *panem & vinum super sepultu-
 ram iusti constituere* cap. 4. Quam quæso ob curam? An fortè in de-
 functorum gratiam, vt habeant, quo se reficiant? cui hoc, vel per
 somnium, in mentem venit? Voluit pater filium instruere con-
 iuiuium, atq; pauperes vocare; vt illi post acceptam *Eleemosyna* gra-
 tiam, defunctorum animas Deo commendarent, & pro ipsorum
 salute orarent.

Sunt quoque Sanctissimorum Ecclesiæ Præfulum, pro hac re
 tabulæ, & codices. Oportet, inquit Clemens Apostolorum discipu-
 lus, Epist. 1. ad Iacob. fratrem Domini, *pro mortuis Eleemosynas dare*.
 Et B. Chrysostomus, Hom. 20. *Si velue inus*, inquit, *mortui olemus a-*
gere, Eleemosynas demus. Et Hom. 41. in priorem ad Corinth. *iuue-*
sur, inquit, *mortuus non lacrymis sed precibus & Eleemosynis* Et H. m.
 3 in Epist. ad Philip. *Pauperibus*, inquit, *pro ijs indefinente Eleemo-*
ynas demus Et Hom. 21. in Acta *Non frustra Eleemosyna sunt pro defun-*
ctis. Et B. Ambrosius lib. 2. de Excessu fratris Salyri, hortatur pa-
 rentes, vt portionem hæreditatis, quæ ad filios mortuos pertine-
 bat, spiritibus ipsorum, per *Eleemosynas* pauperum transmittant.

Mm 2

Ll.emo-

6. Eleemosynę quoque præstantis; & quam in Scripturis habet commédationem, facile ostendit, quod probamus, sed duo maxime. Alterum, quod Dominus docet nos recipi in æterna tabernacula per eos, quibus eleemosynas conferimus. Lucæ 16. Alterum, quod illa ita peccatum dicatur exstinguere, quemadmodum ignem aqua, Eccles. 3. Vtroque enim indigent hi Spiritus; ut scilicet, & in æterna tabernacula recipiantur: & à peccato, id est, pœnis peccatorum, absoluantur. Quocirca optimè Theophilactus in 12. Lucæ Distributiones, inquit, & oblationes, quæ pro defunctis fiunt, non parum conducunt etiam ijs, qui in grauioribus delictis mortui sunt.

7. Exempla eorum, qui eleemosynis ad iuti sunt, nulla proferimus: quia res clara est. An frustra panem & vinum super sepulturam iusti posuit Tobias? Frustra Pammachius ossa vxoris Eleemosynarum balsamis rigauit? Frustra ad Eleemosynas pro defunctorum ialute faciendas hortati Clemens, Ambrosius, Chrysostomus? Frustra easdem fecerunt Hugo Episcopus Gratianopolitanus? Henricus imperator? Coniux Otthonis II? Ciuitas Bambergensis? Optimè dixisse credendum est Isidorum lib. I. de Officiis capite 18. quando sic loquitur. Nisi Catholica Ecclesia crederet fidelibus defunctis dimitti peccata, non pro eorum Spiritibus vel Eleemosynam faceret, vel Deo sacrificium offerret.

8. Porro, quemadmodum non vna ratio orationum omnium, quæ pro defunctis fiunt: ita neque vna Eleemosyna. Alia illius est conditio, quæ priuato nomine suscipitur, citra vllam notitiam & voluntatem eius, pro quo offertur: alia illius, quæ ex commissione fit defuncti; qui in viuis constitutus, salutis suæ causa, pecuniã aliquam assignat, quæ pœnam purgatoriam per ministros redimat. Eleemosyna primo modo suscepta, nisi ab eo fiat, qui in gratia est, parum pro defuncto efficit. Deo enim, quod ex gratia & charitate ortum non est, absolutè gratum nõ est: tamen si ex liberalitate merita; opera moraliter tantùm bona mirificè interdum remuneret. At quæ secundo modo fit, nihil de valore perdit, quamuis etiam in grauissimis peccatis fit, qui ex voluntate defuncti Eleemosynas largitur. Eleemosyna enim hæc non tam est illorum, qui proximè erogant; quàm donorum, qui donant.

CAP.

CAP. LXXVIII.

Ieiunium etiam prodesse purgandis Spiritibus: & ab eorum molestia liberare viuentes.

Quas haecenus profecuti sumus rationes; eas peruulgata D. Augustini sententia, ad defunctorum Spiritus iuuantos & ab eorum molestia se expediendi valere, iam probatum est. Solet his addi *Ieiunium* atq; alienorum bonorum Restitutio, quæ apud defunctorum sunt hæredes. quàm bene sequentibus exponendum est.

De *Ieiunio* hoc certum, *magnas eius in Sacris Litteris esse commendationes*. Neque enim consulitur solum; sed etiam præcipitur: & ad mala quæcunque depellenda: bona huius atque futuræ vitæ promerenda valere, tam sunt multa, quæ probant; vt oleum atque operam perdere sit, in his percipiendis occupari.

Atque vt hoc certum, ita dubium non est, *per se, ob corporis afflictionem & refrenandum carnis sensum suscipi*. Quocirca licet Paulus, Antonius, Hilarion, cæteri que eremi cultores, qui carni bellum indixerant: non negligerent vigilias, asperum vestitum, extremum corporis laborem: *Ieiunium* tamen, tanquam validissimum, aduersus carnis insultum, præsidium, in prima semper acie collocabant; nihilq; perinde atque *Ieiunium* ad Monachi professionem pertinere, prædicabant, viue que exemplo confirmabant: Imò vero, qui affiduo *Ieiunio* se non macerarent, eos Monachi appellatione vix dignos censebant.

Nihilominus, quemadmodum ad alia plurima vires habet magnas; ita ad purgandorum spirituum pœnas redimendas valere qui negat; ignorat. quæ Maiorum de *Ieiunio* sententia fuerit atque opinio. Certè defunctos ipso iuuari Angeli testimonium confirmat, apud Bedam libro 5. Hist. c. 13. *Multos*; inquit *preces viuentium, & elemosynæ, & Ieiunia, & maxima celebratio, vt ante diem iudicij liberentur, iuuant*. Confirmat Sicæorum Archimandrita Theodorus; qui non oratione contentus, vnus hebdomadis *Ieiunium* pro defuncta matre suscepit; teste Gregorio presbytero, in eius vita, apud Surium Tomo 2. Confirmat Hincmarus in vita Sancti Remigij, Archiepiscopi Rhememensis; qui defunctos ex purgatoriis pœnis docuit liberari fidelium precibus, elemosynis, *Ieiunijs*, fletibus, & hostiæ salutaris oblationibus. Omitto alios, quorum posterius mentionem faciemus.

Mm 3

Hoc.

5. Hoc forsitan prisca Iudæorum consuetudo confirmat; quos non solum pro defunctis orasse, eleemosynas erogasse, sacrificia obtulisse; verum longa quoque *ieiunia* celebrasse, certum est. Primo Regum ultimo, habitatores labes Galaad, propter mortem Sauli & filiorum eius, septem diebus *ieiunio* se leguntur macerasse. Secundo Reg. c. 3. David *idem* præstitit, cum manipularibus suis; postquam de morte Abner factus est certior.

6. Eodem pertinere videtur Veterum *fletus*, & *plandus*, ad plures sæpe dies productus. Nullum siquidem dubium, quin eiusmodi *luctui* alias quoque, quæ rei præsentis conuenirent, afflictiones adiunxerint. Imò verò Christus Dominus ipsum formasse *Ieiunium*, *Luctus* nomine, & appellatione designat. Nam cum discipuli Ioannis cum eo exoptularent atque dicerent: *Quare nos & Pharisei ieiunamus frequenter, discipuli autem tui non ieiunant?* respondit illis Iesus, Matthæi 9. *Nunquid possunt filij sponsi lugere* (hoc est *ieiunare*) *quandiu cum illis est sponsus?*

7. Nec exempla hinc desiderantur eorum, qui *ieiunijs* viuorum à purgatorijs pœnis sunt liberati. Petierat quadraginta dierum *Ieiunium* presbyter quidam Arnolphus à S. Remberto Bremensi Archiepiscopo, cui post mortem apparuerat, necessitates suas ipsi exponens; & absoluto dierum *ieiunio* grati animi significatione, eidem Remberto se omni pœna solutum esse significauit. Surius Tom. 1. in vita Sancti Remperti. Sic *Ieiunio*, quod Sancta Lutgardis virgo, pro defuncto Simone, nobili quodam viro, suscepit; intellexit eundem quieti Sanctorum donatum, & ab omni molestia purgatorijs ignis liberatum. Ita Thomas Cantipratensis in vita eius apud Surius, Tom. 3. Sic Lioba, & ipsa sanctissima Virgo, intellexit præfuisse *Ieiunium* triduanum, cum precibus coniunctum, quod pro virgine quadam indixerat, postquam à pœnis intellexit eandem esse absolutam. Hoc in vita eius Rudolphus, Rabani discipulus, cap. 4.

8. Cæterum quod de Oratione priuata diximus; videlicet, non nisi ex mera liberalitate illam, apud Deum satisfacere & valere; si ab eo pro defunctis suscipiatur, qui extra Dei gratiam est; idem de *ieiunio* censendum est; ex Dei, scilicet, liberalitate solum illud defunctis prodesse.

9. Atque hoc non de illo solum intelligimus, quod sponte à viuentibus suscipitur; verum etiam illo quod ex defunctorum suscipitur commissione. Neque enim huius *ieiunij*, quod ex commissione suscipitur

sione suscipitur; eadem ratio, quæ Eleemosynæ; quàm seruus nequam pro Domino facit. Dum seruus de pecunia Domini sui facit eleemosynam; opus illud propriè domini est, non serui: quocirca malitia ministri non vitiat opus. At dum subditus *ieiunat*; opus subditi est; non domini.

CAP. LXXIX.

An, & quomodo, alieni restitutio, piè defunctorum Spiritus iuuat: & viuentes ab ipsorum infestatione liberet.

Inter suffragia, quibus defunctorum Spiritus illi, qui purgantur, iuuantur, etiam *alieni Restitutionem* posuit S. Brigitta Virgo. Sed si rem exactius discutiamus, inuenimus quidem illam omnino ad salutem esse necessariam, veruntamen inter Suffragiorum genera, quibus defuncti iuuantur, propriè reponendam non esse.

Prius illud primò B. Augustini sententia manifestum est; *asferentis Peccatum, nisi restituatur ablatum, remitti non posse.* Tum etià inde colligitur, quod aliena restituere, non est pro peccato. quod iniqua oblatione in Deum admissum est, Deo satisfacere; sed à peccandi libidine desistere. quousque enim, quod possum, & iure restituere debeo, non restituo; in Dei & proximi offensa semper persisto. Quocirca quemadmodum ad vitam æternam omnino necessum est, vt à peccato desistamus; ita, vt aliena dominis suis restituamus.

Inter Suffragia verò defunctorum illam numerari non debere, vel ex iam dictis manifestum est. Quis idcirco animas defunctorum à pœnis, quas iustissimas sustinent, eripi dixerit, quod à consuetudine peccandi cessent viuentes?

Alia Suffragiorum genera hoc nomine mortuos iuuare videmus; quia pietatis quædam sunt opera, quæ ex commiserationis affectu, liberè à viuentibus in defunctorum gratiam suscipiuntur. At *Restitutio* non liberè suscipitur. prorsus est necessaria. Et suscipitur, non commiserationis affectu erga pauperes; sed ne ipsi viuentes, si sibi hac in parte desint, dispendium salutis irreparabile patiantur.

Et quid est, ob quod defunctis illam prodesse, dici debeat? Vel enim ipsi, cum viuerent, *aliena restituere* non potuerunt

potuerunt: & omni culpa, atque reprehensione vacant. Vel potuerunt; sed *estituere* noluerunt; & salutis iacturam fecerunt. Vel hæredibus suis, quantum in ipsis fuit vt p. & mortem restitueret, mandauerunt: atque hic si *estitutio* secuta non est, omnis hæredum, non defunctorum culpa est. Quod si negligentius tandem hæredibus mandauerunt; & negligentia mortis fera non fuit; ipsa non *restitutione alieni*, quæ per hæredes fit; sed purgatorio igne expiabitur.

6. Si *alieni Restitutio* illos, vt dicitur, à purgatoris pœnis liberaret; nonne omnino tam diu purgatoris pœnis detineri dicendum est, quam diu *Restitutio alieni* facta non fuerit? Quid verò, si nunquam fiat? semper propter aliorum negligentiam infelices erunt, piè in Christo defunctorum Spiritus? Quis credat?
7. Rursus, si *alieni Restitutio* iuuat; nonne statim, vt illa facta fuerit, à pœnis eripientur? Quid verò, si negligentia maiorem pœnam mereatur? Etenim pro ratione peccatorum atque negligentia; purgatorias pœnas, à defunctis exigere dubium nullum est.
8. Est hæc purgandorum Spirituum conditio, vt quas sustinent, pro suis delictis & erratis, pœnas sustineant iam vero, quòd *aliena* post ipsorum mortem non restituantur; non ipsorum, sed hæredum; & quorum est extremam voluntatem exequi, delictum est, & peccatum.
9. Sed ad viuos dicuntur quidam rediisse, & *alieni Restitutionem*, que ipsorum culpa contracta fuit, persuasisse. Sit hoc ita, veruntamen persuaserunt non tanquam sibi profuturam; sed tanquam viuentium bonum.
10. Neque hoc mirum videri debet. Cùm enim boni sint Spiritus, & viuentium salutis amantes, qui redeunt; vt viuentibus bene fit, & vt malum non patiantur, omnino petere credendum est; Quocirca & inter alia *alieni* possunt *Restitutionem* vrgeri; præsertim apud eos, quibus viuentibus peccati occasionem aliquam se dedisse iudicauerint.
11. Interim tamen, nec hæc eorum admonitio, quemadmodum nec ipsa *alieni Restitutio*, pœnarum aliquod subleuamen est. Nihil eorum, quæ defunctorum Spiritus agunt, ipsos releuat. Bene pati possunt: bene agere, quo vel sibi, vel aliis quippiam mereantur non possunt. Quemadmodum nec pro se, nec pro aliis facere possunt satis.
12. Vnum in *alieni Restitutione* fortassis est, quod ipsos iuuat: hoc tali.

scilicet, si ipsa pietatis studio ab hæredibus fiat, atque cum desiderio, ut iis, quorum nomine fit, bene fiat; & à miseria, in qua sunt, eripiantur. Hic pietatis affectus, quædam quasi viuorum pro defunctis Oratio est; cuius magnas ad Spiritus subleuandos esse vires, superius demonstratum est Capite 75.

CAP. LXXX.

An & quomodo inuentur purgandi Spiritus peregrinationibus, quas viuentes ipsorum causa persoluunt.

Equitur, ut quid de Peregrinationibus, quas defunctorum Spiritus aliquando postulant; & quibus ipsi dum viuerent, se obligarunt, sentiendum sit, definiamus: atque, Vtrum ita illæ necessario à viuis, in defunctorum gratiam suscipiendæ sint, ut nisi persoluantur, optata requie perfrui nequeant, ostendamus.

Primum hic certum est *Peregrinationum usum antiquissimum esse.* Nam & Apostolorum temporibus (ne ulterius progrediamur) viguerunt: & Apostolorum exemplo confirmantur. Sanctissimus Martyr Ignatius, ad B. Ioannem Euangelistam scribens, ipsum plurimum obtestatur, ut sibi liceat petere Hierosolymam, visendorum Sanctorum causa. Clemens Romanus, tertius post B. Petrum Pontifex, & eiusdem egregius discipulus, (lib. 7. Recognit.) testatur se, unâ cum Sanctissimo Petro, Sancto um sepulchra v. s. i. t. a. s. s. e. Et iter D. Pauli, quod Hierosolymam suscepit, ut ibidem Pentecosten celebraret, (Act. 20) egregiè, si D. Hieronymo fides habenda (Epist. 7. ad Marcellam) Peregrinationum usum commendat.

Deinde certum est, & celeberrimum earundem usum existitisse. Probant hoc iam dicta; sed in primis Christi exemplum, qui unâ cum parentibus, secundum consuetudinem, Hierosolymam dicitur ascendisse, cum annorum esset duodecim: & eorum, qui omnibus temporibus floruerunt. Neque enim vlla ætas fuit, quæ Peregrinantium exempla non suppeditat. Nos in singulis, vnum proferimus, aut alterum. Prima suppeditat, quos iam recensuimus, Petrum, Paulum, Clementem, atque Ignatium. Secunda Origenem, qui teste Eusebio, lib. 6. cap. 11. Romam, & D. Alexandrum, qui Hierosolymam est peregrinatus, ut habet Hieronymus de Viris illustribus in Alexandro. Tertia Constantinum, atque eiusdem matrem Helenam, quorum

rum *haec loca sancta inuisit*, ille Christianos, vt *eadem inuiserem*, templo egregio Hierosolymis in monte Caluarie exstructo, inuitauit, teste Nicephoro lib. 8. cap. 50. & lib. 9. cap. 32 *Quarta* Eudoxiam, atque Hieronymum. Et vterque quidem Palestinam religionis causa perlustrauit: Illa verò hoc non contenta, decies millies sextarios olei ad vsum lucernarum templo sacro contulit, quem admodum Zonaras testatur, Tom. 3. de Theodosio. *Quinta* vniuersum prope modum Christianum orbem, quem pietas Iustiniani Imperatoris exstructis plurimis templis & eisdem sanctorum Reliquiis exornatis attraxit. *Sexta* ætas præter alios offert Christianissimos Galliarum Reges, Clodouæum atq; Childericum. hic vnà cum aliis multis inuisit sepulchrum S. Germani, postquam paralyticum ibidem intellexit sanitati restitutum; vt scribit Gregorius Turonensis lib. 5. cap. 32. ille pugnaturus contra Gothos, victoriam sperauit certior, si *Peregrinatione*, suo nomine, ad Reliquias D. Martini suscepta, eius patrocinium postulasset. Et hoc Gregorius Turonensis, lib. 2. cap. 37.

4. Certum est tertio, non fuisse infructuosas. Nonne Theodosius Imperator victoriam contra Eugenium obtinuit, postquam prius Sanctorum sepulchris aduolutus iacuisset? Habet hoc Eusebius, lib. 11. cap. 33. Nonne Sidonius Apollinarius Aruernensis Episcopus, ad B. Hieronymum scribens, (lib. 1. Epist. 5.) ingenuè fatetur se ad limina Apostolorum spe sanitatis obtinenda profectum & voti compotem esse factum? Infinita sunt pro hoc argumento exempla apud Augustinum, lib. 22. de Ciuit. Dei, cap. 8. De iis qui Reliquias SS. Gernualij & Prothasij visitarunt, sic scribit B. Ambros. (Epist. 85.) *Cognouistis*, inquit, *indè vidistis ipsi multos à Damonis vexatos purgatos: plurimos etiam, ubi vestes Sanctorum manibus contigerunt, quibus laborabant, debilitatibus absolutos.* Domestica & quotidiana exempla omittimus.

5. Sic dubium non est cum egregijs virtutibus esse coniunctas. Hanc ob causam Maiores nostri illas susceperunt; ad easque suscipiendas alios inuitarunt; & eos, qui religiosè suscepissent, commendarunt. Quid quod minus pietatis atq; religionis se habere existimarent, nisi in his locis Christum adorassent, in quibus primum (vt B. Hieronymus loquitur) Euangelium de patibulo coruscavit?

6. Quinò dubium non est, culpa carere eos quinimò rem Deo gratiam prestare, qui voto ad has Peregrinationes suscipiendas Deo se obstringunt. An quod per se bonum est prestare, vt id faciamus, voto nos obstringere nequimus? Quodcunque tandem bonum est, si ad id præstandū voto se mortales obstringant; & melius redditur, & Deo sit gratius atque acceptabilius.

Faci

Facit verò votum, vt quod per se liberum est, necessariò præstandum sit, postquam Deo fuerit promissum. quocirca & iis, qui ex voto *Peregrinationes* suscipiunt, summa incumbit necessitas, vt illas persoluant. Hinc optimè Beatus Hieronymus Rusticum hortatur (Epist. 45.) vt *Peregrinationem*, quam ad Sancta Palestina loca vouerat, persolueret. Redde, inquit, quod præsentè Domino v. iusti, vt ante rapiaris, quàm tuam sponsionem impleas. Atq; hoc 6. loco constitutum sit.

Hinc iam clarum est, crimine eos non vacare, qui quas Deo promiserunt, non persoluant *Peregrinationes*. Displicet Deo infidelis & stulta promissio; Eccles. 5. & damnationem quædam dicuntur habere, quæ primam fidem irritam fecerunt, id est, non præstiterunt, quæ Deo vota fecerunt. i. Timoth. 5. Hæc omnia certa.

Sed quid, si ex hac vita quidam discessissent, nondum persolutis, quas vouissent, *Peregrinationibus*, detrimentumne aliquod salutis, ob hoc, paterentur? Et si ipsorum salus desperata nondum est: possuntne viuentes ipsorum nomine *Peregrinationes*, cum defunctorum fructu, suscipere, atque ipsorum votis satisfacere? Denique itane necessaria est hæc votorum persolutio, vt quamdiu reddita non fuerint, à cælorum regno exclusi sint miseri? Hæc præcipua præsentis argumenti capita.

Primum caput distinguendum est. Vel enim viuentium quadam culpa accidit, cur minus *Peregrinatio* promissa persoluta sit; vel nulla ipsorum hic est culpa. Si nulla viuentium interuenit culpa; nec iacturam salutis faciunt, cum ex hac vita discedunt: nec dispendium aliquod huius nomine patiuntur. Si culpa interuenit: pro qualitate ipsius, reatus est poenæ. Etenim si mortifera est, desperata est salus: Si venialis, purgatoria poena expiatur.

Atq; vt purgatoria poena defunctorum expiari potest culpa hæc; ita potest viuorum subsidio tolli. Quidni in hac re viuorum Suffragia proderunt defunctorum Spiritibus; quæ in quibuscunq; aliis leuamen afferre possunt? An deterior hic mortuorum, quàm in aliis conditio?

Possunt in hoc negotio iuari piè defuncti fideles. Et quidè iuari possunt *Peregrinationibus* etiã iustorū, quas defunctorū nomine viui suscipiunt; nõ propterea solùm, quod sic votis suis per amicos defuncti dicantur satisfacere; verùm etiã, quia *Peregrinatio* hoc officium sine corporis molestia non suscipitur, & cum oratione semper coniunctum est: quæ vtraque, quam defunctis proliat, ex supra dictis manifestum est. Atque ita secundo Capiti responsum sit.

Ceterū, Quid si *Peregrinatio* nulla suscipiatur, miseri ne semper erunt.

erunt defunctorum Spiritus, qui easdem promiserunt? Hoc tertio loco explicandum est. Respondetur verò breuiter, quod res est, *Non semper fore miseros*. Nam cum pro qualitate delicti poena purgatorij sustineatur, tum demum ipsius erit finis, quando pro negligentia satisfactum erit, ex qua *Peregrinatio* debita intermissa est.

24. Quàm misera esset Spirituum conditio, qui ex hac vita descendunt; si requiem habere ante non possunt; quàm persoluerunt vota, ad quæ sese, cum viuerent, obstrinxerunt? Nonne aut perpetuò Purgatorij illis poenæ sunt subeundæ; aut omnibus facultas facienda, vt ad viuos redeant, & viuorum patrocinia implorent? Quis hæc credat?

25. Præterea nec iustitiæ leges seruantur, si mox vt *Peregrinatio* debita, à viuis, defunctorum nomine perfecta est, defuncti poena liberarentur. Etenim fieri potest, vt leui negotio *Peregrinatio* perficiatur; negligentia verò, propter quam intermissa est, maiorem mereatur poenam. Et rursum, laboriosa admodum sit *Peregrinatio*, negligentia autem, ex qua intermissa est, sit admodum leuis, leuique poena expianda. At iniquum est, vt grauis negligentia leui poena; & leuis negligentia graui expiatur supplicio.

26. Quocirca quemadmodum *Peregrinatione* viuorum votis horum Spirituum fieri potest satis; ita potest quibusque operibus pietatis, quorum sepius mentionem fecimus. Quod si tamen quidam sint Spiritus, qui *Peregrinationes* pro se fieri postulant; non ita postulare credendum est; quasi aliàs ad optatam requiem peruenire nequeant: sed quod hinc plures rationes, quibus iuuentur, aliquando concurrant.

CAP. LXXXI.

An, & qua ratione purgandi Spiritus iuuentur cereis & accensis luminibus.

27. Purgandos Spiritus accensis cereis & luminibus iuari ex ipsorum circa mortuos vsu, non immeritò quis suspicabitur. Neque enim hinc paruum est, neque simplex. Nam mox, vt animam exspirarunt, cadaueri nunc plures, nunc pauciores pro viuorum facultatibus apponuntur. Ornant deinde pompam funebrem. Superponuntur ipsorum sepulchris. Adhibentur sacrificijs, & orationibus, quæ pro ipsis, in Ecclesia diuersimodò, septimo, trigésimo, & anniuersario peraguntur. Sæpè etiam

extra

extrahat in defunctorum memoriam, nunc pro viuientium pietate: nunc ex defunctorum vltima voluntate, in templis, ad Dei honorem accenduntur.

Nec nostris tantum temporibus hæc obseruantur. obseruata quoque fuerunt præcis, & temporibus Maiorum: & quidem apud homines pietate, doctrina, sapiëntia atque nobilitate illustres. In funere B. Virginis *Cereos ardentesq; Faces*, prælatos fuisse, testatur Nicephorui lib. 2. capite 22. Refert Theodoretus, lib. 5. cap. 35. cucurrisse per pelagus, quasi per terram, populum Christianum: *Lampadibus & Cereis* omnia impleuisse; vbi que lætitiæ argumenta reliquisse; quando Beati Chrysostomi corpus translatum est. Gregorius Nazianenus, Oratione de laudibus Cæsarij, ad piam pompam, qua corpus fratris elatū fuit, putat pertinere, quod mater *Faces* gestarit *incensas*. Centurio, quem Diuus Petrus conuertit, moriens congregatis omnibus Christianis, cum presbytero Eunomio, cum *Cereis accensis* sepelitur; vt narrat in eius vita Metaphrastes, apud Laurentium Surium, die 13. Septemb. Meminit *Lampadum* atque *Cereorum* Beatus Hieronymus: dum illustrem Paulæ his verbis describit pompam, Tom. 1. Epist. 22. capite 13. ad Eustochium: *Paula*, inquit, *translata Episcoporum manibus & ceruicem feretro subiicientibus, cum alij Pontifices Lampades Cereosq; proferrent; alij choros psallentium ducerent &c.* De Constantino Imperatore hæc scribit Eusebius in eius vita lib. 4. *Cadaver*, inquit, *in capsula collocatum, & purpureo tegmine coopertum, Constantinopolim delatum est, & in basilicæ sub altissimis gradibus depositum, Luminibus super candelabris aureis circum circa accensis.* In sepultura Danielis Stylitæ (quem Zeno Imperator sui Imperij *Oraculum* dicere solebat) etsi in ipsa basi, & pede suæ columnæ sepeliretur, nec vsquam funus efferretur; tamen præsentente Euphemio Episcopo, stabant ex vtraque parte tumuli, clerici, qui *Faces* ferrent, & *Lampades* tenerent manibus; & ea canerent, quæ cani solent in decessu. Hæc in eius vita Simeon Metaphrastes. Sic cum *Cereis* terræ mandatū esse corpus Crotildis, Reginæ Francorum, testatur Gregorius Turonensis, lib. 1. cap. 4. *Historiæ*: quemadmodum cum *ysdem* corpus Regis Clodouei, eodem Gregorio teste, lib. 8.

Et si in hac re D. Augustini sententia locum habet, qua ad traditionem apostolicam illa refert, *qua in Ecclesia obseruantur: & à Concilijs definita & constituta non sunt, nec sacrarum Scripturarū auctoritate confirmata;* profectò hunc *Cereorum* usum ab Apostolis esse profectum

profectum, aut probatum, vel possumus credere, vel suspicari debemus. Quem enim alium horum primum authorem constituemus?

4. Sed profuntne purgandorum Spiritus? Existimo per sepe viuorum esse solatia, & quemadmodum pleraque alia pompam funebrem ornare. Esse etiam egregia monumenta, quæ viuentes de magnis rebus admonent. Esse pietatis argumenta, quibus viui amorem suum erga defunctos testantur. Denique purgandorum Spirituum aliquando grata subsidia & subleuamina.
5. Quando verò? Ex fine hoc eorum, qui Lumina constituunt, & Cereos accendunt, definiendum est; non ex ipsis cereis aut luminibus. Cerei per se ad propulsandas tenebras faciunt, quoscunque alios fines habent; pro hominum, nunc viuorum, nunc defunctorum voluntate sortiuntur: qui quemadmodum rebus adiaphoris omnibus, ita Cereis atq; Luminibus fines dare possunt.
6. Atque ut ad varias fines Cereos seruire velle possunt, variasq; ob causas accendere: ita possunt velle prodesse purgandis Spiritibus iis, qui hominum suffragiis iuari possunt. Quidni in pietatis studio proderunt piè in Christo defunctis; si cum viuentium sepe graui detrimento seruiunt in rebus profanis?
7. Veruntamen non quæcunq; hinc viuorum intentio sufficere videtur. Quid si simpliciter, ut defunctis profint, nulla alterius habita ratione accendantur? Cultus diuini hic rationem habendam existimamus, si prodesse illis debeant. ut quemadmodum Eleemosyna pro defunctis erogata, tunc defunctis prodest, cum in vsum cedit pauperum: ita tunc defunctis profint accensi Cerei, quando pro defunctorum incolumitate ad Dei cultum obseruandum, atque amplificandum accendantur.
8. Hinc est ut optime dixerit B. Athanasius, Sermone in eos, qui obdormierunt (citatns à Damasceno in sermone, Quod qui in fide hinc migrarunt, sacris operationibus, & viuorum beneficiis multum iuuentur) tum plurimam retributionem habere, & defunctis prodesse Oleum & Ceram; quando holocausti rationem induunt. Verba eius hæc sunt: Si quis, inquit, diem obierit, licet in aerem deponatur inhumatus, ne omiseris Oleum & Ceram, inuocato Christo Deo, ad sepulchrum accendere. Accepta enim sunt Deo, plurimamq; secum referunt retributionem Oleum enim & Cera holocaustum est. inuenta autem hostiæ oblatio propitiatio est: quod verò in pauperes collocatur beneficium, omnis bonæ retributionis argumentum est.
9. Atque hoc fine accensos Cereos purgandis Spiritibus prodesse
Christianus.

Christianus homo dubitare non potest. Si enim *Stipes* in pauperes erogata, prodest hisce Spiritibus, quando pro ipsorum incolumitate, à viuentibus erogatur; quidni iisdem prodesse *Cerei* ad Dei altissimi honorem atq; cultum accensi?

Orationem plurimum his defunctis Spiritibus prodesse, aliàs docuimus. At vel Oratio quædam sunt à Christianis accensi in defunctorum gratiam *Cerei*; vel certè non sunt sine Oratione, Proderant igitur ipsis. 10.

Omnino, quemadmodum Ieiunium, quod ad carnis afflictionem facit per se non defunctis, sed viuis prodest: prodest autem defunctis, si viui hoc ipsis prodesse per modum Suffragij velint: ita quæ à viuis accenduntur *Lumina* & *Cerei*, quamuis non per se: pro viuorum tamen voluntate atq; intentione, in defunctorum utilitatem atque emolumentum cedere possunt. 11.

Bonum à Christianis nullum suscipi potest, quod non, si velint, & peccatum nullum obstat, in proximorum & defunctorum possint conferre emolumentum. At Bonum quoddam est, ad Dei gloriam, diuiniq; nominis cultum *Cereos* accendere. Possunt igitur id, & non frustra ad defunctorum conferre subsidium atq; solatium. 12.

Ex dictis colligitur duobus modis purgandos Spiritus ex *Luminibus* & *Cereis* accensis fructum capere. Primo; si ad hunc finem ipsi, dum in viuis adhuc agerent, sumptus faciant, *Oleumq;*, *Ceram* atque *Lumina* procurent: Deinde, si hac ipsorum iam defunctorum nomine prætent alij. 13.

In hoc posteriori necesse est, vt qui defunctorum causa hæc faciunt, in gratia sint; nulliusq; mortalis criminis sibi conscij, si quidem Spiritibus ipsa velint proficere. In priori hoc necessarium non est. Eadè huius, quæ Eleemosynarum, quæ à diuersis conferri possunt, ratio. De qua capite 77. 14.

CAP. LXXXII.

In Missæ Sacrificio, præ reliquis, plurimum præsidij adiuvandos pie defunctorum Spiritus possuisse Maiores.

Modes, quibus purgandi Spiritus à pœnis; & viuentes ab ipsorum molestia liberantur, explicauimus. Vnum dictis adiiciendum. Ostendendum, scilicet, præ reliquis principem 1.

quis principem locum obtinere Sacrificium in Missa. quamvis enim hoc Catholici facillè intelligant; quia tamen quidam, tantùm abest, ut credant, ut potius plurimum putent obesse; vel ut his os obstruamus, pro Missa, pauca adiciendâ sunt.

2. Vno vero, vno quod à Maio un exemplo sumitur, contenti erimus argumento. Hi plurimis modis Missæ præstantiam atque dignitatem, præ reliquis, quibus piè defuncti iuuantur præsidis, declarant.

3. Principio hoc demonstrant, quod ipsa Apostolorum ætate Sacrificium Altaris, pro defunctis, obtulerint. Oblationem pro defunctis, annua die facimus, inquit Tertullianus, Scriptor antiquissimus, de Corona Militis. Similia habet lib. de Monogamia; & in exhortatione Castitatis; & in 2. lib. ad Vxorem. Sed clarius hoc probant Liturgiæ Iacobi Apostoli, atque Marci Euangelistæ; quæ & viuorum, & mortuorum necessitates Deo commendant.

4. Secundo, quod Sacrificium etiam pro defunctis docuerint offerendum. Licet hoc quidem ex receptâ à Maioribus consuetudine colligere; sed tamen disertâ est hic etiam S. Clementis oratio, lib. 6. Constitutionum Apostolicarum, cap. 19. Pro fratribus, inquit ille, qui in Domino mortui sunt, offerte in Ecclesiis vestris. Accedit his Sanctus Ambrosius, qui lib. 2. Epistolæ ad Faustinum, de obitu Sororis, docet ipsam non tam deplorandam, quàm prosequendam orationibus, nec mœstificandam Faustini lachrymis, sed oblationibus animam eius Domino commendandam. Accedit Ioannes Eleemosynarius, qui Synaxes iubeat pro his celebrari, qui in Domino piè obdormissent; asserens defunctis plurimum prodesse; quæ pro ipsis fierent commemorationes, atque Sancta Ministeria; quemadmodum de ipso scribit Leonius Neapoleos Episcopus, in vita Ioannis.

5. Tertio, quod crediderint & docuerint. Hoc ex Apostolica traditione profectum esse. Sufficerent hic Liturgiæ Iacobi, atque Marci; sed placet ascribere, quod habet Dionysius, cap. 7. Eccles. Hierarch. De prece, inquit, pro defunctis faciendâ, ex diuinis Ducibus, id est Apostolis, Traditio peruenit ad nos. Chrysostomus in eandem sententiam loquitur. Non frustra inquit, ab Apostolis (Hom. 3. ad Philip.) sancitum est, ut in celebratione venerandorum Mysteriorum, memoria fiat eorum, qui hinc decesserunt. Hæc totidem verbis, Hom. 96. ad Populum Antiochenum. Cum Chrysostomo B. Augustinus consentire videtur. Sic enim habet, de Verbis Apostoli, 32. Ser. Hoc à Patribus traditum vniuersa obseruat Ecclesia, ut pro his, qui corporis & sanguinis Christi

Christi comunione defuncti sunt, cum ad ipsum Sacrificium suo loco commemorantur, oratur: ac pro illis quoque id offerri commemoratur.

Quarto, quod hoc beneficium nullo modo putarint differendum; sed 6.
Mox pro salute defunctorum peragendum. Etenim Missæ Sacrificium fiebat etiam pro defunctis, antequam ipsorum corpora tumulo mandarentur, presentibus corporibus, & orantes ad intentius orandum impellentibus. Docet hoc Dionysius Areopagita, quem admodum testatur lib. 1 capite 23 Durantus, de Ritibus Ecclesiæ. Sic Constantinum cum Liturgia sepultum esse testatur Eusebius, libro 4. de Vita Constantini, capite 71. D. Bernardus de Malachia, nondum sepulto, (cap. 18. vitæ eius) Interim, inquit, parantur exequia, offertur pro eo Sacrificium, consummantur ex more omnia, cum summa deuotione.

Quinto, quod Omnibus Temporibus, Omnibusque Locis, constanter ab 7.
ipsis celebratum sit. Pro hoc clarissimum est testimoniū Damasceni. Eius hæc oratio est (Oratione, quod qui in fide hinc migrarunt &c.) Diui autem Apostoli, inquit, discipuli Saluatoris, qui totum mundi circumulum unum, cepere predicandi verbo, quod suis oculis viderant intremendis, impollutis, vitalibusque sacramentis, memoriam eorum, qui fidei ter obdormuerunt, habendam edixerunt: quod adhuc firmiter, atque adeo sine contradictione obseruat Apostol. ca Ecclesia & Dei, à finibus vsque ad fines terrarum ab eorum tempore vsque in presens, & in finem mundi usque. Ex eodem capite ostendit consuetudinem sacrificandi pro defunctis esse Apostolicam Traditionem, Isidorus his verbis (libro 1. de Ecclesiast. Officiis cap 18) Sacrificium pro fidelium defunctorum requie offerre, vel pro ipsis orare; quæ per Totum Orbem custoditur; credimus quod ab ipsis Apostolis Traditum sit. Sed & hæc seruiunt nobis Concilia, quæ in Omnibus propemodum Christiani Orbis Prouinciis celebrata sunt, & Sacrificij pro defunctis tanquam receptissimi & vsitatissimi præclaram faciunt mentionem. Pro Africa est Concilium III. Carthaginense, capite 29. & III. ca. 79. Pro Hispania Bracarense I. cap. 34 & 39. Pro Gallia Cabilonense, vthabet Canon: Visum est. de Consecrat. dist 1. Pro Germania, V Vormatiense cap. 10. Pro Italia Concilium VI. sub Symmacho. Pro Græcia c. 69. Capitulorum ex Græcis Synodis, collectorum à Martino Bracarenfi Episcopo.

Sexto, quod singulis annis ipso dormitionis anniuersario, Missa Sa- 3.
crificium pro defunctis repetuerint. Meminit huius consuetudinis Tertullianus, de corona Militis; Damascenus sermone de fidelibus defunctis. De eodem sic Gregorius Nazianzenus, Oratione 10.

in laudem Cæsarij. Atq; alia quidem persolvimus, inquit, alia verò dabitur, Anniversarios honores & commemorationes offerentes.

9. Septimò, quod non annuis solum dormitionis diebus, sed & tertio, & nono, & quadragesimo; hanc hostiam obtulerint: quemadmodum iam citatus testatur Damascenus. Præterea, Trigesimo die, pro se, Sacrificium hoc offerri petiit Ephrem, in suo Testamento. Pro quadragesimo sic loquitur B. Ambrosius, de Obitu Theodosij: Eius ergo Principis & proximè conclamauimus obitum, & nunc Quadragesimum celebramus. assistente sacris altaribus, Honorio Principe: qui, sicut Ioseph patri suo, Iacob, quadraginta diebus, humationis officia detulit, ita & hic Theodosio patri iusta persoluit. B. Remigius testamento suo, quod variis libris exaratum legimus (inquit Durantus lib. 2. de Ritibus Ecclesiæ Catholicæ cap. 43.) nepoti Agarimero vineam, & quædam alia legauit; ut à Patribus suis omnibus diebus Festis & Dominicis, pro commemoratione sua, sacris altaribus offeratur Oblatio.

10. Octauò, quòd non facile hoc beneficium putauerint defunctis esse negandum. Nam pœnitentibus, et si quædam alia negarentur, Sacrificium tamen Missa defunctis non negabatur. De his ita habet Cœcilium Arelatense II. Can. 12 Qui in pœnitentia positi vitam exceperunt, placuit nullum communionem vacuam debere dimitti, sed pro eo, quod honorauit pœnitentiam, Oblatio illius (id est pro illo) recipiatur. Conciliū Carthag. III. cap. 79. sic statuit: Pœnitentes, si casu in itinere, vel mari, mortui fuerint; memoria eorum orationibus & oblationibus commendetur. Ad e constitutum in Concilio Vasensi I. cap. 2. & Vasensi II. cap. 4.

11. Nonò, quod, si quando graui in aliquos pœna voluerunt animaduersum, huus sacrificij beneficio defunctum priuarint. Hoc B. Cyprianus lib. 1. Epist. 9. his verbis docet. Episcopi inquit, antecessores nostri salubriter censuerunt, ne quis frater excedens, ad tutelam, vel curam, clericum nominaret. Et si quis hoc fecisset, non offerretur pro ipso, nec pro dormitione eius Sacrificium celebraretur. Neq; enim, adiungit, ad altare Dei meretur nominari, in Sacerdotum prece, qui ab altari Sacerdotes, & ministros suos Leuitas auocare voluit. Sic Concilium Bracarense Can. 35. vetuit fieri Sacrificium, pro iis, qui sibi crudeles manus intulissent; aut Catechumeni ex hac vita discessissent.

12. Decimò, quod hoc singulariter, defunctis prodesse testati sint, B. Chrysostomus Homilia 21. in Acta Apost. Non frustra, inquit, ab Apostolis sancitum; ut & in celebratione venerandorum Mysteriorum, memoria fiat eorum, qui hinc decesserunt. Nouerunt illis Multum hinc emolumentum fieri, Multum vilitatis. Eadem habet totidem verbis Hom. 69. ad Populum Antiochenum. In eandem sententiam loquitur B.

Augustinus.

Augustinus, in Enchiridio, cap. 110. Neque, inquit, negandum est defunctorum animis pietate suorum viuentium iuuari, cum pro illis sacrificium Mediatoris offertur. In eadem Theophilactus, in cap. 12 Lucae: Oblationes, inquit, & distributiones, quæ sunt pro defunctis, Non parum conducunt etiam ijs, qui in grauibus delictis mortui sunt. In eadem B. Gregor lib. 4. Dial. g. cap. 55. Multum, inquit, scilicet animas, etiam post mortem sacra Oblatio hostiæ salutaris adiuuare; ita ut hanc nonnunquam ipsæ defunctorum anima experere videantur. In eadem Cyrillus Hierosol. Catecheli Mystag. 5. Maximum credimus animarum iuuamen pro quibus offertur obsecratio sancti illius, & tremendi, quod in altari positum est, sacrificij. In eadem Ioannes Eleemosynarius, Thesi 4. huius capituli.

Vndecimò, quod hoc singulariter pro sibi charissimis vel obtulerint, vel offerri desiderauerint. B. Ambrosius, oratione de morte Satyri fratris. Tibi nunc, ait, omnipotens Deus, innoxiam commendo animam: Tibi hostiam offero. Cape propitiis & serenis fraterne munus, Sacrificium sacerdotis. Idem Ambrosius in Orationibus de obitu Theodosij & Valentiniani, se pro ipsorum animabus sacrificaturum pollicetur. S. Augustinus, lib. 9. Confess. de matre Monica agens. Quot quot hæc, inquit, legerint, meminerint, ad altare tuum. Monica famulæ tuæ, cum Patritio quondam eius coniuge. Seruiunt hæc exempla quæ Thesi 4. Capituli 76 allata sunt. 13.

Duodecimò, quod hoc beneficium sacrificij sibi defunctis peruenire impendi. De matre sua eadem idem scribit Augustinus, lib. 9. Confess. Non ista mandauit nobis, ait, sed tantummodo memoriam sui, ad altare tuum fieri desiderauit, cui nullus diei pratermissione seruerat. Idem sacrificium pro se fieri petiit Ephrem Syrus; idem Venerabilis Beda; idem Regina Scotia Margareta, quemadmodum demonstratum est Thesi 4. Cap. 76. 14.

Decimo tertio, quod dum Suffragiorum quibus defuncti iuuantur, mentionem faciunt, hoc reliquis proponant & præferant quemadmodum Chrysostomus atque Augustinus faciunt: ille Hom. 3. in Epist. ad Philipp. hic cap. 110. Enchiridij. Vtrumque sequitur Concilium Florentinum, in vnione Arm. ut ob id Cyrillus Hierosolymitanus Catech. 5. Mystagoga, maximum iuuamen animarum dixerit esse, obsecrationem sancti illius, & tremendi, quod in altari positum est, sacrificij. 15.

Absolutis & examinatis modis duplicibus, quibus partim contra Dæmoniorum Spiritus pugnatur: partim liberamur à molestijs, quas afferunt purgandi Spiritus: reliquum est, ut discatiamus Quomodo infestantibus Spiritibus hominum damnatorum sit occurrendum. hoc sequentibus aliquot Capitibus examinamus. Primum verò hic, in ordine totius Disputationis est.

CAP. LXXXIII.

Non deesse rationem uiuentibus, qua se liberent à molestia, quam afferunt damnatorum hominum Spiritus.

1. **S**unt, qui vel nullam, vel certè mortalibus ignotam existimant esse rationem, qua uiuentes se à Spirituum damnatorum hominum molestia liberare valeant. Et forsitan non temerè. Neque enim apud hos illi modi videntur seruire; quibus Dæmonum profligantur spiritus: neque alij, quibus purgandorum animæ iuuantur: propterea, quòd ut ab illis, ita ab his Spiritibus damnatorum, hominum Spectra plurimum differant.

2. Nec videntur hic superesse rationes alie. Quæ enim illæ sunt? Illæné, quarum initio mentionem fecimus? imprecationes? uerba? districti gladij? ignes? &c. Verùm cum hæc in nullos Spiritus vires habeant; apud damnatorum hominum Spiritus quid promouebunt?

3. Veruntamen ex tribus, ni fallimur, colligitur non deesse etiam uiuentibus, sua arma, quibus se ab horum Spirituum molestia tueantur, atque defendant. Principio quidem, ex horum cum aliorum Spirituum collatione. Tum deinde, ex conditione societatis, quæ est inter Christianos. Tertio denique ex iis, qui ad molestias, quas damnatorum Spiritus afferunt, concurrere, & quouis modo operam suam conferre videntur.

4. *Medium inter purgandos hominum, & damnatos Dæmonum Spiritus.*

Spiritus, in hac molestandi ratione obtinent illi, de quibus nostra iam Disputatio est, Spiritus. Cùm igitur ab illorum molestia, nos charitatis, quæ pro illis fiunt, officiis; ab horum Christianæ religionis præstantissimis præsidis liberemus; *horum molestias* excutere non valerimus?

Sic licet studium molestandi horum multò maius, quàm purgandorum Spirituum: non tamen maius Dæmonum. Et quamvis magnæ ipsorum vires: multò tamen inferiores sunt viribus Dæmonum. Quod igitur erga hos valemus, illud erga illos non poterimus?

Societatis Christianorum illa est conditio; ut Rempub. quandam constituat. Hoc cùm alia multa, tum in sacris literis sæpissimè *Regni calorum* compellatio, qua illam Dominus notat, indicat. quòd igitur vnaquæque Rempub. habet, ut se aduersus hostes tueatur atque defendat; hoc, optimè à Christo Domino constitutæ Republicæ, erit negatum? Sola hæc aduersus suos hostes se tueri; ab ipsorum molestia se liberare non poterit? An fortè hi Spiritus hostes non sunt? Cur igitur molesti sunt? cur pacem invident? terriculamentis cruciant?

Non sunt subiecti viuentibus hi Spiritus, dicit aliquis, extra Christi sunt Ecclesiam. Ita est. Et ob eam causam, cum ipsis non tanquam nobis subiectis agimus; sed tanquam cum hostibus: qui quamvis iure subiecti non sint; nobis tamè se subiiciunt, hoc ipso; quod nobis molesti sunt: faciunt quæ, ut naturæ iure liceat propulsare à ceruicibus nostris molestias; quas præter ius nobis afferunt.

Tres omninò esse videntur, qui ad molestias has concurrunt. Ipsæ defunctorum animæ; quæ excitatis tum multibus, & terriculamentis nos fatigant. Dæmones, quorum opera, corpora, quæ Spiritibus seruiunt, componuntur & formantur. & Deus; quo vel permitte, vel præcipiente hic omnia fiunt. Cuius verò ratione fieri negabimus, ut à molestia hac nos vindicemus?

Demonstratum est, iam nec tantas esse vires horum Spirituum; nec tantam malitiam, quanta ipsorum est Dæmonum. Omnino igitur, si à Dæmonum molestia possumus; ut possumus, ab horum infestatione atque insultibus expedire nos poterimus.

An fortè, contra Dæmones vires nobis defunt? At à Dæmonū, creaturarumque omnium Domino, sufficientissimæ in Dæmones sunt collatæ. Ecce, inquit Dominus, *dedit vobis potestatem calcandi super Dæmones.*

11. Neque nobis hic Deus ipse est impedimento. Quamuis enim ipse nunc permittente, nunc imperante tumultibus suis molesti sint, Spiritus: ita tamen molesti sunt; ut quemadmodum ab illius voluntate pendet, quod fiant; sic quod cessare debeant. & hoc quidem nostris precibus urgentibus potest clementer concedere; quæ admodum illud sua iustitia postulante permittere. Sed ad modos. Et primo *falsos* excludamus, tum *veros* probemus.

CAP. LXXXIII.

Non valere contra damnatos hominum Spiritus, eorumque molestias, quibus loca reddunt infesta, illas rationes, quibus viuentes se expediunt à molestiis, quæ à purgandis Spiritibus afferuntur.

1. **R**osse tolli molestias, quæ à damnatorum Spiritibus, certis locis excitantur, demonstratum est. Sequitur ostendamus, quibusnam rationibus tollantur: in fine, quibus contra infestantes Dæmones depugnamus: an quibus utimur contra illas purgandorum Spirituum; an aliis aliis quibus. Rem duabus Assertionibus includimus. Prior hoc Capite explicanda est.

2. Hæc est: *Rationibus, quibus contra molestias, quæ à purgandis Spiritibus afferuntur, utimur; contra damnatorum hominum spiritus nequaquam agendum est.* Causa Assertionis est, quia neque hoc nomine hi Spiritus molesti sunt, quo illi purgandi: neque si essent, hisce rationibus eos tentare, atque aggredi liceret.

3. *Quo nomine damnatorum hominum Spiritus molesti sint, superius capite decimo tertio demonstratum est. Quod verò, non idem ipsis atque purgandis propositum sit, dubitare nemo debet. Purgandi, ut viuentium opera iuuentur, importuni sunt: hi spem salutis nullam habent. Qui verò, quod iuari possint, desperant; ut iuentur petere possunt?*

4. *Quod si à morte, vel non ad poenas mox raperentur: vel si raperentur, iudicis sententiam non perciperent ante hi Spiritus, quam vniuersale omnium mortalium futurum est iudicium: vel*
etiam

etiam, si post latam à morte sententiam sperarent ad ipsam mutandam aliquando, aut saltem mitigandam: possent forsitán ad viuos redire, tumultuq̃ suo atque molestia viuentium operam implorare, vt vel ad supplicia, quæ meruerunt, non damnarentur; vel ab ijs, quæ sustinent, subleuarentur: at horum nullum apud infelices locum habet.

Mox post mortem ipsos merita sequuntur supplicia, facile est coram Deo, dicitur Eccles. 11. in die obitus retribuere vniciq̃, secundum vias suas. Ducit in bonis dies suos, inquit Iob cap. 21. & in puncto ad inferos descendunt. Diues Epulo, mox, vbi mortuus, in inferno est sepultus, Lucæ 16. & mox in tormentis hanc edidit vocem: Crucior in hac flamma. Si mox beatos sua sequitur gloria; impiorum in longum tempus differrentur supplicia? Postquam diem tuum obieris, inquit Chrysostr. Hom. 37. in Mattheum, iudicium & pœna consequetur: Vide Franciscum Soarez Tomo 2. in tertiam partem Diui Thomæ, Disputat. 52.

Sic mox, post mortem, iudicis fertur sententia, & non ad communem vsq̃, carnis differtur resurrectionem, quidquid dicat Lactantius libro 7. diuinarum Inst. ca. 21. Pulchrè Apostolus Paulus, ad Hebræos 9. ca. statutum est, inquit, omnibus semel mori. post hoc autem iudicium, iam, inquit Beatus Augustinus libro 2. de Origine animæ, capite 4. illud salubriter credit, & rectissime; iudicari animas, cum de corporibus exierint; Antequam veniant ad illud iudicium, quo eas oportet iam redditis corporibus iudicari. Aiunt, inquit Damascenus Oratione de defunctis, vni diuinitus illustrati, quod cum exhalamus spiritum, quasi in libra, humana opera probantur. Et si ipsa mox mortem sequuntur supplicia; differrí potest sententia, qua supplicia præcedit?

Nec spes miseris esse potest, quod vel tormentorum aliquando futurus sit finis; quia æternus est ignis, qui cruciat vel pœnarum acerbitas possit mitigari quia vt irreuocabilis; sententia, ita constans atque perpetuum supplicium. Alicuius mitigari eam, cui traditus est, pœnam; vel quibusdam interuallis habere aliquam pœusam, quis audacter dixerit? inquit B. Augustinus in Psal. 105. quandoquidem vnã stillam dines ille non meruit?

Fortè de iudicis voluntate dubitare possunt miseri. Possent, si per Angelos, siue bonos, siue malos, hæc ipsis innotesceret; ipsiq̃ iudices essent. At Angeli iudices non sunt. sententia per Angelos non fertur. fertur per ipsum, de cuius voluntate non debent ambigere; iudicem, aut Angelos; iudicis personam sustinentes. Scriptum est, (2. Corinthiorum 5.)

Omnes

Omnes nos manifestari oportet, ante tribunal Christi ut referat unusquisque, propria corporis prout gessit, siue bonum, siue malum. Et rursus (Rom. 14.) Omnes stabimus ante tribunal Christi. Et unusquisque nostrum pro se rationem reddet Deo.

9. Quæ cum ita sint; credi non debet auxiliij consequendi gratia ad viuos redire damnatorum hominum Spiritus; aut hanc ob causam esse molestos, ut viuentium opera iuuentur. Sed faciamus ita esse hoc sine esse molestos, ignorare etiam quæ status ipsorum sit conditio. Nobis tamen his rationibus, quibus purgandis spiritibus succurrimus, his subuenire nequaquam licitum est: propterea, quod citra salutis dispendium, hos damnatorum hominum spiritus nostris suffragijs iuuari posse, nequaquam credere possumus; tatum abest, quod iuuare debeamus.
10. Ea est damnatorum conditio, ut neque à pœnis quibus adiudicati sunt, possint liberari vnquam, neque in hisdem leuamen vnquam expectare. Hoc quàm sit certum, atque indubitatum; quàm firma consistantique fide tenendum atque defendendum, postquam probatam erit, finem capiti inponemus.
11. Ecclesiasticæ hic primùm sententia est, cap. 11. Si ceciderit, inquit ille, lignum ad Austrum, aut ad Aquilonem; in quocunque loco ceciderit, ibi erit. Ad Austrum cadunt saluandi, ad Aquilonem damnandi. Manent singuli suis locis illi in æternum felices, hi in æternum miseri. Ibi vnumquemque, inquit D. Bernardus (Sermone 59. ex paruis) iudicabit Deus, vbi inuenerit, ibi, inquam, erit immutabiliter & irtractabiliter.
12. Secundò, hic seruit Regius Propheta, Psalm. 6. Conuertere, inquit, Domine; & eripe animam meam: saluum me fac propter misericordiam tuam, quoniam non est in morte, qui memor sit tui: in inferno autem quis confitebitur tibi? quasi dicat, Nullus sanè. Nulla ratione fieri potest, ut quis tibi aliquando confiteatur, ad te conuertatur, pœnas illius loci euadat.
13. Tertiò, dictis astipulatur Isaias Propheta, cap. vltimo. Vermis eorum (damnatorum) non moritur & ignis eorum non exstinguitur. Si eorum est vermis; si eorum est ignis; ipse autem vermis non moritur, & ignis non exstinguitur; omninò necesse est, & illos quorum est vermis, atque ignis, perpetuo in igne miserè viuere, & verme torqueri.
14. Audiamus Dominum: Bonum est tibi (inquit ille, Mar. 9.) claudum introire in vitam æternam; quàm duos pedes habentem mitti in gehennam ignis inexstinguibilis: vbi vermis eorum non moritur, & ignis non exstinguitur. Idè clariùs, Matt. 25. Discedite à me maledicti, in ignem æternum, qui

qui paratus est Diabolo, & Angelis suis. Et ne quis crederet ignem æternum, & non æternum in igne cruciatum; subiungit. Et ibunt hi in Supplicium æternum; iusti autem in vitam æternam.

Cum Domino consentit discipulus, Domino dilectus; in reuelatione sibi diuinitus facta, edoctus, Apocal. 20. Diabolus inquit, qui seducebat eos, missus est in stagnū ignis, & sulphuris: vbi bestia & Pseudopropheta cruciantur die & nocte, in secula seculorum.

Hinc communis illa Ecclesiæ vniuersalis, cum B. Athanasio, confessio. Quicumque vult saluus esse, ante omnia opus est, vt teneat Catholicam fidem. Quam illam? Qui bona egerunt, ibunt in vitam æternam: qui vero mala, in ignem æternum. Et pulchrè Innocentius III. lib. de Contemptu mundi, cap. 10. Iustum est, inquit, vt quod impijs in suo prauaricatur æterno, Deus vlciscatur in suo æterno.

Atque hinc esse dicam, vt oratio, quæ pro damnatis instituitur, frustra dicatur suscipi. Qui sine fide, inquit B. Augustinus ex sententia Magistri, in 4. d. 45. per dilectionem operante discesserunt: frustra illis à suis pietatis officia impenduntur. Idem 24. Moral. habet B. Gregorius.

Quid, quod ipsa etiam prohibita sit? Est peccatum ad mortem, inquit sanctissimus Theologus Ioannes, 1. cap. 5. non pro illo dico, vt roget quis. Et B. Gregorius Bonifacio (habetur 13. quæst. 2. cap. Pro obsecrantibus) non licet pro defunctis impijs, quamuis Christiani fuerint, oblationes offerre, &c.

Quocirca bene B. Augustinus, lib. 3. cap. 12. sic loquitur: Noli dicere, noli credere Suffragia Christianorum pro ijs, qui non baptizati de corpore exierunt, offerenda, si vis esse Christianus. Et apse: Si scirem, inquit, matrem meam esse in inferno, non magis pro illa orarem, quam pro Diabolo. teste Soto in 4. Sentent. d. 45. q. 2. art. 2.

Itaque, vt cum B. Gregorio loquar (4. Dialog. cap. 44.) Non orant sancti homines pro hominibus infidelibus, impijsq; defunctis: quia pro ijs utiq; quos æterno deputatos supplicio iam nouerunt; ante illum Iudicis iusti conspectum orationis sue meritum cassari refugiunt. Ita Gregorius.

Ex dictis non solum hoc colligimus, Suffragiis nostris damnatorum Spiritus non iuuari; sed frustra quoque esse, atque cum animæ nostræ detrimento his Spiritibus suffragari velle, atque suffragari.

Colligitur secundo, in graui eos versari errore; qui damnatorum Spiritus aliquando ex supplicijs, quæ grauissima perpetiuntur, putant eripiendos: quo nomine, cum quibusdam, non bene audit Origenes; qui nescio quos animarum itus & reditus, vt B.

Augustinus loquitur, excogitavit. Huius erroris originem notant Epiphanius, Epist. ad Ioannem Hierosolymitanum, Hieronymus in capite 3. Ionæ, Gregorius 9. Moralium capite 45 & 46. & libro 34. cap. 12. & 13.

33. Cum Origine coniunxero, quos idem B. Augustinus refutat, 21. de Ciuitate Dei, cap. 17. & sequentibus: qui in nouissimo iudicio propter intercessionem Sanctorum, *neminem hominum putat esse damnandum*: eos quoque, qui *impunitatem omnium peccatorum* promittunt aliquando, etiam Hæreticis, propter participationem corporis Christi; denique illos, qui non omnibus, sed iis tantum, qui *apud Catholicos sunt regenerati*, etiam si postea in multa crimina, erroresque proruperint, indulgentiam pollicentur, &c. de quibus plura loco citato Beatus Augustinus. *Nullis omnino damnatis spes salutis reliqua est.*

34. Nec assertioni nostræ repugnat, quod Psalmo 76. dicitur: *Nunquid obliuiscetur miseri Deus, aut continebit in ira sua misericordias suas*: De uiuis enim est sermo Prophete, qui quamdiu spirant, sperare possunt; sibi que Dei misericordiam promittere. Mortuorum longè alia est ratio: Misericordia illi profus indigni, qui misericordiam tempus turpiter neglexerunt. Quamquam B. Augustinus libro 21. de Ciuitate Dei, capite 24. ad probos solum uenit pertinere, quod à Propheta dicitur, *Deum misericordias suas in sua ira non contenturum.*

CAP. LXXXV.

Iisdem rationibus proscribi Spiritus hominum damnatorum: eorumque infestationes atque molestias tolli, quibus Spiritus Demonum ipsorumque molestia proscribuntur

Et tolluntur.

36. **N**on prodesse damnatorum hominum Spiritus Suffragia, quibus purgandæ animæ iuuantur; nec hisce ab ipsorum molestiis, quas afferunt, uiuentes liberari demonstratum est. An illis machinis oppugnandi sunt, quibus contra demones depugnatur? *Ita omnino censurus*: licet ut assentiamur, hic tam firmis argumentis, ut ibi, non inducamur. Atque hæc secunda nostra assertio est; quam sequentibus, & explicamus & pro-

Et principio, haud obscurum est, pro nobis tam firma praesidia
bis

hie, vt ibi, non esse. Ibi exemplorum abundamus sylua; quibus probabamus & Reliquiarum; & Sanctę Crucis, & Rerum consecratarum vsu Dæmones profligari. Ecclesię præterea nitēbatur authoritate; quæ hoc ipso, probat rerum harum alias contra Dæmonum valere insultus; quod hoc nomine consecrentur, consecratæ verò Christiano populo in hunc finem offerantur; alias Dæmonibus per se esse molestas hinc vtroq; videmur destituti. Neq; enim exempla obuia sunt. Orationes etiam atque Exorcismi, quibus contra Spirituum molestias Ecclesia vtimur, contra Dæmoniorum Spiritus tantum instituta videntur.

Nihilominus etiam his machinis, vel prorsus iisdem vel parum immutatatis contra damnatorum hominum Spiritus feliciter nos pugnare posse credimus: credetq; nobiscum, qui quæ & machinarum illarū ratio, & quæ Spirituum horū conditio sit, diligenter secum expendere velit.

Incredibile & Vatiniano odio Deum Opt. Max. prosequuntur damnatorum hominum animæ. Hæc ipsarum conditio. *Machinas nostras* quibus contra Dæmones pugnandum docuimus, Deo vehementer placent. Hęc ratio machinarum. Quid ex vtroq;? Damnatorum hominum Spiritus illas fugere atque detestari. Quomodo vero? Quia ita natura comparatum est, vt quorum odio flagranus, quosue detestamur; eorum non solum non præsentiam terreamus, sed neque quidquam ipsorum, quæ ipsis vel chara, vel quomodocunq; coniuncta sint, sustineamus.

Quod inferimus, rectè inferri quiuis facillè intelligit. At non ita facillè, quod ponimus; Odio Vatiniano Deum prosequi damnatorum hominum Spiritus: *Machinas* item quibus contra Dæmones pugnamus, Deo vehementer placere, & gratas esse: At non minus virūq; certum est.

Pro impiorum Spirituum, erga Deum odio grauissima est sacrarum Scripturarum authoritas, omnium Patrum calculo confirmata. *Superbia* (dicitur Psal. 73.) *eorum, qui te oderunt, ascendit semper.* Hanc enim sententiam, quamuis ad alios pertinere dubium non sit; in damnatos tamen hominum Spiritus, atq; item Angelicos conuenire maximè, constans omnium sensus est & consensus.

Sed & si ad voces, damnatorum attendamus, quod dicimus, facillè probabitur. Plenæ sunt damnatorum hominum voces blasphemiarum: plenæ irarum: plenæ conuictio. An blasphemiarum ab amico animo in eum, in quem inuomuntur & expectantur, proficiuntur? Fortè in Deum blasphemii non sunt damnatorum hominum Spiritus? Sunt maximè. *Maledicent*, inquit Innocentius

III. libro 9. de Contemptu Mundi, cap. 10, altissimo. & blasphemabunt
 excelsum: conquerentes eum esse malignum qui creauit eos in pœnam: &
 nunquam inclinatur ad veniam. Audi Ioannem in Apocalypsi capite 16. di-
 centem: Grando magna descendit de celo in homines, & blasphemauerunt
 homines Deum propter plagam grandinis: quoniam magna facta est vehe-
 menter. Ita Innocentius.

8. Scrutemur odij causas. Multæ & magnæ in damnatis Spiritibus
 inueniuntur. Odium, inquit Gregorius Nissenus 8. in Ecclesiast.
 est auersio ab eo, quod molestia afficit. Quanta verò molestia miseros
 damnatorum Spiritus afficit Deus? Priuat bonis: grauat malis. quan-
 tis & quot?

9. Omnibus donis, quibus in hac vita frui potuerunt, priuati sunt
 damnati. Quod si quædam, quæ natura concessit, retinent, illa ipsa
 malorum & pœnarum sunt teges & materia. sed hoc maximum
 (pœnam damni vocant Theologi) quod Dei Opt. Max. conspectu
 frui ipsis negatum est. Quocirca Sanctus Augustinus, postquam
 plura damnatorum damna recensuisset: Absentia, inquit, presentia
 Christi, quoad visionem eius, sola omnia prædicta mala superat; & omnibus
 penis est intolerabilis. Ita ille de Triplici habitaculo, cap. 2.

10. Sic torrenta malorum omnium obruti sunt. quæ cum sacræ lite-
 ræ satis explicare nequirent; quibus potuerunt, vel huius vitæ
 grauibus pœnis, vel quæ grauium pœnarum essent inditia adum-
 brarunt: vt sunt exteriores tenebræ, dentium stridor, flatus, gemitus &
 eiulatus, stagnum ardens igne & sulphure, frigus auiuis, nimis calor, dese-
 derium mortis, tribulatio, qualis non fuit ab orbe condito. &c.

11. Eisdem quodam modo adumbrat Cassianus, in Confess. The-
 ologica, parte 3. Quis, inquit, dicere valeat, quæ impijs, & malè viuenci-
 bus tormenta sint præparata? In ipso enim continuo mortu loco, qui infer-
 nus appellatur; quid aliud nisi iugis flamma, per se uexans tribulatio & per-
 petua pœna, atque insinua totius mali calamitas esse potest? ignem
 autem flauis, & sordida palis complet omnia. Ibi sanè atroces Angeli commo-
 rantur, quorum brachia sunt, vt capita draconum; quorum oculi igneas ex-
 se sagittas emittunt: quorum dentes, vt Elephantis, prominent; & stimu-
 lant ad tormentum, vt cauda scorpionum: quorum aspectus tremorem indu-
 cit & dolorem atque mortem. Atque utinam mors possit in his subuenire an-
 gustijs. Sed quod est horribilius ad hoc uiuit in tormentis positus, vt crucia-
 ribus gubernetur; ad hoc redintegratur, vt rosus serpentibus, & iteratis sub-
 inde iterumq; reperitis moribus atrectetur. Illic ululatus & planctus, gemit-
 us & mugitus continuè sonans, simulq; clamor confusus ubique attollitur,
 quem dura tormentorum vis exagitat, & incendij arsuræ extorquet. Et quæ
 sequatur.

Sed

Sed duo sunt, quæ hanc pœnam augent; *acerbitas*, atque *duratio*. *Intensissima* est, quam miseri patiuntur. Nihil est *chiragra* in manibus; nihil *cholica* in ventre; nihil *podagra* in pedibus; nihil dolor dentium in ore; calculi in renibus; si cum pœnis infernalibus, vel illorum malorum aliquod, vel omnia simul conferantur. Et his morbis vnum aliquod membrorum affligitur. Quid si omnes morbi iam dicti hominem crucient? quid si in omnibus membris crucient? nonne res propemodum intolerabilis. Rursus, cum hîc patiuntur, non desunt colloquia amicorum, commoditas lecti, aliaque vitæ solatia. At ibi nulla pars, vel membrum, à tortura vacabit: nulla vnquam consolatio. Pro lecto candens stratum: pro refrigerante aère, ignis; pro suavi odore, fœtor suffocans: pro amicorum solatio, irrisiones, contumeliæ, maledicta Dæmonum.

Augēt & miseriam eius duratio. Perpetua miserorum est pœna. *Cremabit*, inquit B. Cyprianus, lib. ad Demetrianum, *addictos ardens semper gehenna. & viuacibus flammis vorax pœna: nec erit vnde tormenta vel requiem possint habere aliquando, vel finem. Seruabuntur cum corporibus suis anime infinitis cruciatibus ad dolorem.* Et B. Bernardus lib. Meditationum cap. 3. *Procul*, inquit, à beata patria exulati, *cruciantur in gehenna Perpetua: Nunquam lucem visuri, nunquam refrigerium adepturi: sed per millia millium annorum, in inferno, cruciandi: nec modo nunquam liberandi: vbi nec qui torquet aliquando fatigatur; nec qui torquetur, aliquando moritur. Sic enim ignis ille consumit, ut semper reseruet: sic tormenta aguntur, ut semper renouentur.*

Quantum verò huius æternitatis cogitatio cruciat? In hac vita, quidquid diuturnum est, molestum est, & graue. Et si grata quies; tamen si sano duos annos in lecto molli continenter cubandum esset, non ferret diurnæ quietis laborem. Quid si verò vnus anni graues calculi labores ferendi? quanta hæc miseria? At ad pœnas inferni nihil huius vitæ dolores: nihil feruens oleum: contractio ossium: scorpiones, & sexcenta grauissima mala. Quæ igitur *miseria*, in perpetuum, *infernalis tolerare supplicia*? Nimum longū, quod æternum. Bona esset cōditio miserorum; si tot millibus annorū infernales pœnæ essent sustinendæ, quot vnquā fuerūt folia in arboribus; quot sunt arenæ in littore maris; quot guttæ in vastissimo mari. Sed *in æternū pati, nullis annorū miriadibus absolvitur.*

Neque ex his odiis damnatorum Spirituum erga Creatorem suum, tantum crescit; verum etiam ex omnibus, quæ ipsis diuinitus collata sunt, beneficiis; qualiacunque etiam illa sint. Præbent ma-

teriam maioris odij erga Deum *bona fortune*, quibus dum corpora fouerent, abundarunt quoniam hæc ad maiora ipsis feruiunt supplicia. Præbent *bona corporis, atq; animæ*; quæ dolent se à Deo, iam malè expensorum rationem exigente, accepisse. Præbent *beneficia omnia*, quæcunq; in vniuersum genus Filius Dei triginta, & pluribus, quibus nobiscum annis versatus est, contulit. quoniam & hæc pœnarum augent acerbiter.

16. Magnum igitur odium damnatorum hominum erga Deum. Et poterunt hi Deum æquo animo ferre? poterunt quicquam, quod Deo clarum, gratumq; sit, probare? poterit placere, quod ille probat? Sed fortè *arma* quibus contra Dæmones pugnatur, Deo grata non sunt. Fortè non placent. *Sunt gratissima*. placent vehementissimè. Docemus de singulis; sed, pro instituti ratione, breuissimè.
17. Pro *Crucis signo* sunt infinita, quæ per illud Deus Opt. Max operari dignatus est, omnibus omnino temporibus. quæ quàm sint vera; quam magna, docet de *Dæmoniacis* Disputatio. Addo & hoc nomine placere, quod memoriam refricet amarissimæ Filij eius passionis; quàm cupit ille, apud nos, iugem esse, atque perpetuam: quod de diuinis rebus mentem admoneat, quæ non potest ipsi non placere, qui mortalium cogitationes cupit esse abstractissimas à rebus terrenis, & coniunctissimas diuinis. Quid, quod *Crux* Filij Dei triumphum, vel maximè sit exornatura? Quando enim cum maiestate magna atq; potestate venturus est, rationem cum mortalium genere vniuerso positurus. Tunc, inquit Dominus, *patebit signum Filij hominis in celo*. Matth. 24.
18. Similia pro *Reliquijs* afferre possumus. Neq; enim quemquam clam est, quàm sint omnem propemodum fidem humanam superantia, quæ ad Sanctorum *Reliquias* Deus fieri voluerit. Docet & hæc de *Dæmoniacis* Disputatio. Potestné Deus non eorum magni facere pignora; quos promisit se benedicturos? glorificaturos? omnibus malis erepturos? quibus virtutem miracula patrandi in hac vita contulit? & quidem tot, ac tanta; quarta Filius eius non patrauit? quos vniuersus mundus Iudices in extrema vltima expectat die? quibus datum accumbere in Regno cælorum, vbi ministrum agit Filius Dei?
19. Placere Deo *Orationem* dubitat nemo. Ipse illam consulit, ipse præcipit, ipse modum orandi præscribit, sed & ad orandum inuitat studiosissimè. Quibus verò rationibus? suo exëplo, maxima promissione. rebus maximis oratione vel confectis, vel impetratis, vt interim pulcherrimarum virtutum cumulum omnittam, quæ cum oratione coniunctæ sunt, & Deo plurimum placent. Fortè

que etiam sint Spiritus, qui expetant; siue illa sint digni, siue indigni. Tum solum prohibentur, quando eadem quidam, iustas ob causas, per Magistratum sunt priuati. vt sunt per Ecclesiasticam censuram excommunicati; & qui ob flagitia in escam cedunt volucris cœli, piscibus maris, aut feris animantibus terræ.

Ex his manifestum est, quid ad exemplum Spectri, quod post exhibitam honestiorem Sepulturam Plinius docet non rediisse ad viuos, nec, vt solebat antea, molestiam eis attulisse, respondendum sit. Velenim priuatum est, & singulare; quod non probet omnes, quibus Sepultura negata est, illam excitaris tumultibus, apud viuentes, urgere: vel, quod verisimilius est, non humanus fuit Spiritus, sed Diabolicus: qui quamuis post Sepulturam honestiorem molestus esse desit; non tamen Sepultura officium à viuentibus, sed aliud quippiam quæsiuisse credendus est. Sed exemplum Plinij verbis hic libet ascribere. Erat, inquit, Athenis spatiosa & capax domus, sed infamis & pestilens. Per silentium noctis sonus ferri, & si attenderes acrimus, strepitus vinculorum longius primò, deinde proximo reddebatur: mox apparebat Idolum, senex macie & squalore confectus promissa barba, horrendus capillo, cruribus compe des, manibus catenas gerebat, quatrabatq; Inde inhabitantibus tristes diraq; noctes per metum vigilabantur. Vigiliam morbus, & crescente formidine mors sequebatur. Nam interdum quoque, quamuis abscesserat Imago, memoria imaginis oculis inerrabat: longioriq; timoris causa timor erat. Deserta inde & damnata solitudine domus, totaq; illi Monstrò relicta; proscribatur tamen, seu quis emere, aut quis conducere, ignarus tanti mali, vellat. Venit Athenas Philosophus Athetodorus, legit titulum, auditq; pretio, quia suspecta vilitas, percontatus, omnia docetur: ac nihilominus, imò tantò magis conducit. Vbi cœpit aduerserascere, iubet sterni sibi in prima parte domus. Poscit pugillares stilum, lumen. Suos omnes in interiora dimittit, ipse ad scribendum animum, oculòs, manum intendit, ne vacua mens audita simulachra, & inanes sibi metus fingeret. Inuiso, quale vbiq; silentium noctis, deinde concuti ferrum: vitacula moueri. Ille non tollere oculos, non remouere stilum; sed obfirmare animum, auribusq; manum pratendere. Tum crebrescere fragor, aduentare etiam, ac iam vt in limine; iam vt intra limen audiri. Respicit, videt, agnoscitque narrat am sibi efficiens. Stabat; innuebatq; digito similis vocanti: hic cœtra vt paululum expectaret, manu significat, rursusq; ceris & stilo incumbit. Illa scribentis capiti catenis insonabat. respicit rursus idem quod prius inuenientem: nec moratus tollit lumen, & sequitur. Ibat illa lento gradu, quasi grauis vinculis. Postquam deflexit in arcam domus, repente dilapsa deserit: sonitum; desertus herbas & folia concepta signum loco ponit. Postera die

adit Magistratus; monet ut illum locum effodi iubeant. Inveniuntur ossa in
ferta carenis & implicita; qua corpus eius terraque pure factum, nuda &
exosa reliquerat vinculis. collecta publice sepeliuntur. domus postea rudi
condita manibus caruit. Hæc Plinius lib. 7. Epistolarum, Epist. 27.

CAP. LXXXVII.

An ob censuram excommunicationis Ecclesiastica, quidam Spiritus errent inter viuentes, & quæ molesti sint: & ab ipsorum molestia libertas non ante speranda sit, quam ipsi à censura fuerint absoluti.

DE vita & miraculis S. Benedicti scribens B. Gregorius li.
2. Dialog. cap. 23. refert fuisse duas foeminas, genere no-
biles, religionem professas; quibus ob incontinentiorem
linguam Excommunicationem minatus sit vir sanctus: cum
verò illæ à pristinis moribus non recederent; post breue tempus
mortuas, atque in Ecclesia sepultas, diuina ultio sequuta est,
quam his verbis refert Sanctus Gregorius. Cum in Ecclesia, inquit,
Missarum solemnia celebrarentur, atque ex more Diaconus clamaret: qui
non communicat, det locum: Nutrix earum, qua pro ijs Oblationem Domi-
no offerre consueuerat, eas de Sepulchris suis progredi, & exire videbat.
Quod dum sepius cerneret ad memoriam reduxit, qua vir Dei illis adhuc
viuentibus inuidauit. Eas quippe communionem se priuare dixerat, nisi mo-
res suos & verba corrigerent. Tum serus Dei (Benedicto) cum graui
mœrore indicatum est, qui manu sua protinus Oblationem dedit, dicens:
Ite & hanc oblationem pro ijs offerri Domino facite, & ulterius Excom-
municate non erunt. Que dum oblatio pro ijs fuisset immolata, & à Dia-
cono iuxta morem clamaum est, ut non communicantes ab Ecclesia
exirent, illa exire ab Ecclesia ulterius visa non sunt. Hactenus Gre-
gorius.

2. Simile quid apud Ioannem Petrum Massium Bergomatem
legitur, lib. 5. Historiarum Indicarum, quod ipsius verbis ascri-
bimus. Per eosdem, inquit, dies, vel ex intemperie cæli, vel ex insalubri-
um ciborum succo atrox morbus naualem turbam inuasit. Vulgo inter lu-
sum, atque quotidiana ministeria repente exspirabant. In ijs virles unus in
mare proiectus, & gentem terrorem omnibus attulit. Noctu quippe infra
semanam, pulvis frequenter ex aëre cæpti. Quem ad strepitum, cum ar-

repta: apha vigiles descendissent, implexum carina sub ipso gubernaculo defuncti militis corpus offenderunt. scilicet pilus cunctis inhorruit. Vbi ex pauore collegere sese, res ad Nauarchum delata. nec dubium fuit, quin ca. dauer ir. nslatum in litus humo conegerent. quo facto, postridie super ipsam sepulchrum rursus inhumatus apparuit. Ea re attoniti cuncti, cum apud se causam exquirerent, Franciscus demque, incertum ex qua familia, Monachus, qui concionatoris munere fungebatur: sagaci coniectura suspicatus est, hominem aliquo Interdicti vel Anathematis vinculo constrictum à vita excessisse. Itaque in terram egressus, sanctissimi viri Benedicti Abbatis exemplo è Pontificia Formula conceptis verbis, animum demortui rite expiauit, ei veniam precatus est. Mirum dictu ab eo mysterio reddita mortuo pax, & vaga ossa tandè in suo tumulo, quievere. Hæc Maffei.

Ex his similibusque exemplis quidam, vt videtur, non sine ratione in illam suspensionem veniunt; vt credat eos, qui cum excommunicationis sententia, ex hac vita discedunt, quietem nullam habere, & inter mortales versari; donec ab eadem per legitimum Magistratum absoluantur. Quæ sententia quid probabilitatis habeat, ex quatuor quæstionum resolutione clarum erit. Prima quæritur, Vtrum excommunicationis censura in viuentes prolata, iis oblit mortuis. Secunda, Vtrum ita oblit, vt errare ipsos inter mortales sit necesse, in quos prolata est. Tertia, Vtrum beneficium absolutionis ipsis possit impendi. Quarta, Vtrum quamdiu illud impensum non fuerit, quiete optata frui nequeant. Singulas breuissimè expeditimus.

Initio verò id constitutum sit censuram excommunicationis plurimum viuentibus obesse. Nihil sic, inquit B. Augustinus Tractatu 27. in S. Ioannem, debet formidare Christianus, quàm separari à corpore Christi. Si enim separatur à corpore Christi, non est membrum eius. Si non est membrum eius, non regitur Spiritu eius. Quisquis autem, inquit Apostolus Rom. 8. Spiritum Dei non habet hic non est eius.

Sed obestne defunctis? Hoc primum eorum, quæ in quaestione proposita sunt. Obest omnino, & quidem in corpore. in honore, in anima. In corpore; quia honesta illud priuatur Sepultura. In honore; quia hic haut parū læditur, In anima; quia viuorū ipsi subsidia atq; suffragia, quorum haud parux vires, subtrahuntur.

Vtrum quoq; sic obest, vt defunctos inter viuentes errare sit necess. Hoc secundò explicandū. Respondetur vero hoc necesse non esse. Possunt qui hoc Anathematis vinculo constricti, ex hac vita discedunt, meritis suis ita exigentibus mox ad ciuium supernorū consortia admitti. Possunt infernalibus carcerib; aut purgatoriis locis

locis concludi, & omnis ipse ad viuos reditus prohiberi. Habeat magnas vires etiam in mortuos *excommunicatio*; vt à propriis, & que quis meretur, locis excludat, non habet.

Veruntamen negandum non est, quin iidem post fata quandoque viuentibus appareant, molestiamq; pariant. Persuadent hoc primùm allata iam à nobis exempla. deinde diuinæ prouidentie dispositio, quæ cum aliis rationibus, tum etiam his demonstrare potest, non contemnendam esse, qua in contumaces atq; rebelles Ecclesia vitur, *anathematis* sententiam.

Hinc iam ad tertiam quæstionem facilis responsio. *Posse*, scilicet, *ipsius beneficium absolutionis impendi*. Vtroque enim Ecclesiasticæ censuræ potestas demonstratur: & hoc, quod cum ea sepulchri requie videantur carere: & illo, quod absolutio requie optata perfruantur.

Interim tamen absolutionis beneficium non hoc per se præstat defunctis, vt quiete fruantur, & errare desinant, sed vt suffragiis viuorum iuuentur; & à pœnis citius eripiantur, quæ alioquin diuturniori tempore persoluendæ essent. Quod ad quartam quæstionem responsum volumus. Hæc breuiter omnia.

CAP. LXXXVIII.

Quenam ratio seruanda sit in locis, à Spirituum infestationibus vindicandis, quando, per quos Spiritus loca sint infesta, ignoratur.

I. Væ hætenus rationes à Spirituum infestatione loca liberandi assignatæ sunt, illæ tum locum habent, quando, contra quos Spiritus pugna suscipienda est, non ignoratur. Quoniam verò haud rarò vsu venit, vt conditis molestiantium Spirituum lateat; quomodo ab horum molestia se expedire viuentes possint, explicandum est.

2. Sunt qui prædictas rationes etiam hic valere volunt; propterea, quod quicumque molesti sunt, illi vel Dæmonum sint Spiritus, vel hominum, partim damnatorum, partim purgandorum. Veruntamen non rectè hi sentire videntur. Quid enim, si iis modis vtaris, quibus præfligantur Dæmones; Spiritus verò, qui molesti sunt, sint hominum, qui purgatoriis ignibus expurgantur? Sic potest accidere, vt cum rationibus velis vti, quibus iuuatur piæ defuncto-

functorum animæ; Dæmones sint, qui molestiarum sint authores; quos contra rationes illæ nihil possunt.

Quocirca illorum sententiam non probarem; qui *mox*, ubi de locis infestis vindicandis consilium capitur, ad *Exorcismos* confugiunt, atque ita locis Spiritus putant proferibendos ut ipsis, præter infernum, locum relinquunt nullum. Quamuis enim hac ratione sæpe loca purgentur; suo tamen subsidio quidam Spiritus priuantur; quod cum viuentium magno emolumento, ipsis posset impendi, si aliis modis contra Spiritus ageretur.

Placet magis illorum studium, qui *suauioribus rationibus* rem aggrediuntur: iis scilicet, quibus piè defunctorum Spiritus iuantur. Esto rationes hæ non omnibus Spiritibus prosint, possunt tamen quibusdam prodesse *defunctis*: viuos verò non minus, imò magis, quàm alia misericordiæ in proximos collata beneficia iuant.

Et *viuis illa prodesse* (etiamsi ad defunctos nullum emolumentum perueniat) nemo potest dubitare. Nunquid non magna vis Eleemosyna? nullo prauo fine, solum miseros iuandi studio, suscepta? A quocunque illa suscipiatur, eandem habet; Deumque propitium & facilem reddit: suscepta verò ab iis, qui Christi gratia sunt imbuti, maioribus arctioribusque rationibus Deum hominibus deuincit.

Sic *defunctis posse prodesse* clarum est. Quia potest eorum aliquis, qui purgatoriiis poenis expiatur, & ad cælorum regnum aptatur, viuentibus molestus esse: qui ut spe obtinendi subsidij molestus est; ita non frustra, sed magno suo lucro molestus est; si viuentium subsidio aliquo iuuatur.

Fortè crimen est, si pro damnatis Spiritibus, quales etiam hæc molesti esse possunt, hæc fiant & adhibeantur præsidia. Est crimen; si qui hæc subsidia Spiritibus impendunt, damnatorum credunt esse Spiritus, qui molestant, & pro quibus subsidia impendunt. Et quamdiu hoc ignoratur; non crimen; sed officium charitatis est, quodcunque impenditur obsequium.

Hæc cum ita sint, ut quod hoc capite propositum est definiamus, in hac ignotos Spiritus profligandi ratione, principio ad orationem, ad Missæ sacrificium, ad eleemosynas, aliaque piæ artis opera, quibus piè defunctorum Spiritus iuantur, iudicarem animum cogitationeque conuertendas; & quidem, si peccat hæc vexatio atque mole-

stia cessaret, de quiete nobis congratulabimur: sin minus; de alio armorum genere consilium ineundum.

9. Verum non *statim* officium hoc deponendum; nec *mox* pietatis, quæ diximus, & misericordiæ præsidia relinquenda. Quid enim, si hæc admodum sint leuia? quid si pluribus, aut iisdem sæpius iteratis sit opus? Docet experientia, sæpe post tertio atq; sexto adhibita pietatis subsidia vexationem esse sublatam: quæ post prima, atque secunda tolli non potuit.

10. Non ea Spirituum, qui pro peccatis pœnas sustinent, est conditio, ut quibusuis, etiam *leuibus*, viuentium subsidiis iuuentur. Ratione peccatorum, quæ commiserunt, pœnas sustinent: quæ quemadmodum nunc sunt maiora, ita maioribus suppliciiis expianda; ita maioribus viuentium subsidiis redimenda. Si quibusuis viuentium suffragiis soluerentur defuncti; frustra aliquot annorum Suffragia fieri peterent, qui piè in Domino moriuntur. frustra Hagulstaldensis Ecclesiæ fratres, singulis annis pridie, quàm Osvaldus Anglorum Rex occisus est, pro eius anima ad Deum preces funderent: ut fundunt teste Beda, lib 3 Historiæ Anglicanæ, de gestis Osvaldi. frustra Ecclesiæ pro iis anniuersaria sacra celebraret; pro quibus, iam ante centum, & ducentos annos, illa celebrata sunt.

11. Quando deinde dicta pietatis subsidia non iuant; tum Rebus consecratis, erecta Cruce, suspensis Sanctorum Reliquiis, contra Spiritus pugnandum est. Hæc arma bonis Spiritibus non obsunt. Hæc malis, quales esse præsumuntur illi, qui prioribus rationibus non iuantur, horrore sunt, & detestationi. ut ob id spes sit, propter hæc, ipsos sedes suas mutaturos.

12. Quid si ne his pellantur? Adhibeantur exorcismorum machinæ; Adiurationes atque Execrationes; & quæcunque Dei ordinatione contra Spiritus vim aut potestatem habent. Nihil nimis inhumanum, nihil nimis crudele, contra hos Spiritus potest adhiberi.

13. Neque *mox* abiiciendus est animus, si quod petimus, non statim consequamur. Sæpius tentandi Spiritus. sæpius impressio facienda. Quemadmodum non ex hominum corporibus vno atque altero Exorcismo, ita neq; ex locis deturbantur. Quædam non relinquunt, nisi importunis viuentium Exorcismis & cõiurationibus fatigati.

CAP.

De efficacitate omnium prædictorum modorum,
& quas ob causas non semper speratos fi-
nes consequantur.

Magnas esse vires *Modorum omnium*, quibus contra quos-
libet spiritus, Spirituumque, quas afferunt, molestias
repugnatur, ex dictis utcunque manifestum est. Sorti-
untur quoque suos, quos viuentes sperant, effectus, haud rarò. V-
trum verò *semper*? Hoc inquiramus. Nec ad solum, verùm etiam,
quibus *de causis*, ne semper consequantur, accidat, exponamus.

In priori opus est distinctione Spirituum. Neque enim hinc
eadem videtur esse bonorum, siue purgandorum ratio, & impio-
rum, atque in primis *Dæmonum*. Pro illis non *frustra*, à viuenti-
bus suscipiuntur pietatis officia. apud hos aliquando *parum* effici-
unt, quæ aliòquin per se efficaces sunt, rationes.

Prius ut dicamus, ipsæ nos inducunt molestiæ, ab *his Spiritibus*,
viuentibus allatæ. Cùm enim singulari *Dei* prouidentia, atque bo-
nitate fiat, ut ad viuos hi Spiritus redeant; & hoc ferè nomine sem-
per rediunt, ut viuorum subsidiis iuuentur, quis dubitabit adiu-
tum iri miseris, si quæ ipsi potius sustinere debent, in se viuentes
suscipiant? & Christianæ pietatis officiis pro ipsis, veluti vnus
corporis membra, satisfaciant?

Quocirca horum Spirituum quosdam ita certis locis esse affi-
xos, ut ad extremum iudicij diem, aut etiam ad aliquot secula ibi-
dem debeant expiari, & nullo possint viuentium subsidio iuuari,
vix credi potest. Quamuis enim quidam, ut quàm diutissimè cru-
cientur, meruerint; nulli tamen à Christi corpore exciderunt:
quapropter ut membra membrorum, ita mortui viuorum pos-
sunt opera iuuari, illi præsertim, qui locis, vbi expiantur, morta-
libus sunt molesti.

Apud *postiores*, damnatos inquam Spiritus, expurgandi loca
designatæ rationes, quandoque, fallunt. Nec nouum hoc. Etiam
Apostoli, quibus plena super *Dæmones* potestas fuit collata; pote-
state sua quandoque nihil profecerunt, de illis quidam, quod *filij*
desiderantem per ipsos consequi nequiverit, apud Dominum
conqueritur. *Marci 9*

Neque in presenti negotio hinc exempla desiderantur. Scimus
quædam loca nec post plurimas grauissimasque machinas potuisse

R. 2

expugna-

expugnari. Scimus quibusdam mortalibus perpetuum cum infestantibus Spiritibus fuisse bellum. Desperatae forsitan illi fuerunt salutis. fuerunt aliqui. sed quidam etiam integerrimorum morum, vitæ probatæ, & qui Deo, ob insignem virtutem, chari essent.

7. Sed quæ huius rei *Causa*? Non eadem apud damnatorum hominum Spiritus; & apud Dæmoniorum. Nec mirum, quia nec eodem modo utriusque rebus viuentium inter sunt, ipsosque molestant. Inter sunt damnatorum hominum Spiritus inuiti & coacti. inter sunt Spiritus Dæmoniorum lubentes & spontanei. Quapropter illi, si possent, mox fugam capescerent, ad primam vim, vel Adiurationis vocem: hi si possent, discederent nunquam.
8. Hinc fit, ut non ex voluntate damnatorum hominum *Causæ* petendæ sint, cur adiurati loca infesta non deserant, & viuentibus pacem permittant; sed illius, cuius imperio ipsi ad viuos coguntur redire. Contrà, quod Dæmones adiurati non cedant, hoc ex ipsorum, atque eius, cuius permissu vexant, voluntate pendeat.
9. Non cedunt adiurati damnatorum hominum Spiritus *semper* locis infestis; non pacem concedunt viuis. *Cur?* Quia non semper eosdem cedere vult Deus. Non cedunt, nec infestare desinunt *semper* adiurati Dæmones. *Cur?* Quia cedere recusant, nec ut cedant permittit Deus. Sola igitur *Dei voluntate* fit, quod affectus suos machinæ, quibus contra molestias infestantium Spirituum pugnatur, fines suos non consequantur apud damnatorum hominum Spiritus: *Dei & Dæmonum voluntate* fit, quod non consequantur apud Spiritus Dæmoniorum.
10. Et quæ *causæ* DEVM hinc possunt mouere? Duæ potissimum. Altera ex Spirituum infestantium culpa altera ex hominum, qui ipsorum molestias perpetuantur, delicto sumitur. Cum enim nunc viuorum delicta has molestias mereantur; nunc defunctorum Spiritus digni sint, ut contra suam voluntatem, ad maiorem ipsorum contumeliam, has inferant; quis non intelligit, etiam post legitimas machinas adhibitas, quibus alioqui tolli solent, easdem non oportere tolli; si nec viuorum hominum, nec defunctorum horum Spirituum peccata sint æquis molestiis vindicata?
11. Cæterum quod Dæmones iisdem machinis non semper vincuntur nec cedant; partim ex ipsorum pendet *voluntate*; partim ex *diuina prudentia* iustis rationibus. Quemadmodum ipsorum propria, & Dei voluntate fit, quod viuentibus molesti sint, locaque infestent; ita ex Dei atque propria voluntate est, quod adiurati à molestiis non desistant.

Ipsi difficulter cedunt; quia malis atque miseris mortalium plurimum recreantur. quæ cum his molestiis crescant, quascunque possunt, malunt potius sustinere impressiones, quam aut loca, quæ infestant, deserere, aut hominibus, quos molestant, pacem concedere. 12.

At *diuina prouidentia* aliis rationibus mouetur. *Ipsi* vel *malum* eorum, qui molestias sustinent; vel *bonum*, quod ex molestia infestantium Spirituum tam hi, quam alij, possunt colligere, propositum est. *Malum*, cedit ad vindictam peccatorum; *bonum* ad augmentum ferè coronæ immortalitatis & gloriæ. 13.

Vindex est *Deus scelerum*, & non futuro tantùm sæculo, ubi vindictæ proprius locus; verùm etiam in præsentia. Neque hîc vna ipsi ratio vindictæ suppetit; sed multiplex. Interquæ eas, illa quoque locum habet, qua per *Dæmonum* carnificinam pœnas scelerum exigit. Quòd si igitur per infestantes Spiritus scelera vindicare decreuit; à viuentibus quidem machinæ contra infestationes adhibebuntur; sed quæste optata illi minimè perfruentur, Deo hac *Dæmonum* carnificina mortalium delicta vindicante. 14.

Eoquæ minus machinæ hæc promouebunt, quòd *iustus* his rationibus peccata vindicabuntur. Iustissimè verò vindicari, cui dubium esse potest? Quamuis enim quæuis peccata, quibusuis suppliciis vindicare valeat; quædam tamen sunt, quæ vt per *Dæmonum* molestias vindicentur, magnæ rationes moueret. Vide cap. 17. huius Disputationis. 15.

Quod si peccata eorum, qui molestias sustinēt, causa non sunt, cur suos fines non velit consequi adhibitas machinas; nihilominus iniustitiæ redargui non debet *Deus Opt. Max.* Sæpe in mortales animaduertit, nullis ipsorum meritis exigentibus. quemadmodū, vt alios omittam, & suo exemplo, & sua oratione copiosissimè docet sanctissimus *Iob*, vir iustus & simplex, & diuino oraculo commendatus. 16.

Atque tam *bonum*, egregium propositum est Deo, in primis quidem *illius*, in quem animaduertit; tum *aliorum*; qui huius exemplo instrui possunt. *Illius* quidem: quoniam vexati hæc ad cumulum cedit maioris gratiæ, & gloriæ: vt tacet, quod à peccato auocet, & Deo magis coniungat. *Aliorum* verò; quia hoc proborum exercitio ad mentem redeunt; de futura vita cogitant; à peccatis desistere discunt; colliguntquæ grauissimè aliquando in se, nisi resipiscant: 17.

spiciant, vindicanda delicta: quando etiam in amicos suos graui-
ter animaduertere Deum cognoscunt.

18. Adde dictis, aliquando nec malum eorum, qui in bestias su-
stinent, nec tam horum quàm aliorum, quod expectari potest
bonum, sed *Ministorum delicta*, qui Dæmones sedibus his proseri-
bere tentant, in causa esse, cur frustra hæc machinæ adhibeantur. Qui
in oppido Schiltach sibi molesto fuit, oppidumque tandem in-
cendit (de quo Thes. cap. 19.) Exorcismos contemnat; quod a Ex-
cistæ furti, sacrilegiique criminibus essent infames. (Vide Carda-
num lib. 19. de subtilitate) (Quemadmodum in rebus aliis; ita in hoc
et duo dæmoniorum Spiritus exigendi negotio, haud parum posi-
tum est in causis agentibus.

NOTATIO IN SEQUEN-

tia Cavita.

HActenus prosecuti sumus Modos, quibus Loca
per se infesta, ut vocauimus, secundo capite no-
stræ Disputationis, à Spirituum molestia & infesta-
tione liberari valeant: discutiendum in posterum erit,
quibus rationibus homines inuenimus, qui ubique suos
persequentes patiuntur Spiritus: Sed initio definien-
dum, Aliene hæc sint à prioribus illis modis. Sit igitur

CAP. LXXX.

*An iisdem rationibus, contra Spiritus, qui certos ho-
mines, ubicumque etiam degant, persequuntur,
agendum sit: quibus oppugnantur illi,
qui loca certa infestant.*

1. D propositam Questionem breuis est responsio. Quæri-
tur, An ad liberandos à molestiis homines, eos, qui ubiq;
pariuntur persequentes Spiritus, eadem rationes effica-
ces sint, atque sufficientes; quas plurimum valere in Locis
per se infestis hæcenus docuimus. Respondetur non sufficere. Ra-
tio in promptu est, quia longè alia illorum locorum, quàm horum
conatio. In per se infestis Spiritus sua quasi domicilia habent; &
locorum

locorum quidam quasi sunt Domini, & possessores. In his, *propter homines*, infestis, veluti hospites versantur; & ob id cum ipsis hominibus; quos persequantur, sedes suas mutant; quas in prioribus illis retinent.

Itaque contingit, ut quamuis fortè hoc, vel illo loco proscribantur Spiritus *ijs rationibus*, quas superius, ad profligandos Dæmones valere diximus, atque *hoc vel illo* loco viuentes, qui eos ferre debent; tuti sint, & à molestia liberi, rursus tamen in easdem molestias incidant, quam primùm aliis locis quibus Spiritus proscripti non sunt, inueniuntur.

Omnino in posterioribus his locis propositum esse debet, ut Spiritibus non tam ad *loca*, quàm ad *homines*, quos persequuntur, accessus prohibeatur. Nec enim tam *loca* hinc, quàm *hominum* rationem habent Spiritus. Nec nobis igitur tam cogitandum, qua ratione *loca* reddamus tuta; quàm qua ratione, ne *hominibus*, quibuscunque etiam locis degant, detrimentum afferatur, cautum sit.

Porrò *vna* & simplex ratio hæc non est. Et quid mirum? *Vna* non est hominum, qui molestias Spirituum sustinent, conditio. Pro conditione hominum alia atque alia ratio instituenda videtur.

Quotuplex igitur est? Duplex omnino. Quia duo hominum sunt genera, qui persequentes Spiritus sustinent. Vnum *improborum*, qui ob peccata, in quibus degunt, hanc Spirituum sustinent carnificinam: alterum *proborum*, qui nullis suis meritis exigentibus pro Spirituum libidine, magno diuinæ prouidentiae cõsilio ipsorum insultibus expositi sunt. Alia hi, alia illi ratione iuuantur. & *qua* vtrique? Hoc sequentibus examinandum. si tamen id dixerimus prius, rationes quas hinc præscribimus, contra *malos* Dæmonum præcipuè Spiritus (qui maximè infesti esse solent) valere.

CAP. XCI.

Qua ratione à molestia Spirituum liberi esse possunt, qui propter peccata, quæ commiserunt, ipsorum infestationes sustinent.

Hacillima videtur illa esse ratio; qua, qui propter peccata Spirituum infestationes patiuntur, ab ipsorum se molestia vindicant expediant se à peccatis, & de liberalitate sibi gratulentur. Si enim hoc solo nomine molestias Spiritus ferre necesse

neceſſe eſt, quia peccatis ſunt impliciti; nonne ſi à peccatorum laqueis ſe expediuerint, ſoluti erunt Spirituum moleſtias? & ceſſabit effectus ceſſante cauſa, à qua ille dependet?

2. Principio igitur omnino hi inducendi ſunt, vt à peccandi conſuetudine deſiſtant, vitamque in melius commutent: ſintque ſeduli in virtutum ſtudio, qui in cœno volutati ſunt vitiorum, quibus in miſeram ſeruitutem Spirituum peruenerunt.

3. Veruntamen ſatis hoc non eſt. Non ſufficit à peccandi conſuetudine deſiſtere ipſum etiam peccatum (quod in anima ſua quaſi ſedem habet) radicitus extirpandum eſt. Non enim infeſtantibus Spiritibus nos ſubiiciunt ipſa tantum, dum perpetrantur, peccata; verum etiam habitus, quos poſtquam perpetrata ſunt, in anima relinquunt: à quibus tam neceſſe eſt animam expurgari, quam ab ipſa peccandi conſuetudine deſiſtere.

4. Hi iam requiritur, & valet dolor de peccatis perpetratis conceptus, vitæque in melius commutande propoſitum: & poſt hæc ſacramentalis Confefſio atque abſolutio; quam ſolam ſecundam tabulam reſapiſ Deus voluit eſſe. Et priora illa quemadmodum neceſſaria ſunt; ita, poſteriora ſi deſint, fruſtra exſpectatur peccatorum venia; fruſtra à Dæmonum infeſtationibus libertas. Prætermittendum nullum, aſſumenda omnia, & ſingula.

5. Et hæc quidem omnia ad Spirituum horum moleſtias tollendas omnino ſunt neceſſaria. ſi ad ipſa accedat Corporis & Sanguinis Domini, in venerabili ſacramento perceptio, maior vis Spiritibus affertur: eoque liſſi illos iis videtur fieri ad homines accessus, quo pluribus maioribusque præſidiis iam ſunt armati. An fortè aut contra Dæmones arma non ſunt corporis & ſanguinis Chriſti ſacramenta? aut leuia ſunt?

6. Suaderem & horum ſacramentorum frequentioreſ uſum his, qui moleſtias Spirituum ob peccata expoſiti fuerunt, propterea, quod Nequam, quam fortiti ſunt ſemel, viuentes vexandi prouinciam, difficulter relinquunt: vt ob id neceſſarium videatur iisdem mortales armis ſæpius inſtrui; quibus maiori victoriæ ſpe contra hoſtes depugnatur. His rationibus contra infeſtantem Spiritum pugnavit infelix mulier, cuius ſequenti Capite mentionem faciemus.

7. Ad hæc, virtutum ſtadium poſtulare. Digniffimum hoc; quoniam & nobis dictum illud à poſtoli, Rom 6 Sicut exhibuiſtis membra veſtra ſeruire immunditiæ & iniquitati, ad iniquitatem; nunc exhibete

habeat membra vestra seruire iustitia in sanctificationem. Sed & virtutum studium vehementer exhorrescunt Dæmons. Credite mihi fratres, dicebat B. Antonius teste Athanasio in eius vita, pertimescit Salanas piorum vigilas, orationes, ieiunia, voluntariam paupertatem, misericordiam, humilitatem, maximè autem ardentem amorem in Christum Dominum. Quid quod fortè hoc etiam sit necessarium? Cum immundus Spiritus exierit ab homine, inquit Dominus, Lucæ II. per amè ulat per loca inaquosa, quærens requiem. Et non inueniens dicit: Reuertar in domum meam, vnde exiui. Et cum venerit, inuenit scopis mundatam, & ornata. Tunc vadit, & assumit septem alios Spiritus nequiores se, & ingressi habitant ibi; & sunt nouissima hominis illius peiora prioribus. Quid hac parabola Dominus? significat ex duobus Diabolum accipere causam, vt reuertatur in domum, vnde expulsus est: videlicet, si aut inueniat vacuam, aut scopis mundatam. Vacua est domus eorum, qui contenti tantùm sunt peccata deposuisse, & destudio virtutum solliciti non sunt. Scopis purgata eorum, qui exterius tantùm virtutem colunt, & radicitus peccata non extirpant.

Hanc rationem contra Spiritus purgandi non frustra assumi, pluribus exemplis doceri posset: nos vno contenti sumus Catharinæ Virginis & Viduæ Sueuicæ, filiæ S. Brigittæ. quæ cum Neapoliagens, à quadam muliere, quæ nocturnas molestias graues à Dæmonio patiebatur, interrogaretur, quibus rationibus se ab iisdem expedire posset: primum fualit puram peccatorum confessionem. aiebat enim ob peccata in confessione celata plerunque id genus illusiones accidere. deinde peregrinationem ad S. Crucis templum; quæ nudis pedibus, & depositio lineo indusio, cum humilitate, cæto continuis diebus perageretur. tertio orationem dominicam atq; salutationem Angelicam, coram Crucifixi imagine in eodem templo septies repetitam. Complect mulier iussa, & vexatio cessat. Vide Surius Tomo 2. in eius vita, fol. 354.

Probarem quoque vehementer; cum sanctorum omnium, tum præcipuè proprij Angelj, cui quisque ab ortu natiuitatis, commendatus est, inuocationem atque tutelam. Huius enim inter alia haud postremum hoc officium est, vt contra inferorum potestates mortalibus sit præsidio. Nec obstat quod, si naturæ vires attendas, quibusdam Dæmonibus hic sit inferior. quoniam quod natura negauit; gratia supplet: qua fit, vt omnibus omnino malis, etiam potentissimis, minimus inter bonos sit superior. quemadmodum alicubi post B. Augustinum docet S. Thomas.

Quod si his machinis aduersaria potestas Dæmonum non frangitur, nec à molestando & infestando his rationibus prohibentur,

bentur, alijs armis tentandi essent; iisdem, quibus bonos & probos homines, qui eorundem insultus sustinent, vtiliter posse instrui confidimus. Et quæ illa? sequens Caput hæc explicabit.

CAP. XCII.

Explicantur rationes, quibus à molestia & persequentium Dæmonum infestatione, liberari possunt homines probi.

1. Via ignorant mortales, adione an amore dignisint, quamdiu in corpore à Deo peregrinantur; idcirco etiam iis, quos conscientia sceleris non arguit, si quando persequentes Dæmones patiuntur, illis ante omnia rationibus vtendum existimarem, quibus diximus eos iuari, qui ob sua delicta Dæmonum carnificinam patiuntur. Neque enim nocet, si in peccatorū numero nos habeamus, quoniā *beatus homo, qui semper est pauidus*: nocet autē plurimū, si cū Pharisæo nos pro *iustis* vètitemus.
2. Addo quod, quamuis etiam esset probabile, nos in Dei esse gratia, & peccati mortalis nulla grauari mole; hæc arma assumi possent, quoniam non ob grauia solum, verū etiam ob leuia peccata, & persequentes & obsidentes Dæmones aliquando sustinent viuentes. Docet hoc clarè de Dæmoniacis, à nobis data Disputatio: vt idcirco, quemadmodum necesse est impios sua peccata deponere, si à Dæmonum infestationibus volunt esse liberi; ita necesse sit iustos, suos veniales relinquere defectus, atq; naves, propter quos molestias Dæmonum sustinent.
3. Quemadmodum illis igitur, ita his à peccatis otium, Confessionis sacramentum, vsum venerabilis Eucharistiæ, virtutum studium, tutelaris Angeli inuocationem, atque alia his similia sedulo commendarem. *Quid si horum nihil iuuat? Ad alia præsidia confugiendum. quæ illa?*
4. Primum est *oratio communis Ecclesiæ*, hoc nomine instituta. valet illa à priuato quocunq; suscepta plurimum: quantum valeret ab vniuersa suscepta Ecclesiæ? & suscepta ex fraterna, quæ summo opere Deo placet, charitate? suscepta verò, pro homine, vt creditur iusto? & quem maxima necessitas, cum summa humilitate coniuncta, ad communes preces implorandas cogit?
5. Deinde est vsum *Rerū consecratarū*: in primis cereæ illius Imaginis quam *Agnus Dei* dicimus; quàm contra Dæmonū insultus valere & forma, qua consecratur, demonstrat, & his versibus confirmat *Andreas Frusius*:

lib.

Ille (Pontifex) preces recitat: mira pietate refertur.

Quas veteris ritus formula certa tenet.

Postulat in primis sacrati aspectus ut agni

Agnum ad caelestem comita corda leuet.

Vtq; salutifera memores vitæque necisque,

Criminis & vitij noxia vincula terant.

Hostis ut insidias stygij ac certamina vincant,

Discipulas mundi, carnis & illecebras.

Aeternæ & fugiant discrimina huncta salutis,

Et supera nunquam destituantur ope.

Sunt tertio Reliquia. Quos illæ certis locis Dæmones proscribere possunt; omnibus non possent? An minor harum hoc, quam quocunq; alio loco vis atq; potestas? Si verò omnibus locis proscribunt; nonne omnibus locis liberum constituunt, & reliquunt hominem, qui alias vbiq; persequentes Dæmones patitur?

Postremum præsidium in exorcismis ponerem. Quod aliis rationibus non potuit, id fortè, hoc conficietur. Pro hoc mirabile exemplum est, quod ex vita S. Bernardi hic ad longum placet ascribere: In muliere accidit, quæ miserimè à Diabolo vexabatur, sed iusta sua culpa. Apparuit illi Diabolus in specie militis valde pulchri aspectu, & in amorè suum intus suggestione latenti, extra locutione blandienti animû eius fallaciter inclinavit. Cumq; assensum mulieris obtinuisset, expâsis brachijs, pedes eius supra vnam manû suarum posuit. altera verò manu caput eius operuit sibiq; eam huius fæderis signo dotavit. Illa quidem virû habebat strenuum militè, sed huius execrabilis cõmercij penitus ignarû. Abutebatur ergo illa, etiam in eodem loco cubante marito, inuisibiliter, impurissimus ille adulter, & incredibili vexabat libidine. Sex annis tantum latuit malum, nec detexit mulier perditæ tanti criminis probrum. septimo verò anno confusa est in seipsa & expavit, tum propter colluionem tam continua turpitudinis, tum propter timorem Dei, cuius iudicio singulis momentis timebat intercepti & damnari. Confugit ad sacerdotes, & piaculum confitetur. Per agrat loca sancta, & Sanctorum implorat suffragia. sed nulla ei confessio, nulla oratio, nulla elemosynarum largitio suffragatur. Quotidie, ut prius & importunus à Dæmone infestatur. Deniq; in publicum initium scelus effusum est. Quo audito & cognito maritus eius contubernia excutatur. Interea ad locum prædictum Vir Dei Bernardus cum comitatu suo venerat: cuius ut audiuit aduentum infelix mulier, se ad pedes eius tremebunda proiecit. Aperit ei lachrymis perfusa horribilem passionem, & ludificationem inueteratam & quod ei nihil profecissent, quacunque fecisset sibi à presbyteris imperata. Addit sibi ab oppressore suo aduentum eius prædictum

& minaciter interdictum, ne ante eius veniret presentiam: quia nihil ei pro-
 desset & ipse recedente Abbate, qui fuerat amator, crudelissimus eius fieret
 persecutor. Audiens hac Vir Dei, blandis verbis consolatur mulierem, & de
 calo promitti. auxilium: praecepitq; ut die altera (tam enim nox instabat),
 confidens in Domino reuertatur: Reversa mane, cum viro Domini blasphemias
 & minas, quas eadem nocte ab incubo suo audierat, retulisset. Ne cures,
 inquit vir Dei, minas eius: sed tolle baculum hunc nostrum, & pone in lecto
 tuo: & si quid potest, agat. Egit mulier: quod iussum fuerat, & recubans
 in lectu suo signo Crucis munita, iuxta se baculum ponit. Adest ille conti-
 nud: sed nec ad consuetum opus, nec ad cubile ipsum praesumpsit accedere:
 tamen minatur acerrime, quod discedente viro Dei, ipse in eius supplicia re-
 uerteretur. Instabat dies Dominica, & voluit vir Dei per edictum Episcopi
 pupulum in Ecclesiam accersiri. Cumq; ipsa die populus maximus ad Ec-
 clesiam conuenisset: inter Missarum solennia, comitantibus Episcopis Gansfredo
 Carnotensi, & Britio Nannetensi, ipse ad ambonem conscendit, & ut omnes,
 qui in Ecclesia erant, candelas accensas in manibus teneant, locutus edi-
 cit. Quod & ipse cum Episcopis & Clericis faciens, inauditos Diaboli ausus
 publice apperuit: & fornicatorem Spiritum, qui in tam horrenda inquina-
 menta, etiam contra naturam suam, exarserat, cum omnium fidelium, qui
 aderant, subscriptione anathematizatur, & auctoritate Christi, tam ad illam;
 quam ad omnes mulieres deinceps interdicit accessum. Exinctis itaque sa-
 cramentalibus illis luminibus, extincta est deinceps tota virtus Diaboli: &
 mulieri post confessionem communicati, nunquam postea apparuit inimicus,
 sed irregressibiliter eliminatus aufugit. Haec ex vita D. Bernardi.

Magna haec virtus Exorcismi: sed cuius ex sanctitate viri Dei
 vires non parum auctae fuerunt. quo nos utimur, etiam magna vir-
 tus, sed non tanta, semper, quanta illius: quod in sanctitate, Exorci-
 stae nostri multum S. Bernardo cedant: quod fit, ut noster optatum
 effectum non semper consequatur. quod dum fit, persecutio Spi-
 rituum patienter sustinenda: & ferendum, quod emendari non
 potest. & ex necessitate facienda virtus.

CAP. LXXXI.

*Communis quaedam ratio, qua a persequentium dam-
 natorum Spirituum molestia, tam probi, quam
 improbi liberantur.*

Reter bipartitam iam, duobus praecedentibus capitibus,
 explicatam rationem, qua improbitatem Spirituum de-
 clinant tam mali, qui in peccati vindictam. Illam susti-
 nent; quam pij, qui ob virtutis exercitium, alia quaedam

datur, quæ utrisque ex æquo feruit. cuius licet vires tantæ non sint, quantæ priorum; hic tamen quid possit, explicandum est.

Tribus videtur illa modis constare. Vnus à loco petitur. alter ab hominum societate; tertius à lumine. Certa quædam sunt loca (templa puto) quibus si, qui persequentes sustinent Spiritus, inueniantur, ut plurimum sunt tuti: Sunt ut plurimum tuti, si soli non agant, sed societate gaudeant aliorum. Denique si tenebras fugiant, & in luce versentur.

Quod dicimus, eorum confessione didicimus, qui molestatis Spiritus sunt passi. Hi requiem se in locis Deo consecratis; in hominum societate; & clara luce habuisse, non semel professi sunt. Sed nec horum nobis testimonio destitutis; rationes desunt atque argumenta.

Declinant hi Spiritus templa, quia morum & omnis pietatis sunt scholæ, quia Imaginibus; atq; Reliquiis instructa sunt: quia Christi venerabile corpus, sub speciebus panis continent: denique quia per consecrationem ab Episcopo factam omnis ipsis aditus ad illa est præclusus.

Et multitudinem declinant. ferè tentant & molesti sunt solitariis. plurima pro hac re sunt exempla. Clarissima verò duo; Eux, primæ omnium parentis: atque Christi saluatoris: quorum hunc in deserto, illa in paradiso aggressi. Vtrumque cum solus ageret.

Fugiunt quoque lucem. quid mirum? principes sunt tenebrarum à Deo, qui lucem inhabitat inaccessibilem, longè recesserunt. gressu operibus tenebrarum ad exteriores inferni tenebras destituti.

Veruntamen, ut diximus, non tantæ vires harum machinarum, quantæ illarum, quarum superius mentionem fecimus. duobus modis hæ ab illis differre videntur. primò, quod ad tempus tantum libertatem à molestia tribuant. deinde, quod non ita, ut prioris illæ sint certæ.

In prioribus hoc propositum; ut Spiritibus accessus prohibitus sit, atque ab omni molestia liberi sint viuentes. In his neque hoc est propositum; neq; si propositum esset; aut sperare, aut expectare possunt viuentes.

Fallunt quoque posteriores hi modi. Sunt Spiritus quidam, qui etiam in luce meridiana sunt molesti. Sunt qui nec quantumvis magnam hominum verentur multitudinem. Sunt qui templis vix absint. Exempla omnium aliàs dedimus.

Finis Tertia partis de Infestis Locis.

84-3

DISPV-

LIBELLVS
DE TERRIFICATIO,
NIBVS NOCTVRNISQVE
TVMLTIBVS QVAE HOMI
NVM MORTES PORTEN
DERE SOLENT.

Um argumento de Locis infestis communes esse videntur strepitus nocturni, atque terriculamenta, quae quorundam mortē praere, & indicare solent. Quocirca non abs re fecerimus: si de horū authore, et finibus pauca dicamus: modū etiā, quo illa fiunt, & tempus atq; loca, quibus fiūt, exposuerimus. Nam excitari hos strepitus, et hominibus haud rarò his timorem incuti, nemo potest dubitare. Tot horum praebet exempla quotidiana experientia quod sufficere possunt, ad hanc rem non doctis solum, & literatis hominibus, verum etiam, rudi populo persuadendam.

CAP. I.

Inquiritur causa efficiens nocturnorum terriculamentorū, quae mortis solent esse indicia: & ostenditur illa non fieri vel à deo, vel ab eorum animabus, quorum mortem significant.

Difficilis verò res est definire, quānā horum tumultuū, & terrificationū causa efficiens sit, quisue author: sed quamvis difficilis, non tamen impossibilis, forsitan verū authorem inueniemus, si prius, à quibus fieri non possint demonstrauerimus.

Primum

Primum omnium certum est, ab aliquo fieri. Quæcunque enim fiunt, cum sui ipsorum causæ esse nequeant; omnino oportet, aliquid præter se habeant, quodcunque tandem illud sit, quod ipsorum sit, ipsa que efficiet. Habebunt igitur & hi tumultus aliquam sui causam.

Quam vero ipsorum causam afferemus? à quo tumultus hi fieri dicendi sunt? Necessè est aut à rebus corporeis aut ab incorporeis proficisci. Neque enim video quidnam hic tertium admittere debeam.

Porro in rerum corporearum genere gradus sunt plures. Atque ut ab imperfectioribus initium sumatur. sunt hic hominum spiritus, tam viuētium, quam vitæ defunctorum: sunt Angelorum, tam bonorum quam malorum. Et, qui omnium Spirituum pater est, Deus Opt. Max.

Hos gradus inter res corporeas distinguere hic necesse nõ est. Quamuis enim inter ipsas multi sint, quæadmodum & inter incorporeas; ad tumultus tamen hos excitandos nihil faciunt, quæcunque; ad gradus hos, quomodocunque; etiam, reuocantur. Si quid in genere rerum corporearum est, cui hos tumultus & terrificationes tribuere debemus, erunt homunciones quidam (fortè lares domesticos benedixeris) qui inter hominem atque brutum à quibusdam medium quiddam dicuntur, & nec homines verè sunt, nec bruta.

Cum igitur tam sint varia rerum genera, à quibus tumultus, de quibus quæstio est, excitari dicemus? Age hoc inquiramus. At equidem duo hic certa atque extra omnem cõtrouersiam posuerimus; reliqua quia difficultatè habere possunt, diligentius excutienda sunt. Certum est à Deo Opt. Max. non excitari. Certum non excitari à Spiritibus eorum, quorum mortem significat.

De Deo nullum dubium animũ habere potest. Indignum est, diuinæ Magestati has terrificationes & ludificationes ascribere; Sed & quæcunque; sub cælo fiunt, si duo aut tria, quæ prorsus diuinã virtutem requirunt, excipias, aut per proprias rerum causas, aut Angelorum opera & ministerio exequitur.

Non ignoramus esse quosdam, qui humanũ animum, eius scilicet, cuius mortem hæc signa præcedunt, è corpore emigrare putant, atque horum tumultuum authorem asserunt, verũ hi grauissimè errant. Potestne animus corpus desere; & ipsam interim vegetare atque mouere? Aut fortè vnus idemque; animus diuersis locis existit? & qui, verbi causa in superiori domus parte hos tumultus excitat; idem corpus, quod alibi decubuit, conseruat, & fouet? Neutrum horum dici potest.

Sed

9. Sed nec tumultus hi eos, quorum mortis indicia sunt tum latere possent; si ab ipsorum spiritibus excitentur (neque enim potest animus quæ agit, ipse ignorare.) At latere tam est certum, quam certissimum, quod fiant.
10. Quid quod nec ab animo hominis commodè omnia fieri possunt, quæ in hoc genere fieri, quandoque obseruamus; aut si fieri possint, cur sic fieri debuerint, rationes iustas satis vix reddere possumus: Verum quoniam hæc dubia non sunt, reliqua persequamur.

CAP. II.

Docetur terrificationes, & dictos tumultus non fieri ab homuncionibus quibusdam: sed nec esse tales, quales dicuntur, homunciones.

1. Vi homunciones quosdam, medium inter bruta & homines, sub humana tamen forma, animantium genus constituunt; qui occultis quidem locis latitent, sed tamen hominum aspectibus se quandoq; offerant; illi cum ratione quadam hos tumultus iis authoribus triouere videntur; quemadmodum & multa iisdem, quæ hominibus obsequia exhibent, ascribunt.
2. Sed tamen si rectè philosophari voluerimus; deprehendemus neq; tales homunciones in rerum natura esse; neque si essent, mortales hominū posse præscire; quocirca nec indicare; neq; si præscirēt, tumultuum horum atq; terrificationum autores esse.
3. Si enim sunt hi homunciones; vbi quæso degunt, & sua habent domicilia? Mirum valde est, quod inter homines versari dicantur; & tamen nullus vsquam, vbi domicilia sua habeant, locus repertus sit.
4. Deinde qua ratione genus suum, ne intercidat, conseruant, & propagant? (Neque enim putandum est ipsos immortales esse & perpetuam hinc vitam agere, quemadmodum in celis agunt angeli) An fortè eadem ipsorum, quæ hominum, atq; brutorum animantium conditio est; vt quidam ipsorum occidant, alij in eorum locum succedant? At quemadmodum ipsorum non inueniuntur domicilia; ita neque aliquando inuentus est, ex his vnus, qui ex hac vita discesserit: non inuentus est; qui in defuncti locum sit successus.
5. Quibus etiam rationibus vitam suam sustentant? quibus rebus

bus victitant? Aëre viuere, dici non debent; bestiarum atque brutorum animalium cibum tribuere absurdum est; cum ad homines proximè accedant, & vix alio, quàm statura differre videantur. An igitur humanus cibus illis tribuendus est? sed hic sæpe non suppetit; cum in desertis castris, reliquis ædificiis, ad quæ nec homines veniunt, nec humanus cibus defertur, plerique ipsorum versari dicantur.

Quærimus quoque, Vtrum æternæ beatitudinis, & quam in futura vita expectamus, felicitatis participes fieri valeant; an potius vnà cum corpore animus ipsorum intereat? Secundum hoc dici nequit, cum & humanam formam referant; & multa, quæ sine ratione non fiunt, peragere dicantur. At primum illud nulla ratione dici debet; cum media, quæ ad salutem illam assequendam necessaria sunt, atque à Christo Domino instituta; prorsus ab ipsis negligantur. 6.

Omnis ratio cur hi homunciones esse asserantur, ex ipsorum apparitionibus desumpta est, quia scilicet aliquando inter homines sunt visi, sed, pfectò hinc paruum argumentum ad ipsos astruendos colligitur, quàm quæso multa sunt, quæ sub aspectum cadunt, & tamen non nisi sensuum sunt illusiones, & præstigiæ? aut certè spirituum sub humana forma Apparitiones? 7.

Sed quamuis etiã homunciones hos admittamus, tumultuum tamen horum causa dici non debent. propterea quod mortes hominum quorum hi tumultus indicia sunt, præscire nequeant. Cum enim inferioris conditionis esse dicantur ipsis hominibus, nec tantum valere iudicio & ratione, quantùm homines, pfectò quod homines non possunt, nec ipsi poterunt, hominum scilicet mortes præscire, & indicare. 8.

Fortè quia aliis occupationibus non distrahuntur, ad hominum naturas & temperamenta diligentius attendunt, & idcirco, quæ nos aliis occupationibus impediti præscire non possumus, illi præsciunt. Sit ita verum, qua ratione iam illorum exitus præscire dicendi sunt, quibus violenta mors adfertur? Cum igitur etiam horum ex hac vita discessum tumultus præcedant, quemadmodum non horum, ita neque priorum tumultuum auctores dici debent. 9.

Constituamus etiam ita esse, vt hominum mortes possint præscire, necdum tamen hos ipsis tumultum ascribere posse videmur. Id primum inde manifestum est, quòd cum paruo admodum sint corpore, magnas vires habere credi non debent, quocirca nec 10.

tumultus hos, qui quandoque magni sunt, & magnas vires requirunt, ab ipsis excitari vlla ratione poterunt.

11. Præterea quoscunque ipsi tumultus excitant, eos necesse est corporum collisione (& quidem eorum quæ concuti audiuntur) excitari. Audimus sæpe aleres deferri, ligna aptari, raptari instrumenta, clauos infigi, & mox postquam ad loca, vbi tumultus excitantur, aduolamus, nullum in similibus corporibus motum fuisse, magnis argumentis deprehendimus.

12. Denique diuersis quandoque locis, maximèq; distantibus hi tumultus excitantur. An fortè diuersis etiam locis hos homunciones constituemus? aut postquam in hoc loco excitârunt, ad alium, vt ibidem excitent, transmigrare dicemus? Dici hæc possint, an cū ratione vehementer dubitauerim.

13. Spirituum igitur opera terrificationes fieri, ex dictis videtur posse concludere. Spiritus sunt, qui tumultus excitant; qui gemitus & eiulatus effingunt: qui funus deducunt, qui tumbas, in quibus defunctorum corpora reconduntur, faciunt. Spiritus sunt, qui vniuersa hæc, atq; his similia efficiunt.

CAP. III.

Demonstratur dictos tumultus non excitari à Spiritibus hominum illorum, qui ex hac vita discesserunt.

1. **R**estat inquiramus, à quibus Spiritibus fiant, qui excitantur tumultus: An ab humanis, qui hanc vitam vnà cum corpore, quod aliquando informarunt, reliquerunt; an ab Angelis: siue illi beati sint, siue æternis suppliciiis; ita eorum meritis exigentibus, mancipati.

2. Humanos Spiritus ad viuos quandoque redire dubium non est. Id aliàs à nobis multis rationibus demonstratum est. Dubium quoque non est, plurima ipsos officiorum genera apud viuos exercere, vtuntamen exercent quæcunq; velint; in hoc certo genere operas suas ipsos collocare credendum non est.

3. Animorum post hanc vitam non illa propria conditio est, vt Dei apud homines sint ministri; aut quædam in hoc mundo pro officio munia obeant, adsintque rebus humanis; sed vt laborum suorum fructus recipiant; & vel Deo perfruantur, vel debitas pœnas persoluât, quocirca in hoc genere, quod agant, habêt nihil.

Non sine singulari Dei prouidentia, atq; dispensatione fit; vt
viuo-

viuorum rebus defuncti adsint: & quæcunque hanc dei prouidentiam atque dispensationem requirunt, rarius eueniunt: at tumultus hi rari non sunt: sunt propemodum quotidiani.

Petebat Epulo, ut ad uiuos rediret Lazarus, qui fratres miserandæ suæ conditionis admoneret. Quid hîc Abraham? Habent, inquit, Moysen & prophetas: audiant illos. vrget secundo Epulo: putat futurum, ut pœnitentiam agant, si quis ex mortuis ad eos uenerit. Sed bene Abraham: si Moysen, inquit, & prophetas non audiunt, neque si quis ex mortuis resurrexerit, credent. An non idem dicere nos possemus? habere, inquam, uiuos Moysen, & prophetas? habere tot præsentissimæ mortis exempla, & argumenta? opus non esse; ut ad uiuos defunctorum animæ redeant, & instantis mortis commonefaciant?

Si sacras literas consulamus, reperiemus Deum per Angelos plerunque expediuisse, & non per humanos spiritus; si quando aliquid præter rerum ordinem fieri uoluit. quorsum igitur humanorum spirituum in hoc negotio, non autem Angelorum, si quidem aliquorum uellet, opera ueretur.

Cùm tumultus hi atque strepitus mortis quædam indicia sint; quibusnam humanis spiritibus ipsos excitandi officium tribuemus? iisne, qui cum Deo iam in cælis vitam scelicem agunt? an qui purgatorio igne expurgantur? an qui in inferno scocij sunt Dæmonum?

Esto primi illi Deo reuelante cognoscere possint, qui ex hac uita discessuri sint; ut tamen iis hoc Deus reuelet (cùm ipsorum non inter sit) uelictq; mortis hominum, quasi nuncios quosdam esse, quis credat.

Si quando rebus nostris Beatorum spiritus intersunt, sese exhibere solêt, & ea quidem forma, ut agnosci facile possint. quemadmodum exempla eorum, qui apparuerunt, docent, at ubi strepitus hi excitantur, authores ipsorum conspiciuntur nunquam.

Adde quod beati spiritus uix unquã rebus nostris autoprospopos intersint: Angelorũ ferè opera fiunt, quæcunq; per ipsos fieri uidentur. Et qui in propriis negotiis, cùm maximè deberet, rebus nostris non intersunt; interessent, quando ratio ipsos nulla ut aliorum intersint, cogit?

Eadem propemodum de secūdis spiritibus dici possunt. Neq; enim credi debet, q̄ interitus hominũ cognoscant: quare nec eorũ vlla signa dare poterūt. Neq; quod appareât, quin status sui cōditionem aperiant; quare nec hîc quidquam negotij habebunt.

Tt 2

sed

12. Sed & illi ad viuos redeunt, non vt rebus nostris prospiciant verum vt suis consulant. vt nostras preces, inquam, atq; patrocini obtineant. Quando autem vel preces, vel patrocina per eos, quos hos strepitus excitant, expetita?

13. Tertios similiter duæ causæ prohibere videntur. prima est, quod mortem hominum illi præscire non valeant, quocirca nec vlla eius signa dare: altera, quod etsi scire valeant, id tamen officij nobis impendere non permittat odium nostræ salutis, quo flagrant maximo.

CAP. IIII.

Animas puerorum, & eorum, qui cum solo peccato Originali, vel etiam veniali hinc discesserunt, non excitare hos tumultus & terrificationes.

1. **S**unt præter eas animas, quæ vel in cælo degunt, vel inferni pœnas experiuntur, vel expiantur igne purgatorio; aliæ quædam, eorum scilicet hominum, qui aut cum solo originali peccato ex hac vita discesserunt, aut ad Originale venialia quædam, vt vocamus, adiecerunt. Ab his tumultus hos excitari fortè existimauerit quis. nec vt apparet, immeritò.

2. Cùm enim ad cælum admitti illæ non possint, ob onus peccati, quod circumferunt: & peccatum ipsorum inferni intolerabilibus cruciatibus vindicari (vt quidam volunt) non debeat; alicubi videtur ipsis inter homines aliquis esse posse locus, vbi quamuis non profus miseram, non tamen felicem vitam agant.

3. Hic verò, inter alia etiam hoc officij genus subire dici posse videntur; vt horum tumultuum sint authores: & quam ipsi secuturam mortem intelligunt, eandem externis quibusdam signis & argumentis hominibus reuelent ac denuncient.

4. Quid enim toto tempore agerent? quas occupationes haberent? diuinorum contemplatio illis negata est: naturalium rerum cognitio apud ipsos est parua: in iis, quæ præsentibus obseruant, se occupant: inter quæ, cùm possit esse mors hominum; omnino & illam videntur posse præscire; & eandem his tumultibus denunciare.

5. Porro hoc officij genus iis potissimum animabus tribuendum videtur, quæ cum Originali venialia peccata coniunxerunt. Cùm
eni

enim hoc nomine aliqua, sensus etiam, & non damni tantum, poena dignæ sint; & illa, quæ in inferno infligitur, nimis pro leuibus istis erratis videatur grauis; nonne dici posset iustissimum esse, si ad hanc hos tumultus & strepitus excitandi conditionem damnati dicantur?

Omnino enim Spiritibus hisce poena esse videtur, & certis locis astringi; & hominum conditiones morbosque obseruare, & viuentes mortis aliquorum certiores reddere; atque aliquando funebrem pompam instituere, & deducere. 6.

Porro licet poena hæc hisce Spiritibus tribuatur, non tamen putandum est omnium animas, qui huius conditionis sunt, hoc supplicij genus experiri. Non vnus est Deo modus, quo peccata vindicet. punit quosdam hac, quam nunc explicauimus ratione, cum aliis alias seruat rationes, sine vlla tamen eorum, qui puniuntur, iniuria. 7.

Probabiliter hæc, vt videtur, dicuntur, vtrum verè, nullus facile, nisi cui reuelatio aliunde facta est, dixerit. Veruntamen & hæc assertio difficultatem habet non paruum: quod sequentibus docemus. 8.

Primum omnium vnde constat inter homines Spiritus hos locum aliquem habere? Esto post extremum iudicij diem hunc mundum sint inhabitaturi, quod tamen iam inter viuos degant, nostrisque rebus intersint, dici potest, probari non potest. 9.

Deinde, sit illis inter viuos locus aliquis. vnde viuorum mortes scire possunt, non solum quæ naturales sunt, verum etiam violentas? An fortè naturas hominum plenè perspectas habent? vt quamdiu vitam suam propagare possint valeant cognoscere? Et si hoc detur, violentas mortes, quæ à libera procedunt voluntate, quomodo cognoscent? 10.

Tertio, solet Deus Angelorum opera vtî, si quid hominibus velit significatum. hinc nomen administratoriorum Spirituum adepti sunt. quod si igitur homines præsentis & instantis mortis monere velit, Angelorum, non horum Spirituum opere vtetur. 11.

Addo, quod cum hoc strepitu quandoque coniuncta sunt aliqua, quæ vix illis Spiritibus videntur posse tribui. Quis enim tantas ipsorum vires dixerit; quantæ requiruntur ad maximos, qui aliquando excitantur, strepitus? ad grauissima, quæ obseruata sunt translata onera? Et si strepitus hos ipsorum vires excedere negare nolumus, quis illis tribuat, vt pompam funebrem instituant, & suis viribus absoluant. 12.

*Bonos Angelos non esse authores tumultuum, qui
prænnuncij mortis esse solent.*

1. Vm (vt dictum est) humanorum Spirituum opera terrificationes hæ, & tumultus nocturni, de quibus disputatio est, non fiant, omnino necesse est ad Angelos ipsos transferri, quorum non parvæ sunt in hoc sensibili mundo cum hominum genere occupationes.
2. Quoniam verò hi duplicis generis sunt, & contrariorum pro-
pmodum studiorum, utrisque tribuendi sunt. gravem habet disputa-
tionem. facilius est Discipulum hic quam Doctorem agere.
3. Qui rem ipsam, quæ agitur, velit attendere; cum mortis homi-
nes admonere videantur, atque in reddendâ De orationem vocari;
facile sibi patietur persuaderi; hæc non improborum Spirituum,
qui salutem hominum oderant; sed bonorum, qui eandem
amant; opera esse & functiones.
4. Qui verò omnia diligentius secum expendet haud parum ani-
mo fluctuabit. Quid, quod contrarias cogitationes facile admittat?
Si enim in his terrificationibus propositum est, ut mortis homines
admoneantur, quid quæso opus est tot tumultibus? tanto strepitu?
pompe etiam funebri, & sexcentis aliis; ùm multo facilioribus ra-
tionibus mortis homines admonere valeant?
5. Accedit quod certum ex hoc strepitu argumentum subsecu-
tura mortis peti non possit. Quis enim, utrum mortis indicium
sit, dixerit; an ob aliam causam excitetur? Esto postquam mors
subsecuta est, mortis signum fuisse dicere possimus; sed tamẽ dum
excitaretur, mortis argumentum esse, certo dici non potuit.
6. Et ut mortis certissimum sit signum, nondum tamen cuius
mortem portendat sciri potest. quapropter cum singuli, qui in viâ
aliqua familia cõmorantur, ad se illum pertinere existimare pos-
sint, frustra hæc à bonis Angelis opera susciperetur.
7. Aliis etiam locis, quam ubi is, qui mortem obit, strepitus hic
auditus est, & auditur frequenter; aliis locis hæc mortis pronõsti-
ca signa observata. Novimus Moguntia mortuum, cuius mortem
signa non Moguntia, sed alio loco, ubi is prædia sua atq; facultates
habebat, præcesserunt: quomodo verò hic absentibus signis, ut ad
mortem se compararet, moneri potuit?
8. Quo tempore plerique animam exhalant, eodem ipso tu-
multus excitati sunt non rarò. at verò tum eo sine excitatione esse,
vt ad

vt ad felicem finem se homines præpararent, quis dixerit?

Et pessimorum hominum exitus hæc terriçamenta præcedunt, & sanctissimorum virorum. verùm vt his illis opus non est; ita priores illis sunt indigni. Iusto enim Dei iudicio fit, vt qui viuentes oblitii sunt Dei, morientes obliuiscantur sui.

Præcedunt quoq; infidelium mortes, nec eorum tantùm, qui Christi fidem aliquando complexi fuerunt, sed & Iudæorum atq; gentilium, qui eandem impiè reiecerunt. Cùm verò his nulla sit spes salutis æternæ reliqua, quid est necesse, vt de exitu suo, atq; ex hac vita discessu, his argumentis moneantur?

Non igitur in hoc strepitu atq; tumultu propositum est, vt ad felicem ex hac vita egressum mortales se comparent. Quocirca concludi ex hoc argumento non debet, bonos esse Spiritus, à quibus hi tumultus excitantur.

Alia etiam ad hanc rem confirmandam argumenta suppetūt. Administratorij sunt Spiritus Angeli boni: Deo, in quibuscunq; ille rebus velit operas suas promptissimè offerunt. Quod si igitur hic operas suas locant, necesse est id Dei fiat imperio atq; voluntate at cùm ratio nulla dari possit, cur hos tumultus Deus excitari velit, & imperet, cur bonis Angelis ipsos iudicamus tribuendos?

Mirum est, quod cum tot & tam illustria bonorum Angelorū in sacris literis munia & officia describantur, huius tam frequentis & vsitati nulla fiat mentio. Mirum est apud Sanctissimos Ecclesiæ Doctores tantùm huius esse silentium, præsertim cùm inter ipsos reperiantur, qui integra volumina de bonorum Spirituum sancti onibus posteritati reliquerint.

Leuitatis præterea nec pauca nec leuia cum his tumultibus coniuncta sunt argumenta. vt verò horum authores Angelos dicamus, qui perpetuò Dei faciem contemplantur, res est indignissima.

CAP. VI.

A malis Spiritibus tumultus qui mortis sunt indicia, excitari.

Facile ex dictis quilibet concluderit, malorum Spirituum opera terrificationes & tumultus, qui mortis prænuncij sunt, excitari. Cùm enim necesse sit à Spiritibus illos fieri: & nec illi qui in humanis adhuc corporibus degunt, nec qui corpora reliquerūt, & alibi versantur: nec Angeli boni ipsorū authores sint, quibus quæso, nisi malis Spiritibus ipsos tribuemus?

Et pro-

2. Et profectò nihil est in hoc genere, quod ab illis spiritibus sit alienum, aut eorum vires excedat: multa etiam sunt, quæ vt hæc ipsis officia tribuamus, vehementer persuadent. Docemus vtrunque.

3. Necessè est, vt spiritus, qui horum tumultuum sunt authores, præsentès sint iis locis, vbi tumultus excitantur. Necessè est, vt tumultus excitare valeant. Necessè, vt possint funebrem pompam instituere. Necessè, vt possint scire futuros hominum ex hac vita quos indicant egressus. quid horum in malis spiritibus desideratur?

4. Locis iis, vbi tumultus excitantur, posse spiritus præsentès esse nemo negauerit. Magna ipsorum vis est: magna potestas. quocunque propemodum volunt, se loco sistere possunt. At quemcunque ipse aditus patet.

5. Valent quoque tumultus hos excitare. In corpora quid non valent? Nonne omnia propemodum ipsorum virtuti subiecta sunt? nonne quocunque volut vi sua impellere possunt? quocirca cum tumultus hi ex corporum collisione orientur; & hos poterunt; & multo grauiores excitare.

6. Sic in ipsorum potestate est funebrem pompam componere. Neque tantum mouere possunt externa, possunt quoque sibi assumere, & quibuslibet vsibus accommodare. possunt quascunque formas illis dare, quamquam pompam funebrem non effectis solum corporibus representant, sed sensuum quoque nunc externorum nunc internorum fascinatione & illusionè.

7. Et cum ingenio sint sagacissimi, plurimumque rerum experientia valeant, norint præterea rerum naturas, & hominum complexionès exactissime; quis dubitabit quin hominum plerumque interitus præcognoscant? præsertim cum & Medicorum quidam reperiantur, qui ea scientia polleant, vt non diem solum sed horam quoque mortis valent prædicere.

8. Vt verò quod possunt velint, & hos tumultus excitent, omnino credendum est. Multæ sunt causæ, quæ vt hic operas suas locent, ipsos mouere videntur.

9. Primùm, hæc occupatio aliquod miseriarum ipsorum leuamen videtur; dum ad suas pœnas tanto minus attendunt, quanto magis externis his ludificationibus distrahuntur.

10. Deinde libidini suæ quadam ratione sic faciunt satis. Cum enim hominibus molesti esse percipiant, libenter quas habere possunt, ipsas molestandi occasiones arripiunt. quocirca & hanc, vbi non parua trepidatio incutitur, non abiiciunt.

Lucrum

Lucrum etiam inde aliquod sperant. Neque enim ipsam hinc propositum, ut mortem futuram denunciant, quam ut homines eò ducant, ut diuinum quoddam numen credant, quod horum tumultuum causa existat, cui ob id honorem aliquem, cum animarum suarum detrimento, impendere sit æquissimum. 11.

CAP. VII.

Tumultus siue terrificationes mortis prænuuncias excitari à Demonibus, qui sunt ordinis inferioris.

DAEMONUM opera strepitus hos excitari, & mortis prænuuncia fieri demonstratum est; quorum verò hoc proprium sit studium, an sine discrimine omnium, an certorum tantum, non iniucundam habet questionem. Neque enim Dæmonum omnium vna est conditio, neque omnium eadem occupationes. Grauiora alii aliis habent studia, prout alij aliis plus valent ingenij acumine, agendi potestate, nocendi voluntate. 1.

Etenim extra controuersiam est, ex omnibus omnino ordinibus, quos aliquando communis cù bonis Angelis habuerunt spiritus illos cecidisse. extra controuersiam est per peccatum naturam non sublatam. quemadmodum igitur ante peccatum non æqualis omnes fuerunt perfectionis, ita neque post peccatum vna naturæ omnium conditio est. 2.

Conditionem naturæ, studia & functiones sequuntur. Hoc quemadmodum in rebus omnibus certum est; ita in his spiritibus nullam habet dubitationem. Quocirca non eadem inferiorum, quæ superiorum sunt functiones: grauiora hi officia subeunt, illi leuiora munia exequentur. 3.

Quod asserimus, facillimum fuisset in spiritibus deprehendere; si à gratia, in qua creati erant, non excidissent. iam postquam à gratia exciderunt, etsi non omnino, quadantenus tamè suos ordines seruant, & pro naturæ conditione opera faciunt. 4.

Et dictis ut unque licebit coniectere, quosnam spiritus horum tumultuum auctores constituere debeamus. Attendamus principio quasnam spiritus mali apud viuos occupationes habeant; tum deinde hoc ipsum de quo præfens est disputatio, opus inspiciamus, & non ita difficile erit de tumultuum nocturnorum auctoribus statuere. 5.

6. Occupationes dæmonum cum hominum genere iunt variæ. Nos pro instituti nostri ratione vniuersas in duas classes possumus partiri; vt alias maioris momenti, & quasi magis principales dicamus; alias leuioris, & quasi minus principales.
7. Priores illæ ex triplici causa definiuntur. ex conditione personarum, cum quibus illæ suscipiuntur: ex rerum, quæ suscipiuntur mole & difficultate: denique ex grauitate mali quod spiritibus vt hominibus incommodent, propositum est. vbi hæc considerantur, hoc est, vbi neque dignitas adest personæ, neque negotij perficiendi difficultas: leuia etiam proposita sunt mala, leuioribus Dæmonum occupationes dicere licebit.
8. In priori genere fuerunt tentatio Christi in deserto habitus; excidium 185000. Assyriorum in exercitu Sennacherib vna nocte delectorum; & primorum nostrorum parentum in paradiso infelix casus. In posteriori sunt nocturna ludificationes. intempestiua terriculamenta, & cum sordidis hominibus turpes & obscæni congressus.
9. Priores exercent vt perdant: posteriores, vt vexent & molesti sint. Quemadmodum in hac vita, dum bella geruntur, non semper aduersæ parti propositum est, vt hostes perdant: sed quando que, dum perdendi facultas non datur, iuuat molestos esse, terrere, timorem incutere: ita humani generis iuratissimis hostibus dæmonibus non semper propositum est vt perdant, sed quando que etiam, vt molesti sint, & vexent.
10. Hæc Dæmonum studia, hæc cum hominum genere occupationes. Quas nunc quibus tribuemus? quas alias, quam quas ipsi sibi Dæmones deferri volunt? Quis porro dubitauerit, quin priores illas postulent illi altiorum ordinum, posteriores autem inferioribus relinquunt. Pro conditione personarum haud incommodè officiorum distributio constituitur.
11. Superbi admodum sunt Dæmones, illi imprimis; qui naturæ præstant dignitate. Quocirca quamuis nocere omnibus cupiant, non tam facilè tamen leuioris conditionis homines aggrediuntur; cum iis potius bellum suscipiant, qui in altiori sunt sanctitatis aut dignitatis gradu. quoniam si hos vincant, speciosior ipsorum est triumphus: si vincantur, minor est confusio, quam timent & horrent.
12. Idem illi superiorum ordinum Spiritus ardua magis atque difficilia in se suscipiunt onera. Id illorum postulant naturæ vires. id ad maiorem cumulum gloriæ ipsorum, quam studiosè quærunt, facit: minor etiã hinc, si ex voto res non succedat, timetur confusio.

Eorundem est grauius erga humanum genus odium, quàm aliorum, qui inferiorum sunt ordinū. at odium sequitur nocendi studium. itaq; fit, vt his maximè vt noceant, & maiora mortalibus detrimenta offerant, propositum sit. 13.

Leuia igitur illa munia, & minores occupationes inferioribus Spiritibus relinquuntur, in quibus vel personæ dignitas non postulat aliquem ex illis superiorum ordinum, vel leuia expedienda sunt munia, vel non ita magna proposita sunt mala. 14.

Hæc cū ita sint, non malè quis concluderet inferiorum ordinū Dæmonū opera hos, de quibus quæstio est tumultus excitari. Nam vt ipsos in priorum occupationum genere ponamus, & superiorū ordinum Spiritibus tribuamus, neq; postulat personarū dignitas, quarum causa ipsi excitantur, neq; rei quæ hic suscipitur difficultas neq; magnitudo mali, quod in his propositum est. 15.

Esto etiam ad Principes viros hi tumultus pertineant, eorū funera & mortes portentant. sed tamē nulla dæmonibus cū ipsis cōcertatio, nulla pugna. Aliis quandoq; etiam sordidis & abiectæ cōditionis hominibus principū mortes his prænūciis insinuantur. 16.

Sic in his excitandis non opus est arte magna, aut magnis viribus. Minimus inter omnes Spiritus ea arte pollet, & iis est viribus, vt hos atq; multo maiores excitare valeat. Minimus quoq; ingenij vi qua præditus est, imminentem hominibus mortem, quæ his tumultibus significatur, præscire potest. 17.

Malum deniq; hic magnum propositum non est. præcipua causa, cur opera hæc a Spiritibus suscipiātur, illa videtur, vt hominibus terror incutiatur. qui quamuis malū aliquod sit, tantum tamen nō est, vt illud sibi superiorum ordinum Spiritus reseruare debeant. 18.

Sed & alias ob causas hæc studia inferioribus Spiritibus tribuerim. Dubium non est: tantum horum peccatum non fuisse, quantum fuerit Spirituum superiorum ordinum. Itaq; nec tanta ipsorum pœna, quanta superiorum. quoniam pro delicti quantitate, modus pœnarum. Cū igitur non parua dæmonum pœna sit inferni carcere concludi, profectò, si aliqui ab hac liberi sunt (vt sunt) erunt inferioris ordinis Spiritus. si aliqui hanc sustinēt, sustinent illi, qui superiorum sunt ordinum. At vt in inferno Spiritus sint, & hos tumultus excitent, fieri non potest. qui igitur nondum ad inferni carceres damnati sunt, (vt inferiores illi videntur) non ineptè horum tumultuum authores iudicantur. 19.

Ordo res pulcherrima est, & tam in rebus omnibus necessaria, vt nec vlla, sine ipso posset consistere Respublica: nec qui perditissimis sunt moribus, sine ordine viuere possint. Erit igitur etiā 20.

inter Dæmones ordo quidam. Et quemadmodum in Rebus publicis in Dæmonum regno alij erunt, qui mandata dant, alij qui mandata exequentur & imperata faciunt. At prius illud ad superiores pertinet; posterius (in quo genere sunt hi tumultus) ad Inferiores.

CAP. VIII.

Ab inferiorum ordinum Dæmonibus illis, qui singulorum hominum quasi proprij sunt, & qui dij domestici siue Lares olim vocabantur, tumultus & terrificationes excitari.

1. **N**ondum querendi finem facimus. Ex quæstionibus quæstiones ducimus. Querimus, Possintne certis inter eos, qui inferiorum ordinum sunt, spiritibus, hi tumultus, & hæc mortis prænunciæ signa tribui. Curis suis forsitan singula scrutamur: sed tamen non sine ratione Quid enim tam ad nos pertinet scire, quàm quæ circa nos geruntur, & propemodum in usu sunt quotidiano?

2. Porro hic certi certò non potest constitui quicquam, nisi prius ponatur proprios quosdam adesse singulis hominibus malos genios; & præterea Dæmones quosdam domesticos, quos Lares vocant. Qui hos admiserint, non video cur eosdem horum tumultuum auctores negare debeant, præsertim cum quæcunque hæcenus dicta sunt, in eos conuenire; & quæcunque cum his tumultibus coniuncta sunt, per eos commodius, quàm per illos alios fieri posse videantur.

3. Et genios quidem Gentiles admiserunt; atque duos singulis hominibus attribuerunt, alterum bonum, alterum malum. illum virtutis & æquitatis dixerunt auctorem: hunc peccati. Hinc illud Empedoclis apud Plutarchum; duplices, quæcunque malum excipiunt ducunt; quæ sortes, diuina terrestriq; Vide Aug. Eugub. de perenni philosophia lib. 8. cap. 4.

4. Consentiant cum Gentilibus ex parte Christiani. Nam bonum genium siue tutelarem angelum singulis hominibus à Deo datum agnoscunt: consentiunt, inquam, cum Gentilibus, nõ tamen à gentibus instituti, sed sacrarum scripturarum auctoritate, sed sanctissimorum Patrum consensu, & magnis rationibus inducti: vt optime dixit

mē dixerit B. Hieronymus: Magna dignitas animarum, ut unaquæque habeat ab ortu natiuitatis in custodiam sui Angelum delegatum.

In altero etiam (malo inquam admittendo) haud ita difficiles sese præbent Origenes & Cassianus: & ut bonū ita singulis malum Angelum adesset, & credunt & probant. Origenes homil. 10. in Lucam & lib. 3. de princip. cap. 2. Cassianus Collat. 8. cap. 17. & Collat. 13. cap. 12. His addo Bedā in cap. 12. Act. Apost. Gregorium Nyssenū in vita Moïsis, & auctore operis imper. Hom. 5. in Matth. Sed & hoc ipsum antiquissima Traditione non Christianorum modo sed etiam Hebræorum traditum esse scribit Rabbi Moïses lib. 3. More ca. 25. Potest quoque eius aliquot vestigium in scriptura notari. Nam D. Paulus datum sibi dicit Angelum Satanae, qui se colaphizet, 2. Cor. 12. vide Ioan. Maldonat in 18. Matth.

Verum displicet hæc sententia reliquæ turbæ Doctorum: sed tamen ni fallor, ita displicet, ut malos Spiritus qui singulis hominibus adsint, non tam negare, quam quodam modo admittere videri possint?

Negant à Deo singulis hominibus malos Angelos attributos; quemadmodum singulis ille bonos attribuit. Putant non cadere in diuinam bonitatem, quæ tantopere hominum salutem desideret, ut nobis hostes assignaret, qui nos infestent, nos de virtutis arce deiiciant, nos à Deo optimo & summo bono separent. Existimant Dæmonum odium erga humanum genus satis esse magnum: & per se, ipsos promptissimos esse & paratissimos ad nos molestandos; nec Dei in hoc egere aut imperio, aut ordinatione.

Hæc dum consentitur, non negant hos Spiritus, sed à Deo negant ad hoc esse delegatos & ordinatos, significant sua sponte & vltro se Spiritus offerre, & hominibus adiungere, quod non facile damnauerit, qui Dæmonum naturam conditionemque probe perspexerit.

Solent Dei opera æmulari Dæmones: quæcunque propemodum Deus fecit, conantur effingere. Res certior est, quam ut probari debeat. Dicuntur ob hanc causam similes Dei, quidni igitur & in hoc velint imitari Deum? ut quemadmodum Deus hominibus Spiritus adiungit bonos qui protegant atque defendant, ita illi velint adiungere malos & perversos, qui molestant & perdant?

Confirmat hanc rem antiquissima, & propemodum ab omnibus recepta opinio, quæ creditur adesse in extremo vitæ tempore singulis mortalibus non bonum solummodo Angelum, qui animam

ad cœlum deducat, si hinc in Dei gratia decedat; verum etiã malũ qui ad inferos pertrahat, si illa ipsius sint demerita. Nam sicuti bonum, intelligimus illum, qui à natiuitate singulis à Deo est cõcessus, ita non malè videmur dicere malũ esse, qui singulorũ studiis piis semper contrarius fuit, & ad deteriora sequenda impulit.

11. Si ex difficultate quam in virtutum studio sentimus, rem hãc definire velimus; aut etiam ex pondere, quo ad malum trahimur: Si ad molestias, quas plerunq; in somnis experimur, nocturnasq; illusiones attendere: si expendere, quæ sæpissimè occurrunt, peregrinas cogitationes, facile patiemur nobis persuaderi, vt hos inimicos Spiritus credamus.

12. Sunt, qui de hoc Spiritu intelligi autumant, quod Ecclesia postulat hostem suum comprimi. Oratio ex D. Ambrosio desumpta est, & sic habet:

<i>Te lucis ante terminum</i>	<i>Procul recedant somnia,</i>
<i>Rerum creator poscimus;</i>	<i>Et noctium phantasmata,</i>
<i>Vt solua clementia,</i>	<i>HOSTEMQVE nostrum prima,</i>
<i>Sis præsul ad custodiam.</i>	<i>Ne polluantur corpora.</i>

13. Et hætenus de propriis singulorum gentis. Sunt qui hos à Laribus non distinguunt. at veteres discrimen aliquod inter vtrosq; fecisse inde colligitur; quòd Lares domibus præesse crederent, quemadmodum ex Aulul. Plauti colligitur, vbi in hunc modum quidam ex ipsis loquitur. Ego Lar sum familiaris, ex familia, vnde exeuntem me aspexistis.

14. Nec de his apud veteres fuit dubitatio. Id vel festa Cõpitalia, à compitis; in quibus peragebãtur, dicta, & à Seruio Tullio ipsis instituta, sufficienter demonstrãnt. Quid, quòd omnibus propemodum domibus eorum simulachra habuerunt, & religiose ipsos coluerint?

15. Sed & antiquissimus scriptor Tertullianus gentibus obiicit (cap. 13. sui Apologetici) quòd indignè eosdem tractauerint, & in suppellectilis ratione habuerint; vt proinde ab iis oppignorati sint, aut venditi, prout cætera instrumenta domestica.

16. Sed nec nostris temporibus eos deesse putarem, nec à veritate aberrare, qui eosdẽ esse dixerint, quos Germani Hensemenle vocitant. Quid quid sit multorum hæc sententia est, nec rarè quæ Lares hos prodiderunt, obseruata sunt argumenta.

17. Sic nec temerè eos damnarem, qui aqua lustralis vsum ad hos abigendos valere volunt, hocq; Ecclesiam intelligere, quando orat, vt creatura aquæ seruiat ad abigendos Dæmones, morbosq; pellen-

pellendos, & vt in domibus, vbicunq; fuerit aqua aspersa, non illic resideat Spiritus pestilens, discedant omnes insidiæ latentis inimici, & effugiat quidquid aut incolumitati habitantium inuidet, aut quieti.

Cæterum quamuis Lares hos Christiani admittant, quemadmodum olim Gentiles, longè tamen alia est Christianorū, quàm Gentilium de ipsis opinio. Gentes ipsos in Deorum numero habebant: Christiani non alio, quàm Dæmonum loco qui diuinum honorem sacrilegè, vbicunq; p̄ssunt, suffurentur. 18.

Et quamuis virorum nomine compellent, & Hensemente vocent, non tamen viros esse agnoscunt. hoc illis nomen, quia sub viri specie, & quidem pigmei, quandoq; conspiciuntur, tribuunt. 19.

Cognoscunt etiã nulla habere propria corpora, sed esse prorsus incorporeos Spiritus. quocirca si quando in corporibus se spectandos exhibent, ex aère, aliãue materia existimant illa componi, & vbi aliquandiu iisdem vsi fuerint, rursus deponi. 20.

Nullum ab his auxilium expectant: nullum censent deferendum honorem. Non afficiunt illorum societatem: respuunt communionem. omnibus omnino angulis cupiunt esse profligatos & expulsos. 21.

Porrò Lares hos atque proprios singulorum malos genios tumultuum & ludificationum auctores esse, quid prohibet? Dæmones sunt, vt diximus, qui hos tumultus excitant; & Dæmones sunt hi Spiritus; atque Lares, & quidem ex infimis Dæmonum ordinibus, quales etiam harum terrificationum auctores astruximus. 22.

Et cum hi nobiscum versentur semper; qui quæso melius quàm ipsi omnia nostra scire possunt? vt proinde mirum non sit, signa mortis nostræ, etiam violentæ, satis certa dare posse, qui ex consuetudine longa, quam nobiscum habuerunt, exitum nostrum præf. ire potuerunt. 23.

CAP. IX.

In precedentia Capita de terrificationum & tumultuum auctoribus Censura.

DVplex eorum quæ fiunt, genus est. Quædam vt plurimum accedunt & ordinariè fieri dicuntur: quædam rarius, & dicuntur præter comunè rerum ordinem euenire. Distinctio hæc, vt in rebus naturalibus locum habet, ita hic non est reiicienda. Ibi ordinariè fit, vt nouem mensibus vterū gefset foemina: quod si quandoq; hæc lex fallat: & citius vel tardius foetum

foetum edat, dicitur aliquid præter verum ordinem accidere. in hoc tumultuum genere ordinaria sunt, quæ hætenus diximus: si quæ aliter eueniant, extraordinariè fieri dicemus.

2. Extraordinariè verò hæc tria fieri videntur. primò non semper tumultus hos ab iis spiritibus excitari putandum est, qui singulis quasi sunt proprii. quandoque ab aliis excitantur. Secundò, quandoque superiorum ordinum dæmones hic operas suas locant. Tertiò, quandoque etiam bonorum Angelorum studio excitantur.
3. De primo vix dubium est. Verisimile est, quod qui eiusdem sunt ordinis, eadem quandoque studia tractent, & officia obeant; præsertim si vnus alterius operam non ægrè ferat. vterque etiam in illa, quæ suscipitur, cum voluptate versetur. quæ cum hæc locum habeant, vix dubium, quin aliquando alij, quàm proprii genij hæc occupentur.
4. Fortè etiam necesse est quandoque alios aliquos præter proprios hic operam suam locare: tum maximè, quando vnus opera minimè sufficere videtur, ad omnia illa perficienda, quæ in his terrificationibus sæpe obseruatur. Nam & in variis ac plurimum dissitis locis eodem tempore aliquando fiunt, & egregia quandoque instituitur pompa funebris, quæ plurimum spirituum operam requirunt.
5. Sic Superiorum ordinum Spiritus operas suas hæc locare credi potest. Libido siquidem humanum genus vexandi, studiumque nocendi, quæ ipsos nunquam deserunt, efficiunt, vt nullum, quamuis vilissimum officij genus esset, superiores dæmones fugant. Vt sordidi mercatores & auari, ex re quauis lucrum, ita illi vndecunq; & vbiunque possunt, hominibus detrimenta afferre querunt.
6. Quod dicimus, pluribus exemplis ex sanctorum historiis depromptis confirmari potest. plurima probant præcipuos spiritus & sordida officia subiuisse, & ad inferiorum conditionem se dimisisse. interim non dicatur hanc occupationem suppliciorum, quæ patiuntur grauissima, aliquod ipsis (quod petunt) esse leuamen.
7. Bonorum etiam Angelorum opera hæc mortis indicia quandoque dari ex duobus videmur posse conicere. primum ex eo, quod non rarò Deus quibusdam significarit adesse tempus, quo ex hac vita discessuri essent: quod vt nonnòquam occultiori quadam inspiratione factum est, ita his signis, bonorum Angelorum, quibus
Deus

Deus uti solet, opera aliquando accidere, & accidisse, non sine ratione dixerimus.

Ad hæc accedit quod etiam cum sanctissimorum hominum morte signa hæc aliquando coniuncta sint; & locis non prophanis solum, verum etiam sacris observata iis quoque exhibita, qui continuum cum diabolo bellum gesserunt: sed nec raro sine fructu sint peracta, atque significatione sanctimoniarum eorum, quorum obitum præcesserunt. Quis verò hinc malignos spiritus operas suas locasse credat.

Veruntamen hæc, ut diximus, rariora sunt. quæ superius definita, frequentius accedunt. Quapropter quemadmodum paucorum privilegia communibus legibus non derogant, ita quamvis exceptio dari possit, negari tamen non debet, malorum spirituum & præcipue priorum geniorum opera, tumultus hos excitari, & signa mortis dari.

CAP. X.

De finibus, qui Demonibus in tumultibus nocturnis & terrificationibus propositi sunt.

DE authoribus & causa efficiente tumultuum nocturnorum & terrificationum dictum est: restat, ut eorundem fines inuestigemus atque effectus. Ibi quæritur, quid spiritibus in his tumultibus sit propositum: hinc utrum tumultus mortis vera signa sint, illamque efficiant. prius illud hoc cepite, posterius sequenti explicandum est.

Fines varij demonibus hinc propositi videtur. primum omnium opera hæc ab ipsis suscipitur, ut hominibus terrorem incutiant, & molestiam aliquam afferant. Et ad hoc vix quidquam tantum, quantum si tumultus conducit, tum quod nocte plerunque, quæ per se horrorem affert, excitentur, tum quod cum morte, quæ terribilium omnium terribilissimum est, sint coniuncti, tum denique quod causæ ipsorum & rationes vix intelligantur.

Videntur deinde excitari, ut futuram mortem denuncient quoniam cum morte coniuncti sunt, atque ea, quæ ad funebrem pompam pertinent, cum his quandoque effinguntur, vix possumus dubitare, quin ut imminentem mortem indicent suscipiantur.

Tertius finis est, ut hac ratione fidem sibi apud mortales, demones comparent; habeanturque veraces si quando alia prædicunt;

cùm in hominum mortibus indicandis non fallant. Etenim vt hanc opinionem apud mortales habeant, vehementer nec sine causa, adlaborant.

5. Accedit his quartus, qui ex communi Dæmonum studio petitur: quod cùm sit homines à Deo baducere, erroribus inuoluere, & cultum quⁱ vero Deo debetur, sibi arrogare, omnino Dæmonibus hîc illud propositum est. Cupiunt scilicet nequam spiritus homines in has cogitationes inducere, vt numen aliquod esse credât, à quo hi tumultus excitantur, & huic tandem diuinum honorem impertiantur.
6. De quarto hoc fine res clara est. hoc præcipuum esse Dæmonum studium sacrę docent literę, vt Leo rugiens circumueunt, quęrentes quos deuorent. Nec hoc frustrati sunt apud eos, qui Lares Deos quosdam domesticos arbitrati sunt, iisq; diuinum honorem detulerunt, & deferendum decreuerunt, vt de Seruio Tullio testatur Plinius lib. 37. cap. vltimo.
7. Tertium finē vehementer desiderant, ob ingens quod inde sperant lucrum. Sic scilicet eos qui occultorum cognitionis desiderio tenentur (quorum haud paruus numerus est) facilius ad se pertrahunt, atq; vt ipsorum consilio & auxilio, cum præsentissimo animarum detrimento vti velint, persuadent.
8. Ad primum idem nocendi desiderium excitat, quod quia maximum & ardentissimum est, quascunque quibus incommodare possunt, rationes acceptant, quamuis etiam grauia damna afferre nequeant, etiam hoc sibi nomine placent, si molestiam afferre, & quietem interturbare valeant.
9. De secundo fine dubitauerit forsitan quispiam; quod vix fieri posse videatur; vt hominum mortes, & illa, quę cum funere cõiuncta sunt præuidere valeant. Verùm dubitandi locus nullus erit, si, quod spiritus illi rationes, ex quibus ista præscire queant, velit expendere.
10. Duplices hominum sunt mortes: naturales & violentę, vtraque Dæmones possunt præscire: vtraq; prædicere & indicare.
11. Possunt præscire naturales, quia sagacissimi sunt, tum ob incredibilem solertiam & subtilitatem mētis; tum ob eximiam multorum milium annorum experientiam; tum deniq; propter perfectam rerum omnium naturalium absolutamq; scientiã; qua vt res alias, ita hominum naturas, corporum affectiones, & studia, ex quibus mors accidit, intelligunt.
12. Violentas partim Dei reuelatione per bonos Angelos facta cog-

Et cognoscunt; (nonnunquam enim Deus ad mortem homini inferendum Dæmonum opera vitur) partim ex clandestinis consiliis verbis, scriptis aliisque signis deprehendunt; partim etiam ex præparatione illarum rerum, quæ ad mortem adferendam adhibentur.

Hęc grauiſſima B. Auguſtini confirmat auctoritas. Sic enim loquitur lib. 2. de Genesi ad literam cap. 17. Spiritibus quædam vera de temporalibus rebus nosse permittitur: partim quia subtilioris sensus acumine, partim quia corporibus subtilioribus vigent: partim experientia callidior propter magnam longitudinem vitæ: partim à sanctis Angelis, quod ipsi ab omnipotente Deo discunt, etiam iussu ipsius reuelantibus, qui merita humana occultissimæ iustitiæ sinceritate distribuit. Aliquādo autē iidē nefandi spiritus etiā quæ ipsi facturi sunt, velut diuinādo prædicunt. Hęc Auguſt.

CAP. XI.

De effectis nocturnorum tumultuum & diabolicarum terrificationum.

AM quæ horum tumultuum & terrificationum virtus sit, quid quæ ipsi efficiant, inquirendum est. Nam cum duplicia signa sint; & alia quidem tantum in notitiam alicuius inducant, id verò quod significant, non efficiant: alia vero sint, quæ quod significant, efficiant; vtrum in hoc, vel illo genere tumultus hos constituere debeamus, quæstio est.

Et quidem in priorum signorum numero eos esse, dubium non est. Verum cum hæc signa duplicia sint, & quædam aliquando fallant, quædam nunquam fallant; qualia quæso sunt hæc, quæ mortis dicuntur esse indicia? suntne ita certa, vt fallant nunquam, an fallunt aliquando?

Quod quæritur ex conditione eorum, qui horum tumultuum auctores sunt definiendum est. Hi cum hominum mortes præscire, vt plurimum, valeant, vt plurimum fit, vt ad signa hæc atque tumultus ab ipsis excitatos mors sequatur.

Sed tamen fallere quandoque dubium non est.

Hoc primum in iis, quibus violenta mors affertur manifestum est. Hęc enim cum ab hominum pendeat voluntate; quemadmodum dæmones hominū cogitationes & voluntates perfectè nō intuentur, ita neque possunt subsequaturæ mortis certa signa dare.

Sed & quæ naturaliter homini mors accidit, impediri potest; si non ex aliis causis, ex Dei præfecto voluntate, cuius nutu vitæ

nostræ momenta decurrunt Potest ille vitam, præter naturæ ordinem, dare: potest ab inferis ad vitam reuocare: quidni posset eandem præter naturæ leges prærogare?

7. Quapropter quod ex causis naturalibus mortis argumentum, à Dæmonibus sumitur, licet magnum robur habeat, propter vires naturæ, quæ parua non sunt; quia tamen Deo ad nutum natura obedit, tantum argumentum sumi non debet, quod nullam patiatur exceptionem.
8. Verùm alterum propositæ quæstionis membrum examine- mus, atq; vtrum tumultus hi, non signa solum; sed etiam efficacia signa futuræ mortis sint, discutiamus. Sic enim plerunq; indoctū vulgus iudicat, vt quæ rei alicuius sunt signa, illa existimet & causas eiusdem esse, & efficacia signa.
9. Dupliciter autem intelligi potest signa hæc mortis causam esse. primum quidem, vt ipsa per se nuda sumantur, nulla habita ratione authorum, à quibus fiunt: deinde vt cum ipsis, eorum auctores coniungantur: atque illi mortem efficiant, quam signa ipsa indicant.
10. Primum nullo modo dici debet. Tumultus hi, & quæcunque obseruantur signa, mortem non efficiunt, nec efficere valent, propterea quod nullum inter causas, quæ mortem afferre solent, locum habeant.
11. Potest homini mors extrinsecus, potest intrinsecus accidere. Intrinsecus mortis causa sunt defectio caloris naturalis, aut primogenij humoris, quem radicalem vocant: immoderata item vis passionis & perturbationis animæ: præterea Propria voluntas in iis, qui præsentis vitæ tedio, aut malorum quibus premuntur impatientia, aut quia instantem calamitatem auertere cupiunt, violentam sibi mortem consciscunt: immodici item cibi & potus, venerisque intemperantia: denique nimius labor & defatigatio corporis.
12. Extrinsecus eadem mors contingere potest, vel ab homine aut bestiis, aut Dæmonibus, aut Deo per Angelos: vel ex cibo potuque lethali: vel ex vtriusque, cibi inquam potusue defectu: vel ex intemperie cæli: vel casu aliquo fortuito. Hæ causæ extrinsecæ mortis. Quid verò vel cum his, vel cum superioribus causis tumultus nocturni commune habent? Sunt quidem extra hominem; sed tamen ex eorum genere, quæ mortem afferunt, non sunt.
13. Sed nec idcirco causæ mortis dici debent, quod Dæmones cum his studia sua coniungunt, & ita hominibus mortem afferant: primum

primùm quidem, qui non vt instrumenta mortis signa hæc à Dæmonibus assumuntur; deinde quia non ipsi Dæmones, dum hæc signa efficiunt, vitam nobis adimunt: solùm his denunciant terminum vitæ adesse.

CAP. XII.

*Inquiritur modus, quo tumultus excitantur, & ter-
rificationes nocturnæ fiunt.*

Hæc verbis modis intelligi potest, tumultus hos à Spiritibus excitari. Alter est, vt dicantur Spiritus primùm corpora assumere, humanis corporibus similima; atque ita velut homines quidam, malleos, atq; alia instrumenta, quibus strepitus excitantur, tractet. Alter, vt nulla corpora assumant, & nihilominus hos strepitus excitent.

Vterque modus, his, quemadmodum aliis Spiritualibus creaturis, possibilis est. Ratione ad hanc rem probandam opus non est. prioris tot suppeditant exempla sacræ literæ, quot opus est ad hanc rem etiam refractariis persuadendam. posteriorem ipsis possibile esse probat vel solius cæli conuersio, quod à Spiritibus mouetur, quamuis corpus, vt mouere valeant, nullum assumant.

Nec modò vterque modus possibilis est Spiritibus: etiã vterque æquè est facilis. Corpus assumptum nihil in hoc negotio Spiritus iuuat. Tam in corpore, quã extra corpus sunt expediti. Id discriminis est, quod in priori maior videatur esse occupatio; dum prius corpus assumitur, quàm tumultus excitetur: in posteriori minor, vbi corpus assumitur nullum.

Sed quem modum in his tumultibus excitandis Spiritus seruant? Dubium non est, quin nonnunquam in assumptis corporibus ipsos excitent: quia non auditi solùm, verum etiam visi sunt sub humana specie Spiritus, horum tumultuum aathores.

Interim tamen, vt plurimum fieri dixerim, vt nullum corpus assumant, & sola sua ingenita ipsis vi atq; potestate, absq; vllius assumpti corporis subsidio eosdem efficiant.

Cùm enim propositum spiritibus hîc sit, vt hominum mortes indicent: ad hoc verò necesse non sit, vt sub spectabili forma se se exhibeant (solus tumultus, qui ad aures defertur, id abundè præstat) quid quæso assumpto corpore opus est?

Quid quod quæ in hoc strepitu, in vsu instrumenta esse videtur, reuera in vsu non sint? & quæ moueri iudicantur corpora, reuera

uera non semper moueantur? Quod dicimus hoc est: Non necesse est, vt si nobis audire videamur deferri asseres, aprari tumbã, quę cadauer mortui excipiat, & eandem malleis claudi; hæc reuera fi-
ant; id est, & asseres deferantur, & aptetur tumba, & malleorum sit
vsus: necesse hoc non est. Quemadmodum re ipsa spiritus corpora
humana non habent, dum humana specie se spectandos exhibent;
ita non semper ab illis rebus sonus excitantur, à quibus excitari vi-
detur; nec semper corpora mouentur, quæ moueri videntur.

8. Huius si non aliud argumentũ esset, hoc sufficeret, quod mox
postquam sonum auditu percepimus, si ad locum, vbi ille excitatus
est, aduolemus, nihil eorum, per quæ sonum excitatum iudicau-
imus, reperiamus: inueniamus etiam nihil inordinatum, sed om-
nia suis locis, & ordinibus optimè composita.

9. In aère igitur, & per aërem hęc fiunt omnia. illum ita collidūt
spiritus, vt nunc delatorum asserum, nunc percutiētis mallei, nunc
alios atque alios sonos reddat.

10. Hanc rem confirmat obtusior sonus, qui in his terrificationi-
bus notatur. quamuis enim proximo loco excitetur, à longè nihil
ominus fieri videtur; nec ita, vt ille, qui malleorum ictibus fit, au-
res percellit.

11. Verùm enim uero, etsi malleorum & asserum sonus non sit,
qui excitatur; verus tamen est sonus propterea quod quæcunque
ad sonum perficiendum necessaria sunt, hęc reperiantur, corpus in
quam percutiens, corpus percussum, atque medium, in quo sonus
excipitur, & ad aures defertur.

12. Tria tamen hæc non re ipsa semper sunt distincta. Non aliud
est semper quod percutitur corpus, aliud quod percutit, aliud me-
dium in vtriusq; corporis collisione excitatus strepitus recipitur.
Medium nunc cum percutiente, nunc cum percusso idem est: sæ-
pe etiam cum vtroq; idem.

13. Potest dæmon vel duas inter se aëris partes collidere; atque
tum ex vtriusq; collisione exortus sonus, in medio, quod à percu-
tiente & percusso corpore non differt, excipitur. Potest quoque
vel alio quopiam corpore verberare aërem; vel aërem ad aliud so-
lidum corpus allidere, atque tum à medio neq; percutiens corpus
differt, neque percussum.

14. Porrò, quomodocunq; tandem strepitus excitantur, dæmo-
num illi potestate excitantur. qua verò illa? an quam intellectiuã
vocamus? an voluntate; an alia aliqua, ab vtraque diuersa?

Sola

Sola intellectus operatio hic non sufficit. Eius omnis in rebus cognoscendis occupatio est; in qua dum versatur, præter id quod in ipso est, prorsus fit nihil. At tumultus hi sunt aliquid extra intellectum: in aere formantur, in aëre consistunt, in aere conseruantur & per aerem ad audientium aures deferuntur.

Non solo etiam voluntatis imperio fiunt. Diuinæ virtutis est, 15.
solo voluntatis imperio res producere. In solo Deo locum habet quod dicitur; dixit & facta sunt. Ea non est spirituum aut bonorum aut malorum virtus, vt quæ velint & imperant, mox fiant.

Tertia igitur vis est, qua hos tumultus excitant, illa inquam, 16.
quam motiuam virtutem non incongruè dixerimus. Hac quemadmodum se mouent, ita orbis cælestes, ita quæcunq; volunt corpora. hac tumultus hos excitant, hac quæcunq; ferè apud mortales agunt, exequantur.

Interim quamuis hæc sola sit, quæ tumultus excitet, cætera- 17.
rum tamen facultatum opera hæc non eiicitur. Quemadmodum homo nihil mouet aut operatur, ad quod non prius voluntas impulit: voluntas autem ad nihil impellit, quod non tanquam bonum, intellectus proposuit, ita ad quemcunq; strepitum, qui à spiritibus excitatur, accedit voluntatis imperium, cum rationis iudicio & dictamine.

CAP. XIII.

Loca etiã atq; tempora, quibus strepitus hi excitantur, obser- 1.
uanda sunt. ne quid eorû, quæ cum ipsis coniuncta sunt, præteritis videamur. 2.

Loca verò sex præcipuè, vbi tumultus excitantur, notantur. 3.
primus est, vbi animam agit is, cuius mortem signa testantur. secundus, vbi eiusdem degunt amici, qualescunq; tandem illi sint. tertius est, vbi possessiones habuit aut prædia. quartus, vbi officia seu munia quædam obiuit. quintus, vbi quæ ad funus necessaria sunt comparantur. sextus, vbi corpus mortuæ sepelitur.

De nullo dictarum locorum dubium est. Exempla hæc super- 4.
tunt quotidiana. veruntamen in primo illo frequentius audiuntur tumultus, vt credi possit, omnino dæmones desiderare, vt in præsepatium & domesticorum notitiam mors subsequatur perueniat.

Ratione secundi loci fit, vt strepitus etiam in remotissimis 4.
orbis partibus obseruati sint, vbi scilicet ij, qui morituro quadam ratione coniuncti sunt, versantur. quocirca & hic locum habet, quod

quod superius dicebamus, vt vnus dæmonis opera non sufficiat, præsertim si eodem tempore in diuersis locis illi excitentur & audiantur.

4. Et quia tertio loco, hoc est vbi possessiones habent morituri etiam fiunt, hinc est. vt nunc in agris, nunc in arcibus, quæ diuersis etiam locis habentur, iidem audiantur, & eadem ratione fiant, quæ ij. de quibus Thesi superiori.
5. At ratione quarti loci accidit, vt in syluis vbi venationi opera data percipiuntur; percipiuntur in officinis, vbi laboratum; in templis vbi diuina officia frequentata. Sic aliàs diximus in Moguntinæ Diocesis quodam Ecclesia excitari tumultus eò ipso loco, vbi qui ex hac vita discessurus est diuina officia persoluerè solet.
6. Sic quia (quod quintus locus postulat) ad funus præcipue pertinent tumba atq; cerei, fit, vt in ædibus Arculariorum atq; Lychnopeiorum omnia comaprari & fieri cum hoc tumultu frequentissimè audiantur, quæcunque vel ad comparandam tumbam, vel cereos conficiendos necessaria sunt.
7. Denique ratione sexti loci fit vt in templis audiantur, atq; cimiteriis, quia his locis sepulturam Christiani habent. quibus illa addimus, vbi iustitia administratur, & malefactoribus iusta pro meritis supplicia decernuntur. in quibus etiam nunc hi strepitus auditi, nunc alia signa obseruata. quæ suppliciorum reis inferendorum certa essent argumenta. Hæc de locis.
8. Tempora quibus excitantur potissimum duo sunt. meridies & intempestata nox. posterius Spiritibus illis cõpõet; quoniã qui malè agunt, Domino dicente, lucem fugiunt; prius, quemadmodum & nox, instituto ipsorum optimè seruit, quando quidem vtroque maior quies est, quam illi in his occupationibus studiosi, us quærunt.
9. Præcipuè hæc tempora Dæmones obseruant, sed tamen alia ipsis interdicta non sunt: aliis quoque hos tumultus excitant. Sicuti libere suas cogitationes ad hos excitandos adiiciunt; ita possunt, quæcunque ipsis libent, tempora pro hoc officio deligere.

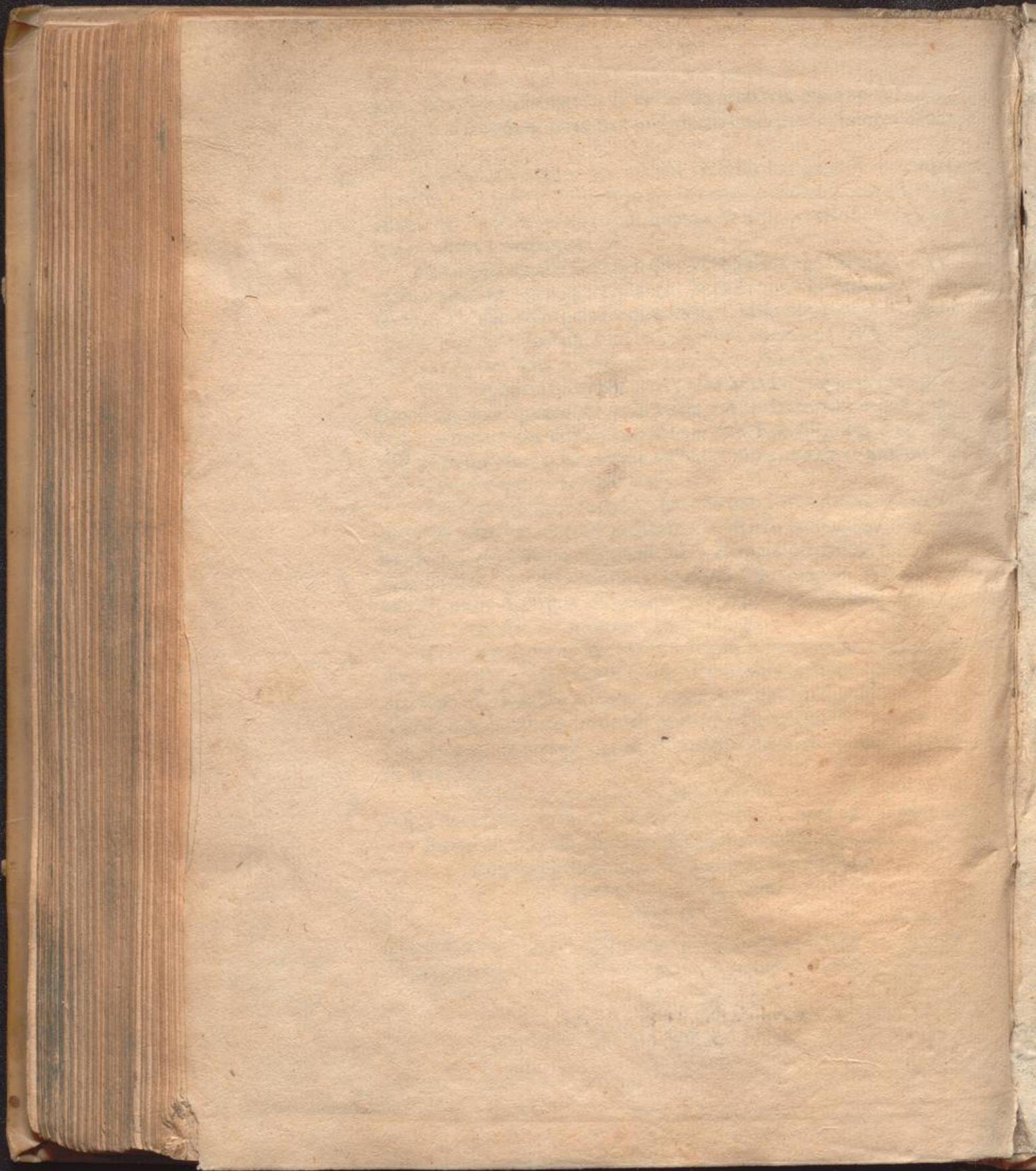
In hoc de Locis infestis Tractatu nihil dictum volumus, quod quouis modo cum fide orthodoxa, aut melius sentientium iudicio pugnat.

*P. S. I. S. S. T. P.
Scribitur J. W. Paderbornæ.
FINIS.*

*Deleat iustitiam
Paderbornæ
17. Sept. 1706*

1487

De locis
infestis
P. T. 1709

Th
4734